

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 2044 010 597 201

Lo 10.171

Harvard College Library

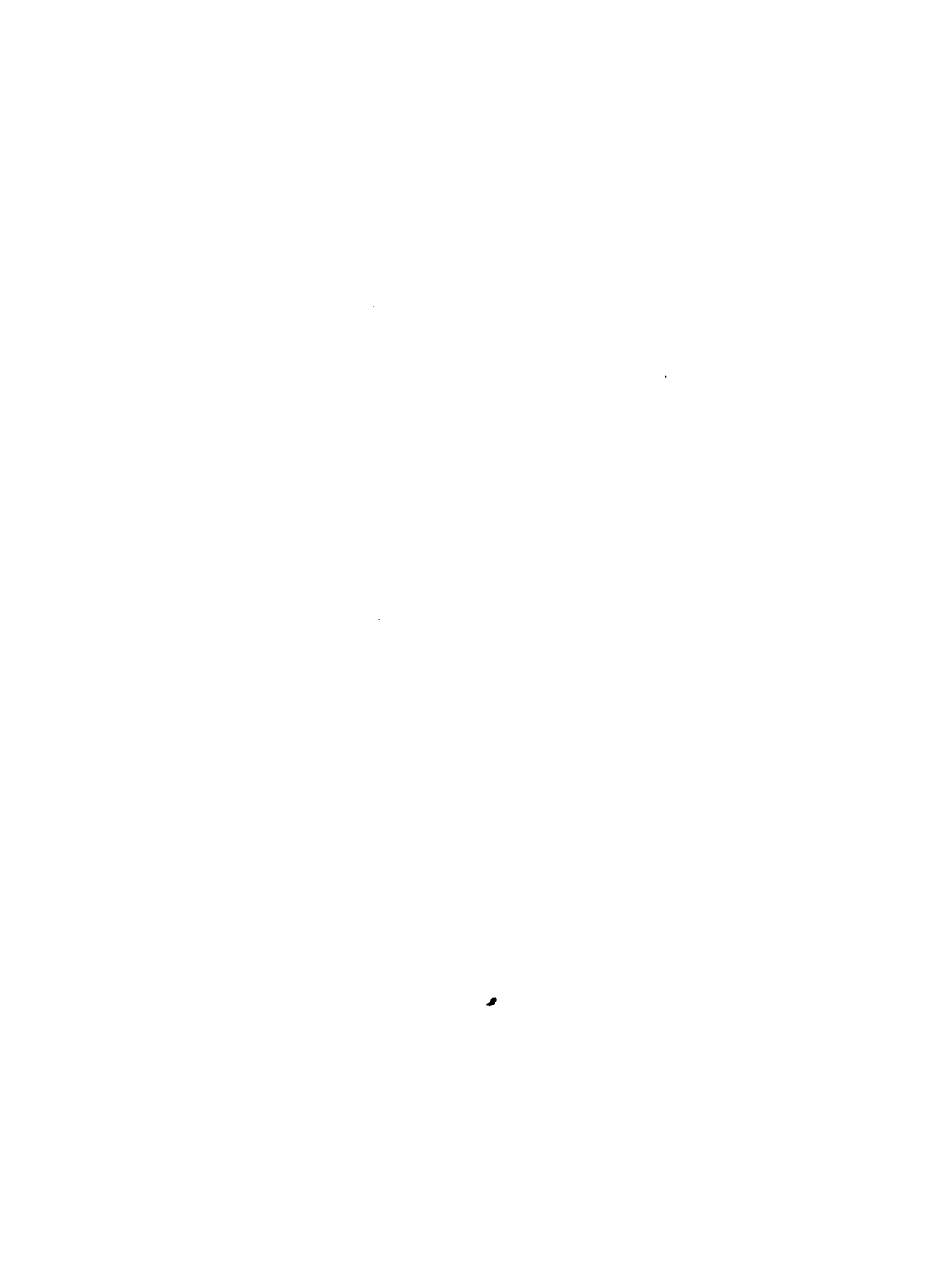

From the
CONSTANTIUS FUND

Bequeathed by
Evangelinus Apostolides Sophocles

Tutor and Professor of Greek
1842-1883

For Greek, Latin, and Arabic
Literature

—

P. OVIDIUS NASO.

VOL. II.

1

2

Quintus
P. OVIDII NASONIS

C A R M I N A

EDIDIT

ALEXANDER RIESE.

VOL. II:
METAMORPHOSES.

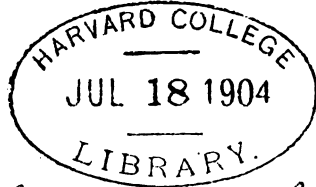
EDITIO STEREOTYPA ITERUM RECOGNITA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.

LIPSIAE MDCCCLXXXIX.

1st ed. - 1872 - 2nd ed. 1889

L010.171

Constantius fund
(.II.)

356

446
100

PRAEFATIO.

Iam cum Amoribus scribendis operam dabat Ovidius, id quod per satis longum temporis spatium fecisse videtur, hic illic eis inseruit quae demonstrant eum ab altioribus quoque studiis poeticis iam tum non alienum fuisse. Atque ut omittam quae de tragoediae studio eius Am. II 18 III 1 leguntur, *arma violentaque bella* metro epico (v. 2) scribere eum instituisse sed ad elegos inde vergisse Am. I 1 (quod carmen nescio an tempore ultimum toto operi praepositum sit) comperimus. Accuratus edocemur Am. II 1, *caelestia haec bella* fuisse et quidem Gigantomachiae sed etiam rebus Troicis describendis eum operam navasse; praeterea III 12 eum *'cum Thebe, cum Troia foret, cum Caesaris acta,'* quibus ingenium exercere posset, non tamen ideo ab elegis se removisse; praecipuum autem est, quod ib. v. 21—40 multas earum fabularum enumerat, quas revera in Metamorphoseon opere tractavit. Quas quamquam ibi *poetis* in univ-ersum callide vindicat, nec vero nullas earum in Met. omisit, inde tamen efficitur, consilium huius operis ei tunc cum Am. III 12 scriberet, iam clare in mente positum fuisse et fortasse eum iam ipsum opus adgressum esse, cum antea *bellorum* canendorum rationes licet non tam certas sibi instituisset. Denique post finitos Amores (III 15) quasi plenius velis novum opus invectus est. — Occupatus autem erat et Metamorphosesin conscribendis, et eodem tempore *Fastorum* libris I—VI concinnandis, qui partim cum Metamorphoseon argumento conveniunt; cum anno Chr. 9 maior

quinquagenario exul Tomos abiit. Tunc *Fasti* adhuc imperfecti, *Metamorphoses* ad ultimum quidem versum conscriptae sed nondum perpolitae erant.¹ cf. *Tristium* I 7. Quare eas delere Vergiliano exemplo in animo habuisse videtur (*carmina mutatas hominum dicentia formas, infelix domini quod fuga rupit opus; haec ego discedens, sicut bene multa meorum, ipse mea posui maestus in igne manu*), sed cum iam ab aliis (clam ipso poeta?) descriptae fuissent, consilium perficere non poterat: *quae quoniam non sunt penitus sublata, sed extant, pluribus exemplis scripta fuisse reor.* cf. quae infra de re critica disserens exponam.

Consilium poetae id erat, ut transformationes, sive ut ipsius vocabulo utar, *mutatas formas* fabulis narratas, quas ex uberrimo Graecorum poetarum mythographorumque penu depromere licebat, additis quibusdam Latinis in unum corpus colligeret. Hae autem fabulae quibus formae deorum vel hominum rerumve mutatae feruntur qualesque apud plurimos existunt populos, unde primum duxerint originem, non est huius loci quaerere, quippe quae et Ovidii et auctorum eius

¹ Inde intellegenda, quae paulo neglegentius posita sunt (qualia quidem raro occurrunt), ut est I 638 sq. *'ripas'* repetitum, I 681 *'euntam multa loquendo detinuit sermone diem,'* similiter XIII 118 sq.; IX 86 *'fulvae tactu flavescit harenas'*(?) all. Sic VII 683 non congruit cum 845, VIII 887 cum 866 all.; nec tamen in his poetica quaedam ratio abesse potest neque in illis I 218 (*Arcadis*, cum nondum ab *Arcade* *Arcadia* esset appellata) all.; nec vero VI 416 *'nobilis aere Corinthus'* Ovidii hoc proprium esse obliviscamur, ut heroum mores et instituta suo ipsius aevo fere similes depingat.

temporibus iam prorsus excultae fuerint. Et Graecorum quidem auctoriora opera in simili argumento versantia haec fere memorantur: Boei (*Boios ἢ Βοιω* Athen. IX 393 e) *Ὀρνιθογονία*, Nicandri Colophonii *Ἐπιτροιούμενα* quinque libris conscripta versu heroico,² Theodori(?) et Didymarchi et Parthenii Nicaeensis opera *Μεταμορφώσεως* inscripta, Antigoni *Ἀλλοιωσέως*, Corinnae *Ἐπιροία*. His operibus et Graecae omnium gentium regionumque fabulae et barbarae quoque ni fallor, velut Phrygica illa de Philemone et Baucide aliaque ab Ovidio brevi-

² Quae Nicandro cum Ovidio communia fuerunt, etsi hic illic paulum mutata, haec fere enumerari possunt: 1) Ex Nicandri libro primo: fabulae de Batto (Nic. apud Anton. Lib. c. 38; Ovid. II 689); de Dryope (Ant. 83; similia Ov. IX 894). 2) Ex Nicandri libro secundo: de Tiresia (Ant. 17. Ov. III 816), de Byblide (Ant. 30. Ov. IX 458), de Iphide (Ant. 17 ubi *Ἀδελκίππος* nominatur. Ov. IX 686), de Caeni (Ant. 17. Ov. XII 146). 3) Ex Nicandri libro tertio: de Cycno (Ant. 12. Ov. VII 371), de Melesgro eiusque sororibus (Ant. 2. Ov. VIII 270 sqq. 532). 4) Ex Nicandri libro quarto: de Minyadibus (Ant. 10. Ov. IV 1), de Pleridibus (Ant. 9. Ov. V 294), de Ascalapho (Ant. 24 ubi *Ἰσχυλάριος*. Ov. V 538), de deis Typhoea fugientibus (Ant. 28, ubi *Τυφών*. Ov. V 518), de Galanthide (Ant. 29, ubi *Γαλινθιάς*. Ov. IX 806). 5) Ex Nicandri libris incertis: de pastoribus Lyciis (Ant. 35. Ov. VI 513). — Cum Boei fabulis apud Antonium Liberalem extantibus Ovidius in hisce congruit, quae habet de corvo (Boeus lib. II ap. Ant. 20; Ov. II 533), de 'Pygmaea matre' (Boeus lib. II ap. Ant. 16 *Ὀλόννη*, sed idem ap. Athen. IX 393 e *Περάνη* nominat, quae in gruem conversa est. Ov. VI 90), de Eumeli filio (*Βότρης* dicitur Boeo lib. II ap. Ant. 18; Ov. VII 390), de Philomela et Progne (*Ἀγρόνα* et *Ἐσθιδωρίδα* nominat Boeus ap. Ant. 11, ab Ovidio VI 412 sqq. in nonnullis discrepans). De Iphi narratio (XIV 698) cum Hermesianacte ap. Ant. Lib. 39 (ubi *Ἀρξοφών*) congruit. Etiam Ovidiana de Periphante (VII 398), de Cephalo et Procride (VII 661), de Myrrha et Cinyra (X 298; *Εὐρύπη* et *Θελας* nominantur) apud Antonium c. 6, 41, 34 sed nominibus auctorum omissis leguntur. Denique hoc addendum est, nonnulla quae Ovidius tangit, apud Nicandrum pleniora extitisse; fabulas dico ex Nicandri libro primo: de Cragaleo (Nic. ap. Anton. Lib. 4. Ov. XIII 713), de Cerambo (Ant. 22 ubi *Τίραμβος*. Ov. VII 353), de lupo (Ant. 88; cf. Ov. XI 403); e libro secundo: de Municho (Ant. 14; Ov. XIII 717), de Messaplis (Ant. 31; Ov. XIV 514); e tertio: de Ctesylla (Ant. 1. Ov. VII 368); e quarto: de *Orionis* *fillabus* (Ant. 25. Ov. XIII 698).

ter commemoratae (IV 44 all.) legabantur. Ex his similibusque auctoribus pedestri quoque sermone syllogae factae sunt, velut ea quae adhuc extat Antonini Liberalis *Μεταμορφώσεων συναγωγή* et ea cuius vestigia apparent in farragine illa cui 'Hygini fabulae' inscriptum est, quaeque multa apud Ovidium quoque extantia continet. Qui autem Ovidii ipsius fontes fuerint (cuius amicus quoque 'grandior aevo' Aemilius Macer 'Nicandrum secutus' Ornithogoniam scripsit), id hodie propterea demonstrari nequit, quod nusquam ipsa cuiusquam vestigia imitando pressit, sed omnia argumenta in suum usum libere convertit. Sane ineptum quidem puto negare, Nasonem syllogas quoque illas (inter quas Partheniana et Romae scripta et recentissima erat) in usum suum vocasse; neque veri dissimile puto, poetam Hygini grammatici amici sui (Sueton. de gramm. 20) doctrina in perscrutandis scriptoribus adiutum esse: cf. quod IV 53 fabulam de Pyramo et Thisbe, *quoniam vulgaris non est*, narrandam sumit. Attamen quod ad summam rem attinet, Ovidiana indole et arte unice dignum est, ut eum ex plurima omnis generis poetarum lectione quae menti ingenioque eius paratissima erant hausisse suaque illis inventa, si non inveniendis tamen in conectendis exornandisque rebus addidisse existimemus. Nec tam quae narraret quam quomodo ea narraret, curae ei erat; quare inlustrissima quaeque ex Homero Euripide Vergilio sumpta iuxta atque ignotissima narravit: omnia autem quae narravit ita apud eum Ovidiano quasi habitu induta sunt, ut ab ipso inventa eae credi fere posset: cf. e. c. Medaeae vel Hecubae *πάθη* ab Euripide eademque a Nasone delineata.

Praecipuum poeta studium in ea re collocavit, ne quid ingrati taedii ex plurima similitudine rerum et mutationum repetitione eveniret, sed ut summa varietas legentes delectaret: id quod in tali epylliorum ut

ita dicam sylloga, quamquam iam *Hoias* et postea multa Alexandrinorum carmina ita erant disposita, curandum erat maxime. Quod consilium per se difficillimum Naso, ea quam vol. I p. XII descripsi³ indole adiutus, felicissime assecutus est, artificii quibusdam eam in rem usus. Quorum unum hoc est, quod non omnia pariter copiose narrat, sed binis ternisve singulorum librorum fabulis plenissime exhibitis reliquas his immiscens vel brevius narrat vel verbo tantummodo tangit. Alterum, quod sublimia et tenuia, laeta et tristia, notissima et recondita, res gestas et animorum motus descriptis aptis inter se vicibus coniungit.⁴ Tertium est, quod alia ipse poeta narrat, alia in heroum heroidumve confabulatione, quam et ipsam vivide describit, ab his narrari fingit. Quartum, quod modo quodam sive locorum sive temporum (temporum autem ordo per totum opus in universum quidem adhibitus est) sive familiarum personarumve conexu fabularum series continuatur, modo poeta, quam raptim ad res diversissimas transeat, legentem permulcens callide dissimulat, romanticae quae dicitur nostri temporis poesi ea re aliisque non prorsus dissimilis. Sed nihil profecisset artificii omnibus, nihil ea quoque qua excellit rhetoricae artis perfectione, nisi summa narrandi et depingendi praeditus fuisset facultate. Qua hic non ut antea in leviore et tenuiore genere substitit, sed sublimia quoque sublimiter sine affectatione descripsit; cuius rei exempla habeas pestem

³ Quod ib. p. X breviter indicavi, Ovidium saepe vel suos vel aliorum versus in usum suum revocasse, id iam copiosissime demonstratum est in libro utili Antonii Zingerle 'Ovidius und sein Verhältnis zu den Vorgängern und gleichzeitigen römischen Dichtern' Innsbruck a. 1869—1871. cf. quae dixi in *Philolog. Anzeiger* 1872 p. 199 sqq.

⁴ Perperam in eo quoque talis varietas nonnullis inesse visa est, quod rem quoque a fabulis alienam, Pythagorae doctrinam, inseruerit: haec enim propter *μετεμύχως* uberrime libro XV tractatam a *mutatum formarum* opere non est aliena.

libro VII vel post Thucydidem Lucretium Vergilium eximie descriptam, vel Lapitharum cum Centauris pugnam libro XII tanta vi et gravitate narratam ut cum Michaelis Angeli summis equidem artis operibus comparare ausim. In narrando enim Ovidium, ut Horatii verbis utar, 'omnis decuit color et status et res.'

Veteres de Metamorphosei non sine reprehensione iudicabant. Seneca Q. nat. III 27, 12 '[II 264] ait ille poetarum ingeniosissimus egregie, sicut illud pro magnitudine rei dixit [I 292], nisi tantum impetum ingenii et materiae ad pueriles ineptias reduxisset.' Quintil. IV 1, 77 'Ovidius lascivire in Metamorphosei solet [ut ipse transitus efficiat aliquam utique sententiam], quem tamen excusare necessitas potest res diversissimas in speciem unius corporis colligentem.' In scholis lectas esse non comperimus, nec verisimile est; legebantur et a grammaticis et mythologiae cognoscendae causa. Hinc non raro citantur, a Prisciano praecipue; hinc et in prosam orationem a Lactantio Placido (si nomen verum est) circiter saec. V—VI brevitate sunt. Medio saeco priore paucorum hominum, posteriore multorum gratia floruerunt, descriptae, versae, interpolatae sunt. Saeculo XIII Albrechtus de Halberstadt in Germanicum, saec. XIV Maximus Planudes in Graecum sermonem vertit. Inde a renatis litteris Homero fere praeferebantur, quod iudicium diu mansit; ab eodem tempore et in scholarum institutione et in elegantioris doctrinae instrumentis locum suum habent. —

Iam ad rem criticam quam paucissimis verbis constituendam ut transeam, etiam in hoc volumine in universum R. Merckelii rationi assentior, cum quo codicem Marcianum Florentinum 225 saec. XI exeuntis (*M*), cuius lectiones simulque Laurentiani 36, 12 saec. XI (*L*) insigni H. Keilii liberalitati et ille debuit et ego deo, optimum esse iudico.

Nec tamen ita id intellegi volo, quasi sicut Parisini duo in primo volumine adhibiti ceteros omnes longo post se intervallo relinqueret. Res enim per se satis intricata ita se habet. *M* et *L* ad idem exemplum (quod ego *A* nominavi) redeunt, id quod ex plurimis locis ubi vel in corruptelis vel in re orthographica plene consentiunt, liquet: nec tamen cum Merklio 'ab eodem antiquiori exemplo' utrumque descriptum dico, sed duobus minime gradibus *L* ab *A* distat, interposito codice qui alias lectiones ex altera quadam familia in marginem receperat: quas *L* deinde poetae verbis inseruit. Velut quod III 482 *M ro-seum* habet, *L tenuem*; VII 19 *gravat M, trahit L*; III 102 *motae M, matri L*. Extat enim alterum quoque textus Ovidiani genus, quod in libris multis — plurimi enim Metamm. codices extant — ab Heinsio Iahnio Loersio aliis adhibitisprehenditur (quos quidem codices ego sive omnes sive ex parte ϵ nominavi, ubicumque eos adferre e re videbatur; nam nec ubique nec omnes attuli nec nisi ex edd. modo nominatis eos novi⁵): estque res dignissima in quam aliquando vir doctus plenissimo instructus apparatu inquirat. Cave enim credas lectiones ϵ recentioris originis esse omnes. Fragmentum enim antiquissimum Bernense (cod. Bern. 363; dixi *B*), quod lib. I 1—199. 304—309. 773—778. II 1—22. III 1—56 continens saec. VIII exeunte scriptum Herm. Hagenus amicus in meum usum contulit, lectionem multis locis prorsus aliam atque *A* continet: et vero quisnam ex ipsa re diiudicare poterit, utrum e. c. I 70 *et quae pressa diu massa latuere sub illa (A) an et quae pressa diu fuerant caligine caeca (B)* melius sit? Atque etiam ultra antiquissimum librum ad testimonia auctorum progredi licet; in quibus quamquam memoriae errori-

⁵ In nonnullis eorum interpolatio late propagata est, cavendumque, ut haec a vetusta illa contextus discrepantia probe discernatur.

bus multa orta libenter concedimus, tamen in nonnullis hoc fieri non potuisse re ipsa certum est, veluti in illis VI 57 sq. *quod digitum expediunt atque inter stamina ductum percusso fertunt inserti pectine dentes* a Seneca epp. 90, 20 ita cum vocabulo haudquaquam vulgari laudatis: *quod lato pavunt inserti pectine dentes*; fortasse item in illis VI 465 ubi *effreno* libri nostri, *inopino* Priscianus praebent. Quid multa? respice quid Ovidius ipse doceat Trist. I 7, carmen suum cum exul Tomos abiret adhuc *crescens et rude* (v. 22) fuisse, *summam abesse manum* (v. 28), *deesse ultimam limam* (v. 30), *emendaturum si licuisset*⁶ fuisse (v. 40): et veri simillimum tibi videbitur, diversas lectiones quasdam ab ipso poeta originem ducere, qui nondum diiudicato quas tandem praelaturus esset, omnes in autographo suo adscripsit, quarumque pars in haec pars in illa exemplaria migravit. Ita XIV 552 *et quodque prius* et *quodque latus* ab ipso Nasone scriptum est. Efficitur ea re, ut labore critico in hoc opere non id assequendum sit ut indagetur, quid solum a manu poetae singulis locis venerit (nam utraque lectio ab eo venisse potest, et fortasse plures quoque quam quae nobis sunt servatae): sed ut unam certamque scripturae familiam adhibeamus, quae et posteriorum interpolatione vacet et ipsa in universum spectata ea sit, si fieri possit, quam 'emendaturus' poeta praelaturus fuerit. Hanc familiam non libro *B* (qui I 190. 307 all. optima, sed I 59. 81 all. deteriora quam *A* praebet), sed libro *M* repraesentari dico, si quidem sana cum ratione adhibetur. Nam et hic satis mendosus est, si quidem hic illic librarius evanida archetypi vestigia non satis feliciter resuscitavit (II 263 *quod* pro *quos*, 308 *lumina* pro *fulmina*, X 653 *pendebat* habet pro *pede libat*, XII 520 *haec qdā* pro *liquidās*, XIV 202 *ciclops*

⁶ Hexastichon quod Ovidius operi suo praemitti iussit, unde haec verba sumpsit, in libro *M* revera praemissum legitur.

animum pro oculo minimum; ib. 233, 632, 798), passim versus omissi sunt, plerumque propter similes initii exitusve versus propinquos (cf. Merkel. praef. p. V), quorum Merkelius quoque multos iam esse omittendos putavit, velut XIII 848 et VIII 87, quem Priscianus iam attulit; interpretationibus quoque (V 576 *Alpei pro Elei*, X 50 *Orpheus pro heros*, XII 321 *telo pro amento*) et interpolationibus (I 114 *subiitque pro subiit*; XI 421 sq.; XIV 561; X 653 *summa celeris — harena*, quod iam supra commemoravi; all.), quarum pars in supplendis finibus versuum olim evanidis versatur (II 503, IX 778, X 363, XIV 13 all. cf. Merkel. p. V sq.), non liber est, neque erroribus ratione omnino carentibus, velut V 301 *poenam pro turbam* et ib. 598 *fontis pro ripae*, nisi forte ad modo dictum genus haec pertinent. In talibus locis ab *L* libro alias deteriori hic illic auxilium petendum est, nec tamen ubique: quippe iam utriusque archetypum *A* interpolationibus non vacasse ex VII 710 (*referam quoque pro referebam*), VIII 306 (*Plexippus pro Leucippus*), IV 154 (*his pro hoc*) multisque aliis apertum fit. Quid quod I 53 pro *his pondus aquae levius* et *A* et *B* interpolatum (nam sensu caret) exhibent *pondere aquae levior*? — Attamen haec vitia omnia non impediunt, ne virtutibus suis liber *M* etiam optimos ex ϵ (quantum quidem noti sunt) longe superet (cf. e. c. VI 675. VII 89; 158; 525; VIII 222; X 192; XIV 412 et quae Merkel. p. VII enumerat): quae virtutes ut consentaneum est et in nominibus propriis recte exhibendis et praesertim in locis corruptis optime elucent, in quibus *M* multo propior vero est quam ceteri (neque raro ipse verum praebet, ubi Merkelius immerito eum neglexit, cf. II 14, II 45 locosque plurimos, ubi verae suae sententiae licebit [reicere quae *M* praebet] quoties, cur altera scriptura praestet, liquido monstrari potest: immemor erat), velut VII 207 (*Temesaea: temerata L ϵ temes α* , sed ϵ erasum, *M*), XIV 185

(*fluctus uentusue M fluctusue lapisue* ϵ eleganti interpolatione; sed *fluctusue uictusue* aperte scribendum est), VII 687 (*ceterum M, et cetera L ϵ* ; sed enim corr. Merkel.), XI 293 (*iam tum: tantum M, quantum ϵ*), IV 46, all. Quare a libri *M* lectione ad verum inveniendum proficiscendum est, nec dubitavi eam scripturam in apparatu critico illis quoque locis exhibere, ubi aperte corrupta et nondum emendata est egoque vulgatam lectionem sequor, sperans fore ut ex *M* verum aliquando eliciatur. Coniectura enim multis in locis opus est. Apparatum qui dicitur criticum ita institui, ut et quam brevissimus esset et demptis, quae non erant necessaria, omnia tamen ad textum constituendum vere utilia plene exhiberet. Itaque librum *M* et *L*⁷ consentientes (*A*) praeter orthographica plene enotavi, ex *M* non omisi nisi levissima (*m* est altera correctoris manus [ut *l* in *L*], priore paulo recentior, cum *L* saepius conspirans; hic illic non certe ab *M* distingui potest), *L* ab *M* discrepantem et saepe satis libere mutantem adhibui quotiens utile visum est. *B* adhuc incognitum plene enotavi praeter *e ae, i y* mutatas et glossulas. Librorum ϵ lectiones raro ex eis quae Heinisius Iahnusque protulerunt deprompsi. Ipse libri Hamburgensis nunc Havniensis (*H*) saec. XII collationem in Bonnensi Burmannianae editionis exemplari extantem a P. D. Longolio accurate ut videtur factam novi, cumque is liber modo ad *M* modo ad *L* vergeret sed inter libros ϵ insignem locum tenere mihi videretur, eum ducem secutus sum ubi *M* deest. Codex Berolinensis saec. XIII ab Imm. Bekkero nunt. acad. Berol. a. 1853 collatus et fragmentum librorum VIII et IX Monasteriense saec. XII a F. Schultzio

⁷ In *M* desunt XIII 276—343. XIV 272—307. 831—XV fin. — *L* desinit XII 298 (non 280 quod Merkelius dicit), quem ex parte Keilius, totum Meyneke contulit. — *M* etiam Lactantii Placidii argumenta Metamorphoseon continet, quae ut inde describantur et edantur optandum est.

a. 1860 in programmate gymn. Monast. adhibitum nil memorabile mihi suppeditaverunt. Idem dicendum de codice Francofurtensi (F) saec. XIII, quem ex parte contuli.⁸

In re orthographica operam dedi, ut Augusteae aetatis vel statim sequentis, quantum posset fieri, ratio restitueretur. Codices Metamm. utpote non satis antiquos, nisi in quibus vocabulis antiquiora testimonia non extant, non multum curavi; de quorum scriptura Merkelius in praef. satis accurate disputavit. Nolui igitur cum A scribere *bachus cespes coherceo dū dūs foetus gleba genitrix hū hūs hiemps honus* (pro *onus*) *humerus humidus humor Iupiter membrum querella pelex solatium thorus* all. neque *brachium*.⁹ Omnino aequabilitati studendum putavi: quare accusativos in *-es* exeuntes nusquam *-is* syllaba terminavi, licet I 153 VI 454 IX 96, 381 XIV 87, 733 all. in A, adeoque I 117, 149, 304, 305 II 12 III 41 (et in nominativo I 147) in B huius terminationis vestigia appareant. Etiam *cx* et *xs*, etsi Ovidii aetate usitata (*saxsum* est in Ovidiana inscriptione CIL IV 1895), non a me impetravi ut ponerem in editione scholis quoque destinata. In verbis compositis assimilatione, quae in A saepissime adhibita est, ita fere usus sum, ut de ea re Brambachius in minore orthographiae latinae Arte docuit; fortasse *ml-* et *im-* hic illic scribendum fuit pro *ill-* et *im-*. Accusativis in *-in* exeuntibus, ubicumque per A licebat, *-im* restitui, monumenti Ancyrani Vergilique (cf. Charisius p. 89 K.) normam secutus. Notandum quoque Graeca nomina multa in *us* primo casu, quarto in *on* exire in M vel A, omninoque in ter-

minationibus *-us -os, -a -e, -em -en, -um -on* poetam consulto variare.

Pervenimus iam ad commentarium criticum, qui qua ratione confectus sit, supra est demonstratum. Id unum praemitto, editionem meam a Merkeliana ita maxime discrepare, ut plurimis in locis librum M sequar ubi ille sine idonea causa ad *c* se convertit (cf. etiam I 85), utque multis artificiosis illius coniecturis (sed etiam ingeniosas non paucas ei deberi fatendum est) reiectis simpliciora et aptiora aliorum inventa receperim; forsitan ipse quoque locis non nullis medelam attulerim. Ubi nihil commemoravi, lectio a me recepta, si ab orthographia discesseris, aut in A aut in M aut in L (inde a XII 298 in *c*) extat. Sequitur iam adnotatio.

I.

METAMORFEOSE M, -PHOSEON BL.

1—54 *evanida paene in L.*

2 conceptis nam di B 3 adsp.

B 6 nultus B 13 brachia A ubique, B 14 amphitrites M 15 utque BM: quaque m (utqua I?) erat BA; qua refugit (i. e. quaque fuit) *Porphyrio*, et t. A ut pontus *Porph.*, et pontus BA et aether ML. utque aer, t. i. et p. et aether *Hauptius*; quod displicet quia aëris, non telluris, mentio fieret praecipua; simul quia v. 15 quattuor, sed v. 16 sq. tria tantum elementa commemorari vix aptum est. 18 quia] quod B 19 humentia BM 21 litem, supra I limitem B 23 ethere M 25 concordia B. locavit B sed corr. 29 hic B 30 sua BM sui L. humor BM 31 extima *Bentleius*. 33 coegit B 34 ante 33, sed corr., B 35 orbes B 36 tunc M tum B diffundit B 41 recepto B 43 v. s. c. B 50 sic A utque B 53 pondere aquae levior BM 56 fulgora B 59 regat L rotat B fulmina B 61 furus, in *Mg. corr.*, B 64 trionem BL, *Seneca, Diomedes* trionem M 67 et om. L 69 atque ea B vix ea m L vix ita M discerpserat A, recte B 70 diu fuerant caligine caeca B, recte? 72 sic BA; cf. v. 464. 80 eductaque B 81 retinebant B 82 pluuiatibus B 83 mo-

⁸ Singulis fabulis inscriptiones ego ipse addidi, scholarum usui prospiciens.

⁹ Verum quidem adhuc puto quod vol. I p. XIII dixi, *brachium* scripturam ad *Bachus* vocabuli similitudinem positam esse: sed antiquo iam tempore ea de causa haec scriptura adhibebatur, praesertim cum per geminam c litteram a litteram producti ostenderetur, Graeca voce *βραχίων* vocalem a corripiente.

derantium *Lm* 85 subi me *B* uidere |
BAc tueri pauci: quod vellem poeta
scripsisset. 91-98 *L* in *mg.*; *B* om.
 92] ligabantur *A* 93 iudice *A* 93 iudice
 & t.] leges *l* 94 uiserat *B* 99 erant & 103
 gogente *B* sed *corr.* 5 poma *B* 7 euris
B 8 mulgebant *B* 14 subiitq; *M*, recte
B 17 inaequalis *B* 21 domos *BL* 22
 fructices *B* 25 illam *M* illas *L* 29 fugit
 que *B* 28 per oris *B* 30 dolisque
B 31 et vis] tuis *B* 32 dabat sic *A*,
 nec *A* neque *B* 33 diu *A* prius *B*
 34 exultauere *B* 35 auras *M* *erasum*
 aurae *Lm* 39 que om. *B* 42 prodiderat.
 prodiit *B* 47 terribilis *B*
 49 madentis *B* 52 gigantes *M* (e in
ras.) *L* 53 montes *B* 55 subiecto
Lm & (ect ≡ *M*) subiectum *l* *m*² subiectae
B, recte *Pelio* *Ossam* *Burm.*
cl. Verg. g. l 281. *Ossa* & 66 animos
A animo *Neap. B* 5 Ioue om. *M* 73
 a f.] hac parte *B* 75 caeli] regis in
ras. m 78 loco est *M* 81 ora om. *B*
 83 fuit *B* 89 terra & terras *BA* 90
 tentata *BL* temptanda *M* corpus *BA*
 uulnus *M* in *mg.*, & *l* 91 inse *B* est
 om. *B* 96 o pueri sed *corr.* *B* 97 qui]
 ui *B* 98 erit ante *B* 99 Nonfr. *B*
 Contr. *A* ausu *B*, hic *desinens* 217
 cilleno *A* 18 archados & 26 est] om. *L*
 33 ab illo, 35 utitur *M* 30 quod *M*
 quos *l* 31 dominum *A* dignosque *L*.
fortasse dominum indignosque? 51
 sobolem *A* 55 totusque *L* 58 ples
 obaessa *M*, recte *L* 63 lata *Heinsius*
 69 hinc] et *L*. 70 inducta *L* 71 yris *A*
 74 est om. & 84 v.] sinus & 90 labant
Seneca 92 erat *L*, recte? 93 colles *A*
 cymba *L* kimba *M* 97 anchora *A* 98
 tegunt *A*, *corr. l.* 99 quo *A* 304 sq. nat-
 ues, nec-apro, unde-tigris, fulvos
 trahit-leonis *B* fuluos-tigres *m*, om.
M 6 curura nes *B* 7 posset *B* possit
M detur *L* ex *Aen. III* 7. 13 acteis
Ac; em. *Delrio* *Aoniis* *Aetolos* *Suchier*.
 16 ferit *schol. Lucan.* *III* 173. 20 sic
A 21 themim *L* 26 ac *L* et *m* (*vers.*
 om. *M*) 32 tinctum *Bentleius* 33 con-
 chaque *A* 40 recessus *Lm* (*M* *eras.*),
corr. & 44 spurium *puto* 50 abortis *A*
 53 iunxit *A* 60 dolores *A*, *corr. m*.
 63 possim *M* -em *Lm* 66 uisum est
L 69 cephesidis *A*, ut *plerumque*
 70 ut- sic *M* sed-sed *L* et-set *m* 82

cunctasque *A* 84 obstup. *Lm* rupit-
 que *L* 88 obs.] suspensa *Seneca* 89
 dee sortes *M* 90 Hinc *A* inde *Fris-*
cian. p. 67 *H.* 98 descendunt *M*, recte
L 404 ut] et *M* 5 cepta *Lm* cept ≡ *M*;
 an coepta recte? 14 unde *Probus* 18
 caenum *A* 20 ab al. *L* 26 cepta *L*
 nata *m* in *ras.* sub *vulg.*] per *A* 39
 incognita *L* 41 hanc *L* arquit., sed
corr., *M* sed *Pollius* 42 damnis *M*
 damis *Lm* 45 possit *M* posset *L* 47
 perdomite *A* 48 hic *A* pedibusq; *M*
 52 quam *A* 54 uicta *L* 62 instigare
scripsi; nam inuitare *L*, indagare *M*
 (inflammare &) irritare *l* 65 deo *A*
 tibi & 75 latebris *L* 79 nemorum &
 84 suffuderat *M* suffundens *L* suf-
 funditur & 502 quaeque latent *Quin-*
tilianus VIII 3, 47, recte? 4 sic *M*
 peneia *Lm* 10 quo *M* (*m*?) 13 gre-
 gesue *L* 18 uerbis *M*, recte *Lm* 31
 monebat *A* 45 om. *M* 44 spectans
 peneidos undas in *ras. m* 44-47:
 u. *l. f.* tellus ait isce uel istam que
 facit ut ledar mutando perde figu-
 ram q. n. pl. spectansque peneidos
 undas fer-habetis: sic *L*. quae *f.*
 ut laedar est altera lectio (non ab
Ouidio ipso profecta) ad illa qua n.
 placui; cui nescio quis inepte (propter
 laedar, quod *cl. v.* 510 ad pedes
 retulit) tellus-istam addidit; *cf. et*
Rüschl. mus. rh. 1472. 51 obit & ha-
 bent *A* 5 habet & *Magnus* 59 letis *Ac*
Latiis Heinsius 63 iuvenile *Lm* 66 ut
 ex at *M* 68 Peneos *Probus* 72 infuit
Lm 78 enipheus *A* 79 eridanus *A*
 celer *Bentleius* 80 amphrisius *M* *m.*
pr.-sios *L* 84 et *M* 90 sic *M* 604 sen-
 tit *L* 17 suspectum est *A* 21 expulit
M 31 amara corruptum? 36 sic *Ac*
 39 rictus *Merkel*. 40 seseq; exter-
 rita fugit *L* 41 ignorat] miratur *L*
 46 sed si *M* 53 reperat ea *A* 59 nunc
 &] et *A* 62 ostendit *M* 63 maerenti &
 recte? 65 inde *M* ipse *L*, *cod. Har-*
leianus 71 et 73 tegimen *M* tegimen
Lm 77 abductas *Heinsius* 77 noue-
 artis *L* at tu *cod. Thuan.* arce *M*
 78 poteris *M* 92 umbrosa; e (q ex u
M) *A* feraxq; *A* 93 ipsam *Lm* 95 et]
 ut *M* 709 colloquium *M* consilium *L*
 19 inter (tot *eras. M*) lumina *A* 21
 hunc *M* 28 que *del. Merkel* 32 queri est
L 38 setae *A* 41 assumitur *L*; v. om. *M*

46 niligera *M* niligena *L* lin. 5 47
Nunc *M* Hunc corr. hinc *L*; *inter-*
punxi 50 *sqg.* pheton *A* 58 obpbria
A 64 ambiguum est *M* 72 labor est
patrios *B*.

II.

1 apta *Bentleius* 3 tenebat *L*, recte
BM 6 aequora et accelerat *B* 8
prothea *A* 9 ballenarum *BA* 10
egona *B* 11 uidetur *AB* 12 viridi *B*
14 sororem *B* 18 se. à *B* 19 ad cylui,
supra lin. † adliui, *B* 22 ferebat
uidebat *B* hic desinens 25 at *M* ad *L*
28 ferebat *L* 34 inficienda *L*-cianda,
a in ras., *M* 36 sic *M*! 44 ut: an et?
sic 5 45 promissis *A* -ssi 5 55 con-
ueniunt *L* 57 fas sit *M* in ras. pos-
sit *L* 62 aget *A* agit uel agat 5 64
enituntur *A* enitantur *Seneca* media
A 66 sit *A* fit *Heinsius* trepidet *A*
69 thetis *A* ima *Seneca* 75 nec te *L*
83 *interpolatus*? 93 pectore *A* 105 ta-
liter ergo diu *m. sec.* (siue ergo qua-
licit in *mg.*) *M* in r. 9 g.] musae
Diomedes p. 451 12 nitido *M* 5 rutilo
L 16 Tum pater *L* Tuem pater, sed
T et ater *m. sec.*, *M* (olim fort. quem
petere) Quae patere vel petere 5 At
pater 5 celumq; rub. *L* 26 paternis 5
27 fortiter *L* 28 uolentes *Heinsius*
30 oblicum *L*, ut saepius 35 sursum
L cursum *Merkel* 44 et fulget *A*;
corr. *Heins.* 50 iuuenili *Lm* 51 leues
M 53 pyrhos *L* et om. *A*, add 5 56
thetis *A* 57 caeli *M* mundi *L* 59 scin-
dunt *A* findunt 5 60 hisdem *A* ut sae-
pius 65 insueto *L* uacuos *A* -uus 5 *m*
aere *L* aera *M* 69 quo *L* 72 tingui *M*
tingi *Lm* 74 prius *M*] suo *L*, cf. v. 224.
76 bootes *M* boetes *L* 78 dispexit
Lachmannus ab aere *L* 79 patentes
M 81 aborte *A* 92 post 94 *A*. 96 flexis
utr. *A* 201 sensere 5 summo tet.
iacentia tergo *A* cadentia *Pollius*
sumum-tergum *Neap.* 5 4 ac *A*
6 decliua *Lm* 15 terras *L* gentes *M*
18 tunc *L* celeberrima *l*; dedi ex *A*
26 appeninus *A* 30 cursus *M* 43 teu-
thranthus *M* 44 ph(f)ocaico *A*, corr.
Merkel 46 meander *L* 47 melax *M*
49 t(h)ermoodoon *A* 52 celebrarant *l*-
bant *A* 56 uocant sed corr. *A* 59 sic
A 67 focarum *A* 73 que *L*, om. *M*

75 oppressos *M* omniferos *mL* Pla-
nudes, recte? 76 manus *L* 78 sicca
pauci sacra *A* rauca *G. H. Mueller*
fauce *Bentleius* 83 tortos *M* tostos *mg*
84 pro priore tantum habet fumum *M*,
uolitant *L*, sed in utroque in ras.;
apparet, tantum (sic *Harlei.*) in *A*
fuisse, sed obscuratum 89 quod t. 15,
num recte? 94 utrumque *Lm* 95 quod
A 96 athla(n)s *A* 300 num Quicquid?
2 poterat *L* 3 retulit *A*. post 307 versus
deest cum mentione imbrium, cf. 310.
308 lumina *M*, corr. *m* 10 dimitteret
A 13 saeuis *A*, corr. *Bentleius* 24 fu-
mantia *M* spumancia *L*. fortasse
flagrantia? 26 signantque hoc 5,
fort. recte 29 Tum *L* 37 ripa *M* terra
Lm; interpunxi. 40 luper *A*] fletus
5 *m* 48 dirig. *L* 49 iampetie *A* 60 de
cortice *L*, sed corr. 66 spectanda *M*
gestanda *Lm* 73 tum *L* 76 uestit
Heinsius, recte? 78 tradit *M*, credit
mL 79 ignesque *L* 80 ille legit conieci
92 tunc *L* igniferum *M* 99 stimulus
M caedit *Haupt* 405 prospicit *L* 6 que
om. *Magnus* 8 reuiscere *L* 12 cui
m 5 (*M* eras.) ubi *L* 5 cum *Rappold*
21 ph. solita c. *L* 25 uultum *M*, corr.
m uultus *L* 33 se] iam *M* 34 posset
A sic 36 illa quidem misere interpola-
tata puto quem *Bentleius*, cod. *Harlei.*
quae *M* non *L* 39 Inde *L* 44 Ex-
timuit *L* 46 numerosq; *M* 54 an
venatu et fr.? 74 nempe *L* 76 auersa
L auersam *M*, corr. *Naugerius* a]
de *L* 82 uerba potentia 5 85 tamen 5
manet *A* 5 87 tendit *L* 88 sentit cor-
ruptum 97 ferens *Lm*, recte? annos
Lm auctus *Merkeliius* fere et actis
M olim, 5 503 auenti *L*] fugit *M*
5 arguit *A* 6 et pariter *A*, corr. *ml*
9 in aequore *M* 14 mentior *A* 13 hic
absim *M* 18 cur quis 5 quisquid *M*
qsq; *L* 18 et uero quisquam *Ellis-*
sius 20 En ego 5 25 expulsa *L* 26
sic *A* 29 in caelum *A* 50 nec *L* 53
creatum *M* 54 textsta *L* (sic) 56 et]
hanc 5 59 -asos *A* 60 -ros sic *M* de-
ducit *A* 67 me petit ipse licet non
hoc *M* ipsa *L* 75 sic *M*; assumpsit *L*
82 mollibar *A* 83 egerat 5 fixerat *A*
84 tangere *M* 95 a cunctis corruptum
95 a diuis puto 99 cornea *M*, corr. *m*
600 amantis *A* 3 rapit 5 6 sic *A*

20 uidit *A* sensit *scholiasta Statii Th. VI* 384, recte? 27 busta *lm* 36 charicto *M* caricto *L* 42 sic scripsi ex *A* 46 prohibere *L* prohibebere *L* -iberis *M* 49 nunc (non *m*) iam mortalis *M*, recte *L* 55 dictis *Bentleius* 56 aborte *A* 57 peruertunt *L* mea *A* me 58 preuertitur *M* peruertitur *L* 64 mihi namque *L* 68 equae *A* 74 densas ego, cf. *Verg. georg. III* 86. dextras *Ac*, quod *Verg. l. c.* non tuetur. 75 dederit *L* 81 baculus siluestris oliue *lm*; recte *M* (ubi baculum in -us corr.) 82 esepsem *M* 88 uicina hunc rura *L Harlei*. uicinaque *M*; tota add. in ras. *m* uicina tota vel rura 5 tota add. *m* in ras. uicina per arua vocabant *puto*. 701 pretium *Heinsius* ex *Thucneo* pariter *Ac* 9 monichios *A* 16 in extis *lm* 20 auidus c. *M* 23 sic *A* 30 terrena *M*] diuersa *L* 34 totum] latum *Kochius*; *puto* textum *cl.* 3, 556. 36 et tersis *L* 47 est post *Herse L*, post uiae *m*. 49 ravae *Hauptius* 52 orbis *L* 56 creatum *M* 57 Lemnyacam *L* 58 Ingratamque d.f. iam ingr. *L* 65 belli *M* bello *lm* 70 conuertit *M* 71 pigra *M* 74 uultumque ima ad suspiria *mL* uultumque; deae ad suspiria *M m. pr.* ut videtur, *Erfurtanus*, 5. inde ad suspiria *puto* 88 successuruq; utique minerue *M* successibus atque *m. m* successu namque *m. L* 89 quem *A* (ex quod *M*) 92 cacumina 5 papauera *A* 95 sic *A* 99 amatis *A*, h add. *lm* 802 spatium causa *M* erret *M* 9 non setius *Heinsius* 19 caelatasque *L* 21 flectitur *lm* 23 artus 5 unguis *Ac* inguen *Erkema* 27 in corpora *L* 51 ambulat *L* 55 vara *Bentleius* 63 sic interpunxi. vix ah *L* 65 nitidum *L* iam] ah *L* 66 nunc pectora *L* 67 plaudenda *M* palpanda *L* 71 primo *A* 74 cornum *Priscianus* p. 211 cornu *A*.

III.

6 deprendere *B* 8 om *B* 14 descenderet *B* 15 longe *m* 17 passu *B* 18 aut. *B* 19 cephesi *BA* 28 secure *B* 29 in media *Priscianus*, *B*, recte? 29 a culmine, corr. *m. pr.*, *M* 33 uenenis *B. v.* 33 bis, sed 34 om. *B* 34 vibrant] micant *A* 36 gradu om. *B*

deausaque *B* 37 sic *BA* 39 urnae *B* undae *A*, recte? reliquit *BL* -nquit *M* 41 squamosus *M* orbis *B* 42 sinuatus *L* 43 leues serectus *B* 46 si uelli *B* 47 t. i. *B* 48 amplexibus *BL* compl. *M* 49 afflatu *BML* afflati *L*. afflatu et quondam putauit funesti *B* funesta *A* 52 tegumen *M* tegmen *L* tegimen *Bm* derepta *B* dir. *A* leonis *M* -ni *BLm* 53 ferro supra telo *B* 56 desinit *B* 72 sic *M* 75 quoque *L* que *M* alitus *A* 76 auras *M* herbas *mL* (sive) 5 78 extat *L* 80 perturbat *L*. num corpora? 90 in gutture *A*, corr. 5 93 ima *Pollius* imae *A* 99 cum uoce *L* 102 matricque *L* 4 et impresso *L* 19 cominus *M* cominus *lm* 20 hunc sed corr. *M* 25 sanguineam tepido *A*, recte? trepido 5 plangebant *L*, recte? 27 humo *M* humi *L* 30 iussus *A* 34 natus natos(que) *A* 36 est om. *L* hominis schol. *Lucani* 40 saciati *L* 49 fortunae *Lipsiensis* fortunam *Ac* 51 prepositum *L* 52 terra *Ac*, recte meta *Li* (*psiensis*) 5, *Bentleius* 62 succinctus *Ml* (*Li*) incinctus *L* 68 tum doctior *puto* 71 nephoeleq; hialeq; ranisq; *M* nipheq; braieq; ramisq; *L* 72 pseucas *M* 76 trahebant *Li* 78 nude uiso *L*, *Li* viso nude *M* 86 est *L*, om. *M* 204 redeatne *L* 6 primi *Li* primus *L* primum *M* 7 dedere *M* -runt *L* 11 nebrophones *L* 12 pher. *M* pler. *L* *Li* 13 fero *Li* (sic post *Heinsium* ed. pr. scripsi) ferox *Ac* 22 lacn(ase) *A* 24 agriodos *M* *Li*, corr. *Hauptius* agricolos *L* 33 theridamas *A*, correxi ex *Li* et *Hygini fabula* 181. 32 melanchates *A* *Li* 34 exierat *A* -ant *Li* 35 precipitata *L* 42 latratibus *L* 46 optate *L* 49 in viscera *Li* 50 falsa *Li* 51 sq. uersus *leonini*, del. *Heinsius* 61 tum *A*, corr. *Bothe* 67 signum interrogandi posui. 69 uni *A*, uno *M* in mg. 71 sum *Ac* sim 5, recte? 72 in undas *A* 81 fit *L* 83 iouis *L* 99 nutuque 1 cod. 307 ille *L* 19 vacuumque *Magnus* 38 damnunquque *Siebelis*. 41 fidei *A* fide *Priscianus* p. 366. datae *A* ratae *Priscianus* 43 cephusus *M* -os *L* 45 nymphae *L* 51 cephesios *L* 58 prius *M* 62 quae ne *Bentleius* 63 cum 5 sub *A* 65 p. hoc *S. lm* 68 tantum haec *Bothius* 74 amnota

et flamma *M*, corr. *m* 80 etquis *M* 81 utque *M* dimisit *L* 90 aufert *A*, corr. *Heinsius* 96 Ettenuant *A* 400 sq. *primus damnavit N Heinsius*, 15 et 17 *Merkelius*. 17 umbra est *l* 20 sua] ceu *L* 27 fronti *L* 28 in medias-aquas *L* 35 tecumque *L* 42. 44 ec] et *A* 56 quem *L* 63 in te ego *L* 80 summo et ore *A* 82 tenuem *L* ro-seum *M*, pauci. cf. *VI* 62. 87 uti flauescere *L* 90 tecto sic *A* caeco non multi 98 plangentis *L* 501 possi: dictoque 'vale' 'vale' dixit et Echo. 3 mors *L* mox *M* 6 imponere *A* 11 uatis *A* 18 nec *Harleianus*, recte? *bachica A* *bachia* ϵ 19 non] iam haud *L* 32 attollit *A* attonuit *Neap.* 39 \equiv ac profugos *M*, recte? 45 frondibus *A* 48 uetabunt *L* 55 madidus mirra crinis *L* 66 amm. *M* recepta *L* retenta *M*, correxi ex *Neap.* 67 moderaminaque *A* 75 reuinctis *L* (ex *Verg. Aen. II* 57) 76 quondam *A* 90 nil *L* 94 fluuiale *A* 95 -getemq; *A* 97 sic *A*. *Diae 2 codd.* *Ciae Bothius* 98 aduortor *Benil.* 617 prorae] et prae *A* 19 enipheus *L* 31 atque *A* 40 Dextra *Lm* *Naxus M* -os *Lm* 41 ofeltes *m in ras.* ϵ] a ||||| *M* ac(o)ete *L* 42 per (pro *M*) se quisque timet laenam *A*: correxi. 43 aure *A*: ore *Roscherus ann. philol.* 1870 p. 216. 44 obstupui *L* aliquis *A* alius ϵ 61 Haut *M* 69 ululant *Benil.* 72 et presso *A*, em. *Merkel* 78 pennas *A* 80 unda *A* 88 pauidus gelidusque *A* 90 chion *M in ras.* *chiam L* *diam Neap.* 91 sacris *A*] *Baccho Rappold* festa *Erfurtanus* sacra *A*, recte? 94 precipit et famulis *M* duris *A* 95 dim. morti *A* 708 in medio *L* 13 io *L* ϵ et o *M* *Planudes* 16 sic *A*. cuncta ϵ que seq. *Erf.* 17 *spurium* *puto* 24 delectis *A*, recte ϵ vulnera *A* corpora ϵ , recte? 28 hoc uictoria *A* nostra *M* 32 sq. *suntne libri IV initium?*

IV.

10 et calathos *L* 11 *ultimum* que *in ML* *deest*. *liceum L* 12 *indigenam L* 15 *ebhan M* *euan L*, *Priscianus* 17 est *om.* *L* 20 *abusque M* 21 *cingitur A* 22 *tu M* qui *L* 31. 32 *minyides M* 28. 50 *iuuenalis M* -ilis *Lm*;

sic plerumque 34 *adducunt M* 46 *mutasse sic M*, em. *Merkel* *inbitasse L* *habitasse* ϵ 48 *altis L* *albis M* 53 *hanc* ϵ : *hec M* *hoc L* 64 *tectus*] *tanto* *Seruius* 67 *notatum est L* 74 *nos toto L* 75 *sic A* 91 *uisa est M* 92 *sic A* ϵ *surgit* ϵ 100 *sic A* 13 *morsu]* *dente L* 21 *Et A* *Ut Erf.* *Heinsii* 27 *purpureo A* *puniceo* ϵ (1 *cod.*) *tinguit M* *tinxit L* 31 *uisam L* *uersam* ϵ 36 *fremit A* *tremit* ϵ 40 *subleuit Madvig adu. crit.* 125 45 *iam* ϵ *in morte A* 50 *hec manus A* 51 *prosequar* ϵ , *Polle* 54 *His tamen A* 55 *meusque M*, corr. *m* 61 *sic A* 68 *leucothoe L* *leucothoen M* *leuconoe* ϵ . *puto* *Leucippe cum Antonino* c. 10, *ut error a v. 196 ortus sit.* 77 *pos-* *sint L* 81 *apte m arte A*, recte? 82 *Et M* 86 *immisit M* 93 *color M* ϵ *calor L*, pauci: cf. *v. seq.* 205 *eteae M* 11 *uincit L* 12 *acham.* *A* *isque:* *melius ipse* 13 *prisci L* *belo L* 17 *quadripedes M* 24 *arripit L* *lo-* *quenti M* 26 *emetior L* 31 *faciem* ϵ 36 *difamatam Heinsius* 42 *qua M* *m. pr.* 46 *phetotiadios L* 53 *delituit A* *dilicuit Priscianus* p. 477 et 491 60 *nimpharum patiens A*, recte *m* *nimborum p. Benileius* 73 *est l* et *A*, *fort. recte* 80 *sithon sic A* 81 *ada-* *mans M*, *n erasa* 82 *celme A* 83 *mi-* *lace A* 98 *nymphae M* *limphe Lm*

310 *proluit L* 11 *cytharico M* *ciitha-* *raico L* 23 *mater A*, recte ϵ 25 *bea-* *tior A* *potentior* ϵ *est add. L* 30 *enim quid M* ϵ *quid sit L* 36 *aut L* ϵ *an M* 40 *flexo A* *flexu Lachmannus* *Lucr.* p. 263. 41 *ut puer L* ϵ] *scilicet M*, *hoc loco interpolatus, ϵ uacuum M* *sed corr.* 46 *stupuit L* *placuit M* 47 *nimphea L* 56 *et A* *en* ϵ 58 *pugnan-* *tesq; manus inuitaq; oscula M; recte* *L* 63 *sublimen M* 67 *demissis A* 69 *de(di M)* *missaque A*; corr. *pauci* *codd.* 71 *et M* *ut Lm*, recte? 72 *de-* *ducat A* *diducat pauci* ϵ 73 *tetigere L* 75 *conducit L* 78 *sed forma A* 79 *nec utrumque M* *uidetur Lm* 82 *sic L* *non iam M* 84 *sic A* 85 *idem L* 88 *incerto A* *incesto m* *ingesto olim* *scripsi (possis* *inieto etiam vel in-* *serto). incesto Merkel.* 93 *et olent* *myrrae A* (*mirre L*) 96 *in frondes L*

400 possis ϵ 3 conlucent $A\epsilon$ con-
 tucere duo ex melioribus 7 latebras
Heinsius 8 tenuesque et penne $L\epsilon$;
 tenui et penna $A\epsilon$ includit ϵ inclu-
 dunt A 12 minimam et pro c. M , et
 om. L 15 sic A 21 alumpni L 23 in-
 uertere L 30 simuletur M 36 tenet L
 36-38 delet *Polle* 42 turbamque L
 50 semel A 56 laniata L 57 di-
 stractus M , plurimi 59 urges L redi-
 turum M , ruiturum Lm 63 facie
Lm 70 furores M 'sorores fu' sic L
 m. pr. 73 ut erat canos A 82 recingit-
 ur L 86 avernus *Merkel* acernas A
 87 est territa *Erf.* ϵ 88 parabat A
 92 timpora L 93 linguasque l 97
 animos M animas l 99 duos L 503
 mixta] tincta ϵ 5 vergit *Bentl.* uertit
 A 8 motos ϵ 12 pandite L 20 sparsis
 L 22 euhe M euoe L heohe m 36 in
 medio *Lm* 41 leucothoe A 45 scissis
 et capillis L 50 sic A , cf. v. 151.
 51 saltuque dato remoueri *Lm*, recte
 M 53 sentit L 57 arrectum *Mm*. pr. 61
 summis mineides $A\epsilon$ menides pauci,
 em. *Heinsius* 63 laborum L 64 et o.]
 portentis L 69 facta A 76 cutis M
 78 commixta L 86 loquenti A , recte?
 volenti ϵ 603 solatia A 4 fuerat *Hein-*
sius 9 esse iouis cod. *Britannicus*, ϵ
 esse deum $A\epsilon$ 23 aequore A . ethere
ml 27 regis A 29 cursus M 30 cunctis
 scripsi ex M corr., L cunctos M pr. (?)
 ϵ 33 solis ex-us M 34 flexos L 35 pre-
 mebant ϵ ; n. eras., M premebat L
 36 uirentes l cod. nitentes $A\epsilon$ 37
 ferebant *Lm* 43 athlas M 46 monti-
 bus A 49 Quas m 50 ait, ne longe
 iup. L 52 athlantia A 55 protulit $A\epsilon$
 prodidit ϵ 59 auctus ϵ actus ϵ altus $A\epsilon$
 62 aerato *Bentl.* aduersos *Poll.* sed
 cf. *Aen.* VII 609. 69 cepheiaque A
 70 andromedam $A\epsilon$ -dan *Neap.* -den
 pauci ϵ inmitis pauci mss. ^h amon L
 ammon M 75 eximie *Lm* exigue M
 et visae $m\epsilon$. 89 eminent fort. recte
 'meliores' *Heinsii* 94 Tum puto cum
 ϵ 95 ferenda est A 99 aerias *Lach-*
mannus *Lucret.* p. 167; sed cf. v. 787.
 712 visa et umbra A 17 misso M -o
 vel-um ϵ , recte *Lm* 24 patet A 26 uul-
 nerat $A\epsilon$ uerberat ϵ 32 nisus L 43
 sic $A\epsilon$ 48 ut erant A 49 coraliis L

58 precipiunt et sociantur L 64 ge-
 nerosi et munere L 66 lyncides M
 a]llacides L abanciades ϵ an.]habi-
 tumque L 68 Cepheus *Hauptius* per-
 seu $A\epsilon$ 78 que om. A 80 se $m\epsilon$ sed A .
 quod $A\epsilon$ quem scripsi 81 repercusso
 A , correxi 84 fratres A 88 specta-
 tum A 94 neque in totis A 96 refer-
 rent L 800 sq. in suspicionem voca-
 uit *Hauptius*.

V.

2 fremitu et turbae L 6 assimilare
 A posses L 17 hammon M amon L
 18 ponto ϵ ; recte A , *Quintilianus* 39
 rhoechi M 47 athus, sed corr., M
 48 limnate M , corr. *Magnus* 53 mirra
Lm 59 fedatos L 64 arripuit A 69
 arpen L 63. 72 athim L in illum
Heins. 74 suenites A 75 amphimeon
 M 80 \equiv ammoto M admoto $L\epsilon$; fort.
 recte? hamato *Heinsius* 85 polide \equiv
 mona M polidemona L , correxi sa-
 meramio A 86 caucaseum A sper-
 chionidemque A 87 hilicen phale-
 giamq; M elicen phleigãq; L 88
 instructos M , recte L 89 nec om. M
 ausus erat M 95 corpore *Planudes*
 $L\epsilon$ uulnere $M\epsilon$ 97 dux scripsi tum M
 hic *Lm* tu... iaces *Hauptius* odites
 A 98 prothenora A 102 devocat A
 4 percutit L 5 semianimis A 7 boreas
 L 8 inuicti L 10 amphiceus A 11 iam-
 petide A ; recte ϵ iapetide ϵ 14 cui-
 astanti-tenenti L , sed recte M 15
 petalus A 16 seuum M 20 poste A
 21 elisit A 28 sic L manum M 31
 frugis *Siebelis* 35 batcreus sic M
 alcioneus A 40 clanim L 42 grauis
 M 44 mindesius A 47 thoastes M
 thoantes L 55 simul $A\epsilon$ semel pauci
 60 hic M 63 Choanius *Micyllus*
 Chauonius *Suchier.* molpheus A -em-
 mon A 68 mollia-vulnera M molfea
 L 70 saltu *Polle* 72 in M^b] et $L\epsilon$ 75
 inertia A 76 arpe A 79 conuertite M
 80 quisquis L 86 dirigit A , correxi
 95 non $m\epsilon$] cum M tum L 99 silet
 $L\epsilon$ silet ex silex M 216 fera codd.
 pauci: tua $A\epsilon$ 17 regnique A 30 sic
 I 33 dirigit L 38 protheum, 39
 protheus A 42 polidete A c add. m
 46 detractas $L\epsilon$ detractas M laudem
 M laudes $L\epsilon$ 47 pignora L 52 cipro
 $A\epsilon$; recte *Planudes* 61 ea *Heins.* est

L, om. M (sed habet post origo) 68. 80 memonidas M menn. L 75 n. me tota L 76 Daulia L 79 nomina A 92 discusique M discussisque Lm 301 poenam M turbam Lm 3 enippe M 14 cedemus L 19 gigantes M gigantes L₅ 29 ceruo (sed corr.) est M 83 st L 34 uacat ex-cet M 44 possim M 46 sic ε] ingesta M₅ (ἀπεργίγη Planudes) coniecta L 53 eiactat M m. alt. ferox M 54 remolliri A 63 depositoque metu A₅ depositique metus ε, M¹ ex corr. deposuitque Planudes, ε 70 terrae Lm₅, erasum M ponti pauci 73 quoque iam A 82 auolat M arcu M¹ arcum L 83 cornum Priscianus p. 211 cornu A (-nū M sed ~eras.) 85 ethneis et altus L 86 perguis L₅ percus M caister L 87 edit L 89 sic Neap. ignes A₅ 90 tyrios M₅, uarios Lm₅ 40² sic A 5 sacros Diomedes p. 319; recte? 21 terribilis M hortatur A 26 inconsanabile M 37 posses A 40 rutilis ε 45 ad ortum L 46 collegerat ε ex Verg. Georg. III 327. 50 cocta quod coxerat L 57 loquendi M 59 paventem L 60 latebras L₅-bram M pudori M color L 61 stillatus Lachm. Lucr. p. 33. 64 petiit M 67 qua M] que L 82 falsa M₅ sparsa L₅ pulsa fugit conicio fessa Schenkl lassa Bach 99 advehor A 509 ut audita-uoce M 12 oras Lachmannus Lucretii p. 167, recte? 13 sparsis L 16 ne L 19 spurium puto. Scribe reperta est —: scire ubi sit, reperire vocas? quod sqq. 22 non] digna pauci 28 non] nec pauci mss. 36 pueniceum M 39 orphe A 41 furuis ε siluis A sub antris L₅ sub atris M 43 profanum L 46 ab m (om. M), pauci in L₅ 50 infandus bubo Servius Aen. IV 462 58 r.] pennis M (cf. 560) 71 e] ubi L 76 alpei M₅ elei L₅ 91 gratas Hellmuth 97 nescio quid M 98 ripae L fontis M 608 elim M, erin L 15 ille A 19 dictynna pauci ε ex coniectura, ignorantes Dianam esse prima syllaba ancipiti 21 sparsis L 25 io Ar. vocavit io Ar. L 34 locus A 41 gr.] orta M mihi L miε, sed corr. m. pr. M mee m 46 triptolomo L (sic 653) 62 sic M dictos L sic vel dictis ε

65 sic A₅ iacerent (M ante corr. f) ε 69 ridentemq: athides, sed add. M sec. enipedes i. e. filie enipe M athipedes L. similia ε. Emathides et Euippides (cf. v. 303. 313) antiquitus simul extitisse puto. 69 minancia L 70 conatae sic Lm m. et L 75 plan-gere d. u. L 76 memoris L.

VI.

11 sic M 12 sic ε hipelis M 27 quos scripsi quoque A baculum quod Merkel 28. 43. 149 tunc L 52 iam L tunc M 53 consistunt ε constituunt A 55 iuncta Seneca epp. 90, 20, recte? 57 sq. feriunt m in ras., L pavent eras. in cod. Britannico (et in M?) quod lato pavunt Seneca quatiunt ε 59 festinant sed corr. M-at L cincta-veste Benlleus 60 mouet M-ent Lm minuente L 77 ferum Lm fretum M? 81 prodere L 82 operi Heinsius 87 Haemon Heinsius 96 Laum. L 98 cyniram M 107 recludere A 11 impleret A necteida M 13 danen L 14 aunesinē M 16 enipheus A 17 sic ε aolidas M bis alpida A 19 S. e. te s. equum cr. c. L 28 intermixtos L 30 rava Benll. 36 ante 35 M 42 est om. L 45 arachnea L 65 creberrima M₅, recte? celeberrima Lm (ex I 747?) 74 athlas A 84 causam L laudem M 85 audite M 94 dubitat L 95 posset L 200 post 203 A₅, post 199 mss. pauci. turba M₅ turbe L qua Benlleius. 201 ite satis (ex satus M) prope sacris A, corr. Wihofius prope ite Iahnus sacri est Hauptius aurumque M 2 sic A 12 decidat A recidat ε 23 auro grauidis m. habenis A 27 fixus M ex corr., ε 31 imbris Heinsius 34 frena dabat tamen hunc non L dantem Erf., tandem M 36 nudum A₅ crudum Pollius. 37 per colla ε, recte? 41 iuvenile Lm 49 Euolat A 52 est om. L 59 iaculatus A 73 haec om. L. Aut 81 aut 82 tollendus est, licet ambo Ovidiani esse possint. 89 rogos L 93 toto est M 94 non pressit L(ε) compressit M₅ sibi pauci exit L₅ ibat M₅. Hic versus satis ineptus leoninos versus III 251 sq. (si exit legimus) in mentem revocat §02 natas natosque L 3 dirigit L 11 ubi L 16 propriore

A 27 pauido L, paulo M₅; an parvo? (sic pauci mss.) 30 tum L 34 errantem 41 concepit L 48 uetant Heins. 65 s. l. L 70 Et ueniunt A 74 sed A et ex cod. Heins. 90 possis M 93 clarus Lm 401 exemplis L 2 lugent Planudes, 5 6 huic L 7 parentis L 14 argus M 17 missena A patere A cleones A 18 pilus M troheen L 22 subiectaque A 23 cecropios L 24 traeciuis L trahicius M 35 Thrace Lachm. Lucr. p. 278. ipsis A 39 repetitis-annis L 41 uisendam A, corr. Heinsius 48 et fausto Thuaneus, 5 infansto A. m] ordine A 49 causa ex causas M 53 driades L 54 similisque M 64 raptam seuo L 65 inopino c. a. Priscianus p. 482. 70 et 563 prognem M 77 illa L usque m 82 enim: puto sic vel tunc 85 id Lm et M 89 corruptus 95 abortis A, corr. m 497: 98: 96 M 497: 96: 98 L 497 ut A 500 sollicito A 6 ut fidei A utque fide Priscianus p. 366. utrasque A 8 salutem M 12 immotum M ammotum Lm 16 aduncis M in mg., L 17 ab alto LM in m 19 eff. est L 32 delet Heinsius 38 hostis M non haec L dedita Birtius. poscit sibi debita (h. e. poenam paelicis) Progne conicio. poena A: Progne Wüthofius 46 silvis si clusa L 48 audiat L 56 forpice M forpice L 60 d. m. L 65 gemitus mg. M m. pr. 74 os mutum est: facti caret indice conicio 76 pallida M candida L₅ callida pauci 5 79 illa M ille L 80 nescit A 81 ut uoluit M 82 germanae 5] fortunaeque A, plurimi 5 85 defuerant A 93 tergora Bentleius 99 ederarum L 602 corruit M 5 amplexumq; A, correxi cum Planude amplexuque Heinsius 11 hoc A hic Heinsius 14 cremabo sic A 16 aut quae Heinsius et quae A. Ego puto 17 et per legendum esse. 17 abstulerant Lm 20 posset L 29 eximia mortem A simulac nimia Bentleius, recte? 35 degener a A, -ras m 46 stridet L 52 accessite L 58 prosiliit L Ityis scripsi itis A itys 5 Ityos add. Ityli Heinsius 60 mentis 5 meritis A₅ 63 posset A possit Heins. 64 emersa A; ego codicem Neap. 5 sequor. 69 nec L 73 pro longa A, corr. Merkel 74 eteci; cf. 671—673

Ovidii vol. II.

cum 668—670, et ipsum 674 cum 672 sq. 675 a. d.] et luctus L 677. 701 ericit(h)eus A 82 procre A 89 ammonique, corr., M 90. 91 vi] ut A 95 intonet l 701 mihi sed A₅ (cf. VII 37). sed vi Heinsius vi sed Bonthius 6 ueris¹ M vertit L 21 tutum L.

VII.

1 myniae A 6 limosae M fasidos L -dis M 8 uis A nox 5 lex pauci, Heinsius. numeris A₅ minyis 5 miseris Koch 12 nisi Heinsius] qd A et fere 5 19 trahit L 30 segetis A 34 expecto M 42 aliamque puto 47 quin A, quid m₅ 48 semper se L 50 turma L 57 soli Heinsius 58 locorum M₅ colonum L₅ uirorum m₅ 60 aesonidem A 62 incurrere A 67 timebo L 69 uocas pauci 5 74 P.] etecias L 76 resederat A recesserat Bach. at cf. Cic. or. 95 'repulum consedit.' 77 reluxit A₅ Planudes reuixit pauci 5. 78 Et r. L 82 lenis A₅ lentus pauci 89 utque uiro L 91 depromisitq; (i prius eras.) M 102 sedebat L 3 purpureo M m. pr. 14 impleuer L 15 dir. L d. metu subito minyae ille nec illos A₅, em. Naugerius 16 sensit A 18 suppositoq; A 45 sq. interpolata post Lenzius deleui 46. 45 M, alii; v. 45 delet Heinsius 45 at M et L₅ 51 arietis auri Heinsius, fortasse recte? 52 carmine A 54. 53 M 55 ubi uenit A₅, em. Merkel. subuenit Suchier 58 cholchiacos M cecropios L 59 natis et 61 induta M ex ras., L 62 facit A, em. Heinsius 67 poss^a A possunt 5 70 sic M pr. 71 qd M 72 pio pauci 77 sic A₅ reuocare 5 81 et A (in M m. pr.) 82 exuta L relictas A 86 stant Kochius] cum A serpit M serpens L saepes Heins. malim silvae. 90 hiatibus L₅ 95 artesque A 207 temerata L₅ m temessa, sed s erasa, M 9 pallent at (et) A 11 haud p. L 13 somno A 23 dispicit Lachmannus. et cretes M et cretis Lm₅] aeriis scripsi, i. e. altis: cf. aeriae Alpes II 226. Catull. 64, 240. alia. electis Kornius et certis 5 Madvig Oetaeis Burmann 24 quasque uel L 'et quas' M altus m 25 ofris quas pindus quas p. m. M otrisque et

pindus et p. m. L 28 sic *Planudes* eridani A 29 enipheu A 31 sic *Planudes* phoebes A 32 carpit L 34 nona dies etiam A 45 coicit M 46 mellis L₅, uini M (Bacchi ε). post 246 *versum excidisse contendo, qui eisdem fere verbis qualia sunt in v. 246 et 247 vinum fusum commemoravit, cf. Odys.* XI 27: πρώτα μελικρήτω, μετέπειτα δὲ ἡδὴν οἶνον, τὸ τρίτον αὐτῷ ἕδατι. 47 aenea ε altera Lm₅ (*erasum* M) aerea pauci 48 fundit L leuit A, em. *Heinsius* 52 in auras L 55 aconidem A 57 sparsis L 60 tingit L infectas A intinctas ε 65 inquoquit acres L 68 ad(d)idit, om. et, A lunae A de nocte L pernota M 71 illic ε 76 sic M ('maius, quam mortale, i. e. quod mortali suscipiendum erat'), munus Lm remorari Tartara munus *Merkel* 82 caui-aeni M 93 nunc A post 293 *versus* 170 Lm. 96 ab etheide L 304 peliae sub tecta A 5 reuire-scere *Priscianus* p. 132, *M ex corr. m. pr.* reuiescere M antea reuiescere L, *cod. Vatic. Reg. 215 saec. VIII-IX in 'Exemplis poetarum.'* 6 atque L 8 rogantum Lm 10 ūri (*corr.*) M 17 minuunt ea A] medicamina m ea] en 1 *cod.*; possis iam vel hi 21 fugam M 30 quae M dederat L 34 iuuenili Lm 36 ne spes agitetis L 43 subito A 46 quis uos A 50 Quae L 52 phily-reiaque A 57 phitanen A reliquit Lm 61 est m, om. L (v. om. M) 63 coe Lactantius coeae A 66 uitantes A 68 carcheia A 71 Thyrie est *Antonino Liberali* c. 12. cigneia A 75 stricto A spreto ex ε *Naugerius* tracto *puto* 80 servati *Heinsius* seruari M seruatum L 81 delicuit A dilicuit *Priscianus* p. 477. 84 aspicit in ras. m astat in L 86 dextra A 90 natam A, em. *Suchier ex Antonino Liberali* 18. 95 male A 99 iustissime A₅ phoenue M phineu L₅; *cf. Ant. Lib. 6.* 401 poliphemonis A 5 Et M Qui L 10 est uia A 13 attraxit A, *recte?* 17 fecundasque M² L 26 a. que tamen geniti L 29 corpora A, em. m 35 suam A₅, em. *Boessius* 38 cephasias A ore M 39 sic L eleusis M 40 senis M (suis L) 43 alcithoen A 49 prement M premant L 51 af-

fectu L 60 sic M patens aditus Lm 61 sq. anapen (-ac) stimphal(e)ia A 63 timoli A 64 tyron cyprum A, *corr. Heins.* parvam *Constantinus Fanensis* planam A₅ 66 sithon, om. et, A; em. *Heinsius* 69 nec non 1 *cod.* senus M senos Lm 69 sq. ubique: -us M -os Lm 70 pro *Peparetho* nominanda erat *Prepesinthos. cf. Strabo* X 485. 76 excipitur (ur eras.) M 86 c. quam est haec tellus M (*fortasse* C. quam haec est) c. hac tellus, sunt L; *dedit* ex ε 90. 97 nunc Lm 99 a] et A 501 congressi Lm primum L 2 sic A 6 regni A₅, em. ε 9 ducite ε ducite A. In seqq. sequor M et post mearum talem fere *versum excidisse contendo: suppeditat*, votis sint convenientia vestris. — et omnis ait r. Lm omnia habet *Merkel*. 10 hostes scripsi hostis M₅ (*nisi forte ipsum illud hostis est acc. plur.*) et hosti L₅ 18 locuta M 19 ullo A 20 moreris A 22 illic A 30 iunctis ε, *cod. Erfurtanus* plenis A 32 flatibus ε aestibus A 36 ovium-que ε auiumque A 37 num inde f.? 44 leto ε longo A morbo all. 54 flammaq; M flammisq; fatiscunt m₅ 55 ingens *Zingerle* igni A₅ 57 gravi *puto* 59 dura A₅, nuda *Benl. possis* at ponuntur corpora. 64 inque Mhincq, L utque ε 69 extincta prius est A 69 post 571 *Bothius, recte?* 76 paruus A₅ notus vel totus vel morbi vel magno ε. Partim semianimes *Kornius*. in crimine mortis. conicio. 80 perdentis scripsi pendentis A₅ tendentia sidere leti A 82 quod] quid A 83 uita ut mouissem M m. pr. 83 par M 89 sic A. 92 inconcussa L 99 x exiguo Tingit s. effuso s. c. M tinguit L 600 exta scripsi ex *Neap.* fibra Lm. om. M. 1 -ant NM^b -at L₅ 12 patrum *Heins.* uirum A. *cf. Seneca Oed.* 54 'iuvenesque senibus iungit et gnatis patres funesta pestis.' 13 in tumulto est A 15 locuntur A 19 tonitrumq; secundum L 21 des L 36 recte ε Et pmittere idem totidemque M Et totidem p formicis a. r. L 37 sic M¹ 39 quod L] de M et om. A 47 esse A, em. *Heins.* 56 parcumque genus, om. est, ε; sequor A. 57 reseruant M

58 Isti *M* 60 austros *A*; recte *Neap.* et ex *coni. Polle* 62 ε] optima *A* 64 uela *L* lata *M* 74 ille] ante *M* 87 sed enim *Merkel*] ceterum *M* et cetera nota pudore *Lm* 87 sq. quod petit ille, refert *Cephalus*, tactusque dolore *Bentleius*; certe versus non sunt *sarsi*. 89 abortis *A* 99 aut *M* at *L* 702 himeti *A* (cf. ad a. am. III 687) 7 amabo, corr., *M* 10 sic *m* referam quoque *A* referebam *m* 13 sic *A*; 14 Cum *M* 18 fueram *M* 26 aditus factus *Lm* ad *om.* *M* 31 tristis *M*¹ *L* dolebat *M* ≡ lebat *L* calebat ε 36 sicubi q; *M* ubicumque *Lm* 37 fides *A* 39 nocte] mitto *M* p.] loquendo *A*; recte ε 41 male fictor adest m. f. a. *M*, quod post *Zingerlium* (cui debetur ultor) correxi mala pectora detego tectus adulter *L* 51 illa *M* ulta *Lm* 56 m. q.] quod nos ut *M* 58 mirandum *A* 59 naiades *A* 60 sic *Heinsius* soluitur *M* soluunt *L*. post 761: scilicet alma *Themis* nunc talia linquit inulta *Im*; 62 sic *M* inmissa est bestia *L* 63 pestis *Gronovius*] cessit *A* multis *A* suum *A* 64 rurigenam *A* 69 celeri *Merkel* ce(n)tum *A* cursu *puto* 76 exute *A*, em. *Gruterus* 78 cortiniaco *A* 79 eo] in hunc *L* 85 motus *A* morsus ε 87 addere *A* indere *Heinsius* 90 latrare *A* captare *Polle* 97 caecide *L* 804 iuvena- (corr. i) liter *A* 5 sq. famuli-equi-solebant *A* sinebam ε *Erf.* iubebam *puto* 9 exhibat *M* 16 blanda u. *M* 17 sum *A* 19 capiat *A* 22 esse putat sic *A* mihi cr. amor *L* 23 exemplo facti *A* 27 michi *A* 32 sic *A* 34 detulerant auroram l. nocte *A* 35 siluam *M*] siluas *Lm*. lucoque *ego*, pererrans *Merkel*: uictorque per herbas *A* 38 dixi *Planudes* ε dicens *A* 49 Heu-deserit hostem, sed corr., *M* 55 enubere *A*, innubere *m*ε.

VIII.

5 ex *om.* *L* con *M* 7 urbē *L* 8 al-(a)thoe *A* 9 de *L*ε] que in *M* 15 leatoia *M* m. pr. latonia *L* 16 eius corruptum? 26 aere *A*ε auro ε, recte? 46 numquid *L* 49 regum *A* rerum ε 50 ipsa *A* 52 consistere *L* 57 multis: fort. victis. 59 E≡ causa≡q; *M* In

causaque *L* tenentibus *A* tuentibus *m*ε 60 ut *m* | qui si *Merkel*: quis enim *A* 61 reserabit lε, *Heinsius*: reseret mea *A* 63 incessaq; suum-cruorem *M*; recte *L* 64 nam ε non *A* 65 dirus ε 67 secum *M* mecum *L*ε 77 in *m*ε, *om.* *A* 85 uitali *M* fatali *L* 87 *om.* *M*, in *mg.* m. 2 (ponte); habent *L*ε *Priscianus* p. 152; *Heinsius* delevit. 91 patriosque ε, recte *A* 107 passis] fossis *M*, corr. m 16 quem tibi que *L* 17 exponimur orbe *M*, recte *Lm* 19 hanc *M* hac *L* 23 *Lusa* *Lm* generis *Lm*] genitrix *M* uerus *A* uerum *m*ε 30 patri q; est *M* 31 uero *A* 38 iubet *M* diuisa *Lm* 41 puppem-que *A* 45 aura *Koch* auras *A*ε an tendebat in auras? 46 alietus in alis *A* 52 c.] sanguine *L* 53 ut] et *A* creteida *L* 58 limina *A* lumina ε flexu *L* 57 thalami *M*-is *L* 62 maeandros *L* aruis *L* undis *M* 73 relicto *A* relecto pauci 86 et licet armis *L* 90 sequente *L* 97 renitenti *A* 200 sequor *A* 6 neu te *A* 12 leuatis *M* 18 sic *A* 21 fuerat *A* 22 lebinthos (*om.* erat) *L* 24 tactus *Lm*ε tractus *M*ε captus ε 37 limoso prospicit elice auctor de dubiis nominibus ap. *Keil.* gr. lat. V 587. 49 stiret (at in *ras.*) *M* 43 rapacis *M* 45 inducit *L* 62 mitis habebatur corruptum? 66 aceruis *M* adorant ε, recte? 73 plenis *A* pleni m annis *M* 78 praeteritas *A* latoidas *L* latoides *M* 79 sq. at non dicemur inultē quemquā honoratē nec nos impune feremus *M* feretis *Bentleius* 81 oenios *Lm* implenos *M* 83 corruptus. 85 et setae similes rigidis hastilibus horrent *A*ε, delet *Bentleius*. Alii tamen cum *M* (non *m*) et nonnullis ε v. 286 omittunt; sed riget horrida. . . rigidis horrent non est *Ovidianum*. 96 canisue *A* 98 sese in *L* 300 calnere *L* 1 spectantes *M*,

recte *L*, *mg.* *M* 4 que *om.* *A* aphireia *M* 6. 5 *A*. 6 Plexippusque *L* palesippusq; *M* 8 parens *A*, em. m 15 phar-rasio *A* penelopeque *A*. post 317: uenit athalantis (*leg.* Atalante), coenei pulcherrima uirgo *M*, pauci ε. 24 possis *M* posses *L* 27 locusque ε 34 quo *A*ε qua ε dimittere *A*.

37 longe parue, *corr.* longae parua, *M* longe parua *L* 39 elisus n. ignis *L* 340—402 *in mg.* *add. M.* 41 protenta *A* 49 pegaseus *A* 50 amiclides *M* oelides ϵ , *corr. edd. vet.* 51 telo *Lm* ferro *M* 59 certo *A* uasto ϵ 60 ippalamon *L* hypalemon *m* Hippalmon *scripsi*, quod nomen *in fabulis passim occurrit* 66 posita: an pressa? *cf.* II 786. 71 orithie *A*; sic vel actoridae ϵ Orthiadae ϵ Eurytidae *Merkel* 73 alba *M* 77 essent *A* 82 feri est *M* distrinxit *M* 85 meleagrus *M*-ger *L*; sic et v. 515. 402 que sanguine terra est *L*, recte? 9 cui *A* quo ϵ 10 abscisa fr. *M* 12 vertit; et inmeritum figit latrantis et inter *A*; dedi ex ϵ . 26 nonacrea *A* 32 tendens sua brachia *M* 34 thestiades clamat *M* 35 neu *L* longo *Lm* 43 prioris *L* 57 torrem ϵ 63 pugnat *A* 68 q m. posset amato, *in mg.* credere, *M* 74 perque *L* 77 postquam nam *L* 89 magnasq; *M* 98 regnique pauci ϵ 99 iura *ML* nota *M m. pr. in mg.*, ϵ 513 ipse *Benileius* ille *A* 14 ut] et *A* 27 Et uulgus *L* 28 plangunt hunc *A* (hunc om. *L*): *cf. Tibull.* I 7, 28; *corr. Heinsius.* 33 linguae *A* linguis *m* 35 sic *A* 39 uersant *M* 42 sic ϵ postaoniae *A* 57 culmine *A* uertice ϵ gurgite *Zingerle* flumine conieci 59 captat *A* 60 utorque *A* 64 lacus nabant *A* 67 trozenius *A* 72 epulas mensis *M* 73 cum m. h. *Benileius* 76 gerit *A* gerat ϵ 77 cernimus *L* 85 reuulsi *in ras. m* reuelli *L* 88 pariterque reuellit *A* reuulsit ϵ 90 At *L* 94 pariturae ϵ , recte? 596-99 *in libris praeter A et cod. Neap. (Thuaneus quoque uelut tantum ex parte agnoscit)* satis eleganter ita interpolati leguntur: s. Tr. undae, in quo desinimus, quo sacri currimus amnes, huc ades atque audi placidus, Neptune, precantem. huic ego, quam porto, nocui, si mitis et aequus, si pater Hippodamas aut si minus impius esset, debuit illius misereri. ignorare nobis, adfer opem, mersaeque, precor, feritate paterna da, Neptune, locum. uel sit locus ipsa licebit: hunc quoque complectar! mouit

caput aequoreus rex, concussitque suis omnes assensibus undas. extimuit nympha: nabat tamen. ipse natantis pectora tangebam trepido salientia motu. dumque ea contracto, totum durescere sensi corpus et inductis condi praecordia terris. dum loquor sqq. 611 medio *A* modico ϵ 22 iuuenilibus *Lm* 24 ferendam *Lm* 25 -ne *A* -ve ϵ 27 paucos *M* 30 cui *Madwigius* 31 Inque *A* 33 perducit *A* 34 tecto corruptum? 37 illa *M m. pr.* 40 eximiam *Pollius*, recte? 642—45 (quos dubitanter retinui, ne balnei mentio deesset) om. *M m. pr.* Et sentire *L. Pro* 45: concutiuntque torum de molli fluminis ulua *M* 58 sq. eadem argilla *Heinsius* 60 quae *A* 65 uoluentia *M* olentia *L* 69 quotiens ϵ 83 sq. et-annis sic *A*; *in M m. pr. priori scripturae* ambo baculisque leuatis superscriptum: sed deorum mentio ne hic quidem debet omitti. — ad 90: Mersa uident queruntque sue pia culmina uilla (i. villae): sola loco stabant. dum deflent fata suorum *add. M m. pr. in mg.*, alii. 92 sq. aurataque marmore t. Cael. f. adpertaque tecta uidentur *A*, recte ϵ 705 narrassent *L* casus sic *A* 10 thineius *A* Thimneius *scripsi a Thimni fluvio (Geogr. latini min. p. 44, 3 ed. meae)* Dinieius *Suchier (cf. Liv. 38, 15, 13).* Tyrieius *Polle (cf. Strabo XIV p. 663).* 11 an accola? 15 sunt-coluntur *L* C. pii dis sunt-coluntur *Heinsius.* 18 nixus *L* 31 odores *M* honores *L* 39 circumiere *M* 40. 41 tanto-quanto *A* 41 hac, silva *Heins.*] hac omnis *A* omni *M*] arbore *L* 42 driopeius *A* 49 deoida *A* 53 sanguine cortex *A* 58 deoida *A* 61 et medio *M* | cum *Heinsius*] de *A* 75 quatenus *L* 88 catumina *M* 91 raris *A* 93 huic cana *M* 96—98 pendere-macies om. *M m. pr.* 803 seuisse *M* 9 erat ϵ] enim *M* In noctis t. *L* 11 peragit *A* spargit ϵ 13 arua *Lm* 17 desuetum *M* 32 in ipso *M* 34 alti; *Lm* 37 et tandem *A* 43 iam *scripsi*] ea *L* non *M* modo *m* 45 uultus piscem *A* 49 nullus *A* 53 sentit ϵ 56 honeratus *A* operatus *coll. Thuan.* 63 driopeida *A* 67

dederatque *As*, em. *Burm.* 70 nempe *Polle* saepe *As* 71 iuvenes *L* 72 q *M* 74 dum sumpsit *Lm*.

IX.

7 uicta *M*, corr. *m* 8 fando *Burm.* tandem *A* 17 regem *L*; sic vel numen (*H*) vel dominum (*m*) ϵ ; om. *M* 18 fluentem ϵ fluentem *A* 20 ero *Lm*, eras. *M* ego *Koch.* 26 malles *M* 33 uersas *M* uaras *L* 39 petebat *A* 40 ut *L* munere *M*, em. *m* 46 sic *M* 62 diuertor *A* 65 lingue-bisulce *M* 71 de comitum *A*, corr. *m* 74 reduxi *As* subegi, peremi, revinxī, all. ϵ ; corr. *Merkel.* praecessi *Heinsius* 76 credis *L* 96 agrestis *M* 104 euchenī *M* 16—18 *m*, om. *M* 16 quā *A* 23 mou. reu. *M* 24 poterent *M* 27 res *A* 52. 62 sic *A* 65 nemorosum *A* 67 ille *M*, corr. 70 lammina sic *A* 78 et hostis *Bothe* 79 hostis enim ϵ (ego *Koch.*) hoc est si *A* 90 non custodita ϵ , recte? 94 quod *Lm*; cum ϵ tum *M* 98 est]es *Bentl.* 203 aduolet *A* 4 altum *M* 5 taurus *As*. tigris *m* 7 sic *L* tremement *M* 8 infringere *As*, emendavi refringere ϵ 21 mole *A*, em. *Bersmannus* 23. 26 sic *A* 34 comprehenditur *M* 35 nemea (eo add. *m*) *M* 37 aut, corr. haud, *M*; sic 340. 40 conceptorem *M* 48 ne \cdot *L* 49 istas ne *M* iam (an nunc?) ego *Oetaeas* *L*; 53 necis *Lm*] simul *M* nulla-flamma *A*, corr. *m*, *Heinsius*. 57 nollet *A* 73 heros *A* iras *m* 79 imperio *m*. pr. exriis *M* 80 germine ϵ cum *A* cui ϵ 86 decimo *M* 88 possis *A* 89 dolores *M*, recte? 94 nexasque *M* nexosque *L* nixos ϵ patres *Merkel* (at cf. *Instit. archaeol. Athen.* X 177) nixus vel nexus ϵ *m* 98 a *Priscianus*, ϵ \bar{e} *A* 99 genu et *M* 326] aliena a *M* uestro *Lm* 32 delfumq; *M* delfum *L* 48 sublato, sed corr. *a*, *A* 50 iret ad. *M* 56 amphius *M* -os *L* 67 habebas *L* 69 ac *L* 76 sq. *delevi* 81 omnis *M* deorum *M*, corr. *m* 87 possunt *A* 90 crimine *m* 97 numine *M*, corr. *m* 4:5 poterunt *M*, corr. *m* flebunt *M* deflent *L*. sic vel fient ϵ 15 diu uictoris *M* addat neve necem sinat ease ultoris *L*; corr. *Kochius* 17 percipit effecitque *M* 23 Aesona flaua

ceres *M* 25 pascitur *M*, corr. *m* 33 quoque ut hoc *M* 40 uideant *L* radamantū *M* 42 deionidaeq; *M*; 52 praestantia c-a *M* praestanti corpore *Lm* forma *As*] *nympha* (cf. *Verg. A.* I 71) ϵ *m* 56 amabat *A* 63 illi *L* illie ϵ illa (a in *ras*) *M* 68 dimittere *M* 75 nollem *M* 84 tota *N* 500] thetin *A* 13. 17 sic *M* 29 correptis *M* 31 ha *M* 33 possit *M* 35 poterit *M* 36 sic (humida) *M* 39 possunt *M*? 40 animo] me iam *M* habebat *M* 41 illud *M* 60 cara *M* coram *Lm* 61 amores scripsi: amoris *M* amori *Lm* amorem ϵ 65 summoque *Lm* 69 fer has ϵ , recte? 73 latentia *A*, em. *Koch.* 84 uix lingua (que post add.) *M* 91 totoque *A* 93 submersa ϵ subuersa *As* 95 omnibus *M* 98 et 627] uoluptas *A*, recte ϵ 606] sic *A* 13 enim om. *L* 37] num suis-lacertis? 39 sine qua *Lm*, ex siquidem *M*; corruptum. pro qua *Bentleius* 46 grachon *A* 47 cf. *Trist.* IV 7, 13. 49 cum *M* tum *L* 52 in teneris leleides *M* 53 sic *M*. me (vel mo) deretur ϵ 56 riuus *M* riuus, riuo ϵ 57 naides *A* 70 ignoto ϵ *Lycum* *Planudes* 75 nimio ut *M* 79 indulge *m*, ignosce *A* 82 thel. *M* 84 uinxerat sed corr. *M* 87 sacrorum *A* suorum vel suarum ϵ 705 patri ϵ 10 ne *M* 11 indecepta *A*, corr. *Zingerle* 13 fuerat *m* 16 iphe *A* *Telestae* *M* recte? 20 amborum *M* 22 expectant *A* 23 quemque *A* suum fore credit ianthe ϵ 29 sic *L*; in marg. *M*; delet *Heinsius* 35 certe *A* 47 uides *A* 49 pascit *A* 51 magistri ϵ 53 potienda *A* 55 pars una *A* 57 ipse *Lm* 60 sic *A* (-et ex-at *M*) 67 trahit se somnia *M* (moram dat *m*), recte *L* 69 tecti 70 capiti *As* -tis 1 ϵ , ego 76 comitesque facetas *M*, recte *m*; facesque *L*; 96 socius *A*.

X.

2 aera ϵ 4 non *L* 9 noua add. *m* naidum *M* 10 talo *m* 13 tenarea sed corr. *M* 14 sepulcris ϵ s. f. s. *m* in *ras*. 18 recidimus *A* 21 nec] uel *M* 27 sed hic *M* 29 amor add. *m* 32 debemus *M* debemur ϵ debentur *L* 42 sic *A* steteruntque *Ixionis* orbes *Bentl.* 48 euridiceq; *M* 50 heros ϵ orpheus *A* 58 sic *A*. 58. 59 del. *Pollius*

61 enim si subsequeretur (si sub *in ras.*) *M* 68 quâq; *M* 69 confise *M* 73 arguerat *A* 76 herebi *M* 89 sq. *add. m* 90—102: *hic quaedam deleri malim* 93 et corili *M* 97 perpetuaeque *M* 98 pinus *A*, *em. Heinsius* 101 honorata *M* 6 atfuit *M* 9 carchea *M* 12 d.] gemmata *L* 13 'geminata' ε] demissa *A* 14 bella, 15 uinclâ *M* 15 ex aere ε aetate *A* parilesque *L*, *recte?* 16 e *A* *Planudes* in ε 21 tu] qui ad *M* 22 at nutu *l.* *M* 23 sternebas *M* tendebas *L* 26 nitore *M* uapore *L* 33 ad hunc *M* et ut *L* et, hunc olim scripsi 51 palegeis *M* carmina *A* 60 aliadè *M* 66 o.] honeras *M* 69 europâ
A immutamq; *M* 75 utrique *M* 77 laeti pauci, *recte?* 78 aetherias puto 80 recidit *M* 82 lusus] iusus *M* 84 repercusso sic *M* in aera *L* ab in-
 hère *M* verbere *Merkel* 90 rigidoue *M* papauera *L* 91 haerentia *A*, *correci.* lignis *M* linguis *L* sic vel uirgis ε 92 getum *M*, *correci.* grauatum *L* 200 si *om.* *M* 2 pro te *L* merito *M* tecumque *L* 3 sed ε qd *A* 14 est *om.* *M* 15 ia *L* ee ε ecce *M* aiâ *Planudes* 21 sic *L* propoeides *M* annuit *A* 25 inlugubrisceleri *M* et fere *L* indicium sceleris *Kochius.* ignarus sceleris: sic praclare *Madvigius* 27 amathusiasq; *M* 32 ex illo *M* 33 sic *A* 38 propeides *M* 43 aequus *M* crimina gentis *A*, *recte* ε 63 artis *M* 71 blandis *A*, *em. Gronovius* 77 at *M* 84 subsedit *A* himetia *A* 85 tracta *A*, *recte m* 91 agit *M* 95 coniugiû *M* adest *L*] ei *M* 97 delet *Su- chier.* de quo *L* 98 hac sic *A* 301 at *A* 5 *om.* *M*; spurius? *cf. v.* 83 sqq. 9 alios corruptum 10 Myrrham *edd.* murrâ sic *M* ubique uel myrram 15 hic mos est odioq; minus scelus *M* 16 iuuenta *M* 23 negaret *M*, *corr. m* 25 dilectu *A* delicto ε, *recte?* 33 et-crescit *L* 39 sic *A* 45 sic *L* aut respectare *M* 46 nec ε et *A* quo *M* 48 gnati *Teg.*, 49 sacro *L* *Teg:* *recte?* 55 amoris, a *erâs.* *M* 59 que patriis in *M* et (patris) *L* 63 consulta paternis quem op(or)tet habere *M*, *recte* ε 77 aut ε] nec *M* et *L* 87 uetavit *A* 97 sic *M* in hoc *L*] hunc *M* 21 pud-

bundis questibus *M* 429 tuo et non sic *A* (*cf.* XI 693). 30 firmans *M* 31 celebrant ait *M* 34 uiriles *L* uirorum *M* 35 uetitis ex -tos *M* 46 trionè *M* 47 t. pl. *M* 59 animûq; *M* 60 prior *M*, *corr. m* ausam *M*, *corr.* 63 amotam *M* 67 dicat *L* 78 reliquit *L* 82 motumq; *M* 83 patent his *M* 91 longe *M* 93 init s. *M* 95 sic *L*, *Planudes* perstringerat *M* praestr. ε 501 et *A*] e *Merkel* c.] robore *M* 10 dolentes *A* 18 illi *A* 30 alio *M* 31 grauidamue *A*; -que ε, *Priscianus* bis 36 *corr.* *Heinsius* genû *L* genu *M*; 43 posset *A* adona *M* 50 in] et *M* 58 renidens *m* (*erasum* *M*) reclinis *L*, *M?* 59 labris *A* uerbis *Planudes* 62 possis *M* 69 potienda *A* 84 inuidiâq; *A* 89 Xoniaco, a *in ras.* *M* 90 ipse ε ille *A* 91 aut corruptus, aut satis contortus *abl.* ex *obl.* *M* 608 magni *M*, *corr. m* 9 c(o)eneia *A* 12 discrimina *M* 13 perdere *M* 15 sed et his *m* (*eras. M*) 22 nollet *A* 26 uetuit qui *M* 37 quid facit *A*, *corr.* *Nick* quidque agat *Heinsius* 40 cytheriaq; *M* assit *M* 44 damasenum *M* 48 coma *M* 53 sic *L* summa celeris pendeat arena *M* 54 laedere *M* 60 hos concheia dictus *M*; fort. hoc-dicto? 73 numinis *M* 81 ne cui ε] nec ut *A* 82 adon superest nec *M* 91 huminis *M* 97 sic *L* ad stigias undas d. m. sotes *M* 700 fiant in pectore *M* 8 signis *M* 9 sed *om.* *M* 10 suis *A* 16 addidit *A* 18 cyprò *A* Chytron *Bergkîus* 21 semi-animem *Bentleius* 24 at ε *est M* et *L* 26 meo *A* 31 inuidia *M* 32 tractus *M* 33 fuluo *A* pluvio ε 34 spargere *A* 37 unus *M* 39 omia *M*.

XL.

16 sic *Polle* infracto *M* inflato *L* 17 bachicus ul. *M* 22 theatri *A* triumphi *Planudes* 26 cum *M* ut *L* ceu *Heinsius* 27 repetunt *Korn* que petunt *A* 29 direptos *A* 37 minaci *A* 40 nequiquam-monentem *M* 45 tua *carm.* *A*, *em.* *Bentleius* 47 coma *M* comas *L* 48 obscura ε obstrusa *A* pullos *M* 53 *om.* *M* 55 methimnei *A*

56 exposito *L* expositus *M* 57 obstitit et sparsus *A* 59 *delendum* *puto*. 60 congerit *M* 64 coniuncti *M* 69 *m.*] merens *M* 71 dum *M* 72 strinxit *Koch*. acumine ϵ 74 ibi *M* 81 tangere *M* 83 longos ϵ *q*; *A* porrectaq; ϵ frondosaque *Korn* lignosaque *olim scripsi* 84 fallere *M* 86 ante 85 *M* tymoli *M* 12 missa *M* arentis *M* 17 possit *A* 24 amoto *M* 35 pacti ϵ facti *A* ϵ fidem ϵ 38 nitens *Schenkl* uite *M* ϵ rap ϵ *L* ripae *Planudes* ϵ montis ϵ 47 aruis *M* antris *L* 49 damno *M* stolidae ϵ 53 sua munera *Bentl.* 50 alt ϵ *M* 60 d ϵ *M* 64 et ad os *M* 66 saturatur *M* 67 instrictam *M* instructam *Lm* ϵ distinctam ϵ 75 humanā stolidā *M* 76 ardentibus *M* 77 imas *M* illas *L* 80 sic *A* ϵ celat turpique onerata *p.* ϵ 85 possit *A* 93 coarctat *A* 94 que *om.* *A* 98 panopeo *M* ϵ , recte *Planudes*. 203 phrygii *L* 4 aedificat-pactus *M*, recte *L* 9 copleuit *M* 13 an divos? (*cf. Apollodor. II* 5, 9, 12) 18 nec *L* neq; enim *M* superbus *M* 22 annis *M* 33 ϵ perta *A* 34 myrtica *M* 35 Et specus *Priscianus* 38 uincta *A* ϵ uicta ϵ 47 iamque ϵ inde *Heinsius* 51 gelido *L* quiescit *A* 58 relecto *Merkel* 59 ponto *L* ϵ] saxo *M* 61 sua forma *M* 65 ingentem-achillem *M* 70 regebat *A* tenebat ϵ 76 *om.* *M* 78 prima ϵ] tecta *A* *Planudes* ϵ , recte? 82 se tuat *M* 85 hoc *M* huic *L* monumenta *A* 89 moneat *M* 93 *sq.* interpunxi. 93 *del.* *Heinsius*. iam tum *Fussius* et ego *illius* *inscius*. tantum *M* quantum ϵ 94 frater erat *Bentl.* 95 illo corruptum; fort. nostro 97 culta ϵ] cura *M* ϵ 98 *om.* *M* 300 thebāes *M* 1 dānotissima *M* 5 pariter *semel* *M* 13 *sq.* *om.* *M* 19 tonanti *M*. Ergo mater eius quam ignoramus erat *Iovis* filia. tonante *L* nitenti ϵ 26 iacet *A* tacet ϵ 28 quo *Kornius* qua *M* quam *L* ϵ] amplexans *M*, *Planudes*] o pietas *L* ϵ] patriuq; *L* ϵ -risq; *M* 29 misi *M* 35 scarbonum *A* 36 fuit *M*; an fugit (ϵ)? 39 parnassi *M* 43 uirtute antiqua *M* 44 nullis sat ϵ (*satis* *Lm*) sequus *A* saturatus *Rappold* (an satiatus? οὐδένος ἀποχρῶντος ἀντὶ *Planudes*) 51 trepido et hospes *Pol-*

lius. 58 natali *M*, recte *Lm* instant *A* ϵ exstant ϵ 61 sic *A* 65 strepit et scripsi strepitu *A* ϵ strepitus vel strepitans ϵ 66 iuncis *Korn* niueisque paludibus *M* siluis *L* ulvis *Burm.* 67 spumas *M* sparsus *M* spisso ϵ crasso *L* 68 fulmineus *M* -eos *L* 72 omni *M* omnes *L* ϵ omne *m* 75 permugitae malim 81 sua *Bentl.* suo *A* 83 etheus *A* 87 euetat aux. *M* mittat ut aux. *L* ϵ 91 mouere *M* 93 locus *A* loci *m* iugi *Korn* | lux grata *Merkel* 94 illic *L* 95 ipsam mathen *M* 404 pariterque *A* 5 illud *Eutyches* 8 magetas adiit-illuc *M* 12 corruptus? possis temptamina vel observamina 11 anxii *M* *m.* *pr.* 21 uertit *k*ne *M* 22 Est ubi namq; *M* prius *L* 26 etiamq; metu *M* 32 placat *M* 35 fr. est *M* 36 fere *M* 37 *sq.* *om.* *M* 39 quo *A* 49 illi *ML* 52 remittent *L* -ant *M* 55 armari *M* 58 abortas ut saepius *M*, *L* 64 recurva ϵ relicta *A* 69 uidere *M* 73 abstitit *L*, pro 'abstitit' *Priscianus* *p.* 472 *H* 78 Haud *M* 81 dim. *A* 83. 89 amptempn. *M* 88 que *om.* *M* 89 reguntur *M* 93 uelitus *A* 94 sic *M* 96 undarum *A*, corr. *Bothe* 99 uertit *A* 507 latus] grauis *M* 10 incursum *M* 11 pectora *M* 12 amiserat *M* 14 caedae, sed corr., *M* 18 *om.* *M* 22 minācia *A* 23 ignibus ignes *M* 529 nouiens *Merkel* celsi ϵ *m* acres vel nauis ϵ ; in *M* *eras*. 34 *om.* *M* segnius *L* ϵ , *em.* *Heinsius* 43 sic *A* 62 sed] nam *M* 65 *sq.* additi in margine *M* 71 illa nocte ϵ 83 functi *M* 97 crissanti *M*, corr. *m* 608 ne *A* uero *M* reddat *L* 10 In *m.* *A* hebeno *M* 26 aequant *A* 27 thracena *M* 30 uaporē *M* saporis *L* ϵ vaporis *L* ϵ 31 ui *M* 35 illic *M* illo *L* *q.* *M*] iussos *L* 40 icecon *A* 42 panth. *A* 43 animo *M* 44 hic *A* 45 solet *A* populis-plebique *p* herbā *M* 46 sic *A* 55 uñda *M* 57 ore *M* 59 facies *n*ē *M* 70 mia *M* *m.* *pr.* 80 attul. *m* 87 accenenti *A* ad-tetendi ϵ 92 ipse *M* 95 fugeres scripsi cum *A* ϵ fugiens ϵ 97 tum, tum scripsi multū *M* fuit ah ϵ tecum *L* 700 perii *L*] ponti *M* 1 sine me te pontus *A* ϵ , corr. *Lenz* 9 sic *A* 13 dixit *M* 14 delet *Heinsius*.

quae dum tota locis *M* d. n. oculis
L 16 aqua *L*] erat *M* 23 iam] suae
M 29 iras ε] undas *A* 39 senserat *A*
 40 sed *A* 47 tunc uia tuta *L* tum
 iacet unda *M* recte? 49 circum *L*
 iunctum *M* 54 et] sunt, corr. in fuit,
M 56 del. *Pollius* (Ius idem pro huius
 v. 755) 57 Laomedonue *A* 59 cessisset
 primo *M* 59 sq. delet *Pollius* 63 alix.
A gracili conata *A* 69 aspexit pe-
 rien *M* crebrenida *A* 70 inlectos *A*
 sola *A* 72 ve *Bentleius* que *A* 74 auget,
 83 quo *M* 84 Decidit in *A* 86 morti,
 89 nouas superis *M* 91 om. *M* 95
 aequora *M* tenet ε manet *A*.

XII.

3 inani *M* 17 recondidit *L*; em.
Merkel udo quas condidit ore *M* 18
 prodigus auctor *M* 21 digeret *A* 23
 superat *Merkel* seruat *A* 26 urbis
Lm 27 nū *M* 30 resq; *A* 36 phoebi,
 45 lumina *M* 46 aure *A* 56 auras,
 60 consumati *M* 61 recens *A* (em.
Heinsius) 64 hoc *M* 69 danai *M* for-
 tesq; *A* neque co. *A* 70 nec paris-
 possit *M* 71 signata, 72 sqq. cignus
A 73 stabat *A* 91 quod *M* 92 in-
 districtus *A* 94 temperat *A* 96 quod
 ethesit pr. *M* 98 excipit *A* 103 i. c.]
 irritamta malorum (recte *L*ε) 4 phoen-
 nicen-eiusq; 8 ualui *M* ualuit *L* 10 Sic
 et echinias *M*, em. *Regius* Sicioneas
L 12 flexit 18 pectore *A* vertice ε
Heinsius. an corpore? sic et *Magnus*
 ferrom *M* 20 quando *M* 21 idem *A*
 in hoc sit *M* 22 fatus *M* ne frassinus
M 24 solida q̄ c. *M* reuulsa est *A*
 27 fuit *A*] erat *Heinsius* 29 cominus
M 31 et in *A* 32 sic *L* recepto (ex
 retecto) *M*. retecti *Ehwald* 33 et
 om. *M* 38 pectore *Heinsius* 39 af-
 flexit 42 utrumque 53 b.] cornu 63
 achillen 67 feribat *M*, recte ε 75
 mouentur *L*ε feruntur *M* 76 rogat
M 82 longa ε tarda *A* 84 ulla sic
 85 domusquē *A*. pro 92 v. *IX* 10 (*IV*
 795) in *M* extat. 95 illos 204] teneia-
 que *M* 16 matrumq; *A* | nurumq; *M*
 20 sqq. euril. pro *Euryt*. *M* 25 ut ex
 aut *M* 29 uiolas *A* 30 sq. om. *M*
 heros *L* ore ε 33 proteruus *M* 36
 uastum *L*ε] surgens *M* 38 gl. statim
 p. *M* merumque om. *M* 41 omnes

simul uno ore arma loquuntur 42
 sed 47 iam pedibus 50 celadantus
 54 palleus 55 budates *M* 56 spu-
 mantem *A*ε, em. *Heinsius* (ἐκπύοντα
Planudes) 57 tartareas sic *ML* 62
 depressit ex deprensit-orionagrione
 65 illi 66 adius *M* 68 uultu *M*
 ramo *L* vallo vel palo (hoc est sude)
 conieci 72 primateum 77 forfice 84
 comentē *M* 90 euandrum et dri-
 manta *M* 95 per quas 96 seu-
 dria *M* 98 om. *M*. *Desinit* *L* 99
 se figit 300 suo uix 2 licidas
 (cf. 310) 6 phoheius et menelaus 8
 astilus (em. *Roscher*) 9 fugiat h. 10
 arus 12 auersum tu 13 dederas-
 ceneē 17 inxpers rectus 21 insertis
 digitis telo m. (vix recte) *M* 22 bibas
Heinsius 27 latraum canentem tol-
 lere (recte hoc? euellere ε) 30]ā missa
 pherei 32 sq. lycum-uirtute om.
M chronim *M* 33 m.] dederunt 34
 d.] minorem 34 (37) dectis 36 a om.
 37 mentis 41 uictor 47 pressam 50
 lychepen (liceum *H* Lycotan vel
Lycetum vulgo) 51 iam missa 53
 thesea *M* therea vel terea ε 56 diuel-
 lere dumo *M*ε trunco ε ab imo *Len-
 zius* dudum *Merkel* 62 iaculo 65
 facile *M* 68 demoenta *M* 69 con-
 tentis *Heins.* mentis quoq; *M*ε 70 la-
 cerum pectus (cratem ε) prerupit *M*
 75 sonantes ε, -ti *M* 78 phlagreona
 99 neq; enī, corr. n̄ eq, *M* 400 da
 colla ex decora *M* 1 sunt (stant *Heins.*)
 2 cessa 10 si u. 11 ex illicet corr. *M*
 18 intrabant (corr. m) *M* 20 qua *MH*
 subsunt m (et ora *M*) 22 om. *M* 26
 ductus *M* 27 arguit *MH* 30 collectis
M 31 pelecomes-caudice m cod. *M*
 33 -idemq; *M*. post 433 in paucis ε
 quinque versus non pulchri interpolati
 sunt. 34 hunc *Heinsius*, recte? 36 tho-
 nius 40 capiendo p. 43 at *M* 44
 pyreti, correxi 45 quadrip.-echecli
 (echetli ε) 47 p-ius 48 om. 49 nessei
M 52 accubuit *M*, recte ε *Orites*
Roscher; sed cf. *V* 97. 55 pyramen
 (Pyraechmen *Jahnus*) 58 corporis
 atreus 65 crimina 68 parasti *M* 69
 sic 72 hauriit 75 iacta a 76 hii quos-
 feriant 80 ensem] eius 82 in corpore
 (ut ε verbera *Koch*) 83 collo (em.
Merkel) 86 tēptamus *M* 87 caecam

M, *correxi* 88 manum *M*, *correxi* 89 rapidi (*recte?*) *M* 505 insanis defectum *M* 6 validam *Gronovius* 8 pelios *M* 9 tumulo *M* 10 coniesta (congesta et coniecta ϵ) *M* 13 super aera *M* 19, *corr. Korn* 19 annuit 20 liquidas ϵ] haec qdā *M* 21 supr. ϵ] uolucris *M* 23 clamore *M* 24 animis oc. 38 oculis restinguere *M* (41 negari ϵ) 42 neque ipsum *Servius* Pulydamanta puto 45 emeritas - sic elim 48 pelide 49 om. *M* 59 hac (hanc *m*) 61 fungitur *M* figitur *m* 65 qua-ala *M* 68 num *H* tuis *M* 79 pharetrato-quinalia 80 minthia (*m* eras.) *M* 83 iam om. *M* 90 sentiet *M* 92 patruo *Heinsius* 602 quo 3 achilles 9 cremabat 11 paruum 13 haec est 15 posses *M* 19 possis *Heinsius*, ϵ 19 solis *T*. creatis *Bentl.* 20 leraoque *M*. 21 sq. onus-rem. et med.-castris commutata in *M*.

XIII.

7 dubitabit 19 temptaminis 26 sq. urget usque ad que om. *M* 33 sic *Erf.* inseris 35 illis *M* 38 Et *M* 39 in arma *Heinsius* 53 uenatur 54 dedita *M* 56 mallet *m* vellet *M* 57 ϵ , om. *M* 58 quam- $\epsilon\epsilon$ f. *M* 64 aut nestore 74 et metuentem *M* (76 hoc ϵ) 82 om. *M* 86 sic (*cf. Ilias XIV* 409 sqq.) 94 sic 95 uerba-quaeritis 96 qui 100 Quorum luce-remotū 8 sed non *M* 10 concretus *M* caelatus ϵ 19 nobis 22 orn. lacertis 29. 54 heros 30 potiremur 32 tex *M* 33 succedit *M* 35 esse fatetur *Kochius* 40 nos *M* 44 acrisis *M* 45 quisquam om. *M* 52 interpunxit *Magnus* 56 Phthiam] etiamq; 57 est illic *M* 58 p. illa *Bentleius* num sperat ut auf. 63 sic 74 crisephiamq; et ap. 77 alias *M* 84 erant *M* 5 sunt ϵ 89 Nunc *M* 5 Hanc (eq.-Atr.) *Bentl.* 91 Nunc 95 num 97 et orata *M* 99 communem *Bentl.* 200 sic *M* 11 om. *M* 20 det-sequatur *scripsi*] cur nos solatur ituros 21 sic *scripsi cum M*] det-sequatur ϵ , *edd.* 26 dimittite 32 audeat aus. *M* 33 proteruus *M* 35 repono *Bentl.* ϵ , reposco *M* 40 ulixi ex -xe *M* 43 Sic *Heins.* Sum-noctis, om. que, *M* 44 Ausum etiam quae nos *M* 5 eadem ϵ

51 nobisque *M* 53 sq. delet *Bentl.* 55 pili 57 et om. aietorāque chronumque *M*; *recte* ϵ 58 = *Verg. Aen. IX* 767 aliumque noemaque pritanimque 59 pherid. 60 charoe 61 quaeque manus 64 deduxit *M* diducit *H* 71 sed (modo *H*) 72 aut al. 73 rettulit - sed im. *M* tectus *Bentleius* (*recte?*) 74 assyriis *M* 75 sic *M* 276-343 in *M* desunt 76 ducisque *H* (*Hamburgensis s. XII*) *F* (*Frankofurtanus s. XIII*) *Erf.* 91 norit *F* 5 nouit *H* 93 que *primun om.* *HF* 94 diuersosque orbes 1 ϵ . (*cf. Ilias XVIII*, 484) diuersasque urbes *HF* 95 delet *Bentleius* 99 uocas *H* 5 uocat ϵ 302 illi *HF* 3 ne iam nequeam *Bentl.* 8 aut *F* 17 finire *H* lenire ϵ 22 morbis *Heins.* 32 *correxi*; ita et *Bentleium* *correxisse* postea *vidi*. Te-aggr. *variis hemistichis in mss. suppletum et Utque tui mihi sic fiat* (*sic H*) tibi copia nostri *scilicet ut nouus versus additus est*. 38 illis *F* illo *H* 52 michi t. c., tibi c. u. *M* 55 hoc-peteret *semel* 57 idoneus 58 peterent-fris 59 manus-secundae (mihi ϵ) 69 o nos 73 capiendo p. feci *M* 78 versus *leoninus*, *interpolatus* (*sic Bentl.*) 83 ignem *H* 84 non sustulit *M* 85 uincit *Heins.* 92 patitur puto 99 ad ueterē *M* 402 que fero est *M* 5 oras *Bothius* auras *M* 5 externos-agros *Kochius* (*cf. VII* 362) 3-6 *del. Bentl.* 8-16 *del. Merkel* 9 tractaq; -antistia 11 profuturas 15 tenentem 18 iuuat 22 haecuba (*sic* 548, 555; *cf. Lachmannus Lucr.* p. 408) 28 relinquunt, *sed corr.* 31 pater] caput 35 dimisit (defigit ϵ) 41 rapide r. 43 iniusto *M* 5, *corr. Magnus* 45 ūrae 55 utque-lumine uultus *M* 57 aut tu *M* 5 (vel *scripsi* at ϵ) 59 uellem *M* 5 ferrem *H* 62 monuit *M* 63 tremanda *M* gemenda ϵ 65 este ϵ ite *M* 70 Nunc 71 redimatis triste sepulchrum 81 quot . . . cruores *M* 86 ediderat *M* 84-86 *satis frigidi*; *num spurii?* 89 lac. *semel*] uulnere 92 et om. *M* 93 matri ϵ 94 meum tua *M* 95 en ϵ *Heins.*] et *M* 94 v. pectus *M* 5 504 aeaciden 9 deorum 10 penelope *M*; *sequor Neap.* ϵ 22 donabere (*cf. Aen. VII* 318) 38 abortas 47 p.] locum 60 at *M* 61 expilat ϵ valen-

tem *plerique* ε nocentem *M* potentem *H* 62 ε] sontis *M* 67 s.] iactum 71 peragros 73 *Et* homines uti et 76 casum-mouere 80 rubor 86 quae 88 ut non-deisque 89 sacrificis *M* 97 procul 600 uolumine 1 *om.* *M* 2 exalat 4 col. 5 animum 6 mox prima 10 plangor 13 tempora iactant 14 generi c. sepulcri (*sed corr.*) 18 moritura uoce *M* luce *Merkel* 32 *sic M, corr. Heins.* 33 ostendens 37 positisque 48 quod p. locum q regna teneret 52 meri *ex meo(rum)* *M* cane *solutus M*] bacam *H Erf.* ε, *recte?* 54 ne nos 62 *Atq:* meae (*corr.*) *M* pectora ε 66 quos ε 67 n̄c 77 (*sequor* ε) antiqua c. q. moenia i. *MH* 80 cratera ε miserat ε] transtulit *M* 81 ioniazmeneus (*dedi ex* ε) 84 nileus (*sic et* ε) *M. scr.* Hyleus *ab Hylis Boeotiae oppido* 85 passas 86 gyroque 91 aborigine 92 Agmen f. i. d. pectus 93 illas dim. per inertia uulnera telo (*ferro H*) *M:* *em. Merkel* 98 genere maternam 99 auro 703 g. a. cl. 5 t.] tectiq; 6 luem 11 nereidas d. 12 rite 14 *om.* 17 inita (*impia H*) -ingentia 19 euritos-regnatores 20 Uotopost (*bruto p̄ in mg.*) 23 pennis 24 e uersa 25 impos. *M* ad *om.* 26 expertus 28 patitur zancleam cl. harenam 35 gr. nympha 38 refferens 46 esse refert car. 47 *sic sum fida sorori M* 52 et] *an, ut?* 53 dubia *om. M* (*sic* ε; *mollis m*) 54 nulla 55 nec *supra en M* 56 praestantior *m* 61 nostriq; cupidine ε sensit *M* 66 aquam *M* 69 telephus 70 *om. M* 79 mediosque p̄ estus *M, corr. m* 83 fistula septem *Bentl.* 87 uerba *M* 85 mente *Heinsius* 93 forma (pomis, palmis ε), *em. Siebelis* 96 *del. Magnus* 80] phitone, *in mg. corr.* 3 *om.* 4 Neque quod 16 labentia *M* 27 *om. M* 31 capreaeque *Pollius* 32 parque *m* 37 exime 41 s̄ quantū 48 *om.* (tegit) *num* de- cet?) 51 magnus *M* 52 solido t. u. orbi 58 c. te essem 60 *sic* 63 s. ipse *m.* 64 diuisaq; 67 uidear 74 facta 78 dederā 79 *Affer* 83 is motus (*us in ras.*) *M* e saxo *H, ε omnes: quod corruptum esse contendo ex ex iactu (laxo), id quod restitui molis Merkel* 85 inultas 86 de more] manabat 87 rubor e *om.*

89 moras-mollis tacta 91 exfuntantibus 93 canis 94 neq; quod 901 seductaq; 4 iris Anth. siluis 9 connectus *M* 10 longa sub arboribus *M* *em. Merkel* longa sine arb. ε, *Zingerle* conuersus ε 11 l.] tam̄ 17 manus *om. M* aequore *M* 20 deditus *M* *corr. Bentl.* iam tum ε tantum *M* 21 tendebam *Koch.* 24 fundit-fungitur undis *M* 27 femine *Merkel* semine *M* sedula *Priscianus* 32 Diversos posui *Koch.* 34 ante 33 *M* 36 mitti 39 dubiusque 45 capturae 48 solii 54 ante 53. 56 sentit 57 redit 58 fuerat 59 uiridi 63 pennigero 66 *Sc.* furens furit *M.*

XIV.

v. 5 ante 4 *M* 5 regis *M* 6 naufragum *M* 8 lapsus ε 10 uanarum *M* 13 ε] dignior eē *M* 14 titana 21 *m.*] tuo 20 post 21. 24 Etnaque 25 altius 27 Sine q indicium-paterna 28 uidentem 31 *Et speciem d.* 32 *sic* 38 et *om.* 44 gramina (*recte* ε) 49 solita ē-terris 52 parta *ex prata* 55 praedia 56 fuis *M* fusos *H* 58 mediam-descendit in aluum *M* 66 rabies *M* (75 *Hanc* ε) 76 adesset *puto.* 79 discidia 86 terrae *M* 87 fumantis ache-loidum *M* 89 iranimen *M* 92 ceer. *M* 95 remissas (resimas *Salmasius*) 96 contulit 97 leuato flauentes *M* 103 undis *M* 5 ad *m*] ut *M* 20 lassos corruptum; fort. iussos? *adv.] an* de uexo? 21 cum dea cumarū (fallit ε) 27 uiuenti uectus *M* 28 *M*] honorem *H recte?* 31 ne n. 33 Ni 35 cymeae, *recte?* 37 *sic* ostendi 45 uides] diu-nūo sub p. aequē *M* 48 membra ε] uerba *M* 55 *sic H.* euboicis-emersus ab undis *M* 59 naritius *M* Ulixei *Priscianus;* -is *ex -e M?* 60 qui] e 62 miratur 66 poenis-uillis 69 haec-ne patiar 71 prestat *M* 73 et impius 76 ut t. *M* 81 cum] iam *M* reuulsum *H* -iso *M* 82 sq. *om. M* quemmisit *H.* 85 fluctus uentusue *M;* fluctusve ictusve *scripsi.* fluctus- (ve) lapisve ε *vulgo* 87 *sic* 88 geme- bundus *M* 91 pretendens *M* 94 cuius viv. d. m. m. lanien ε, *om. MH* 96 crepitent *Bentleius* 200 orbū 2 ante 1. 2 ante ciclops animū · tam̄ ipsa

doloris 3 iamñc 6 affigi 7 sic 9 armis 14 tremensq: 15 moriq: 19 gemitu 24 om. 25 Quo-inclusum 29 inuidiae 32 r. et p. 33 Inde imas ueterū laetā cognoscimus urbē (recte ε) 36 absque 37 e] a 39 et] in M 44 est ε, om. M 50 sed] vel 52 nimio-binos 54 st.] simulatque M 55 mixtae-ursae ε 62 sublimi(s) ε, recte? 68 om. 70 aver-tens M 272-307 om. M 80 p. queri H 88 maneret Hε 94 uocatur F 303 reliquit H 5 amp. illum H] ull-nis F 8 uitaeque M 14 picum ε] saxi M saxum, add. picum, H 24 per] tot Mε 25 graia M, em. Farnabius Graia-Elide Heinsius (sed occurrit spectat cum Inf. I 497) pugna M 26 latis M 29 Aut A. Priscianus cursusque M 30 narne M amoenae Servius umbrae M undae ε 31 regnum H 34 hionio Mε ancipiti ε Ausonio Rappold (at cf. v. 320). an Italico? 45 phoen-tractus MH 50 herbas ε 57 et non mea c. M; si non mea c. scripsi 59 regis ε] uisus Mε (Pici puto) 60 Esset 61 plenū qua 62 umbras M 65 uenefica ε; precantia Mε, cf. II 482. 367 et] in 69 desertum 71 regis M 77 repellit ε 84 faciam M 85 delet Korn. est lesa M 86 occasum 90 latis ascendere 400 sic 11 sil.] uidentur M 12 pauentum ε 16 (pres-serat ε) traphesia 21 haec] et 22 latos 26. 27 sic M 27 gelida ε] longa M 31 sic 35 mutata per eum Multa-que (Visaq; Erf.) 41 una 45 rel. litore M (li m in ras.) 47 nubibus 57 Et Venulus magnam 61 que om. | petiit] etolius sic M 65 sic M 67 ilion Mε fl.] dextras (danais patuerunt dextris in mg.) 72 famulum-capherea (sic 481) uobis 73 referam 84 terroris 84 sqq. agmon 85 et talibus 87 quid 88, ubi faueant, ante 486. v. 492 iam ante 489. 489 est locus in uultū, corr. Merkel 92 uiro M 93 magniloquentia Merkel 94 iratum M, em. Benleius 95 uerbis stimulisque MH 501 cubitus, 2 pedis MH 4 niteus 8 dubiarum 9 sit auis sed proxima 14 uident M 15 manantia M, em. Kornius 19 m.] ñc 21 saltum-agrestem M 23 obti-cuit ε os tacuit M 24 arbore enim s. que liquet M 25 foliis Polle: bacis Mε 26 in illa sic 33 c. caelum M 34 tigna Heinsius: igne Mε transtra ε 35 idō 36 pulsais 39 iactans 47 prorupit-cl.] puppis M 52 prius scripsi cum Neap. sinus M latus ε 53 linguae 57 naiades 59 sepe (saeco ε) M 61 ε] nisi quae ueniebat achiuis M 63 sq. laetae M -tis Hε 64 uultus-puppem M 65 om. M cautibus alc. pauci ex ε 67 motis rutulis 70 te] iam 71 deponendoque dolorem 72 petunt M 73 a. uehit Benleius turno ε] uirgo 74 uicta-ensis M ignis ε Dardanus Heinsius barbarus Mε 75 patuerunt 82 coer-cuit M 87 oro ε 89 paruo 94 ait pla-cato numine 600 mortis 4 respersit 9 innominis 10 r. fuit nati 12 s. ecce latinus (sed cf. Fast. IV 43) 13 eē-pitus, correxī (chronographi Aiyvπtov nominant) 21 montis 22 summe loca Mε 27 et om. M 29 passim ε] contra M 30 virgam ε lignum Mε 32 re-pugnans 37 satyris iactantibus 39 Silenus M 41 potirentur M 42 et 78: an Vortumnus? 45 foeno 46 deser-tum-uersare M 47 at illum iurasses 55 sic 60 suscipiunt 62 copia p. p. uirtute pr. 63 Assistas et ait pre-ceps s. 65 sic (nisi quod illo habet) M est om. Erf. 66 nuda Mε q: ac-clina 70 semeleia M 71 nimium tardantis scripsi timidi aut audacis Mε ulixis sic M. 75 sed te 79 habes-tibi M 81 sola ε] magna Mε 83 om. 84 decorus 93 uictoresque 700 ignibus 3 amorem est (fort. am. est, neu sibi?) 5-7 om. M (delevi et ipse) 10 tristisque fere 11 austris (haedis ε) 18 michi 19 tibi 22 amoris (eritque ε) 24 tibi c. q: egisse (tui c. excessisse ε) 25 uita 27 uidebo 31 faciet narratur 33 et appositis lauda-tos 35 summi M 38 onus] una M 39 trepidantem-sonum delet Merkel timentem M gementem H? 40 ado-perta 44 miserarum 49 domus clang-oris M 50 sic ε 58 corpore saxum ē M 60 Salamis] almū 61 oma M 62 sic 63 Si tibi nil 65 sic (actus in mg.) M formae Magnus 68 opposita 73 nepotis 77 animi poenā-eruit 79 fre-munt 80 p. premant q. o. fultas Pri-scianus 84 Nec cl. foret 86 naiadea

87 inssa 90 parentis e. n. alter *clau-*
serat 98 prurupta in quo 99 quae
 om. romulusq: cruorē *M* (ultra ε; an
 ultor?) 801 est *om.* cinerisque 8 f.]
 tantū 4 excedere 9 et pr. *M* 10 quae
Heinsius] sunt *M* 13 tua *M* pia ε 14
 tollas 15 sunt 16 caeli 17 orbem *M*
 urbem ε, cf. *Hor. c. I* 2, 4. 18 Cum
Bentl. rata *M* data ε 20 impanidus
M -idos ε 23 tum regia *scripsi* iam
 r. *M* tunc r. ε quirino 25 del. *M* ut
Prisc. bis, ε sic *M* in ras. ceu *cod.*
Neap.; sic *Heinsius*. 27 fuit *M* 28 et
 ε] est *M* | est in fine addidi 30 hersi-
 liem *M*; desinit *M*. 31 viduae ε 32
 latio *HF* 36 sic vel quirino ε -no *H*
 43 quem pauci 44 fatebor ε uidebor
H 48 aetherias *scripsi* (cf. *V* 511)
 aerias *Zingerle*. e crinis *H* e terris
Pollius 50 et positum *H*.

XV.

Libro XV praecipue cod. H sequor,
ceteris (ε) non spreto.

20 micillus *H* alii 28 et pete *H*,
 i pete ε eris *H* 32 idem] sibi 34
 extremuit *H* extimuit *Bothius* 37 sic
H. probatum est *H* 39 o cuius cae-
 lum *codd.*, em. *Muretus* 42 culpam *H*
 50 S. Ner.] Lac. Tar. ε Lac. Ner. *H*:
 transposui 51 Lac. T.] Sall. Ner. ε
 Sall. Tar. *H* 52 nemesen *H*, corr.
Burmann. temesen ε? Iap. arua i. e.
Iapygum promunturium prope Cro-
tona (ut v. 703?) 62 l.] animo 65
 prosp. 66 coetuque *H* 73 arcuit ε,
 recte? 77 suos 80 flore 82 tradit *H*
 88 in uiscere *H* (sed cf. v. 457) 89
 ingesto *Bentleius*, recte? 92 t. parit ε
 93 rictus *H* 100 herbis ε 4 deorum
H, sic et uirorum ε ferarum vel ferinis
 concio leonum *Polle* 6 sic *H* 7 potest
 ε 12 necem *Probus* 13-15 sic *Probus* *H*
 (interfecerat *Probus*) interciderat *H*
 16 unde tuendi sunt h. *H* 22 demum
 libri] aequi *scripsi* 26 corruptus.
 tot tulerat *Heins.* considerat *Merkel*.
 31 praesignis ε 37 et *Kornius* in *H* 39
 immortale *Lachm.* 47 per ardua
 Alta (per astra alta ε) 50 ac *om.*
 51 strepitumque 52 sortemque 56
 labe(?) 68 nostro 70 sic 75 ne s. 78
 uaga *H* 79 uoluntur ε 80 ac] ut
 82 eadem] prior (eadem ueniens ε)

86 et immensas *H* 202 nitens (*H*),
 uirens, recens ε 5 ridet 2 *codd.*,
Heinsius 17 primo matrisque habi-
 tauimus *H*, *correxi* 18 et abdi *Bentl.*
 26 transit et mer. (emensis ε) 27
 exiguae *H* 30 ferarum (*H*) vel fero-
 rum ε, tororum *Heinsius* 32 inspexit
 46 tenuatur *H* 50 densum *H* deor-
 sum *Pollius* 51 sic *H* 53 reparat ε
 55 facies *H* 71 et antiquis tam multa
H, corr. *Merkel.* (concussa, con-
 uulsa, stimulata *Heinsius*. non nota
Stebelis) 72 sic *H* 73 potatus *Seneca*
 74 orbe *H* 75 tecto ε toto *H* tacito
Seneca 78 alio *H* 79 amasen *H*
 82 quamquam *ed. Korn.* 302 essent
Magnus, recte? 4 direpta bicornis-
 capri *H* 7 aut *edd.*] et 11 adamantis
H athamantis ε, et 12 narratur *H*;
 corr. *Faber* 15 hinc *H* | arvis ε
 horis *H* 19 unda *H* 20 quos quisque
 ut *Sen.* 21 sopitum *H* 29 Lynceius
Seneca 32 locus pauci phemon *H*
 43 multis corruptum (iussis? certis?)
 51 flammis 53 assumptis *H* 55 ignes
H, corr. *Preibisch* 62 fluidoque *HT*
 63 tabescunt *H*, recte *Erf.* 64 cor-
 ruptus. dilectos *H* 86 cithereiasque
 93 nec he. *H* 96 delet *Suchier* ilicet
Barthius. tremulaeque *H* (que et ve ε)
 99 myrra *H* 416 coralium 17 sub
 illis *H* 26-30 del. *Heinsius* 28-30 del.
Lachmann *Lucr.* p. 417. Quae delevi,
 et ieiuna et inconcinna et ex parte
 falsa sunt. Num Sparte corruptum
 est? nam ea Pythagorae quidem aetate
 maxime valebat, ad quod tempus v. 431
 referendus est. Crete concio 32 ap-
 penninigeni -tribridis 36 uaticinas *H*
 43 mitius 49 erit *om.* 58 in pectora
 53. 62 sic 63 consuevit 64 corpora
 (guttura *T*) 68 in illis 69 qui *H* (70
 aut: an et?) 72 pressura 75 formi-
 dantes *H* includite ε 78 uitia *H* 81
 latiaris *Erf.* 96 et *om.* *H* 97 q.] puto
 vel si ε 98. 502 sic 3 ne-ne] que-
 que *H* 26 que *om.* (28 exalare pauci)
 30 non p. 41 sic *H* delo cretaque
Erf. 46 assentior *H* 52 At n. *H* 65
 cippus (sic *H* ubique) 66 falsaque 69
 ueniebat *H*, corr. *Heinsius* 70 br.]
 cornua 86 que *om.* 87 a] h *H* 93
 priscos *H* 96 augur] auctor *Eutyches*
 600 mi *L. Mueller* 602 morte ε]

more 6 trementis 20 auratis | m.]
 templi 24 hybridis *H* undis *Neap.* ε]
 alti *H* alveo *Heinsius* 25 deiecerat
Priscianus adgeicerit *H* arcesserit ε
 adsciverit *Heinsius* 27 pallebant-
 morbo (tabo ε) 29 t. nihil a. 30 te-
 nentis 34 pharetras 36 corpora 42
 explorat 47 certant hoc dicere 67
 perueniunt 70 mouit 75 castus 77 est
Planudes ε] en *H*, correxi 78 adest *H*
 80 iussi *Bentl.* (sed cf. I 399. IV 32.
 III 105) 85 elabitur 90 ad] et 94
 pressamque-carinam 700 sextae 2
 scyllaeque 3 amphisia *H* amphrisia
Erf. 4 Cocinthia *Is.* *Vossius* 5 romi-
 thium *Teg.* rhoemitium-caunolaque
 naricianque 8 leuconamque 9 cereas
 12 cymaeae 14 liternum sic 15 uul-
 turnus-colubris 17 thracas 18 antrum
H Antium *Teg.* (cf. *Lachm. Lucr.*
 p. 193) 29 omnes *H*ε, correxi (aliter

Heins.) senumque *H* 30 seruat 37 ac-
 cliuia 51 sic 55 metridateis *H* 69
 titides calidona 70 confundat *H* 76
 en ego en me *H*, in me ε, sed me
 deletum in *H*. 86 praemebat 90 cursus
H 93 minatia *H* 804 et A.] sed tan-
 dem *H* et interdum vel et aera ε;
corr. 2 *codd. rec.* 11 concussum ε
 13 inclusa *H*ε 15 ne scis *H* (18 loce-
 tur ε) 19 tuus 21 sui 23 gentes ab
 34 geret 36 de uirgine 38 Cum pa-
 truo senior similes aeq. (em *Heins.*)
 47 sic 48 simul 55 magnis 56 sic *H* (cf.
Juvenal. 14, 213) 57 ipsos ε] diuis 69
 quem rexerat (recte?) *H* 71 imbres
Passeratius 73 nil] nec *H* 76 inde-
 flebile *H*. —

[Dabam Francofurti ad Moenum
 mense Septembri a. MDCCCLXXXII.]

1872

PRAEFATIO EDITIONIS ITERUM RECOGNITAE.

Ut *Metamorphoses* denno retrac-
 tarem, motus sum cum eis quae viri
 docti his quattuordecim annis at-
 tulerunt et ipse afferre posse mihi
 videor, tum codice Neapolitano (N)
 ut non a me primo invento (nam
Heinsius pauca ex eo iam attulit)
 at certe praestantia eius cognita.
 Itaque et in praefatione quae praecedit
 (in qua quam paucissima mutaui,
 ut postulavit ratio stereotyporum)
 apparatus criticum quem supra
 conscripsi ita vides retractatum,
 ut et errores correxerim vel a me
 olim vel in ed. Kornii a. 1880
 commissos ('sic' hic illic addidi),
 qua in re et ipse a. 1884 Florentiae
 operam posui et G. Vitellius strenue
 me adiuvit, et addiderim quae ex A
 vel M vel L memoratu digna olim
 omisi, denique ut emendationes
 commemoraverim et meas (II 688.
 III 566. IV 630. V 85. VI 27. VII
 223. 835. IX 376. XIV 613 alias) et

aliorum. Apparatum pleniorem nec
 tamen satis fideliter exhibitum in-
 venies apud Kornium: quae ad
 Ovidii verba codicumque rationes
 constituendas vere pertinent, equi-
 dem exhibui, ni fallor omnia (hic
 illic vel plura). Quare ne eius frag-
 mentum B quidem (cod. musei Bri-
 tannici 11967) libro M simillimum
 ullo loco nisi IV 610. VI 58 comme-
 moravi. Ex Kornii contextu sumpsi
 ea quibus libris A rectius utitur
 quam olim usus eram, coniecturas
 autem paucas: nam in plerisque ille
 non satis cum Ovidii dicendi et sen-
 tiendi ratione sapere et sentire mihi
 videtur, modo verborum traditorum
 iusto tenacior (XIV 10) modo temere
 audax (VIII 117) vel etiam negle-
 gens (V 662. VII 317!).

Codicem M, de quo nescio an
 p. IX paullo benignius iudicaverim,
 non ubique esse sequendum cum
 nonnunquam vel solus in errore ver-

setur, dudum omnes uno ore consenserunt. Et recte Merkelius ex E (Erfurtano) quamvis interpolato libro suis locis auxilium petiit, quem omnes editores secuti sumus. At quousque *ἐκλεκτικῶς* progredi licet? aut quid est 'suis locis'? Quod ut indagetur, et sensu quodam Ovidianae elegantiae et simplicitatis opus est — quem in nullo unquam praestantiorum fuisse quam in Nicolao Heinsio dico atque contendo — et si fieri possit, libris antiquioribus, unde quid sit in E ceterisque libris ϵ recenter interpolatum, quid antiquitus traditum, clarius eluceat. Itaque opportune accidit ut nuper libri quidam antiquiores ex parte innotescerent. Hellmuthius enim (nunt. acad. Monacensis philol. hist. 1883, 221 sqq.) descripsit reliquias codicis Tegernseeensis (T) saec. XII, cuius tamen pleraeque quas effert lectiones cum L vel E vel ϵ , paucae cum N consentiunt. Multis locis est interpolatus; novi habet XIII 717 *inrta* (sic coni. Heinsius); libro XV perraro prodest. Quae cum Harleiano communia habeat, v. infra. Idem codicem Monacensem (Mo) 23612 descripsit, quo continentur X 283 - XIV 746, scriptum s. XIII. In omnibus cum M vel L vel ϵ consentit, neque quicquam attulit codex novellus bonae frugis ad Nasonem emendandum, immo vero aperta interpolationis signa praefert. Solus quantum scio recte habet XIV 159 *Ulizei* quod tamen ex Prisciano poterat haurire. Atque his quidem libris cum multum non sit tribuendum, eo pluris habendum est Hellmuthii fragmentum Lipsiense I 74 (Li) saec. X, quod paucis versibus III 131-252 haec ita solus emendata habet ut cum nullo nec ϵ nec nostrorum congruat: 205 *prini* 213 *fero* (sic cum Heinsio dudum scripseram) 233 *therodamas* (sic Hyginus); v. 176 quoque *trahabant* verum esse potest; sunt tamen in quibus erraverit. Cuius fragmenti vere singularis utinam liber similis inveniatur! — Deinde R. Ellis in *Anecdosis Oxoniensibus class. I, V* 1885 publici iuris fecit cod. Harleianum 2610 (H) ϵ quo libro saec. X ex scripto I 1-III 622 continentur. Qui tamen ut antiquus et ab A saepe diversus, ita valde est depravatus. Cum M et N consentit I 389 *deae sortis*; I 518 pro *nervis* H *nerbis*, hinc M *uerbis*; cum Heinsianorum his illisve habet communia I 746 *linigera* II 284 *tantum, tantum, 529 caelo* (?) ut N recte; II 21 *vertit vestigia* fortasse recte; II 476 *adversam* veris proxima 788 *successuramque*; eadem cum ϵ habet quae in M erasa videntur: I 340 *receptus* II 583 *egerat* 765 *belli* alia. Aliis locis cum L ϵ M facit (II 181. 366. 688), alia habet vitiosa aut cum ϵ (*conataque* I 637. *volentes* II 128 multaque) aut solus ex coniectura (II 264 *Exstabant* 275 *omnipotens* 408 *laetas* [an recte?]) 589 *tetro* 691 *tenuit* III 584 *duris colerentur rura tuencis* falso; alia). Bernensi est similis I 70 *Quaeque diu pressa*; cum T (I 135-189. 295-350) solo habet et orthographica et haec: I 139 *stigas* 144 *raptu* 156 om. H, in mg. T 312 *uictus* 316 *stetit* 319 *rete* 320 *orecidas* 338 *latentia*: omnia (praeter *raptu*?) perverse. Recte habet I 665 *ipse* (cum L? et Neapolitano); II 436 *quem* (solus). Itaque ne H quidem multum incrementi rei criticae attulit. Eo maioris momenti est codex Neapolitanus (N) IV F3. Quem praestantissimum esse cum iam a. 1875 intellexissem, tandem anno 1884 totum conferre licuit. Dubitationes quasdam A. Miola bibliothecarius postea officiose mihi ademit. Codex est saeculi undecimi (nam vehementer erravit Iannellius cum in catalogo ad saec. XIII sq. retulit), litteris longobardicis diligenter et distincte scriptus, et a folio 3v-181v picturis permultis ad Ovidium haud pertinentibus sed eiusdem saec. XI pingendi rationem referentibus ornatus. Foliis constat 201, paginae pleraeque sunt versuum tricenorum. Folia 82v-90v (VII 4-488) et 103 (VIII 340-402) ab alia manu scripta sunt. Manus prima desinit fol. 188v versu XIV 838; 839-851 addidit alia manus longobardice, fortasse eadem

quae in foliis 161, 162 (post XIII 138) versus VIII 398-402, interpolatos post VIII 596, XIII 276-342, in textu omissos, inseruit. Liber XV multo post litteris gothicis additus est; item fol. 7 (I 198-255).

Verba in codice scripta statim (h. e. antequam litterae initiales pictae sunt) alia manus, quam significabo littera *b*, litteris et ipsa longobardicis correxit secundum anti-graphon quod ubi manus pr. cum *M*, ibi illud magis cum *L* vel cum *E* saepe conspirat. cf. e. c. IV 113, X 387, XII 576. Dolendum autem est non pauca ab ea esse erasa. Versus inseruit vel in margine addidit multos: scilicet hos *N* sed et *M* omiserunt! In margine argumenta quae Lactantii Placidi dicuntur adiunxit.

Deinde cum initiales iam variis coloribus pictae essent, manus paullo recentior (*n*) librum tractavit, quae nisi fallor modo ex quolibet libro modo suo Marte vel bene vel secus verba mutavit, quo in opere quaedam erasit (ubi *b* ab *n* certe discerni nequit, 'm. 2' nomino): idem, sed plerumque imprudentius, manus nonnullae gothicis litteris fecerunt, quas 'm. 3' nomino. Ego *b* semper, *n* et *m. 3* raro afferam. Oblique typis impressa a manu secunda sunt; *i. r.* = 'priore scriptura erasa'. Rasuras autem super quas ipsa m. pr. scripsit non adnotabo.

In re orthographica quam in apparatu raro tangam, *N* cum *M* plerumque consentit (cf. p. X), ut vel ammonet ammiratur habeat, id quod non pertractabo. *b* *v* saepe confunduntur (*brevis fleuile*), *y* saepe adhibetur (*nays achayades yris yphis dyrus sydera*, sed et *crisolitus*) et *ph* (*prophanus nephas*); *-is* non *-es* acc. plur. plerumque (*pauentis*) est, nom. plur. raro. Addo *vultus vulnus* (vol-raro, maxime circa librum XII) *Vulcanus extimpro timpora* (frontis), *exibus* similia; *pinna* decies (pleraque libro VIII). Graeca permulta, eaque inter nostros solus (II 509 *telthym*, II 349 *lampetie*, IV 670, XIII 260. 510) recte habet, et omnino

diligenter scripta sunt nomina propria: cf. glossam IX 183 *busirim* in, XI 196 *lao t u medontis*, V 395.

Venio nunc ad eam partem, ut quid sit boni in *N* adiumentis exponam. Primum autem incipiam ab erroribus, quae multa ei sunt communia aut cum *M* (I 477. 258, II 867. XII 247. XIV 777) aut cum *L* (IV 563), *E* (II 688. XII 110), *LE* (XIII 761? cf. X 158) aut cum Heinsianis quibusvis (XII 337 *incipitis*: sic et T. VIII 696 *do q petitis*. VIII 19 *turre 372 corpora*). Alios errores solus habet aut ex prava coniectura (IX 237 *sederes pro iaceres*) aut ex vitio legendi (IX 604 *n̄r̄ cera* pro *quae cepere*) aut ex mera negligentia (IV 269 *sua* pro *suum*) ortos. Talia invenies I 15. 363. 519. 733. II 655. III 667. IV 602. 731. V 245. 509. 546. VI 314. 379. VII 92. 267. VIII 65. 396. 666. IX 519. 584. 636. X 628. XI 46. 674. XIII 406, alia multa. —

Sed et eas lectiones *N* solus habet quae utrum vulgatis praeferendae an postponendae sint non facile discernas. Exempli causa hasce pono: I 138 *per viscera*, II 398 *tremantis* 470 *aduertit* 620 *suppositis* 670 *colligat* III 448 *nec me* IV 166 *urnana* 193 *laudata* 510 *sumpto-angue* V 150 *certant* 262 *est, est Pegasus* VI 161 *crines* IX 143 *inde* 747 *ipsa* XI 507 *ratis* XII 182 *senectus* 369 *magnis cum viribus* XIII 355 *alter* 733 *vana* XIV 561 *gestabat*, et quas cum paucissimis¹ communes habet II 342 *miseris-querellis* 640 *fatidicos* III 388 *silvis* VII 69 *vocas* 408 *lethaei* X 536 *inde Venus* 726 *rediuuia* XII 264 *reluctantis* XIII 12 *quantum acie* 541 *tollit torvos ad sydera* XIV 682 *quam alias*.

Iam vero ad ea accedam, quae certe genuina *N* praebet aut cum nostris libris singulis, ut cum Bernensi (I 166 *animo*, cf. I 69), cum *H* (I 665 *ipse* II 529 *caelo*, 656 *obortae*), cum *MB* (III 48 *complexibus*), cum *M* (I 370 *ut-sic* 366 *est om.* VII 159

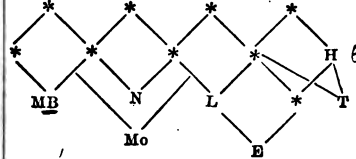
¹ Inter hos Urbinas et 'Mediceus secundus' Heinsii cum *N* maxime conspirare videntur.

gnatis X 333 *ut-crescat*), cum L (IV 470 *sorores*), cum ML (VIII 596 *sq.*), cum LE (III 482 *tenuem*), cum E cuius multarum lectionum testis est quod sciamus antiquissimus (I 360 *doleres* III 680 *undas* 691 *festa*, quod commendatur adliteratione IV 393 *redolent* 788 *expectatum* V 85 *semiramio* VII 763 *suoque* XIV 559 *saevo* 594 *caelesti* 813 *pia* aliaque multa), cum E m. sec. (VII 209 *aut*, proxime a vero; X 387 *vacavit*): quorum quaedam in paucis & quoque sunt. Porro cum nullo horum sed tantum modo cum quibusdam & verum servavit hisce locis: II 192 qui in N suo loco legitur, 201 *summum-tergum* 638 *ochyro en* 668 *equam* III 532 *attonuit* (sic scholiasta Statii) 566 *retentu* (cf. IV 567) 688 *avidum gelidumque* 690 *Diam* IV 780 *quem* V 389 *ictus* VI 664 *immersaque* VII 660 *austrum* 817 *sim* 834 *aurorae-noctem* IX 165 *nemorosam* XI 117 *posset* 238 *victa* (cf. XIV 779) XII 94 *temperet* 521 *supremum* XIII 189 *Hanc* 470 *non* XIV 641 *poterentur*: quibus nunc demum ex N auctoritas antiquior accedit. At multo gravissimum hoc est quod N habet unus solusque quae procul dubio vera sunt IV 670 *andromedan* 778 *que* VI 506 *utque* (sic Priscianus) 629 *ex nimia* VII 366 *vitiantes* 399 *tustissima* 569 *est ext. prius* XIV 473 *referens* 552 *prius* 825 *ceu*. Neque haec vera esse negem quae solus habet VII 600 *sq. exta-perdiderant*. His libri N lectionibus, quarum nonnullas viri docti iam concinendo assecuti erant, quasque in verba poetae recepi, ego non dubito quin ex apparatu critico alii addituri alias atque in contextum verborum sint recepturi, quae recipere ego quamvis voluerim nondum ausus sum.

Stemma eorum codicum qui accuratius adhuc descripti sunt, usitato more depingi non potest, quippe qui omnes atque etiam archetypi eorum ex antigraephis emendati vel coniecturis mutati sint. Tale fere a

2 X 784 'se dedit' b recte cum T et uno ex c, X 113 *gemmata* (ex *demissa* f) recte b solus, XII 327 *evellere* et XIV 260 *sed* b cum g.

vero non procul aberit; a quo fragmentum Lipsiense et Bernense prorsus absunt.

Iam libri N collationem ad hanc editionem accommodatam addam. Hoc praemoneo, voculam 'que' me nusquam addidisse.

I.

2 uos i. r. b 14 amphitrides 15 atq; ubi erat t. | ether 18 c. |||| in uno 23 aere (a in r. 4 *litterarum* b) 27 legit 30 sic 36 tum 49 estu i. r. b 52 p. t. i. r. b. 53 *add. n.* pondere aque leuior | igne 59 regat 61 nabatheia 64 trionem (-es n) 68 ethera n (aera r.) 69 ita l. discerpserat (c ex s) 70 d. fuerant caligine multa 72 sic 75 abitabilis, corr. b 77 possit 83 moderantumi 85 sic 91-93 *add. in mg. n* (minacia 92 ligabantur) 99 erat sic 107 austris t auris 14 subiit (que b) ^{et n} 18 in bre(ue uer i. r. b.) 19. 21 tunc 21 s. domos. domus 25 illam 32 daba(t i. r. b) 35 sic 38 in] per 52 gigant(es i. r. n., -as eras.) 54 omnipudens 55 sublecto | osse (ossa n) 63 uidit summa 66 animo(s n) | ioue om. 72 balbis 73 pleps, corr. | a] hac 78 ipse] ille 81 indignatia, corr. m. 3 89 terras 90 tem(ptanda i. r. b) | uilnus i. r. b (n?) 91 est *add. n* (b?) 93 monticule] [98 motus 99 contremuere | que *add. n* 205 posquam 17 cilleno 18 archadas 23 d. certo 26 est | mossa 30 quo(s i. r.) 31 in dominum dignos ev. 32 que *add. m.* 3 35 utitur 38 *add. n* 39 est 41 herinis 45 ^{totus} partes 51 sobolem 55 longus] 58 proles obsessa, corr. n 61 dimittere 64 nothum | nothus 66 fuit, corr. b 75 auxiliantibus 76 amnes i. r. b. 84 infremuit 85 campos i. r. b 92 erat 93 c(i ex u)mba 94 ara(r ex b)at 97 uiridi(s er.) | anchora 99 quo 300

focę 2 et] in 4 fuluos-leones *add. i.* r. b 5 *inter versus add. b 7 sic 13* acteis | phocis *ex -ns 18 cacumin(a* b *ex e) 20 sic 25 uidet b i. r. 26 add.*
in mg. b 27 i. ambo 33 concha 39 hora, *corr. 40 recessus 57 nun(c i. r. b) 62 et b ex sed 63 possim p. formare 66 est om. 69 cephesidis und(as i. r. b) 70 Et ex Ut[si(c er.)] set n 74 q; add. b 75 gradus i. r. b 84 obstupere | ru^spit 89 d(ate b) 90 hinc 96 adō 97 nocebat 98 sic 404 sic 5 set uti de | cepta 9 que *add. b 13 repata 24 recens 26 q. imperfecta suisq; corr. b 27 add. int. vers. b 28 humeris 35 etheris 39 tu(m b) 41 ar(c b ex qu)itenens 45 possit 47 pythea de domitę 48 his | pedibus(ue b ex que) 51 timpora (sic hoc sensu ubique) 54 uicta, recte? 60 inn(umeris b) 62 irritare 63 huic b ex hic 71 arundine (sic ter hoc libro, nusquam in ceteris) 75 latebris 77. 81 add. inter versus b 78 illa ē aduersata 79 sic 84 suffuderat 92 densis a(b b ex d)olentur 502 sic 4 peneia 10 qua b ex quo 10. 11 moderatius 16 cla(r b i. r.) os 19 q.] licet 20 pectore fecit 21 opifex 23 eu 27 corpora i. r. b(n?) 28 *add. int. vers. m. 2 31 monebat 35 inh. est s. 37 compressus et ipse. A 44 spectans ad 46. figuram: hemistichium et versus unus [q. . . f. . . 1. d. sqq.] erasi. sp. peneydos u. fer — placui tellus ait hisce uel istam que facit ut ledar mut. p. fig. inseruit m. 3 51 c. habent 57 habebit 59 d. letis 63 intonsum | iuuenile 71 summas | siluas 72 impulit r̄ infuit 74 in hoc 78 sperchius | eniphens 79 eridanus | amphrisus 84 ut i. r. b 90 (aut horum aut horum nemorum et i. r. m. 2) m. u. 97 dyrcea 98 inductas lata, corr. b 601 speciem 4 ut b 16 (ab b ex ad)dicere 17 est | ill(id b) 22 furti[≡] 23 aristotide 34 uellet i. r. b 35 *add. i. mg. n(?) A.] ipsa 39 inachidos 40 seseq; exterrita, fugit 41 naydes (sic plerumque) 45 q. d.] dat et 46 et] sed 53 reperta es 54 erat 58 generis 59 n. d.] et de 65 ipse (sic) 71 potenti ex -te[≡] 71. 73 teg(i ex u)men 76 uenit 77 nou(e b ex a) | artis 92*
*Ovidii vol. II.****

feraxque 93 ipsamque 97 *add. int. versus b 99 erasus. talia uerba refert n. tibi nubere nipha uolentis uotis cede di. restabat uerba referre add. m. 3. 702 uenerat 4 pre(s n ex n)sam 9 consilium 14. 75 extimplo 19 inter]ll. 21 h(os m. 2) (24 erinyn sic) 26 terruit 28 ac i. r. n 30 uultus 32 q.] loqui 41 *add. int. versus b. assumitur 46 niligera (I lanig. m. 3) 47 Hinc 50 pheton (sic ubique) 51 c(r er.) eden-tem. —**

II.

5 mulcifer (f i. r.) 8 canorū 9 prothea | ballenarum 10 egaeona 11 uidetur 12 uiridis 19 acdiu, *corr. | limine 24 zmaragdis, recte? 30 hiemps 33 uię add. b 36 phebe 45*
 promisi 52 nagarem, *corr. n 57 possit (t fas est n) 62 aget 64 sic 66 sit | trepidet 69 ferar (ex -am?) | thetis | pauere 74 agis 75 auferet 81 prius que om. 84 quadripedes 101 dubita: a i. r. ex -es 3 ille ex -a 5 quam 6 uulcania 14 defugiunt 16 tum pater m. pr. i. r.; erasum q. . . . re 19 di 21-81 desunt | 25 reprimens 32 australe 36 ingressus 39 oram 40 consulat 43 tang 44 et fulget 50 iuuenili 51 datas i. r. 52 inde] ille 53 piurus; et om. 56 quos ex que | tethis 57 celi 65 inueto ex ass. | uacuō | aere 68 quadriuges 72 tingi 76 boetes 81 aborte n saec. XIII] 96 scorpius: u i. r. 201 iacenticia 10 ut q.] quecumq; (ę ex o) 14 loquor 15 gentis r̄ terras 17 homolus (ex homulus) et ote 18 ida 19 'et n. o.' i. r. | hemus sic 22 nimas 23 dyn-dama 'aptusque' i. r. 31 eiectatamque i. r. 35 corpora ex -re 38 sparsis 39 dyrcen 40 argō, amydonē. nephyre pyr. (ex argusamamym.) 42 tethran-thteus 44 focaico 48 eufrates 49 ther-modoon | ganges ex -is 50 alpheos | spercheidos ex -es 51 qq; m. 3 i. r. 56 uocant, *corr. n 59 sic 61 siccae quo-que c. 70 uoluit 75 omniferos (feros i. r.) 'at igniferos' m. 3 | uoluit 78 sacra 84 t. t.] 'fumū uolitant' i. r. n*
 C*

95 quos ex quod 96 athlas 304 omnipudens | testatus ex -ur 10 dimitteret 13 seuis 14 consternuntur 18 laceri late 20 logo 26 saxum] fa^utū 42 miseris | querellis 43 asternantur 46 phetusa 49 lampeti^q 50 terga cum 53 miratur 56 trahit 61 add. n 66 spectanda 67 cignus ubique 68 ibi, quavis, iunctu: corr. n 72 eridamnum 76 p'enna' i. r. 78 tradit | 'ut' i. r. 82 orbe 83 die 93 igniferum

95 numina i. r. 98 p.] trementis 401 omnipudens ex -potens m. pr. 2 c. e.] inquirens | laufactum 8 iuuat 12 ubi: corr. in sed n 19 hic 22 et om. 24 resscierit (s eras.) | o eras.; h' m. 3 30 add. b in mg. 34 posset 36 quae 55 lamns, corr. m. pr. 56 r. u. arenas 60 parrasis 65 decedere 68 et om. 70 aduertit 74 sic 76 auersa 83 minusque 85 t.] manet 89. 91 a^h 94 conspectis 96 licaoniae 97 ferens | 'annos' i. r. 99 erimanthidos 503 av.] fugit 5 arguit | omn. ut 401 | nephas 6 et pariter 9 tethym 13 hu 14 mentior 18 cur quis n] quisquam 23 uendicet 18 uolūt sumat 30 tingatur 34 quam c. 42 larissea 43 delifice 47 moti (i. r.) s

53 erichth. | creatum 59 pandrasos | hers^e ubique | sororum 60 sic | deducit 66 nequiquam, corr. n 67 pet (i i. r.) | querā 75 assumpsit 77 laxor: x ex ss 83 eserat 84 tangere 87 alta 89 dyro 90 nictymone 93 nictimonen 600 amantis 3. 6 sic 20 suppostis, recte? 32 considerare 34 honori, corr. 36 charicto 38 ochyroen 39 archana 40 fatidicos, recte? 42 sic toto 46 prohiberis 49 n. iam mortalis (imortalis n) 55 respirat 57 me] mea 58 puertitur 62 erba 68 equā: ā eras., q i. r. 70 nequinos colligat, recte? 73 at 74 dextras 75 dederunt 76 phylireius 78 posses i. r. b 79 sic 81 baculus siluestris (is oliue n i. r.) 82 s.] et septem 83 bis. 88 uicinia rura u. 89 nelel (e i. r.) 701 pr.] pater 1 i. erant 11 caste (e ex i) 16 miluus 17 circumdant 20 ag.] auidus 23 sic

30 t.] diuersa 34 lymbus 38 pan-
raso
dris 47 sic 57 lemni (acā i. r.) st. 58 et] in | iam ingratham 64 habundet 65 bello (o m. 2?) ex belli 71 pigro, corr. 74 ima] deq 76 libent 79 uigilanti-
bus 83 breuib' 88 successibus atq; (at eras.) 89 quem 90 q; et nubibus (q; eras.) 92 cac. | papauera 93 domos ex -us 99 hamatis 811 te^sapore 12 nequiquam, corr. n 19 illi 21 flectimus (-it et b i. r.) 23 genuum | ungue^s lartus 27 p. uersat 28 clusit 36 sed uocat | 'fassus' i. r. n 40 sidonia, corr. n 63 iam i. r. b 67 plaudenda 71 primo 74 cornu.

III.

13 boe^stia 15 longe 19 vephesi 26 ministris, corr. n 29 ac: c i. r. 34 v.] micant 39 unde al' urne 42 imenso 44 que add. supr. lin. b 46 phenices 48 sic 49 afflatu funesta 52 sic | leoni (s add. n) 69 astile 88 sedebat 90 gutture 93 imae 112 uultū (olim -ū?) 16 creauerit 17 cibilibus 20 hic i. r. 25 sanguineam t^sepido t (ex pl) angebant 27 hum(i i. r. n) monitis 28 paci^s 30 comp. iuss (ā i. r. n) 31 p. i (ā i. r. n) 34 sic | nepotum r tes 36 est 42 quid 47 H.] cinthius i. r. n 49 fortunam 52 d. terra. idem 60 tophis 62 distinctus 72 specas 73 tytania 75 add. inter versus b (n?) 78 uiso nuda^e 86 est om. 200 unda^s 6 primum | meläppus 7 sq. innobates | dederunt sic 10 doricus 11 nebrophonos 12 plerelas | aple 13 ferox 15 pemenis | harfia 16 repetiuit m. 3 in mg., ubi subiecta 17 canaches tict^e 22 lacne 24 m. pr. in ras. | acridos 27 alterum q. e. i. r. n 32 melanchates 33 theridamas ore sit rophus 35 precipitata 36 que om. 39 querelis (sic) 42 latratibus 47 uideri^t 57 ab aag. 61 sic 67 brebis, corr. n 69 uni 72 penetrauit, corr. | ad] in 84 que] ue 87 cadmeia, corr. n 88 mun. corr. n 91 sic 99 uultū 303 typhōa r eū 12 phemori 14 nereides, corr. n 21 'que' i. r. n 28

tyresiae 36 ut II 401. 41 fidem | datae
43 cepheus 45 nympha | tum 51
cephesius 63 sub ioue 65 p. hoc s.
77 quo(d i. r. b) 80 hec quis 84 que
d. 88 silius 90 aufert 92 *add. in mg.*
n ni 96 et tenuant 97 *in add. n* 406

ramnusia 17 ^a unda : 18 at stupet
22 genas *ex* omas(?) 28 *sic* | niusus
29 *sic* aquis | dependit (40 lenata
testatur Heinsius) 43 *et om.* 44 *et*
quem 45 longum | aeuum 48 *nec me*
(*recte?*) r nos 56 qu(am i. r. n) 60 tuo
ex tuas 63 ille 68 uo(er.)tum | abeēt
(*t eras.*) 80 summo | ore 95 ^uheū heū
96 *add. in mg. m. 2.* ^uheū heū 502
sumisit, *corr. n* 4 tunc 6 naydes | im-
posuere 11 achaydas 16 tympora
17 *esses* 18 bachica 19 non] 'iam
haud' i. r. n 28 festisque 30 pr. que:

que *eras.* 32 *sic* 38 ^sines 39 Hac(?)
eras. Ac n(?) | tyron: n *eras.* 45
frondibus 53 inhermi 55 madidus
my(*ex* u)rra crinis 57 actutu | *ass.*
(*ex* abs.) 66 retenta *ex* -tu ut videtur
67 moderamina 70 quacunque(a. i. r.)
76 quondam tirrena 86 hamis 94
olen(ie i. r. b) | pluuiale 95 taygenen
| hyadasq; 97 del(on i. r. b) 600 ubi
ex ibi 1 exsurgo 15 di(c. i. r.)tis 16
antennas 17 libis | melampus 19 or-
tator 25 dyra 26 iuuenili 28 retentos
31 atq; mero(r. 36 aduertite: d*eras.*
40 dextra 41 opheltis i. r. n 42 p se
quisq; timet 43 aure 44 obstupui
aliquis 47 ethilion 52 non — ait *add.*
b *in mg. et n* 65 distinguunt | 67 ue-
lata | hastas 70 exil(i *ex* u)ere 72
corpore ||| depresso 76 lybis 78 pen-
nas 88 pauidum gelidum; *corr. b in*
-dus -dus 90 diam (*sic*): chiam n
93 *et* (i. r.) ira mora(s *eras.*) | *abs. ex*
ass. 94 duris 95 dimitte 96 acetes
99 *add. b in mg.* 713 io] *et o* 16 *sic*
22 indo, *corr. m. pr.* 24 deiectis uul-
nera 28 hoc v. nra est 31 discēpta b
ex direpta.

IV.

1 minyi(*ex* e)as 10 telas *et* cala-
thos (que *eras.*) 11 lyeum (que *om.*)
13 niseus | tyoneus 15 eleus | iachus
17 iuuentus, *om.* est 20 *in mg.* 21
cingitur 22 lygurg(*ex* e)um 28 iuue-
nilis | unā 32 minyides 34 aut] ad

40 uider(i i. r. b) 41 auras 45 dyrce
(quā i. r. n) 46 m.] coluisse i. r. n;
eras. m ^udisse(?) 48 *sic* 49 nays 50
iuuenilia 53 h(ec i. r. n) qm 56 *add.*
in mg. n 57 continuas 61 quo(d *ex* i)

75 *sic* 80 quiq; 83 coire, *corr. n* 86
relinquunt, *corr.* 87 erandum, *corr.*
88 conueniunt, *corr.* 100 *sic* 1 relin-
quit 11 uenire. 13 *add. inter versus b*

21 Et i. 25 ^taram 27 tinguet 31 uisam
32 ^eret 36 (fre i. r.)mit 42 *add. in*
mg. m. pr. 45 iam] a 50 hec | *et in*
amor 52 sq. rebelli, *corr. b* 53 *add.*
in mg. m. pr. eu 55 'q; mei ^u b *ex*
meus 60 c. *et* pullos l. 65 urna r.
in una, *recte?* 68 leucotoe 76 *ex*-
(ti i. r.)mplo 81 arte *ex* apte 85 *ex*-
timplo ualbas, *corr.* 93 color | lauda-
taque, *recte?* 98 temp(o i. r.)rius 205
eene i. r. n 13 prisca | beli *ex* belli 15
quadr(u *ex* y)pedes 21 le(n *ex* u)ia

27 *add. int. vers. b* 28 ocul^us (i*eras.*)
29 fusi 31 faciem? (nil *notauit*) 40
add. in mg. b 41 yp. 49 conanti-
bus, n *eras.* 53 deliuit 56 clicien
60 ipatiens (i m. 2) 65 *in mg.* 69 sua
73 est] *et* 81 parue 82 celme 83 mi-

lace 89 naydes 304 naydum 7 i. r.,
sed m. pr. 11 cythariaco 16 optabat
17 etsi(c *eras.*) 18 circumspectet 20
tum | puē(r *eras.*) 22 ut 307 23 fr.]
mater 28 si n. 29 nays 36 au *ex* ac(?)

37 traddo 39 tunc 40 flexo^o ('o' i. r.)
41 Scilicet ut uacuas 45 stupuit. i. r. n
56 nays 58 luct. i. r. m. 1? 67 demis-
sis 69 dimissa 72 deducat 78 *sic* 79 ne
utrum | uidetur 82 sq. ut 307 uirili
uoce 86 ante 85, 'b' 'a' signati 88 in-
certo 89 *et* a. minyia 92 strepuere
i. r. n 93 redolent myrrae 403 col-

lucent 8 includunt | penna 13 leui
ex -es(?) 15 *sic* 20 thalamis | habentem
21 alumni 25 minyides 30 ac *ex*
ad 31 sororibus 34 inhers 35 illuc *ex*-
-ac(?) 36 nouique i. r. b 37 qd *et* hē
i. r. n 41 ipse. Ad 45 *in mg. add. n.*

exercent. aliam partem sua pena
coercet. 50 semel 53 spectabant,
corr. b 54 (ac i. r.)norunt 56 titius
57 distractus 62 bellides, *corr.* 67 cū
i. r. n 69 *era* 70 (sor i. r. m. pr.)orea

73 ut erat canos 79 yris 86 acernas
 88 parabatⁿ 89 erinis 93 linguis 97
 animos 98 dyros 505 uertit 10
 sumpto-angue, corr. n 18 denique
 add. m. 3 i. mg. 22 euoe (ex -oi?) 26
 rigēt (~ m. 2?) 36 in medio 37 gratum
 41 leucothoe 42 Sydoniae 45 scissis
 ex -ę | capillis ex -os 46 pellice 50
 sic 52 pot.-coh. et 53 sol.-fer. i. r. n
 61 minyides t cadmeides 63 laborum
 69 facta 70 n(u i. r.)m 71 sidon(e i. r.)
 76 cutis 86 loquenti 93 eundem 97
 terrentur, n eras. 602 quod | fuerant
 9 putet esse deum 13 est om. (add. n)
 22 aethere 29 cursus 30 sic 31. 45.
 52 atlas (sic) 34^h erbas 35 premebat
 43 A.] ait 45 pomeria 46 montibus
 49 quas 56 athlans 59 altus 62 aeterno
 68 cypheia 70 sic -dan | ammon 73
 trepido 75 et v.] exigue 76 quater
 91 iustius ex -ior(?) 94 cum 95 ferenda
 est 708 tortū 9 plumbum medi(o i. r.)
 11 ut] at 12 uisa-umbra 14 li(u ex
 b)entia 15 auersum 24 patet ex -ent
 26 uerberat 31 raptō t moto 32 si-
 nistrę 34 que add. n 42 forcinidos
 45 concipitque, em. n 48 ut erant
 50 captent(e ex a m. pr.) 54 bacca,
 corr. 56 andromed(en i. r.) 58 præ-
 cipiunt 60 felicięia 61 baluis 63 ce-
 phe(ii i. r.) 66 post quaerit erasus.
 'abanchyades mores animq; uirorū'
 et 'narāt lincides qrenti protin' unus'
 addidit m. saec. XIV. 68 C.] per-
 seu 73 (sor i. r.)titas 74 id ex dum
 corr. m. pr. 78 ultimum que eras. 80
 sed | quem recte 81 aere percusso
 84 fr.] fontē i. r. 90 alternos 99 ydros.

V.

2 fremitu ex fremida | turbae 6
 adsimilare 15 seruat(am i. r. b) 17
 hammon 20 si] tu, recte? 21 que eras. |
 le(t ex u)abere 26 erāt (~ n?) 34 Et st.
 38 rheti 39 ex hoste, corr. m. pr.
 40 asparsit 47 athiēs 48 limnate 49
 quā i. r. n 53 madidos ex -um | mirra
 58 conf(undit i. r. b) 64 sunt 65 efato
 69 arpen 72 sic 74 suenites | phor(b
 ex u)as 79 (eri i. r. b)tum 80 admoto
 83 infligit 85 polidectmona (correxī)
 86 caucaseum | sperc(hya i. r. b)-
 demq; thigetū 87 helicen | ph'egiam,

om. que 94 hoc add. b supr. lin. 95 uul-
 nere (telum i. r. b) 97 Hic q. | odites
 98 prothenora 99 ipsea 103 cromis
 5 semianimiⁿ 7 boreas et c. a. i. r. n
 8 inuicti 10 amphicus | ti (ex e)m-
 pora 11 tu(m eras.) | amp. ex lamp.
 13 cane(bas b ex -ndo) 14 sic 15 pacta-
 lus 18 fuit] canit i. r. b. mirabile 20
 poste 21 elisit 24 cyniphius 28 m(en
 ex a)al^{us} 31 (t i. r)uris 35 bactrens
 alcioneus 39 exa^{cta} 42 gr. est. l.
 44 mindesius 47 thoastes 48 acyrtes
 50 p.] certant 51 impugnare, corr. b
 55 simul 57 circumeunt 59 praeter
 quoque l., corr. b 60 hic 63 molpheus
 | e(t ex c?)hemon 68 molfia 69 ethi-
 mon 72 in] et 73 lamina (ā n) 75 in-
 ertia 76 arpe 81 oracula 83 thes(a ex
 ce?)lus 84 amphix 86 dirigit 95 non]
 cur (ex cum?) 99 silet 200 penam
 3 etiam nunc v. l. i. r. b 12 uoca(uit
 i. r.) 14 mamor erat 15 con(uers b ex
 fess)as 16 fera] tua 18 ve] que 24
 a(it i. r. b) 30 (forcini b i. r.)da 32
 tunc | conantis (s eras.) 38. 39 pro-
 theum (-us) 41 colobr., corr. n 42
 polidecte 45 nec eni tibi f. 46 de-
 tractes | laudem | meduse 52 a[≡] d.
 cipro 61 es] est 62 et] est 63 meoni-
 das 74 py(ro i. r. b)neus 76 limi(t ex
 n)e 79 sic 80 meonides 84 intrabi-
 mus, corr. 87 pyroneus 92 discussis
 301 Han(s ex x)erunt 2 pieros 3
 enippe 4 novies bis 12 aganyppe 17
 facta, 18 s. s. i. r. b 24 ceperat 28
 ammon 29 coruo est 30 fe[≡]le 33 sunt
 34 uac(at i. r.) 39 cordas 42 inter
 versus, sed m. pr. 43 sun^{||||} 44 possim
 46 iniecta sic 47 mo[≡]libus urguet
 51 lilibeo 3 sic 4 remo[≡]liri | ponder
 (a i. r. b) 63 deposit(i i. r. b)q;
 metus 70 ipsum-cessant ut 342. p.]
 terrę 73 q.] quoq; 74 et] minu^uantur
 78 ea eras. tibi i. r. m. pr. 82 arcū
 83 cornu 85 ethneis | ab montibus
 altus 86 aquae | a | caister 87 edit
 89 ammouet ictus 90 tyrios 407
 bachiade 12 sicillidas 17 anapys 21
 hortatur 24 caractere cepit 30 fl(u
 ex i)xus 34 tergum 37 l(i. r. b)ymp^ha
 | posses 45 ad occasus 50 t(e ex o)sta
 | coxerat 57 loquendi t nocendi 60
 latebras | colori i. r. b 65 ea] et

67 qu(oe ex a m. pr.) 75 muner(oe ex a?)
 76 trinacriam 78 pari(ter i. r. b. -li
 eras.) 79 rurículas 82 sparsa 84 si-
 dera(qs i. r. b) v. 87 cum 99 adueor
 502 allata ex abl. 9 ut audivit 17
 quod, corr. in que b 20 q 21 non est]
 digna est i. r. b (n?) 25 factum est
 26 erit] enim | p. est 39 ortuhe 40
 h(aud i. r. b) 41 silvis p. s. atris 46
 fulvis qui nascitur alis 52 acheloy-
 des 55 erratis, corr. 57 pennis 64 sua]///
 66 dea] est 69 di(c) i. r. b) 76 eley
 77 achide 79 add. in mg. b 86 magnus
 92 ut 579 98 propiori(s eras.) m.
 fontis 607 u(s i. r.) que 8 elin 26 est
 add. b 27 adit, corr. b 34 locus 39
 cecis 41 grta (corr. b) 43 cohercuit
 46 treptolemo part(i b ex e)m 49
 auertitur, corr. b 53 trept. 55 que
 i. r. b 57 que ut] quod, d eraso 62
 sic 63 helycona 65 iacerent | dixi(t
 add. b) 69 em(pe i. r.)des 70 conan-
 tes. | et]≡

VI.

7 neq; 11 lydias 13 hype(plis i. r. b)
 15 tymoli 18 tunc 27 quoque, correxi
 31 in(ter b) 34-36 add. m. pr. in mg.
 37 tarda que 53 sic 55 uincta 58 per-
 cussum (t sso n)|feriunt, recte? 59
 festinant 67 est add. b 77 ferum i. r.
 m. 3 (num fretum erasum?) 80 sua(m
 eras.) 82. 87 sic 88 gelidi 92 bella
 98 cyniran 101 extre≡mas 2 sui,
 corr. n 7 at salientis | recludere 10
 pulchra 12 fuerat 13 dana(en ut as
 i. r. n)opida|igneus 14 ammosynen|
 uarius add. m. 3|deoyda 16 enipheus
 17 Amnis in aolidan a. bisalpida
 falli≡s 19 s. v.] te sensit auem 20 me-
 lanthos 25 erigonem 26 geminūm. pr.
 ex -no 32 cythariaco 36 ante 35
 guttu(ra i. r. n). pendentis 39 sucōs
 41 auris. Post 145 v. 382-414. 146 sqq.
 47 it et] iit 49 sypulum 57 tyresia
 61 crines sic 63 tympora 65 cre-
 berrima 68 immersos 73 soli≡ 74
 mea] michi i. r. m. pr. 75 etherium
 (-eum b) 80 auerti 84 sic 85 que
 erasum; (m̄ supr. scr. n?) ande(te
 eras. -tis n?) titanid(e i. r. b) 95
 posset 96 multo]/// | relinquīt (-et b)
 97 metus 200 post 203. turba(m

i. r. b) quae 1 ite satis prope]///
 sacris ('e s' b) 7 nulli≡ 11 uo(s
 i. r. b) 12 (deci i. r. b)dat 15 est
 add. b 21 ibi ex ubi 23 auro grauidis

m. habenis 24 I.] ezamenus 26 qua-
 dripedis 31 imbres b (erasumst ignes)
 34 post frena: dabat (m. 3) tam hē
 non ev. t. (b) i. r. 36 nudo, corr. n 37
 sic 39 phedim(in bipn)us 41 iuvenile
 43 contorto (or b) 49 euolat 52 sic
 | amis 59 se qui iaculatus 61 non] in

65 arq̄itenens 72 cum uoce 74 la-
 tonis | ari≡ 82 cor-dixit i. r. n 83
 que eras. 84 add. in mg. m. pr. 93
 caeco] tota 302 natas ex -os 10 ubi
 11 lacrimis | etiam i. r. b | marmore
 manat 14 cultu propensius 22 de-
 ducere fessos 27 et paulo 28 et b ex
 ut 29 nayadum 38 suos | sinus t u
 41 auidi≡|lact(a i. r. n)ntia 44 balli-
 bus | fru≡tiosa 49 est om. 54 reuelare,
 corr. b in relebare 57 und(is
 i. r.) 60 quos 63 etiam i. r. b 66 cei
 70 (e m. pr. i. r.) ueniunt 74 sed tunc
 79 turpe caput tendunt 82-414: cf.

ad v. 145. 86^h a 90 sic 93 c(larus
 i. r. b) 401 exemplis 6 hi(c i. r. b)
 16 corinthos 17 missene | patere 18
 piteia trezen i. r. b 20 hismo 22 sub-
 iecta 28 procnes (sic sexies, progne
 octies) 29 illis g. lecti 33 progne —
 facti add. inter versus b 35 ipsis 41
 uisendam 46 phyrea 48 et] i i. r. |
 ordine 51 philomela (-mena b) sic
 ubique 54 de(tur e b)is 67 iam]male,
 corr. n 72 proh | corpora 75 Q≡(d b)
 76 e≡at 77 proque sua | salute(m
 i. r. b) 78 praecontractat 79 a cern
 i. r. b 85 erat 86 phebo ex -bi 96 post
 98. et] ut 500 sollicito 6 que eras. |
 fidei | utrasque 7 ultimum que om. 19
 affectum (ē add. n) 24 inclusit | et i. r.
 31 capillos ex -is 36 sq. in mg. m. pr.
 coniugalia 37 sorori 38 hostis sic | P.]
 pēna 48 audiat 50 huic 56 sic 64-70
 in mg. m. pr. 70 fatat(?) 74 ante 73
 76 pallida t candida 79 gestu add. n
 | illa 80 nescit 82 fortunēque 85 de-
 fuerant 89 ropode 95 agi(ta b)ta 97
 heu hēque 605 amplexumq; 11 hic
 inquit 14 sic 16 et quae 20 ytiā\

prosit, corr. *b* (n?) 21 a] ha *i. r. n.* |
 29 mortem 30 uultum 36 itin 40 et
 clamater clamantem, corr. *n* 46 strident
 52 ytin | accessite, recte? 58
 ity^aq; *i. r. m. pr.* (m. *b*) 60 meritis
 61 thraicius 63 posset 64 immersa,
 recte 65 het *b* ex it 73 pro longa 74
 uolucris 76 tartareas 77 eritheus 82
 procre | thereus 83 orithia 87 relinquit,
n eras. 90. 91 vi] et 95 et (ut *n*)
 97 subeo, corr. *n* 98 suppono 701
 sic | ericteus 6 sic 7 orithiam am^uns
 (clamans *n*, adamans *m.* 3) 16 in-
 plumis | zethes 20 miniis.

VII.

1 myniq̄ 6 phasidos 8 uis erasum,
 uox *b* | numeris 9 oe(*i. r. b*)tias 12
 nisi] quid *i. r. b* 23 amis 30 segeti(s
 eras.) 33 et om. 34 et] ex 36 terri-
 genos 38 prodam nego 43 illo est
 46 coegam 54 soror(is *i. r. n*) 55 est
i. m. deus 61 et] hinc^u 62 qui(d
 eras.) *m.* incurere 67 timebo 69
 uocas t̄ putas 76 fortis(?) eras. fractus
i. r. n | resederat sic 78 et rub. 80
 pati^umur^u (latuit *n*) 82 lenis 89 ut-
 que (que eras.) 92 nec me] non
 96 futura 102 iugis ex iugo *m. pr.* 4
 uulcanum 7 soluti(s eras.) 10 iesone
 (*i. er.*) 15 metu subito minyq̄. ille
 nec (*i. ex*) ullos 16 sensit anhelatos
 (*u b*) 18 supposito 20 cholchi (sic hoc
 libro ubique) mynie 21 tum 25 in
 add. *n* albo 32 paranti, corr. *b* 33
 uultus an. 40 depulsos partem, corr.
b 46. 45 incerto, corr. *b* en *b* ex at(?)
 48 actoribus 50 que *i. r.* 52 carmine
 55 sibi] ubi 57 actorem s. s. arte re-
 portans 58 cholchiacos 62 facit 67 t.
 hec 68 meos annos 70 pat̄ oeta re-
 lictus *i. r. n*; . . . *r.* 1 . . . *s* erasa 74
 sinit] eate (hoc uno loco) 82 relictis
i. r. b, -as *n* 83 humeros 86 nullo
 cum murmure stertunt sopitis (*ex-te*)
 similis nullo cum murmure (sepes
 add. *i. r. n*) 87 que add. *b* 88 ad q.]
 et iam 90 ^{at} latibus 93 succedimus,
 corr. *b* 95 artesq; 207 temerata(s
 eras.) *i. r. b* 9 pallent. aut p. 13 somno
 23 et cretis 24 et quas *b* ex quasque

altus 25 Othrisq; et pindus (et post
 pindus add. *b*) pindo 26 placidas 28
 eridani 29 enipheus 30 peneos (-ius *b*) |
 spercheidos 31 phebos 33 clauci 34
n. d. et iam, transp. *n* 40 de c. 46
 liqui(di *b*) carthesia 47 herea | car-
 thesia 48 fundit | lenit 51 pro(prae *n*)
 ferri | a^uras 57 sparsis *n* (*b*?) ex
 passis 60 infectas 61 ualido positum
 64 receptas 65 et flores et. | sic 67
 quos | reflui maris unda relauit 68
 lunq̄ de nocte 71 sic 79 sti^upes 82
 et | cauis | aenis 84 que om. 85 re-
 cidit ex recludit 89 c(o *i. r.*)lorem
 93 nunc | post 93 repetitū *n. v.* 170(A.)
 etate) 96 a add. *n* 98 assimilāt 99 ipsi
 304 peliq̄, corr. 8 rogantes 10 uestri
 17 en] ea 19 ut t. 20 balatū ex -tus
m. pr. 21 lact(a *b. ex*)ntia 25 de-
 pserat 26 oetias 34 iuuenili 36 ne s.
 agitetis 40 h. | at^u 41 *n* (*ex*) ulla 43
 subito 46 quis 47 arma | ill(is *i. r. b*)
 52 add. *i. m. q.* *b* 57 pithanen | reli-
 quit 61 corili har. est 63 ceq̄ 66 sic
 68 car(chesia *b* ex theia?) 71 heryes
 72 illi 75 stricto 80 seruatum 81 sic
 83 orphias 84 astitit 86 dextra 89
 phocē 90 natā 92 uteri, em. *b* 95
 male | utroque 99 phenex 401 poli-
 phemonis 3 thalamos, corr. *b* 5 qui:
 et supr. scr. *n* 8 E. m.] lethei me-
 morabānt 9 specus *i. r. b* 10 est |
 tiryntilus 3 adtraxit 16 has *b* ex
 hec | creuisse p. tellure (nactasq;
 supr. scr. *b*) a. feracis 17 fecund(i *b*
 ex os)q; soli^u 21 ignarus 22 eburni
 25 quaquam, corr. *n* 26 e. i.] ^ugenti
 (ingeniti *n*) 29 timpora t̄ cornua 30
 erichthidis 35 suam 37 uulcani oc-
 cubere 38 cephasias 39 eleusis 40S.]
 cortion
 senex 43 alcithoen 44 schirone |
 sparsi(s eras.) 47 schironis 48 animos
 49 sic 53 nec] et 60 p. h. *m. pr.*: pa-
 tent aditus *b* 61 anape | A.] hinc
 stiphaleia 63 tymoli 64 f. tyron
 (*s* eras.) cyprum planamq; zeriphon
 65 quaquam, corr. *b* | arnen 66 sitho-
 nis acc. 69 Ut | senos (-os ubique) 70
 peparetho(s *b* ex *n*) 72. 73 enopiam
 76 excipit 77 telamon 84 e(*b* ex a)-
 sopiades 86 h. e.] est hec *i. r. b* 90
 en. | nunc licia 92 que eras. 97 etiam-

tum 99 a] et 505 iubit, *em. n* 6 s.]
 regni 9 dicite et omnis ('is' *ex a*) eat
 rerum 10 hostis 13 urbs | ad *i. r. m.* 3
 19 \equiv illo 20 (m)orer (uos *i. r. n*) 22
 illi(c *eras.*) 26 pugna \equiv tum 27 op(c)s
b ex m) uictq; iacebant 30 i.] plenis
 32 *sic* 33 in formis 44 p̄sepe | m.]
 longo 47 plangor 54 l.] faceque 55
i. mg. m. pr. | (n *ex u*) dicitum | igni
 56 trepidis 59 dura 63 *proprior* quis-
 quam 64 atque 69 *sic* 71 hauriet
 illas 75 quiq; 76 paru(us *ex -uu*)
 † *notus* 80 perdentis (*sic*†) tendunt
 de caeli *i. r. m.* 3 82 an quid 83 o(d
ex b) issem | par 85 putrea 89 *sic* 90
 dixit 93 admoti(*s er.*) 95 inspectato
 99 *ex. t. n*] latos hau(d *ex t*) tangit |
 subiectos 600 exta q. *sic* 1 per-
 diderant *sic* | uisce *i. r. b ex ete*(?)
 11 feruntur 12 p.] uirumque 13 tu-
 mulo est | igni (-es *b*) 16 isse sub
 amplexu \equiv sopidos (quondam *i. r. b*)
 eginę 19 tonitru(m *er.*) 21 quo \equiv
 (qui *n*) | pigne(ra numen *i. r. b*) 23
 dodone eo 25 gerenti (-es *b*) 36 rami
 totidem *b.* promittit idem, *sed er.*,
m. pr. 37 tremiscere 39 quod *i. mg.*]
 de | et *om.* 42 et *b*] ||| c 45 que *add. n*
 47 esse | reclausis 58 animis annis-
 que 60 austrum *sic* 62 optima 64
 uela *b* f̄ *xa eras.* 65 *m. pr. in mg.* 69
 gerebant 74 ille] ante 87 que pati-
 tur pudor ille refert set cętera nar-
 rat 91 *i. r. m. pr.* facietque *om.* (fati-
 que *m.* 3) 97 eretheus 99 aut 700
 sacra] acta *i. r. n* 2 hymetę 7 q(d *er.*)
 10 refera \equiv quoq; f., *corr. b* 11 et]
 nunc 13 *sic* 14 *in mg. m. pr.* 20 statuo
 (studeo *b*) 26 aditus | erethida factus
 28 fidei 29 ut] et 31 tristis | calebat
 † *ex dol.* 32 arrepti 36 seruor | est *b*
 37 fides 39 me (promitto *b*) loquendo
 41 exclamo male p . . . r ad. x(?)
 ego p . . . s adulter (male fictor adē.
 ego fictus adulter *n*) 45 offensa (*m er.*)
 | perossa, *corr.* 47 deserto *n:* p . . . n
 quam *erasa* 49 succurrere, *corr. m. pr.*
 51 hoc | leuūm 53 si 54 quod (quē *n*)
 56 manibus *i. r. n* | habe(re *i. r. n*) 58
 mirandum 59 nayadis (-es *n*) 60 solu-
 unt ingennis. *Post* 61: scilicet alma
 themis nec talia linquid inulta *inter*
versus b(?) 62 immissa est uelua the-

bis *i. r. m. pr.* 63 p.] cessit | multis
 64 ruri(cole *i. r. b*) 68 quos 69-72
i. r. n (771. 72. 70. 69 *m. pr., erasum*)
 69 et cetūs non 76 exute | glandis 77
 cortiniaco 78 sub(t *b ex i*) ectis 79 eo]
 in hunc 81 limine, *corr. b* 82 que *b*
 83 sit *in mg. add. m. pr.* 85 motus,
corr. b 87 addere 89 r. et *m.* 90
 latrare 97 eacide 800 meos, *corr.*
 4 iunen(i *ex a*?) | liter 5 famuli | equi
 6 solebant 9 exibat 12 nenias 19
 capiatur 22 putat *sic* | michi *er.*
 amari, *recte?* 23 extimplo f(i *ex a*) cti
 26 s.] michi 31 speransque 32 indic(io
i. r.) 34 detulerant 35 u(i *b ex e*) ctorq;
 per herbas 38 dicens † *dizi* 44 sedan-
 tem 51 si (se *n*) | per *n ex o* 55 ni.

VIII.

4 acti(*ser.*) 5 ante spectatos 7 pre-
 ter \equiv aq; *corr. b* 8 alcathoe 9 medio
 sub v. 14 regalibus † uoc 19 bellum
 q. turre s. 21 moras 22 tertium q;
add. b 36 q 40 ad gn. 41 erratas,
corr. 49 regum 50 ipsa 59 *i. r. m.* 3
 et] in | tuentibus 60 quis enim *m.* e.
 urbiem 61 reser(i *b ex e*) t mea *m.* 64
 nam metuo *b ex non metuum* 65 t.]
 modo 67 *sic* 75 obstarit 77 ad hoc *n*]
 huc 79 ille *m.* 85 uitali (fat. *n*) 87
add. inter versus n 90 regia *i. r. n*
 91 patriam 99 orbe polus † suo 101
 cap(i *er.*) tis 7 passis (sparsis *n*) 8
 auc(tri *b*) ce 10 n. (est *b*) 15 ob *ex* ad
 16 que(*m er.*) | c. o. *m. i. r. b* 17 ex-
 ponimus († obstruximus *b*) 19 hac 21
 armenięque | uerum 23 d.] capta
 30 patris 31 uero 33 et quis (hec *b*)
 35 carina(s *b*) 36 pasiphen 37 iubet
 diuolsaque 39 mecumq; simul mea
recte? 41 puppem *sic* 45 auras 46
 haliētōs in alis 51 ade(*m er.*) pta 53
 et | curetida *m. pr.* cretida *n* 57
 thalamo 60 (init *er.*) ponit | limina
 flexum 62 *sic* 64. 65 *add. inter versus*
b 66 Et dubias 72 superata 73 re-
 licto 74 minoid(e dia *i. r. b*) 76 q. *b*
ex perhenmi 79 iam misit 85 l. i. et
i. r. b 86 ill(ac *b -o n*) 88 animum —
 longam *add. inter versus b* 97 reni-
 tenti 99 uisusque 200 cepto 3 medio
 quo l. 4 dimissior 5 p(e *b ex i*) nna

[sic v. 212. 226. 233. 238. 253. 544. 676. 814] 6 inter(que er.) | neu 8 uolando, corr. 18 baculo(s er.) stiuq; 21 fuerat 22 sic 24 tactus 25 r. ad u. 28 non i. r. b 31 sed nec pater 43 rapacis, corr. n 48 et (ex ex?) 57 add. inter versus b 66 aceruis, corr. b 71 petenti (t di n) 73 pleni(s er.)s | anni(s er.) 76 cētus, corr. b 77 inuidiosus | solas i. r. n 78 praeteritas | ferunt 79 dic. in. 80 Aut i. nec nos imp. fer. 81 et oenios i. r. b (n?) ul(b ex uic) torem 82 campos (tauros b) 83 -ros 85 et setq̄ similes rigidis hastilibus horrent 86 m. 2 ante 285 (cf. p. XIX) 87 cū n 91 flentur|||| 95 florentis 98 nec magnis m. 99 meleager, recte? (sed cf. 515) 300 caluere i. r. b 1 spe(ctandus b) 4 que om. 6 ante 305. plexippus 8 pare(n er.)s | pileus 11 euricion 12 -eus silusq; 15 penelopes | pharrasio 16. 50 amphicides 17 tega^{aa}|||| 18 s.] primam b 20 īburnea 23 sic 29 exciderat 34 dimittere 35 assueuerant 37 longq̄ parua 39 ut i. r. b [45 ethionio 49 iactor | pegaseus 53 ferrumq; 56 flammas 59 sic 60 hⁱ palemon 71 orithie 72 s.] corpora 78 prosequitur 80 tegea 85 meleager 86 uisū 92 qd 95 p.] perimet rapiet 96 t.] iuuenis] 98-402 add. m. 3 402 est] que 3 Ixionis 4 pirotheus 8 cornu 9 cui 10 (escule i. r. b)a 12 v. et in mentum figit geladantenⁱ 14 oenide(s er.) 19 aduersis v. condidit armis 22 feram 26 ita add. n | non-acrea 30 letitia 32 tendunt sua, corr. b 33 ale 35 sic 41 toxia 44 prioris 45 recalescit, corr. n 46 fratres om. 53 fatali(a b) 60 que add. b 65 add. inter versus b 67 quis 94 ipse 97 periat, corr. n 98 regnum 500 mensu^m 4 primo 11 aduersa 13 ille 14 ut] et 15 sic 19 ancei 21 ignes 28 ante 27. scissos | plangunt(ora i. r. b) [m. c-n [is oeneu|||| b] 31 duri 35 pro(ex per)seq. | dicta 36 plangentia 37 m. c. tangunt r. 39 p. cineres c. | uersant, corr. in mg. 42 post||||(rth dispicitur) aonie 43 gorgem 44 algmenae 48 erichthois 49 add. inter versus b 50 dux b ait 51 cecropide 53 solet | contraria, corr. 57 culmine 59 captat 60 utor 62 tectis r tofs 66 toti 67 trozenius 69 alii 70 -nium 76 gerit 77 q̄ cernimus 83 plurimis 88 deduxit h. pariterque reuellit 89 ethinadas und(is ex a) 94 protulit | sic. Post 96: versus 12 insitucios om. N, add. in mg. m. 3 610 quo(d er.) | tilie i. r. n 11 medio 18 add. inter versus n 22 iuuen(i i. r.) libus 23 fauendo 24 ferendā ex -o 25 -ne sic 31 inq; focum, corr. b 33 sic 37 olus | ill(e i. r. b) post 41: conficiuntq; torum de molli fluminis ulua. 42-45 add. in mg. n 43 I clauo 46 inposit(is i. r.) 48 consueuerant 49. 50 add. inter versus n 53 equat(ueza)m men^{stae} extersere 56 m. l. 59 cr^{ati}≡, corr. n 60 que, corr. b 65 redol^{sentia} 66 et purpuratis, corr. n 69 sic 72 pilemon (sic ubique) 73 add. inter versus b; sic 684. 83 et-ambo i. r. n 86 q. finire 92 m. t., 93 t. vid. 94 dum 96 q. o.] do q̄ petitis 700 d. e.] duas sedes 3 s(o ex a) luti^s 5 n.] inciperent 9 s. a.] tunc a. 10 thineius 15 s(i ex u) nt 16 que er. 20 nota | in add. m. 3 29 erisichth. sic ubique 31 sic 32 ceriale 39 circuire 40 tantū 41 s. q.] om̄is quantū | sub illa 42 driopeus ab illa 44 ut n | c.] retrahi se 49 deoidea ex deo dia 53 sanguine cortex 61 editus e | de r cum 67 siluan n] multo 68 que i. r. b 72 grauibus 74 (n er.) ulli 75 sic 78 horrida, corr. n 87 subiecta 88 rigidiue cacumina 91 raris 93 sit(u b ex i) 96 pendere-macies add. int. vers. n 803 sentire f. mestosq; 6 uecta 7 ad nam, corr. n | et-thalamos ut 796. 9 e.] eum 11 peragit 17 q; add. b | delu^{sum} (ex desuetum) 25 dimittit 27 q; er. 29 faces 34 alti 35 maneba(s ex t) 36 tu 37 et tandem 42 hęc b (hanc er.) 43 iam] ≡ ea 45 uultus piscem 49 nullus 56 oneratus 63 driopeida tradidit. illa 67 dederatq; 70 saepe 71 s o i. r. n | iuuenes.

IX.

1 genitus 4 add. in mg. m. pr. 8 tandem 10 prog(o ex e) rum 12 parthaone 17 regem sic 18 flumentum 20 aris ero i. r. b 24 q | algmena |

matre *b ex* nate 26 *sic* 29 redimit(?),
corr. b 31 loquutum 33 a corpore
bar≡as 40 fluctus *n*] uenti 45 pre-
mebā≡ 46 concurre 49 manet 55 *n*.
e. i. r. b | *m. nunc gl.* 58 a corpore
 62 *sic* 71 comitum 72 hedere 74 re-
 duxi 75 credis 79 *m.*] suis *i. r. n*(?)
 80 deuicit 91 praediuiti 93 subit *b*
ex fugit 95 resident 97 abidit, *corr. b*
 104 ≡ebeni 7 habentē *i. r. b* 12 calia-
 donia, *corr. b* 15-18 *add. i. mg. b* 19
 nessumq; par(a *ex* e)ntem 21 u^ana
 23 si≡ | *rev. mov. sic*] orbes *i. r. b*] 29
 quod | eucl^osum 36 oehalia 39 *e. i. r. b* |
 43 mox inde 45 *ad*(*er.*)ueni(at *i. r. n*)
 48 *ac* *ex* an 49 qu(o *b ex* i)d | me-
 morem 50 pos(c**ez**s)it 51 iugulanda
 52 abit *sic* 57 ille 62 abiit | *sic* 65 *sic*
 67 ill(a *b ex* e) | relatu≡ 68 aut *t.*
 renelli≡ 71 strid(e *b ex* i)t | *que add.*
b 74 caeca(s *er.*) 78 et osti 79 *sic* |
 duris 81 mors] hoc 83 busirim in 87
 stifalides 88 relatum, *corr. b* 90 con-
 cū *i. r. b* 94 traxis 97 nemea 203
 possunt 4 altam *sic* 7 gemitu(s *b ex*
m) trementem 8 *inter versus b* | in-
 fringere 10 patrio 11 licham 14 tre-
 met 15 excusanda, *corr. b* 21 mole
 26 alt(e *ex* o) 29 a≡t 33 poeante 35
 nemeo 36 clauē *b* (flam . . . a *eras*).
 38 uoltu≡ | conuia sederes 43 uol-
 untas 47 datis 48 ne 49 fida *i. r.* |
 oe(*b ex* a) eas sp. 51 si (nisi *n*) uulca-
 num matris de p. 53 nulla | flamma
 57 nollet 67 *sic* 71 omīps 73 sthe-
 leneius i≡ras 79 hilus *b ex* hillillus
 80 cum 86 deci(mū *i. r. b*) 88 possis
 89 laborem 90 qu 91 adit 94 nixus
 (*i et u. i. r. b*)q; pares 98 a] est 99 g.
 et d. 302 *i. mg. adl. n* 3 moritura
 4 v. loquor *i. r. n* 6 galenthis 11 geni-
 bus(q; *er.*) | con(e *b ex* i)xa 12 domno,
em. m. 2 17 leuare 24 admonitu≡ 25
 loquentem 26 a *om.* | ūro 27 quid si≡
 31 ethalidum 41 aquitica 42 driope(s
b) 46 agrestis(es *n*) 47 lotōs (hos *b*)
 48 sublato, *corr. b* 50 iret. et (*ex* ad)-
 oratis 56 amphisos 57 sensit 59 facti
 65. 77 *add. in mg. m.* 3 67 habebat 69
 et dum] q adhuc 79 hoc *ex* hic 80
 cerpat 81 deorum 87 possunt *sic* 95
 eurytidas 97 tritiam 99 hora 404
 quini ioue 5 ≡flent atq; 11 fatale *i. r.*
 13 pet(e *b ex* a)t] hos *om.* 14 a 15 neu
 genitorq; *n. s. e.* parentis *i.* 16 uota
 18 presscia 23 iason. a≡ceres 25
 an(chi *b i. r.*)isq 31 rediit 32 nec] non
 36. 40 rhadamantus(-ton) 43 deionide
 50 ubi (tibi *n*) 52 ciane≡ (*er. e*) praes-
 tantis corpor(e *b ex* a) 56 qua(m *er.*)
 ama(bat *b*) 60 mendaci(s *er.*) 67
 mau(u *b ex* o)lt 68 dim. *corr. n* 69 au-
 dax, *corr. b* 75 r. s.] rapta(*m. i. r. b*) 82-85
add. in mg. b. proh 85 quis 88-89 *add.*
int. vers. b 89 q. b. tu poteras nostro
 g. 91 tu(m *er.*) 93 at *er.* ei *m. 2*] q. t.]
 tecum 95 quid *b ex* quod 98 opem |
 dixit 99 tethin 510 qu(a *b ex* o) 11
 mei 19 viderit] sedit et 20 l. aut qu(e
b ex i) 27 pudori *b*) 31 p. ad te cre-
 dere *n.* 37 causam] mota r nota | pe-
 tenti 39 possunt(?) 40 (a *add. n*) nimo
 41 *add. inter versus b* 52 fas sit ut *i.* |
 seru(e *b ex* a)nt 53 rebus (annis *i.*
mg. b) 61 amore 67 linguq 69 fer-
 has 73 nactus | latentia 78 quod si
 79 tecum 84 secto r icto 91 toto 93
 scopulis 94 recursum 96 tunc 98
 uoluptas 99 ips(e *b ex* a) 604 quam
 n̄r̄q cera tab. 8 durum 11 apte non
 adiit 14. 22 (*post* 23). 26 *add. inter*
versus b 19 ceptū *i. r. n* 21 meorum
i. r. b (*eras. uidebor*) 22 noluisse 25
 o set et credar *i. r. b* 29 uoto | p. est
 30. 47 *add. in mg. m. pr.* 35 cum tota
 byblida 36 f. tenero de p. 39 ne qua
i. r. b 42 izm. 46 grachon et limēren
 | undam 47 iugum r o 52 lele(*g. er.*)-
 eides 53 medantur, *corr. n* amori(s
er.) 54 surdae — virides *add. int. vers.*
b et n 57 naydes | possent, *n. er.* 61
 utque sub aduentum 63 phebeida
 70 *sic* 72 uit *i. r. n* 80 uol≡tus 81
 mandauit 82 telathusa 83 in a.] in-
 herthem 84 suo | queq; 85 du≡xerat
 86 spatio *i. mg. m. pr.* 87 sacrorum
 98 dubita (= *Ls*), *recte?* 702 que *om.*
 5 patri 10 nec *sic* 11 indecepta 12
 hic facies 15 iphe, *corr. b* 16 phestia-
 des 18 p. a. formaq; 22 expectant

23 quem sic 24 quo in lacuna n | desperet 29 sic | et (parcere i. r. b) uelent 35 crete i. r. n 36 fer(at i. r. n) 44 mutauit 47 ipsa(m b ipsa recte?) 48 debet 49 que(q; er.) pascit amantem 53 potienda | fallas (fiant b) 55 una 57 uult(q; er.) ips(e b ex a) 58. 63 inter versus b 60 fleuit, corr. n 63 nubit n ex ducat eraso 68 causator 69 effecti, corr. b 73 isis areth. | n(ex m)areoth. | faron 77 comitesq; facesq; corr. n 79 he≡c | ecce | hocq; i. r. b 80 c. monitusque tui. m. 84 que] re 96 socius 97 yphis yanthe 71 capiti.

X.

4 a(b i. r.) fuit 9 nō^{na} b | turbam 14 functa-inamenaque add. ini. vers. b 18 recidimus | creatur 20 hic, corr. b 21 nec ex uel 27 auguror 29 ego per (hęc er.) loca 32 sic debentur | pau(lu er.) lum 34 est hęc 42 stupuit sic 43 cepsere 48 erudicen 50 heros | orpheus 55 ab (ex af) fuerant 56 in mg. b 58 captans (? nū notavi) 65 portare 69 olenus | figur(a ex e?) 70 tu(a n) 73 arguerat 83 populo 84 te^{no}ros 89. 90 inter versus b | cahonis affuit 91 eliādum 93 nec] et 97 buxum tenuis 98 ficus n ex pinus(?) 102 arbatu 9 carchea 11 inter versus b 13 gemmata 15 uincta | moueba≡tur | parili(-es b) que etate 16 e g. a. 19 licet, corr. b 23 tendebas 24 in b 26 sic 33 et (n) ut (b) i. r. 44 turba≡ 45 cordas 46 sonaret, corr. n 50 gigantes 51 pleg^eis | carmina 58 portet | terrę 60 arripit 69 europam 73 longa≡ 75 sic 76 leuant 80 recidit 82 actis 84 subiecit inaera t. 90 rigidoue, corr. b | sic 91 herentia 92 dimittant | grauatum i. r. b 93 sustentant 200 lu(s b ex i) jisse 2 a. u. (pro te b i. r.) tecum(q; er.) vitam(q; b) l. 3 quod sic 10 hom≡(humi b) 15 et e≡e 16 dicta (ducta est b) 20 amathita 21 proped(e er.) ides | an(ex ab) nuit 22 gemino(s er.) 25 in lugubri^o sceleris 27 lact(e ex a) ntes 29 ophiusta 31 quid, corr. 33 sic 43 a.] uersas

i. r. n | crimina gentis 48 qu(a b i. r.) 52 aurit 62 l. que et p. 64 g. longoque 67 sidonia, corr. b 71 blandis 77 ipsa ex-e 84 subsedit 85 tractaque (a add. n) p. 87 et medio g. f. q. uidetur 91 sic 95 coniugium, corr. b 97 quo(?) 98 hac 301 at 2 ne c. 5 ismauriis 8 suda^{ta} 9 panchalca 10 non add. m. 3 11 ipsa-sibi, corr. b 16 sic 23 sed-pietas add. inter versus n 25 delicto 27 iniiit 33 sic (et-crescit b) 37 est b 38 cinere bis 39 tam(?) 43 spectam 45 ultra spectare (haū add. n) 46 et quod 48 gnati | que add. n 49 in mg. b | metuis sacro 54 sic 55. Emoris et o 59 primoq; patris in 63 q. q.] q; quid optet i. r. b 77 aut] et 83 fert^o!!! 84 parantē!!! 86 scidit 87 uacauit (et b) 90 tarde eras.: timet b 93 roganti 96 mea non est 97 que 99 placabimus iram (= L), recte? 401 et om. | est(a er.) 3 nu(m ex nc) 6 tollet (-it n) 8 sed et] (n hoc i. r. b) mea 23 gelidos ex -us 29 sic 30 numini(e b) 34 sic 43 sentit, 44 merent 47 tem. pl. 50 primos ex -us 60 prop(i i. r. b) or | ausi≡ 67 dixit i. r. b 68. 82. 92 in mg. b (68 sic) 69 aced^o!!! (hacedit b) 78 reliquit 486. 501 inter versus add. b 93 s. init s. 95 constrinxerat 500 guttae i. r. b 1 et sic | corpore mirra 2 sic 9 hum(et b ex -i) 10 dolentis 12 fisso ex -a 16 nudo(ex a) rum | amorum 18 illi 28 specie≡ | que add. b 31 ue] er. q; i. r. | amat≡unta 36 inde uenus (t us que genu≡ n) 43 posset 48 qui ex que 50 in] et 57 et gr.] et om. 58 reclinans 59 labris (uerbis n) 69. 80 sic 84 inuidiam 89 decor≡s (corr. n) 90 ille 91 oblata, corr. n 96 simili(em b) dat (et b) i. umbrā 600 ceneia 11 hunc(iuuenem i. r. n) male dixit ini. 23 sui | iam i. r. n | peremptas (-is b) 24 uiderat 28 ferenda 30 a≡t 31. 32 a] 33 qm, corr. 37 quid facit ignoran(s i. r.) | amores 40. 717 cithereia 44 dama≡senum 48 coma 53 libet ar. 60 (ga i. r. n) iudiat | choeneia 70 reliquit 71 remota, corr. n 75 iuueni-

liter 81 ne cui ex nec ut 85 ipsam 91 (i b ex u)minis 93 m.] uota 96 (et b) territa(q; er.) 97 stigas|mergere in undas 98 v. l. 99 uolant, corr. b 707 que | praebeant 10 suem ex sui 22 dissiluit 24 at] et 26 me(i i. r. b)| rediuiuaq; 9 m̄tas 30 eros 33 fuluo 36 que i. r. 39 om̄a.

XI.

2 thr̄ecius 8 uocali-ore, corr. 14 erinis 16 inflato ex infracto 17 bacchei sic 20 numc 22 sic 26 Ut 28 f(ex ractos 29 d(i. r.)reptos 36 l. lig. i. r. b 37 post 35 insertus b 39 que add. b | atq.] et in 45 s. tua c. 46 p. t.] dimissis | arbos (= L) recte? 47 comas 48 obstrusa (obscura b) 50 ebre 55 mathimnaei 56 expositum m. pr. 57 obstitit et sparso stillanti. Post 57 lambit et ymniferos iniat diuellere uultus m. pr. 66 tutus 69 m(atres i. r. b) 72 acumine 76 quecūq; i. r. b 79 sunt, corr. | unguis 82 add. inter versus b 83 longos quoque br. 84 fallere 86 ante 85 peneta 93 eumulpo 95 aduentu 113 deptum 20 in mg. b 21 ille ex -a | cerialia 24 p||ebant (nit i. r.) 33 spatioso 35 factiq; fide 36 manea(s b ex t) 38 nitens] ripeq; i. r. b 41 simul in mg. b 42 uix 47 a 49 stolidq; 50 perspicuens 56 indice 63 delinit | resoluit 64 est add. n 65 in mg. b 67 sic 81 thiaris 82 longos(q; er.) 94 (t i. r. b) molo 96 laot̄umedontis 98 panopeo 200 laumedonta 3 phrigie 4 edificat|pacti 8 ad curuq; 9 compleuit 17 hisione 18 neq; eni m. | superb(it i. r. b) 19 nepotē 20 |||uni 22 annis (armis b) 25 h̄aud 31 indictum, corr. b 33 ≡ aquis (r̄ ū) | operta (-um b) 34 ed(i. r.)ita 36 int. vers. b amb. est 38 uicta sic 48 odorat, corr. m. pr. 49 carpathius 51 tu 52 | gelido: gl i. r. | quiescit 54 q 59 ponto in mg. n: saxo m. pr. 62 tendit 65 ingentem | achille 269. 282. 351 thracin. 276. 298. 312. 314. 316. 333 add. int. vers. n 268 tecta (mg. prima) 79 qui 85 monumenta

87 vocato i. r. n 90 peleus ≡ com. 93 i. t.] tantū 94 sic 97 sic. 302 n(u ex o)bilis 5 c(a ex o)lorem 14 assueuit 17 philamon 18 pl(a i. r. b)cuisse 19 sic 20 gloria ante an 28 q. miser (o pie tas i. r. b) ego t. patriumq; d. 32 imp. illi i. r. n 35 scrabonum 44 et b ex ut | nulli(s er.) satis aequus 48 ius anctor i. r. n 51 trepid(at n ex i) | heros n oris m. pr. ? 58 nant ≡ alii 59 mari(s er.) 61 templi b ponti m. pr. 62 siccat 63 iucta ≡ 65 grauis strepitus l. 66 (sil i. r.)uis | palu(stri b ex di)bus 67 crasso i. r. n ex sparso 68 fulmineus 77 et (ad b) 80 orbe, corr. b 81 su(i i. r. b) 83 ≡ etheus 87 mittat ut aux. 89 i.] inquit 90 n̄ri, corr. 93 arce locus (focus n) s. 400 eacidis 1 in agris(?) : ab acri b 4 pariterq; 8 illuc 10 fratris 12 consulit 13 clarum 14 flagiis 22 uertit ubi est b(E||| eras.) 23 add. m. 3 in mg. 35 fr. est 36 feris 37. 38 ut 276 48 solacia 52 remittant 56 armariq; 57 qua | uisa 58 abortas 61 at 64 re(curua i. r. b) 73 alciones 76 q; add. m. 3 77 diducit 78 eminus 82 dimittite 83 antennis(sic plerumque) 84 hec 92 qui 93 uelutue 94 mali(s er.) | tanto 96 undarum 99 uertit 507 latus i. r. b rat(is?) m. pr. 9 balista 12 co(ex ad)miserat | cohortis 16-19 in mg. m. pr. 22 minantia 27 assiliit 29 celsi m. pr. noveni m. 3 534. 632. 705. 791 ut 276. haut segnius 536 in mg. 38 ueniunt 43 quodcumque 51 in mg. 55 uerterit 58 aere 62 sed i. r. b | 'ore ā' b ora m. pr. 71 nocte i. r. b 83 pro functo 90 arcato 92 ci ≡ merios (chy b) 608 nec (uers i. r. b) o stridorem | reddit (-at b) 9 tota (est n) 10 at] et ex in | hebeno 16. 19 q; add. n 26 aequant 27 herculea(m i. r.) thracen(q; i. r. b) 30 soporis 31 sentit 34 q; add. n 35 morthea | illo iussos b ex quisquam 37 queq; i. r. b 40 ycecon | phobetera 42 panthasus 45 solet 52 pinnis 56 gr.] uiri 59 nece i. r. n 61 ded- ex tulerunt 69 a] e 73 manu 74 et lacrimas 87 ac disc.

tenenti 88 manifesto(-ta b) 95 fug-
uita
 (iens i. r. b) 97 d. tecum f. 98 debite
 i. r. m.3 700 perii i. r. b | sine me
 te | isto 5 saltim (-em n) 9 sic 13 di(c
notata oculis
 ex x)it 14 nota locis 17 pa. a.]
 maris appulit i. r. b 19 qu f. 20 tamq;
 corr. n 23 i. i.] sua iamque 26 uestes
 29 undas 36 et add. m.2 38 rigida
 40 tolle(ret et b i. r.) uisus 43 solu-
 tum est 47 tum via tuta m. v. i. r. b
 49 cir(cum b) 55 Ilus] huius 57 laume-
 donve 59 sens. ex cessisset 61 ante
 760. corpore q. | enixa 63 alyxrhoe
 gracili conata 64 aulea 69 ep^herien
 p. crebrenida 72 longequae 74 anget
 79 neq; 80 duo i. r. b 83 et a 84 sic
 i. r. b | thetis 89 superis (corr. n) ad-
 sum(pserat b i. r.) 91 aesacon 92 que
 add. n 95 tenet] manet.

XII.

4 tristi(s er.) 7 que n 9 et boetia t.
 12 et (ut n) 17 auid(a ex-us)q; re-
 condidit (alvo i. r. b) 18 obst(u ex i)-
 puere 21 annos 23 seruat 26 urbis
 27 nec(q; b) 30 re≡ (res b) 31 iphi-
 gina m.1 33 sacri(s er.) 43 locum
 i. mg. fecit 46 ex≡re 50 undas 57
 alii≡ 61 recens 68 pro te sile 69
 fortes | neq; 70 friges i. r. b | posset
 ex -it 71 signata 73 currus stabat
 achillis 78 exortatu(r ex s) 85 add.
 inter versus n 87 miraris vulnus 91
 ob ex ab | huius] omne, recte? 92 in-
 districtus 94 temper (-at n) 98 ex-
 cipit 103 terribili(s er.) | irr. c. i. r. b
 4 pheniceas 8 ualuit sic | primum
 9 suemq; i. r. n 10 Solus echineas
 16 menetem 18 pectore 20 hoc qua
 21 idem 22 fatur sic 24 repulsa 27
 sic 28 fremibundus 29 disilit 31 at] et
 32 cl.] gladio i. r. b | reducto(du eras.
 reverso n): num recte? [relecto L] 34
 cedente 38 sic 39 adfixit ex adfixit
 42 concludunt, corr. 48 dum ex num
 54 suam 58 multifidi 60 pugnās | suas
 65 uisum est 66 iuuenis 67 ferebat
 69 tum 72. 73 perēbum 75 (moue
 i. r. b)ntur 76 rogant 82 (long i. r.)a
 senectus 84 nec | ulla 85 domus 86

ac ex at 89 eleteia 91 achilles 92 m.
 que fuit spes inuidiosa p. 95 illos,
 corr. b 202 p. iam p. nichil 7 fieret
 9 penelea 15 hymeon 16 matrumq;
 nurumq; 20 tam-quam 25 ut ex aut
 28 qui (quod n) 30 sq. add. int. vers. n |
 heros sic 36 uastum quem (. . . g . . s
 eras.) 39 -dam r. harenam 44 nunc n
 ex num 47 iam pedibus 50 celadan-
 tis 51 cognoscendo | relinquit 55 p.]
 bidaten 56 mixt(i er.)os spumantē≡
 62 br. orion orionis 64 reluctantis,
 recte? 65 teli 66 sq., 298, 332 inter
 versus b(n?) 68 in om. | uoltu(r ramo
 n) 72 primu(m) | (ici i. r. b)um 73 per-
 stringit 74 correcti 77 forcipe | la-
 cub; 84 comenten 85 retheus (sic
 saepius) 88 gravi(s er.) 90 drimanta
 96 saevidria 99 sude figis ob i. r. (b?)

n? 302 licidas 6 tholus | menelaus
 | a≡bas 7 discusserat 8 astilos 10
 aruos 12 aduersum tu≡ 13 cornee
 19 obscenq; i. r. b, corr. n 21 inser≡it
 | amento post dixit 22 locutus b ex
 moratus 27 (eue i. r. b)llere 29 pulsat
 30 iam missa petrei (b) 32 sic (cf. 266)
 33 chromi(s er.) 34 dectis | minorem
 et dederunt mutata 37 ancipiti(s er.)
 41 uictor | e] in i. r. b 43 cubiti ex o 45
 sic 50 lichepen 51 ammissa 52 rip^a ea
 53 sic 56 dumo 61 grantoris 62 acci-
 dit iaculo 67 ad b ex at | grantor
 68 demolenta, corr. n 69 c.] magnis
 cum (mentis n) 70 perrumpit 76
 que] et 78 phlagraeon≡ et thilen
 79 lephinoum | clamin 82 dura 86
 passuram, corr. n 95 aur≡q; corr. b
 99 qua (parte in lacuna b) v. e. neq; |
 illo est 401 erat 5. 23 (h)illonome

6 semiferas, corr. 9 lenis 11 illicet
 | candentia 20 qua | collo≡ 22 re-
 frixit 26 auras, corr. b 27 arguit
 ire meas 30 con≡ex≡is 31 pheocomās
 32 cortice i. r. b 33 Pho≡lo loniden
 36 nonius | telaba basq; 44 pyreti
 45 amphica | echeli 46 auerso cornu≡
 47-49 add. i. mg. n | peletroIm 48 et
 er. 49 nessei(s er.) | conuetta 51 am-
 phiceden 52 accubuit 55 pyram 57
 emathiis 60 ui≡s 61. 74 sarisa 62 que
 add. b 65 femina 67 commo(n er.)uit 69

qd s. n. 70 iam 72 extinctum 74 pilei
76 feriat 77 duri ≡ 82 in | ut i. r. b 83
collo 86 temptamus, corr. 1 87 caecam
88 manum 89 rapidi 90 alterum que
om. 92 alatheius 94 mon(y. i. r. n)chus
95 uix 97 quid f. 505 insanis | defect
(a i. r.)m, corr. | austri 8 pelion sic 9
tumulo 10 sic 13 super aera 16 mo(n
er.)tibus 19 amphicides 21 tunc ex
-m | nunc b ex tum | supremum i. r.
m. pr. esse testatur Miola 26 avis nunc
32 (s er.)triptolemus 33 tacito 36 ipse
i. r. b 38 annis i. r. b | restringere 40
di] q̄q̄ i. r. 42 deiphebum | pollida-
manta 45 sic 49 add. inter versus n
59 hunc ≡ imum 61 lateri(s er.) 68 Nc
tui(s er.) 69 (crod i. r. b)iq̄ rector |
genis (classis n) 74 toro 76 ph. sic;
cigneida b 80 cinthia 83 iamiam m.
pr.] iacas ≡ b 84 tyros 90 sentiat 91
necopin(ex m)um 92 patrii 96 tela
parim 601 dimittit 3 achilles 6 ther-
modoontiaea 9 cremabat 11 paruum
13 respondit, corr. b | hec 14 par(s
er.) tibi pelide(s er.) 15 posses 17
titides | oyleus 20 lerteeq; fuit i. r. n
| tanti ||||, corr. b 21 'onus i. r.' et 22
'mediis consistere c.' commutata.

XIII.

8 ac 12 quantum acie 18 si ≡ 19
(cer i. r. b)taminis 20 quod 24 pa-
gaseia 28 a 29 causa(m er.) 33 furto
34 inseris 35 illis 36 detractavit 38
Et 39 ||||ad a. 40 sic | qui ≡ | illa
(nulla b) 43 aut cr. 45 poeãtia 48 ler-
tia ||||dampna pr. 49 in mg. m. pr.
'dent' 54 dedita 55 comitatur 56
vellet 57. 82 add. inter versus n 58
que ≡ m 64 nestor(e b ex a) 65 ulixen
67 n. h.] hec nec 74 metuentem 76
hic (sic) 77 ad b ex in 78 hostes ex
-em 87 unu(s i. r. b) 88 nouistis 92
tunc n ex nunc 95 uerba | queritis,
corr. 96 q. m. m. i. r. b 98 all. itachus
99 capta 100 in (b) luce nichil |||| est
d. r. (corr. n) 2 sit n 24 d. sic la. 30
potiremur achilles 32 tersit 33 suc-
cedit 35 ut 38 add. in mg. m. pr. 40
nos (non b) 41 retulit 44 namq;
michi | acrisius 45 quisquam om. 54
ãeres 55 e. p.] pyrrus quoq; 56 ph.]
etiam, er. | Sc.] sirius, er. 57 istic 58

non ex num. m. pr. | nec si petat b i. r. |
i.] arma 63 sic 67 cui (recte?) 73 me |
michi 74 m(e ex i) | chrisen phitiamq;
et ap. 75 cyrum | mea et c. 77 poss(e
b ex i)t 89 nunc ex hanc | faxoq;
corr. b 91 Nunc 92 pensa (-et n) 95
-nunc ex -num 99 sq. sic 201 moneo
3 nephanda(s b) 11 add. inter versus
m. 2 20 cur non remoratur ituros 21
cur-it.] det-seq. i. r. b 26 dimittite
31 num ≡ iscere 32 a. (ut erat b i. r.)
ausus r. 33 proteruus 35 reposito 43
sic | q; n 44 e. q.] etiam nunc (eadem
n que b) 47 quid 51 uobis 55 pili
57 ce ≡ ra ≡ non | aletora char ho-
niumq; 58 alium | pritañ 59 pheri-
damante | thoanta 61 n̄q̄ (-a n) 64
diduxit 71 sed 72 aut al. 73 sub 74
assiriis, corr. b 276-342 hic om., sed
post v. 138 in textu (b?) 76 meiq;
ducisq; 93 plyadas 94 diuersasque
urbes 99 uocas 302 illi | nobis 12
pretioq; 13 peantiden 17 lenire 19
et ex in | facit 22 morbis, om.
que 32 utq; tui ¹ sic fiat t. c. n.
(t. t. agg. mecumq; reducere nitar
i. mg. m. 2) 37 comparat, recte? 38
illo 44 raptamue 55 hoc p. alter m.
a. 59 manu(s er.) | tibi sic | secund(e
ex i) 71 cur(is i. r. b) 72 libor corr. b
73 faciendo 78 pute(ex -atis 81) possi-
sit (-et b) 83 h. aiax q. 84 sustulit
85 sic 86 poscet 91 ferro |||| 98 hy ≡
sipiles | post 398: transierat. tandem
uoto portuq; potitus inter versus b
402 impositaq; fero est 5 urbes b
ex auras eraso 6 pontus q. cl. elles 9
tractisq; | antistia 14 astianas 15
tuentem 22 excube 23 presantem,
corr. b 31 pater ex caput 35 sui i. r. b
41 late ex iacte 43 iniusto petit 55
Utq; 57 aut tu 59 uellem 62 m(i ex o)-
nuit 63 ver.-est i. r. b | cremanda
65 ite sic | tactu(s er.)q; 66 uirgineo(s
er.) | manus 70 ineptum 71 ius i. r. n
| sepulchri |||| 78 uiolare, corr. 81
quid -crnoris 82 o b 86 ediderat
89 alterum lacrimas supr. vers. n |
uolnere 92 et b 93 ultima matris 94
meum tua v. pectus 95 sic 504 ea-
cide ≡ | fui ≡ 8 ≡ natis 9 tumul(is b
i. r.) | deorum 10 penelopes sic 17
qd ex qu ≡ | quo] ≡ uti 22 donabera

24 est hęc 34 dixit et inf. 38 uocem
 39 deuocat, corr. 2 41 i. tollit toruos
 ad sydera u. 43 ira (m er.) 45 in n
 46 lacte ex ante 47 naęta 48. 55
 hęcube 61 expilat | nocentem 62
 manus (oculos i. r. b) fedataq; sonti
 [sanguine supr. lin. n] 63 est loca
 i. r. b 66 missu(m add. b) | s.] iactum
 67 in (ad b) 71 i. mg. b 73 Et homines
 (sic omnes b) 74 negauerat 89 sacri-
 fic(o ex i)s 91 conubia 600 uolumin-
 (a b ex e) 3 inter versus m. 2 4 dens-
 (a i. r. n) tur | colorem 5 animum 6
 prima v. 7 pinnis 10 plangor | suc-
 cedunt 13 lassant ex iactant 18 ali
 i. r. 2 | -ra uoce r. 19 est om. 22 Nec
 23 a. p. i. r. b 27 antrando 32 sic 37
 positis 38 ceralia 39 tum 45 quem
 b ex -am 46 enim est m. 48 parte |
 et n | tenenem ex -ni 52 bacam 59
 euoęa 62 sic 63 dedit, corr. b 65
 quem sic 67 etiā nunc i. r. n 77 anti-
 qua cognataq; męnia i. 78 litore ex
 -a 80 cratera Ae. quem (recte?) | mi-
 serat m. pr. ex transt | illi b ex -e
 81 ionii, corr. b | Ism. — Therses
 add. inter versus m. 2 82 hunc 83
 Nileus 85 ferat | docebat 90 lābunt
 (lāb i. r.) 91 n. ab o. 92 d. pectus 93
 fortia i. r. m. 2. | uulnera telo 95 ce-
 lebri(s er.) 97 intereat | coron(os ex
 -a) 99 auro i. r. 702 custodes, em. b
 3 add. inter versus m. 3 | dantq; p.
 g. a. clarumq; c. 5 certam (ten. i. r. b)
 6 iobes, em. b | receptus, em. b 7
 portibus 12 rite, corr. | post 713
 v. 703, erasus. 14 attiaco 17 impia sic
 | incendia 19 eu|||os, corr. b | q; uati
 bith. i. r. b 23 trib; m. 3 | ex b | ae-
 quore pennis 24 pachinus 25 im-
 positum | ad b 28 zamcleaę 32 ora
 ferens ex ore carens 33 uana 37
 Quam 38 re(pet ex fer)ens 47 sū
 tibi b ex sic sum 48 gratheide 49
 sumethide 52 actus 53 signabat | sic
 54 null(o ex a) 56 sic m. 1 59 nullo est
 61 sensit | v.] utriq; (uostriq; b) 65
 licet 66 aquam 69 sq. telephus | si-
 culum | in equor i. r. 2 70 inter versus
 n (b?) | eridines 74 uerba 75 gradus,
 em. n 77 pontum ex longum 79 hunc |
 refertur, em. b 82 antenęnis 87 sic

88 fęolio 90 ęedo 93 palma | pomis
 m. pr. 802 tribolis 803. 827. 848 mt.
 vers. m. 2 4 tibi | 'sęi' i. r. 13 as 19
 arbor(?) 22 possem 23 pauperies n.,
 corr. b 25 circumeant 32 parq; c.
 domitusq; 39 liquidq; in margine
 41 aspicias quantum, corr. n 42 quem
 uos 43 com^a 45 que (quod n). Post
 46: turpe pecus mutilum nemus est
 absq; arbore turpe. (alia add. in
 mg. m. 3) 50 sed b ex nam 51 magnoę
 56 quieue 57 ueneror 60 sic 64 diuisa
 65 sic | si 66 acrior 67 translata ex
 -um 76 ętnę 79 sic 83 ex i.] e saxo
 i. r. b 85 auitas 86 more | man.-rubar
 inter versus b 89 tacta 91 saxi(s er.)
 94 ore (est b) 95 q fit quo(q; i. r. n)
 erat 901 seducto||| nata 3 fretum
 scindens 4 m. An. v. 10 longa sub
 arboribus | ad b ex in 11 loco b i. r.
 13 tegentem 17 equore 20 deditus |
 'iam tum' 22 moderebar 27 semine
 (t sedula m. 3) 36 terrę in ęquore
 niti (ex mitti) 37 m(o ex i)ror m. 44
 tum 53 post 954. lapsus | amnis 55
 om. (add. post 958 n) 56 haec | et |
 sentit 57 reddunt | totum, corr. 59
 tunc 60 uerro 65 reliquit.

XIV.

1 etnā 3 b(o ex u)bus 5 ante 4.
 regū 6 naufragum 10 uanarum 13
 is amore i. r. b 14 inter versus m. 2
 15 qua in m. | cognitiior 17 mesania
 20 aliquod regum | carmine 21 ante
 20. 'hoc pugnatior' 24 E(hoc m i. r.
 n) nil 25 altius 32 nec ex neu | adsit
 34 gramine | carmine poss(i ex u) m
 40 quatinus 44 ęamina (carm. n)
 56 pressos 59 descendit in aluo, corr.
 66 rabies 74 ęm 77 Esonium (aus-n)
 83 sedes ericis | acetem 86 calenti(s
 er.) 87 acheloidum 89 iranimen, corr.
 procięthen 92 cecoprum 93 de i. r.
 n | an. vir. 95 remissas 97 vel. b |
 flauentia 100 posce 3 undis 5 et ut
 manes adeat 9 ferrum est 14 in silua
 15 deuellere 20 la(p b ex s)os 21
 dea cumanę fallit 25 munus habere
 tuum 27 eritis e i. r. b 28 sic 29 su-

spira[≡]tibus haustus 31 ne n. 34 prae
 ex per 35 cimea qd 37 ostendi, corr.
 -ens 45 uides i. r. b 48 faciat | uerba
 49 redigantur 50 cognosse 55 euboi-
 cis, corr. b | emersus ab undis, corr.
 59 naritius macereus | ulix(is i. r. b)
 60 medi(is i. r. b) sub r. 63 sic 66 sus
 et setis consertus, corr. 69 ha | si b
 ex ni | ithaci 73 possum | impius 75
 non ex nunc 77 si n 81 a monte (a
 add. n.) reuolso (corr. -ū) 82. 83 add.
 inter versus m. 2 85 de | me, corr. n
 | fluctus u[≡]lto[≡]u[≡]ne (corr. lapisue)
 87 ab acerua | remouit i. r.) 88
 gemebundus 92. 241 ulixen (-m corr.)
 94 viv. — cuius add. int. vers. m. pr.
 97 Aut n. 99 nunc | madenti (-es b)
 202 ante 201. oculos mi et i. m. in r. b
 3 pressurum 7 cum 8 c. a.] obliisq;
 11 mad. (mand n) 12 frustra 14 trem-
 miscens 15 cupiensq; morari 17 ex-
 pers 19 gemitu (t gestu n) 24 add. n
 in mg. 25 quos ex qui 31 ipse 32 r.
 et p. 33 lami b ex imas | ueter(e ex i)m
 | strig. i. in in ras., sed m. pr. 44 vi-
 denda ē i. r. m. 3 50 set i. r. b 52 al-
 phenora bini 54 a. uenimusq; in
 limina⁶ 55 sic 60 murice (t marmore
 n) 62 sic 72 omia[≡] uoce 80 queri
 86 c. in antra suis. solū 88 maneret
 89 nec ex ni 90 moli 97 Hinc fidei,
 corr. 2 302 b⁶ 5 illū 8 uitaq; 14
 ostendeus -ile | picum i. r. b 15 que
 om. 22 colorem 24 tot a. 25 graia
 quat edere pugna 29 albo 30 narue |
 farfarus i. r. b undē ex umbrē 31 sic
 33 nympham 34 ionio 37 facies set
 45 pheniceam 50 sic 53 possit 55 ait |
 tam i. r. b 57 me nec mea 69 can-
 tando desertur, corr. 71 et] ut | regis
 82 reptatis 84 amans femina 85 sic
 86 occasum 89 miratus 90 latis 91
 di- ex duro 96 antiquo | restant
 400 resolvi i. r. m. 1 6 dictu(m er.)
 11 uidentur 12 pauentum 16 traphē-
 sia 21 haec] et 22 latos 27 fessa et
 (f gelida b) longa p. 28 ipsos-dolores
 31 extremum teneras 34 c(oloni i. r.
 b) 35 narrata per annum 36 multa q;
 41 u^{na} 42 marmoreo 43 gaietam
 magnē 45 gge i. r. n 47 u.] imber
 48 fulua b ex flaua 57 at uenelus
 frustra p. 58 iapie 61 que om. | pe-
 tiit 63 sui(s er.) | nec (aut n) 64 ullos
 65 remouentur | amari 67 ilion | fl. b
 72 capherea (e ex a) | cladis b 73 re-
 feren(ex m)s 80 sunt 81 caphereus 82
 fuisse 84 terroris | agamon ex at
 acmon 488. 86. 87. 92. 89-91. 86 nra
 88 faciet^{||||} 891. in uu^{to} | aut ex autem
 | rerum est 94 iratam | pleronius 95
 ueterem i. r. b 99 n.] q̄q; ^{||||} 500 m. sed.
 br. 1 sinua(n b) tur 2 pedis 4 rhenore 8
 dubiarum 9 sed habebis pr. 10 dauni
 13 plucetyos 15. 14. — mana(ntia i. r. b)
 | semica(per i. r. 3) 19 mens b ex nunc
 23 ob[≡]ticuit 24 est add. 3. 25 bacis
 26 illas 28 rutili | ullis 29 infausta
 31 tecta 33 mulcifer | malum 34 igne
 car. 35 idae de v. 36 pulsi(s er.) 37
 complebi 40 cremauit (-bit) 47 stu-
 pea, corr. n | puppis 49 corpore 52
 sic prius (t sinus n) 53 spinē b mu-
 tantur 57 naiades 59 saea sic 61
 supposuere m. n[≡]si qua gestabat a.
 63 naritie 64 sic 65 inter versus m. 2
 67 ulum de b 70 te b 73 turno m. 2 ex
 u^{||||}o 74 hosp. uicta, corr. | qu(a ex
 e)m | barbarus ensis 75 patuerunt
 76 e] in 82 cohercui 88 te] se 94
 estis | numine dignu^x 99 municius
 600 sic 4 respersit 8 indigena, corr.
 10 successit 12 s. ecce latino 13
 aepitus | cape(t ex n)us 15 cepit |
 dimersus 16. 17 re(ex ro)mulus 22
 palatinu^s summe loca g. 24 amadrias^{ds}
 27 et n 29 passim i. r. b 30 lignum
 32 recuruas 35 pom(e ex a)ria 37
 salta[≡]tibus 39 silunus 41 pot(i b ex
 e)rentur 42 uertunus 46 desertum |
 uersare 47 ut: u i. r. n 48 iurasses
 57 peritior 60 suscipiens 61 sic m. pr.
 65 est om. | ulmo b ex illo 66 n.]
 uincta i. r. b | ^{||||}acclina 70 (lapit
 i. r. b) eia 71 timidi aut audacis 74
 tenet 75 tu b 78 delige 79 habes |
 tibi 81 sola] magna 82 quam sic
 85 fingeritur 92 sic 93 ult. ex uict.
 94 idaliam 95 quo(d er.) 99 anaxareth-
 en 700 oss. b ex ign. 3 am. est 5-7
 add. in mg. b 5 b. c.] alicui sua-
 dendo 6 perpensum 10 tristiq; ferae
 11 austris 18 -the 20 lauro 22 cogaris
 eritq; b 24 m curam (excessisse i. r. b)

25 c. est 31 ut om. 33 ad postes ex
 appositis | laudatos 35 summi^a 39
sic 40 adoperta, *corr. n* 44 misera-
 rum 50 -thes 52 scandit 53 yphim
 54 diriguere 58 corpore s. est 60
 sala(mis i. r.) 61 oña, *corr.* 62 nym-
 phæ 63 *sic* | *nec* 65 *inter versus n*
 formas deus aptus in oñs 66 dempsit
 68 positas 69 reluxit 71 nymp^a est
 et 72 amulii 73 nepotis 74 *sic* 76
 que i. r. m. 3 77 dign^a | eruit 79 ffre-
 munt i. r. b) 81 recludit 86 naiades
 91 fecundo(s *er.*) | fonti[≡] 92 *add. int.*
vers. m. 2 95 *nec ex non* 98 præ-
 structa 801 est m. 3 3 ferro i. r. b
 4 excedere 9 *nec*] et 10 q.] sunt 13
sic pia 14 toll(e ex a)s 17 ōrbem 18
 data 20 *sic* inpauidus 21 pronū ex -us
 22 palatii 23 non r. 25 ceu *sic* 27
 pulvisnaribus(s *er.*) 28 et] est | est
om. 30 hersilem, *corr. n* 32 latio o
 et 38 arcus: *N desinti.* [39-51 *add. b*
 46 fatebor i. r. 47 flag^a añs 48 hersilie
 crinis 50 priscum 51 horam.]

[XV.]

2 que] ue 9 hitalis 12 bubus 20
 micilius dis illius 23 lap. eseris u.
 et 22 patr. -sedes *mutata* 27 pugnet |
 diu *om.* 28 inhihent 31 extulerant d.
 sidera noctis 33 et 34 pertimuit 37
 patet 38 tendens 39 cuius celum 40
 muneris 42 culpam 44 dim. 50 lac.
 tar. 51 sall. nerehtum 52 sinus ne-
 mesen et 54 arua 60 sed] si. 62 re-
 motus 69-70 *om. (m. rec. add.; fluminis)*
 80 flore 89 coniesto 92 t. parit nich'
 inte tr. 93 rictus 100 mouerunt
 aere 4 fer.] deorum 9 tam-fuerunt
 10 salva p. f. 12 potuisse 13 eruerit
 |-perit 17 f. q. 22 aequi 24 qa 25 annū
 26 *sic*] percussit 31 praesignis(=*Erf.*)
recte? 36 corpore 37 et] in 38 *sic* 46
 investigata *sic* 49 validis 51 que
 prius *om.* 52 reuoluere 55 piacula
 56 *sic* 61 pactolidis 64 ab acteis 70
 formas s. easdem(?) 79 uoluuntur
 82 eadem ueniens 86 c. ut emeritas
 89 c.] neq; 98 contrahat 99 secedere,
recte? 201 et 4 albus 5 virtus *post*
 est 11 temperiem 13 suis 17 primo
 habitauimus 30 solidarum m. fera-
 rum 33 r.] miratur 36 nigra 38 pera-

gunt 46 tenuat 47 habet 50 den-
 sum 51 hic 53 reparat *sic* 61 e. v. 63
 factasq; 70 admisit 71 et antiquis
 tam multa 72 *sic* 73 tyrreno lacus
 (*ex litus*) 75 modo toto 76 erasmus
 78 alio 79 amasenus 82 anagrus | *sic*
 84 fixerat, *recte?* (fecerat *Tegerns.*)
 85 de *om.* 87 paros 88 Et phernis sa
 93 queris 304 direpta bicornis 5
 capri 7 aut (*sic?*) 11 A.] theumatis
 12 narratur 15 *sic* | aruis 18 e. a. 20
 si] quis 21 gr. m. 22 *sic* 26 *prof. corr.*
 praecidas 28 in illis 29 licestius 32
 phenon 38 symplegades 43 flamma
 48 materiem(?) 55 ignes 61 adhibenda
 62 fluuidoq; 64 In quoq; dilectos 65
 uisu 68 scrabonis 71 que *om.* 78 pa.
 sup. 81 quantū 86 cythareasq; 89 est
om. 2 93 non f. nec h. 96 ve] q; 98 Q
 simul 99 myrra 400 imposuit 3 est
om. 14 ueccia 16 corallium 17 undas
 21 alias, r *illas* 28 est sp. | a.] magne
 32 undas 36 fatidicas, *om.* que 39 set
 43 continget annotius r *utilius* 50 hoc
 53 *sic* 55 que *om.* 58 in pectora 61
 esse *om.* 62 *sic* 63 consueuit | illa 64
 qui corpora e. 66 h.] edit 68 ille 69
 quam t. 72 man. sat. 73 r. *que et*
 pedicas 75 formidantes 83 docuisse
 93 *nec iam* 97 q.] si 98 crudel. | *sic*
 503 ind. q; | off. q; repulsa 2. 4 *sic*
 eiecit 10 fundi 12 mollesq; 22 que
 23 et 26 que *om.* 27 s. fr. d. 28 ex-
 alare ex -ri 41 *sic* 42 posset 46 as-
 sentior 58 indigete 65 cippus (*ubique*)
 67 fontem 69 ueniebat 70 cornua 71
 isto ex illi 73 ex 87 a] o 91 placali
 93 *sic* 602 mo. fat. 6 trementis 12
 dimisere 17 dederunt 18 bubus 20
 ante 19. auratis 24 alti] undis 25 ac-
 cerserit 27 morbo 29 nihil *om.* 34
 pharetre m. pr. ex -as 36 adito (*corr.*
 -tu) | patef. 37 quid 40 accersite 42
 explorat 44 q. postquā curua 47 cer-
 tant adicere 49 et m. 55 tenet 60
 uisum c. 67 *sic* 71 suo m. 2 74 ille m.
 75 castus 77 et d.] en d. | *sic* 78
 adest 80 uisum 82 m. et v. 85 tum
 91 respicit 94 *sic* 96 nauis 700 sexte
 1 templa 2 n. dā silleaq; 3 amphri-
 sia 4 celenia 5 remethiumq; | narit-
 tiam 7 domus 8 Yecoriamq; 11 sta-
 biāq; 14 linturnum 15 colubris 17

<p><i>prius</i> que <i>om.</i> 18 ^x ansur 19 euertere 20 uentus 23 pacato 24 i. s. 29 òs a.] <i>nurūq;</i> † <i>patrū</i> 37 accliuia 42 lata 50 <i>ante</i> 49. insidiis 51 est <i>om.</i> 55 metridatis 60 ne 61 erat <i>b</i> 63 et <i>om.</i> 67 a.] quicquid 69 uulnerat 70 con- fundunt 72 luctari 76 en] in me 78 extinguere 89 uultus 90 sp. et sp. 91 S.] <i>tristis</i> 93 sonantia 800 Hii monitus 3 m.] suum 4 A.] interdum 8 putas 11 concussum 15 nūc 18</p>	<p>locetur 19 tuus numinis 29 bar- bariam gentesq; 37 uidebit 38 P.] similes 43 <i>om.</i> 44 Tunc stetit 47 numen ignoscere 48 e. q. simul simul euolat 49 lumine 54 preferri 55 magnus 56 uincit 67 est <i>om.</i> 70 q; <i>er.</i>] presentibus 71 ignes 73 Dum 76 ferat.]</p> <p>Dabam Francofurti ad Moenum mense Martio anni MDCCCLXXXVI.</p>
---	---

L. S.

Cum *Metamorphoseon* librum Neapolitanum anno 1884 excus-
 sisse, editionem stereotypam a. 1872 adornatam denuo recognoscere
 statui. Quod cum bibliopola honestissimus libenter concessisset, tamen
 quia artis stereotypae ratio erat habenda, mutationes quam angu-
 stissimis fieri posset finibus contineri oportebat. Itaque in praefatione
 paucissima mutavi eoque potissimum consilio ut de coniecturis quibus-
 dam a me factis receptisve referrem; alteram autem praefationem
 addidi, qua cum alia tum codicis illius N et descriptionem edidi et
 conlationem plane exhibui. Hoc quoque moneo, quae his proximis
 annis a viris doctis prolata sunt, me nulla fere attulisse; quod quaeso ne
 quis mihi vitio vertat: nam non solum ipse in alium quendam studio-
 rum campum longe delatus sum, sed editio propter bibliopolae rationes
 nunc demum illa quidem foras datur, mutatio autem stereotyporum iam
 paullo plus biennio post quam codicem contuleram confecta est. At
 vel sic libellum emendatiorem utilioremque iam prodire putaverim:
 quem qui legent velim boni consulant.

D. Kal. Ian. a. MDCCCLXXXIX.

A. RIESE.

**P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSES.**

Ovidius Tristium I 7, 33—40.

*Hos quoque sax versus, in prima fronte libelli
si praeposendos esse putabis, habe:*

Orba parente suo quicumque volumina tangis,
his saltem vestra detur in urbe locus!
quoque magis faveas: haec non sunt edita ab ipso,
sed quasi de domini funere rapta sui.
quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
emendaturus, si licuisset, eram.

METAMORPHOSEON

LIBER PRIMUS.

In nova fert animus mutatas dicere formas
corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
aspirate meis, primaque ab origine mundi
ad mea perpetuum deducite tempora carmen!

Ante mare et terras et, quod tegit omnia, caelum ⁴ *Creatio mundi.*
unus erat toto naturae vultus in orbe,
quem dixere chaos: rudis indigestaque moles,
nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem
non bene iunctarum discordia semina rerum.
nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan, 10
nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe,
nec circumfuso pendebat in aëre tellus
ponderibus librata suis, nec brachia longo
marginē terrarum porrexerat Amphitrite:
ūfque erat et tellus illic et pontus et aër, 15
sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
lucis egens aër. nulli sua forma manebat,
obstabatque aliis aliud, quia corpore in uno
frigida pugnabant calidis, umentia siccis,
mollia cum duris, sine pondere habentia pondus. 20
hanc deus et melior litem natura diremit.
nam caelo terras et terris abscidit undas
et liquidum spisso secrevit ab aëre caelum.
quae postquam evolvit caecoque ^{remōdit} exemit acervo,
dissociata locis concordī pace ligavit. 25
igneā convexi vis et sine pondere caeli
emicuit summaque locum sibi fecit in arce:
proximus est aër illi levitate locoque:
densior his tellus elementaque grandia traxit
et pressa est gravitate sua. circumfluis umor 30
ultima possedit solidumque coërcuit orbem.
sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
congeriem secuit sectamque in membra redegit:

principio terram, ne non aequalis ab omni
 35 parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 tum freta diffudit rapidisque tumescere ventis
 iussit et ambitae circumdare litora terrae.
 addidit et fontes et stagna immensa lacusque,
 fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
 40 quae, diversa locis, partim sorbentur ab ipsa,
 in mare perveniunt partim, campoque recepta
 41 liberioris aquae pro ripis litora pulsant.
 iussit et extendi campos, subsidere valles,
 fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
 45 utque duae dextra caelum totidemque sinistra
 parte secant zonae, quinta est ardentior illis:
 sic onus inclusum numero distinxit eodem
 cura dei, totidemque plagae tellure premuntur.
 quarum quae media est, non est habitabilis aestu:
 50 nix tegit alta duas; totidem inter utramque locavit
 temperiemque dedit mixta cum frigore flamma.
 imminet his aër. qui, quanto est pondere terrae
 pondus aquae levius, tanto est onerosior igni.
 illic et nebulas, illic consistere nubes
 55 iussit et humanas motura tonitrua mentes
 et cum fulminibus facientes frigora ventos.
 his quoque non passim mundi fabricator habendum
 aëra permisit; vix nunc obsistitur illis,
 cum sua quisque regant diverso flamina tractu,
 60 quin lanient mundum: tanta est discordia fratrum.
 eurus ad auroram Nabataeaeque regna recessit
 Persidaeque et radiis iuga subdita matutinis.
 vesper et, occiduo quae litora sole tepescunt,
 proxima sunt zephyro: Scythiam septemque triones
 65 horriferae invasit boreas. contraria tellus
 nubibus assiduis pluvioque madescit ab austro.
 haec super imposuit liquidum et gravitate carentem
 aethera nec quicquam terrenae faecis habentem.
 vix ita limitibus dissaepserat omnia certis,
 70 cum, quae pressa diu massa latuere sub illa,
 sidera coeperunt toto effervescente caelo.
 neu regio foret ulla suis animalibus orba,
 astra tenent caeleste solum formaeque deorum,
 cesserunt nitidis habitandae piscibus undae,
 75 terra feras cepit, volucres agitabilis aër.
 Sanctius his animal mentisque capacius altae *Creatio*
 deerat adhuc, et quod dominari in cetera posset. *hominis*

natus homo est: sive hunc divino semine fecit
 ille opifex rerum, mundi melioris origo,
 sive recens tellus seductaque nuper ab alto 80
 aethere cognati retinebat semina caeli;
 quam satus Iapeto, mixtam fluvialibus undis,
 finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
 pronaque cum spectent animalia cetera terram,
 os homini sublime dedit, caelumque videre 85
 iussit et erectos ad sidera tollere vultus.
 sic, modo quae fuerat rudis et sine imagine, tellus
 induit ignotas hominum conversa figuras.
 Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo, *Quattuor*
 sponte sua, sine lege, fidem rectumque colebat. *mundi aetates*
 poena metusque aberant; nec verba minantia fixo 91
 aere legebantur, nec supplex turba timebat
 iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
 nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
 montibus in liquidas pinus descenderat undas; 95
 nullaque mortales praeter sua litora norant.
 nondum praecipites cingebant oppida fossae;
 non tuba directi, non aeris cornua flexi,
 non galeae, non ensis erat; sine militis usu
 mollia securae peragebant otia gentes. 100
 ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
 saucia vomeribus per se dabat omnia tellus:
 contentique cibus nullo cogente creatis
 arbuteos fetus montanaque fraga legebant
 cornaque et in duris haerentia mora rubetis, 105
 et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
 ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
 mulcebant zephyri natos sine semine flores.
 mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
 nec renovatus ager gravidis canebat aristis: 110
 flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
 flavaque de viridi stillabant ilice mella.
 Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 sub Iove mundus erat, subiit argentea proles 115
 auro deterior, fulvo pretiosior aere.
 Iuppiter antiqui contraxit tempora veris,
 perque hiemes aestusque et inaequales autumnos
 et breve ver spatium exegit quattuor annum.
 tum primum siccis aër fervoribus ustus
 canduit, et ventis glacies astricta pependit. 120
 tum primum subiere domus: domus antra fuerunt

- et densi frutices et vinctae cortice virgae.
 semina tum primum longis Cerealia sulcis
 obruta sunt, pressique iugo gemuere iuveni.
- 125 Tertia post illas successit aënea proles,
 saevior ingenius et ad horrida promptior arma,
 non scelerata tamen. — de duro est ultima ferro.
 protinus irrupit venae peioris in aevum
 omne nefas. fugere pudor verumque fidesque:
- 130 in quorum subiere locum fraudesque dolique
 insidiaeque et vis et amor sceleratus habendi.
 vela dabat ventis (neque adhuc bene noverat illos)
 navita, quaeque diu steterant in montibus altis,
 fluctibus ignotis insultavere carinae.
- 135 communemque prius, ceu lumina solis et auras,
 cautus humum longo signavit limite mentor.
 nec tantum segetes alimenta que debita dives
 poscebatur humus, sed itum est in viscera terrae:
 quasque recondiderat Stygiisque admoverat umbris,
- 140 effodiuntur opes, irritamenta malorum.
 iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum
 prodierat; prodit Bellum, quod pugnat utroque,
 sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
 vivitur ex raptō; non hospes ab hospite tutus,
- 145 non socer a genero; fratrum quoque gratia rara est.
 imminet exitio vir coniugis, illa mariti:
 lurida terribiles miscent aconita novercae:
 filius ante diem patrios inquirat in annos.
 victa iacet pietas; et virgo caede madentes
- 150 ultima caelestum terras Astraera reliquit.
 Neve foret terris securior arduus aether, *Giganto*
 affectasse ferunt regnum caeleste Gigantas *machia.*
 altaque congestos struxisse ad sidera montes.
 tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
- 155 fulmine et excussit subiectae Pelion Ossae.
 obruta mole sua cum corpora dira iacerent,
 perfusam multo natorum sanguine Terram
 immaduisse ferunt calidumque animasse cruorem,
 et, ne nulla suae stirpis monumenta manerent;
- 160 in faciem vertisse hominum. sed et illa propago
 contemptrix superum saevaeque avidissima caedis
 et violenta fuit: scires e sanguine natos.
 Quae pater ut summa vidit Saturnius arce, *Concilium*
 ingemit et, facto nondum vulgata recenti *deorum.*
 165 foeda Lycaoniae referens convivia mensae,

ingentes animo et dignas Iove concipit iras
 conciliumque vocat. tenuit mora nulla vocatos.
 est via sublimis, caelo manifesta sereno:
 lactea nomen habet, candore notabilis ipso.
 hac iter est superis ad magni tecta Tonantis 170
 regalemque domum. dextra laevaue deorum
 atria nobilium valvis celebrantur apertis;
 plebs habitat diversa locis; a fronte potentes
 caelicolae clarique suos posuere Penates.
 hic locus est, quem, si verbis audacia detur, 175
 haud timeam magni dixisse Palatia caeli.
 ergo ubi marmoreo superi sedere recessu,
 celsior ipse loco sceptroque innixus eburno
 terrificam capitis concussit terque quaterque
 caesariem, cum qua terram, mare, sidera movit. 180
 talibus inde modis ora indignantia solvit:
 'non ego pro mundi regno magis anxius illa
 tempestate fui, qua centum quisque parabat
 inicere anguipedum captivo bracchia caelo.
 nam quamquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno 185
 corpore et ex una pendebat origine bellum.
 nunc mihi, qua totum Nereus circumsonat orbem,
 perdendum est mortale genus. per flumina iuro
 infera sub terra Stygio labentia luco:
 cuncta prius temptata. sed immedicabile vulnus 190
 ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
 sunt mihi semidei, sunt rustica numina Nymphae
 Faunisque Satyrique et monticolae Silvani:
 quos quoniam caeli nondum dignamur honore,
 quas dedimus, certe terras habitare sinamus. 195
 an satis, o superi, tutos fore creditis illos,
 cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
 struxerit insidias notus feritate Lycaon?'
 confremuere omnes studiisque ardentibus ausum
 talia deprecant. sic, cum manus impia saevit 200
 sanguine Caesareo Romanum extinguere nomen,
 attonitum tanto subitae terrore ruinae
 humanum genus est totusque perhorruit orbis.
 nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum est,
 quam fuit illa Iovi. qui postquam voce manuque 205
 murmura compressit, tenuere silentia cuncti.
 substitit ut clamor, pressus gravitate regentis,
 Iuppiter hoc iterum sermone silentia rupit:
 'ille quidem poenas — curam hanc dimittite — solvit.

- 210 quod tamen admissum, quae sit vindicta, docebo.
 contigerat nostras infamia temporis aures:
 quam cupiens falsam, summo delabor Olympo
 et deus humana lustris sub imagine terras.
 longa mora est, quantum noxae sit ubique repertum,
 215 enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
 Maenala transieram latebris horrenda ferarum (*Lycaon.*)
 et cum Cyllene gelidi pineta Lycaei.
 Arcadis hinc sedes et inhospita tecta tyranni
 ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
 220 signa dedi, venisse deum, vulgusque precari
 coeperat. irridet primo pia vota Lycaon,
 mox ait "experiar, deus hic, discrimine aperto,
 an sit mortalis. nec erit dubitabile verum."
 nocte gravem somno necopina perdere morte
 225 me parat: haec illi placet experientia veri
 nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 obsidis unius iugulum mucrone resolvit,
 atque ita semineces partim ferventibus artus
 mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
 230 quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma
 in domino dignos everti tecta Penates.
 territus ipse fugit, nactusque silentia ruris
 exululat frustra loqui conatur. ab ipso
 colligit os rabiem, solitaeque cupidine caedis
 235 vertitur in pecudes et nunc quoque sanguine gaudet.
 in villos abeunt vestes, in crura lacerti:
 fit lupus et veteris servat vestigia formae.
 canities eadem est, eadem violentia vultus,
 idem oculi lucent, eadem feritatis imago est.
 240 occidit una domus: sed non domus una perire
 digna fuit — qua terra patet, fera regnat Erinys.
 in facinus iurasse putes. dent ocios omnes,
 quas meruere pati (sic stat sententia), poenas.
 Dicta Iovis pars voce probant stimulosque frementi *Diu-*
 245 adiciunt, alii partes assensibus implent. *ovium.*
 est tamen humani generis iactura dolori
 omnibus, et, quae sit terrae mortalibus orbae
 forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
 tura; ferisne paret populandas tradere terras.
 250 talia quaerentes (sibi enim fore cetera curae)
 rex superum trepidare vetat, subolemque priori
 dissimilem populo promittit origine mira.
 iamque erat in totas sparsurus fulmina terras:

sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
 conciperet flammas, longusque ardesceret axis. 255
 esse quoque in fatis reminiscitur, adfore tempus,
 quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
 ardeat et mundi moles operosa laboret.
 tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
 poena placet diversa, genus mortale sub undis 260
 perdere et ex omni nimbos demittere caelo.
 protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
 et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
 emittitque Notum. madidis Notus evolat alis,
 terribilem picea tectus caligine vultum: 265
 barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
 fronte sedent nebulae, rorant pennaeque sinusque.
 utque manu late pendentia nubila pressit,
 fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
 nuntia Iunonis varios induta colores 270
 concipit Iris aquas alimentaue nubibus adfert.
 sternuntur segetes et deplorata colonis
 vota iacent, longique perit labor irritus anni.
 nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
 caeruleus frater iuvat auxiliariis undis. 275
 convocat hic Amnes. qui postquam tecta tyranni
 intravere sui, 'non est hortamine longo
 nunc' ait 'utendum. vires effundite vestras
 (sic opus est), aperite domos ac mole remota
 fluminibus vestris totas inmittite habenas!' 280
 iusserat. hi redeunt ac fontibus ora relaxant,
 et defrenato volvuntur in aequora cursu.
 ipse tridente suo terram percussit: at illa
 intremuit motuque vias patefecit aquarum.
 expatiata ruunt per apertos flumina campos, 285
 cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
 tectaue cumque suis rapiunt penetralia sacris.
 si qua domus mansit potuitque resistere tanto
 indeiecta malo, culmen tamen altior huius
 unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turres. 290
 iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
 omnia pontus erant: deerant quoque litora ponto.
 occupat hic collem; cumba sedet alter adunca
 et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
 ille supra segetes aut mersae culmina villae 295
 navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo.
 figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,

- 210 quod tamen admissum, quae sit vindicta, docebo.
 contigerat nostras infamia temporis aures:
 quam cupiens falsam, summo delabor Olympo
 et deus humana lustris sub imagine terras.
 longa mora est, quantum noxae sit ubique repertum,
 215 enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
 Maenala transieram latebris horrenda ferarum (*Lycaon*)
 et cum Cyllene gelidi pineta Lycaei.
 Arcadis hinc sedes et inhospita tecta tyranni
 ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
 220 signa dedi, venisse deum, vulgusque precari
 coeperat. irridet primo pia vota Lycaon,
 mox ait "experiar, deus hic, discrimine aperto,
 an sit mortalis. nec erit dubitabile verum."
 nocte gravem somno necopina perdere morte
 225 me parat: haec illi placet experientia veril
 nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 obsidis unius iugulum mucrone resolvit,
 atque ita semineces partim ferventibus artus
 mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
 230 quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma
 in domino dignos everti tecta Penates.
 territus ipse fugit, nactusque silentia ruris
 exululat frustra loqui conatur. ab ipso
 colligit os rabiem, solitaeque cupidine caedis
 235 vertitur in pecudes et nunc quoque sanguine gaudet.
 in villos abeunt vestes, in crura lacerti:
 fit lupus et veteris servat vestigia formae.
 canities eadem est, eadem violentia vultus,
 idem oculi lucent, eadem feritatis imago est.
 240 occidit una domus: sed non domus una perire
 digna fuit — qua terra patet, fera regnat Erinys.
 in facinus iurasse putes. dent ocium omnes,
 quas meruere pati (sic stat sententia), poenas.
 Dicta Iovis pars voce probant stimulosque frementi *Div-*
 245 adiciunt, alii partes assensibus implent. *otium.*
 est tamen humani generis iactura dolori
 omnibus, et, quae sit terrae mortalibus orbae
 forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
 tura; ferisne paret populandas tradere terras.
 250 talia quaerentes (sibi enim fore cetera curae)
 rex superum trepidare vetat, subolemque priori
 dissimilem populo promittit origine mira.
 iamque erat in totas sparsurus fulmina terras:

et quibus est undis audita, coercuit omnes.
 iam mare litus habet; plenos capit alveus amnes;
 flumina subsidunt, collesque exire videntur;
 surgit humus; crescunt loca decrescentibus undis: 345
 postque diem longam nudata cacumina silvae
 ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
 redditus orbis erat. quem postquam vidit inanem
 et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis: 350
 ‘o soror, o coniunx, o femina sola superstes,
 quam commune mihi genus et patruelis origo,
 deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:
 terrarum, quascumque vident occasus et ortus,
 nos duo turba sumus: possedit cetera pontus. 355
 haec quoque adhuc vitae non est fiducia nostrae
 certa satis: terrent etiamnunc nubila mentem.
 quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
 nunc animus, miseranda, foret? quo sola timorem
 ferre modo posses? quo consolante doleres? 360
 namque ego, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
 te sequerer, coniunx, et me quoque pontus haberet.
 o utinam possem populos reparare paternis
 artibus atque animas formatae infundere terrae!
 nunc genus in nobis restat mortale duobus — 365
 sic visum superis — hominumque exempla manemus.’
 dixerat, et flebant. placuit caeleste precari
 numen et auxilium per sacras quaerere sortes.
 nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
 ut nondum liquidas, sic iam vada nota secantes. 370
 inde ubi libatos inroravere liquores
 vestibus et capiti, flectunt vestigia sanctae
 ad delubra deae, quorum fastigia turpi
 pallebant musco, stabantque sine ignibus arae.
 ut templi tetigere gradus, procumbit uterque 375
 pronus humi gelidoque pavens dedit oscula saxo.
 atque ita ‘si precibus’ dixerunt ‘numina iustis
 victa remollescunt, si flectitur ira deorum:
 dic, Themi, qua generis damnum reparabile nostri
 arte sit, et mersis fer opem, mitissima, rebus.’ 380
 mota dea est sortemque dedit: ‘discedite templo
 et velate caput cinctasque resolvite vestes
 ossaque post tergum magnae iactate parentis.’
 obstipuere diu; rumpitque silentia voce
 Pyrrha prior iussisque deae parere recusat, 385

- detque sibi veniam, pavido rogat ore, pavetque
 laedere iactatis maternas ossibus umbras.
 interea repetunt caecis obscura latebris
 verba datae sortis secum inter seque volutant.
 390 inde Promethides placidis Epimethida dictis
 mulcet et 'aut fallax' ait 'est sollertia nobis,
 aut pia sunt nullumque nefas oracula suadent.
 "magna parens" terra est: lapides in corpore terrae
 "ossa" reor dici: iacere hos post terga iubemur.'
- 395 coniugis augurio quamquam Titania mota est,
 spes tamen in dubio est. adeo caelestibus ambo
 diffidunt monitis. sed quid temptare nocebit?
 discedunt velantque caput tunicasque recingunt
 et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
 400 saxa — quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas? —
 ponere duritiem coepere suumque rigorem
 mollisque mora mollitaque ducere formam.
 mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
 contigit, ut quaedam, sic non manifesta, videri
 405) forma potest hominis, sed uti de marmore coepto,
 non exacta satis rudibusque simillima signis.
 quae tamen ex illis aliquo pars umida suco
 et terrena fuit, versa est in corporis usum:
 quod solidum est flectique nequit, mutatur in ossa:
 410 quae modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
 inque brevi spatio superiorum numine saxa
 missa viri manibus faciem traxere virorum,
 et de femineo reparata est femina iactu.
 inde genus durum sumus experiensque laborum,
 415 et documenta damus, qua simus origine nati.
 Cetera diversis tellus animalia formis *Python.*
 sponte sua peperit, postquam vetus umor ab igne
 percaluit solis, caenumque udaeque paludes
 intumuere aestu, fecundaque semina rerum
 420 vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
 creverunt faciemque aliquam cepere morando.
 sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
 Nilus et antiquo sua flumina reddidit alveo
 aetherioque recens exarsit sidere limus,
 425 plurima cultores versis animalia glaebis
 inveniunt, et in his quaedam modo coepta sub ipsum
 nascendi spatium, quaedam imperfecta suisque
 trunca vident numeris, et eodem in corpore saepe
 altera pars vivit, rudis est pars altera tellus.

quippe ubi temperiem sumpsere umorque calorque, 430
 concipiunt, et ab his oriuntur cuncta duobus.
 cumque sit ignis aquae pugnax, vapor umidus omnes
 res creat, et discors concordia fetibus apta est.
 ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
 solibus aetheriis altoque recanduit aestu, 435
 edidit innumeras species partimque figuras
 rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
 illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Python,
 tum genuit, populisque novis, incognite serpens,
 terror eras: tantum spatii de monte tenebas. 440
 hunc deus arcitenens et numquam talibus armis
 ante nisi in dammis capreisque fugacibus usus
 mille gravem telis, exhausta paene pharetra,
 perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
 neve operis famam posset delere vetustas, 445
 instituit sacros celebri certamine ludos,
 Pythia perdomitae serpentis nomine dictos.
 his iuvenum quicumque manu pedibusve rotave
 vicerat, aesculeae capiebat frondis honorem.
 nondum laurus erat, longoque decentia crine 450
 tempora cingebat de qualibet arbore Phoebus.
 Primus amor Phoebi Daphne Peneïa: quem non *Daphne.*
 fors ignara dedit, sed saeva Cupidinis ira.
 Delius hunc nuper, victo serpente superbus,
 viderat adducto flectentem cornua nervo, 455
 ‘quid’que ‘tibi, lascive puer, cum fortibus armis?’
 dixerat: ‘ista decent umeros gestamina nostros,
 qui dare certa ferae, dare vulnera possumus hosti,
 qui modo pestifero tot iugera ventre prementem
 strayimus innumeris tumidum Pythona sagittis. 460
 tu face nescio quos esto contentus amores
 instigare tua, nec laudes assere nostras.’
 filius huic Veneris ‘figat tuus omnia, Phoebe,
 te meus arcus’ ait: ‘quantoque animalia cedunt
 cuncta deo, tanto minor est tua gloria nostra.’ 465
 dixit et eliso percussis aëre pennis
 impiger umbrosa Parnasi constitit arce
 eque sagittifera prompsit duo tela pharetra
 diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
 quod facit, auratum est et cuspede fulget acuta: 470
 quod fugat, obtusum est et habet sub harundine plumbum.
 hoc deus in nympha Peneïde fixit, at illo
 laesit Apollineas traiecta per ossa medullas.

- protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
 475 silvarum tenebris captivarumque ferarum
 exuviis gaudens innuptaeque aemula Phoebes.
 vitta coercebat positos sine lege capillos.
 multi illam petiere: illa aversata petentes
 impatiens expersque viri nemora avia lustrat,
 480 nec quid Hymen, quid Amor, quid sint conubia, curat.
 saepe pater dixit 'generum mihi, filia, debes.'
 saepe pater dixit 'debes mihi, nata, nepotes.'
 illa, velut crimen taedas exosa iugales,
 pulchra verecundo suffunditur ora rubore,
 485 inque patris blandis haerens cervice lacertis
 'da mihi perpetua, genitor carissime,' dixit
 'virginitate frui. dedit hoc pater ante Dianae.'
 ille quidem obsequitur. sed te decor iste, quod optas,
 esse vetat, votoque tuo tua forma repugnat.
 490 Phoebus amat visaeque cupit conubia Daphnes,
 quodque cupit, sperat; suaque illum oracula fallunt.
 utque leves stipulae demptis adolentur aristis,
 ut facibus saepes ardent, quas forte viator
 vel nimis admovit vel iam sub luce reliquit,
 495 sic deus in flammis abiit, sic pectore toto
 uritur et sterilem sperando nutrit amorem.
 spectat inornatos collo pendere capillos,
 et 'quid, si comantur?' ait. videt igne micantes
 sideribus similes oculos; videt oscula, quae non
 500 est vidisse satis; laudat digitosque manusque
 bracchiaque et nudos media plus parte lacertos;
 si qua latent, meliora putat. fugit ocior aura
 illa levi, neque ad haec revocantis verba resistit:
 'nympha, precor, Peneï, mane! non insequor hostis:
 505 nympha, mane! sic agna lupum, sic cerva leonem,
 sic aquilam penna fugiunt trepidante columbae,
 hostes quaeque suos: amor est mihi causa sequendi.
 me miserum! ne prona cadas, indignave laedi
 crura notent sentes, et sim tibi causa doloris.
 510 aspera, qua properas, loca sunt: moderatius, oro,
 curre fugamque inhihe: moderatius insequar ipse.
 cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
 non ego sum pastor, non hic armenta gregesque
 horridus observo. nescis, temeraria, nescis,
 515 quem fugias, ideoque fugis. mihi Delphica tellus
 et Claros et Tenedos Patareaque regia servit.
 Iuppiter est genitor: per me, quod eritque fuitque

estque, patet: per me concordant carmina nervis.
 certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta
 certior, in vacuo quae vulnera pectore fecit. 520
 inventum medicina meum est, opiferque per orbem
 dicor, et herbarum subiecta potentia nobis.
 ei mihi, quod nullis amor est sanabilis herbis,
 nec prosunt domino, quae prosunt omnibus, artes!
 plura locuturum timido Peneia cursu 525
 fugit cumque ipso verba imperfecta reliquit.
 tum quoque visa decens. nudabant corpora venti,
 obviaque adversas vibrabant flamina vestes,
 et levis impulsos retro dabat aura capillos,
 auctaque forma fuga est. sed enim non sustinet ultra 530
 perdere blanditias iuvenis deus; utque movebat
 ipse amor, admisso sequitur vestigia passu.
 ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
 vidit, et hic praedam pedibus petit, ille salutem:
 alter inhaesuro similis iam iamque tenere 535
 sperat et extento stringit vestigia rostro,
 alter in ambiguo est, an sit comprehensus, et ipsis
 morsibus eripitur tangentiaque ora relinquit:
 sic deus et virgo est, hic spe celer, illa timore.
 qui tamen insequitur, pennis adiutus Amoris 540
 ocior est requiemque negat tergoque fugacis
 imminet et crinem sparsum cervicibus adflat.
 viribus absumptis expalluit illa, citaeque
 victa labore fugae, spectans Peneidas undas
 ‘fer, pater,’ inquit ‘opem, si flumina numen habetis! 545
 qua nimium placui, mutando perde figuram!’
 vix prece finita, torpor gravis occupat artus,
 mollia cinguntur tenui praecordia libro,
 in frondem crines, in ramos bracchia crescunt,
 pes, modo tam velox, pigris radicibus haeret. 550
 ora cacumen habet. remanet nitor unus in illa.
 hanc quoque Phoebus amat, positaque in stipite dextra
 sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus,
 complexusque suis ramos, ut membra, lacertis
 oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum. 555
 cui deus ‘at quoniam coniunx mea non potes esse,
 arbor eris certe’ dixit ‘mea. semper habebunt
 te coma, te citharae, te nostrae, laure, pharetrae.
 tu ducibus Latiis aderis, cum laeta triumphum
 vox canet et visent longas Capitolia pompas. 560
 postibus Augustis eadem fidissima custos

ante fores stabis mediamque tuebere quercum.
utque meum intonsis caput est iuvenale capillis,
tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
565 finierat Paeon. factis modo laurea ramis
adnuit, utque caput visa est agitasse cacumen.
Est nemus Haemoniae, praerupta quod undique claudit
silva. vocant Tempe. per quae Penëus ab imo [Io.
effusus Pindo spumosis volvitur undis
570 delectuque gravi tenues agitantia fumos
nubila conducit, summisque aspergine silvis
impluit et sonitu plus quam vicina fatigat.
haec domus, haec sedes, haec sunt penetralia magni
Amnis; in his residens facto de cautibus antro
575 undis iura dabat nymphisque colentibus undas.
conveniunt illuc popularia flumina primum,
nescia gratentur consolenturne parentem,
populifer Sperchios et inrequietus Enipeus
Apidanusque senex lenisque Amphrysus et Aeus;
580 moxque Amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
in mare deducunt fessas erroribus undas.
Inachus unus abest imoque reconditus antro
fletibus auget aquas natamque miserrimus Io
luget ut amissam. nescit, vitane fruatur
585 an sit apud Manes. sed quam non invenit usquam,
esse putat nusquam atque animo peiora veretur.
viderat a patrio redeuntem Iuppiter illam
flumine et 'o virgo Iove digna, tuoque beatum
nescio quem factura toro, pete' dixerat 'umbras
590 altorum nemorum,' et nemorum monstraverat umbras,
'dum calet, et medio sol est altissimus orbe.
quodsi sola times latebras intrare ferarum,
praeside tuta deo nemorum secreta subibis,
nec de plebe deo, sed qui caelestia magna
595 scepra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
ne fuge mel' fugiebat enim. iam pascua Lernaee
consitaque arboribus Lyrcea reliquerat arva,
cum deus inducta latas caligine terras
occuluit tenuitque fugam rapuitque pudorem.
600 interea medios Iuno despexit in agros,
et noctis faciem nebulas fecisse volucres
sub nitido mirata die, non fluminis illas
esse nec umentis sensit tellure remitti,
atque, suos coniunx ubi sit, circumspicit, ut quae
605 *deprenti totiens iam nosset furta mariti.*

sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
 conciperet flammās, longusque ardesceret axis. 255
 esse quoque in fatīs reminiscitur, adfore tempus,
 quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
 ardeat et mundi moles operosa laboret.
 tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
 poena placet diversa, genus mortale sub undis 260
 perdere et ex omni nimbos demittere caelo.
 protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
 et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
 emittitque Notum. madidis Notus evolat alis,
 terribilem picea tectus caligine vultum: 265
 barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
 fronte sedent nebulae, rorant pennaeque sinusque.
 utque manu late pendentia nubila pressit,
 fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
 nuntia Iunonis varios induta colores 270
 concipit Iris aquas alimentaue nubibus adfert.
 sternuntur segetes et deplorata colonis
 vota iacent, longique perit labor irritus anni.
 nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
 caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis. 275
 convocat hic Amnes. qui postquam tecta tyranni
 intravere sui, 'non est hortamine longo
 nunc' ait 'utendum. vires effundite vestras
 (sic opus est), aperite domos ac mole remota
 fluminibus vestris totas inmittite habenas!' 280
 iusserat. hi redeunt ac fontibus ora relaxant,
 et defrenato volvuntur in aequora cursu.
 ipse tridente suo terram percussit: at illa
 intremuit motuque vias patefecit aquarum.
 expatiata ruunt per apertos flumina campos, 285
 cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
 tectaue cumque suis rapiunt penetrabilia sacris.
 si qua domus mansit potuitque resistere tanto
 indeiecta malo, culmen tamen altior huius
 unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turres. 290
 iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
 omnia pontus erant: deerant quoque litora ponto.
 occupat hic collem; cumba sedet alter adunca
 et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
 ille supra segetes aut mersae culmina villae 295
 navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo.
 figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,

- 650 'me miserum!' exclamat pater Inachus, inque gementis
cornibus et niveae pendens cervice iuvencae
'me miserum!' ingeminat, 'tunc es, quaesita per omnes
nata mihi terras? tu non inventa reperta
luctus eras levior. retices nec mutua nostris
655 dicta refers; alto tantum suspiria ducis
pectore, quodque unum potes, ad mea verba remugis.
at tibi ego ignarus thalamos taedasque parabam,
spesque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
de grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus!
660 nec finire licet tantos mihi morte dolores;
sed nocet, esse deum, praeclusaque ianua leti
aeternum nostros luctus extendit in aevum.'
taliam maerentem stellatus summovet Argus,
ereptamque patri diversa in pascua natam
665 abstrahit: ipse procul montis sublime cacumen
occupat, unde sedens partes speculatur in omnes.
Nec superum rector mala tanta Phoronidos ultra
ferre potest, natumque vocat, quem lucida partu
Pleias enixa est, letoque det, imperat, Argum.
670 parva mora est, alas pedibus virgamque potenti
somniaferam sumpsisse manu tegimenque capillis.
haec ubi disposuit, patria Iove natus ab arce
desilit in terras. illic tegimenque removit
et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
675 hac agit ut pastor per devia rura capellas,
dum venit, adductas, et structis cantat avenis.
voce nova captus custos Innonius 'at tu,
quisquis es, hoc poteras mecum considerare saxo'
Argus ait, 'neque enim pecori fecundior ullo
680 herba loco est, aptamque vides pastoribus umbram.'
sedit Atlantiades et euntem multa loquendo
detinuit sermone diem, iunctisque canendo
vincere harundinibus servantia lumina temptat.
ille tamen pugnat molles evincere somnos
685 et, quamvis sopor est oculorum parte receptus,
parte tamen vigilat. quaerit quoque (namque reperta
fistula nuper erat), qua sit ratione reperta.
tum deus 'Arcadiae gelidis in montibus' inquit (Syrinx)
'inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
690 Naias una fuit; nymphae Syringa vocabantur,
non semel et Satyros eluserat illa sequentes,
et quoscumque deos umbrosave silva feraxve
rus habet. Ortygiam studiis ipsaque colebat

sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
 conciperet flammās, longusque ardesceret axis. 255
 esse quoque in fatīs reminiscitur, adfore tempus,
 quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
 ardeat et mundi moles operosa laboret.
 tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
 poena placet diversa, genus mortale sub undis 260
 perdere et ex omni nimbos demittere caelo.
 protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
 et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
 emittitque Notum. madidis Notus evolat alis,
 terribilem picea tectus caligine vultum: 265
 barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
 fronte sedent nebulae, rorant pennaque sinusque.
 utque manu late pendentia nubila pressit,
 fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
 nuntia Iunonis varios induta colores 270
 concipit Iris aquas alimentaue nubibus adfert.
 sternuntur segetes et deplorata colonis
 vota iacent, longique perit labor irritus anni.
 nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
 caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis. 275
 convocat hic Amnes. qui postquam tecta tyranni
 intravere sui, 'non est hortamine longo
 nunc' ait 'utendum. vires effundite vestras
 (sic opus est), aperite domos ac mole remota
 fluminibus vestris totas inmittite habenas!' 280
 iusserat. hi redeunt ac fontibus ora relaxant,
 et defrenato voluntur in aequora cursu.
 ipse tridente suo terram percussit: at illa
 intremuit motuque vias patefecit aquarum.
 expatiata ruunt per apertos flumina campos, 285
 cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
 tectaue cumque suis rapiunt penetralia sacris.
 si qua domus mansit potuitque resistere tanto
 indeiecta malo, culmen tamen altior huius
 unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turrets. 290
 iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
 omnia pontus erant: deerant quoque litora ponto.
 occupat hic collem; cumba sedet alter adunca
 et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
 ille supra segetes aut mersae culmina villae 295
 navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo.
 figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,

- fitque quod ante fuit. fugiunt e corpore saetae;
 cornua decrescunt, fit luminis artior orbis,
 740 contrahitur rictus, redeunt umerique manusque,
 ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
 de bove nil superest, formae nisi candor, in illa
 officioque pedum nymphe contenta duorum
 erigitur; metuitque loqui, ne more iuvencae
 745 mugiat, et timide verba intermissa retemptat.
 nunc dea linigera colitur celeberrima turba.
 Nunc Epaphus magni genitus de semine tandem *Epaphu*
 creditur esse Iovis, perque urbes iuncta parenti *et Phaethon.*
 templa tenet. fuit huic animis aequalis et annis
 750 Sole satus Phaëthon: quem quondam magna loquentem
 nec sibi cedentem Phoeboque parente superbum
 non tulit Inachides, 'matri'que ait 'omnia demens
 credis et es tumidus genitoris imagine falsi.'
 erubuit Phaëthon iramque pudore repressit
 755 et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem:
 'quo'que 'magis doleas, genetrix': ait 'ille ego liber,
 ille ferox tacui. pudet haec opprobria nobis
 et dici potuisse et non potuisse refelli.
 at tu, si modo sum caelesti stirpe creatus,
 760 ede notam tanti generis meque assere caelo!
 dixit et implicuit materno bracchia collo,
 perque suum Meropisque caput taedasque sororum,
 traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
 ambiguum, Clymene, precibus Phaëthontis an ira
 765 mota magis dicti sibi criminis, utraque caelo
 bracchia porrexit spectansque ad lumina solis
 'per iubar hoc' inquit 'radius insigne coruscis,
 nate, tibi iuro, quod nos auditque videtque,
 hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
 770 Sole satum. si ficta loquor, neget ipse videndum
 se mihi, sitque oculis lux ista novissima nostris.
 nec longus patrios labor est tibi nosse Penates:
 unde oritur, domus est terrae contermina nostrae.
 si modo fert animus, gradere, et scitabere ab ipso.'
 775 emicat extemplo laetus post talia matris
 dicta suae Phaëthon et concipit aethera mente,
 Aethiopasque suos positosque sub ignibus Indos
 sidereis transit patriosque adit impiger ortus.

LIBER SECUNDUS.

olis erat sublimibus alta columnis,	<i>Phaëthon.</i>
icante auro flammasque imitante pyropo,	
ur nitidum fastigia summa tegebat;	
bifores radiabant lumine valvae.	
n superabat opus: nam Mulciber illic	5
caelarat medias cingentia terras	
aque orbem caelumque, quod imminet orbi.	
is habet unda deos, Tritona canorum	
ue ambiguum balaenarumque prementem	
na suis immania terga lacertis,	10
que et natas, quarum pars nare videntur,	
mole sedens virides siccare capillos,	
hi quaedam. facies non omnibus una,	
ersa tamen: qualem decet esse sororum.	
ros urbesque gerit silvasque ferasque	15
que et nymphas et cetera numina ruris.	
per imposita est caeli fulgentis imago,	
e sex foribus dextris totidemque sinistris.	
ul acclivo Clymeneia limite proles	
intravit dubitati tecta parentis,	20
ad patrios sua fert vestigia vultus	
que procul: neque enim propiora ferebat	
purpurea velatus veste sedebat	
Phoebus claris lucente smaragdis.	
laeva que Dies et Mensis et Annus	25
que et positae spatiis aequalibus Horae	
novum stabat cinctum florente corona,	
uda Aestas et spiceaserta gerebat,	
t Autumnus calcatis sordidus uvis,	
alis Hiems canos hirsuta capillos.	30
o medius rerum novitate paventem	
lis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit	
ue 'viae tibi causa? quid hac' ait 'arce petisti,	
es, Phaëthon, haud infitianda parenti?	
rt 'o lux immensi publica mundi,	35
, pater, si das huius mihi nominis usum,	
a Clymene culpam sub imagine celat:	
da, genitor, per quae tua vera propago	
et hunc animis errorem detrahe nostris.'	
at genitor circum caput omne micantes	40
t radios propiusque accedere iussit,	

amplexuque dato 'nec tu meus esse negari
 dignus es, et Clymene veros' ait 'edidit ortus.
 quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud
 45 me tribuente feras. promissis testis adesto
 dis iuranda palus, oculis incognita nostris.'
 vix bene desierat: currus rogat ille paternos
 inque diem alipedum ius et moderamen equorum.
 paenituit iurasse patrem. qui terque quaterque
 50 concutiens inlustre caput 'temeraria' dixit
 'vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
 non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
 dissuadere licet. non est tua tuta voluntas;
 magna petis, Phaëthon, et quae nec viribus istis
 55 munera conveniant nec tam puerilibus annis.
 sors tua mortalis: non est mortale, quod optas.
 plus etiam, quam quod superis contingere fas sit,
 nescius affectas. placeat sibi quisque licebit:
 non tamen ignifero quisquam consistere in axe
 60 me valet excepto. vasti quoque rector Olympi,
 qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
 non agat hos currus. et quid Iove maius habemus?
 ardua prima via est, et qua vix mane recentes
 enituntur equi. medio est altissima caelo,
 65 unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
 fit timor, et pavida trepidat formidine pectus:
 ultima prona via est et eget moderamine certo:
 tunc etiam, quae me subiectis excipit undis,
 ne ferar in praecipit, Tethys solet ipsa vereri.
 70 adde quod assidua rapitur vertigine caelum
 sideraque alta trahit celerique volumine torquet.
 nitor in adversum, nec me, qui cetera, vincit
 impetus, et rapido contrarius evehor orbi.
 finge datos currus. quid ages? poterisne rotatis
 75 obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
 forsitan et lucos illic urbesque deorum
 concipias animo delubraque ditia donis
 esse? per insidias iter est formasque ferarum.
 utque viam teneas nulloque errore traharis,
 80 per tamen adversi gradieris cornua Tauri
 Haemoniosque arcus violentique ora Leonis
 saevaque circuitu curvantem bracchia longo
 Scorpion atque aliter curvantem bracchia Cancerum.
 nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
 85 quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,

in promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
 incalere animi, cervixque repugnat habenis.
 at tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota. 90
 scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
 pignora certa petis? do pignora certa timendo,
 et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
 ecce meos! utinamque oculos in pectora posses —
 inserere et patrias intus deprendere curas!
 denique quicquid habet dives, circumspice, mundus, 95
 eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
 posce bonis aliquid: nullam patiēre repulsam.
 deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
 non honor est: poenam, Phaëthon, pro munere poscis!
 quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis? 100
 ne dubita; dabitur — Stygias iuravimus undas —
 quodcumque optaris: sed tu sapientius opta.
 finierat monitus. dictis tamen ille repugnat
 propositumque premit flagratque cupidine currus.
 ergo qua licuit genitor cunctatus, ad altcs 105
 deducit iuvenem, Volcania munera, currus.
 aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
 curvatura rotae, radiatorum argenteus ordo.
 per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
 clara repercusso reddebant lumina Phoebō. 110
 dumque ea magnanimus Phaëthon miratur opusque
 perspicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
 purpureas Aurora fores et plena rosarum
 atria. diffugiunt stellae, quarum agmina cogit
 Lucifer, et caeli statione novissimus exit. 115
 quem petere ut terras mundumque rubescere vidit
 cornuaque extremae velut evanescere lunae,
 iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
 iussa deae celeres peragunt, ignemque vomentes
 ambrosiae suco saturos praesepeibus altis 120
 quadrupedes ducunt adduntque sonantia frena.
 tum pater ora sui sacro medicamine nati
 contigit et rapidae fecit patientia flammae
 imposuitque comae radios praesagaque luctus
 pectore sollicito repetens suspiria dixit: 125
 'si potes his saltem monitis parere parentis,
 parce, puer, stimulis et fortius utere loris.
 sponte sua properant: labor est inhibere volantes.
 nec tibi directos placeat via quinque per arcus.

- 130 sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 zonarumque trium contentus fine polumque
 effugit australem iunctamque aquilonibus Arcton.
 hac sit iter: manifesta rotae vestigia cernes.
 utque ferant aequos et caelum et terra calores,
 135 nec preme nec summum molire per aethera currum.
 altius egressus caelestia tecta cremabis,
 inferius terras: medio tutissimus ibis.
 neu te dexterioꝛ tortum declinet ad Anguem,
 neve sinisterioꝛ pressam rota ducat ad Aram:
 140 inter utrumque tene. Fortunae cetera mando,
 quae iuuet et melius, quam tu tibi, consulat opto.
 dum loquor, Hesperio positas in litore metas
 umida nox tetigit. non est mora libera nobis:
 poscimur. effulget tenebris aurora fugatis.
 145 corripe lora manu — vel, si mutabile pectus
 est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 dum potes et solidis etiamnunc sedibus astat,
 dumque male optatos nondum premis inscius axes.
 quae tutus spectes, sine me dare lumina terris.
 150 occupat ille levem iuvenali corpore currum
 statque super, manibusque datas contingere habenas
 gaudet et invito grates agit inde parenti.
 interea volucres, Pyrois et Eous et Aethon,
 Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
 155 flammiferis implent pedibusque repagula pulsant.
 quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 reppulit, et facta est immensi copia mundi,
 corripuere viam pedibusque per aëra motis
 obstantes scindunt nebulas pennisque levati
 160 praetereunt ortos isdem de partibus euros.
 sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat.
 utque labant curvae iusto sine pondere naves
 perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
 165 sic onere assueto vacuus dat in aëra saltus
 succutiturque alte similisque est currus inani.
 quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
 quadriiugi spatium, nec quo prius, ordine currunt.
 ipse pavet: nec qua commissas flectat habenas,
 170 nec scit, qua sit iter, nec, si sciat, imperet illis.
 tum primum radiis gelidi caluere triones,
 et vetito frustra temptarunt aequore tingui.
 quaeque polo posita est glaciali proxima serpens,

<p> pigra prius nec formidabilis ulli, it sumpsitque novas fervoribus iras. que turbatum memorant fugisse, Boote, ris tardus eras et te tua plaustra tenebant. o summo despexit ab aethere terras Phaëthon penitus penitusque iacentes, , et subito genua intremuere timore, ie oculis tenebrae per tantum lumen obortae. mallet equos numquam tetigisse paternos: gnosce genus piget et valuisse rogando: leropis dici cupiens ita fertur, ut acta piti pinus borea, cui victa remisit suus rector, quam dis votisque reliquit. aciat? multum caeli post terga relictum, culos plus est. animo metitur utrumque, lo, quos illi fatum contingere non est, cit occasus, interdum respicit ortus. ie agat ignarus stupet et nec frena remittit, tinere valet: nec nomina novit equorum. quoque in vario passim miracula caelo umque videt trepidus simulacra ferarum. us, in geminos ubi bracchia concavat arcus us et cauda flexisque utrimque lacertis it in spatium signorum membra duorum. uer ut nigri madidum sudore veneni a curvata minitantem cuspide vidit, inops gelida formidine lora remisit. ostquam summum tetigere iacentia tergum, antur equi, nulloque inhibente per auras e regionis eunt, quaque impetus egit, ie lege ruunt altoque sub aethere fixis ant stellis rapiuntque per avia currum lo summa petunt, modo per declive viasque pites spatio terrae propiore feruntur: sque suis fraternos currere Luna tur equos, ambustaque nubila fumant. tur flammis, ut quaeque altissima, tellus, ie agit rimas et sucis aret adeptis. . canescunt, cum frondibus uritur arbor, amque suo praebet seges arida damno. queror: magnae pereunt cum moenibus urbes, e suis totas populis incendia terras rem vertunt. silvae cum montibus ardent: Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete </p>	<p>175</p> <p>180</p> <p>185</p> <p>190</p> <p>195</p> <p>200</p> <p>205</p> <p>210</p> <p>215</p>
---	--

- et tum sicca, prius creberrima fontibus, Ide,
virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemus.
220 ardet in immensum geminatis ignibus Aetna
Parnasusque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys,
et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque
Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet
225 Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus
aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
tum vero Phaëthon cunctis e partibus orbem
aspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
ferventesque auras velut e fornace profunda
230 ore trahit currusque suos candescere sentit.
et neque iam cineres eiectatamque favillam
ferre potest calidoque involvitur undique fumo,
quoque eat aut ubi sit, picea caligine tectus
nescit, et arbitrio volucrum raptatur equorum.
235 sanguine tum credunt in corpora summa vocato
Aethiopum populos nigrum traxisse colorem;
tum facta est Libye raptis umoribus aestu
arida; tum nymphae passis fontesque lacusque
deflevere comis. quaerit Boeotia Dircen,
240 Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
nec sortita loco distantes flumina ripas
tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis
Peneusque senex Teuthranteusque Caicus
et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho
245 arsurusque iterum Xanthus flavusque Lycormas,
quique recurvatis ludit Maeandrus in undis,
Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
Thermodonque citus Gangesque et Phasis et Hister.
250 aestuat Alpheus, ripae Spercheïdes ardent,
quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus, aurum:
et quae Maeonias celebrabant carmine ripas
flumineae volucres, medio caluere Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem
255 occulitque caput: quod adhuc latet. ostia septem
pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
fors eadem Ismarios, Hebrum cum Strymone, siccat
Hesperiosque amnes, Rhenum Rhodanumque Padumque,
cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrim.
260 dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
lumen et infernum terret cum coniuge regem.

are contrahitur, siccaeque est campus harenae,
 modo pontus erat; quosque altum texerat aequor,
 unt montes et sparsas Cycladas augent.
 petunt pisces, nec se super aequora curvi 265
 re consuetas audent delphines in auras.
 ora phocarum summo resupina profundo
 imata natant. ipsum quoque Nerea fama est
 daque et natas tepidis latuisse sub antris.
 Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu 270
 ere ausus erat: ter non tulit aëris ignes.
 tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
 aquas pelagi contractosque undique fontes,
 se condiderant in opacae viscera matris,
 lit oppressos collo tenus arida vultus 275
 suitque manum fronti magnoque tremore
 ia concutiens paulum subsedit et infra,
 n solet esse, fuit, raucaque ita voce locuta est:
 lacet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
 ne deum? liceat periturae viribus ignis 280
 perire tuo clademque auctore levare!
 equidem fauces haec ipsa in verba resolvo' —
 serat ora vapor — 'tostos en aspice crines,
 e oculis tantum, tantum super ora favillae!
 e mihi fructus, hunc fertilitatis honorem 285
 iique refers, quod adunci vulnera aratri
 orumque fero totoque exerceor anno,
 l pecori frondes, alimentaue mitia fruges
 ano generi, vobis quoque tura ministro?
 amen exitium fac me meruisse: quid undae, 290
 meruit frater? cur illi tradita sorte
 ora decrescunt et ab aethere longius absunt?
 lsi nec fratris nec te mea gratia tangit,
 ieli miserere tui. circumspice utrumque:
 ut uterque polus. quos si vitiaverit ignis, 295
 vestra ruent. Atlas en ipse laborat
 ue suis umeris candentem sustinet axem.
 eta, si terrae pereunt, si regia caeli,
 iaos antiquum confundimur. eripe flammis,
 id adhuc superest, et rerum consule summae!' 300
 rat haec Tellus: neque enim tolerare vaporem
 ius potuit nec dicere plura: suumque
 lit os in se propioraque Manibus antra.
 ter omnipotens, superos testatus et ipsum
 lederat currus, nisi opem ferat, omnia fato 305

- interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 unde solet nubes latis inducere terris,
 unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
 sed neque quas posset terris inducere nubes
 310 tunc habuit, nec quos caelo demitteret imbres.
 intonat, et dextra libratum fulmen ab aure
 misit in aurigam pariterque animaque rotisque
 expulit et saevos compescuit ignibus ignes.
 consternantur equi et saltu in contraria facto
 315 colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
 illic frena iacent, illic temone revulsus
 axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
 sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 at Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
 320 volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
 fertur, ut interdum de caelo stella sereno,
 etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 quem procul a patria diverso maximus orbe
 excipit Eridanus fumantiaque abluit ora.
 325 Naidēs Hesperiae trifida fumantia flamma
 corpora dant tumulo; signant quoque carmine saxum:
 'hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni.
 quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.'
 nam pater obductos, luctu miserabilis aegro,
 330 condiderat vultus; et si modo credimus, unum
 isse diem sine sole ferunt. incendia lumen
 praebebant, aliquisque malo fuit usus in illo.
 at Clymene postquam dixit, quaecumque fuerunt
 in tantis dicenda malis, lugubris et amens
 335 et laniata sinus totum percensuit orbem:
 exanimesque artus primo, mox ossa requires
 reperit (ossa tamen peregrina condita ripa!),
 incubuitque loco nomenque in marmore lectum
 perfudit lacrimis et aperto pectore fovit.
 340 nec minus Heliades lugent et inania morti *Heliad.*
 munera dant lacrimas, et caesae pectora palmis
 non auditurum miseras Phaëthonta querelas
 nocte dieque vocant asternunturque sepulcro.
 luna quater iunctis impleat cornibus orbem:
 345 illae more suo, (nam morem fecerat usus)
 plangorem dederant. e quis Phaëthusa, sororum
 maxima, cum vellet terra procumbere, quæsta est
 deriguisse pedes. ad quam conata venire
 candida Lampetie subita radice retenta est.

tertia, cum crinem manibus laniare pararet, 350
 avellit frondes. haec stipite crura teneri,
 illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
 dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 perque gradus uterum pectusque umerosque manusque
 ambit, et extabant tantum ora vocantia matrem. 355
 quid faciat mater, nisi, quo trahat impetus illam,
 huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?
 non satis est; truncis avellere corpora temptat
 et teneros manibus ramos abrumpit. at inde
 sanguineae manant, tamquam de vulnere, guttae. 360
 ‘parce, precor, mater’, quaecumque est saucia, clamat,
 ‘parce, precor! nostrum laceratur in arbore corpus.
 iamque vale’ — cortex in verba novissima venit.
 inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
 de ramis electra novis, quae lucidus amnis 365
 excipit et nurbus mittit gestanda Latinis.
 Adfuit huic monstro proles Stheneleia Cycnus, *Cycnus.*
 qui tibi materno quamvis a sanguine iunctus,
 mente tamen, Phaëthon, propior fuit. ille relicto
 (nam Ligurum populos et magnas rexerat urbes) 370
 imperio ripas virides amnemque querelis
 Eridanum implerat silvamque sororibus auctam:
 cum vox est tenuata viro, canaeque capillos
 dissimulant plumae, collumque a pectore longe
 porrigitur, digitosque ligat iunctura rubentes, 375
 penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum.
 fit nova Cycnus avis; nec se caeloque Iovique
 credit, ut iniuste missi memor ignis ab illo:
 stagna petit patulosque lacus; ignemque perosus,
 quae colat, elegit contraria flumina flammis. 380
 Squalidus interea genitor Phaëthontis et expers
 ipse sui decoris, qualis cum deficit orbem
 esse solet, lucemque odit seque ipse diemque,
 datque animum in luctus et luctibus adicit iram
 officiumque negat mundo. ‘satis’ inquit ‘ab aevi 385
 sors mea principiis fuit inrequieta, pigetque
 actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
 quilibet alter agat portantes lumina currus!
 si nemo est, omnesque dei non posse fatentur,
 ipse agat, ut saltem, dum nostras temptat habenas, 390
 orbatura patres aliquando fulmina ponat.
 tum sciet, ignipedum vires expertus equorum,
 non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.’

- talia dicentem circumstant omnia Solem
 395 numina, neve velit tenebras inducere rebus,
 supplice voce rogant. missos quoque Iuppiter ignes
 excusat precibusque minas regaliter addit.
 colligit amentes et adhuc terrore paventes
 Phoebus equos stimuloque dolens et verberare saevit:
 400 saevit enim natumque obiectat et imputat illis.
 At pater omnipotens ingentia moenia caeli *Callisto et*
 circuit, et ne quid labefactum viribus ignis *Arcas.*
 corruat, explorat. quae postquam firma suique
 roboris esse videt, terras hominumque labores
 405 perspicit. Arcadiae tamen est impensior illi
 cura suae: fontesque et nondum audentia labi
 flumina restituit, dat terrae gramina, frondes
 arboribus, laesasque iubet revirescere silvas.
 dum redit itque frequens, in virgine Nonacrina
 410 haesit, et accepti caluere sub ossibus ignes.
 non erat huius opus lanam mollire trahendo
 nec positu variare comas. ubi fibula vestem,
 vitta coercuerat neglectos alba capillos,
 et modo leve manu iaculum, modo sumpserat arcum,
 415 miles erat Phoebes: nec Maenalon attigit ulla
 gratior hac Triviae. sed nulla potentia longa est.
 ulterius medio spatium sol altus habebat,
 cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat aetas.
 exiit hic umero pharetram lentosque retendit
 420 arcus inque solo, quod texerat herba, iacebat
 et pictam posita pharetram cervice premebat.
 Iuppiter ut vidit fessam et custode vacantem
 'hoc certe furtum coniunx mea nesciet' inquit:
 'aut si rescierit, — sunt o sunt iurgia tanti.'
 425 protinus induitur faciem cultumque Dianae
 atque ait 'o comitum virgo pars una mearum,
 in quibus es venata iugis?' de caespite virgo
 se levat et 'salve, numen, me iudice,' dixit,
 'audiat ipse licet, maius Iove.' ridet et audit,
 430 et sibi praeferrī se gaudet et oscula iungit
 nec moderata satis nec sic a virgine danda.
 qua venata fuit silva, narrare parantem
 impedit amplius nec se sine crimine prodit.
 illa quidem coarctata, quantum modo femina possit
 435 (aspiceres utinam, Saturnia: mitior esses!),
 illa quidem pugnat. sed quem superare puella,
 quisve Iovem poterat? superum petit aethera victor

Iuppiter: huic odio nemus est et conscia silva.
 unde pedem referens paene est oblita pharetram
 tollere cum telis et, quem suspenderat, arcum. 440
 ecce suo comitata choro Dictynna per altum
 Maenalon ingrediens et caede superba ferarum
 aspicit hanc visamque vocat. clamata refugit
 et timuit primo, ne Iuppiter esset in illa.
 sed postquam pariter nymphas incedere vidit, 445
 sensit abesse dolos numerumque accessit ad harum.
 heu quam difficile est, crimen non prodere vultu!
 vix oculos attollit humo, nec ut ante solebat
 iuncta deae lateri nec toto est agmine prima;
 sed silet et laesi dat signa rubore pudoris; 450
 et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
 mille notis culpam. nymphae sensisse feruntur.
 orbe resurgebant lunaria cornua nono,
 cum dea venatu, fraternis languida flammis,
 nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens 455
 ibat et attritas versabat rivus harenas.
 ut loca laudavit, summas pede contigit undas:
 his quoque laudatis 'procul est' ait 'arbiter omnis:
 nuda superfusis tinguamus corpora lymphis.'
 Parrhasis erubuit. cunctae velamina ponunt: 460
 una moras quaerit. dubitanti vestis adempta est,
 qua posita nudo patuit cum corpore crimen.
 attonitae manibusque uterum celare volenti
 'i procul hinc,' dixit 'nec sacros pollue fontes'
 Cynthia, deque suo iussit secedere coetu. 465
 Senserat hoc olim magni matrona Tonantis
 distuleratque graves in idonea tempora poenas.
 causa morae nulla est, et iam puer Arcas — id ipsum
 indoluit Iuno — fuerat de paelice natus.
 quo simul obvertit saevam cum lumine mentem, 470
 'scilicet hoc etiam restabat, adultera,' dixit
 'ut fecunda fores, fieretque iniuria partu
 nota, Iovisque mei testatum dedecus esset.
 haud impune feres. adimam tibi namque figuram,
 qua tibi quaque places nostro, importuna, marito.' 475
 dixit, et adversa prensis a fronte capillis
 stravit humi pronam. tendebat bracchia supplex:
 bracchia coeperunt nigris horrescere villis,
 curvarique manus et aduncos crescere in ungues
 officioque pedum fungi, laudataque quondam 480
 ora Iovi lato fieri deformia rictu.

- neve preces animos et verba precantia flectant,
 posse loqui eripitur, vox iracunda minaxque
 plenaque terroris rauco de gutture fertur.
- 485 mens antiqua tamen facta quoque mansit in ursa,
 assiduoque suos gemitu testata dolores
 qualescumque manus ad caelum et sidera tollit
 ingratumque Iovem, nequeat cum dicere, sentit.
 a quotiens, sola non ausa quiescere silva,
 490 ante domum quondamque suis erravit in agris!
 a quotiens per saxa canum latratibus acta est,
 venatrixque metu venantum territa fugit!
 saepe feris latuit visis, oblita quid esset,
 495 pertimuitque lupos, quamvis pater esset in illis.
- Ecce Lycaoniae proles ignara parentis
 Arcas adest, ter quinque fere natalibus actis:
 dumque feras sequitur, dum saltus eligit aptos
 nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit,
 500 incidit in matrem, quae restitit Arcade viso
 et cognoscenti similis fuit. ille refugit
 immotosque oculos in se sine fine tenentem
 nescius extimuit, propiusque accedere aventi
 vulnifico fuerat fixurus pectora telo.
- 505 arcuit omnipotens pariterque ipsosque nefasque
 sustulit et celeri raptos per inania vento
 imposuit caelo vicinaque sidera fecit.
- Intumuit Iuno, postquam inter sidera paelex
 fulsit, et ad canam descendit in aequora Tethyn
 510 Oceanumque senem, quorum reverentia movit
 saepe deos, causamque viae scitantibus infit:
 'quaeritis, aetheriis quare regina deorum
 sedibus huc adsim? pro me tenet altera caelum!
 mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem
 515 nuper honoratas summo, mea vulnera, caelo
 videritis stellas illic, ubi circulus axem
 ultimus extremum spatiumque brevissimus ambit.
 est vero, cur quis Iunonem laedere nolit
 offensamque tremat? quae prosum sola nocendo?
 520 o, ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
 esse hominem vetui: facta est dea! sic ego poenas
 sontibus impono, sic est mea magna potestas.
 vindicet antiquam faciem vultusque ferinos
 detrahat, Argolica quod in ante Phoronide fecit!
 525 cur non et pulsa ducit Iunone meoque

at in thalamo socerumque Lycaona sumit?
 s si laesae tangit contemptus alumnae,
 te caeruleo septem prohibete triones
 ique in caelo, stupri mercede, recepta
 e, ne puro tinguatur in aequore paelex.¹ 580
 maris adnuerant. habili Saturnia curru
 ditur liquidum pavonibus aethera pictis:
 iuper pictis caeso pavonibus Argo,
 tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
 loquax, subito nigrantes versus in alas. 585
 fuit haec quondam niveis argentea pennis
 ut aequaret totas sine labe columbas
 ervaturis vigili Capitolia voce
 et anseribus nec amanti flumina cycno.
 a fuit damno. lingua faciente loquaci, 540
 color albus erat, nunc est contrarius albo.
 rior in tota, quam Larisaea Coronis,
 uit Haemonia. placuit tibi, Delphice, certe,
 ut casta fuit vel inobservata. sed ales
 adulterium Phoebæus, utque latentem 545
 eret culpam non exorabilis index,
 minum tendebat iter. quem garrula motis
 quitur pennis, scitetur ut omnia, cornix, (Cornix.)
 ique viae causa 'non utile carpis'
 iter: ne sperne meae praesagia linguae. 550
 fuerim quid simque vide, meritumque require:
 ies, nocuisse fidem. nam tempore quodam
 i Erichthonium, prolem sine matre creatam,
 rat Actaeo texta de vimine cista
 ibusque tribus gemino de Cecrope natis 555
 em dederat, sua ne secreta viderent.
 i fronde levi densa specularar ab ulmo,
 facerent. commissa duae sine fraude tuentur,
 rosos atque Herse. timidus vocat una sorores
 iros nodosque manu diducit. et intus 560
 emque vident adporrectumque draconem.
 leae refero: pro quo mihi gratia talis
 ur, ut dicar tutela pulsa Minervae
 iar post noctis avem! mea poena volucres
 auisse potest, ne voce pericula quaerant. 565
 ito, non ultro, nec quicquam tale rogantem
 itit? ipsa licet hoc a Pallade quaeras:
 vis irata est, non hoc irata negabit.
 ne Phocaica clarus tellure Coroneus

- 570 (nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo,
 divitibusque procis — ne me contemne — petebar.
 forma mihi nocuit. nam cum per litora lentis
 passibus, ut soleo, summa spatiarer harena,
 vidit et incaluit pelagi deus. utque precando
 575 tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
 vim parat et sequitur. fugio densumque relinquo
 litus et in molli nequiquam lassor harena.
 inde deos hominesque voco: nec contigit ullum
 vox mea mortalem. mota est pro virgine virgo
 580 auxiliumque tulit. tendebam bracchia caelo:
 bracchia coeperunt levibus nigrescere pennis.
 reicere ex umeris vestem molibar: at illa
 pluma erat inque cutem radices egerat imas.
 plangere nuda meis conabar pectora palmis:
 585 sed neque iam palmas nec pectora nuda gerebam.
 currebam: nec, ut ante, pedes retinebat harena,
 sed summa tollebar humo. mox acta per auras
 evehor et data sum comes inculcata Minervae.
 quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
 590 crimine Nyctimene nostro successit honori?
 an quae per totam res est notissima Lesbos, (*Nyctimene*)
 non audita tibi est, patrium temerasse cubile
 Nyctimenen? avis illa quidem; sed conscia culpae
 conspectum lucemque fugit tenebrisque pudorem
 595 celat, et a cunctis expellitur aethere toto.
 talia dicenti 'tibi' ait 'revocamina' corvus
 'sint precor ista malo: nos vanum spernimus omen,'
 nec coeptum dimittit iter, dominoque iacentem
 cum iuvene Haemonio vidisse Coronida narrat.
 600 laurea delapsa est audito crimine amanti,
 et pariter vultusque deo plectrumque colorque
 excidit. utque animus tumida fervebat ab ira,
 arma assueta capit flexumque a cornibus arcum
 tendit et illa suo totiens cum pectore iuncta
 605 indevitato traiecit pectora telo.
 icta dedit gemitum tractoque a corpore ferro
 candida puniceo perfudit membra cruore
 et dixit 'potui poenas tibi, Phoebe, dedisse,
 sed peperisse prius: duo nunc moriemur in una.'
 610 hactenus, et pariter vitam cum sanguine fudit.
 corpus inane animae frigus letale secutum est.
 Paenitet — heu sero — poenae crudelis amantem,
 seque, quod audierit, quod sic exarserit, odit:

em, per quam crimen causamque dolendi pactus erat, nec non arcumque manumque mque manu temeraria tela, sagittas:	615
amque fovet seraque ope vincere fata et medicas exercet inaniter artes. ostquam frustra temptata, rogumque parari	
: arsuros supremis ignibus artus, ro gemitus (neque enim caelestia tingui et lacrimis) alto de corde petitos	620
haud aliter, quam cum spectante iuvenca s vituli dextra libratus ab aure a discussit claro cava malleus ictu.	625
en ingratos in pectora fudit odores t amplexus iniustaque iusta peregit, lit in cineres labi sua Phoebus eosdem , sed natum flammis uteroque parentis geminique tulit Chironis in antrum,	630
temque sibi non falsae praemia linguae ves albas vetuit consistere corvum. ifer interea divinae stirpis alumno	
erat mixtoque oneri gaudebat honore. enit rutilus umeros protecta capillis entauri, quam quondam nympha Chariclo s in rapidi ripis enixa vocavit	635
oen. non haec artes contenta paternas sse fuit: fatorum arcana canebat. bi vaticinos concepit mente furores	640
tque deo, quem clausum pectore habebat, infantem 'toto' que 'salutifer orbi puer', dixit, 'tibi se mortalia saepe debebunt. animas tibi reddere ademptas	
: idque semel dis indignantibus ausus, lare hoc iterum flamma prohibebere avita, eo corpus fies exangue, deusque, odo corpus eras, et bis tua fata novabis.	645
que, care pater, nunc immortalis et aervis is ut maneat, nascendi lege creatus	650
nori cupies tum, cum cruciabere dirae ne serpentis per saucia membra recepto: ex aeterno patientem numina mortis t, triplicesque deae tua fila solvent.'	
t fatis aliquid. suspirat ab imis bus, lacrimaeque genis labuntur obortae, ta 'praevertunt' inquit 'me fata, vetorque	655

- plura loqui, vocisque meae praecluditur usus.
 non fuerant artes tanti, quae numinis iram
 660 contraxere mihi; mallet nescisse futura.
 iam mihi subduci facies humana videtur,
 iam cibus herba placet, iam latis currere campis
 impetus est. in equam cognataque corpora vertor.
 tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis —'
 665 talia dicenti pars est extrema querelae
 intellecta parum, confusaque verba fuerunt:
 mox nec verba quidem nec equae sonus ille videtur,
 sed simulantis equam: parvoque in tempore certos
 edidit hinnitus et brachia movit in herbas.
 670 tum digiti coeunt et quinos alligat ungues
 perpetuo cornu levis ungula; crescit et oris
 et colli spatium; longae pars maxima pallae
 cauda fit. utque vagi crines per colla iacebant,
 in densas abiere iubas; pariterque novata est
 675 et vox et facies: nomen quoque monstra dedere.
 Flebat opemque tuam frustra Philyreius heros, *Battu*
 Delphice, poscebat. nam nec rescindere magni
 iussa Iovis poteras, nec, si rescindere posses,
 tunc aderas. Elim Messeniaque arva colebas.
 680 illud erat tempus, quo te pastoria pellis
 texit, onusque fuit baculum silvestre sinistrae,
 alterius dispar septenis fistula cannis.
 dumque amor est curae, dum te tua fistula mulcet,
 incustoditae Pylios memorantur in agros
 685 processisse boves. videt has Atlantide Maia
 natus et arte sua silvis occultat abactas.
 senserat hoc furtum nemo, nisi notus in illo
 rure senex; Battum vicina per arva vocabant.
 divitis hic saltus herbosaque pascua Nelei
 690 nobiliumque greges custos servabat equarum.
 hunc timuit blandaque manu seduxit et illi
 'quisquis es, hospes,' ait, 'si forte armenta requiret
 haec aliquis, vidisse nega. neu gratia facto
 nulla rependatur, nitidam cape praemia vaccam,'
 695 et dedit. accepta voces has reddidit hospes:
 'tutus eas. lapis iste prius tua furta loquetur,'
 et lapidem ostendit. simulat Iove natus abire,
 mox redit et versa pariter cum voce figura
 'rustice, vidisti si quas hoc limite' dixit
 700 'ire boves, fer opem furtoque silentia deme.
 iuncta suo pretium dabitur tibi femina tauro.'

ior, postquam est merces geminata, 'sub illis bus' inquit 'erunt.' et erant sub montibus illis. Atlantiades et 'me mihi, perfide, prodis! ihi prodis!' ait periuraque pectora vertit	705
um silicem, qui nunc quoque dicitur Index; nihil merito vetus est infamia saxo. ic se sustulerat paribus Caducifer alis:	<i>Aglaurus.</i>
chiosque volans agros gratamque Minervae ctabat humum cultique arbusta Lycei.	710
rte die castae de more puellae e supposito festas in Palladis arces coronatis portabant sacra canistris. evertentes deus aspicit ales, iterque git in rectum, sed in orbem curvat eundem.	715
ucris visis rapidissima miluus extis, imet et densi circumstant sacra ministri, ur in gyrum nec longius audet abire ue suam motis avidus circumvolat alis:	720
per Actaeas agilis Cyllenius arces at cursus et easdem circumcinat auras. o splendidior quam cetera sidera fulget er, et quanto quam Lucifer aurea Phoebe: virginibus praestantior omnibus Herse ratque decus pompae comitumque suarum.	725
uit forma Iove natus, et aethere pendens ecus exarsit, quam cum Balearica plumbum iacit: volat illud et incandescit eundo, is non habuit, sub nubibus invenit ignes. iter caeloque petit terrena relicto	730
o dissimulat: tanta est fiducia formae. quamquam iusta est, cura tamen adiuvat illam ilcetque comas chlamydemque, ut pendeat apte, at, ut limbus totumque appareat aurum; es in dextra, qua somnos ducit et arcet,	735
sit; ut tersis niteant talaria plantis. ecreta domus ebore et testudine cultos abuit thalamos, quorum tu, Pandrose, dextrum, ros laevum, medium possederat Herse. tenuit laevum, venientem prima notavit	740
rium nomenque dei scitarier ausa est isam adventus. cui sic respondit Atlantis iesque nepos 'ego sum, qui iussa per auras patris porto. pater est mihi Iuppiter ipse. agam causas — tu tantum fida sorori	745

- esse velis prolisque meae matertera dici —
 Herse causa viae: faveas, oramus, amanti.
 aspicit hunc oculis isdem, quibus abdita nuper
 viderat Aglauros flavae secreta Minervae,
 750 proque ministerio magni sibi ponderis aurum
 postulat; interea tectis excedere cogit.
 vertit ad hanc torvi dea bellica luminis orbem
 et tanto penitus traxit suspiria motu,
 ut pariter pectus positamque in pectore forti
 755 aegida concuteret. subit, hanc arcana profana
 detexisse manu, tum cum sine matre creatam
 Lemnicolae stirpem contra data foedera vidit:
 et gratamque deo fore iam gratamque sorori,
 et ditem sumpto, quod avara poposcerat, auro.
 760 protinus Invidiae nigro squalentia tabo
 tecta petit. domus est imis in vallibus huius
 abdita, sole carens, non ulli pervia vento,
 tristis et ignavi plenissima frigoris, et quae
 igne vacet semper, caligine semper abundet.
 765 huc ubi pervenit belli metuenda virago,
 constitit ante domum (neque enim succedere tectis
 fas habet) et postes extrema cuspide pulsat.
 concussae patuere fores. videt intus edentem
 vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
 770 Invidiam, visaque oculos avertit. at illa
 surgit humo pigre semesarumque relinquit
 corpora serpentum passuque incedit inerti.
 utque deam vidit formaque armisque decoram,
 ingemuit vultumque ima ad suspiria duxit.
 775 pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 nusquam recta acies, livent rubigine dentes,
 pectora felle virent, lingua est suffusa veneno.
 risus abest, nisi quem visi movere dolores.
 nec fruitur somno, vigilacibus excita curis,
 780 sed videt ingratos intabescitque videndo
 successus hominum, carpitque et carpitur una,
 suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam,
 talibus adfata est breviter Tritonia dictis
 ‘infice tabe tua natarum Cecropis unam.
 785 sic opus est. Aglauros ea est.’ haud plura locuta
 fugit et impressa tellurem reppulit hasta.
 illa deam obliquo fugientem lumine cernens
 murmura parva dedit successurumque Minervae
 indoluit, baculumque capit, quod spinea totum

vincula cingebant. adopertaque nubibus atris, 790
 quacumque ingreditur, florentia proterit arva
 exuritque herbas et summa cacumina carpit
 adflatque suo populos urbesque domosque
 polluit, et tandem Tritonida conspicit arcem
 ingenis opibusque et festa pace virentem, 795
 vixque tenet lacrimas, quia nil lacrimabile cernit.
 sed postquam thalamos intravit Cecrope natae,
 iussa facit pectusque manu ferrugine tincta
 tangit et hamatis praecordia sentibus implet,
 inspiratque nocens virus piceumque per ossa 800
 dissipat et medio spargit pulmone venenum.
 neve mali causae spatium per latius errent,
 germanam ante oculos fortunatumque sororis
 coniugium pulchraque deum sub imagine ponit
 cunctaque magna facit. quibus irritata, dolore 805
 Cecropis occulto mordetur et anxia nocte,
 anxia luce gemit lentaque miserrima tabe
 liquitur, ut glacies incerto saucia sole.
 felicisque bonis non lenius uritur Hersedes,
 quam cum spinosis ignis supponitur herbis, 810
 quae neque dant flammas lenique tepore cremantur.
 saepe mori voluit, ne quicquam tale videret:
 saepe velut crimen rigido narrare parenti:
 denique in adverso venientem limine sedit
 exclusura deum. cui blandimenta precesque 815
 verbaque iactanti mitissima ‘desine’ dixit:
 ‘hinc ego me non sum nisi te motura repulso.’
 ‘stemus’ ait ‘pacto’ velox Cyllenius ‘isto,’
 caelestique fores virga patefecit. at illi
 surgere conanti partes, quascumque sedendo 820
 flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.
 illa quidem pugnat recto se attollere trunco,
 sed genuum iunctura riget, frigusque per inguen
 labitur, et pallent amisso sanguine venae.
 utque malum late solet immedicabile cancer 825
 serpere et inlaesas vitiatas addere partes,
 sic letalis hiems paulatim in pectora venit
 vitalesque vias et respiramina clausit.
 nec conata loqui est, nec, si conata fuisset,
 vocis habebat iter. saxum iam colla tenebat, 830
 oraque duruerant, signumque exangue sedebat.
 nec lapis albus erat: sua mens infecerat illam.

Has ubi verborum poenas mentisque profanae

Europa.

- cepit Atlantiades, dictas a Pallade terras
 835 linquit et ingreditur iactatis aethera pennis.
 sevocat hunc genitor. nec causam fassus amoris
 'fide minister' ait 'iussorum, nate, meorum,
 pelle moram solitoque celer delabere cursu,
 quaeque tuam matrem tellus a parte sinistra
 840 suspicit (indigenae Sidonida nomine dicunt),
 hanc pete; quodque procul montano gramine pasci
 armentum regale vides, ad litora verte.'
 dixit. et expulsi iamdudum monte iuveni
 litora iussa petunt, ubi magni filia regis
 845 ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
 non bene conveniunt nec in una sede morantur
 maiestas et amor. sceptri gravitate relicta
 ille pater rectorque deum, cui dextra trisulcis
 ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
 850 induitur faciem tauri mixtusque iuvenis
 mugit et in teneris formosus obambulat herbis!
 quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
 calcavere pedis nec solvit aquaticus auster.
 colla toris extant; armis palearia pendent;
 855 cornua parva quidem, sed quae contendere possis
 facta manu, puraque magis perlucida gemma.
 nullae in fronte minae, nec formidabile lumen:
 pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
 quod tam formosus, quod proelia nulla minetur.
 860 sed, quamvis mitem, metuit contingere primo:
 mox adit et flores ad candida porrigit ora.
 gaudet amans et, dum veniat sperata voluptas,
 oscula dat manibus (vix iam, vix cetera differt)
 et nunc alludit viridique exultat in herba,
 865 nunc latus in fulvis niveum deponit harenis:
 paulatimque metu dempto modo pectora praebet
 virginea palpanda manu, modo cornua sertis
 impedienda novis. ausa est quoque regia virgo,
 nescia quem premeret, tergo considerare tauri:
 870 cum deus a terra siccoque a litore sensim
 falsa pedum primis vestigia ponit in undis,
 inde abit ulterius mediique per aequora ponti
 fert praedam. pavet haec litusque ablata relictum
 respicit, et dextra cornum tenet, altera dorso
 875 imposita est; tremulae sinuantur flamine vestes.

LIBER TERTIUS.

	<i>Cadmus.</i>
Iamque deus posita fallacis imagine tauri se confessus erat Dictaeaeque rura tenebat: cum pater ignarus Cadmo perquirere raptam imperat et poenam, si non invenerit, addit exilium, factus pius et sceleratus eodem.	5
orbe pererrato (quis enim deprendere possit furta Iovis?) profugus patriamque iramque parentis vitat Agenorides Phoebique oracula supplex consulit et, quae sit tellus habitanda, requirit. 'bos tibi' Phoebus ait 'solis occurret in arvis, nullum passa iugum curvique immunis aratri. hac duce carpe vias et, qua requieverit herba, moenia fac condas, Boeotiaque illa vocato.'	10
vix bene Castalio Cadmus descenderat antro: incustoditam lente videt ire iuvencam nullum servitii signum cervice gerentem.	15
subsequitur pressoque legit vestigia gressu auctoremque viae Phoebum taciturnus adorat. iam vada Cephisi Panopesque evaserat arva: bos stetit et tollens speciosam cornibus altis ad caelum frontem mugitibus impulit auras.	20
atque ita respiciens comites sua terga sequentes procubuit teneraque latus summisit in herba. Cadmus agit grates peregrinaeque oscula terrae figit et ignotos montes agrosque salutat.	25
sacra Iovi facturus erat: iubet ire ministros et petere e vivis libandas fontibus undas.	
Silva vetus stabat nulla violata securi, et specus in medio, virgis ac vimine densus, efficiens humilem lapidum compagibus arcum, uberibus fecundus aquis, ubi conditus antro Martius anguis erat, cristis praesignis et auro. igne micant oculi; corpus tumet omne veneno; tresque vibrant linguae; triplici stant ordine dentes.	30
quem postquam Tyria lucum de gente profecti infausto tetigere gradu, demissaque in undas urna dedit sonitum, longo caput extulit antro caeruleus serpens horrendaque sibila misit. effluxere urnae manibus sanguisque reliquit corpus, et attonitos subitus tremor occupat artus.	35
ille volubilibus squamosos nexibus orbes	40

- torquet et immensos saltu sinuatur in arcus,
ac media plus parte leves erectus in auras
despicit omne nemus, tantoque est corpore, quanto,
45 si totum spectes, geminas qui separat Arctos.
nec mora: Phoenicas, sive illi tela parabant,
sive fugam, sive ipse timor prohibebat utrumque,
occupat. hos morsu, longis complexibus illos,
hos necat adflata funesti tabe veneni.
- 50 fecerat exiguas iam sol altissimus umbras:
quae mora sit sociis, miratur Agenore natus
vestigatque viros. tegimen derepta leoni
pellis erat, telum splendenti lancea ferro
et iaculum, teloque animus praestantior omni.
- 55 ut nemus intravit letataque corpora vidit
victoremque supra spatiosi corporis hostem
tristia sanguinea lambentem vulnera lingua,
' aut ultor vestrae, fidissima corpora, mortis,
aut comes ' inquit ' ero. ' dixit, dextraque molarem
- 60 sustulit et magnum magno conamine misit.
illius impulsu cum turribus ardua celsis
moenia mota forent: serpens sine vulnere mansit,
loricaeque modo squamis defensus et atrae
duritia pellis validos cute reppulit ictus.
- 65 at non duritia iaculum quoque vicit eadem,
quod medio lentae spinae curvamine fixum
constitit; et totum descendit in ilia ferrum.
ille dolore ferox caput in sua terga retorsit
vulneraque aspexit fixumque hastile momordit,
- 70 idque ubi vi multa partem labefecit in omnem,
vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus haesit.
tunc vero postquam solitas accessit ad iras
causa recens, plenis tumuerunt guttura venis,
spumaque pestiferos circumfluit albida rictus,
- 75 terraque rasa sonat squamis, quique halitus exit
ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
ipse modo immensum spiris facientibus orbem
cingitur, interdum longa trabe rectior astat,
impete nunc vasto ceu concitus imbribus amnis
- 80 fertur et obstantes proturbat pectore silvas.
cedit Agenorides paulum spolioque leonis
sustinet incursus instantiaque ora retardat
cuspidem praetenta. furit ille et inania duro
vulnera dat ferro figitque in acumine dentes.
- 85 iamque venenifero sanguis manare palato

coeperat et virides aspergine tinxerat herbas:
 sed leve vulnus erat, quia se retrahebat ab ictu
 laesaque colla dabat retro plagamque sedere
 cedendo arcebat nec longius ire sinebat:
 donec Agenorides coniectum in guttura ferrum 90
 usque sequens pressit, dum retro quercus eunti
 obstitit, et fixa est pariter cum robore cervix.
 pondere serpentis curvata est arbor et ima
 parte flagellari gemuit sua robora caudae.
 dum spatium victor victi considerat hostis, 95
 vox subito audita est. neque erat cognoscere promptum,
 unde; sed audita est: 'quid, Agenore nate, peremptum
 serpentem spectas? et tu spectabere serpens.'
 ille diu pavidus pariter cum mente colorem
 perdidit, gelidoque comae terrore rigeabant. 100
 ecce viri faultrix superas delapsa per auras
 Pallas adest motaeque iubet supponere terrae
 vipereos dentes, populi incrementa futuri.
 parit et, ut presso sulcum patefecit aratro,
 spargit humi iussos, mortalia semina, dentes. 105
 inde (fide maius) glaebae coepere moveri,
 primaque de sulcis acies apparuit hastae,
 tegmina mox capitum picto nutantia cono,
 mox umeri pectusque onerataque brachia telis
 existunt, crescitque seges clipeata virorum. 110
 sic ubi tolluntur festis aulaeae theatris,
 surgere signa solent primumque ostendere vultus,
 cetera paulatim, placidoque educta tenore
 tota patent imoque pedes in margine ponunt.
 territus hoste novo Cadmus capere arma parabat: 115
 'ne cape' de populo quem terra creaverat unus
 exclamat 'nec te civilibus insere bellis.'
 atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
 comminus ense ferit: iaculo cadit eminus ipse.
 hic quoque, qui leto dederat, non longius illo 120
 vivit, et expirat, modo quas acceperat, auras.
 exemploque pari furit omnis turba, suoque
 Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 iamque brevis vitae spatium sortita iuventus
 sanguineo tepidam plangebatur pectore matrem, 125
 quinque superstibus. quorum fuit unus Echion.
 is sua iecit humo monitu Tritonidis arma
 fraternaeque fidem pacis petiitque deditque.
 hos operis comites habuit Sidonius hospes,

- 130 cum posuit iussam Phoebæis sortibus urbem.
 Iam stabant Thebæ. poteras iam, Cadme, videri
 exilio felix. soceri tibi Marsque Venusque
 contigerant: huc adde genus de coniuge tanta,
 tot natos natasque et, pignora cara, nepotes,
 135 hos quoque iam iuvenes. sed scilicet ultima semper
 expectanda dies homini est, dicitque beatus
 ante obitum nemo supremaque funera debet.
 Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas *Actæon*
 causa fuit luctus, alienaque cornua fronti
 140 addita, vosque canes satiatae sanguine erili.
 at bene si quaeras, fortunæ crimen in illo,
 non scelus invenies: quod enim scelus error habebat?
 mons erat infectus variarum caede ferarum,
 iamque dies medius rerum contraxerat umbras,
 145 et sol ex aequo meta distabat utraque:
 cum iuvenis placido per devia lustra vagantes
 participes operum compellat Hyantius ore:
 'lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum,
 fortunæque dies habuit satis. altera lucem
 150 cum croceis invecta rotis Aurora reducet,
 propositum repetemus opus. nunc Phoebus utraque
 distat idem terra finditque vaporibus arva.
 sistite opus præsens nodosaque tollite lina.'
 iussa viri faciunt intermittuntque laborem.
 155 vallis erat piceis et acuta densa cupressu,
 nomine Gargaphie, succinctae sacra Dianae,
 cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
 arte laboratum nulla: simulaverat artem
 ingenio natura suo; nam pumice vivo
 160 et levibus tofis nativum duxerat arcum.
 fons sonat a dextra, tenui perlucidus unda,
 margine gramineo patulos incinctus hiatus.
 hic dea silvarum venatu fessa solebat
 virgineos artus liquido perfundere rore.
 165 quo postquam subiit, nympharum tradidit uni
 armigeræ iaculum pharetramque arcusque retentos;
 altera depositae subiecit bracchia pallae;
 vincla duae pedibus demunt. nam doctior illis
 Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
 170 colligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis.
 excipiunt laticem Nepheleque Hyaleque Rhanisque
 et Psecas et Phiale, funduntque capacibus urnis.
 dumque ibi perluitur solita Titania lympa,

nepos Cadmi dilata parte laborum emus ignotum non certis passibus errans nit in lucum: sic illum fata ferebant.	175
imul intravit rorantia fontibus antra, erant nudae viso sua pectora nymphae assere viro subitisque ululatibus omne vere nemus, circumfusaeque Dianam ribus texere suis. tamen altior illis dea est colloque tenus supereminet omnes. olor infectis adversi solis ab ictu us esse solet aut purpureae aurorae, t in vultu visae sine veste Dianae.	180 185
quamquam comitum turba est stipata suarum, us obliquum tamen astitit oraque retro et ut vellet promptas habuisse sagittas, habuit sic hausit aquas, vultumque virilem dit spargensque comas ultricibus undis	190
lit haec cladis praenuntia verba futurae: 'tibi me posito visam velamine narres, teris narrare, licet.' nec plura minata parso capiti vivacis cornua cervi, patium collo summasque cacuminat aures, pedibusque manus, cum longis bracchia mutat bus et velat maculoso vellere corpus. us et pavor est. fugit Autonoeius heros tam celerem cursu miratur in ipso. ro vultus et cornua vidit in unda,	195 200
miserum!' dicturus erat: vox nulla secuta est. nuit: vox illa fuit; lacrimaeque per ora sua fluxerunt: mens tantum pristina mansit. faciat? repetatne domum et regalia tecta? teat silvis? pudor hoc, timor impedit illud.	205
dubitat, videre canes: primique Melampus batesque sagax latratu signa dederunt, ius Ichnobates, Spartana gente Melampus. ruunt alii rapida velocius aura, phagus et Dorceus et Oribasus, Arcades omnes, ophonusque valens et trux cum Laelape Theron, dibus Pterelas et naribus utilis Agre, eusque fero nuper percussus ab apro, e lupo concepta Nape, pecudesque secuta enis, et natis comitata Harpyia duobus,	210 215
bstricta gerens Sicyonius ilia Ladon omas et Canache Sticteque et Tigris et Alce	

- et niveis Leucon et villis Asbolus atris
 praevalidusque Lacon et cursu fortis Aëlo
 220 et Thous et Cyprio velox cum fratre Lycisce,
 et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos et Melaneus hirsutaque corpore Lachne,
 et patre Dictaeo, sed matre Laconide nati
 Labros et Argiodus, et acutae vocis Hylactor,
 225 quosque referre mora est. ea turba cupidine praedae
 per rupes scopulosque adituque carentia saxa,
 quaque est difficilis quaque est via nulla, sequuntur.
 ille fugit per quae fuerat loca saepe secutus.
 heu, famulos fugit ipse suos! clamare libebat
 230 'Actaeon ego sum, dominum cognoscite vestrum!'
 verba animo desunt: resonat latratibus aether.
 prima Melanchaetes in tergo vulnera fecit,
 proxima Therodamas: Oresitrophus haesit in armo.
 tardius exierant, sed per compendia montis
 235 anticipata via est. dominum retinentibus illis
 cetera turba coit confertque in corpore dentes.
 iam loca vulneribus desunt. gemit ille, sonumque,
 etsi non hominis, quem non tamen edere possit
 cervus, habet maestisque replet iuga nota querelis;
 240 et genibus pronis supplex similisque roganti
 circumfert tacitos tamquam sua brachia vultus.
 at comites rapidum solitis hortatibus agmen
 ignari instigant oculisque Actaeona quaerunt
 et velut absentem certatim Actaeona clamant —
 245 ad nomen caput ille refert — et abesse queruntur,
 nec capere oblatae segnem spectacula praedae.
 vellet abesse quidem; sed adest. velletque videre,
 non etiam sentire, canum fera facta suorum.
 undique circumstant, mersisque in corpore rostris
 250 dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
 [nec nisi finita per plurima vulnera vita
 ira pharetratae fertur satiata Dianae.]
 Rumor in ambiguo est. aliis violentior aequo *Semela*
 visa dea est, alii laudant dignamque severa
 255 virginitate vocant. pars invenit utraque causas.
 sola Iovis coniunx non tam culpetne probetne
 eloquitur, quam clade domus ab Agenore ductae
 gaudet, et a Tyria collectum paelice transfert
 in generis socios odium. subit ecce priori
 260 causa recens, gravidamque dolet de semine magni
 esse Iovis Semelen. dum linguam ad iurgia solvit,

'eci quid enim totiens per iurgia?' dixit:
 petenda mihi est. ipsam, si maxima Iuno
 vocor, perdam, si me gemmantia dextra
 ra tenere decet, si sum regina Iovisque 265
 ror et coniunx, certe soror. at, puto, furto est
 enta, et thalami brevis est iniuria nostri?
 ipit! id deerat! manifestaue crimina pleno
 utero, et mater, quod vix mihi contigit, uno
 ove vult fieri: tanta est fiducia formae. 270
 : eam faxo. nec sum Saturnia, si non
 ove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.
 it ab his solio, fulvaque recondita nube
 a adit Semeles. nec nubes ante removit,
 a simulavit anum posuitque ad tempora canos 275
 vitque cutem rugis, et curva trementi
 bra tulit passu. vocem quoque fecit anilem,
 que erat Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
 ubi captato sermone diuque loquendo
 omen venire Iovis, suspirat et 'opto, 280
 iter ut sit' ait. 'metuo tamen omnia. multi
 ine divorum thalamos iniere pudicos.
 tamen esse Iovem satis est. det pignus amoris,
 odo verus is est. quantusque et qualis ab alta
 ne excipitur, tantus talisque, rogato, 285
 ibi complexus suaque ante insignia sumat.'
 us ignaram Iuno Cadmeida dictis
 arat. rogat illa Iovem sine nomine munus.
 leus 'elige' ait, 'nullam patiere repulsam.
 que magis credas, Stygii quoque conscia sunt 290
 ina torrentis: timor et deus ille deorum est.'
 . malo nimiumque potens perituraque amantis
 quo Semele 'qualem Saturnia' dixit
 olet amplecti, Veneris cum foedus initis,
 ihi te talem.' voluit deus ora loquentis 295
 imere: exierat iam vox properata sub auras.
 nuit. neque enim non haec optasse, neque ille
 iurasse potest. ergo maestissimus altum
 era conscendit, vultuque sequentia traxit
 la, quis nimbos inmixtaque fulgura ventis 300
 lit et tonitrus et inevitabile fulmen.
 tamen usque potest, vires sibi demere temptat.
 quo centimanum deiecerat igne Typhoea,
 : armatur eo: nimium feritatis in illo est.
 liud levius fulmen, cui dextra Cyclopum 305

- saevitiae flammaeque minus, minus addidit irae:
 tela secunda vocant superi. capit illa domumque
 intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
 non tulit aetheros donisque iugalibus arsit.
 310 imperfectus adhuc infans genetricis ab alvo
 eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
 insuitur femori maternaque tempora complet.
 furtim illum primis Ino matertera cunis
 educat: inde datum nymphae Nyseides antris
 315 occuluere suis lactisque alimenta dedere.
 Dumque ea per terras fatali lege geruntur, *Tiresias.*
 tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi:
 forte Iovem memorant, diffusum nectare, curas
 seposuisse graves vacuaque agitasse remisos
 320 cum Iunone iocos et 'maior vestra profecto est,
 quam quae contingit maribus' dixisse 'voluptas.'
 illa negat. placuit, quae sit sententia docti
 quaerere Tiresiae: Venus huic erat utraque nota.
 nam duo magnorum viridi coeuntia silva
 325 corpora serpentum baculi violaverat ictu:
 deque viro factus (mirabile) femina septem
 egerat autumnos. octavo rursus eosdem
 vidit et 'est vestrae si tanta potentia plagae,'
 dixit 'ut auctoris sortem in contraria mutet,
 330 nunc quoque vos feriam.' percussis anguibus isdem
 forma prior rediit, genitivaque venit imago.
 arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
 dicta Iovis firmat. gravius Saturnia iusto
 nec pro materia fertur doluisse, suique
 335 iudicis aeterna damnavit lumina nocte.
 at pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam
 facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
 scire futura dedit poenamque levavit honore.
 — Ille per Aonias fama celeberrimus urbes *Narcissus.*
 340 inreprehensa dabat populo responsa petenti.
 prima fide vocisque ratae temptamina sumpsit
 caerulea Liriope, quam quondam flumine curvo
 implicuit clausaeque suis Cephisus in undis
 vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
 345 infantem, nymphis iam tunc qui posset amari,
 Narcissumque vocat. de quo consultus, an esset
 tempora maturae visurus longa senectae,
 fatidicus vates 'si se non noverit' inquit.
 vana diu visa est vox auguris. exitus illam

probat letique genus novitasque furoris. 350
 ter ad quinos unum Cephisius annum
 at, poteratque puer iuvenisque videri.
 illum iuvenes, multae cupiere puellae;
 t in tenera tam dura superbia forma:
 lum iuvenes, nullae tetigere puellae. 355
 hunc trepidos agitantes in retia cervos
 (Echo.)
 nymphæ, quæ nec reticere loquenti
 or ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
 adhuc Echo, non vox erat. et tamen usum
 non alium, quam nunc habet, oris habebat, 360
 de multis ut verba novissima posset.
 hoc Iuno, quia, cum deprendere posset
 ve saepe suo nymphas in monte iacentes,
 um longo prudens sermone tenebat,
 igerent nymphæ. postquam Saturnia sensit, 365
 ait 'linguae, qua sum delusa, potestas
 tibi dabitur vocisque brevissimus usus:'
 minas firmat. tamen hæc in fine loquendi
 nat voces auditaque verba reportat.
 bi Narcissum per devia rura vagantem 370
 : incaluit, sequitur vestigia furtim:
 : magis sequitur, flamma propiore calescit,
 ter, quam cum summis circumlita taedis
 as rapiunt vivacia sulphura flammæ.
 iens voluit blandis accedere dictis 375
 es adhibere preces! natura repugnat
 it, incipiat. sed, quod sinit, illa parata est
 are sonos, ad quos sua verba remittat.
 uer, comitum seductus ab agmine fido,
 'ecquis adest?', et 'adest' responderat Echo. 380
 pet atque aciem partes dimittit in omnes.
 veni' magna clamat. vocat illa vocantem.
 , et rursus nullo veniente 'quid' inquit
 gis?' et totidem, quot dixit, verba recepit.
 , et alternæ deceptus imagine vocis 385
 ceamus' ait, nullique libentius umquam
 sura sono 'coeamus' rettulit Echo
 is favet ipsa suis, egressaque silva
 t iniceret sperato braccia collo.
 it fugiensque 'manus complexibus aufer!
 it 'emoriar, quam sit tibi copia nostri.' 390
 illa nihil nisi 'sit tibi copia nostri.'
 latet silvis pudibundaque frondibus ora

- protegit et solis ex illo vivit in antris.
 395 sed tamen haeret amor crescitque dolore repulsae.
 extenuant vigiles corpus miserabile curae,
 adducitque cutem macies et in aëra sucus
 corporis omnis abit: vox tantum atque ossa supersunt.
 vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
 400 [inde latet silvis nulloque in monte videtur:
 omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illa.]
 — Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
 luserat hic nymphas, sic coetus ante viriles.
 inde manus aliquis despectus ad aethera tollens
 405 ‘sic amet ipse licet, sic non potiat amor!’
 dixerat: assensit precibus Rhamnusia iustis.
 fons erat inlimis, nitidis argenteus undis,
 quem neque pastores neque pastae monte capellae
 contigerant aliudve pecus, quem nulla volucris
 410 nec fera turbarat nec lapsus ab arbore ramus.
 gramen erat circa, quod proximus umor alebat,
 silvaeque sole locum passura tepescere nullo.
 hic puer et studio venandi lassus et aestu
 procubuit, faciemque loci fontemque secutus.
 415 [dumque sitim sedare cupit, sitis altera crevit]
 dumque bibit, visae correptus imagine formae
 spem sine corpore amat; corpus putat esse, quod unda est.
 adstupet ipse sibi vultuque immotus eodem
 haeret, ut e Pario formatum marmore signum.
 420 spectat humi positus geminum — sua lumina — sidus,
 et dignos Baccho, dignos et Apolline crines,
 impubesque genas et eburnea colla decusque
 oris et in niveo mixtum candore ruborem,
 cunctaque miratur, quibus est mirabilis ipse.
 425 se cupit imprudens, et qui probat, ipse probatur,
 dumque petit, petitur, pariterque accendit et ardet.
 irrita fallaci quotiens dedit oscula fonti!
 in mediis quotiens visum captantia collum
 brachia mersit aquis nec se deprendit in illis!
 430 quid videat, nescit. sed quod videt, uritur illo,
 atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
 quod petis, est nusquam: quod amas, avertere, perdes!
 ista repercussae, quam cernis, imaginis umbra est:
 435 nil habet ista sui; tecum venitque manetque;
 tecum discedet, si tu discedere possis.
 non illum Cereris, non illum cura quietis

here inde potest: sed opaca fusus in herba
 t inexplēto mendacem lumine formam,
 3 oculos perit ipse suos. paulumque levatus 440
 cumstantes tendens sua bracchia silvas
 s, io silvae, crudelius' inquit 'amavit?
 enim, et multis latebra opportuna fuistis.
 n, cum vestrae tot agantur saecula vitae,
 3 tabuerit, longo meministis in aevo? 445
 cet, et video; sed quod videoque placetque,
 mēn invenio: tantus tenet error amantem!
 e magis doleam, nec nos mare separat ingens
 a nec montes nec clausis moenia portis:
 i prohibemur aqua. cupit ipse teneri: 450
 quotiens liquidis porreximus oscula lymphis,
 tiens ad me resupino nititur ore.
 putes tangi! minimum est, quod amantibus obstat.
 is es, huc exi! quid me, puer unice, fallis,
 petitus abis? certe nec forma nec aetas 455
 ea, quam fugias; et amarunt me quoque nymphae.
 mihi nescio quam vultu promittis amico,
 ie ego porrexi tibi bracchia, porrigis ultro:
 isi, adrides: lacrimas quoque saepe notavi,
 crimante, tuas. nutu quoque signa remittis: 460
 antum motu formosi suspicor oris,
 refers, aures non pervenientia nostras.
 3o sum! sensi, nec me mea fallit imago!
 amore mei, flammās moveoque feroque.
 'faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo? 465
 cupio, mecum est: inopem me copia fecit.
 am a nostro secedere corpore possem!
 i in amante novum: vellem, quod amamus, abesset!
 e dolor vires adimit, nec tempora vitae
 meae superant, primoque extinguo in aevo. 470
 ihi mors gravis est posituro morte dolores:
 ui diligitur, vellem diuturnior esset.
 duo concordēs anima moriemur in una.'
 et ad faciem rediit male sanus eandem
 rimis turbavit aquas, obscuraque moto 475
 a forma lacu est. quam cum vidisset abire,
 refugis? remane, nec me, crudelis, amantem
 3' clamavit: 'liceat, quod tangere non est,
 re, et misero praebere alimenta furori.'
 ue dolet, summa vestem deduxit ab ora 480
 ue marmoreis percussit pectora palmis.

- pectora traxerunt tenuem percussa ruborem,
 non aliter quam poma solent, quae candida parte
 parte rubent, aut ut variis solet uva racemis
 485 ducere purpureum nondum matura colorem.
 quae simul aspexit liquefacta rursus in unda,
 non tulit ulterius; sed ut intabescere flavae
 igne levi cerae, matutinaeque pruinae
 sole tepente solent, sic attenuatus amore
 490 liquitur et tecto paulatim carpitur igni.
 et neque iam color est mixto candore rubori,
 nec vigor et vires et quae modo visa placebant,
 nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
 quae tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
 495 indoluit, quotiensque puer miserabilis 'eheu!
 dixerat, haec resonis iterabat vocibus 'eheu.'
 cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
 haec quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 ultima vox solitam fuit haec spectantis in undam
 500 'heu frustra dilecte puer!' totidemque remisit
 verba locus. dictoque 'vale,' 'vale' inquit et Echo.
 ille caput viridi fessum summisit in herba:
 lumina mors clausit domini mirantia formam.
 tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
 505 in Stygia spectabat aqua. planxere sorores
 Naides et sectos fratri posuere capillos,
 planxerunt Dryades: plangentibus assonat Echo.
 iamque rogem quassasque faces feretrumque parabant:
 nusquam corpus erat. croceum pro corpore florem
 510 inveniunt, foliis medium cingentibus albis.
 Cognita res meritam vati per Achaïdas urbes *Pentheus*
 attulerat famam, nomenque erat auguris ingens.
 spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus
 contemptor superum Pentheus, praesagaque ridet
 515 verba senis tenebrasque et cladem lucis ademptae
 obicit. ille movens albertia tempora canis
 'quam felix esses, si tu quoque luminis huius
 orbis' ait 'fieres, ne Bacchica sacra videres!
 namque dies aderit, quam non procul auguror esse,
 520 qua novus huc veniat, proles Semeleïa, Liber.
 quem nisi templorum fueris dignatus honore,
 mille lacer spargere locis, et sanguine silvas
 foedabis matremque tuam matrisque sorores.
 eveniet. neque enim dignabere numen honore,
 525 meque sub his tenebris nimium vidisse quereris.'

dicentem proturbat Echione natus.
 fides sequitur, responsaque vatis aguntur.
 r adest, festisque fremunt ululatus agri,
 r ruit, mixtaeque viris matresque nurusque
 isque proceresque ignota ad sacra feruntur. 530
 furor, anguigenae, proles Mavortia, vestras
 uit mentes?' Pentheus ait, 'aerane tantum
 repulsa valent et adunco tibia cornu
 agicae fraudes, ut, quos non bellicus ensis,
 tuba terruerit, non strictis agmina telis, 535
 aeae voces et mota insania vino
 enique greges et inania tympana vincant?
 e, senes, mirer, qui longa per aequora vecti
 Lyrone, hac profugos posuistis sede Penates,
 sinitis sine Marte capi? vosne, acrior aetas, 540
 enes, propiorque meae, quos arma tenere,
 thyrsos, galeaque tegi, non fronde, decebat?
 precor, memores, qua sitis stirpe creati,
 que animos, qui multos perdidit unus,
 te serpentis! pro fontibus ille lacuque 545
 iit: at vos pro fama vincite vestra!
 ledit leto fortes, vos pellite molles
 trium retinete decus. si fata vetabant
 diu Thebas, utinam tormenta virique
 ia diruerent, ferrumque ignisque sonarent! 550
 nus miseri sine crimine; sorsque querenda,
 elanda foret, lacrimaeque pudore carerent.
 inc a puero Thebae capientur inermi,
 i neque bella iuvant nec tela nec usus equorum,
 nadjidi murra crines mollesque coronae 555
 uraque et pictis intextum vestibibus aurum.
 i quidem ego actutum — modo vos absistite — cogam
 nptumque patrem commentaque sacra fateri.
 stis Acrisio est animi, contemnere vanum
 m et Argolicas venienti claudere portas: 560
 hea terrebit cum totis advena Thebis?
 ti' (famulis hoc imperat), 'ite ducemque
 nite huc vinctum! iussis mora segnis abesto.'
 avus, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum
 iunt dictis frustra que inhibere laborant. 565
 r admonitu est, irritaturque retentu
 scit rabies, remoraminaque ipsa nocebant.
 30 torrentem, qua nil obstabat eunti,
 s et modico strepitu decurrere vidi:

- 570 at quacumque trabes obstructaque saxa tenebant,
 spumeus et fervens et ab obice saevior ibat.
 ecce cruentati redeunt et, Bacchus ubi esset,
 quaerenti domino Bacchum vidiisse negarunt;
 'hunc' dixere 'tamen comitem famulumque sacrorum
 575 cepimus' et tradunt manibus post terga ligatis
 sacra dei quendam Tyrrhena gente secutum.
 Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
 fecerat; et quamquam poenae vix tempora differt,
 'o periture tuaque aliis documenta dature
 580 morte,' ait 'ede tuum nomen nomenque parentum
 et patriam, morisque novi cur sacra frequentes.'
 ille metu vacuus 'nomen mihi' dixit 'Acoetes, (*Bacchus +*
 patria Maeonia est; humili de plebe parentes. *navitas.*)
 non mihi, quae duri colerent, pater arva, iuveni,
 585 lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
 pauper et ipse fuit, linoque solebat et hamis
 decipere et calamo salientes ducere pisces.
 ars illi sua census erat. cum traderet artem,
 "accipe quas habeo, studii successor et heres,"
 590 dixit "opes!" moriensque mihi nihil ille reliquit
 praeter aquas: unum hoc possum appellare paternum.
 mox ego, ne scopulis haererem semper in isdem,
 addidici regimen dextra moderante carinae
 flectere, et Oleniae sidus pluviale capellae
 595 Taygetenque Hyadasque oculis Arctonque notavi
 ventorumque domos et portus puppibus aptos.
 forte petens Delum Chiae telluris ad oras
 applicor, et dextris adducor litora remis,
 doque leves saltus udaeque immittor harenae.
 600 nox ubi consumpta est (Aurora rubescere primo
 coeperat), exurgo laticesque inferre recentes
 admoneo monstroque viam, quae ducat ad undas.
 ipse quid aura mihi tumulo promittat ab alto
 prospicio comitesque voco repetoque carinam.
 605 "adsumus en!" inquit sociorum primus Opheltis,
 utque putat praedam deserto nactus in agro,
 virginea puerum ducit per litora forma.
 ille mero somnoque gravis titubare videtur
 vixque sequi. specto cultum faciemque gradumque:
 610 nil ibi, quod credi posset mortale, videbam.
 et sensi, et dixi sociis "quod numen in isto
 corpore sit, dubito: sed corpore numen in isto est.
 quisquis es, o faveas nostrisque laboribus adsis:

his quoque des veniam." "pro nobis mitte precari,"
 Dictys ait, quo non alius conscendere summas 615
 ocior antemnas prenoque rudente relabi.
 hoc Libys, hoc flavus, prorae tutela, Melanthus,
 hoc probat Alcimedon et, qui requiemque modumque
 voce dabat remis, animorum hortator Epopeus,
 hoc omnes alii. praedae tam caeca cupido est. 620
 "non tamen hanc sacro violari pondere pinum
 perpetiar" dixi: "pars hic mihi maxima iuris."
 inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
 de numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe
 exilium dira poenam pro caede luebat. 625
 is mihi, dum resto, iuvenali guttura pugno
 rupit, et excussum misisset in aequora, si non
 haessem, quamvis amens, in fune retentus.
 impia turba probat factum. tum denique Bacchus —
 Bacchus enim fuerat — veluti clamore solutus 630
 sit sopor, aequa mero redeant in pectora sensus,
 "quid facitis? quis clamor?" ait, "qua (dicite, nautae!)
 huc ope perveni? quo me deferre paratis?"
 "pone metum," Proreus "et quos contingere portus,
 ede, velis," dixit: "terra sistere petita." 635
 "Naxon" ait Liber "cursus advertite vestros.
 illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus."
 per mare fallaces perque omnia numina iurant
 sic fore, meque iubent pictae dare vela carinae.
 dextera Naxos erat. dextera mihi lintea danti 640
 "quid facis, o demens? quis te furor" inquit Opheltes
 "persequitur? retine!" "laevam pete" maxima nutu
 pars mihi significat, pars, quid velit, ore susurrat.
 obstipui, "capiat"que "alius moderamina" dixi
 meque ministerio scelerisque artisque removi. 645
 increpor a cunctis, totumque inmurmurat agmen.
 e quibus Aethalion "te scilicet omnis in uno
 nostra salus posita est!" ait et subit ipse meumque
 explet opus, Naxoque petit diversa relicta.
 tum deus illudens, tamquam modo denique fraudem 650
 senserit, e puppi pontum prospectat adunca
 et flenti similis "non haec mihi litora, nautae,
 promisistis" ait, "non haec mihi terra rogata est.
 quo merui poenam facto? quae gloria vestra est,
 si puerum iuvenes, si multi fallitis unum?" 655
 iamdudum flebam. lacrimas manus impia nostras
 ridet et impellit properantibus aequora remis.

- per tibi nunc ipsum — nec enim praesentior illo
 est deus — adiuro, tam me tibi vera referre,
 660 quam veri maiora fide. stetit aequore puppis
 haud aliter, quam si siccum navale teneret.
 illi admirantes remorum in verbere perstant
 velaque deducunt geminaque ope currere temptant.
 impediunt hederæ remos nexuque recurvo
 665 serpunt et gravidis distinguunt vela corymbis. *cluston 4^h*
 ipse racemiferis frontem circumdatus uvis
 pampineis agitât velatam frondibus hastam.
 quem circa tigres simulacraque inania lyncum
 pictarumque iacent fera corpora pantherarum.
 670 exilure viri, sive hoc insania fecit
 sive timor; primusque Medon nigrescere coepit
 corpore et expresso spinæ curvamine flecti.
 incipit huic Lycabas: “in quæ miracula” dixit
 “verteris?” et lati rictus et panda loquenti
 675 naris erat, squamamque cutis durata trahebat.
 at Libys obstantes dum vult obvertere remos,
 in spatium resilire manus breve vidit, et illas
 iam non esse manus, iam pinnas posse vocari.
 alter ad intortos cupiens dare bracchia funes
 680 bracchia non habuit, truncoque repandus in undas
 corpore desiluit. falcata novissima cauda est,
 qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
 undique dant saltus multaque aspergine rorant
 emerguntque iterum redeuntque sub æquora rursus
 685 inque chori ludunt speciem lascivaque iactant
 corpora et acceptum patulis mare naribus efflant.
 de modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
 restabam solus. pavidum gelidumque trementi
 corpore vixque meum firmat deus “excute” dicens
 690 “corde metum, Diamque tene!” delatus in illam
 accessi sacris, Baccheaque festa frequento.
 ‘præbuimus longis’ Pentheus ‘ambagibus aures’ *Pen-*
 inquit, ‘ut ira mora vires absumere posset. *theus.*
 præcipitem famuli rapite hunc, cruciataque diris
 695 corpora tormentis Stygiæ demittite nocti.
 protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acoetes
 clauditur in tectis: et dum crudelia iussæ
 instrumenta necis ferrumque ignesque parantur,
 sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis
 700 sponte sua fama est nullo solvente catenas.
 Perstat Echionides. nec iam iubet ire, sed ipse

vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithaeron
cantibus et clara bacchantum voce sonabat.
ut fremit acer equus, cum bellicus aere canoro
signa dedit tubicen, pugnaeque assumit amorem, 705
Penthea sic ictus longis ululatibus aether
movit, et audito clamore recanduit ira.
monte fere medio est, cingentibus ultima silvis,
purus ab arboribus spectabilis undique campus.
hic oculis illum cernentem sacra profanis 710
prima videt, prima est insano concita cursu,
prima suum misso violavit Penthea thyrsos
mater. 'io, geminae' clamavit, 'adeste, sorores!
ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
ille mihi ferendus aper.' ruit omnis in unum 715
turba furens; cunctae coeunt trepidumque sequuntur,
iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,
iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.
saucius ille tamen 'fer opem, matertera' dixit
'Autonoël moveant animos Actaeonis umbrae.' 720
illa, quis Actaeon, nescit dextramque precantis
abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
non habet infelix, quae matri bracchia tendat:
trunca sed ostendens disiectis vulnera membris,
'aspice, mater!' ait. visis ululavit Agaue 725
collaque iactavit movitque per aëra crinem:
avulsumque caput digitis complexa cruentis
clamat 'io comites, opus haec victoria nostrum est!
non citius frondes autumnni frigore tactas
iamque male haerentes alta rapit arbore ventus, 730
quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
talibus exemplis monitae nova sacra frequentant
turaeque dant sanctasque colunt Ismenides aras.

LIBER QUARTUS.

At non Alcithoë Minyeias orgia censet
accipienda dei, sed adhuc temeraria Bacchum
progeniem negat esse Iovis, sociasque sorores
impietatis habet. festum celebrare sacerdos,
immunesque operum famulas dominasque suorum
pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
serta coma, manibus frondentes sumere thyrsos
iusserat; et saevam laesi fore numinis iram
Minyides. 5

vaticinatus erat. parent matresque nurusque,
 10 telasque calathosque infectaque pensa reponunt
 turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque Ly-
 aeumque

Ignigenamque satumque iterum solumque Bimatrem:
 additur his Nyseus indetonsusque Thyoneus
 et cum Lenaeo genialis consitor uvae,
 15 Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhon,
 et quae praeterea per Graias plurima gentes
 nomina, Liber, habes. tibi enim inconsumpta iuventa est,
 tu puer aeternus, tu formosissimus alto
 conspiceris caelo. tibi, cum sine cornibus astas,
 20 virgineum caput est. oriens tibi victus adusque
 decolor extremo qua tingitur India Gange.

Pentheia tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
 sacrilegos mactas, Tyrrhenaque mittis in aequor
 corpora. tu biugum pictis insignia frenis
 25 colla premis lyncum, Bacchae Satyrique sequuntur,
 quique senex ferula titubantes ebrius artus
 sustinet et pando non fortiter haeret asello.

quacumque ingrederis, clamor iuvenalis et una
 femineae voces impulsaque tympana palmis
 30 concavaque aera sonant longoque foramine buxus. *niper*
 'placatus mitisque' rogant Ismenides 'adsis,
 iussaque sacra colunt. solae Minyeides intus
 intempestiva turbantes festa Minerva

aut ducunt lanas aut stamina pollice versant
 35 aut haerent telae famulasque laboribus urgent.
 e quibus una levi deducens pollice filum,
 'dum cessant aliae commentaque sacra frequentant,
 nos quoque, quas Pallas, melior dea, detinet' inquit,
 'utile opus manuum vario sermone levemus:

40 perque vices aliquid, quod tempora longa videri
 non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.
 dicta probant, primamque iubent narrare sorores.
 illa, quid e multis referat (nam plurima norat),
 cogitat. et dubia est, de te, Babylonia, narret,

45 Derceti, quam versa squamis velantibus artus
 stagna Palaestini credunt motasse figura:
 an magis, ut sumptis illius filia pennis
 extremos altis in turribus egerit annos:
 Nais an ut cantu nimiumque potentibus herbis

50 verterit in tacitos iuvenalia corpora pisces,
 donec idem passa est: an, quae poma alba ferebat,

ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
 hoc placet. hanc, quoniam vulgaris fabula non est,
 talibus orsa modis, lana sua fila sequente.

‘Pyramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter, ⁵⁴
 altera, quas oriens habuit, praelata puellis, *(Pyramus et Thisbe.)*
 contiguas tenuere domos, ubi dicitur altam
^{domo aene} cœcilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
 notitiam primosque gradus vicinia fecit:
 tempore crevit amor. taedae quoque iure coissent: 60
 sed vetere patres. quod non potuere vetare,
 ex aequo captis ardebant mentibus ambo.
 conscius omnis abest: nutu signisque loquuntur.
 quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.
 fissus erat tenui rima, quam duxerat olim 65
 cum fieret, paries domui communis utrique.
 id vitium nulli per saecula longa notatum —
 quid non sentit amor? — primi vidistis amantes
 et vocis fecistis iter. tutaeque per illud
 murmure blanditiae minimo transire solebant. 70
 saepe, ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
 inque vices fuerat captatus anhelitus oris,
 “invide” dicebant “paries, quid amantibus obstas?
 quantum erat, ut sineres toto nos corpore iungi,
 aut hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres! 75
 nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
 quod datus est verbis ad amicas transitus aures.”
 talia diversa nequiquam sede locuti
 sub noctem dixere ‘vale,’ partique dedere
 oscula quisque suae non pervenientia contra. 80
 postera nocturnos aurora removerat ignes,
 solque pruinosas radiis siccaverat herbas:
 ad solitum coiere locum. tum murmure parvo
 multa prius questi, statuunt, ut nocte silenti
 fallere custodes foribusque excedere temptent, 85
 cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquunt,
 neve sit errandum lato spatiantibus arvo,
 conveniant ad busta Nini lateantque sub umbra
 arboris. arbor ibi niveis uberrima pomis
 ardua morus erat, gelido contermina fonti. 90
 pacta placent: et lux, tarde discedere visa,
 praecipitatur aquis, et aquis nox exit ab isdem.
 callida per tenebras versato cardine Thisbe
 egreditur fallitque suos, adopertaque vultum
 pervenit ad tumulum dictaque sub arbore sedit. 95

- audacem faciebat amor. venit ecce recenti
 caede leaena boum spumantes oblita rictus, | ?
 depositura sitim vicini fontis in unda.
 quam procul ad lunae radios Babylonia Thisbe
 100 vidit, et obscurum timido pede fugit in antrum,
 dumque fugit, tergo velamina lapsa reliquit.
 ut lea saeva sitim multa compescuit unda,
 dum redit in silvas, inventos forte sine ipsa
 ore cruentato tenues laniavit amictus.
 105 serius egressus vestigia vidit in alto
 pulvere certa ferae totoque expalluit ore
 Pyramus. ut vero vestem quoque sanguine tinctam
 repperit, "una duos" inquit "nox perdet amantes:
 e quibus illa fuit longa dignissima vita,
 110 nostra nocens anima est. ego te, miseranda, peremi,
 in loca plena metus qui iussi nocte venires,
 nec prior huc veni. nostrum divellite corpus
 et scelerata fero consumite viscera morsu,
 o quicumque sub hac habitatis rupe, leones!
 115 sed timidi est optare necem" — velamina Thisbes
 tollit et ad pactae secum fert arboris umbram.
 utque dedit notae lacrimas, dedit oscula vesti,
 "accipe nunc" inquit "nostri quoque sanguinis haustus!"
 quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum,
 120 nec mora, ferventi moriens e vulnere traxit.
 ut iacuit resupinus humo, cruor emicat alte,
 non aliter quam cum vitiato fistula plumbo
 scinditur et tenui stridente foramine longas
 eiaculatur aquas atque ictibus aëra rumpit.
 125 arborei fetus aspergine caedis in atram
 vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
 purpureo tinguit pendencia mora colore. —
 ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
 illa redit iuvenemque oculis animoque requirit,
 130 quantaque vitarit narrare pericula gestit.
 utque locum et visa cognoscit in arbore formam,
 sic facit incertam pomi color: haeret, an haec sit.
 dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
 membra solum, retroque pedem tulit, oraque buxo
 135 pallidiora gerens exhorruit aequoris instar,
 quod tremit, exigua cum summum stringitur aura.
 sed postquam remorata suos cognovit amores,
 percutit indignos claro plangore lacertos,
 et laniata comas amplexaque corpus amatum

- in mediis ambo deprensi amplexibus haerent.
 185 Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas
 admisitque deos. illi iacuerunt ligati
 turpiter; atque aliquis de dis non tristibus optat
 sic fieri turpis: superi risere, diuque
 haec fuit in toto notissima fabula caelo.
- 190 Exigit indicium memorem Cythereia poenam, (*Leucothoë*)
 inque vices illum, tectos qui laesit amores,
 laedit amore pari. quid nunc, Hyperione nate,
 forma calorque tibi radiataque lumina prosunt?
 nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
 195 ureris igne novo; quique omnia cernere debes,
 Leucothoë spectas et virgine figis in una,
 quos mundo debes, oculos. modo surgis Eoo
 temperius caelo, modo serius incidis undis,
 spectandique mora brumales porrigis horas:
 200 deficis interdum, vitiumque in lumina mentis
 transit et obscurus mortalia pectora terres.
 nec, tibi quod lunae terris propioris imago
 obstiterit, palles: facit hunc amor iste colorem.
 diligis hanc unam. nec te Clymeneque Rhodosque,
 205 nec tenet Aeetae genetrix pulcherrima Circes,
 quaeque tuos Clytie quamvis despecta petebat
 concubitus, ipsoque illo grave vulnus habebat
 tempore: Leucothoë multarum obliviam fecit,
 gentis odoriferae quam formosissima partu
 210 edidit Eurynome. sed postquam filia crevit,
 quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
 rexit Achaemenias urbes pater Orchamus, isque
 septimus a prisco numeratur origine Belo.
 axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
 215 ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
 membra ministeriis nutrit reparatque labori.
 dumque ibi quadrupedes caelestia pabula carpunt,
 noxque vicem peragit, thalamos deus intrat amatos
 versus in Eurynomes faciem genetricis, et inter
 220 bis sex Leucothoë famulas ad lumina cernit
 levia versato ducentem stamina fuso.
 ergo ubi ceu mater carae dedit oscula natae,
 "res" ait "arcana est. famulae, discedite, neve
 eripite arbitrium matri secreta loquendi."
 225 paruerant. thalamoque deus sine teste relicto
 "ille ego sum," dixit "qui longum metior annum,
 omnia qui video, per quem videt omnia tellus,

mundi oculus. mihi, crede, places." pavet illa, metuque
 et colus et fusus digitis cecidere remissis.
 ipse timor decuit: nec longius ille moratus 230
 in veram rediit speciem solitumque nitorem.
 at virgo, quamvis inopino territa visu,
 victa nitore dei posita vim passa querela est.
 invidit Clytie (neque enim moderatus in illa
 Solis amor fuerat) stimolataque paelicis ira 235
 vulgat adulterium, diffamatumque parenti
 indicat. ille ferox inmansuetusque precantem
 tendentemque manus ad lumina Solis et "ille
 vim tulit invitae" dicentem defodit alta
 crudus humo, tumulumque super gravis addit harenae. 240
 dissipat hunc radiis Hyperione natus iterque
 dat tibi, quo possis defossos promere vultus:
 nec tu iam poteras enectum pondere terrae
 tollere, nympha, caput, corpusque exanguie iacebas.
 nil illo fertur volucrum moderator equorum 245
 post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.
 ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
 si queat, in vivum temptat revocare calorem:
 sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
 nectare odorato sparsit corpusque locumque, 250
 multaque praequestus "tanges tamen aethera" dixit.
 protinus imbutum caelesti nectare corpus
 dilicuit terramque suo madefecit odore,
 virgaque per glaebas sensim radicibus actis
 turea surrexit tumulumque cacumine rupit. 255
 At Clytien, quamvis amor excusare dolorem
 indiciumque dolor poterat, non amplius auctor
 lucis adit Venerisque modum sibi fecit in illa.
 tabuit ex illo dementer amoribus usa,
 nympharum impatiens, et sub Iove nocte dieque 260
 sedit humo nuda nudis incompta capillis.
 perque novem luces expers undaeque cibique
 rore mero lacrimisque suis ieiunia pavit,
 nec se movit humo. tantum spectabat euntis
 ora dei, vultusque suos flectebat ad illum. 265
 membra ferunt haesisse solo, partemque coloris
 luridus exanguis pallor convertit in herbas:
 est in parte rubor, violaeque simillimus ora
 flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
 vertitur ad Solem mutataque servat amorem. 270
 Dixerat, et factum mirabile ceperat aures.

- pars fieri potuisse negant; pars omnia veros
 posse deos memorant: sed non est Bacchus in illis.
 poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores.
 275 quae radio stantis percurrens stamina telae
 ‘vulgatos taceo’ dixit ‘pastoris amores
 Daphnidis Idaei, quem nymphe paelicis ira
 contulit in saxum. tantus dolor urit amantes.
 nec loquor, ut quondam naturae iure novato
 280 ambiguus fuerit modo vir, modo femina Sithon.
 te quoque, nunc adamas, quondam fidissime parvo,
 Celmi, Iovi, largoque satos Curetas ab imbri,
 et Crocon in parvos versum cum Smilace flores
 praetereo, dulcique animos novitate tenebo.
 285 Unde sit infamis, quare male fortibus undis *(Salmacis et
 Hermaphro-
 ditus.)*
 Salmacis enervet tactosque remolliat artus,
 discite. causa latet; vis est notissima fontis.
 Mercurio puerum diva Cythereide natum
 Naides Idaeis enutrivere sub antris;
 290 cuius erat facies, in qua materque paterque
 cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
 is tria cum primum fecit quinquennia, montes
 deseruit patrios, Idaque altrice relicta
 ignotis errare locis, ignota videre
 295 flumina gaudebat, studio minuente laborem.
 ille etiam Lycias urbes Lyciaeque propinquos
 Caras adit. videt hic stagnum lucentis ad imum
 usque solum lymphae. non illic canna palustris
 nec steriles ulvae nec acuta cuspide iunci:
 300 perspicuus liquor est. stagni tamen ultima vivo
 caespite cinguntur semperque virentibus herbis.
 nympa colit, sed nec venatibus apta, nec arcus
 flectere quae soleat, nec quae contendere cursu;
 solaque Naiadum celeri non nota Dianae.
 305 saepe suas illi fama est dixisse sorores
 “Salmaci, vel iaculum vel pictas sume pharetras,
 et tua cum duris venatibus otia misce:”
 nec iaculum sumit nec pictas illa pharetras,
 nec sua cum duris venatibus otia miscet;
 310 sed modo fonte suo formosos perluit artus,
 saepe Cytoriaco deducit pectine crines,
 et quid se deceat, spectatas consulit undas;
 nunc perlucenti circumdata corpus amictu
 mollibus aut foliis aut mollibus incubat herbis;
 315 saepe legit flores. et tunc quoque forte legebat,

cum puerum vidit visumque optavit habere.
 nec tamen ante adiit, etsi properabat adire,
 quam se composuit, quam circumspexit amictus
 et finxit vultum et meruit formosa videri.
 tunc sic orsa loqui "puer o dignissime credi 320
 esse deus: seu tu deus es, potes esse Cupido;
 sive es mortalis, qui te genuere, beati,
 et frater felix, et fortunata profecto
 si qua tibi soror est et, quae dedit ubera, nutrix.
 sed longe cunctis longeque beatior illa, 325
 si qua tibi sponsa est, si quam dignabere taeda.
 haec tibi sive aliqua est, mea sit furtiva voluptas:
 seu nulla est, ego sim, thalamumque ineamus eundem."
 Nais ab his tacuit. pueri rubor ora notavit
 (nescit enim, quid amor): sed et erubuisse decebat. 330
 hic color aprica pendentibus arbore pomis
 aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
 cum frustra resonant aera auxiliaria, lunae.
 poscenti nymphae sine fine sororia saltem
 oscula iamque manus ad eburnea colla ferenti 335
 "desinis? aut fugio, tecumque" ait "ista relinquo."
 Salmacis extimuit "loca"que "haec tibi libera trado,
 hospes" ait, simulatque gradu discedere verso,
 tum quoque respiciens, fruticumque recondita silva
 delituit flexuque genu submitit. at ille, 340
 huc it et hinc illuc, et in alludentibus undis
 summa pedum taloque tenus vestigia tinguit.
 nec mora, temperie blandarum captus aquarum
 mollia de tenero velamina corpore ponit. 345
 tum vero stupuit nudaeque cupidine formae
 Salmacis exarsit. flagrant quoque lumina nymphae
 non aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
 opposita speculi referitur imagine Phoebus.
 vixque moram patitur, vix iam sua gaudia differt, 350
 iam cupit amplecti, iam se male continet amens.
 ille, cavis velox applauso corpore palmis
 desilit in latices, alternaque bracchia ducens
 in liquidis translucet aquis, ut eburnea si quis
 signa tegat claro vel candida lilia vitro. 355
 "vicinus, et meus est!" exclamat Nais, et omni
 veste procul iacta mediis immittitur undis
 pignantemque tenet luctantiaque oscula carpit
 subiectatque manus invitaque pectora tangit,

- 360 et nunc hac iuveni, nunc circumfunditur illac.
 denique nitentem contra elabique volentem
 implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales
 sublimemque rapit; pendens caput illa pedesque
 alligat et cauda spatiantes implicat alas:
- 365 utve solent hederæ longos intexere truncos;
 utque sub æquoribus deprensam polypus hostem
 continet, ex omni dimissis parte flagellis.
 perstat Atlantiades sperataque gaudia nymphae
 denegat. illa premit, commissaque corpore toto
- 370 sicut inhaerebat, "pugnes licet, improbe," dixit
 "non tamen effugies — ita di iubeatis, et istum
 nulla dies a me nec me diducat ab isto."
 vota suos habuere deos. nam mixta duorum
 corpora iunguntur, faciesque inducitur illis
- 375 una. velut si quis conducat cortice ramos,
 crescendo iungi pariterque adolescere cernit:
 sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
 nec duo sunt, sed forma duplex, nec femina dici
 nec puer ut possit: neutrumque et utrumque videntur.
- 380 ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat, undas
 semimarem fecisse videt mollitaque in illis
 membra, manus tendens (sed iam non voce virili)
 Hermaphroditus ait "nato date munera vestro,
 et pater et genetrix, amborum nomen habenti:
- 385 quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
 semivir et tactis subito mollescat in undis."
 motus uterque parens nati rata verba biformis
 fecit et incesto fontem medicamine tinxit.
 Finis erat dictis. sed adhuc Minyeia proles
- 390 urget opus spernitque deum festumque profanat:
 tympana cum subito non apparentia raucis
 obstrepere sonis, et adunco tibia cornu
 tinnulaque aera sonant. redolent murraeque crocique;
 resque fide maior: coepere virescere telae,
- 395 inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
 pars abit in vites, et quæ modo fila fuerunt,
 palmitè mutantur; de stamine pampinus exit;
 purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
 iamque dies exactus erat, tempusque subibat,
- 400 quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem,
 sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis:
 tecta repente quati pinguesque ardere videntur
 lampades et rutilis collucere ignibus aedes

falsaque saevarum simulacra ululare ferarum.
 fumida iamdudum latitant per tecta sorores 405
 diversaque locis ignes ac lumina vitant.
 dumque petunt tenebras, parvos membrana per artus
 porrigitur tenuique includit bracchia pinna.
 nec qua perdidierint veterem ratione figuram,
 scire sinunt tenebrae. non illas pluma levavit: 410
 sustinere tamen se perlucetibus alis.
 conataeque loqui, minimam pro corpore vocem
 emittunt peraguntque leves stridore querelas.
 tectaue, non silvas, celebrant; lucemque perosae
 nocte volant seroque tenent a vespere nomen. 415
 Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
Ino et Meli-
certes.
 numen erat, magnasque novi matertera vires
 narrat ubique dei, de totque sororibus experts
 una doloris erat, nisi quem fecere sorores.
 aspicit hanc, natis thalamoque Athamantis habentem 420
 sublimes animos et alumno numine, Iuno,
 nec tulit, et secum 'potuit de paelice natus
 vertere Maenios pelagoque immergere nautas,
 et laceranda suae nati dare viscera matri
 et triplices operire novis Minyeidas alis: 425
 nil poterit Iuno nisi inultos flere dolores?
 idque mihi satis est? haec una potentia nostra est?
 ipse docet, quid agam (fas est et ab hoste doceri),
 quidque furor valeat, Penthea caede satisque
 ac super ostendit. cur non stimuletur eatque 430
 per cognata suis exempla furoribus Ino?'
 Est via declivis funesta nubila taxo:
 ducit ad infernas per muta silentia sedes.
 Styx nebulas exalat iners, umbraeque recentes
 descendunt illac simulacraque functa sepulcris. 435
 [pallor hiemsque tenent late loca senta; novique,
 qua sit iter, manes, Stygiam qua ducat ad urbem,
 ignorant, ubi sit nigri fera regia Ditis.]
 mille capax aditus et apertas undique portas
 urbs habet. utque fretum de tota flumina terra, 440
 sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
 exiguus populo est turbamve accedere sentit.
 errant exangues sine corpore et ossibus umbrae,
 parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
 pars aliquas artes, antiquae imitamina vitae. 445
 sustinet ire illuc caelesti sede relicta —
 tantum odiis iraeque dabat — Saturnia Iuno.

- quo simul intravit, sacroque a corpore pressum
ingemuit limen, tria Cerberus extulit ora
450 et tres latratus simul edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas, grave et implacabile numen —
carceris ante fores clausas adamante sedebant
deque suis atros pectebant crinibus angues —:
quam simul agnorunt inter caliginis umbras,
455 surrexere deae. sedes Scelerata vocatur.
viscera praebebat Tityos lanianda, novemque
iugeribus distentus erat: tibi, Tantale, nullae
deprenduntur aquae, quaeque imminet, effugit arbor:
aut petis aut urges rediturum, Sisyphoe, saxum:
460 volvitur Ixion et se sequiturque fugitque:
molirique suis letum patruelibus ausae
assiduae repetunt, quas perdant, Belides undas.
quos omnes acie postquam Saturnia torva
vidit, et ante omnes Ixiona, rursus ab illo
465 Sisyphon aspiciens 'cur hic e fratribus' inquit
'perpetuas patitur poenas, Athamanta superbum
regia dives habet, qui me cum coniuge semper
sprevit?' et exponit causas odiique viaeque,
quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
470 staret, et in facinus traherent Athamanta sorores.
imperium, promissa, preces confundit in unum
sollicitatque deas. sic haec Iunone locuta,
Tisiphone canos, ut erat, turbata capillos
movit et obstantes reiecit ab ore colubras
475 atque ita 'non longis opus est ambagibus' inquit:
'facta puta, quaecumque iubes: inamabile regnum
desere teque refer caeli melioris ad auras.'
laeta redit Iuno. quam caelum intrare parantem
roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.
480 nec mora, Tisiphone madefactam sanguine sumit
importuna facem, fluidoque cruore rubentem
induitur pallam tortoque incingitur angue
egrediturque domo. Luctus comitatur euntem
et Pavor et Terror trepidoque Insania vultu.
485 limine constiterat. postes tremuisse feruntur
Aeoli, pallorque fores infecit Avernus,
solque locum fugit. monstris exterrita coniunx,
territus est Athamas. tectoque exire parabant:
obstitit infelix aditumque obsedit Erinys,
490 nexaque vipereis distendens bracchia nodis
caesariem excussit. motae sonuere colubrae:

parsque iacent umeris, pars circum pectora lapsae
 sibila dant saniemque vomunt linguaque coruscant.
 inde duos mediis abruptis crinibus angues,
 pestiferaque manu raptos immisit: at illi 495
 Inosque sinus Athamanteosque pererrant
 inspirantque graves animas. nec vulnera membris
 ulla ferunt: mens est, quae diros sentiat ictus.
 attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
 oris Cerberei spumas et virus Echidnae, 500
 erroresque vagos caecaeque obliviae mentis,
 et scelus et lacrimas rabiemque et caedis amorem,
 omnia trita simul; quae sanguine mixta recenti
 coxerat aere cavo, viridi versata cicuta.
 dumque pavent illi, vergit furiale venenum 505
 pectus in amborum praecordiaque intima movit.
 tum face iactata per eundem saepius orbem
 consequitur motis velociter ignibus ignes.
 sic victrix iussique potens ad inania magni
 regna redit Ditis sumptumque recingitur anguem. 510
 Protinus Aeolides media furibundus in aula
 clamat 'io, comites, his retia tendite silvis!
 hic modo cum gemina visa est mihi prole leaena,'
 utque ferae, sequitur vestigia coniugis amens:
 deque sinu matris ridentem et parva Learchum 515
 brachia tendentem rapit et bis terque per auras
 more rotat fundae, rigidoque infantia saxo
 discutit ora ferox. tum denique concita mater,
 seu dolor hoc fecit seu sparsi causa veneni,
 exululat passisque fugit male sana capillis, 520
 teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis
 'enhoe Bacche' sonat. Bacchi sub nomine Iuno
 risit et 'hos usus praestet tibi' dixit 'alumnus.'
 imminet aequoribus scopulus; pars ima cavatur
 fluctibus et tectas defendit ab imbribus undas, 525
 summa riget frontemque in apertum porrigit aequor.
 occupat hunc — vires insania fecerat — Ino,
 aequae super pontum nullo tardata timore
 mittit onusque suum. percussa recanduit unda.
 at Venus immeritae neptis miserata labores 530
 sic patruo blandita suo est: 'o numen aquarum,
 proxima cui caelo cessit, Neptune, potestas,
 magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
 iactari quos cernis in Ionio immenso,
 et dis adde tuis. aliqua et mihi gratia ponto est, 535

si tamen in dio quondam concreta profundo
 spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illa.
 adnuit oranti Neptunus et abstulit illis
 quod mortale fuit, maiestatemque verendam
 540 imposuit, nomenque simul faciemque novavit,
 Leucotheeque deum cum matre Palaemona dixit.

Sidoniae comites, quantum valuere, secutae
 signa pedum, primo videre novissima saxo:
 nec dubium de morte ratae, Cadmeida palmis
 545 deplanxere domum, scissae cum veste capillos,
 utque parum iustae nimiumque in paelice saevae,
 invidiam fecere deae. convicia Iuno
 non tulit et 'faciam vos ipsas maxima' dixit
 'saevitiae monimenta meae.' res dicta secuta est.
 550 nam quae praecipue fuerat pia, 'persequar' inquit
 'in freta reginam,' saltumque datura moveri
 haud usquam potuit scopuloque adfixa cohaesit:
 altera dum solito temptat plangore ferire
 pectora, temptatos sensit riguisse lacertos:
 555 illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
 saxea facta manus in easdem porrigit undas:
 huius, ut arreptum laniabat vertice crinem,
 duratos subito digitos in crine videres:
 quo quaeque in gestu deprensa est, haesit in illo.
 560 pars volucres factae; quae nunc quoque gurgite in illo
 aequora destringunt summis Ismenides alis.

Nescit Agenorides natam parvumque nepotem
 aequoris esse deos. luctu serieque malorum
 victus et ostentis, quae plurima viderat, exit
 565 conditor urbe sua, tamquam fortuna locorum,
 non sua se premeret; longisque erroribus actus
 contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
 iamque malis annisque graves, dum prima retractant
 fata domus releguntque suos sermone labores,
 570 'num sacer ille mea traiectus cuspide serpens'
 Cadmus ait 'fuerat, tum, cum Sidone profectus
 vipereos sparsi per humum, nova semina, dentes?
 quem si cura deum tam certa vindicat ira,
 ipse precor serpens in longam porrigar alvum.'
 575 dixit et, ut serpens, in longam tenditur alvum,
 durataeque cuti squamas increscere sentit
 nigraque caeruleis variari corpora guttis,
 in pectusque cadit pronus, commissaque in unum
 paulatim tereti tenuantur acumine crura.

*Inus co-
 miles.*

*Cadmus d
 Harmonia.*

chia iam restant. quae restant bracchia tendit, 580
 crimis per adhuc humana fluentibus ora
 'de, o coniunx, accede, miserrima' dixit,
 neque aliquid superest de me, me tange, manumque
 me, dum manus est, dum non totum occupat anguis —'
 quidem vult plura loqui, sed lingua repente 585
 rtes est fissa duas, nec verba volenti
 iunt, quotiensque aliquos parat edere questus,
 ut: hanc illi vocem natura reliquit.
 manu feriens exclamat pectora coniunx
 me, mane, teque, infelix, his exue monstris! 590
 ne, quid hoc? ubi pes? ubi sunt umerique manusque
 lor et facies et, dum loquor, omnia? cur non
 uoque, caelestes, in eandem vertitis anguem?'
 at. ille suae lambebat coniugis ora
 : sinus caros, veluti cognosceret, ibat 595
 bat amplexus assuetaque colla petebat.
 uis adest (aderant comites) terretur. at illa
 ca permulcet cristati colla draconis;
 bito duo sunt iunctoque volumine serpunt,
 : in appositi nemoris subiere latebras. 600
 quoque nec fugiunt hominem nec vulnere laedunt:
 que prius fuerint, placidi meminere dracones.
 d tamen ambobus versae solacia formae *Perseus.*
 ia nepos dederat, quem debellata colebat
 , quem positus celebrabat Achaia templis. 605
 Abantiades ab origine cretus eadem
 ius superest, qui moenibus arceat urbis
 licae contraque deum ferat arma genusque
 outet esse Iovis. neque enim Iovis esse putabat
 a, quem pluvio Danaë conceperat auro. 610
 tamen Acrisium (tanta est praesentia veri)
 violasse deum, quam non agnosse nepotem
 tet. impositus iam caelo est alter: at alter
 ei referens spoliū memorabile monstri
 carpebat tenerum stridentibus alis. 615
 ue super Libycas victor penderet harenas,
 onei capitis guttae cecidere cruentae,
 humus exceptas varios animavit in angues;
 frequens illa est infestaque terra colubris.
 per immensum ventis discordibus actus 620
 huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosae
 et ex alto seductas aethere longe
 ctat terras totumque supervolat orbem.

- ter gelidas Arctos, ter Canceri bracchia vidit;
 625 saepe sub occasus, saepe est ablatus in ortus.
 iamque cadente die, veritus se credere nocti,
 constitit Hesperio, regnis Atlantis, in orbe
 exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
 evocet Aurorae, currus Aurora diurnos.
- 630 hic hominum cunctis ingenti corpore praestans (Atlas)
 Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
 rege sub hoc et pontus erat; qui Solis anhelis
 aequora subdit equis et fessos excipit axes.
 mille greges illi totidemque armenta per herbas
 635 errabant, et humum vicinia nulla premebant.
 arboreae frondes auro radiante nitentes
 ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
 'hospes,' ait Perseus illi, 'seu gloria tangit
 te generis magni: generis mihi Iuppiter auctor;
 640 sive es mirator rerum: mirabere nostras.
 hospitium requiemque peto.' memor ille vetustae
 sortis erat (Themis hanc dederat Parnasia sortem):
 'tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
 arbor, et hunc praedae titulum Iove natus habebit.'
- 645 id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
 moenibus et vasto dederat servanda draconi,
 arcebatque suis externos finibus omnes.
 huic quoque 'vade procul, ne longe gloria rerum,
 quam mentiris,' ait, 'longe tibi Iuppiter absit,'
 650 vimque minis addit manibusque expellere temptat
 cunctantem et placidis miscentem fortia dictis.
 viribus inferior — quis enim par esset Atlantis
 viribus? — 'at quoniam parvi tibi gratia nostra est,
 accipe munus!' ait: laevaue a parte Medusae
 655 ipse retro versus squalentia protulit ora.
 quantus erat, mons factus Atlas. nam barba comaeque
 in silvas abeunt, iuga sunt umerique manusque;
 quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen;
 ossa lapis fiunt. tum partes auctus in omnes
 660 crevit in immensum — sic, di, statuistis — et omne
 cum tot sideribus caelum requievit in illo.
 Clauserat Hippotades aeterno carcere ventos, (Andro-
 admonitorque operum caelo clarissimus alto meda.)
 Lucifer ortus erat. pennis ligat ille resumptis
 665 parte ab utraque pedes teloque accingitur unco
 et liquidum motis talaribus aëra findit.
 gentibus innumeris circumque infraque relictis

Aethiopum populos Cepheaque conspicit arva.
 illic immeritam maternae pendere linguae
 Andromedan poenas iniustus iusserat Hammon. 670
 quam simul ad duras religatam bracchia cautes
 vidit Abantiades (nisi quod levis aura capillos
 moverat et tepido manabant lumina fletu,
 marmoreum ratus esset opus), trahit inscius ignes
 et stupet et visae correptus imagine formae 675
 paene suas quater est oblitus in aëre pennas.
 ut stetit, 'o' dixit 'non istis digna catenis,
 sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
 pande requirenti nomen terraeque tuumque,
 et cur vincla geras.' primo silet illa nec audet 680
 appellare virum virgo; manibusque modestos
 celasset vultus, si non religata fuisset.
 lumina, quod potuit, lacrimis implevit obortis.
 saepius instanti, sua ne delicta fateri
 nolle videretur, nomen terraeque suumque, 685
 quantaque maternae fuerit fiducia formae,
 indicat. et nondum memoratis omnibus unda
 insonuit, veniensque immenso belua ponto
 imminet et latum sub pectore possidet aequor.
 conclamat virgo. genitor lugubris et una 690
 mater adest, ambo miseri, sed iustius illa.
 nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus
 plangoremque ferunt vinctoque in corpore adhaerent,
 cum sic hospes ait: 'lacrimarum longa manere
 tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferendam est. 695
 hanc ego si peterem Perseus Iove natus et illa,
 quam clausam implevit fecundo Iuppiter auro,
 Gorgonis anguicomae Perseus superator, et alis
 aetherias ausus iactatis ire per auras,
 praeferrer cunctis certe gener! addere tantis 700
 dotibus et meritum, faveant modo numina, tempto.
 ut mea sit, servata mea virtute, paciscor.'
 accipiunt legem (quis enim dubitaret?) et orant
 promittuntque super regnum dotale parentes.
 ecce velut navis praefixo concita rostro 705
 sulcat aquas, iuvenum sudantibus acta lacertis,
 sic fera dimotis impulsu pectoris undis
 tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
 funda potest plumbo medii transmittere caeli:
 cum subito iuvenis pedibus tellure repulsa 710
 arduus in nubes abiit. . . ut in aequore summo

- umbra viri visa est, visam fera saevit in umbram.
 utque Iovis praepes, vacuo cum vidit in arvo
 praebentem Phoebos liventia terga draconem,
 715 occupat aversum, neu saeva retorqueat ora,
 squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
 sic celeri missus praeceps per inane volatu
 terga ferae pressit dextroque frementis in armo
 Inachides ferrum curvo tenuis abdidit hamo.
 720 vulnere laesa gravi modo se sublimis in auras
 attollit, modo subdit aquis, modo more ferocis
 versat apri, quem turba canum circumsona terret.
 ille avidos morsus velocibus effugit alis;
 quaque patet, nunc terga cavis super obsita conchis,
 725 nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
 desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
 belua puniceo mixtos cum sanguine fluctus
 ore vomit: maduere graves aspergine pennae.
 nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
 730 credere conspexit scopulum, qui vertice summo
 stantibus extat aquis, operitur ab aequore moto.
 nixus eo rupisque tenens iuga prima sinistra
 ter quater exegit repetita per illa ferrum.
 litora cum plausu clamor superasque deorum
 735 implevere domos. gaudent generumque salutant
 auxiliumque domus servatoremque fatentur
 Cassiope Cepheusque pater. resoluta catenis
 incedit virgo, pretiumque et causa laboris.
 ipse manus hausta victrices abluit unda;
 740 anguiferumque caput dura ne laedat harena,
 mollit humum foliis, natasque sub aequore virgas
 sternit et imponit Phorcynidos ora Medusae.
 virga recens bibulaque etiam nunc viva medulla
 vim rapuit monstri tactuque induruit huius,
 745 perceptique novum ramis et fronde rigorem.
 at pelagi nymphae factum mirabile temptant
 pluribus in virgis et idem contingere gaudent
 seminaque ex illis iterant iactata per undas.
 nunc quoque curaliis eadem natura remansit,
 750 duritiam tacto capiant ut ab aëre, quodque
 vimen in aequore erat, fiat super aequora saxum.
 Dis tribus ille focos totidem de caespite ponit,
 laevum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
 ara Iovis media est. mactatur vacca Minervae,
 755 alipedi vitulus, taurus tibi, summe deorum.

protinus Andromedan et tanti praemia facti
 indotata rapit. taedas Hymenaeus Amorque
 praecutiunt, largis satiantur odoribus ignes,
 sartaque dependent tectis et ubique lyraeque
 tibiaque et cantus, animi felicia laeti 760
 argumenta, sonant. reseratis aurea valvis
 atria tota patent, pulchroque instructa paratu
 Cepheni proceres ineunt convivium regis.
 postquam epulis functi generosi munere Bacchi
 diffudere animos, cultusque genusque locorum 765
 quaerit Lyncides moresque animumque virorum.
 quae simul edocuit, 'nunc, o fortissime,' dixit
 'fare precor,' Cepheus 'quanta virtute quibusque
 artibus abstuleris crinita draconibus ora.'
 narrat Agenorides, gelido sub Atlante iacentem (Medusa.)
 esse locum solidae tutum munimine molis, 771
 cuius in introitu geminas habitasse sorores
 Phorcidas, unius partitas luminis usum:
 id se sollerti furtim, dum traditur, astu
 supposita cepisse manu, perque abdita longe 775
 deviaque et silvis horrentia saxa fragosis
 Gorgoneas tetigisse domos, passimque per agros
 perque vias vidisse hominum simulacra ferarumque
 in silicem ex ipsis visa conversa Medusa:
 se tamen horrendae clipei, quem laeva gerebat, 780
 aere repercussam formam aspexisse Medusae:
 dumque gravis somnus colubrasque ipsamque tenebat,
 eripuisse caput collo; pennisque fugacem
 Pegason et fratrem matris de sanguine natos
 addidit et longi non falsa pericula cursus: 785
 quae freta, quas terras sub se vidisset ab alto,
 et quae iactatis tetigisset sidera pennis.
 ante expectatum tacuit tamen. excipit unus
 ex numero procerum, quaerens, cur sola sororum
 gesserit alternis immixtos crinibus angues. 790
 Hospes ait 'quoniam scitaris digna relatu,
 accipe quaesiti causam. clarissima forma
 multorumque fuit spes invidiosa procorum
 illa; nec in tota conspectior ulla capillis
 pars fuit. inveni, qui se vidisse referret. 795
 hanc pelagi rector templo vitiasse Minervae
 dicitur. aversa est et castos aegide vultus
 nata Iovis textit. neve hoc impune fuisset,
 Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.'

800 [nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,
pectore in adverso quos fecit sustinet angues.]

LIBER QUINTUS.

Dumque ea Cephenum medio Danaeius heros (Phineus)
agmine commemorat, fremida regalia turba
atria complentur. nec coniugialia festa
qui canat, est clamor, sed qui fera nuntiet arma:
5 inque repentinos convivia versa tumultus
assimulare freto possis, quod saeva quietum
ventorum rabies motis exasperat undis.
primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
fraxineam quatiens aeratae cuspidis hastam,
10 'en,' ait 'en adsum praereptae coniugis ultor.
nec mihi te pennae, nec falsum versus in aurum
Iuppiter eripiet.' conanti mittere Cepheus
'quid facis?' exclamat 'quae te, germane, furentem
mens agit in facinus? meritisne haec gratia tantis
15 redditur? hac vitam servatae dote rependis?
quam tibi non Perseus, verum si quaeris, ademit,
sed grave Nereidum numen, sed corniger Hammon,
sed quae visceribus veniebat belua ponti
exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
20 quo peritura fuit: nisi si, crudelis, id ipsum
exigis, ut pereat, luctuque levabere nostro.
scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est,
et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
insuper, a quoquam quod sit servata, dolebis
25 praemiaque eripies? quae si tibi magna videntur,
ex illis scopulis, ubi erant adfixa, petisses.
nunc sine, qui petiit, per quem haec non orba senectus,
ferre, quod et meritis et voce est pactus: eumque
non tibi, sed certae praelatum intellege morti.'
30 ille nihil contra; sed et hunc et Persea vultu
alternò spectans, petat hunc, ignorat, an illum:
cunctatusque brevi contortam viribus hastam,
quantas ira dabat, nequiquam in Persea misit.
ut stetit illa toro, stratis tum denique Persens
35 exiluit, teloque ferox inimica remisso
pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
isset: et, indignum! scelerato profuit ara.
fronte tamen Rhoeti non irrita cuspis adhaesit.

qui postquam cecidit ferrumque ex osse revulsum est,
 calcitrat et positas aspergit sanguine mensas. 40
 tum vero indomitas ardescit vulgus in iras,
 telaque coniciunt, et sunt qui Cephea dicunt
 cum genero debere mori. sed limine tecti
 exierat Cepheus testatus iusque fidemque 45
 hospitiique deos, ea se prohibente moveri.
 bellica Pallas adest et protegit aegide fratrem
 datque animos. erat Indus Athis, quem flumine Gange
 edita Linnaee vitreis peperisse sub undis
 creditur, egregius forma, quam divite cultu
 augebat, bis adhuc octonis integer annis, 50
 indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
 aureus; ornabant aurata monilia collum,
 et madidos murra curvum crinale capillos.
 ille quidem iaculo quamvis distantia misso
 figere doctus erat, sed tendere doctior arcus. 55
 tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
 stipite, qui media positus fumabat in ara,
 perculit et fractis confudit in ossibus ora.
 hunc ubi laudatos iactantem in sanguine vultus
 Assyrius vidit Lycabas, iunctissimus illi 60
 et comes et veri non dissimulator amoris,
 postquam exalantem sub acerbo vulnere vitam
 deploravit Athin, quos ille tetenderat arcus
 arripit et 'mecum tibi sint certamina' dixit,
 'nec longum pueri fato laetabere, quo plus 65
 invidiae quam laudis habes.' haec omnia nondum
 dixerat: emicuit nervo penetrabile telum;
 vitatumque tamen sinuosa veste pependit.
 vertit in hunc harpen spectatam caede Medusae
 Acrisioniades adigitque in pectus. at ille 70
 iam moriens, oculis sub nocte natantibus atra,
 circumspexit Athin seque acclinavit ad illum
 et tulit ad Manes iunctae solacia mortis.
 ecce Syenites, genitus Metione, Phorbas
 et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam, 75
 sanguine, quo late tellus madefacta tepebat,
 conciderant lapsi. surgentibus obstitit ensis
 alterius costis, iugulo Phorbantis adactus.
 at non Actoriden Erytum, cui lata bipennis
 telum erat, hamato Perseus petit ense; sed altis 80
 extantem signis multaeque in pondere massae
 ingentem manibus tollit cratera duabus

- infigitque viro. rutilum vomit ille cruorem
 et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
 85 inde Semiramio Polydegmona sanguine cretum
 Caucasiumque Abarim Sperchionidenque Lycetum
 intonsumque comas Helicem Phlegyamque Clytumque
 sternit et extractos morientum calcat acervos.
 nec Phineus ausus concurrere comminus hosti
 90 intorquet iaculum: quod detulit error in Idan,
 expertem frustra belli et neutra arma secutum.
 ille tuens oculis immitem Phinea torvis
 'quandoquidem in partes' ait 'abstrahor, accipe, Phineu,
 quem fecisti hostem, pensaque hoc vulnere vulnus' —
 95 iamque remissurus tractum de corpore telum
 sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
 dux quoque Cephenum post regem primus Hodites
 ense iacet Clymeni; Prothoënora percutit Hypseus,
 Hypsea Lyncides. fuit et grandaevus in illis
 100 Emathion, aequi cultor timidusque deorum;
 qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
 pugnat et incessit scelerataque devovet arma.
 huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
 decutit ense caput: quod protinus incidit arae.
 105 atque ibi semianimi verba execrantia lingua
 edidit et medios animam expiravit in ignes.
 hinc gemini fratres Broteasque et caestibus Ammon
 invictus, vinci si possent caestibus enses,
 Phinea cecidere manu, Cererisque sacerdos
 110 Ampycus, albenti velatus tempora vitta.
 tu quoque, Lampetide, non hos adhibendus ad usus,
 sed qui, pacis opus, citharam cum voce moveres,
 iussus eras celebrare dapes festumque canendo.
 quem procul astantem plectrumque imbelles tenentem
 115 Pettalus inridens 'Stygiis cane cetera' dixit
 'Manibus,' et laevo mucronem tempore fixit.
 concidit et digitis morientibus ille retemptat
 fila lyrae: casuque fuit miserabile carmen.
 nec sinit hunc impune ferox cecidisse Lycormas,
 120 raptaque de dextro robusta repagula postis
 ossibus inlisit mediae cervicis: at ille
 procubuit terrae mactati more iuveni.
 demere temptabat laevi quoque robora postis
 Cinyphius Pelates: temptanti dextera fixa est
 125 cuspe Marmaridae Corythi, lignoque cohaesit:
 haerenti latus hausit Abas. nec corrui ille,

sed retinente manu moriens e poste pependit.
 sternitur et Menaleus, Perseia castra secutus,
 et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri,
 dives agri Dorylas, quo non possederat alter 130
 latius aut totidem tollebat farris acervos.
 huius in obliquo missum stetit inguine ferrum:
 letifer ille locus. quem postquam vulneris auctor
 singultantem animam et versantem lumina vidit
 Bactrius Halcyoneus, 'hoc, quod premis' inquit 'habeto 135
 de tot agris terrae,' corpusque exangue reliquit.
 torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 ultor Abantiades, media quae nare recepta
 cervice exacta est in partesque eminent ambas.
 dumque manum Fortuna iuvat, Clytiumque Claninque, 140
 matre satos una, diverso vulnere fudit.
 nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
 fraxinus acta femur: iaculum Clanis ore momordit.
 occidit et Celadon Mendesius; occidit Astreus,
 matre Palaestina, dubio genitore creatus: 145
 Aethionque sagax quondam ventura videre,
 tunc ave deceptus falsa: regisque Thoactes
 armiger, et caeso genitore infamis Agyrtes.
 plus tamen exhausto superest. namque omnibus unum
 opprimere est animus. coniurata undique pugnant 150
 agmina pro causa meritum impugnante fidemque.
 hac pro parte socer frustra pius et nova coniunx
 cum genetrice favent ululatuque atria complent.
 sed sonus armorum superat gemitusque cadentum,
 pollutosque semel multo Bellona Penates 155
 sanguine perfundit renovataque proelia miscet.
 circueunt unum Phineus et mille secuti
 Phinea. tela volant hiberna grandine plura
 praeter utrumque latus praeterque et lumen et aures.
 applicat hinc umeros ad magnae saxa columnae, 160
 tutaque terga gerens adversaque in agmina versus
 sustinet instantes. instabat parte sinistra
 Chaonius Molpeus, dextra Nabataeus Ethemon.
 tigris ut auditis diversa valle duorum
 extimulata fame mugitibus armentorum 165
 nescit, utro potius ruat, et ruere ardet utroque:
 sic dubius Perseus, dextra laevane feratur,
 Molpea traecti summovit vulnere cruris
 contentusque fuga est. neque enim dat tempus Ethemon;
 sed furit et, cupiens alto dare vulnera collo, 170

- non circumspectis exactum viribus ensem
 fregit in extrema percussae parte columnae:
 lamina dissiluit dominique in gutture fixa est.
 non tamen ad letum causas satis illa valentes
 175 plaga dedit. trepidum Perseus et inermia frustra
 brachia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 verum ubi virtutem turbae succumbere vidit,
 'auxilium,' Perseus 'quoniam sic cogitis ipsi,'
 dixit 'ab hoste petam. vultus avertite vestros,
 180 si quis amicus adest!' et Gorgonis extulit ora.
 'quaere alium, tua quem moveant miracula' dixit
 Thescelus: utque manu iaculum fatale parabat
 mittere, in hoc haesit signum de marmore gestu.
 proximus huic Ampyx animi plenissima magni
 185 pectora Lyncidae gladio petit: inque petendo
 dextera deriguit; nec citra mota nec ultra est.
 at Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
 ementitus erat, clipeo quoque flumina septem
 argento partim, partim caelaverat auro,
 190 'aspice,' ait 'Perseu, nostrae primordia gentis:
 magna feres tacitas solacia mortis ad umbras,
 a tanto cecidisse viro.' pars ultima vocis
 in medio suppressa sono est, adapertaque velle
 ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
 195 increpat hos 'vitio'que 'animi, non viribus' inquit
 'Gorgoneis torpetis' Eryx. 'incurrite mecum
 et prosternite humi iuvenem magica arma moventem!
 incursurus erat — tenuit vestigia tellus,
 immotusque silex armataque mansit imago.
 200 hi tamen ex merito poenas subiere. sed unus
 miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
 Gorgone inspecta saxo concrevit oborto.
 quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
 ense ferit. sonuit tinnitibus ensis acutis.
 205 dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:
 marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
 nomina longa mora est media de plebe virorum
 dicere. bis centum restabant corpora pugnae:
 Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
 210 paenitet iniusti tunc denique Phinea belli.
 sed quid agat? simulacra videt diversa figuris
 agnoscitque suos, et nomine quemque vocatum
 poscit opem, credensque parum sibi proxima tangit
 corpora. marmor erant. avertitur, atque ita supplex

fessasquē manus obliquaque brachia tendens 215
 icis,' ait 'Perseu. remove fera monstra, tuaequē
 ificos vultus, quaecumque ea, tolle Medusae:
 e, precor. non nos odium regnive cupido
 pulit ad bellum: pro coniuge movimus arma.
 sa fuit meritis melior tua, tempore nostra. 220
 cessisse piget. nihil, o fortissime, praeter
 c animam concede mihi: tua cetera sunt.'
 a dicenti neque eum, quem voce rogabat,
 dicere audenti 'quod,' ait, 'timidissime Phineu,
 ossum tribuisse, et magnum est munus inertī — 225
 e metum — tribuam: nullo violabere ferro.
 n etiam mansura dabo monimenta per aevum,
 ue domo soceri semper spectabere nostri,
 nea se sponsi soletur imagine coniunx.'
 it: et in partem Phorcynida transtulit illam, 230
 quam se trepido Phineus obverterat ore.
 i quoque conanti sua vertere lumina cervix
 igit, saxoque oculorum induruit umor.
 tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
 imissaeque manus, faciesque obnoxia mansit. 235
 Victor Abantiades patrios cum coniuge muros *Proetus.*
 at, et immeriti vindex ultorque parentis
 reditur Proetum. nam fratre per arma fugato
 sioneas Proetus possederat arces.
 nec ope armorum nec, quam male ceperat, arce 240
 ra colubriferi superavit lumina monstri.
 le tamen, o parvae rector, Polydecta, Seriphi, *Polydectes.*
 iuvenis virtus per tot spectata labores,
 mala mollierant. sed inexorabile durus
 rces odium, nec iniqua finis in ira est. 245
 rectas etiam laudem, fictamque Medusae
 nis esse necem. 'dabimus tibi pignora veri.
 cite luminibus!' Perseus ait, oraue regis
 Medusaeo silicem sine sanguine fecit.
 Iactenus aurigenae comitem Tritonia fratri *Hippocrene.*
 ledit. inde cava circumdata nube Seriphon 251
 erit, a dextra Cythno Gyaroque relictis,
 que super pontum via visa brevissima, Thebas
 sineumque Heliconam petit. quo monte potita
 stitit et doctas sic est adfata sorores: 255
 na novi fontis nostras pervenit ad aures,
 a Medusaei quem praepetis ungula rupit.
 mihi causa viae: volui mirabile factum

- cernere. vidi ipsum materno sanguine nasci.
 260 excipit Uranie 'quaecumque est causa videndi
 has tibi, diva, domos, animo gratissima nostro ea.
 vera tamen fama est, et Pegasus huius origo
 fontis' et ad latices deduxit Pallada sacros.
 quae mirata diu factas pedis ictibus undas,
 265 silvarum lucos circumspicit antiquarum
 antraque et innumeris distinctas floribus herbas:
 felicesque vocat pariter studioque locoque
 Mnemonidas. quam sic adfata est una sororum:
 'o, nisi te virtus opera ad maiora tulisset,
 270 in partem ventura chori Tritonia nostri,
 vera refers meritoque probas artesque locumque:
 et gratam sortem, tutae modo simus, habemus.
 sed — vetitum est adeo sceleri nihil — omnia terrent
 virgineas mentes, dirusque ante ora Pyreneus *Pyreneus*
 275 vertitur, et nondum tota me mente recepi.
 Daulida Threïcio Phoceaue milite rura
 ceperat ille ferox iniustaque regna tenebat.
 templa petebamus Parnasia: vidit euntes,
 nostraque fallaci veneratus numina vultu
 280 "Mnemonides," (cognorat enim) "consistite," dixit
 "nec dubitate, precor, tecto grave sidus et imbrem"
 (imber erat) "vitare meo. subiere minores
 saepe casas superi." dictis et tempore motae
 adnuimusque viro primasque intravimus aedes.
 285 desierant imbres, victoque aquilonibus austro
 fusca repurgato fugiebant nubila caelo.
 impetus ire fuit. claudit sua tecta Pyreneus
 vimque parat: quam nos sumptis effugimus alis.
 ipse secuturo similis stetit arduus arce,
 290 "qua"que "via est vobis, erit et mihi" dixit "eadem,"
 seque iacit vecors e summae culmine turris
 et cadit in vultus, discussique ossibus oris
 tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.
 Musa loquebatur: pennae sonuere per auras, *Pierides et
 Musae.*
 295 voxque salutantum ramis veniebat ab altis.
 suspicit et, linguae, quaerit, tam certa loquentes
 unde sonent, hominemque putat Iove nata locutum.
 ales erat; numeroque novem, sua fata querentes,
 institerant ramis imitantes omnia picae.
 300 miranti sic orsa deae dea: 'nuper et istae
 auxerunt volucrum victae certamine turbam.
 Pierus has genuit Pellaeis dives in arvis:

nis Euipe mater fuit. illa potentem
 iam noviens, noviens paritura, vocavit.
 nit numero stolidarum turba sororum, 305
 te tot Haemonias et per tot Achaidas urbes
 venit et tali committit proelia voce:
 nite indoctum vana dulcedine vulgus
 e: nobiscum, si qua est fiducia vobis,
 piades, certate, deae. nec voce nec arte 310
 mur: totidemque sumus. vel cedite victae
 Medusaeo et Hyantea Aganippe,
 os Emathiis ad Paeonas usque nivosos
 nus campis. dirimant certamina nymphae.”
 quidem contendere erat, sed cedere visum 315
 us. electae iurant per flumina nymphae
 que de vivo pressere sedilia saxo.
 sine sorte prior quae se certare professa est, (*Typhoeus.*)
 canit superum falsoque in honore Gigantas
 et extenuat magnorum facta deorum: 320
 umque ima de sede Typhoëa terrae
 ibus fecisse metum, cunctosque dedisse
 fugae, donec fessos Aegyptia tellus
 it et septem discretus in ostia Nilus.
 quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat, 325
 mentitis superos celasse figuris:
 que gregis” dixit “fit Iuppiter, unde recurvis
 quoque formatus Libys est cum cornibus Hammon;
 is in corvo, proles Semeleia capro,
 soror Phoebi, nivea Saturnia vacca, 330
 Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.”
 nus ad citharam vocalia moverat ora.
 mur Aonides. sed forsitan otia non sint,
 nostris praebere vacet tibi cantibus aures?
 lubita, vestrumque mihi refer ordine carmen’ 335
 s ait nemorisque levi consedit in umbra.
 i refert: ‘dedimus summam certaminis uni.
 t et immissos hedera collecta capillos
 ope querulas praetemptat pollice chordas
 i haec percussis subiungit carmina nervis. 340
 na Ceres unco glaebam dimovit aratro,
 i dedit fruges alimentaue mitia terris,
 i dedit leges: Cereris sunt omnia munus.
 ananda mihi est. utinam modo dicere possem
 ina digna dea! certe dea carmine digna est. 345
 Giganteis iniecta est insula membris

- Trinacris et magnis subiectum molibus urget
aetherias ausum sperare Typhoëa sedes.
nititur ille quidem pugnatque resurgere saepe:
350 dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro,
laeva, Pachyne, tibi: Lilybaeo crura premuntur:
degravat Aetna caput. sub qua resupinus harenas
eiecat flammamque ferox vomit ore Typhoeus.
saepe remoliri luctatur pondera terrae
355 oppidaque et magnos devolvere corpore montes.
inde tremit tellus, et rex pavet ipse silentum,
ne pateat latoque solum retegatur hiatu,
immissusque dies trepidantes terreat umbras.
hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
360 exierat, curruque atrorum vectus equorum
ambibat Siculae cautus fundamina terrae.
postquam exploratum satis est, loca nulla labare,
depositique metus, videt hunc Erycina vagantem
monte suo residens, natumque amplexa volucrem
365 “arma manusque meae, mea, nate, potentia,” dixit,
“illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
inque dei pectus celeres molire sagittas,
cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
tu superos ipsumque Iovem, tu numina ponti
370 victa domas ipsumque, regit qui numina ponti.
Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
imperium profers? agitur pars tertia mundi.
et tamen in caelo, quae iam patientia nostra est,
spernimur, ac mecum vires minuuntur Amoris.
375 Pallada nonne vides iaculatricemque Dianam
abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
si patiemur, erit. nam spes affectat easdem.
at tu, pro socio, si qua est ea gratia, regno,
iunge deam patruo.” dixit Venus. ille pharetram
380 solvit et arbitrio matris de mille sagittis
unam seposuit, sed qua nec acutior ulla
nec minus incerta est nec quae magis audiat arcus.
oppositoque genu curvavit flexile cornum
inque cor hamata percussit harundine Ditem.
385 Haud procul Hennaeis lacus est a moenibus altac,
nomine Pergus, aquae. non illo plura Caystros
carmina cyncorum labentibus audit in undis.
silva coronat aquas cingens latus omne, suisque
frondibus ut velo Phoebeos summovet ictus.
390 frigora dant rami, varios humus umida flores:

perpetuum ver est. quo dum Proserpina luco
 ludit et aut violas aut candida lilia carpit,
 dumque puellari studio calathosque sinumque
 implet et aequales certat superare legendo,
 paene simul visa est dilectaque raptaque Diti: 395
 usque adeo est properatus amor. dea territa maesto
 et matrem et comites, sed matrem saepius, ore
 clamat. et ut summa vestem laniarat ab ora,
 collecti flores tunicis cecidere remissis.
 tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis: 400
 haec quoque virgineum movit iactura dolorem.
 raptor agit currus, et nomine quemque vocando
 exhortatur equos, quorum per colla iubasque
 excutit obscura tinctas ferrugine habenas.
 perque lacus altos et blentia sulphure fertur 405
 stagna Palicorum, rupta ferventia terra,
 et qua Bacchiadae, bimari gens orta Corintho,
 inter inaequales posuerunt moenia portus.

Est medium Cyanes et Pisacae Arethusae, (Cyane.)
 quod coit angustis inclusum cornibus aequor. 410
 hic fuit, a cuius stagnum quoque nomine dictum est,
 inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas;
 gurgite quae medio summa tenus extitit alvo
 agnovitque deam. “nec longius ibitis” inquit:
 “non potes invitae Cereris gener esse. roganda, 415
 non rapienda fuit. quodsi componere magnis
 parva mihi fas est, et me dilexit Anapis:
 exorata tamen, nec, ut haec, exterrita nupsi.”
 dixit, et in partes diversas bracchia tendens
 obstitit. haud ultra tenuit Saturnius iram, 420
 terribilesque hortatus equos in gurgitis ima
 contortum valido sceptrum regale lacerto
 condidit. icta viam tellus in Tartara fecit
 et pronos currus medio cratere recepit.
 at Cyane raptamque deam contemptaque fontis 425
 iura sui maerens, inconsolabile vulnus
 mente gerit tacita lacrimisque absumitur omnis:
 et quarum fuerat magnum modo numen, in illas
 extenuatur aquas. molliri membra videres,
 ossa pati flexus, ungues posuisse rigorem, 430
 primaque de tota tenuissima quaeque liquescunt,
 caerulei crines digitique et crura pedesque:
 nam brevis in gelidas membris exilibus undas
 transitus est. post haec umeri terqusque latusque

- 435 pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
denique pro vivo vitiatas sanguine venas
lympa subit, restatque nihil, quod prendere possis.
Interea pavidae nequiquam filia matri
omnibus est terris, omni quaesita profundo.
- 440 illam non udis veniens Aurora capillis
cessantem vidit, non Hesperus. illa duabus
flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna
perque pruinosas tulit inrequieta tenebras.
rursus, ubi alma dies hebeterat sidera, natam
- 445 solis ab occasu solis quaerebat ad ortus.
fessa labore sitim conceperat, oraque nulli
colluerant fontes, cum tectam stramine vidit
forte casam parvasque fores pulsavit. at inde
prodit anus divamque videt lymphamque roganti
- 450 dulce dedit, tosta quod texerat ante polenta. *pe*
dum bibit illa datum, duri puer oris et audax *(Stella)*
constitit ante deam risitque avidamque vocavit.
offensa est, neque adhuc epota parte loquentem
cum liquido mixta perfudit diva polenta.
- 455 combibit os maculas, et quae modo brachchia gessit,
crura gerit; cauda est mutatis addita membris;
inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
contrahitur, parvaeque minor mensura lacerta est.
mirantem fientemque et tangere monstra parantem
- 460 fugit anum latebramque petit; aptumque color
nomen habet, variis stellatus corpora guttis.
Quas dea per terras et quas erraverit undas, *(Ceres et Proserpina)*
dicere longa mora est. quaerenti defuit orbis.
Sicaniam repetit, dumque omnia lustrat eundo,
- 465 venit et ad Cyanen. ea ni mutata fuisset,
omnia narrasset. sed et os et lingua volenti
dicere non aderant, nec quo loqueretur habebat.
signa tamen manifesta dedit, notamque parenti
illo forte loco delapsam in gurgite sacro
- 470 Persephones zonam summis ostendit in undis.
quam simul agnovit, tamquam tunc denique raptam
scisset, inornatos laniavit diva capillos,
et repetita suis percussit pectora palmis.
nescit adhuc, ubi sit: terras tamen increpat omnes
- 475 ingratasque vocat nec frugum munere dignas:
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
repperit. ergo illic saeva vertentia glaebas
fregit aratra manu, parilique irata colonos

olasque boves leto dedit arvaque iussit
 re depositum vitiataque semina fecit. 480
 itas terrae, latum vulgata per orbem,
 iacet. primis segetes moriuntur in herbis,
 odo sol nimius, nimius modo corripit imber,
 aque ventique nocent, avidaeque volucres
 na iacta legunt. lolium tribulique fatigant 485
 eas messes et inexpugnabile gramen.
 caput Eleis Alpheias extulit undis
 itesque comas a fronte removit ad aures
 e ait "o toto quaesitae virginis orbe
 ugun genetrix, immensos siste labores, 490
 tibi fidae violenta irascere terrae!
 nihil meruit, patuitque invita rapinae.
 sum pro patria supplex: huc hospita veni,
 mihi patria est, et ab Elide ducimus ortus:
 niam peregrina colo. sed gratior omni 495
 mihi terra solo est. hos nunc Arethusa Penates,
 habeo sedem: quam tu, mitissima, serva.
 loco cur sim tantique per aequoris undas
 har Ortygiam, veniet narratibus hora
 festiva meis, cum tu curaque levata 500
 ultus melioris eris. mihi pervia tellus
 bet iter, subterque imas ablata cavernas
 apud attollo desuetaque sidera cerno.
 dum Stygio sub terris gurgite labor,
 tua est oculis illic Proserpina nostris: 505
 quidem tristis, neque adhuc interrita vultu,
 regina tamen, sed opaci maxima mundi,
 amen inferni pollens matrona tyranni."
 r ad auditas stupuit ceu saxea voces,
 itaque diu similis fuit. utque dolore 510
 t gravi gravis est amentia, curribus auras
 in aetherias. ibi toto nubila vultu
 Iovem passis stetit invidiosa capillis
)"que "meo veni supplex tibi, Iuppiter," inquit,
 igne proque tuo. si nulla est gratia matris, 515
 patrem moveat. neu sit tibi cura, precamur,
 illius, quod nostro est edita partu.
 uaesita diu tandem mihi nata reperta est:
 perire vocas amittere certius, aut si
 , ubi sit, reperire vocas. quod rapta, feremus, 520
 nodo reddat eam. neque enim praedone marito
 digna tua est — si iam mea filia non est."

Iuppiter excepit " commune est pignus onusque
nata mihi tecum. sed si modo nomina rebus
525 addere vera placet, non hoc iniuria factum,
verum amor est. neque erit nobis gener ille pudori,
tu modo, diva, velis. ut desint cetera: quantum est
esse Iovis fratrem! quid quod non cetera desunt,
nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
530 si tibi discidii est, repetet Proserpina caelum,
lege tamen certa, si nullos contigit illic
ore cibos: nam sic Parcarum foedere cautum est."

Dixerat. at Cereri certum est educere natam. (*Ascalaphus*)
non ita fata sinunt, quoniam ieiunia virgo
535 solverat et cultis dum simplex errat in hortis,
puniceum curva decerpserat arbore pomum,
sumptaque pallenti septem de cortice grana
presserat ore suo. solusque ex omnibus illud
Ascalaphus vidit, quem quondam dicitur Orphne,
540 inter Avernales haud ignotissima nymphas,
ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris:
vidit et indicio redivitum crudelis ademit.
ingemuit regina Erebi testemque profanam
fecit avem sparsumque caput Phlegethontide lympha
545 in rostrum et plumas et grandia lumina vertit.
ille sibi ablatul fulvis amicitur ab alis
inque caput crescit longosque reflectitur ungues,
vixque movet natas per inertia bracchia pennas:
foedaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
550 ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

Hic tamen indicio poenam linguaue videri (*Sirenes*)
commeruisse potest. vobis, Acheloïdes, unde
pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis?
an quia, cum legeret vernos Proserpina flores,
555 in comitum numero, doctae Sirenes, eratis?
quam postquam toto frustra quaesistis in orbe,
protinus, ut vestram sentirent aequora curam,
posse super fluctus alarum insistere remis
optastis. facilesque deos habuistis et artus
560 vidistis vestros subitis flavescere pennis.
ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures
tantaque dos oris linguae deperderet usum,
virginei vultus et vox humana remansit.

At medius fratrisque sui maestaeque sororis
565 Iuppiter ex aequo volventem dividit annum.
nunc dea, regnorum numen commune duorum,

matre est totidem, totidem cum coniuge menses.
 itur extemplo facies et mentis et oris:
 modo quae poterat Diti quoque maesta videri,
 deae frons est: ut sol, qui tectus aquosis 570
 bus ante fuit, victis e nubibus exit.
 xigit alma Ceres, nata secura recepta, (Arethusa.)
 tibi causa fugae, cur sis, Arethusa, sacer fons?
 icuere undae. quarum dea sustulit alto
 e caput, viridesque manu siccata capillos 575
 inis Elei veteres narravit amores.
 rs ego nympharum, quae sunt in Achaide," dixit
 a fui. nec me studiosius altera saltus
 , nec posuit studiosius altera casses.
 quamvis formae numquam mihi fama petita est, 580
 nvis fortis eram, formosae nomen habebam.
 mea me facies nimium laudata iuvabat:
 que aliae gaudere solent, ego rustica dote
 oris erubui, crimenque placere putavi.
 revertabar, memini, Stymphalide silva: 585
 us erat, magnumque labor geminaverat aestum.
 nio sine vertice aquas, sine murmure euntes,
 picuas ad humum, per quas numerabilis alte
 ulus omnis erat, quas tu vix ire putares.
 salicta dabant nutritaque populus unda 590
 te sua natas ripis declivibus umbras.
 ssi primumque pedis vestigia tinxi,
 lite deinde tenuis. neque eo contenta, recingor
 liaque impono salici velamina curvae
 aque mergor aquis. quas dum ferioque trahoque 595
 e modis labens, excussaue bracchia iacto,
 io quod medio sensi sub gurgite murmur,
 itaque insisto propioris margine ripae.
 uo properas, Arethusa?" "suis Alpheus ab undis,
 uo properas?" "iterum rauco mihi dixerat ore. 600
 t eram, fugio sine vestibus. altera vestes
 meas habuit. tanto magis instat et ardet,
 uia nuda fui, sum visa paratior illi.
 ego currebam, sic me ferus ille premebat,
 ugere accipitrem penna trepidante columbae, 605
 olet accipiter trepidas urgere columbas.
 ue sub Orchomenon Psophidaue Cyllenenque
 analiosque sinus gelidumque Erymanthon et Elin
 ere sustinui. nec me velocior ille.
 tolerare diu cursus ego viribus impar 610

- non poteram: longi patiens erat ille laboris.
 per tamen et campos, per opertos arbore montes,
 saxa quoque et rupes et, qua via nulla, cucurri.
 sol erat a tergo. vidi praecedere longam
 615 ante pedes umbram — nisi si timor illa videbat —
 sed certe sonitusque pedum terrebat, et ingens
 crinales vittas adflabat anhelitus oris.
 fessa labore fugae ““fer opem, deprendimur,”” inquam,
 ““armigerae, Diana, tuae, cui saepe dedisti
 620 ferre tuos arcus inclusaque tela pharetra.””
 mota dea est spissisque ferens e nubibus unam
 me super iniecit. lustrat caligine tectam
 Amnis et ignarus circum cava nubila quaerit,
 bisque locum, quo me dea texerat, inscius ambit
 625 et bis ““io Arethusa, io Arethusa!”” vocavit.
 quid mihi tunc animi miserae fuit? anne quod agnae est,
 si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
 aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
 ora canum nullosque audet dare corpore motus?
 630 non tamen abscedit; neque enim vestigia cernit
 longius ulla pedum: servat nubemque locumque.
 occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
 caeruleaeque cadunt toto de corpore guttae.
 quaque pedem movi, manat lacus, eque capillis
 635 ros cadit; et citius, quam nunc tibi facta renarro,
 in latices mutor. sed enim cognoscit amatas
 Amnis aquas, positoque viri, quod sumpserat, ore
 vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delia rupit humum, caecisque ego mersa cavernis
 640 advehor Ortygiam, quae me cognomine divae
 grata mihi superas eduxit prima sub auras.””
 Hac Arethusa tenus. geminos dea fertilis angues *(Tripto-*
 curribus admovit frenisque coercuit ora, *lemus.)*
 et medium caeli terraeque per aëra vecta est
 645 atque levem currum Tritonida misit in urbem
 Triptolemo. partimque rudi data semina iussit
 spargere humo, partim post tempora longa recultae.
 iam super Europen sublimis et Asida terram
 vectus erat iuvenis: Scythicas advertitur oras.
 650 rex ibi Lyncus erat. regis subit ille Penates.
 qua veniat, causamque viae nomenque rogatus
 et patriam ““patria est clarae mihi,”” dixit, ““Athenae:
 Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
 nec pede per terras: patuit mihi pervius aether.

dona fero Cereris, latos quae sparsa per agros frugiferas messes alimentaue mitia reddant.”	655
barbarus invidit, tantique ut muneris auctor ipse sit, hospitio recipit somnoque gravatum aggreditur ferro. conantem figere pectus lynca Ceres fecit, rursusque per aëra iussit	660
Mopsopium iuvenem sacros agitare iugales.”	
Finierat doctos e nobis maxima cantus.	<i>Pierides et Musae.</i>
at nymphae vicisse deas Heliconae colentes concordi dixere sono. convicia victae cum facerent, “quoniam” dixit “certamine vobis supplicium meruisse parum est, maledictaque culpae additis, et non est patientia libera nobis: ibimus in poenas et, qua vocat ira, sequemur.”	665
rident Emathides spernuntque minacia verba: conataeque loqui et magno clamore protervas intentare manus, pennas exire per unguis aspexere suos, operiri bracchia plumis: alteraque alterius rigido concrescere rostro ora videt, volucresque novas accedere silvis. dumque volunt plangi, per bracchia mota levatae aëre pendebant, nemorum convicia, picae.	670
nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit raucaque garrulitas studiumque immane loquendi.	675

LIBER SEXTUS.

Praebuerat dictis Tritonia talibus aures, carminaque Aonidum iustamque probaverat iram. tum secum ‘laudare parum est: laudemur et ipsae, numina nec sperni sine poena nostra sinamus, Maeoniaeque animum fatis intendit Arachnes, quam sibi lanificae non cedere laudibus artis audierat. non illa loco neque origine gentis clara, sed arte fuit. pater huic Colophonius Idmon Phocaeico bibulas tinguebat murice lanas. occiderat mater: sed et haec de plebe suoque aequa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes quaesierat studio nomen memorabile, quamvis orta domo parva parvis habitabat Hypaepis. huius ut aspicerent opus admirabile, saepe deseruere sui nymphae vineta Timoli, deseruere suas nymphae Pactolides undas.	<i>Pallas et Arachne.</i> 5 10 15
---	--

- nec factas solum vestes spectare iuvabat;
 tum quoque, cum fierent: tantus decor adfuit arti
 sive rudem primos lanam glomerabat in orbes,
 20 seu digitis subigebat opus repetitaque longo
 vellera mollibat nebulas aequantia tractu,
 sive levi teretem versabat pollice fusum,
 seu pingebat acu: scires a Pallade doctam.
 quod tamen ipsa negat, tantaque offensa magistra
 25 'certet' ait 'mecum. nihil est, quod victa recusen.'
 Pallas anum simulat falsosque in tempora canos
 addit et infirmos, baculo quos sustinet, artus.
 tum sic orsa loqui: 'non omnia grandior aetas,
 quae fugiamus, habet: seris venit usus ab annis.
 30 consilium ne sperne meum. tibi fama petatur
 inter mortales faciendae maxima lanae:
 cede deae veniamque tuis, temeraria, dictis
 supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.'
 35 aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit,
 vixque manum retinens, confessaque vultibus iram
 talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
 'mentis inops longaque venis confecta senecta.
 et nimium vixisse diu nocet. audiat istas,
 si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
 40 consilii satis est in me mihi. neve monendo
 profecisse putes: eadem est sententia nobis.
 cur non ipsa venit? cur haec certamina vitat?'
 tum dea 'venit!' ait formamque removit anilem
 Palladaque exhibuit. venerantur numina nymphae
 45 Mygdonidesque nurus: sola est non territa virgo.
 sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
 ora rubor rursusque evanuit: ut solet aër
 purpureus fieri, cum primum aurora movetur,
 et breve post tempus candescere solis ab ortu.
 50 perstat in incepto, stolidaeque cupidine palmae
 in sua fata ruit. neque enim love nata recusat
 nec monet ulterius nec iam certamina differt.
 haud mora, constituunt diversis partibus ambae
 et gracili geminas intendunt stamine telas.
 55 tela iugo vincta est, stamen secernit harundo,
 inseritur medium radiis subtemen acutis,
 quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
 percusso paviunt insecti pectine dentes.
 utraque festinat, tinctaeque ad pectora vestes
 60 brachia docta movent, studio fallente laborem.

illic et Tyrium quae purpura sensit aënum
 textitur, et tenues parvi discriminis umbrae:
 qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
 inficere ingenti longum curvamine caelum,
 in quo diversi niteant cum mille colores, 65
 transitus ipse tamen spectantia lumina fallit:
 usque adeo quod tangit idem est; tamen ultima distant.
 illic et lentum filis immittitur aurum,
 et vetus in tela deducitur argumentum.
 Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce 70
 pingit et antiquam de terrae nomine litem.
 bis sex caelestes medio Iove sedibus altis
 augusta gravitate sedent; sua quemque deorum
 inscribit facies. Iovis est regalis imago;
 stare deum pelagi longoque ferire tridente 75
 aspera saxa facit, medioque e vulnere saxi
 exiluisse fretum, quo pignore vindicet urbem.
 at sibi dat clipeum, dat acutae cuspidis hastam,
 dat galeam capiti; defenditur aegide pectus:
 percussamque sua simulat de cuspidate terram 80
 edere cum bacis fetum canentis olivae;
 mirarique deos. operis Victoria finis.
 ut tamen exemplis intellegat aemula laudis,
 quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
 quattuor in partes certamina quattuor addit 85
 clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
 Threiciam Rhodopen habet angulus unus et Haemum,
 nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
 nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
 altera Pygmaeae fatum miserabile matris 90
 pars habet. hanc Iuno victam certamine iussit
 esse gruem populisque suis indicere bellum.
 pinxit et Antigenon ausam contendere quondam
 cum magni consorte Iovis; quam regia Iuno
 in volucrem vertit. nec profuit Ilion illi 95
 Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
 ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
 qui superest solus Cinyran habet angulus orbum:
 isque gradus templi, natarum membra suarum,
 amplectens saxoque iacens lacrimare videtur. 100
 circuit extremas oleis pacalibus oras.
 is modus est, operisque sua facit arbore finem.
 Maeonis elusam designat imagine tauri
 Europam. verum taurum, freta vera putares.

- 105 ipsa videbatur terras spectare relictas
 et comites clamare suas tactumque vereri
 assilientis aquae timidasque reducere plantas.
 fecit et Asterien aquila luctante teneri:
 fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
- 110 addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
 Iuppiter implevit gemino Nyctēida fetu,
 Amphitryon fuerit, cum te, Tirynthia, cepit,
 aureus ut Danaēn, Asopida luserit ignis,
 Mnemosynen pastor, varius Deoīda serpens.
- 115 te quoque mutatum torvo, Neptune, iuvenco
 virgine in Aeolia posuit. tu visus Enipeus
 gignis Aloidas, aries Bisaltida fallis;
 et te flava comas frugum mitissima mater
 sensit equum, sensit volucrem crinita colubris
- 120 mater equi volucris, sensit delphina Melantho.
 omnibus his faciemque suam faciemque locorum
 reddidit. est illic agrestis imagine Phoebus,
 utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
 gesserit, ut pastor Macareīda luserit Issen.
- 125 Liber ut Erigonen falsa deceperit uva,
 ut Saturnus equo geminum Chirona creavit.
 ultima pars telae tenui circumdata limbo
 nexilibus flores hederis habet intertextos.
 non illud Pallas, non illud carpere Livor
 possit opus. doluit successu flava virago
 et rupit pictas, caelestia crimina, vestes:
 utque Cytoriaco radium de monte tenebat,
 ter quater Idmoniae frontem percussit Arachnes.
 non tulit infelix laqueoque animosa ligavit
- 135 guttura. pendentem Pallas miserata levavit
 atque ita 'vive quidem, pende tamen, improba' dixit:
 'lexque eadem poenae, ne sis secunda futuri,
 dicta tuo generi serisque nepotibus esto.'
 post ea discedens sucis Hecateīdos herbae
- 140 sparsit. et extemplo tristi medicamine tactae
 defluxere comae, cum quis et naris et aures,
 fitque caput minimum. toto quoque corpore parva est:
 in latere exiles digiti pro cruribus haerent,
 cetera venter habet. de quo tamen illa remittit
- 145 stamen, et antiquas exercet aranea telas.
 Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti *Niobe*.
 rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
 ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,

tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat:
 nec tamen admonita est poena popularis Arachnes 150
 cedere caelitibus verbisque minoribus uti.
 multa dabant animos. sed enim nec coniugis artes,
 nec genus amborum magnique potentia regni
 sic placuere illi (quamvis ea cuncta placerent),
 ut sua progenies. et felicissima matrum 155
 dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
 nam sata Tiresia venturi praescia Manto
 per medias fuerat, divino concita motu,
 vaticinata vias: 'Ismenides, ite frequentes
 et date Latonae Latonigenisque duobus 160
 cum prece tura pia lauroque innectite crinem!
 ore meo Latona iubet.' paretur, et omnes
 Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
 turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
 ecce venit comitum Niobe celeberrima turba, 165
 vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
 et, quantum ira sinit, formosa, movensque decoro
 cum capite immissos umerum per utrumque capillos.
 constitit. utque oculos circumtulit alta superbos,
 'quis furor, auditos' inquit 'praeponere visis 170
 caelestes? aut cur colitur Latona per aras,
 numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
 cui licuit soli superiorum tangere mensas;
 Pleiadum soror est genetrix mea; maximus Atlas 175
 est avus, aetherium qui fert cervicibus axem;
 Iuppiter alter avus: socero quoque gloriator illo.
 me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
 sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
 moenia cum populis a meque viroque reguntur.
 in quamcumque domus adverti lumina partem, 180
 immensae spectantur opes. accedit eodem
 digna dea facies. huc natas adice septem
 et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
 quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam,
 nescio quoque audete satam Titanida Coeo 185
 Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
 exiguam sedem pariturae terra negavit!
 nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est;
 exul erat mundi, donec miserata vagantem
 "hospita tu terris erras, ego" dixit "in undis," 190
 instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
 facta parens: uteri pars haec est septima nostri.

- sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo:
hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
- 195 maior sum, quam cui possit Fortuna nocere:
multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
excessere metum mea iam bona. fingite demi
huic aliquid populo natorum posse meorum,
non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
- 200 Latonae turbam. quae quantum distat ab orba?
infectis properate sacris, laurumque capillis
ponite.' deponunt et sacra infecta relinquunt,
quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
indignata dea est, summoque in vertice Cynthi
- 205 talibus est dictis gemina cum prole locuta:
'en ego vestra parens, vobis animosa creatis
et, nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
an dea sim, dubitor! perque omnia saecula cultis
arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
- 210 nec dolor hic solus. diro convicia facto
Tantalus adiecit vosque est postponere natis
ausa suis et me, quod in ipsam recidat, orbam
dixit et exhibuit linguam scelerata paternam.'
adiectura preces erat his Latona relatis:
- 215 'desine' Phoebus ait, 'poenae mora longa querela est.'
dixit idem Phoebe; celerique per aëra lapsu
contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
planus erat lateque patens prope moenia campus,
assiduus pulsatus equis, ubi turba rotarum
- 220 duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
pars ibi de septem genitis Amphione fortes
conscendunt in equos Tyrioque rubentia suco
terga premunt auroque graves moderantur habenas.
e quibus Ismenus, qui matri sarcina quondam
- 225 prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
quadrupedis cursus spumantiaque ora coercet,
'ei mihi!' conclamat medioque in pectore fixa
tela gerit, frenisque manu moriente remissis
in latus a dextro paulatim defluit armo.
- 230 proximus, audito sonitu per inane pharetrae,
frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbres
nube fugit visa pendentiaque undique rector
carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
frena tamen dantem non evitabile telum
- 235 consequitur, summaque tremens cervice sagitta
haesit, et extabat nudum de gutture ferrum.

ut erat pronus per crura admissa iubasque
 itur et calido tellurem sanguine foedat.
 edimus infelix et aviti nominis heres
 talus, ut solito finem imposuere labori, 240
 sierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae:
 am contulerant arto luctantia nexu
 ora pectoribus, cum tento concita nervo,
 t erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
 muere simul, simul incurvata dolore 245
 bra solo posuere, simul suprema iacentes
 na versarunt, animam simul exalarunt.
 cit Alphenor, laniataque pectora plangens
 lat, ut gelidos complexibus allevet artus,
 e pio cadit officio. nam Delius illi 250
 na fatifero rupit praecordia ferro.
 l simul eductum est, pars est pulmonis in hamis
 a, cumque anima cruor est effusus in auras.
 on intonsum simplex Damasichthona vulnus
 it. ictus erat, qua crus esse incipit, et qua 255
 ia nervosus facit internodia poples.
 que manu temptat trahere exitiabile telum,
 a per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
 dit hanc sanguis, seque eiaculatus in altum
 at et longe terebrata prosilit aura. 260
 rus Ilioneus non profectura precando
 chia sustulerat, 'di'que 'o communiter omnes,'
 rat, ignarus non omnes esse rogandos,
 cite!' motus erat, cum iam revocabile telum
 fuit, Arcitenens. minimo tamen occidit ille 265
 ere, non alte percusso corde sagitta.
 ama mali populique dolor lacrimaeque suorum
 subitae matrem certam fecere ruinae
 ntem potuisse, irascentemque, quod ausi
 essent superi, quod tantum iuris haberent. 270
 pater Amphion ferro per pectus adacto
 rat moriens pariter cum luce dolorem.
 quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
 modo Latois populum summoerat aris
 ediam tulerat gressus resupina per urbem, 275
 liosa suis, at nunc miseranda vel hosti!
 cribus gelidis incumbit et ordine nullo
 la dispensat natos suprema per omnes.
 ibus ad caelum liventia bracchia tollens
 ere, crudelis, nostro, Latona, dolore, 280

- pascere' ait, 'satiæque meo tua pectora luctu.
 [corque ferum satia' dixit: 'per funera septem]
 efferor. exulta victrixque, inimica, triumphal
 cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
 285 quam tibi felici. post tot quoque funera vinco.'
 dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu:
 qui praeter Nioben unam conterruit omnes;
 illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
 ante toros fratrum demisso crine sorores.
 290 e quibus una trahens haerentia viscere tela
 imposito fratri moribunda relanguit ore.
 altera solari miseram conata parentem
 conticuit subito duplicataque vulnere caeco est.
 [oræque compressit, nisi postquam spiritus ibat.]
 295 haec frustra fugiens collabitur: illa sorori
 immoritur: latet haec: illam trepidare videres.
 sexque datis leto diversaque vulnera passis
 ultima restabat. quam toto corpore mater,
 tota veste tegens 'unam minimamque relinque!
 300 de multis minimam posco' clamavit 'et unam.'
 dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
 exanimes inter natos natasque virumque,
 deriguitque malis. nullos movet aura capillos,
 in vultu color est sine sanguine, lumina maestis
 305 stant immota genis; nihil est in imagine vivum.
 ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 congelat, et venae desistunt posse moveri.
 nec flecti cervix, nec bracchia reddere motus,
 nec pes ire potest; intra quoque viscera saxum est.
 310 flet tamen, et validi circumdata turbine venti
 in patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
 liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.
 Tunc vero cuncti manifestam numinis iram
 femina virque timent, cultuque impensius omnes
 315 magna gemelliparae venerantur numina divae.
 utque fit, a facto propiore priora renarrant.
 e quibus unus ait: 'Lyciae quoque fertilis agris
 non impune deam veteres sprevere coloni.
 res obscura quidem est ignobilitate virorum,
 320 mira tamen. vidi praesens stagnumque locumque
 prodigio notum. nam me iam grandior aevo
 impatiensque viae genitor deducere lectos
 iusserat inde boves, gentisque illius eunti
 ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustrò,

*Agreste
Lycii.*

lacu medio sacrorum nigra favilla	325
vetus stabat, tremulis circumdata cannis.	
tit et pavido 'faveas mihi' murmure dixit	
meus; et simili 'faveas' ego murmure dixi.	
adum Faunine foret tamen ara, rogabam,	
genaeve dei. cum talia rettulit hospes:	330
na hac, o juvenis, montanum numen in ara est.	
suam vocat hanc, cui quondam regia coniunx	
am interdixit, quam vix erratica Delos	
item accepit, tum cum levis insula nabat.	
incumbens cum Palladis arbore palmae	335
it invita geminos Latona noverca.	
quoque Iunonem fugisse puerpera fertur	
te suo portasse sinu, duo numina, natos.	
que Chimaeriferae, cum sol gravis ureret arva,	
ous in Lyciae longo dea fessa labore	340
reo siccata sitim collegit ab aestu:	
aque ebiberant avidi lactantia nati.	
lacum mediocris aquae prospexit in imis	
bus. agrestes illic fruticosa legebant	
na cum iuncis gratamque paludibus ulvam.	345
ssit positoque genu Titania terram	
sit, ut hauriret gelidos potura liquores.	
ica turba vetat. dea sic adfata vetantes:	
id prohibetis aquis? usus communis aquarum est.	
solem proprium natura nec aëra fecit	350
tenues undas: ad publica munera veni.	
tamen ut detis, supplex peto. non ego nostros	
ere hic artus lassataque membra parabam,	
relevare sitim. caret os umore loquentis,	
uces arent, vixque est via vocis in illis.	355
stus aquae mihi nectar erit, vitamque fatebor	
pisse simul: vitam dederitis in unda.	
uoque vos moveant, qui nostro bracchia tendunt	
'a sinu.'" et casu tendebant bracchia nati.	
n non blanda deae potuissent verba movere?	360
men orantem perstant prohibere, minasque,	
rocul abscedat, conviciaque insuper addunt.	
satis est: ipsos etiam pedibusque manuque	
avere lacus, imoque e gurgite mollem	
illuc limum saltu movere maligno.	365
dit ira sitim. neque enim iam filia Coei	
dicat indignis nec dicere sustinet ultra	
a minora dea, tollensque ad sidera palmas	

- “aeternum stagno” dixit “vivatis in isto!”
 370 eveniunt optata deae. iuvat esse sub undis
 et modo tota cava submergere membra palude,
 nunc proferre caput, summo modo gurgite nare,
 saepe super ripam stagni consistere, saepe
 in gelidos resilire lacus. et nunc quoque turpes
 375 litibus exercent linguas, pulsoque pudore,
 quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.
 vox quoque iam rauca est, inflataque colla tumescunt,
 ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
 terga caput tangunt; colla intercepta videntur;
 380 spina viret; venter, pars maxima corporis, albet:
 limosoque novae saliunt in gurgite ranae”.
 Sic ubi nescio quis Lycia de gente virorum *Marsya.*
 rettulit exitium, Satyri reminiscitur alter,
 quem Tritoniaca Latous harundine victum
 385 affecit poena. ‘quid me mihi detrahis?’ inquit:
 ‘a! piget, a! non est’ clamabat ‘tibia tanti!’
 clamanti cutis est summos direpta per artus,
 nec quicquam nisi vulnus erat. cruor undique manat,
 detectique patent nervi, trepidaeque sine ulla
 390 pelle micant venae. salientia viscera posses
 et perlucentes numerare in pectore fibras.
 illum ruricolae, silvarum numina, Fauni
 et Satyri fratres et tunc quoque carus Olympus
 et nymphae flerunt, et quisquis montibus illis
 395 lanigerosque greges armentaque bucera pavit.
 fertilis immaduit madefactaque terra caducas
 concepit lacrimas ac venis perbibit imis.
 quas ubi fecit aquam, vacuas emisit in auras.
 inde petens rapidum ripis declivibus aequor
 400 Marsya nomen habet, Phrygiae liquidissimus amnis.
 Talibus extemplo redit ad praesentia dictis *Pelops.*
 vulgus et extinctum cum stirpe Amphiona luget.
 mater in invidia est. hanc tunc quoque dicitur unus
 flesse Pelops, umeroque, suas a pectore postquam
 405 deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
 concolor hic umerus nascendi tempore dextro
 corporeusque fuit. manibus mox caesa paternis
 membra ferunt iunxisse deos. aliisque repertis,
 qui locus est iuguli medius summique lacerti,
 410 defuit. impositum est non comparentis in usum
 partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.
Progne et Philomela
 Finitimi proceres coeunt, urbesque propinquae

vere suos ire ad solacia reges,
 osque et Sparte Pelopeïadesque Mycenae
 ondum torvae Calydon invisâ Dianae 415
 homenosque ferax et nobilis aere Corinthus
 senequae ferocis Patraeque humilesque Cleonae
 Telea Pylos neque adhuc Pittheia Troezen,
 eque urbes aliae bimari clauduntur ab Isthmo,
 riusque sitae bimari spectantur ab Isthmo. 420
 lere quis posset? solae cessastis Athenae.
 itit officio bellum, subvectaque ponto
 ara Mopsopios terrebant agmina muros.
 eïcius Tereus haec auxiliaribus armis
 erat et clarum vincendo nomen habebat: 425
 m sibi Pandion opibusque virisque potentem
 enus a magno ducentem forte Gradivo
 ibio Prognés iunxit. non pronuba Iuno,
 Hymenaeus adest, non illi Gratia lecto:
 enides tenuere faces de funere raptas, 430
 enides stravere torum; tectoque profanus
 ibuit bubo thalamicus in culmine sedit.
 ave coniuncti Progne Tereusque, parentes
 ave sunt facti. gratata est scilicet illis
 acia, disque ipsi grates egere, diemque, 435
 que data est claro Pandione nata tyranno,
 que erat ortus Itys, festum iussere vocari.
 re adeo latet utilitas. iam tempora Titan
 que per autumnos repetiti duxerat anni:
 blandita viro Progne 'si gratia' dixit 440
 mea est, vel me visendae mitte sorori,
 soror huc veniat. redituram tempore parvo
 nittes socero. magni mihi muneris instar
 nanam vidisse dabis.' iubet ille carinas
 eta deduci, veloque et remige portus 445
 ropios intrat Piraeaeque litora tangit.
 rimum soceri data copia, dextera dextrae
 gitur, et fausto committitur omine sermo.
 erat, adventus causam, mandata referre
 ugis et celeres missae spondere recursus: 450
 venit magno dives Philomela paratu,
 rior forma: quales audire solemus
 las et Dryadas mediis incedere silvis,
 odo des illis cultus similesque paratus.
 secus exarsit conspecta virgine Tereus, 455
 n si quis canis ignem supponat aristis

aut frondem positasque cremet fenilibus herbas.
 digna quidem facies; sed et hunc innata libido
 exstimulat, pronumque genus regionibus illis
 460 in Venerem est: flagrat vitio gentisque suoque.
 impetus est illi, comitum corrumpere curam
 nutricisque fidem, nec non ingentibus ipsam
 sollicitare datis totumque impendere regnum,
 aut rapere et saevo raptam defendere bello:
 465 et nihil est, quod non effreno captus amore
 ausit; nec capiunt inclusas pectora flammæ.
 iamque moras male fert cupidoque revertitur ore
 ad mandata Prognæ et agit sua vota sub illa.
 facundum faciebat amor; quotiensque rogabat
 470 ulterius iusto, Prognæ ita velle ferebat.
 addidit et lacrimas, tamquam mandasset et illas.
 pro superi, quantum mortalia pectora caecæ
 noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
 creditur esse pius laudemque a crimine sumit.
 475 quid quod idem Philomela cupit patriosque lacertis
 blanda tenens umeros, ut eat visura sororem,
 perque suam contraque suam petit ipsa salutem!
 spectat eam Tereus praecontrectatque videndo
 osculaque et collo circumdata brachia cernens
 480 omnia pro stimulis facibusque ciboque furoris
 accipit, et quotiens amplectitur illa parentem,
 esse parens vellet: neque enim minus impius esset.
 vincitur ambarum genitor prece. gaudet agitque
 illa patri grates, et successisse duabus
 485 id putat infelix, quod erit lugubre duabus.
 iam labor exiguus Phoebo restabat, equique
 pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.
 regales epulae mensis et Bacchus in auro
 ponitur; hinc placido dantur sua corpora somno.
 490 at rex Odrysius, quamvis secessit, in illa
 aestuat; et repetens faciem motusque manusque
 qualia vult fingit quæ nondum vidit; et ignes
 ipse suos nutrit, cura removeante soporem.
 lux erat, et generi dextram complexus euntis
 495 Pandion comitem lacrimis commendat obortis:
 'hanc ego, care gener, quoniam pia causa coegit,
 et voluere ambae, voluisti tu quoque, Tereu,
 do tibi. perque fidem cognataque pectora supplex,
 per superos oro, patrio ut tuearis amore,
 500 et mihi sollicitæ lenimen dulce senectæ

quam primum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
 tu quoque quam primum (satis est procul esse sororem),
 si pietas ulla est, ad me, Philomela, redito.
 mandabat pariterque suae dabat oscula natae,
 et lacrimae mites inter mandata cadebant. 505
 utque fide pignus dextras utriusque poposcit
 inter seque datas iunxit, natamque nepotemque
 absentes pro se memori rogat ore salutent:
 supremumque 'vale' pleno singultibus ore
 vix dixit timuitque suae praesagia mentis. 510
 ut semel imposita est pictae Philomela carinae,
 admotumque fretum remis, tellusque repulsa est,
 'vicimus!' exclamat, 'mecum mea vota feruntur!
 exultatque et vix animo sua gaudia differt
 barbarus et nusquam lumen detorquet ab illa. 515
 non aliter, quam cum pedibus praedator obuncis
 deposuit nido leporem Iovis ales in alto:
 nulla fuga est capto, spectat sua praemia raptor.
 iamque iter effectum, iamque in sua litora fessis
 puppibus exierant, cum rex Pandione natam 520
 in stabula alta trahit silvis obscura vetustis,
 atque ibi pallentem trepidamque et cuncta timentem
 et iam cum lacrimis, ubi sit germana, rogantem
 includit, fassusque nefas et virginem et unam
 vi superat, frustra clamato saepe parente, 525
 saepe sorore sua, magnis super omnia divis.
 illa tremit, velut agna pavens, quae saucia cani
 ore excussa lupi nondum sibi tuta videtur:
 utque columba suo madefactis sanguine plumis
 horret adhuc avidosque timet, quibus haeserat, ungues. 530
 mox ubi mens rediit, passos laniata capillos,
 lugenti similis, caesis plangore lacertis,
 intendens palmas 'o diris barbare factis!
 o crudelis!' ait, 'nec te mandata parentis
 cum lacrimis movere piis, nec cura sororis 535
 nec mea virginitas nec coniugalia iura?
 omnia turbasti: paelex ego facta sororis,
 tu geminus coniunx, hostis mihi debita Progne.
 quim animam hanc, ne quod facinus tibi, perfide, restet,
 eripis? atque utinam fecisses ante nefandos 540
 concubitus! vacuas habuissem criminis umbras.
 si tamen haec superi cernunt, si numina divum
 sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum,
 quandocumque mihi poenas dabis. ipsa, pudore

- 545 proiecto, tua facta loquar: si copia detur,
 in populos veniam; si silvis clausa tenebor,
 implebo silvas et conscia saxa movebo:
 audiet haec aether et si deus ullus in illo est.
 talibus ira feri postquam commota tyranni
 550 nec minor hac metus est, causa stimulatus utraque,
 quo fuit accinctus, vagina liberat ensem,
 arreptamque coma flexis post terga lacertis
 vincla pati cogit. iugulum Philomela parabat
 spemque suae mortis viso conceperat ense.
 555 ille indignantem et nomen patris usque vocantem
 luctantemque loqui comprehensam forcipe linguam
 abstulit ense fero. radix micat ultima linguae,
 ipsa iacet terraeque tremens inurmurat atrae.
 utque salire solet mutilatae cauda colubrae,
 560 palpitat et moriens dominae vestigia quaerit.
 hoc quoque post facinus — vix ausim credere — fertur
 saepe sua lacerum repetisse libidine corpus.
 sustinet ad Prognen post talia facta reverti,
 coniuge quae viso germanam quaerit. at ille
 565 dat gemitus fictos commentaque funera narrat.
 et lacrimae fecere fidem. velamina Progne
 deripit ex umeris auro fulgentia lato
 induiturque atras vestes et inane sepulcrum
 constituit falsisque piacula Manibus infert
 570 et luget non sic lugendae fata sororis.
 signa deus bis sex acto lustraverat anno.
 quid faciat Philomela? fugam custodia claudit;
 structa rigent solido stabulorum moenia saxo;
 os mutum facti caret indice. grande doloris
 575 ingenium est, miserisque venit sollertia rebus.
 stamina barbarica suspendit callida tela
 purpureasque notas filis intexuit albis,
 indicium sceleris, perfectaue tradidit uni,
 utque ferat dominae, gestu rogat. ille rogata
 580 pertulit ad Prognen, nec scit quid tradat in illis.
 evolvit vestes saevi matrona tyranni
 germanaeque suae carmen miserabile legit
 et (mirum potuisse) silet. dolor ora repressit,
 verbaque quaerenti satis indignantia linguae
 585 defuerunt: nec flere vacat, sed fasque nefasque
 confusura ruit, poenaeque in imagine tota est.
 Tempus erat, quo sacra solent trieterica Bacchi
 Sithoniae celebrare nurus. nox conscia sacris,

nocte sonat Rhodope tinnitibus aeris acuti;
 nocte sua est egressa domo regina, deque 590
 ritibus instruitur furialiaque accipit arma:
 vite caput tegitur, lateri cervina sinistro
 vellera dependent, umero levis incubat hasta.
 concita per silvas turba comitante suarum
 terribilis Progne, furiisque agitata doloris, 595
 Bacche, tuas simulat. venit ad stabula avia tandem
 exululatque euhoeque sonat portasque refringit
 germanamque rapit raptaeque insignia Bacchi
 induit et vultus hederarum frondibus abdit
 attonitamque trahens intra sua moenia ducit. 600
 ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
 horruit infelix totoque expalluit ore.
 nacta locum Progne sacrorum pignora demit
 oraque develat miserae pudibunda sororis
 amplexusque petit. sed non attollere contra 605
 sustinet haec oculos, paelex sibi visa sororis:
 deiectoque in humum vultu iurare volenti
 testarique deos, per vim sibi dedecus illud
 illatum, pro voce manus fuit. ardet et iram
 non capit ipsa suam Progne, fletumque sororis 610
 corripiens 'non est lacrimis hic' inquit 'agendum,
 sed ferro, sed si quid habes, quod vincere ferrum
 possit. in omne nefas ego me, germana, paravi.
 aut ego, cum facibus regalia tecta cremabo,
 artificem mediis immittam Terea flammis: 615
 aut linguam aut oculos, aut quae tibi membra pudorem
 abstulerunt, ferro rapiam, aut per vulnera mille
 sontem animam expellam. magnum quodcumque paravi;
 quid sit, adhuc dubito.' peragit dum talia Progne,
 ad matrem veniebat Itys. quid possit, ab illo 620
 admonita est. oculisque tuens immitibus 'a, quam
 es similis patri!' dixit. nec plura locuta
 triste parat facinus tacitaque exaestuat ira.
 ut tamen accessit natus matrique salutem
 attulit et parvis adduxit colla lacertis 625
 mixtaque blanditiis puerilibus oscula iunxit,
 mota quidem est genetrix, infractaque constitit ira,
 invitique oculi lacrimis maduere coactis.
 sed simul ex nimia mentem pietate labare
 sensit, ab hoc iterum est ad vultus versa sororis, 630
 inque vicem spectans ambos 'cur admovet' inquit
 'alter blanditias, rapta silet altera lingua?
 quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?'

- cui sis nupta, vide, Pandione nata, marito.
 635 degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo.
 nec mora: traxit Ityn, veluti Gangetica cervas
 lactentem fetum per silvas tigris opacas.
 utque domus altae partem tenuere remotam,
 tendentemque manus et iam sua fata videntem
 640 et 'mater, mater' clamantem et colla petentem
 ense ferit Progne, lateri qua pectus adhaeret,
 nec vultum vertit. satis illi ad fata vel unum
 vulnus erat: iugulum ferro Philomela resolvit,
 vivaque adhuc animaeque aliquid retinentia membra
 645 dilaniant. pars inde cavis exultat aënis,
 pars veribus stridunt; manant penetralia tabo.
 his adhibet coniunx ignarum Terea mensis,
 et patrii moris sacrum mentita, quod uni
 fas sit adire viro, comites famulosque removit.
 650 ipse sedens solio Tereus sublimis avito
 vescitur inque suam sua viscera congerit alvum.
 tantaque nox animi est: 'Ityn huc accersite' dixit.
 dissimulare nequit crudelia gaudia Progne:
 iamque suae cupiens existere nuntia cladis
 655 'intus habes, quem poscis' ait. circumspicit ille,
 atque ubi sit, quaerit. quaerenti iterumque vocanti,
 sicut erat sparsis furiali caede capillis,
 prosiluit Ityisque caput Philomela cruentum
 misit in ora patris. nec tempore maluit ullo
 660 posse loqui et mentis testari gaudia dictis.
 Thracius ingenti mensas clamore repellit
 vipereasque ciet Stygia de valle sorores;
 et modo, si possit, reserato pectore diras
 egerere inde dapes inmersaque viscera gestit:
 665 flet modo seque vocat bustum miserabile nati:
 nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
 corpora Cecropidum pennis pendere putares:
 pendebant pennis. quarum petit altera silvas;
 altera tecta subit, neque adhuc de pectore caedis
 670 excessere notae, signataque sanguine pluma est.
 ille dolore suo poenaeque cupidine velox
 vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristae,
 prominet immodicum praelonga cuspide rostrum.
 [nomen epops volucris; facies armata videtur.]
 675 Hic dolor ante diem longaeque extrema senectae
 tempora Tartareas Pandiona misit ad umbras. *Ori-*
 scepra loci rerumque capit moderamen Erechtheus, *thyia.*
iustitia dubium validisne potentior armis.

quattuor ille quidem iuvenes totidemque creatat
 femineae sortis. sed erat par forma duarum, 680
 e quibus Aeolides Cephalus te coniuge felix,
 Procri, fuit: Boreae Tereus Thracesque nocebant:
 dilectaque diu caruit deus Orithyia,
 dum rogat et precibus mavult quam viribus uti.
 ast ubi blanditiis agitur nihil, horridus ira, 685
 quae solita est illi nimiumque domestica vento,
 'et merito' dixit: 'quid enim mea tela reliqui,
 saevitiam et vires iramque animosque minaces,
 admovique preces, quarum me dedecet usus?
 apta mihi vis est: vi tristia nubila pello, 690
 vi freta concutit nodosaque robora verto
 induroque nives et terras grandine pulso.
 idem ego cum fratres caelo sum nactus aperto
 (nam mihi campus is est), tanto molimine luctor,
 ut medius nostris concursibus insonet aether, 695
 exiliantque cavis elisi nubibus ignes.
 idem ego cum subii convexa foramina terrae,
 supposuique ferox imis mea terga cavernis,
 sollicito Manes totumque tremoribus orbem.
 hac ope debueram thalamos petiisse; socerque 700
 non orandus erat mihi sed faciendus Erechtheus.
 haec Boreas aut his non inferiora locutus
 excussit pennas; quarum iactatibus omnis
 adflata est tellus, latumque perhorruit aequor.
 pulvereamque trahens per summa cacumina pallam 705
 verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
 Orithyian amans fulvis amplectitur alis.
 dum volat, arserunt agitati fortius ignes.
 nec prius aërii cursus suppressit habenas,
 quam Ciconum tenuit populos et moenia raptor. 710
 illic et gelidi coniunx Actaea tyranni
 et genetrix facta est, partus enixa gemellos,
 cetera qui matris, pennas genitoris habent.
 non tamen has una memorant cum corpore natas:
 barbaque dum rutilis aberat subnixa capillis, 715
 implumes Calaisque puer Zetesque fuerunt.
 mox pariter pennae ritu coepere volucrum
 cingere utrumque latus, pariter flavescere malae.
 ergo ubi concessit tempus puerile iuventae,
 vellera cum Minyis nitido radiantia villo 720
 per mare non notum prima petiere carina.

LIBER SEPTIMUS.

- Iamque fretum Minyae Pagasaea puppe secabant, *Iason et Medea.*
 perpetuaque trahens inopem sub nocte senectam
 Phineus visus erat, iuvenesque Aquilone creati
 virgineas volucres miseri senis ore fugarant,
 5 multaque perpassi claro sub Iasone tandem
 contigerant rapidas limosi Phasidis undas.
 dumque adeunt regem Phrixearum vellera poscunt,
 lexque datur Minyis magnorum horrenda laborum,
 concipit interea validos Aetias ignes,
 10 et luctata diu, postquam ratione furorem
 vincere non poterat, 'frustra, Medea, repugnas:
 nescio quis deus obstat' ait. 'mirumque, nisi hoc est
 aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.
 nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur?
 15 sunt quoque dura nimis. cur, quem modo denique vidi,
 ne pereat, timeo? quae tanti causa timoris?
 excute virgineo conceptas pectore flammam,
 si potes, infelix... si possem, sanior essem!
 sed gravat invitam nova vis; aliudque cupido,
 20 mens aliud suadet. video meliora proboque:
 deteriora sequor. quid in hospite, regia virgo,
 ureris et thalamos alieni concipis orbis?
 haec quoque terra potest, quod ames, dare. vivat an ille
 occidat, in dis est. vivat tamen; idque precari
 25 vel sine amore licet. quid enim commisit Iason?
 quem nisi crudelem non tangat Iasonis aetas
 et genus et virtus? quem non, ut cetera desint,
 ore movere potest? certe mea pectora movit.
 at nisi opem tulero, taurorum adflabitur ore
 30 concurretque suae segeti, tellure creatis
 hostibus, aut avido dabitur fera praeda draconi.
 hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
 tum ferrum et scopulos gestare in corde fatebor.
 cur non et specto pereuntem, oculosque videndo
 35 consceleror? cur non tauros exhortor in illum
 terrigenasque feros insopitumque draconem?
 di meliora velint. quamquam non ista precanda,
 sed facienda mihi. ... prodamne ego regna parentis,
 atque ope nescio quis servabitur advena nostra,
 40 ut per me sospes sine me det linthea ventis,
 virque sit alterius, poenae Medea relinquar?

si facere hoc aliamve potest praeponere nobis,
 occidat ingratus. sed non is vultus in illo,
 non ea nobilitas animo est, ea gratia formae,
 ut timeam fraudem meritique obliviam nostri. 45
 et dabit ante fidem, cogamque in foedera testes
 esse deos. quid tuta times? accingere, et omnem
 pelle moram! tibi se semper debebit Iason,
 te face sollemni iunget sibi, perque Pelasgas
 servatrix urbes matrum celebrabere turba. — 50
 ergo ego germanam fratremque patremque deosque
 et natale solum ventis ablata relinquam?
 nempe pater saevus, nempe est mea barbara tellus,
 frater adhuc infans. stant mecum vota sororis:
 maximus intra me deus est. non magna relinquam, 55
 magna sequar: titulum servatae pubis Achivae
 notitiamque loci melioris et oppida, quorum
 hic quoque fama viget, cultusque artesque locorum;
 quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
 Aesoniden mutasse velim. quo coniuge felix 60
 et dis cara ferar et vertice sidera tangam.
 quid quod nescio qui mediis concurrere in undis
 dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis
 nunc sorbere fretum nunc reddere, cinctaque saevis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo? 65
 nempe tenens quod amo, gremioque in Iasonis haerens
 per freta longa ferar. nihil illum amplexa verebor;
 aut, si quid metuam, metuam de coniuge solo.
 coniugiumne putas speciosaque nomina culpae
 imponis, Medea, tuae? quin aspice, quantum 70
 aggrediare nefas et, dum licet, effuge crimen?
 dixit. et ante oculos rectum pietasque pudorque
 constiterant, et victa dabat iam terga Cupido.
 Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,
 quas nemus umbrosum secretaque silva tegebat. 75
 et iam fortis erat, pulsusque resederat ardor:
 cum videt Aesoniden, extinctaque flamma reluxit.
 erubere genae, totoque recanduit ore,
 utque solet ventis alimenta assumere, quaeque
 parva sub inducta latuit scintilla favilla, 80
 crescere et in veteres agitata resurgere vires,
 sic iam lentus amor, iam quem languere putares,
 ut vidit iuvenem, specie praesentis inarsit.
 et casu solito formosior Aesone natus
 illa luce fuit. posses ignoscere amanti. 85

- spectat, et in vultu veluti tum denique viso
 lumina fixa tenet, nec se mortalia demens
 ora videre putat, nec se declinat ab illo.
 ut vero coepitque loqui dextramqueprehendit
 90 hospes et auxilium summissa voce rogavit
 promisitque torum, lacrimis ait illa profusis:
 'quid faciam, video; nec me ignorantia veri
 decipiet, sed amor. servabere munere nostro:
 servatus promissa dato.' per sacra triformis
 95 ille deae, lucoque foret quod numen in illo,
 perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
 eventusque suos et tanta pericula iurat.
 creditus accepit cantatas protinus herbas
 edidicitque usum laetusque in tecta recessit.
 100 Postera depulerat stellas aurora micantes:
 conveniunt populi sacrum Mavortis in arvom
 consistuntque iugis. medio rex ipse resedit
 agmine purpureus sceptroque insignis eburno.
 ecce adamanteis Volcanum naribus efflant
 105 aeripedes tauri, tactaeque vaporibus herbae
 ardent. utque solent pleni resonare camini,
 aut ubi terrena silices fornace soluti
 concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum:
 pectora sic intus clausas volventia flammam
 110 gutturaque usta sonant. tamen illis Aesone natus
 obvius it. vertere truces venientis ad ora
 terribiles vultus praefixaque cornua ferro,
 pulvereumque solum pede pulsavere bisulco
 fumificisque locum mugitibus impleverunt.
 115 deriguere metu Minyae. subit ille nec ignes
 sentit anhelatos (tantum medicamina possunt)
 pendulaque audaci mulcet palearia dextra,
 suppositosque iugo pondus grave cogit atrati
 ducere et insuetum ferro proscindere campum.
 120 mirantur Colchi: Minyae clamoribus augent
 adiciuntque animos. galea tum sumit aëna
 vipereos dentes et aratos spargit in agros.
 semina mollit humus valido praetincta veneno,
 et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes.
 125 utque hominis speciem materna sumit in alvo
 perque suos intus numeros componitur infans,
 nec nisi maturus communes exit in auras:
 sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
 effecta est hominis, feto consurgit in arvo;

quodque magis mirum est, simul edita concutit arma. 130
 quos ubi viderunt praeacutae cuspidis hastas
 in caput Haemonii iuvenis torquere parantes,
 demisere metu vultumque animumque Pelasgi.
 ipsa quoque extimuit, quae tutum fecerat illum:
 utque peti vidit iuvenem tot ab hostibus unum, 135
 palluit et subito sine sanguine frigida sedit:
 neve parum valeant a se data gramina, carmen
 auxiliare canit secretasque advocat artes.
 ille gravem medios silicem iaculatus in hostes
 a se depulsum Martem convertit in ipsos. 140
 terrigenae pereunt per mutua vulnera fratres
 civilique cadunt acie. gratantur Achivi
 victoremque tenent avidisque amplexibus haerent.
 tu quoque victorem complecti, barbara, velles:
 obstitit incepto pudor et [complexa fuisses 145
 sed te, ne faceres, tenuit] reverentia famae.
 quod licet, affectu tacito laetaris agisque
 carminibus grates et dis auctoribus horum.
 Pervigilem superest herbis sopire draconem,
 qui crista linguisque tribus praesignis et uncis 150
 dentibus horrendus custos erat arboris aureae.
 hunc postquam sparsit Lethaei gramine suci
 verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
 quae mare turbatum, quae concita flumina sistunt,
 somnus in ignotos oculos sibi venit, et auro 155
 heros Aesonius potitur; spolioque superbus
 muneris auctorem secum, spolia altera, portans
 victor Iolciacos tetigit cum coniuge portus.
 Haemoniae matres pro gnatis dona receptis *Aeson.*
 grandaevique ferunt patres, congestaque flamma 160
 tura liquefaciunt, inductaque cornibus aurum
 victima vota cadit. sed abest gratantibus Aeson,
 iam propior leto fessusque senilibus annis.
 cum sic Aesonides: ‘o cui debere salutem
 confiteor, coniunx, quamquam mihi cuncta dedisti, 165
 excessitque fidem meritorum summa tuorum:
 si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?),
 deme meis annis et demptos adde parenti.’
 nec tenuit lacrimas. mota est pietate rogantis,
 dissimilemque animum subiit Aeeta relictus. 170
 nec tamen affectus tales confessa ‘quod’ inquit
 ‘excidit ore tuo, coniunx, scelus? ergo ego cuiquam
 posse tuae videor spatium transscribere vitae?

- nec sinat hoc Hecate, nec tu petis aequa. sed isto,
 175 quod petis, experiar maius dare munus, Iason.
 arte mea soceri longum temptabimus aevum,
 non annis renovare tuis: modo diva triformis
 adiuvet et praesens ingentibus adnuat ausis.
 tres aberant noctes, ut cornua tota coirent
 180 efficerentque orbem. postquam plenissima fulsit
 et solida terras spectavit imagine luna,
 egreditur tectis vestes induta recinctas,
 nuda pedem, nudos umeris infusa capillos,
 fertque vagos mediae per muta silentia noctis
 185 incommitata gradus. homines volucresque ferasque
 solverat alta quies: nullo stant murmure saepes:
 immotaeque silent frondes, silet humidus aër:
 sidera sola micant. ad quae sua bracchia tendens
 ter se convertit, ter sumptis flumine crinem
 190 inroravit aquis ternisque ululatus ora
 solvit, et in dura summisso poplite terra
 'nox' ait 'arcanis fidissima, quaeque diurnis
 aurea cum luna succeditis ignibus, astra,
 tuque triceps Hecate, quae coeptis conscia nostris
 195 adiutrixque venis cantusque artisque magorum,
 quaeque magos, Tellus, pollentibus instruis herbis,
 auraeque et venti montesque amnesque lacusque,
 dique omnes nemorum dique omnes noctis, adeste!
 quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
 200 in fontes rediere suos: concussaque sisto,
 stantia concutio cantu freta, nubila pello
 nubilaque induco, ventos abigoque vocoque,
 vipereas rumpo verbis et carmine fauces,
 vivaque saxa sua convulsaque robora terra
 205 et silvas moveo, iubeoque tremescere montes
 et mugire solum Manesque exire sepulcris.
 te quoque, Luna, traho, quamvis Temesaea labores
 aera tuos minuant; currus quoque carmine nostro
 pallet avi, pallet nostris Aurora venenis.
 210 vos mihi taurorum flammam hebetastis et unco
 impatiens oneris collum pressistis aratro.
 vos serpentigenis in se fera bella dedistis
 custodemque rudem somni sopistis, et aurum
 vindice decepto Graias misistis in urbes.
 215 nunc opus est sucis, per quos renovata senectus
 in florem redeat primosque recolligat annos.
 et dabit! neque enim micuerunt sidera frustra,

nec frustra volucrum tractus cevice draconum
 currus adest. aderat demissus ab aethere currus.
 quo simul ascendit frenataque colla draconum 220
 permulsit manibusque leves agitavit habenas,
 sublimis rapitur subiectaque Thessala Tempe
 despicit: aeriis regionibus applicat angues,
 et quas Ossa tulit, quas altum Pelion herbas,
 quas Othrys Pindusque et Pindo maior Olympus, 225
 perspicit et placitas partim radice revellit,
 partim succidit curvamque falcis aënae.
 multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
 multa quoque Amphrysi; neque eras immunis, Enipeu,
 nec non Penëus nec non Spercheïdes undae 230
 contribuere aliquid iuncosaque litora Boebes.
 carpsit et Euboica vivax Anthedone gramen,
 nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
 et iam nona dies curru pennisque draconum
 nonaque nox omnes lustrantem viderat agros, 235
 cum rediit. neque erant tacti, nisi odore, dracones:
 et tamen annosae pellem posuere senectae.
 constitit adveniens citra limenque foresque
 et tantum caelo tegitur, refugitque viriles
 contactus, statuitque aras e caespite binas, 240
 dexteriore Hecates, ast laeva parte Iuventae.
 has ubi verbenis silvaque incinxit agresti,
 haud procul egesta scrobibus tellure duabus
 sacra facit cultrosque in guttura velleris atri
 conicit et patulas perfundit sanguine fossas. 245
 tum super invergens liquidi carchesia mellis...
 aereaque invergens tepidi carchesia lactis
 verba simul fudit terrenaque numina civit
 umbrarumque rogat rapta cum coniuge regem,
 ne properent artus anima fraudare senili. 250
 quos ubi placavit precibusque et murmure longo,
 Aesonis effatum proferri corpus ad auras
 iussit, et in plenos resolutum carmine somnos
 exanimi similem stratis porrexit in herbis.
 hinc procul Aesoniden, procul hinc iubet ire ministros 255
 et monet arcanis oculos remove profanos.
 diffugiunt iussi. passis Medea capillis
 bacchantum ritu flagrantem circuit aras,
 multifidasque faces in fossa sanguinis atra
 tinguit et intinctas geminis accendit in aris: 260
 terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.

- interea validum posito medicamen aëno
 fervet et exultat spumisque tumentibus albet.
 illic Haemonia radices valle resectas
- 265 seminaque floresque et sucos incoquit atros;
 adicit extremo lapides oriente petitos
 et quas Oceani refluxum mare lavit harenas;
 addit et exceptas luna pernocte pruinas
 et strigis infames ipsis cum carnibus alas,
- 270 inque virum soliti vultus mutare ferinos
 ambigui prosecta lupi. nec defuit illis
 squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri
 vivacisque iecur cervi, quibus insuper addit
 ora caputque novem cornicis saecula passae.
- 275 his et mille aliis postquam sine nomine rebus
 propositum instruxit mortali barbara maius,
 arenti ramo iampridem mitis olivae
 omnia confudit summisque immiscuit ima.
 ecce vetus calido versatus stipes aëno
- 280 fit viridis primo, nec longo tempore frondes
 induit et subito gravidis oneratur olivis.
 at quacumque cavo spumas eiecit aëno
 ignis, et in terram guttae cecidere calentes,
 vernat humus, floresque et mollia pabula surgunt.
- 285 quae simulac vidit, stricto Medea recludit
 ense senis iugulum, veteremque exire cruorem
 passa, replet sucis. quos postquam combibit Aeson
 aut ore acceptos aut vulnere, barba comaeque
 canitie posita nigrum rapuere colorem.
- 290 pulsa fugit macies, abeunt pallorque situsque,
 adiectoque cavae suppleantur corpore rugae,
 membraque luxuriant. Aeson miratur et olim
 ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
 Viderat ex alto tanti miracula monstri
- 295 Liber, et admonitus iuvenes nutricibus annos
 posse suis reddi, capit hoc a Colchide munus.
- Neve doli cessent, odium cum coniuge falsum *Pelia*
 Phasias assimilat Peliaeque ad limina supplex
 confugit. atque illam, quoniam gravis ipse senecta est,
- 300 excipiunt natae: quas tempore callida parvo
 Colchis amicitiae mendacis imagine cepit.
 dumque refert inter meritorum maxima, demptos
 Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur,
 spes est virginibus Pelia subiecta creatis,
- 305 arte suum parili revirescere posse parentem.

*Bacchi
 nutrice*

idque petunt; pretiumque iubent sine fine pacisci.
 illa brevi spatio silet et dubitare videtur
 suspenditque animos ficta gravitate rogantum.
 mox ubi pollicita est, 'quo sit fiducia maior
 muneris huius,' ait 'qui vestras maximus aevo est 310
 dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.'
 protinus innumeris effetus laniger annis
 attrahitur flexo circum cava tempora cornu:
 cuius ut Haemonio marcentia guttura cultro
 fodit et exiguo maculavit sanguine ferrum, 315
 membra simul pecudis validosque venefica sucos
 mergit in aere cavo. minuunt en corporis artus,
 cornuaque exurunt nec non cum cornibus annos,
 et tener auditur medio balatus aëno:
 nec mora, balatum mirantibus exilit agnus 320
 lascivique fuga lactantiaque ubera quaerit.
 obstipuere satae Pelia; promissaque postquam
 exhibuere fidem, tum vero impensius instant.
 ter iuga Phoebus equis in Hiberno flumine mersis
 dempserat, et quarta radiantia nocte micabant 325
 sidera, cum rapido fallax Aetias igni
 imponit purum laticem et sine viribus herbas.
 iamque neci similis resoluta corpore regem
 et cum rege suo custodes somnus habebat,
 quem dederant cantus magicaeque potentia linguae. 330
 intrarant iussae cum Colchide limina natae
 ambierantque torum. 'quid nunc dubitatis inertes?
 stringite' ait 'gladios veteremque haurite cruorem,
 ut repleam vacuas iuvenali sanguine venas!
 in manibus vestris vita est aetasque parentis. 335
 si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
 officium praestate patri telisque senectam
 exigite et saniem coniecto emittite ferro.'
 his, ut quaeque pia est, hortatibus impia prima est,
 et ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus 340
 ulla suos spectare potest, oculosque reflectunt
 caecaque dant saevis aversae vulnera dextris.
 ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus
 semilacerque toro temptat consurgere, et inter
 tot medius gladios pallentia bracchia tendens 345
 'quid facitis, gnatae? quid vos in fata parentis
 armat?' ait. cecidere illis animique manusque.
 plura locuturo cum verbis guttura Colchis
 abstulit, et calidis laniatum mersit in undis.

- 350 Quod nisi pennatis serpentibus isset in auras, *Medeae*
 non exempta foret poenae. fugit alta superque *fuga.*
 Pelion umbrosum, Philyreia tecta, superque
 Othryn et eventu veteris loca nota Cerambi
 (hic ope Nympharum sublatus in aëra pennis, *(Miracula*
 355 cum gravis infuso tellus foret obruta ponto, *varia.)*
 Deucalionem effugit inobrutus undas):
 Aeoliam Pitane a laeva parte relinquit,
 factaque de saxo longi simulacra draconis;
 Idaeumque nemus, quo nati furta, iuvenum,
 360 occulit Liber falsi sub imagine cervi;
 quaque pater Corythi parva tumulatus harena est;
 et quos Maera novo latratu terruit agros;
 Eurypylique urbem, qua Coae cornua matres
 gesserunt, tum cum discederet Herculis agmen;
 365 Phoebeamque Rhodon et Ialysios Telchinas,
 quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
 Iuppiter exosus fraternis subdidit undis.
 transit et antiquae Cartheia moenia Caeae,
 qua pater Alcidas placidam de corpore natae
 370 miraturus erat nasci potuisse columbam.
 inde lacus Hyries videt et Cycneia Tempe,
 quae subitus celebravit olor. nam Phyllius illic
 imperio pueri volucresque ferumque leonem
 tradiderat domitos. taurum quoque vincere iussus
 375 vicerat, et spreto totiens iratus amore
 praemia poscenti taurum suprema negabat.
 ille indignatus 'cupies dare' dixit, et alto
 desiluit saxo. cuncti cecidisse putabant:
 factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
 380 at genitrix Hyrie, servati nescia, fiendo
 dilicuit stagnumque suo de nomine fecit.
 adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
 Ophias effugit natorum vulnera Combe.
 inde Calaurae Letoidos aspicit arva,
 385 in volucrem versi cum coniuge conscia regis.
 dextera Cyllene est, in qua cum matre Menephron
 concubitus erat saevarum more ferarum.
 Cephison procul hinc defientem fata nepotis
 respicit in tumidam phocen ab Apolline versi;
 390 Eumelique domum lugentis in aëre natum.
 tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
 contigit. hic aëvo veteres mortalia primo
 corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.

postquam Colchis arsit nova nupta venenis, rantemque domum regis mare vidit utrumque,	395
guine natorum perfunditur impius ensis, que se male mater Iasonis effugit arma; ; Titaniacis ablata draconibus intrat ladias arces. quae te, iustissima Phene, te, senex Peripha, pariter videre volantes,	400
xamque novis neptem Polypemonis alis. ipit hanc Aegeus, facto damnandus in uno. satis hospitium est: thalami quoque foedere iungit. amque aderat Theseus, proles ignara parenti,	<i>Theseus.</i> 405
irtute sua bimarem pacaverat Isthmon. is in exitium miscet Medea, quod olim lerat secum Scythicis aconiton ab oris. l Echidnae memorant e dentibus ortum ; canis. specus est tenebroso caecus hiatu ia declivis, per quam Tiryntius heros	410
antem contraque diem radiosque micantes quantem oculos nexis adamante catenis beron abstraxit; rabida qui concitus ira levit pariter ternis latratibus auras parsit virides spumis albentibus agros.	415
concesse putant, nactasque alimenta feracis indique soli vires cepisse nocendi. e quia nascuntur dura vivacia caute, estes aconita vocant. ea coniugis astu ; parens Aegeus nato porrexit, ut hosti.	420
ipserat ignara Theseus data pocula dextra, ; pater in capulo gladii cognovit eburno ia sui generis facinusque excussit ab ore. git illa necem, nebulis per carmina motis. et genitor, quamquam laetatur sospite nato,	425
nitus tamen est ingens discrimine parvo mitti potuisse nefas. fovet ignibus aras ieribusque deos implet, feriuntque secures a torosa boum victorum cornua vittis. us Erechthidis fertur celebratior illo	430
risse dies. agitant convivia patres edium vulgus; nec non et carmina vino nium faciente canunt. 'te, maxime Theseu, ita est Marathon Cretaei sanguine tauri: dque suis securus arat Cromyona colonus,	435
us opusque tuum est. tellus Epidauria per te igeram vidit Volcani occumbere prolem,	

- vidit et immitem Cephisias ora Procrusten,
 Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusin.
- 440 occidit ille Sinis, magnis male viribus usus,
 qui poterat curvare trabes et agebat ab alto
 ad terram late sparsuras corpora pinus.
 tutus ad Alcatheon, Lelegeia moenia, limes
 composito Scirone patet, sparsisque latronis
 445 terra negat sedem, sedem negat ossibus unda;
 quae iactata diu fertur durasse vetustas
 in scopulos: scopulis nomen Scironis inhaeret.
 si titulos annosque tuos numerare velimus,
 facta premant annos. pro te, fortissime, vota
 450 publica suscipimus, Bacchi tibi sumimus haustus.
 consonat assensu populi precibusque faventum
 regia, nec tota tristis locus ullus in urbe est.
 Nec tamen (usque adeo nulla est sincera voluptas, *Mf-*
 sollicitumque aliquid laetis intervenit) Aegeus *not.*
- 455 gaudia percepit nato secura recepto.
 bella parat Minos. qui quamquam milite, quamquam
 classe valet, patria tamen est firmissimus ira
 Androgeique necem iustis ulciscitur armis.
 ante tamen bello vires acquirit amicas,
 460 quaque potens habitus, volucris freta classe pererrat.
 hinc Anaphen sibi iungit et Astypaleia regna,
 promissis Anaphen, regna Astypaleia bello:
 hinc humilem Myconum cretosaque rura Cimoli
 florentemque thymo Cythnum parvamque Seriphon
 465 marmoreamque Paron, quamque impia prodidit Arne
 Siphnon: et accepto, quod avara poposcerat, auro
 mutata est in avem, quae nunc quoque diligit aurum,
 nigra pedes, nigris velata monedula pennis.
 at non Oliaros Didymaeque et Tenos et Andros
 470 et Gyaros nitidaeque ferax Peparethos olivae
 Gnosiacas iuvere rates. latere inde sinistro
 Oenopiam Minos petit, Aeacideia regna:
 Oenopiam veteres appellavere, sed ipse
 Aeacus Aeginam genetricis nomine dixit.
- 475 turba ruit tantaeque virum cognoscere famae
 expetit. occurrunt illi Telamonque, minorque
 quam Telamon Peleus, et proles tertia Phocus.
 ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
 Aeacus et, quae sit veniendi causa, requirit.
- 480 admonitus patrii luctus suspirat, et illi
 dicta refert rector populorum talia centum:

'arma iuves oro pro gnato sumpta, piaequē pars sis militiae: tumulo solacia posco.'	
huic Asopiades 'petis irrita' dixit 'et urbi non facienda meae. neque enim coniunctior ulla	485
Cecropidis hac est tellus: ea foedera nobis.'	
tristis abit 'stabunt'que 'tibi tua foedera magno' dixit, et utilius bellum putat esse minari, quam gerere atque suas ibi praeconsumere vires.	489
Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris spectari poterat, cum pleno concita velo	<i>Aeacus et Myrmidones.</i>
Attica puppis adest in portusque intrat amicos, quae Cephalum patriaeque simul mandata ferebat.	
Aeacidae longo iuvenes post tempore visum agnovere tamen Cephalum dextrasque dedere	495
inque patris duxere domum. spectabilis heros et veteris retinens etiamnum pignora formae ingreditur, ramumque tenens popularis olivae a dextra laevaue duos aetate minores maior habet, Clyton et Buten, Pallante creatos.	500
postquam congressus primi sua verba tulerunt, Cecropidae Cephalus peragit mandata rogatque auxilium, foedusque refert et iura parentum, imperiumque peti totius Achaidos addit.	
sic ubi mandatam iuvit facundia causam,	505
Aeacus, in capulo sceptri nitente sinistra, 'ne petite auxilium, sed sumite,' dixit 'Athenae: nec dubie vires, quas haec habet insula, vestras ducite; et omnia quae rerum status iste mearum... roborum non desunt: superat mihi miles et hostes.	510
gratia dis, felix et inexcusabile tempus.'	
'immo ita sit,' Cephalus 'crescat tua civibus, opto, urbs' ait. 'adveniens equidem modo gaudia cepi, cum tam pulchra mihi, tam par aetate iuventus obvia processit. multos tamen inde requiro,	515
quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.'	
Aeacus ingemuit, tristisque ita voce locutus: 'flebile principium melior fortuna secuta est. hanc utinam possem vobis memorare sine illo! ordine nunc repetam. neu longa ambage morer vos:	520
ossa cinisque iacent, memori quos mente requiris. et quota pars illi rerum periere mearum! dira lues ira populis Iunonis iniquae incidit, exosae dictas a paelice terras. dum visum mortale malum, tantaque latebat	525

- causa nocens cladis, pugnatum est arte medendi.
 exitium superabat opem, quae victa iacebat.
 principio caelum spissa caligine terras
 pressit et ignavos inclusit nubibus aestus.
 530 dumque quater iunctis explevit cornibus orbem
 luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
 letiferis calidi spirarunt aestibus austri.
 constat et in fontes vitium venisse lacusque,
 miliaque incultos serpentum multa per agros
 535 errasse atque suis fluvios temerasse venenis.
 strage canum primo volucrumque oviumque boumque,
 inque feris subiti deprensa potentia morbi.
 concidere infelix validos miratur arator
 inter opus tauros medioque recumbere sulco.
 540 lanigeris gregibus balatus dantibus aegros
 sponte sua lanaeque cadunt et corpora tabent.
 acer equus quondam magnaеque in pulvere famaе
 degenerat palmas, veterumque oblitus honorum
 ad praesaepe gemit morbo moriturus inerti.
 545 non aper irasci meminit, non fidere cursu
 cerva, nec armentis incurrere fortibus ursi.
 omnia languor habet: silvisque agrisque viisque
 corpora foeda iacent: vitiantur odoribus aurae.
 mira loquar: non illa canes avidaeque volucres,
 550 non cani tetigere lupi; dilapsa liquescunt
 adflatuque nocent et agunt contagia late.
 pervenit ad miseros damno graviore colonos
 pestis et in magnae dominatur moenibus urbis.
 viscera torrentur primo, flammaeque latentis
 555 indicium rubor est et ductus anhelitus ingens.
 aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
 ora patent, auraeque graves capfantur hiatu.
 non stratum, non ulla pati velamina possunt,
 nuda sed in terra ponunt praecordia. nec fit
 560 corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
 nec moderator adest; inque ipsos saeva medentes
 erumpit clades, obsuntque auctoribus artes.
 quo propior quisque est servitque fidelius aegro,
 in partem leti citius venit. utque salutis
 565 spes abiit, finemque vident in funere morbi,
 indulgent animis, et nulla, quid utile, cura est:
 utile enim nihil est. passim positoque pudore
 fontibus et fluviis puteisque capacibus haerent:
 nec sitis est extincta prius, quam vita, bibendo.

inde graves multi nequeunt consurgere et ipsi 570
 inmoriuntur aquis — aliquis tamen haurit et illas.
 tantaque sunt miseris invisī taedia lecti:
 prosiliunt, aut si prohibent consistere vires,
 corpora devolvunt in humum. fugiuntque Penates
 quisque suos, sua cuique domus funesta videtur: 575
 et quia causa latet, locus est in crimine. partim
 semianimes errare viis, dum stare valebant,
 aspiceres; flentes alios terraque iacentes
 lassaque versantes supremo lumina motu.
 membraque perdentis tendunt ad sidera caeli, 580
 hic, illic, ubi mors deprenderat, exalantes.
 quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit esse,
 ut vitam odissem et cuperem pars esse meorum?
 quo se cumque acies oculorum flexerat, illic
 vulgus erat stratum, veluti cum patria motis 585
 poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
 templa vides contra gradibus sublimia longis:
 Iuppiter illa tenet. quis non altaribus illis
 irrita tura dedit? quotiens pro coniuge coniunx,
 pro gnato genitor, dum verba precantia dicit, 590
 non exoratis animam finivit in aris,
 inque manu turis pars inconsumpta reperta est!
 admoti quotiens templis, dum vota sacerdos
 concipit et fundit purum inter cornua vinum,
 haud expectato ceciderunt vulnere tauri! 595
 ipse ego sacra Iovi pro me patriaque tribusque
 cum facerem natis, mugitus victima diros
 edidit et subito collapsa sine ictibus ullis
 exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
 exta quoque aegra notas veri monitusque deorum 600
 perdiderant. tristes penetrant ad viscera morbi.
 ante sacros vidi proiecta cadavera postes,
 ante ipsas, quo mors foret invidiosior, aras.
 pars animam laqueo claudunt mortisque timorem
 morte fugant ultroque vocant venientia fata. 605
 corpora missa neci nullis de more feruntur
 funeribus: neque enim capiebant funera portae.
 aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
 indotata rogos. et iam reverentia nulla est;
 deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent. 610
 qui lacrimant, desunt, indefetaeque vagantur
 natorumque patrumque animae iuvenumque senumque:
 nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.

- Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
 615 "Iuppiter ol" dixi "si te non falsa loquuntur
 dicta sub amplexus Aeginae Asopidos isse,
 nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem:
 aut mihi redde meos, aut me quoque conde sepulcro!"
 ille notam fulgore dedit tonitruque secundo.
- 620 "accipio, sintque ista precor felicia mentis
 signa tuae" dixi. "quod das mihi, pigneror omen."
 forte fuit iuxta patulis rarissima ramis
 sacra Iovi quercus de semine Dodonaeo.
 hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
- 625 grande onus exiguo formicas ore gerentes
 rugosoque suum servantes cortice callem. *is tunc*
 dum numerum miror, "totidem, pater optime," dixi
 "tu mihi da cives et inania moenia supple."
 intremuit ramisque sonum sine flamine motis
- 630 alta dedit quercus. pavidio mihi membra timore
 horruerant, stabantque comae. tamen oscula terrae
 roboribusque dedi. nec me sperare fatebar:
 sperabam tamen atque animo mea vota fovebam.
 nox subit, et curis exercita corpora somnus
- 635 occupat. ante oculos eadem mihi quercus adesse
 et ramos totidem totidemque animalia ramis
 ferre suis visa est, pariterque tremescere motu
 graniferumque agmen subiectis spargere in arvis:
 crescere quod subito et maius maiusque videri
- 640 ac se tollere humo rectoque assistere trunco,
 et maciem numerumque pedum nigrumque colorem
 ponere et humanam membris inducere formam.
 somnus abit. damno vigilans mea visa, querorque
 in superis opis esse nihil. at in aedibus ingens
- 645 murmur erat, vocesque hominum exaudire videbar
 iam mihi desuetas. dum suspicor has quoque somni,
 ecce venit Telamon properus foribusque reclusis
 "speque fideque, pater," dixit "maiora videbis.
 egredere!" egredior: qualesque in imagine somni
- 650 visus eram vidisse viros, ex ordine tales
 aspicio noscoque; adeunt regemque salutant.
 vota Iovi solvo populisque recentibus urbem
 partior et vacuos priscis cultoribus agros:
 Myrmidonasque voco, nec origine nomina fraudo.
- 655 corpora vidisti. mores, quos ante gerebant,
 nunc quoque habent: parcum genus est patiensque laborum,
 quaesitique tenax, et quod quaesita reservet.

ad bella pares annis animisque sequentur,
 primum, qui te feliciter attulit, eurus'
 s enim attulerat) 'fuerit mutatus in austrum.' 660
 ibus atque aliis longum sermonibus illi
 vere diem. lucis pars ultima mensae
 ita, nox somnis. iubar aureus extulerat sol:
 adhuc eurus redituraque vela tenebat.
 ephalum Pallante sati, cui grandior aetas, 665
 gem Cephalus simul et Pallante creati
 niunt. sed adhuc regem sopor altus habebat.
 t Aeacides illos in limine Phocus:
 Telamon fraterque viros ad bella legebant.
 is in interius spatium pulchrosque recessus 670
 pidas ducit: cum quis simul ipse resedit.
 t Aeoliden ignota ex arbore factum
 manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.
 prius mediis sermonibus ille locutus
 nemorum studiosus' ait 'caedisque ferinae: 675
 amen e silva teneas hastile recisum,
 idum dubito. certe si fraxinus esset,
 colore foret: si cornus, nodus inesset.
 sit, ignoro. sed non formosius isto
 unt oculi telum iaculabile nostri.' 680
 t Actaeis e fratribus alter et 'usum
 em specie mirabere' dixit 'in isto.
 quitur, quodcumque petit, fortunaque missum
 egit; et revolat nullo referente cruentum.'
 ero iuvenis Nereius omnia quaerit, 685
 t, et unde datum, quis tanti muneris auctor.
 petit, ille refert. sed enim narrare pudori est,
 merit mercede: silet, tactusque dolore
 gis amissae lacrimis ita fatur obortis:
 ne, nate dea, (quis possit credere?) telum 690
 acit facietque diu, si vivere nobis
 iu dederint. hoc me cum coniuge cara
 lit: hoc utinam caruissem munere semper!
 is erat; si forte magis pervenit ad aures
 yia tuas, raptae soror Orithyiae: 695
 em moresque velis conferre duarum,
 or ipsa rapi. pater hanc mihi iunxit Erechtheus,
 mihi iunxit amor. felix dicebar eramque.
 a dis visum est, aut nunc quoque forsitan essem.
 agebatur post sacra iugalia mensis; 700
 ne cornigeris tendentem retia cervis

*Cephalus et
Procris.*

- vertice de summo semper florentis Hymetti
 lutea mane videt pulsas Aurora tenebris
 invitumque rapit. liceat mihi vera referre
 705 pace deae. quod sit roseo spectabilis ore,
 quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
 nectareis quod alatur aquis — ego Procrin amabam:
 pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
 sacra tori coitusque novos thalamosque recentes
 710 primaque deserti referebam foedera lecti.
 mota dea est et “siste tuas, ingrata, querelas:
 Procrin habet!” dixit, “quod si mea provida mens est,
 non habuisse voles,” meque illi irata remisit.
 dum redeo mecumque deae memorata retracto,
 715 esse metus coepit, ne iura iugalia coniunx
 non bene servasset. facies aetasque iubebat
 credere adulterium: prohibebant credere mores.
 sed tamen afueram; sed et haec erat, unde redibam,
 criminis exemplum; sed cuncta timemus amantes.
 720 quaerere quod doleam statuo, donisque pudicam
 sollicitare fidem. favet huic Aurora timori
 immutatque meam (videor sensisse) figuram.
 Palladius in eo non cognoscendus Athenas,
 ingrediorque domum. culpa domus ipsa carebat
 725 castaque signa dabat dominoque erat anxia raptio.
 vix aditu per mille dolos ad Erechthida facto
 ut vidi, obstipui meditataque paene reliqui
 temptamenta fide. male me, quin vera faterer,
 continui; male, quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 730 tristis erat (sed nulla tamen formosior illa
 esse potest tristi) desiderioque dolebat
 coniugis abrepti. tu collige, qualis in illa,
 Phoece, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
 quid referam, quotiens temptamina nostra pudici
 735 reppulerint mores? quotiens “ego” dixerit “uni
 servor; ubicumque est, uni mea gaudia servo”?
 cui non ista fide satis experientia sano
 magna foret? non sum contentus, et in mea pugno
 vulnera, dum census dare me pro nocte paciscor:
 740 muneraque augendo tandem dubitare coëgi.
 exclamo: “nunc ultor adest! male fictus adulter
 verus eram coniunx. me, perfida, teste teneris.”
 illa nihil. tacito tantummodo victa pudore
 insidiosa malo cum coniuge limina fugit:
 745 offensaque mei genus omne perosa virorum

montibus errabat, studiis operata Dianae.
 tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
 pervenit. orabam veniam et peccasse fatebar,
 et potuisse datis simili succumbere culpae
 me quoque muneribus, si munera tanta darentur. 750
 haec mihi confesso, laesum prius ulta pudorem,
 redditur et dulces concorditer exigit annos.
 dat mihi praeterea, tamquam se parva dedisset
 dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
 Cynthia, "currendo superabit" dixerat "omnes." 755
 dat simul et iaculum, manibus quod (cernis) habemus.
 muneris alterius quae sit fortuna, requiris?
 accipe. mirandi novitate movebere facti.
 Carmina Laiades non intellecta priorum
 solverat ingeniis, et praecipitata iacebat 760
 immemor ambagum vates obscura suarum.
 protinus Aoniis immittitur altera Thebis
 pestis, et exitio multi pecorumque suoque
 rurigenae pavere feram. vicina iuventus
 venimus et latos indagine cinximus agros. 765
 illa levi velox superabat retia saltu
 summaque transibat positarum lina plagarum.
 copula detrahitur canibus, quas illa sequentes
 effugit et celeri non segnior alite ludit.
 poscor et ipse meum consensu Laelapa magno: 770
 muneris hoc nomen. iamdudum vincula pugnat
 exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
 vix bene missus erat, nec iam poteramus, ubi esset,
 scire. pedum calidus vestigia pulvis habebat:
 ipse oculis ereptus erat. non ocior illo 775
 hasta nec excussae contorto verbere glandes,
 nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
 collis apex medii subiectis imminet arvis:
 tollor eo capioque novi spectacula cursus,
 quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso 780
 vulnere visa fera est. nec limite callida recto
 in spatiumque fugit, sed decipit ora sequentis
 et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
 imminet hic sequiturque parem, similisque tenenti
 non tenet et vanos exercet in aëra morsus. 785
 ad iaculi vertebat opem. quod dextera librat
 dum mea, dum digitos amentis indere tempto,
 lumina deflexi: revocataque rursus eodem
 rettuleram. medio, mirum! duo marmora campo

- 790 aspicio. fugere hoc, illud captare putares.
 scilicet invictos ambo certamine cursus
 esse deus voluit, si quis deus adfuit illis.
 hactenus, et tacuit. 'iaculo quod crimen in ipso est?'
 Phocus ait. iaculi sic crimina reddidit ille.
- 795 'Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris.
 illa prius referam. iuvat o meminisse beati
 temporis, Aeacida, quo primos rite per annos
 coniuge eram felix, felix erat illa marito.
 mutua cura duos et amor socialis habebat.
- 800 nec Iovis illa meo thalamos praeferret amori,
 nec, me quae caperet, non si Venus ipsa veniret,
 ulla erat: aequales urebant pectora flammae.
 sole fere radiis feriente cacumina primis
 venatum in silvas iuvenaliter ire solebam:
- 805 nec mecum famulos nec equos nec naribus acres
 ire canes, nec lina sequi nodosa sinebam:
 tutus eram iaculo. sed cum satiata ferinae
 dextera caedis erat, repetebam frigus et umbras,
 et quae de gelidis exalat vallibus, auram.
- 810 aura petebatur medio mihi lenis in aestu:
 auram expectabam: requies erat illa labori.
 "aura," (recordor enim) "venias," cantare solebam,
 "meque iuves, intresque sinus, gratissima, nostros:
 utque facis, relevare velis, quibus urimur, aestus."
- 815 forsitan addiderim — sic me mea fata trahebant —
 blanditias plures et "tu mihi magna voluptas"
 dicere sim solitus, "tu me reficisque fovesque:
 tu facis, ut silvas, ut amem loca sola; meoque
 spiritus iste tuus semper captatur ab ore."
- 820 vocibus ambiguus deceptam praebuit aurem
 nescio quis, nomenque aurae tam saepe vocatum
 esse putat nymphae; nympham me credit amare.
 criminis extemplo ficti temerarius index
 Procrin adit linguaque refert audita susurra.
- 825 credula res amor est. subito collapsa dolore,
 ut sibi narratur, cecidit, longoque refecta
 tempore se miseram, se fati dixit iniqui:
 deque fide questa est et crimine concita vano,
 quod nihil est, metuit, metuit sine corpore nomen
- 830 et dolet infelix veluti de paelice vera.
 saepe tamen dubitat speratque miserrima falli
 indiciumque fidem negat et, nisi viderit ipsa,
 damnatura sui non est delicta mariti.

postera depulerant Auroræ lumina noctem:
 egredior silvamque peto, lucosque pererrans . 835
 “aura veni” dixi, “nostroque medere labori!”
 et subito gemitus inter mea verba videbar
 nescio quos audisse: “veni” tamen “optima!” dixi.
 fronde levem rursus strepitum faciente caduca
 sum ratus esse feram telumque volatile misi. 840
 Procris erat! medioque tenens in pectore vulnus,
 “ei mihi!” conclamat. vox est ubi cognita fidae
 coniugis, ad vocem præceps amensque cucurri.
 semianimem et sparsas foedantem sanguine vestes
 et sua, me miserum! de vulnere dona trahentem 845
 invenio corpusque meo mihi carius ulnis
 mollibus attollo, scissaque a pectore veste
 vulnera saeva ligo conorque inhibere cruorem,
 neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
 viribus illa carens et iam moribunda coëgit 850
 haec se pauca loqui: “per nostri foedera lecti
 perque deos supplex oro superosque meosque,
 per si quid merui de te bene, perque manentem
 nunc quoque, cum pereo, causam mihi mortis, amorem,
 ne thalamis Auram patiare innubere nostris.” 855
 dixit, et errorem tum denique nominis esse
 et sensi et docui. sed quid docuisse iuvabat?
 labitur, et parvae fugiunt cum sanguine vires.
 dumque aliquid spectare potest, me spectat, et in me
 infelicem animam nostroque exalat in ore. 860
 sed vultu meliore mori secunda videtur.
 flentibus haec lacrimans heros memorabat. et ecce
 Aeacus ingreditur duplici cum prole novoque
 milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

LIBER OCTAVUS.

Iam nitidum retegente diem noctisque fugante *Scylla.*
 tempora Lucifero cadit eurus, et umida surgunt
 nubila. dant placidi cursum redeuntibus austri
 Aeacidis Cephaloque: quibus feliciter acti
 ante expectatum portus tenuere petitos. 5
 interea Minos Lelegeia litora vastat
 praetemptatque sui vires Mavortis in urbe
 Alcathoi, quam Nisus habet, cui splendidus ostro
 inter honoratos medio de vertice canos

- 10 crinis inhaerebat, magni fiducia regni.
 Sexta resurgebant orientis cornua lunae,
 et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
 inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.
 regia turris erat vocalibus addita muris,
- 15 in quibus auratam proles Letoia fertur
 deposuisse lyram: saxo sonus eius inhaesit.
 saepe illuc solita est ascendere filia Nisi
 et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
 tum cum pax esset. bello quoque saepe solebat
- 20 spectare ex illa rigidi certamina Martis.
 iamque mora belli procerum quoque nomina norat
 armaque equosque habitusque Cydoneasque pharetras.
 noverat ante alios faciem ducis Europaei,
 plus etiam, quam nosse sat est. hac iudice Minos,
- 25 seu caput abdiderat cristata casside pennis,
 in galea formosus erat: seu sumpserat aere
 fulgentem clipeum, clipeum sumpsisse decebat.
 torserat adductis hastilia lenta lacertis:
 laudabat virgo iunctam cum viribus artem.
- 30 inposito calamo patulos sinuaverat arcus:
 sic Phoebum sumptis iurabat stare sagittis.
 cum vero faciem dempto nudaverat aere
 purpureusque albi stratis insignia pictis
 terga premebat equi spumantiaque ora regebat,
- 35 vix sua, vix sanae virgo Niseïa compos
 mentis erat. felix iaculum, quod tangeret ille,
 quaeque manu premeret, felicia frena vocabat.
 impetus est illi, liceat modo, ferre per agmen
 virgineos hostile gradus; est impetus illi
- 40 turribus e summis in Gnosia mittere corpus
 castra, vel aeratas hosti recludere portas,
 vel si quid Minos aliud velit. utque sedebat
 candida Dictaei spectans tentoria regis,
 'laeter,' ait 'doleamne, geri lacrimabile bellum,
- 45 in dubio est: doleo, quod Minos hostis amanti est.
 sed nisi bella forent, numquam mihi cognitus esset!
 me tamen accepta poterat deponere bellum
 obside: me comitem, me pacis pignus haberet.
 si quae te peperit, talis, pulcherrime rerum,
- 50 qualis es ipse, fuit, merito deus arsit in illa.
 o ego ter felix, si pennis lapsa per auras
 Gnosiaci possem castris insistere regis;
 fassaque me flammisque meas, qua dote, rogarem,

emi: tantum patrias ne posceret arces.
 ereant potius sperata cubilia, quam sim 55
 one potens. quamvis saepe utile vinci
 s placidi fecit clementia multis.
 erit certe pro nato bella perempto
 saque valet causamque tenentibus armis:
 to, vincemur. qui si manet exitus urbem, 60
 us haec illi reserabit moenia Mavors,
 noster amor? melius sine caede moraque
 saque sui poterit superare cruoris.
 etuam certe, ne quis tua pectora, Minos,
 et imprudens — quis enim tam durus, ut in te 65
 e immitem non inscius audeat hastam?
 placent; et stat sententia, tradere mecum
 n patriam, finemque imponere bello.
 velle parum est. aditus custodia servat;
 aque portarum genitor tenet. hunc ego solum 70
 timeo, solus mea vota moratur.
 erent, sine patre forem! sibi quisque profecto
 is: ignavis precibus Fortuna repugnat.
 iamdudum succensa cupidine tanto
 e gauderet, quodcumque obstaret amori. 75
 ulla foret me fortior? ire per ignes
 lios ausim! nec in hoc tamen ignibus ullis
 diis opus est; opus est mihi crine paterno.
 hi est auro pretiosior, illa beatam
 ra me votique mei factura potentem. 80
 a dicenti curarum maxima nutrix
 tervenit, tenebrisque audacia crevit.
 quies aderat, qua curis fessa diurnis
 somnus habet. thalamos taciturna paternos
 et heu facinus! fatali nata parentem 85
 uum spoliat, praedaque potita nefanda
 eum spoliium sceleris, progressaque porta]
 edios hostes — meriti fiducia tanta est —
 it ad regem. quem sic adfata paventem est:
 amor facinus. proles ego regia Nisi 90
 tibi trado patriaeque meosque Penates.
 ia nulla peto, nisi te. cape pignus amoris
 eum crinem. nec me nunc tradere crinem,
 trium tibi crede caput, scelerataque dextra
 a porrexit. Minos porrecta refugit, 95
 isque novi respondit imagine facti:
 summoveant, o nostri infamia saeculi,

- orbe suo; tellusque tibi pontusque negetur.
 certe ego non patiar, Iovis incunabula, Creten,
 100 qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
 dixit. et ut leges captis iustissimus auctor
 hostibus imposuit, classis retinacula solvi
 iussit et aeratas impleri remige puppes.
 Scylla freto postquam deductas nare carinas
 105 nec praestare ducem sceleris sibi praemia vidit,
 consumptis precibus violentam transit in iram,
 intendensque manus, passis furibunda capillis
 'quo fugis,' exclamat 'meritorum auctore relicta,
 o patriae praelate meae, praelate parenti?
 110 quo fugis, immitis? cuius victoria nostrum
 et scelus et meritum est. nec te data munera, nec te
 noster amor movit, nec quod spes omnis in unum
 te mea congesta est? nam quo deserta revertar?
 in patriam? superata iacet. sed finge manere:
 115 proditione mea clausa est mihi. patris ad ora?
 quem tibi donavi? cives odere merentem;
 finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
 terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
 hac quoque si prohibes et nos, ingrater, relinquis,
 120 non genetrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
 Armeniae tigres austroque agitata Charybdis.
 nec Iove tu natus, nec mater imagine tauri
 ducta tua est; generis falsa est ea fabula: verus
 et ferus et captus nullius amore iuvencae,
 125 qui te progenuit, taurus fuit. exige poenas,
 Nise pater! gaudete malis, modo prodita, nostris,
 moenia! nam fateor, merui et sum digna perire.
 sed tamen ex illis aliquis, quos impia laesi,
 me perimat. cur, qui vicisti crimine nostro,
 130 insequeris crimen? scelus hoc patriaeque patrique,
 officium tibi sit. te vere coniuge digna est,
 quae torvum ligno decepit adultera taurum
 discordemque utero fetum tulit. equid ad aures
 perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
 135 verba ferunt, idemque tuas, ingrater, carinas?
 iam iam Pasiphaën non est mirabile taurum
 praeposuisse tibi: tu plus feritatis habebas.
 me miseram! properare iuvat, divulsaque remis
 unda sonat: mecum simul a! mea terra recedit.
 140 nil agis, o frustra meritorum oblite meorum.
 insequar invitum, puppemque amplexa recurvam

eta longa trahar.' vix dixerat: insilit undis quiturque rates, faciente cupidine vires, iacaeque haeret comes invidiosa carinae.	
pater ut vidit — nam iam pendebat in aura,	145
do factus erat fulvis haliaëetus alis —	<i>g. sp. y. n. l. ca. ca.</i>
ut haerentem rostro laceraret adunco.	
ietu puppim dimisit, et aura cadentem uisse levis, ne tangeret aequora, visa est.	
a fuit: plumis in avem mutata vocatur	150
'et a tonso est hoc nomen adepta capillo.	<i>(Icarus)</i>
ta Iovi Minos taurorum corpora centum	<i>Daedalus.</i>
, ut egressus ratibus Curetida terram git, et spoliis decorata est regia fixis.	
rat opprobrium generis, foedumque patebat	155
s adulterium monstri novitate biformis.	
iat hunc Minos thalamis remove pudorem plicique domo caecisque includere tectis.	
alus ingenio fabrae celeberrimus artis opus turbatque notas et lumina flexum	160
in errorem variarum ambage viarum.	
ecus ac liquidus Phrygiis Maeandrus in arvis et ambiguo lapsu refluitque fluitque, rensque sibi venturas aspicit undas	
nc ad fontes, nunc ad mare versus apertum	165
as exercet aquas: ita Daedalus implet neras errore vias. vixque ipse reverti nen potuit: tanta est fallacia tecti.	
ostquam geminam tauri iuvenisque figuram t, et Actaeo bis pastum sanguine monstrum	170
sors annis domuit repetita novenis: ope virginea nullis iterata priorum difficilis filo est inventa relecto:	
us Aegides rapta Minoide Diam	<i>(Ariadne.)</i>
dedit, comitemque suam crudelis in illo	175
destituit. desertae et multa querenti exus et opem Liber tulit; utque perenni clara foret, sumptam de fronte coronam sit caelo. tenues volat illa per auras;	
ue volat, gemmae nitidos vertuntur in ignes	180
stuntque loco, specie remanente coronae, edius Nixique genu est Anguemque tenentis.	
edalus interea Creten longumque perosus	<i>Icarus.</i>
m tactusque loci natalis amore, as erat pelago. 'terras licet' inquit 'et undas	185

- obstruat, at caelum certe patet: ibimus illac.
omnia possideat, non possidet aëra Minos.
dixit. et ignotas animum dimittit in artes,
naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
190 a minima coeptas, longam brevior sequenti,
ut clivo crevisse putes. sic rustica quondam
fistula disparibus paulatim surgit avenis.
tuo lino medias et ceris alligat imas,
atque ita compositas parvo curvamine flectit,
195 ut veras imitetur aves. puer Icarus una
stabat et, ignarus sua se tractare pericla,
ore renidenti modo quas vaga moverat aura,
captabat plumas, flavam modo pollice ceram
mollibat, lusuque suo mirabile patris
200 impediēbat opus. postquam manus ultima coepto
imposita est, geminas opifex libravit in alas
ipse suum corpus, motaque pependit in aura.
instruit et natum, 'medio'que 'ut limite curras,
Icare,' ait 'moneo: ne, si demissior ibis,
205 unda gravet pennas; si celsior, ignis adurat.
inter utrumque vola. nec te spectare Booten
aut Helicen iubeo strictumque Orionis ense:
me duce carpe viam.' pariter praecepta volandi
tradit et ignotas umeris accommodat alas.
210 inter opus monitusque genae maduere seniles,
et patriae tremuere manus. dedit oscula nato
(non iterum repetenda!) suo. pennisque levatus
ante volat comitique timet, velut ales, ab alto
quae teneram prolem produxit in aëra nido:
215 hortaturque sequi damnosasque erudit artes
et movet ipse suas et nati respicit alas.
hos aliquis, tremula dum captat harundine pisces,
aut pastor baculo stivave innixus arator
vidit et obstipuit, quique aethera carpere possent
220 credit esse deos. et iam Iunonia laeva
parte Samos (fuerant Delosque Parosque relictæ),
dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne:
cum puer audaci coepit gaudere volatu
deseruitque duces caelique cupidine tractus
225 altius egit iter. rapidi vicinia solis
mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos,
remigioque carens non ulla percipit auras.
oraque caerulea patrium clamantia nomen

iuntur aqua: quae nomen traxit ab illo.	230
ter infelix, nec iam pater, 'Icare,' dixit,	
e,' dixit 'ubi es? qua te regione requiram?'	
e' dicebat: pennas aspexit in undis;	
ritque suas artes, corpusque sepulcro	
dit. et tellus a nomine dicta sepulti.	235
inc miseri tumulo ponentem corpora nati	<i>Perdix.</i>
la ramosa prospexit ab ilice perdix,	<i>p. a. l. d. g.</i>
usit pennis testataque gaudia cantu est:	
tunc volucris nec visa prioribus annis,	
que nuper avis: longum tibi, Daedale, crimen.	240
ue huic tradiderat, fatorum ignara, docendam	
inien germana suam, natalibus actis	
uerum senis, animi ad praecepta capacis.	
tiam medio spinas in pisce notatas	
in exemplum, ferroque incidit acuto	245
tuos dentes, et serrae repperit usum.	<i>s. . .</i>
is et ex uno duo ferrea bracchia nodo	
t, ut aequali spatio distantibus illis	
pars staret, pars altera duceret orbem.	
alus invidit sacraque ex arce Minervae	250
ipitem misit, lapsum mentitus. at illum,	
favet ingenis, exceptit Pallas, avemque	
dit et medio velavit in aëre pennis.	
igor ingenii quondam velocis in alas	
pedes abiit; nomen quod et ante, remansit.	255
amen haec alte volucris sua corpora tollit,	
acit in ramis altoque cacumine nidos:	
er humum volitat ponitque in saepibus ova,	
uique memor metuit sublimia casus.	259
nque fatigatum tellus Aetnaea tenebat	<i>Meleager; aper</i>
alon, et sumptis pro supplice Cocalus armis	<i>Calydonius.</i>
habebatur: iam lamentabile Athenae	
re desierant Thesea laude tributum:	
a coronantur, bellatricemque Minervam	
love disque vocant aliis, quos sanguine voto	265
ribusque datis et acerris turis honorant.	
erat Argolicas nomen vaga fama per urbes	
os, et populi, quos dives Achaia cepit,	
opem magnis imploravere periclis.	
opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,	270
ta supplex petiit prece. causa petendi	
rat, infestae famulus vindexque Dianae.	
a namque ferunt pleni successibus anni	

- primitias frugum Cereri, sua vina Lyaeo,
 275 Palladios flavae latices libasse Minervae.
 coeptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
 ambitiosus honor. solas sine ture relictas
 praeteritae cessasse ferunt Latoidos aras.
 tangit et ira deos. 'at non impune feremus:
 280 quaeque inhonoratae, non et dicemur inultae'
 inquit. et Oenios ultorem spreta per agros
 misit aprum, quanto maiores herbida tauros
 non habet Epiros, sed habent Sicula arva minores.
 284 sanguine et igne micant oculi, riget horrida cervix,
 286 stantque velut vallum, velut alta hastilia setae;
 fervida cum rauco latos stridore per armos
 spuma fluit, dentes aequantur dentibus Indis,
 fulmen ab ore venit, frondes adflatibus ardent.
 290 is modo crescentes segetes proculcat in herba,
 nunc matura metit fleturi vota coloni
 et Cererem in spicis intercipit. area frustra,
 et frustra expectant promissas horrea messes.
 sternuntur gravidi longo cum palmite fetus
 295 bacaque cum ramis semper frondentis olivae.
 saevit et in pecudes. non has pastorve canisve,
 non armenta truces possunt defendere tauri.
 diffugiunt populi nec se nisi moenibus urbis
 esse putant tutos: donec Meleagros et una
 300 lecta manus iuvenum coiere cupidine laudis:
 Tyndaridae gemini, praestantes caestibus alter,
 alter equo, primaeque ratis molitor Iason,
 et cum Pirithoo, felix concordia, Theseus,
 et duo Thestiadae, prolesque Aphareia Lynceus
 305 et velox Idas, et iam non femina Caeneus,
 Leucippusque ferox iaculoque insignis Acastus,
 Hippothousque Dryasque et cretus Amyntore Phoenix,
 Actoridaeque pares, et missus ab Elide Phyleus.
 nec Telamon aberat magnique creator Achilles,
 310 cumque Pheretiade et Hyanteo Iolao
 impiger Eurytion et cursu invictus Echion,
 Naryciusque Lelex Panopeusque Hyleusque feroxque
 Hippasus, et primis etiamnum Nestor in annis,
 et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
 315 Penelopesque socer cum Parrhasio Ancaeo
 Ampycidesque sagax et adhuc a coniuge tutus
 Oeclides, nemorisque decus Tegeaea Lycaei.
 rasilis huic summam mordebat fibula vestem;

erat simplex, nodum collectus in unum;	
sero pendens resonabat eburnea laevo	320
in custos: arcum quoque laeva tenebat.	
erat cultu. facies, quam dicere vere	
eam in puero, puerilem in virgine possis.	
pariter vidit, pariter Calydonius heros	
est, renuente deo, flammasque latentes	325
et 'o felix, si quem dignabitur' inquit	
virum!' nec plura sinit tempusque pudorque	
: maius opus magni certaminis urget.	
Arva frequens trabibus, quam nulla ceciderat aetas,	
: a plano devexaque prospicit arva.	330
Postquam venere viri, pars retia tendunt,	
a pars adimunt canibus, pars pressa sequuntur	
pedum, cupiuntque suum reperire periculum.	
Arva vallis erat, quo se demittere rivi	
stant pluvialis aquae. tenet ima lacunae	335
salix ulvaeque leves iuncique palustres	
aquae et longa parvae sub harundine cannae.	
super excitus medios violentus in hostes	
, ut excussis elisi nubibus ignes.	
Incursur incursu nemus, et propulsa fragorem	340
dat. exclamant iuvenes, praetentaque forti	
erent dextra lato vibrantia ferro.	
Incit spargitque canes, ut quisque furenti	
, et obliquo latrantes dissipat ictu.	
Echionio primum contorta lacerto	345
fuit, truncoque dedit leve vulnus acerno.	
Arva, si nimis mittentis viribus usa	
periret, in tergo visa est haesura petito:	
Arva sit. auctor teli Pagasaeus Iason.	
Arva, ait Ampycides 'si te coluique coloque,	350
hi quod petitur certo contingere telo!	
Arva otuit, precibus deus adnuit. ictus ab illo est,	
Arva ne vulnere, aper: ferrum Diana volanti	
erat iaculo; lignum sine acumine venit.	
Arva si mota est, nec fulmine lenius arsit:	355
Arva t ex oculis, spirat quoque pectore flamma.	
Arva volat moles adducto concita nervo,	
Arva petat aut muros aut plenas milite turres,	
Arva enes certo sic impete vulnificus sus	
Arva et Hippalmon Pelagonaque, dextra tuentes	360
Arva, prosternit. socii rapuere iacentes.	
Arva letiferos effugit Enaesimus ictus	

- Hippocoonte satus. trepidantem et terga parantem
 vertere succiso liquerunt poplite nervi.
 365 forsitan et Pylus citra Troiana perisset
 tempora: sed sumpto posita conamine ab hasta
 arboris insiluit, quae stabat proxima, ramis,
 despexitque loco tutus, quem fugerat, hostem.
 dentibus ille ferox in querno stipite tritis
 370 imminet exitio, fidensque recentibus armis
 Eurytidae magni rostro femur hausit adunco.
 at gemini, nondum caelestia sidera, fratres,
 ambo conspicui, nive candidioribus ambo
 vectabantur equis, ambo vibrata per auras
 375 hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
 vulnera fecissent, nisi saetiger inter opacas,
 nec iaculis, isset, nec equo loca pervia, silvas.
 persequitur Telamon, studioque incautus eundi
 pronus ab arborea cecidit radice retentus.
 380 dum levat hunc Peleus, celerem Tegeaea sagittam
 imposuit nervo sinuatoque expulit arcu.
 fixa sub aure feri summum destrinxit harundo
 corpus, et exiguo rubefecit sanguine saetas.
 nec tamen illa sui successu laetior ictus,
 385 quam Meleagros erat. primus vidisse putatur
 et primus sociis visum ostendisse cruorem,
 et 'meritum' dixisse 'feres virtutis honorem.'
 erubuere viri seque exhortantur et addunt
 cum clamore animos iaciuntque sine ordine tela.
 390 turba nocet iactis, et quos petit, impedit ictus.
 ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas
 'discite, femineis quid tela virilia praestent,
 o iuvenes, operique meo concedite' dixit.
 'ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis,
 395 invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.'
 talia magniloquo tumidus memoraverat ore,
 ancipitemque manu tollens utraque securim
 institerat digitis, primos suspensus in artus.
 occupat audentem, quaque est via proxima leto,
 400 summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
 concidit Ancaeus, glomerataque sanguine multo
 viscera lapsa fluunt; madefacta est terra cruore.
 ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
 405 cui 'procul' Aegides 'o me mihi carior' inquit
 'pars animae, consiste, meae! licet eminus esse

bus: Ancaeo nocuit temeraria virtus.'	
, et aerata torsit grave cuspide cornum:	
ene librato votique potente futuro	
tit aesculea frondosus ab arbore ramus.	410
: et Aesonides iaculum, quod casus ab illo	
t in immeriti fatum latrantis, et inter	
coniectum tellure per ilia fixum est.	
anus Oenidae variat: missisque duabus,	
a prior terra, medio stetit altera tergo.	415
mora: dum saevit, dum corpora versat in orbem	
entemque novo spumam cum sanguine fundit,	
eris auctor adest hostemque irritat ad iram	
ididaeque adversos venabula condit in armos.	
lia testantur socii clamore secundo	420
icemque petunt dextrae coniungere dextram;	
anemque ferum multa tellure iacentem	
ntes spectant, neque adhuc contingere tutum	
putant: sed tela tamen sua quisque cruentat.	
pede imposito caput exitiabile pressit,	425
e ita 'sume mei spoliū, Nonacria, iuris'	
'et in partem veniat mea gloria tecum.'	
inus exuvias rigidis horrentia saetis	
a dat et magnis insignia dentibus ora.	
aetitia est cum munere muneris auctor:	430
lere alii, totoque erat agmine murmur.	
ibus ingenti tendentes brachia voce	
e, age, nec titulos intercipe, femina, nostros,'	
stiadae clamant 'nec te fiducia formae	
piat, ne sit longe tibi captus amore	435
or' et huic adimunt munus, ius muneris illi.	
tulit, et tumida frendens Mavortius ira	
ite; raptores alieni' dixit 'honoris,	
minis quantum distent,' hausitque nefando	
ora Plexippi, nil tale timentia, ferro.	440
ea, quid faciat, dubium, pariterque volentem	
ci fratrem fraternaue fata timentem	
l patitur dubitare diu, calidumque priori	
e recalcificat consorti sanguine telum.	
ona deum templa, nato victore, ferebat,	<i>Althaea.</i>
videt extinctos fratres Althaea referri.	446
: plangore dato maestis clamoribus urbem	
et et auratis mutavit vestibibus atras.	
mul est auctor necis editus, excidit omnis	
us, et a lacrimis in poenae versus amorem est.	450

- stipēs erat, quem, cum partus enixa iaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere sorores;
 staminaque impresso fatalia pollice nentes
 'tempora' dixerunt 'eadem lignoque tibi que,
 455 o modo nate, damus.' quo postquam carmine dicto
 excessere deae, flagrantem mater ab igne
 eripuit ramum sparsitque liquentibus undis.
 ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
 servatusque tuos, iuvenis, servaverat annos.
 460 protulit hunc genetrix taedasque et fragmina poni
 imperat, et positos inimicos admovet ignes.
 tum conata quater flammis imponere ramum,
 coepta quater tenuit. pugnant materque sororque,
 et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
 465 saepe metu sceleris pallebant ora futuri:
 saepe suum fervens oculis dabat ira ruborem.
 et modo nescio quid similis crudele minanti
 vultus erat, modo quem misereri credere posses.
 cumque ferus lacrimas animi siccaverat ardor,
 470 inveniebantur lacrimae tamen. utque carina,
 quam ventus ventoque rapit contrarius aestus,
 vim geminam sentit parietque incerta duobus:
 Thestias haud aliter dubiis affectibus errat
 inque vices ponit positamque resuscitat iram.
 475 incipit esse tamen melior germana parente,
 et consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
 convaluit, 'rogus iste cremet mea viscera' dixit.
 utque manu dira lignum fatale tenebat,
 480 ante sepulcrales infelix astitit aras,
 'poenarum'que 'deae triplices, furialibus,' inquit
 'Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
 ulciscor facioque nefas: mors morte pianda est:
 in scelus addendum scelus est, in funera funus:
 485 per coacervatos pereat domus impia luctus.
 an felix Oeneus nato victore fruetur,
 Thestius orbis erit? melius lugebitis ambo.
 vos modo, fraterni Manes animaeque recentes,
 officium sentite meum, magnoque paratas
 490 accipite inferias, uteri mala pignora nostri. —
 ei mihi! quo rapior? fratres, ignoscite matri!
 deficiunt ad coepta manus. meruisse fatemur
 illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor.
 ergo impune feret, vivusque et victor et ipso

successu tumidus regnum Calydonis habebit: 495
 vos cinis exiguus gelidaeque iacebitis umbrae?
 haud equidem patiar. pereat sceleratus et ille
 spemque patris regnumque trahat patriaeque ruinam.
 mens ubi materna est? ubi sunt pia iura parentum
 et quos sustinui bis mensum quinque labores? 500
 o utinam primis arsisses ignibus infans,
 idque ego passa forem! vixisti munere nostro;
 nunc merito moriere tuo. cape praemia facti,
 bisque datam, primum partu, mox stipite raptu,
 redde animam, — vel me fraternis adde sepulcris! 505
 et cupio, et nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
 ante oculos mihi sunt et tantae caedis imago:
 nunc animum pietas maternaque nomina frangunt.
 me miseram! male vincetis, sed vincite, fratres:
 dummodo, quae dederu vobis, solacia vosque 510
 ipsa sequar. dixit, dextraque aversa trementi
 funereum torrem medios coniecit in ignes.
 aut dedit, aut visus gemitus est ipse dedisse
 stipes, ut invitus correptus ab ignibus arsit.
 inscius atque absens flamma Meleagros ab illa 515
 uritur, et caecis torreri viscera sentit
 ignibus ac magnos superat virtute dolores.
 quod tamen ignavo cadat et sine sanguine leto,
 maeret, et Ancaei felicia vulnera dicit:
 grandaevumque patrem fratresque piasque sorores 520
 cum gemitu sociamque tori vocat ore supremo:
 forsitan et matrem. crescunt ignisque dolorque
 languescuntque iterum: simul est extinctus uterque,
 inque leves abiit paulatim spiritus auras 525
 paulatim cana prunam velante favilla.
 alta iacet Calydon: lugent iuvenesque senesque,
 vulgusque proceresque gemunt, scissaeque capillos
 planguntur matres Calydonides Eueninae.
 pulvere canitiem genitor vultusque seniles 530
 foedat humi fusus spatiosumque increpat aevum.
 nam de matre manus, diri sibi conscia facti,
 exegit poenas, acto per viscera ferro.
 non mihi si centum deus ora sonantia linguis
 ingeniumque capax totumque Heliconae dedisset, 535
 tristia persequeretur miserarum vota sororum.
 immemores decoris liventia pectora tundunt;
 dumque manet corpus, corpus refoventque foveantque;
 oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto;

*Meleagri
sorores.*

- post cinerem cineres haustos ad pectora pressant;
 540 adfusaeque iacent tumulo, signataque saxo
 nomina complexae lacrimas in nomina fundunt.
 quas Parthaoniae tandem Latonia clade
 exsatiata domūs, praeter Gorgenque nurumque *d. in l. l.*
 545 nobilis Alcmenae, natis in corpore pennis
 allevat, et longas per brachia porrigit alas
 corneaque ora facit versasque per aëra mittit.
 Interea Theseus sociati parte laboris *Achelous.*
 functus Erechtheas Tritonidos ibat ad arces.
 clausit iter fecitque moras Achelous eunti,
 550 imbre tumens. 'succede meis,' ait 'inclite, tectis,
 Cecropida, nec te committe rapacibus undis.
 ferre trabes solidas obliquaque volvere magno
 murmure saxa solent. vidi contermina ripae
 cum gregibus stabula alta trahi; nec fortibus illic
 555 profuit armentis, nec equis velocibus esse.
 multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
 corpora turbineo iuvenalia vertice mersit.
 tutior est requies, solito dum flumina currant
 limite, dum tenues capiat suus alveus undas.
 560 adnuit Aegides, 'utar'que 'Acheloë, domoque
 consilioque tuo' respondit: et usus utroque est.
 pumice multicavo nec levibus atria tofis *lufe*
 structa subit. molli tellus erat umida musco: *mor*
 summa lacunabant alterno murice conchae. *purp*
 565 iamque duas lucis partes Hyp̄erione menso
 discubere toris Theseus comitesque laborum:
 hac Ixionides, illa Troezenius heros
 parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,
 quosque alios parili fuerat dignatus honore
 570 Amnis Acarnanum, laetissimus hospite tanto.
 protinus appositas nudae vestigia nymphae
 instruxere epulis mensas, dapibusque remotis
 in gemma posuere merum. tum maximus heros, (*Echinades*)
 aequora prospiciens oculis subiecta, 'quis' inquit
 575 'ille locus?' digitoque ostendit, 'et insula nomen
 quod gerat illa, doce — quamquam non una videtur.'
 Amnis ad haec 'non est', inquit 'quod cernitis, unum:
 quinque iacent terrae. spatium discrimina fallit.
 quoque minus spretae factum mirere Dianae,
 580 Naides hae fuerant. quae cum bis quinque iuencos
 mactassent rurisque deos ad sacra vocassent,
 immemores nostri festas duxere choreas.

intumui, quantusque feror, cum plurimus, unquam,
tantus eram, pariterque animis immanis et undis
a silvis silvas et ab arvis arva revulsi, 585
cumque loco nymphas, memores tum denique nostri,
in freta provolvi. fluctus nosterque marisque
continuam diduxit humum partesque revellit
in totidem, mediis quot cernis Echinadas undis. 589
Ut tamen ipse vides, procul en procul una recessit *Perimela*.
insula grata mihi: Perimelen navita dicit.
huic ego virgineum dilectae nomen ademi.
quod pater Hippodamas aegre tulit, inque profundum
propulit e scopulo periturae corpora natae.
excepi, nantemque ferens "o proxima mundi 595
regna vagae" dixi "sortite Tridentifer undae,
adfer opem, mersaeque, precor, feritate paterna
da, Neptune, locum. vel sit locus ipsa, licebit."
dum loquor, amplexa est artus nova terra natantes,
et gravis increvit mutatis insula membris.' 600
Annis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
moverat. irridet credentes, utque deorum
spretor erat mentisque ferox Ixione natus,
'ficta refers nimiumque putas, Acheloe, potentes
esse deos,' dixit 'si dant adimuntque figuras.' 605
obstipuere omnes nec talia dicta probarunt:
ante omnesque Lelex, animo maturus et aevo,
sic ait: 'immensa est finemque potentia caeli
non habet, et quicquid superi voluere, peractum est.
quoque minus dubites: tiliæ contermina quercus
collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus
misit in arva suo quondam regnata parenti.
haud procul hinc stagnum est: tellus habitabilis olim,
nunc celebres in ægis fulicisque palustribus undae. 615
Iuppiter huc specie mortali, cumque parente
venit Atlantiades positus caducifer alis.
mille domos adiere, locum requiemque petentes:
mille domos clausere serae. tamen una recepit,
parva quidem, stipulis et canna tecta palustri: 620
sed pia Baucis anus parilique aetate Philemon
illa sunt annis iuncti iuvenalibus, illa
consenuere casa. paupertatemque fatendo
effecere levem nec iniqua mente ferendo.
nec refert, dominos illic famulosne requiras: 625
tota domus duo sunt, idem parentque iubentque.

*Philemon et
Baucis.*

610

615

620

625

- ergo ubi caelicolae parvos tetigere Penates
 summissoque humiles intrarunt vertice postes,
 membra senex posito iussit relevare sedili,
 630 quo super iniecit textum rude sedula Baucis.
 inde foco tepidum cinerem dimovit et ignes
 suscitavit hesternos foliisque et cortice sicco
 nutrit et ad flammam animam producit anili,
 multifidasque faces ramaliaque arida tecto
 635 detulit et minuit parvoque admovit aëno.
 quodque suus coniunx riguo collegerat horto,
 truncat holus foliis. furca levat ille bicorni
 sordida terga suis nigro pendentia tigno:
 servatoque diu resecat de tergore partem
 640 exiguam, sectamque domat ferventibus undis.
 interea medias fallunt sermonibus horas *rescat, rescat, rescat*
 †sentiri que moram prohibent. erat alveus illic
 † *f. fecit* fagineus, dura clavo suspensus ab ansa: *hond*
 is tepidis impletur aquis artusque fovendos
 645 accipit. in medio torus est de mollibus ulvis† *sediter*
 impositus lecto sponda pedibusque salignis.
 vestibis hunc velant, quas non nisi tempore festo
 sternere consueverant. sed et haec vilisque vetusque
 vestis erat, lecto non indignanda saligno.
 650 accubere dei. mensam succincta tremensque
 ponit anus. mensae sed erat pes tertius impar:
 testa parem fecit. quae postquam subdita clivum
 sustulit, aequatam mentae tersere virentes.
 ponitur hic bicolor sinceræ baca Minervæ
 655 conditaque in liquida corna autumnalia faecæ *cornu - u*
 † *adhira, m. c. m.* intibaque et radix et lactis massa coacti
 ovaque non acri leviter versata favilla:
 omnia fictilibus. post haec caelatus eodem
 sistitur argento crater, fabricataque fago
 660 pocula, qua cava sunt, flaventibus illita ceris.
 parva mora est, epulasque foci misere calentes,
 nec longae rursus referuntur vina senectae,
 dantque locum mensis paulum seducta secundis.
 hic nux, hic mixta est rugosis carica palmis *x. indig.*
 665 prunaeque et in patulis redolentia mala canistris
 et de purpureis collectae vitibus uvae.
 candidus in medio fagus est. super omnia vultus *l. m. u.*
 accessere boni, nec iners pauperque voluntas.
 interea totiens haustum cratera repleri
 670 sponte sua per seque vident succrescere vina.

attoniti novitate pavent manibusque supinis
 concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon
 et veniam dapibus nullisque paratibus orant.
 unicus anser erat, minimae custodia villae,
 quem dis hospitibus domini mactare parabant. 675
 ille celer penna tardos aetate fatigat
 eluditque diu tandemque est visus ad ipsos
 confugisse deos. superi vetuere necari:
 "di"que "sumus, meritasque luet vicinia poenas
 impia" dixerunt. "vobis immunibus huius 680
 esse mali dabitur. modo vestra relinquite tecta
 ac nostros comitate gradus, et in ardua montis ✓
 ite simul." parent † et dis praeceuntibus ambo
 membra levant baculis, tardique senilibus annis†
 nituntur longo vestigia ponere clivo. 685
 tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
 missa potest: flexere oculos, et mersa palude
 cetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
 dumque ea mirantur, dum deflent fata suorum,
 illa vetus, dominis etiam casa parva duobus 690
 vertitur in templum; furcas subiere columnae:
 stramina flavescunt, aurataque tecta videntur,
 caelataeque fores, adopertaque marmore tellus.
 talia tum placido Saturnius edidit ore:
 "dicite, iuste senex, et femina coniuge iusto 695
 digna, quid optetis." cum Baucide pauca locutus
 iudicium superis aperit commune Philemon:
 "esse sacerdotes delubraque vestra tueri
 poscimus. et quoniam concordēs egimus annos,
 auferat hora duos eadem. nec coniugis unquam 700
 busta meae videam, neu sim tumultandus ab illa."
 vota fides sequitur. templi tutela fuere,
 donec vita data est. annis aevoque soluti
 ante gradus sacros cum starent forte locique
 narrarent casus, frondere Philemona Baucis, 705
 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
 iamque super geminos crescente cacumine vultus
 mutua, dum licuit, reddebant dicta "vale",que
 "o coniunx" dixere simul, simul abdita textit
 ora frutex. ostendit adhuc Thimneius illic 710
 incola de gemino vicinos corpore truncos.
 haec mihi non vani (neque erat, cur fallere vellent)
 narravere senes. equidem pendentia vidi
 sarta super ramos, ponensque recentia dixi

- 715 "cura deum di sint, et qui coluere, colantur."
 Desierat. cunctosque et res et moverat auctor: *Proteus*.
 Thesea praecipue. quem facta audire volentem
 mira deum innixus cubito Calydonius Amnis
 talibus alloquitur: 'sunt, o fortissime, quorum
 720 forma semel mota est et in hoc renovamine mansit:
 sunt, quibus in plures ius est transire figuras,
 ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu.
 nam modo te iuvenem, modo te videre leonem;
 nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
 725 anguis eras, modo te faciebant cornua taurum.
 saepe lapis poteras, arbor quoque saepe videri:
 interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
 flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
 nec minus Autolyçi coniunx Erysichthone nata *Erysichthon*.
 730 iuris habet. pater huius erat, qui numina divum
 sperneret et nullos aris adoleret odores.
 ille etiam Cereale nemus violasse securi
 dicitur et lucos ferro temerasse vetustos.
 stabat in his ingens annoso robore quercus,
 735 una nemus. vittae mediam memoresque tabellae
 sartaque cingebant, voti argumenta potentis.
 saepe sub hac Dryades festas duxere choreas:
 saepe etiam manibus nexis ex ordine trunci
 circuire modum, mensuraque roboris ulnas
 740 quinque ter implebat. nec non et cetera tanto
 silva sub hac, silva quanto fuit herba sub omni.
 non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
 abstinuit, famulosque iubet succidere sacrum
 robur. et ut iussos cunctari vidit, ab uno
 745 edidit haec rapta sceleratus verba securi:
 "non dilecta deae solum, sed et ipsa licebit
 sit dea: iam tanget frondente cacumine terram."
 dixit. et obliquos dum telum librat in ictus,
 contremuit gemitumque dedit Deoia quercus:
 750 et pariter frondes, pariter pallescere glandes
 coepere, ac longi pallorem ducere rami.
 cuius ut in trunco fecit manus impia vulnus,
 haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
 quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
 755 concidit, abrupta cruor e cervice profundi.
 obstipuerunt omnes, aliquisque ex omnibus audet
 deterrere nefas saevamque inhibere bipennem.
 aspicit hunc, "mentis"que "piae cape praemia!" dixit

Thessalus, inque virum convertit ab arbore ferrum
 detruncatque caput; repetitaque robora caedit, 760
 redditus e medio sonus est cum robore talis:
 “nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno:
 quae tibi factorum poenas instare tuorum
 vaticinor moriens, nostri solacia leti.”
 persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem 765
 ictibus innumeris adductaque fumibus arbor
 corrui et multam prostravit pondere silvam.
 attonitae Dryades damno nemorumque suoque,
 omnes germanae, Cererem cum vestibus atris
 maerentes adeunt poenamque Erysichthonis orant. 770
 adnuit his, capitisque sui pulcherrima motu
 concussit gravidis oneratos messibus agros:
 moliturque — genus poenae miserabile, si non
 ille suis esset nulli miserabilis actis —
 pestifera lacerare Fame. quae quatinus ipsi 775
 non adeunda deae est (neque enim Cereremque Famemque
 fata coire sinunt) montani numinis unam
 talibus agrestem compellat Oreada dictis:
 “est locus extremis Scythiae glacialis in oris,
 triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus: 780
 Frigus iners illic habitant Pallorque Tremorque
 et ieiuna Fames. ea se in praecordia condant
 sacrilegi scelerata, iube: nec copia rerum
 vincat eam, superetque meas certamine vires.
 neve viae spatium te terreat, accipe currus, 785
 accipe, quos frenis alte moderere, dracones”
 et dedit. illa dato subvecta per aëra curru
 devenit in Scythiam, rigidique cacumine montis
 (Caucason appellant) serpentum colla levavit:
 quaesitamque Famem lapidoso vidit in agro 790
 unguibus et raras vellentem dentibus herbas.
 hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
 labra incana situ, scabrae rubigine fauces,
 dura cutis, per quam spectari viscera possent;
 ossa sub incurvis extabant arida lumbis, 795
 ventris erat pro ventre locus; pendere putares
 pectus et a spinæ tantummodo crâte teneri. *thru*
 auxerat articulos macies, genuumque tumebat
 orbis, et immodico prodibant tubere tali.
 hanc procul ut vidit — neque enim est accedere iuxta 800
 ausa — refert mandata deae. paulumque morata,
 quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc,

- visa tamen sensisse famem! retroque dracones
 egit in Haemoniam versis sublimis habenis.
 805 Dicta Fames Cereris, quamvis contraria semper
 illius est operi, peragit, perque aëra vento
 ad iussam delata domum est et protinus intrat
 sacrilegi thalamos, altoque sopore solutum —
 noctis erat tempus — geminis amplectitur ulnis:
 810 seque viro inspirat faucesque et pectus et ora
 adflat et in vacuis spargit ieiunia venis.
 functaque mandato fecundum deserit orbem
 inque domos inopes, assueta revertitur antra.
 lenis adhuc somnus placidis Erysichthona pennis
 815 mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni
 oraque vana movet dentemque in dente fatigat,
 exercetque cibo delusum guttur inani
 proque epulis tenues nequiquam devorat auras.
 ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi
 820 perque avidas fauces immensaque viscera regnat.
 nec mora: quod pontus, quod terra, quod educat aër,
 poscit; et appositis queritur ieiunia mensis,
 inque epulis epulas quaerit. quodque urbibus esse
 quodque satis poterat populo, non sufficit uni;
 825 plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
 utque fretum recipit de tota flumina terra
 nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:
 utque rapax ignis non unquam alimenta recusat
 innumerasque trabes cremat, et quo copia maior
 830 est data, plura petit, turbaque voracior ipsa est:
 sic epulas omnes Erysichthonis ora profani
 accipiunt, poscuntque simul. cibus omnis in illo
 causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.
 iamque fame patrias altaque voragine ventris
 835 attenuarat opes: sed inattenuata manebat
 tum quoque dira fames, implacataeque vigebat
 flamma gulae. tandem demisso in viscera censu
 filia restabat, non illo digna parente.
 hanc quoque vendit inops. dominum generosa recusat, *Me-*
 840 et vicina suas tendens super aequora palmas *stra*
 “eripe me domino, qui raptae praemia nobis
 virginitatis habes” ait. haec Neptunus habebat.
 qui prece non sprete, quamvis iam visa sequenti
 esset ero, formamque novat vultumque virilem
 845 induit et cultus pisces capientibus aptos.
 hanc dominus spectans “o qui pendentia parvo

ETAMORPHOSEON LIB. VIII. 803—875. IX. 1—11. 145

cibo celas, moderator harundinis," inquit,
 mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
 ulus et nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
 modo cum vili turbatis veste capillis 850
 in hoc steterat (nam stantem in litore vidi),
 ibi sit. neque enim vestigia longius extant."
 lei munus bene cedere sensit, et a se
 uari gaudens, his est resecuta rogantem:
 quis es, ignoscas; in nullam lumina partem 855
 ite ab hoc flexi, studioque operatus inhaesi.
 que minus dubites, sic has deus aequoris artes
 vet, ut nemo iamdudum litore in isto,
 amen excepto, nec femina constitit ulla."
 idit et verso dominus pede pressit harenam 860
 isque abiit: illi sua reddita forma est.
 ibi habere suam transformia corpora sensit,
 e pater dominis Triopeida tradit. at illa
 equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat
 bebatque avido non iusta alimenta parenti. 865
 amen illa mali postquam consumpserat omnem
 riam, derantque gravi nova pabula morbo,
 suos artus lacero divellere morsu
 it et infelix minuendo corpus alebat.
 moror externis? etiam mihi nempe novandi est 870
 oris, o iuvenis, numero finita potestas.
 modo qui nunc sum videor: modo flector in anguem:
 nti modo dux vires in cornua sumo: —
 ua, dum potui: nunc pars caret altera telo
 is, ut ipse vides.' gemitus sunt verba secuti. 875

LIBER NONUS

e gemitus truncaeque deo Neptunius heros *Achelous et*
 a rogat frontis. cum sic Calydonius amnis *Hercules.*
 it, inornatos redimitus harundine crines:
 e petis munus. quis enim sua proelia victus
 nemorare velit? referam tamen ordine. nec tam 5
 e fuit vinci, quam contendisse decorum est;
 naque dat nobis tantus solacia victor.
 ine si qua suo fando pervenit ad aures
 nira tuas: quondam pulcherrima virgo,
 orumque fuit spes invidiosa procorum. 10
 quibus ut soceri domus est intrata petiti,

id. vol. II.

"accipe me generum," dixi "Parthaone nate:"
 dixit et Alcides. alii cessere duobus.
 ille Iovem socerum dare se, famamque laborum,
 15 et superata suae referebat iussa novercae.
 contra ego "turpe deum mortali cedere" dixi
 (nondum erat ille deus): "regem me cernis aquarum
 cursibus obliquis inter tua regna fluentum.
 nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
 20 sed popularis ero et rerum pars una tuarum.
 tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
 odit, et omnis abest iussorum poena laborum.
 nam, quo te iactas, Alcmena nate, creatum,
 Iuppiter, aut falsus pater est aut crimine verus.
 25 matris adulterio patrem petis. elige, fictum
 esse Iovem malis, an te per dedecus ortum."
 talia dicentem iamdudum lumine torvo
 spectat et accensae non fortiter imperat irae,
 verbaque tot reddit: "melior mihi dextera lingua.
 30 dummodo pugnando superem, tu vince loquendo"
 congregiturque ferox. puduit modo magna locutum
 cedere: reieci viridem de corpore vestem
 brachiaque opposui tenuique a pectore varas
 in statione manus, et pugnae membra paravi.
 35 ille cavis hausto spargit me pulvere palmis,
 inque vicem fulvae tactu flavescit harenae.
 et modo cervicem, modo crura micantia captat,
 aut captare putes, omnique a parte lacessit.
 me mea defendit gravitas, frustra que petebar:
 40 haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
 oppugnant; manet illa suoque est pondere tuta.
 digredimur paulum rursusque ad bella coimus,
 inque gradu stetimus, certi non cedere; eratque
 cum pede pes iunctus, totoque ego pectore pronus
 45 et digitos digitis et frontem fronte premebam.
 non aliter vidi fortes concurrere tauros,
 cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
 expetitur coniunx. spectant armenta paventque,
 nescia, quem maneat tanti victoria regni.
 50 ter sine profectu voluit nitentia contra
 reicere Alcides a se mea pectora: quarto
 excutit amplexus adductaque brachia solvit:
 impulsumque manu — certum est mihi vera fateri —
 protinus avertit, tergoque onerosus inhaesit.
 55 si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce

quaeritur), imposito pressus mihi monte videbar.
 vix tamen inserui sudore fluentia multo
 bracchia, vix solvi duros a pectore nexus.
 instat anhelanti prohibetque resumere vires,
 et cervice mea potitur. tum denique tellus 60
 pressa genu nostro est, et harenas ore momordi.
 inferior virtute, meas devertor ad artes,
 elaborque viro longum formatus in anguem.
 qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes,
 cumque fero movi linguam stridore bisulcam, 65
 risit, et illudens nostras Tiryntius artes
 “cunarum labor est angues superare mearum,”
 dixit, “et ut vincas alios, Acheloë, dracones,
 pars quota Lernaee serpens eris unus Echidnae?
 vulneribus fecunda suis erat illa, nec ullum 70
 de centum numero caput est impune recisum,
 quin gemino cervix herede valentior esset.
 hanc ego ramosam natis e caede colubris
 crescentemque malo domui domitamque reclusi.
 quid fore te credas, falsum qui versus in anguem 75
 arma aliena moves? quem forma precaria celat?”
 dixerat: et summo digitorum vincula collo
 inicit. angebar, ceu guttura forcipe pressus:
 pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
 sic quoque devicto restabat tertia tauri 80
 forma trucidis: tauro mutatus membra rebello.
 induit ille toris a laeva parte lacertos
 admissumque trahens sequitur, depressaque dura
 cornua figit humo meque alta sternit harena.
 nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu 85
 dum tenet, infregit, truncaque a fronte revellit.
 Naides hoc, pomis et odoro flore repletum,
 sacrarunt; divesque meo Bona Copia cornu est.
 dixerat. et nymphe, ritu succincta Dianae,
 una ministrarum, fuis utrimque capillis, 90
 incessit totumque tulit praedivite cornu
 autumnum et mensas, felicia poma, secundas.
 lux subit; et primo feriente cacumina sole
 discedunt iuvenes (neque enim, dum flumina pacem
 et placidos habeant lapsus totaeque residant, 95
 opperiuntur, aquae); vultus Achelous agrestes
 et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.

Hunc tamen ablati domuit iactura decoris, *Nessus.*
 cetera sospes habet; capitis quoque fronde saligna

- 100 aut super imposita celatur harundine damnum.
 at te, Nesse ferox, eiusdem virginis ardor
 perdidit volucris traiecit terga sagitta.
 namque nova repetens patrios cum coniuge muros
 venerat Eueni rapidas Iove natus ad undas.
- 105 uberior solito, nimbis hiemalibus auctus
 verticibusque frequens erat atque impervius amnis.
 intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
 Nessus adit, membrisque valens scitusque vadorum,
 'officio'que 'meo ripa sistetur in illa
- 110 haec', ait 'Alcide: tu viribus utere nando;
 pallentemque metu fluviumque ipsumque timentem
 tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso.
 mox, ut erat, pharetraque gravis spolioque leonis
 (nam clavam et curvos trans ripam miserat arcus)
- 115 'quandoquidem coepi, superentur flumina' dixit,
 nec dubitat nec, qua sit clementissimus amnis,
 quaerit, et obsequio deferri spernit aquarum.
 iamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
 coniugis agnovit vocem, Nessoque paranti
- 120 fallere depositum: 'quo te fiducia' clamat
 'vana pedum, violente, rapit? tibi, Nesse biformis,
 dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras!
 si te nulla mei reverentia movit, at orbes
 concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
- 125 haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
 vulnere, non pedibus te consequar.' ultima dicta
 re probat et missa fugientia terga sagitta
 traicit. extabat ferrum de pectore aduncum.
 quod simul evulsum est, sanguis per utrumque foramen
- 130 emicuit, mixtus Lernaei tabe veneni.
 excipit hunc Nessus. 'neque enim moriemur inulti'
 secum ait, et calido velamina tincta cruore
 dat munus raptae velut irritamen amoris.
- Longa fuit medii mora temporis, actaque magni *Herculis*
mors.
- 135 Herculis implerant terras, odiumque novercae.
 victor ab Oechalia Cenaeo sacra parabat
 vota Iovi, cum fama loquax praecessit ad aures,
 Deianira, tuas, quae veris addere falsa
 gaudet et e minimo sua per mendacia crescit,
- 140 Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
 credit amans Venerisque novae perterrita fama
 indulsit primo lacrimis flendoque dolorem
 diffudit miseranda suum. mox deinde 'quid autem

us?' ait 'paelex lacrimis laetabitur istis.
 quoniam adveniet, properandum aliquidque novan- 145
 dum est,
 licet et nondum thalamos tenet altera nostros.
 querar an sileam? repetam Calydonam morerne?
 dam tectis an, si nihil amplius, obstem?
 si, me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
 paro facinus, quantumque iniuria possit 150
 neusque dolor, iugulata paelice testor?'
 irsus animus varios abit: omnibus illis
 tulit, imbutam Nesseo sanguine vestem
 are, quae vires defecto reddat amori.
 roque Lichae, quid tradat nescia, luctus 155
 suos tradit, blandisque miserrima verbis,
 det illa viro, mandat. capit inscius heros
 iturque umeris Lernaeae virus Echidnae.
 dabat primis et verba precantia flammis
 que marmoreas patera fundebat in aras. 160
 luit vis illa mali resolutaque flammis
 culeos abiit late dilapsa per artus.
 potuit, solita gemitum virtute repressit.
 malis postquam est patientia, reppulit aras
 evitque suis nemorosam vocibus Oeten. 165
 mora, letiferam conatur scindere vestem:
 trahitur, trahit illa cutem; foedumque relatu,
 haeret membris frustra temptata revelli,
 laceros artus et grandia detegit ossa.
 cruor, gelido ceu quondam lammina candens 170
 a lacu, stridit coquiturque ardente veneno.
 modus est: sorbent avidae praecordia flammae,
 culeusque fluit toto de corpore sudor,
 ustique sonant nervi, caecaque medullis
 liquefactis tollens ad sidera palmas 175
 libus' exclamat, 'Saturnia, pascere nostris:
 ere et hanc pestem specta, crudelis, ab alto,
 ue ferum satia: vel si miserandus et hosti,
 est, si tibi sum, diris cruciatibus aegram
 amque animam natamque laboribus aufer. 180
 mihi munus erit: decet haec dare dona novercam.
 ego foedantem peregrino templa cruore
 rin domui? saevoque alimenta parentis
 eo eripui? nec me pastoris Hiberi
 a triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit? 185
 e, manus, validi pressistis cornua tauri?

- vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undas
 Partheniumque nemus? vestra virtute relatus
 Thermodontiaco caelatus balteus auro,
 190 pomaque ab insomni concustodita dracone?
 nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
 Arcadiae vastator aper? nec profuit hydrae
 crescere per damnum geminasque resumere vires?
 quid, quod Thracis equos humano sanguine pingues
 195 plenaque corporibus laceris praesaepia vidi
 visaque deieci dominumque ipsosque peremi?
 his elisa iacet moles Nemeaea lacertis:
 hac caelum cervice tuli. defessa iubendo est
 saeva Iovis coniunx: ego sum indefessus agendo.
 200 sed nova pestis adest, cui nec virtute resisti
 nec telis armisque potest. pulmonibus errat
 ignis edax imis perque omnes pascitur artus:
 at valet Eurystheus! et sunt, qui credere possint
 esse deos?' dixit, perque altam saucius Oeten
 205 haud aliter graditur, quam si venabula taurus
 corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
 saepe illum gemitus edentem, saepe frementem,
 saepe retemptantem totas rescindere vestes
 sternentemque trabes irascentemque videres
 210 montibus aut patrio tendentem bracchia caelo.
 ecce Lichan trepidum, latitantem rupe cavata (Lichan)
 aspicit. utque dolor rabiem collegerat omnem,
 'tune, Licha,' dixit 'feralia dona dedisti?
 tune meae necis auctor eris?' tremit ille pavetque
 215 pallidus et timide verba excusantia dicit.
 dicentem genibusque manus adhibere parantem
 corripit Alcides, et terque quaterque rotatum
 mittit in Euboicas tormento fortius undas.
 ille per aërias pendens induruit auras.
 220 utque ferunt imbres gelidis concreescere ventis,
 inde nives fieri, nivibus quoque molle rotatis
 astringi et spissa glomerari grandine corpus:
 sic illum validis iactum per inane lacertis
 exanguemque metu nec quicquam umoris habentem
 225 in rigidos versum silices prior edidit aetas.
 nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminent alto
 gurgite et humanae servat vestigia formae,
 quem, quasi sensurum, nautae calcare verentur
 appellantque Lichan. at tu, Iovis inclita proles,
 230 arboribus caesis, quas ardua gesserat Oete,

inque pyram structis, arcum pharetramque capacem
 regnaque visuras iterum Troiana sagittas
 ferre iubes Poeante satum; quo flamma ministro
 subdita. dumque avidis comprehenditur ignibus agger,
 congeriem silvae Nemeaeo vellere summam 235
 sternis et imposita clavae cervice recumbis,
 haud alio vultu, quam si conviva iaceres
 inter plena meri redimitus pocula sertis.

Iamque valens et in omne latus diffusa sonabat
 securosque artus contemptoremque petebat 240
 flamma suum. timuere dei pro vindice terrae.

quos ita (sensit enim) laeto Saturnius ore
 Iuppiter alloquitur: 'nostra est timor iste voluptas,
 o superi, totoque libens mihi pectore grator,
 quod memoris populi dicor rectorque paterque, 245
 et mea progenies vestro quoque tuta favore est.

nam quamquam ipsius datur hoc immanibus actis,
 obligor ipse tamen. sed enim (nec pectora vano
 fida metu paveant) istas iam spernite flammās.
 omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes; 250

nec nisi materna Volcanum parte potentem
 sentiet. aeternum est, a me quod traxit, et expers
 atque immune necis nullique domabile flammae.

idque ego defunctum terra caelestibus oris
 accipiam, cunctisque meum laetabile factum 255
 dis fore confido. si quis tamen Hercule, si quis

forte deo doliturus erit, data praemia nolet,
 sed meruisse dari sciet invitusque probabit.
 assensere dei. coniunx quoque regia visa est
 cetera non duro, duro tamen ultima vultu 260

dicta tulisse Iovis seque indoluisse notatam.

interea quodcumque fuit populabile flammae,
 Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit

Herculis effigies, nec quicquam ab imagine ductum
 matris habet, tantumque Iovis vestigia servat. 265

utque novus serpens, posita cum pelle senecta,
 luxuriare solet squamaque nitere recenti:

sic ubi mortales Tiryntius exuit artus,
 parte sui meliore viget, maiorque videri
 coepit et angusta fieri gravitate verendus. 270

quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
 quadriiugo curru radiantibus intulit astris.

Sensit Atlas pondus. neque adhuc Stheneleius iras *Alcmene et*
 solverat Eurystheus, odiumque in prole paternum *Galanthis.*

- 275 *exercebat atrox. at longis anxia curis*
Argolis Alceme, questus ubi ponat aniles,
cui referat nati testatos orbe labores
cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
imperiiis thalamoque animoque receperat Hyllus,
 280 *impleratque uterum generoso semine. cui sic*
incipit Alceme: 'faveant tibi numina saltem
corripiantque moras, tum cum matura vocabis
praepositam timidis parientibus Ilithyiam.
quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
 285 *namque laboriferi cum iam natalis adesset*
Herculis et decimum premeretur sidere signum,
tendebat gravitas uterum mihi; quodque ferebam,
tantum erat, ut posses auctorem dicere tecti
ponderis esse Iovem. nec iam tolerare labores
 290 *ulterius poteram; quin nunc quoque frigidus artus,*
dum loquor, horror habet, parsque est meminisse doloris
septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
fessa malis, tendensque ad caelum brachia, magno
Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
 295 *illa quidem venit, sed praecorrupta, meumque*
quae donare caput Iunoni vellet iniquae.
utque meos audit gemitus, subsedit in illa
ante fores ara, dextroque a poplite laevum
pressa genu, digitis inter se pectine iunctis,
 300 *sustinuit partus. tacita quoque carmina voce*
dixit, et inceptos tenuerunt carmina partus.
nitor, et ingrato facio convicia demens
vana Iovi cupioque mori, moturaque duros
verba queror silices. matres Cadmeïdes adsunt
 305 *votaque suscipiunt exhortanturque dolentem.*
una ministrarum media de plebe Galanthis,
flava comas, aderat, faciendis strenua iussis,
officiis dilecta suis; ea sensit iniqua
nescio quid Iunone geri. dumque exit et intrat
 310 *saepe fores, divam residentem vidit in ara*
bracchiaque in genibus digitis conexa tenentem,
et 'quaecumque es,' ait 'dominae gratare: levata est
Argolis Alceme, potiturque puerpera voto.'
exiit iunctasque manus pavefacta remisit
 315 *diva potens uteri: vinclis levor ipsa remissis.*
numine decepto risisse Galanthis fama est.
ridentem prensamque ipsis dea saeva capillis
trahit, et e terra corpus relevare volentem

arcuit inque pedes mutavit bracchia primos.
 strenuitas antiqua manet; nec terga colorem 320
 amisere suum: forma est diversa priori.
 quae quia mendaci parientem iuverat ore,
 ore parit; nostrasque domos, ut et ante, frequentat.⁷

Dixit et admonitu veteris commota ministrae *Dryope.*
 ingemuit. quam sic nurus est adfata dolentem: 325
 ‘te tamen, o genetrix, alienae a sanguine nostro
 rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
 fata meae referam? quamquam lacrimaeque dolorque
 impediunt prohibentque loqui. fuit unica matri
 (me pater ex alia genuit) notissima forma 330
 Oechalidum Dryope. quam virginitate carentem
 vimque dei passam Delphos Delumque tenentis
 excipit Andraemon, et habetur coniuge felix.
 est lacus, acclivis devexo margine formam
 litoris efficiens: summum myrteta coronant. 335
 venerat huc Dryope fatorum nescia, quoque
 indignere magis, nymphis latura coronas:
 inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
 dulce ferebat onus tepidique ope lactis alebat.
 haud procul a stagno Tyrios imitata colores 340
 in spem bacarum florebat aquatica lotos.
 carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
 porrigeret, flores. et idem factura videbar
 (namque aderam): vidi guttas e flore cruentas
 decidere, et tremulo ramos horrore moveri. 345
 scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
 Lotis in hanc nymphe, fugiens obscena Priapi,
 contulerat versos, servato nomine, vultus.
 nescierat soror hoc; quae cum perterrita retro
 ire et adoratis vellet discedere nymphis, 350
 haeserunt radice pedes. convellere pugnat:
 nec quicquam, nisi summa movet: subcrescit ab imo
 totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
 ut vidit, conata manu laniare capillos,
 fronde manum implevit; frondes caput omne tenebant. 355
 at puer Amphissus(namque hoc avus Eurytus illi
 addiderat nomen) materna rigescere sentit
 ubera, nec sequitur ducentem lacteus umor.
 spectatrix aderam fati crudelis opemque
 non poteram tibi ferre, soror; quantumque valebam, 360
 crescentem truncum ramosque amplexa morabar:
 et, fateor, volui sub eodem cortice condi.

- ecce vir Andraemon genitorque miserimus adsunt
 et quaerunt Dryopen: Dryopen quaerentibus illis
 365 ostendi loton. tepido dant oscula ligno
 adfusique suae radicibus arboris haerent.
 nil nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebat
 cara soror. lacrimae misero de corpore factis
 inrorant foliis; et dum licet, oraque praestant
 370 vocis iter, tales effundit in aëra questus:
 "si qua fides miseris, hoc me per numina iuro
 non meruisse nefas: patior sine crimine poenam.
 viximus innocuae. si mentior, arida perdam
 quas habeo frondes, et caesa securibus urar.
 375 hunc tamen infantem maternis demite ramis
 et date nutrici, [nostraque sub arbore saepe
 lac facitote bibat,] nostraque sub arbore ludat.
 cumque loqui poterit, matrem facitote salutet
 et tristis dicat "latet hoc in stipite mater."
 380 stagna tamen timeat nec carpat ab arbore flores
 et frutices omnes corpus putet esse dearum.
 care vale coniunx, et tu germana, paterque!
 qui, si qua est pietas, ab acutae vulnere falcis,
 a pecoris morsu frondes defendite nostras.
 385 et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
 erigite huc artus et ad oscula nostra venite,
 dum tangi possunt, parvumque attollite natum.
 plura loqui nequeo; nam iam per candida mollis
 colla liber serpit, summoque cacumine condor.
 390 ex oculis removete manus: sine munere vestro
 contegat inductus morientia lumina cortex."
 desierant simul ora loqui, simul esse: diuque
 corpore mutato rami caluere recentes.
 Dumque refert Iole factum mirabile, dumque *Iolau*
 395 Eurytidos lacrimas admoto pollice siccant
 Alcmena (flet et ipsa tamen), compescuit omnem
 res nova tristitiam. nam limine constitit alto
 paene puer dubiaque tegens lanugine malas,
 ora reformatus primos Iolaus in annos.
 400 hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
 victa viri precibus. quae cum iurare pararet,
 dona tributuram post hunc se talia nulli,
 non est passa Themis. 'nam iam discordia Thebae *Callirho*
 bella movent' dixit, 'Capaneusque nisi ab Iove *vinci filii*
 405 haud poterit; fientque pares in vulnere fratres;
 subductaque suos Manes tellure videbit

vivus adhuc vates; ultusque parente parentem natus erit facto pius et sceleratus eodem; attonitusque malis, exul mentisque domusque, vultibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris,	410
donec eum coniunx fatale poposcerit aurum, cognatumque latus Phegeius hauserit ensis. tum demum magno petet hos Acheloia supplex ab Iove Callirhoë natis infantibus annos. neve necem sinat esse sui cultoris inultam,	415
Iuppiter his motus privignae dona nurusque praecipiet facietque viros impubibus annis. Haec ubi faticano venturi praescia dixit ore Themis, vario superi sermone fremebant, et, cur non aliis eadem dare dona liceret,	420
murmur erat. queritur veteres Pallantias annos coniugis esse sui: queritur canescere mitis Iasiona Ceres: repetitum Mulciber aevum poscit Erichthonio: Venerem quoque cura futuri tangit et Anchisae renovare paciscitur annos.	425
cui studeat, deus omnis habet; crescitque favore turbida seditio, donec sua Iuppiter ora solvit et 'o! nostri si qua est reverentia,' dixit 'quo ruitis? tantumne aliquis sibi posse videtur, fata quoque ut superet? fatis Iolaus in annos,	430
quos egit, rediit: fatis iuvenescere debent Callirhoë geniti, non ambitione nec armis. vos etiam (quoque hoc animo meliore feratis: me quoque) fata regunt. quae si mutare valerem, nec nostrum seri curvarent Aeacon anni,	435
perpetuumque aevi florem Rhadamanthus haberet cum Minoë meo, qui propter amara senectae pondera despicitur nec quo prius ordine regnat.' dicta Iovis movere deos; nec sustinet ullus, cum videat fessos Rhadamanthon et Aeacon annis	440
et Minoa, queri. qui, dum fuit integer aevi, terruebat magnas ipso quoque nomine gentes; tunc erat invalidus, Deionidenque iuventae robore Miletum Phoeboque parente superbum pertinuit, credensque suis insurgere regnis	445
hand tamen est patriis arcere Penatibus ausus. sponte fugis, Milete, tua, celerique carina Aegaeas metiris aquas et in Aside terra moenia constituis positoris habentia nomen. hic tibi, dum sequitur patriae curvamina ripae,	450

*Deorum
sermones.*

- filia Maeandri totiens redeuntis eodem,
 cognita Cyaneae praestantia corpora forma,
 Byblida cum Cauno, prolem est enixa gemellam. *Byblis.*
 Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellae.
- 455 Byblis Apollinei correpta cupidine fratris
 non soror ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
 illa quidem primo nullos intellegit ignes,
 nec peccare putat, quod saepius oscula iungat,
 quod sua fraterno circumdet bracchia collo;
- 460 mendacique diu pietatis fallitur umbra.
 paulatim declinat amor, visuraque fratrem
 culta venit nimiumque cupit formosa videri:
 et si qua est illic formosior, invidet illi.
 sed nondum manifesta sibi est nullumque sub illo
- 465 igne facit votum: verumtamen aestuat intus.
 iam dominum appellat, iam nomina sanguinis odit:
 Byblida, iam mavult, quam se vocet ille sororem.
 spes tamen obscenas animo demittere non est
 ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
- 470 saepe videt, quod amat. visa est quoque iungere fratri
 corpus; et erubuit, quamvis sopita iacebat.
 somnus abit. silet illa diu repetitque quietis
 ipsa suae speciem dubiaque ita mente profatur:
 'me miseram! tacitae quid vult sibi noctis imago?
- 475 quam nolim rata sit! cur haec ego somnia vidi?
 ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis,
 et placet, et possim, si non sit frater, amare,
 et me dignus erat. verum nocet esse sororem.
 dum modo tale nihil vigilans committere temptem,
- 480 saepe licet simili redeat sub imagine somnus:
 testis abest somno, nec abest imitata voluptas.
 pro Venus et tenera volucer cum matre Cupido,
 gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
 contigit! ut iacui totis resoluta medullis!
- 485 ut meminisse iuvat! quamvis brevis illa voluptas,
 noxque fuit praeceps et coeptis invida nostris.
 o ego, si liceat mutato nomine iungi,
 quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
 quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
- 490 omnia, di facerent, essent communia nobis,
 praeter avos: tu me vellem generosior esses.
 nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem;
 at mihi, quae male sum, quos tu, sortita parentes,
 nil nisi frater eris: quod obest, id habebimus unum?

mihi significant ergo mea visa? quod autem nia pondus habent? an habent et somnia pondus?	495
melius! — di nempe suas habuere sorores!	
Saturnus Opem, iunctam sibi sanguine, duxit: anus Tethyn, Iunonem rector Olympi.	
superis sua iura. quid ad caelestia ritus ere humanos diversaque foedera tempto?	500
nostro vetitus de corde fugabitur ardor, hoc si nequeo, peream precor ante toroque tua componar, positaeque det oscula frater.	
amen arbitrium quaerit res ista duorum.	505
placere mihi: scelus esse videbitur illi! on Aeolidae thalamos timuere sororum.	
sed hos novi? cur haec exempla paravi? feror? obscenae procul hinc discedite flammae, nisi qua fas est germanae, frater ametur.	510
men ipse meo captus prior esset amore, tan illius possem indulgere furori.	
ego, quae fueram non reiectura petentem, petam? poterisne loqui? poterisne fateri?	
et amor: potero. vel, si pudor ora tenebit, ca celatos arcana fatebitur ignes.	515
placet, haec dubiam vicit sententia mentem. tus erigitur, cubitoque innixa sinistro erit: insanos' inquit 'fateamur amores. ihil quo labor? quem mens mea concipit ignem?'	520
editata manu componit verba trementi. ra tenet ferrum, vacuum tenet altera ceram. dit, et dubitat: scribit, damnatque tabellas: otat, et delet: mutat culpatque probatque: e vicem sumptas ponit positasque resumit.	525
velit, ignorat; quicquid factura videtur, licet: in vultu est audacia mixta pudori. ta 'soror' fuerat: visum est delere sororem aque correctis incidere talia ceris: m, nisi tu dederis, non est habitura salutem, tibi mittit amans. pudet, a! pudet edere nomen. , quid cupiam, quaeris, sine nomine vellem et agi mea causa meo, nec cognita Byblis forem, quam spes votorum certa fuisset. quidem laesi poterat tibi pectoris index	535
lor et macies et vultus et umida saepe na, nec causa suspiria mota patienti, ebri amplexus, et quae, si forte notasti,	

- oscula sentiri non esse sororia possent.
 540 ipsa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
 quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
 (sunt mihi di testes), ut tandem sanior essem:
 pugnavique diu violenta Cupidinis arma
 effugere infelix: et plus, quam ferre puellam
 545 posse putes, ego dura tuli. superata fateri
 cogor opemque tuam timidis exposcere votis.
 tu servare potes, tu perdere solus amantem:
 elige, utrum facias! non hoc inimica precatur,
 sed quae, cum tibi sit iunctissima, iunctior esse
 550 expetit et vinclo tecum propiore ligari.
 iura senes norint et, quid liceatque nefasque
 fasque sit, inquirant legumque examina servent.
 conveniens Venus est annis temeraria nostris.
 quid liceat nescimus adhuc, et cuncta licere
 555 credimus et sequimur magnorum exempla deorum.
 nec nos aut durus pater aut reverentia famae
 aut timor impedit (tantum sit causa timendi):
 dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
 est mihi libertas tecum secreta loquendi,
 560 et damus amplexus et iungimus oscula coram.
 quantum est, quod desit? miserere fatentis amores
 et non fassurae, nisi cogeret ultimus ardor:
 neve merere meo subscribi causa sepulcro.
 talia nequiquam perarantem plena reliquit
 565 cera manum, summusque in margine versus adhaesit.
 protinus impressa signat sua crimina gemma,
 quam tinxit lacrimis (linguam defecerat umor),
 deque suis unum famulis pudibunda vocavit
 et pavidum blandita 'feras, fidissime, nostro —'
 570 dixit, et adiecit longo post tempore 'fratri.'
 cum daret, elapsae manibus cecidere tabellae.
 omine turbata est: misit tamen. apta minister
 tempora nactus adit, traditque fatentia verba.
 attonitus subita iuvenis Maeandrius ira
 575 proicit acceptas lecta sibi parte tabellas,
 vixque manus retinens trepidantis ab ore ministri
 'dum licet, o vetitae scelerate libidinis auctor,
 effuge' ait. 'qui, si nostrum tua fata pudorem
 non traherent secum, poenas mihi morte dedisses.'
 580 ille fugit pavidus dominaeque ferocia Cauni
 dicta refert. palles audita, Bybli, repulsa,
 et pavet obsessum glaciale frigore corpus.

s tamen ut rediit, pariter rediere furores,
 uaque vix tales icto dedit aëre voces:
 merito! quid enim temeraria vulneris huius 585
 cum feci? quid, quae celandae fuerunt,
 cito commisi properatis verba tabellis?
 erat ambiguus animi sententia dictis
 temptanda mihi. ne non sequeretur euntem,
 e aliqua veli, qualis foret aura, notare 590
 veram tutoque mari decurrere: quae nunc
 exploratis implevi linthea ventis.
 ror in scopulos igitur, subversaue toto
 ror Oceano, neque habent mea vela recursus.
 l quod et omnibus certis prohibebat amori 595
 ulgere meo, tum cum mihi ferre iubenti
 dit et fecit spes nostras cera caducas?
 ne vel illa dies fuerat vel tota voluntas,
 potius mutanda dies? deus ipse monebat
 aque certa dabat: si non male sana fuisset. 600
 umen ipsa loqui nec me committere cerae
 ueram, praesensque meos aperire furores.
 sset lacrimas, vultum vidisset amantis.
 a loqui poteram, quam quae cepere tabellae.
 to potui circumdare brachia collo 605
 si reicerer, potui moritura videri
 lectique pedes adfusaue poscere vitam.
 ia fecissem, quorum si singula duram
 ere non poterant, potuissent omnia, mentem.
 itan et missi sit quaedam culpa ministri. 610
 adiit apte nec legit idonea, credo,
 pora, nec petiit horamque animumque vacantem.
 nocuere mihi. neque enim est de tigride natus,
 rigidas silices solidumve in pectore ferrum
 adamanta gerit, nec lac bibit ille leaenae. 615
 etur: repetendus erit. nec taedia coepti
 mei capiam, dum spiritus iste manebit.
 primum, si facta mihi revocare liceret,
 coepisse fuit: coepta expugnare secundum est.
 pe nec ille potest, ut iam mea vota relinquam, 620
 tamen ausorum semper memor esse meorum:
 quia desierim, leviter voluisse videbor,
 etiam temptasse illum insidiisque petisse:
 certe non hoc, qui plurimus urget et urit
 ora nostra, deo, sed victa libidine credar. 625
 que iam nequeo nil commisisse nefandum:

- et scripsi, et petii: temerata est nostra voluntas.
 ut nihil adiciam, non possum innoxia dici.
 quod superest, multum est in vota, in crimina parvum.
 630 dixit et — incertae tanta est discordia mentis —
 cum pigeat temptasse, libet temptare: modumque
 exit et infelix committit saepe repelli.
 mox ubi finis abest, patriam fugit ille nefasque
 inque peregrina ponit nova moenia terra.
 635 tum vero maestam tota Miletida mente
 defecisse ferunt, tum vero a pectore vestem
 diripuit planxitque suos furibunda lacertos.
 iamque palam est demens inconcessamque fatetur
 spem Veneris, sine qua patriam invisosque Penates
 640 deserit et profugi sequitur vestigia fratris.
 utque tuo motae, proles Semeleia, thyrso
 Ismariae celebrant repetita triennia bacchae:
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubasides videre nurus. quibus illa relictis
 645 Caras et armiferos Lelegas Lyciamque pererrat.
 iam Cragon et Limyren Xanthique reliquerat undas,
 quoque Chimaera iugo mediis in partibus ignem,
 pectus et ora leae, caudam serpentis habebat.
 deficiunt silvae: cum tu lassata sequendo
 650 concidis et dura positis tellure capillis,
 Bybli, iaces frondesque tuo premis ore caducas.
 saepe etiam nymphae teneris Lelegeides ulnis
 tollere conantur; saepe, ut medeatur amori,
 praecipiant surdaeque adhibent solacia menti.
 655 muta iacet viridesque suis tenet unguibus herbas
 Byblis, et umectat lacrimarum gramina rivo.
 Naidas his venam, quae numquam arescere posset,
 supposuisse ferunt. quid enim dare maius habebant?
 protinus, ut secto piceae de cortice guttae,
 660 utve tenax gravida manat tellure bitumen,
 utve sub adventu spirantis lene favoni
 sole remollescit, quae frigore constitit, unda:
 sic lacrimis consumpta suis Phoebeia Byblis
 vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
 665 nomen habet dominae, nigraque sub ilice manat.
 Fama novi centum Cretaeas forsitan urbes
 impresset monstri, si non miracula nuper
 Iphide mutata Crete propiora tulisset.
 proxima Gnosiaco nam quondam Phaestia regno
 670 progenuit tellus ignotum, nomine Ligidum,

Iphia

ingenua de plebe virum. nec census in illo
 nobilitate sua maior, sed vita fidesque
 inculcata fuit. gravidæ qui coniugis aures
 vocibus his monuit, cum iam prope partus adesset: 675
 ‘quæ voveam, duo sunt, minimo ut relevere dolore,
 utque marem parias. onerosior altera sors est,
 et vires fortuna negat. quod abominor, ergo
 edita forte tuo fuerit si femina partu, —
 invitus mando: pietas, ignosce! — necetur.’ 680
 dixerat; et lacrimis vultum lavere profusis
 tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
 sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
 sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arto.
 certa sua est Ligdo sententia. iamque ferendo 685
 vix erat illa gravem maturo pondere ventrem,
 cum medio noctis spatio sub imagine somni
 Inachis ante torum, pompa comitata suorum,
 aut stetit, aut visa est. inerant lunaria fronti
 cornua cum spicis nitido flaventibus auro,
 et regale decus. cum qua latrator Anubis 690
 sanctaque Bubastis variusque coloribus Apis,
 quique premit vocem digitoque silentia suadet:
 sinistraque erant, numquamque satis quaesitus Osiris,
 plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
 tum velut excussam somno et manifesta videntem 695
 sic adfata dea est: ‘pars o Telethusa mearum,
 pone graves curas mandataque falle mariti,
 nec dubites, cum te partu Lucina levarit,
 tollere quicquid erit. dea sum auxiliaris opemque
 exorata fero; nec te coluisse quereris 700
 ingratum numen.’ monuit thalamoque recessit.
 laeta toro surgit purasque ad sidera supplex
 Cressa manus tollens, rata sint sua visa, precatur.
 ut dolor increvit seque ipsum pondus in auras 705
 expulit et nata est ignaro femina patre,
 iussit ali mater puerum mentita; fidemque
 res habuit, neque erat ficti nisi conscia nutrix.
 vota pater solvit nomenque imponit avitum:
 Iphis avus fuerat. gavisâ est nomine mater,
 quod commune foret nec quemquam falleret illo. 710
 inde incepta pia mendacia fraude latebant.
 cultus erat pueri; facies, quam sive puellâ
 sive dares puero, fieret formosus uterque.
 tertius interea decimo successerat annus:

- 715 cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Ianthen;
inter Phaestiadas quae laudatissima formae
dote fuit virgo, Dictaeo nata Teleste.
par aetas, par forma fuit, primasque magistris
accepere artes, elementa aetatis, ab isdem.
- 720 hinc amor ambarum tetigit rude pectus, et aequum
vulnus utrique dedit: sed erat fiducia dispar.
coniugium pactaeque expectat tempora taedae,
quamque virum putat esse, virum fore credit Ianthe.
Iphis amat, qua posse frui desperat, et auget
- 725 hoc ipsum flammis, ardetque in virgine virgo.
vixque tenens lacrimas 'quis me manet exitus' inquit,
'cognita quam nulli, quam prodigiosa novaeque
cura tenet Veneris? si di mihi parcere vellent,
[parcere debuerant, si non et perdere vellent.]
- 730 naturale malum saltem et de more dedissent.
nec vaccam vaccae, neque equas amor urit equarum:
urit oves aries, sequitur sua femina cervum.
sic et aves coeunt, interque animalia cuncta
femina femineo correpta cupidine nulla est.
- 735 vellem nulla forem! ne non tamen omnia Crete
monstra ferat, taurum dilexit filia Solis:
femina nempe marem. meus est furiosior illo,
si verum profiteamur, amor. tamen illa secuta est
spem Veneris; tamen illa dolis et imagine vaccae
- 740 passa bovem est: et erat, qui deciperetur, adulter.
huc licet e toto sollertia confluat orbe,
ipse licet revolet ceratis Daedalus alis:
quid faciet? num me puerum de virgine doctis
artibus efficiet? num te mutabit, Ianthe?
- 745 quin animum firmas teque ipsa recolligis, Iphi,
consiliique inopes et stultos excutis ignes?
quid sis nata, vide, nisi te quoque decipis ipsam,
et pete quod fas est, et ama quod femina debes.
spes est, quae capiat; spes est, quae pascat amorem.
- 750 hanc tibi res adimit. non te custodia caro
arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti,
non patris asperitas, non se negat ipsa roganti.
nec tamen est potienda tibi. nec, ut omnia fiant,
esse potes felix, ut dique hominesque laborent.
- 755 nunc quoque votorum nulla est pars vana meorum,
dique mihi faciles, quicquid valere, dederunt:
quodque ego, vult genitor, vult ipsa, socerque futurus.
at non vult natura, potentior omnibus istis,

METAMORPHOSEON LIB. IX. 715—797. X. 1. 2. 163

mihi sola nocet. venit ecce optabile tempus,
 ue iugalis adest, et iam mea fiet Ianthe: 760
 mihi continget: mediis sitiemus in undis.
 uba quid Iuno, quid ad haec, Hymenaeae, venitis
 t, quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambae?
 sit ab his vocem. nec lenius altera virgo
 at, utque celer venias, Hymenaeae, precatur. 765
 l petit haec, Telethusa timens modo tempora differt,
 ficto languore moram trahit, omina saepe
 que causatur. sed iam consumpserat omnem
 riam ficti, dilataque tempora taedae
 terant, unusque dies restabat. at illa 770
 dem capitis vittam nataeque sibi que
 hit et passis aram complexa capillis
 Paraetonium Mareoticaque arva Pharonque
 colis et septem digestum in cornua Nilum,
 precor,' inquit 'opem nostroque medere timori!
 ea, te quondam tuaque haec insignia vidi
 taque cognovi, sonitum comitantiaque aera
 rum, memorique animo tua iussa notavi.
 l videt haec lucem, quod non ego punior, ecce
 ilium munusque tuum est. miserere duarum, 780
 lioque iuva.' lacrimae sunt verba secutae.
 dea est movisse suas — et moverat — aras,
 mpli tremuere fores, imitataque lunam
 ra fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.
 secura quidem, fausto tamen omine laeta 785
 r abit templo. sequitur comes Iphis euntem,
 a solita est, maiore gradu: nec candor in ore
 anet, et vires augentur, et acrior ipse est
 is, et incomptis brevior mensura capillis:
 que vigoris adest, habuit quam femina. nam quae 790
 ra nuper eras, puer es. date munera templis
 imida gaudete fide! dant munera templis;
 nt et titulum; titulus breve carmen habebat:
 a puer solvit, quae femina voverat, Iphis.
 ra lux radiis latum patefecerat orbem, 795
 Venus et Iuno sociosque Hymenaeus ad ignes 6 327
 eniunt, potiturque sua puer Iphis Ianthe. 7122

LIBER DECIMUS.

per immensum croceo velatus amictu
 ra digreditur Ciconumque Hymenaeus ad oras

Orpheus.

- tendit, et Orphea nequiquam voce vocatur.
 adfuit ille quidem, sed nec sollemnia verba
 5 nec laetos vultus nec felix attulit omen.
 fax quoque, quam tenuit, lacrimoso stridula fumo
 usque fuit nullosque invenit motibus ignes.
 exitus auspicio gravior. nam nupta per herbas
 dum nova Naiadum turba comitata vagatur,
 10 occidit, in talum serpentis dente recepto.
 quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
 deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
 ad Styga Taenaria est ausus descendere porta,
 perque leves populos simulacraque functa sepulcro
 15 Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
 umbrarum dominum; pulsisque ad carmina nervis
 sic ait: 'o positi sub terra numina mundi,
 in quem reccidimus, quicquid mortale creamur:
 si licet et, falsi positis ambagibus oris,
 20 vera loqui sinitis: non huc, ut opaca viderem
 Tartara, descendi, nec uti villosa colubris
 terna Medusaei vincirem guttura monstri.
 causa viae est coniunx, in quam calcata venenum
 vipera diffudit, crescentesque abstulit annos.
 25 posse pati volui, nec me temptasse negabo:
 vicit Amor. supera deus hic bene notus in ora est:
 an sit et hic, dubito. sed et hic tamen auguror esse;
 famaue si veteris non est mentita rapinae,
 vos quoque iunxit Amor. per ego haec loca plena timoris,
 30 per Chaos hoc ingens vastique silentia regni,
 Eurydices, oro, properata retexite fata.
 omnia debentur vobis, paulumque morati
 serius aut citius sedem properamus ad unam.
 tendimus huc omnes, haec est domus ultima; vosque
 35 humani generis longissima regna tenetis.
 haec quoque, cum iustos matura peregerit annos,
 iuris erit vestri: pro munere poscimus usum.
 quod si fata negant veniam pro coniuge, certum est
 nolle redire mihi: leto gaudete duorum.'
 40 talia dicentem nervosque ad verba moventem
 exsanguis flebant animae, nec Tantalus undam
 captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
 nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
 Belides, inque tuo sedisti, Sisyphæ, saxo.
 45 tunc primum lacrimis victarum carmine fama est
 Eumenidum maduisse genas. nec regia coniunx

sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
 Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
 inter, et incessit passu de vulnere tardo.
 hanc simul et legem Rhodopeius accipit heros, 50
 ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
 exierit valles: aut irrita dona futura.
 carpitur acclivis per muta silentia trames
 arduus, obscurus, caligine densus opaca.
 nec procul afuerunt telluris margine summae. 55
 hic, ne deficeret, metuens avidusque videndi
 flexit amans oculos: et protinus illa relapsa est.
 brachiaque intendens prendique et prendere certans
 nil nisi cedentes infelix arripit auras.
 iamque iterum moriens non est de coniuge quicquam 60
 quæsta suo: quid enim nisi se quereretur amatam?
 supremumque vale, quod iam vix auribus ille
 acciperet, dixit revolutaque rursus eodem est.
 non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
 quam tria qui timidus, medio portante catenas, 65
 colla canis vidit. quem non pavor ante reliquit,
 quam natura prior, saxo per corpus oborto:
 quique in se crimen traxit voluitque videri
 Olenos esse nocens: tuque o confisa figuræ,
 infelix Lethæa, tuæ, iunctissima quondam 70
 pectora, nunc lapides, quos umida sustinet Ide.
 orantem frustra que iterum transire volentem
 portitor arcuerat. septem tamen ille diebus
 squalidus in ripa Cereris sine munere sedit:
 cura dolorque animi lacrimæque alimenta fuere. 75
 esse deos Erebi crudeles questus, in altam
 se recipit Rhodopen pulsumque aquilonibus Haemum.
 tertius aequoreis inclusum Piscibus annum
 finierat Titan, omnemque refugerat Orpheus
 femineam Venerem, seu quod male cesserat illi, 80
 sive fidem dederat. multas tamen ardor habebat
 iungere se vati: multæ doluere repulsæ.
 ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
 in teneros transferre mares, citraque iuventam
 ætatis breve ver et primos carpere flores. 85
 Collis erat, collemque super planissima campi
 area; quam viridem faciebant graminis herbae,
 umbra loco deerat. qua postquam parte resedit
 dis genitus vates et fila sonantia movit,
 umbra loco venit. non Chaonis afuit arbor, 90

non nemus Heliadum, non frondibus aesculus *altis*,
 nec tiliae molles, nec fagus et innuba laurus,
 nec coryli fragiles et fraxinus utilis hastis
 enodisque abies curvataque glandibus ilex
 95 et platanus genialis acerque coloribus impar,
 amnicolaeque simul salices et aquatica lotos
 perpetuoque virens buxum tenuesque myricae
 et bicolor myrtus et bacis caerulea tinus.
 vos quoque, flexipedes hederæ, venistis et una
 100 pampineae vites et amictae vitibus ulmi:
 ornique et piceae pomoque onerata rubenti
 arbutus et lentæ, victoris præmia, palme,
 et succincta comas hirsutaque vertice pinus,
 grata deum matri: siquidem Cybeleus Attis
 105 exiit hac hominem truncoque induruit illo.

Adfuit huic turbæ metas imitata cupressus, *Cyparissu*
 nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,
 qui citharam nervis et nervis temperat arcum.
 namque sacer nymphis Carthæa tenentibus arva
 110 ingens cervus erat, lateque patentibus altis
 ipse suo capiti præbebat cornibus umbras.
 cornua fulgebant auro, demissaque in armos
 pendebant tereti gemmata monilia collo.
 bulla super frontem parvis argentea loris
 115 vincita movebatur, parilique ætate nitebant
 auribus e geminis circum cava tempora bacæ.
 isque metu vacuus naturalique pavore
 deposito celebrare domos mulcendaque colla
 quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
 120 sed tamen ante alios, Cææ pulcherrime gentis,
 gratus erat, Cyparisse, tibi. tu pabula cervum
 ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
 tu modo texebas varios per cornua flores,
 nunc eques in tergo residens huc lætus et illuc
 125 mollia purpureis frenabas ora capistris.
 aestus erat, mediusque dies, solisque vapore
 concava litorei fervebant brachia Cancrî.
 fessus in herbosa posuit sua corpora terra
 cervus et arborea frigus ducebat ab umbra.
 130 hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto
 fixit: et, ut saevo morientem vulnere vidit,
 velle mori statuit. quæ non solacia Phoebus
 dixit et, ut leviter pro materiaque doleret,
 admonuit! gemit ille tamen, munusque supremum

hoc petit a superis, ut tempore lugeat omni. 185
 iamque, per immensos egesto sanguine fletus,
 in viridem verti coeperunt membra colorem;
 et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
 horrida caesaries fieri, sumptoque rigore
 sidereum gracili spectare cacumine caelum. 140
 ingemuit tristisque deus 'lugebere nobis
 lugebisque alios aderisque dolentibus' inquit.
 Tale nemus vates attraxerat, inque ferarum *Orpheus.*
 concilio medius turba volucrumque sedebat.
 ut satis impulsas temptavit pollice chordas, 145
 et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
 concordare modos, hoc vocem carmine movit:
 'Ab Iove, Musa parens — cedunt Iovis omnia regno —
 carmina nostra move. Iovis est mihi saepe potestas
 dicta prius: cecini plectro graviore Gigantas 150
 sparsaque Phlegraeis victricia fulmina campis.
 nunc opus est leviores lyra: puerosque canamus
 dilectos superis, inconcessisque puellas
 ignibus attonitas meruisse libidine poenam. 154
 Rex superum Phrygii quondam Ganymedis amore *Gany-*
 arsit; et inventum est aliquid, quod Iuppiter esse, *medes.*
 quam quod erat, mallet. nulla tamen alite verti
 dignatur, nisi quae posset sua fulmina ferre.
 nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
 abripit Iliaden; qui nunc quoque pocula miscet 160
 invitaque Iovi nectar Iunone ministrat.
 Te quoque, Amyclide, posuisset in aethere Phoebus, *Hyacin-*
 tristia si spatium ponendi fata dedissent. *thus.*
 qua licet, aeternus tamen es; quotiensque repellit
 ver hiemem, Piscique Aries succedit aquoso, 165
 tu totiens oreris viridique in caespite flores.
 te meus ante omnes genitor dilexit. et orbe
 in medio positi caruerunt praeside Delphi,
 dum deus Eurotan immunitamque frequentat
 Sparten: nec citharae nec sunt in honore sagittae. 170
 immemor ipse sui non retia ferre recusat,
 non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
 ire comes; longaque alit assuetudine flammam.
 iamque fere medius Titan venientis et actae
 noctis erat, spatiumque pari distabat utrimque: 175
 corpora veste levant, et suco pinguis olivi
 splendent latique ineunt certamina disci.
 quem prius aërias libratum Phoebus in auras

- misit, et oppositas disiecit pondere nubes.
 180 recidit in solidam longo post tempore terram
 pondus et exhibuit iunctam cum viribus artem.
 protinus imprudens actusque cupidine lusus
 tollere Taenarides orbem properabat. at illum
 dura repercusso subiecit verbere tellus
 185 in vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit aequae,
 quam puer, ipse deus, collapsosque excipit artus,
 et modo te refovet, modo tristia vulnera siccant,
 nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
 nil prosunt artes: erat inmedicabile vulnus.
 190 ut si quis violas rigoque papaver in horto
 liliaque infringat fulvis horrentia linguis,
 marcida demittant subito caput illa vietum
 nec se sustineant, spectentque cacumine terram:
 sic vultus moriens iacet et defecta vigore
 195 ipsa sibi est oneri cervix umeroque recumbit.
 "laberis, Oebalide, prima fraudate iuventa,"
 Phoebus ait "videoque tuum, mea crimina, vulnus.
 tu dolor es facinusque meum; mea dextera leto
 inscribenda tuo est; ego sum tibi funeris auctor.
 200 quae mea culpa tamen? nisi si lusisse vocari
 culpa potest, nisi culpa potest et amasse vocari.
 atque utinam pro te vitam tecumve liceret
 reddere! quod quoniam fatali lege tenemur,
 semper eris mecum memorique haerebis in ore.
 205 te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt,
 flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
 tempus et illud erit, quo se fortissimus heros
 addat in hunc florem folioque legatur eodem."
 talia dum vero memorantur Apollinis ore,
 210 ecce cruor, qui fusus humo signaverat herbas,
 desinit esse cruor, Tyrioque nitentior ostro
 flos oritur formamque capit quam lilia, si non
 purpureus color his, argenteus esset in illis.
 non satis hoc Phoebus est (is enim fuit auctor honoris):
 215 ipse suos gemitus foliis inscribit, et AI AI
 flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.
 nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon, honorque
 durat in hoc aevi; celebrandaque more priorum
 annua praelata redeunt Hyacinthia pompa.
 220 At si forte roges fecundam Amathunta metallis, *Cerastas*
 an genuisse velit Propoetidas, abnuet aequae
 atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu

frons erat; unde etiam nomen traxere Cerastae.
 ante fores horum stabat Iovis Hospitis ara.
 ignarus sceleris quam si quis sanguine tinctam 225
 advena vidisset, mactatos crederet illic
 lactantes vitulos Amathusiacasque bidentes:
 hospes erat caesus. sacris offensa nefandis
 ipsa suas urbes Ophiusiaque arva parabat
 deserere alma Venus. "sed quid loca grata, quid urbes 230
 peccavere meae? quod" dixit "crimen in illis?
 exilio poenam potius gens impia pendat
 vel nece, vel si quid medium est mortisque fugaeque.
 idque quid esse potest, nisi versae poena figurae?"
 dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua vultum 235
 flexit, et admonita est, haec illis posse relinqui:
 grandiaque in torvos transformat membra iuencos.
 Sunt tamen obscenae Venerem Propoetides ausae *Propoe-*
 esse negare deam. pro quo sua numinis ira *tides.*
 corpora cum forma primae vulgasse feruntur: 240
 utque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
 in rigidum parvo silicem discrimine versae.
 Quas quia Pygmalion aevum per crimen agentes, *Pygma-*
 viderat, offensus vitiiis, quae plurima menti *lion.*
 femineae natura dedit, sine coniuge caelebs 245
 vivebat thalamique diu consorte carebat.
 interea niveum mira feliciter arte
 sculpsit ebur formamque dedit, qua femina nasci
 nulla potest, operisque sui concepit amorem.
 virginis est verae facies, quam vivere credas 250
 et, si non obstet reverentia, velle moveri.
 ars adeo latet arte sua. miratur et haurit
 pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
 saepe manus operi temptantes admovet, an sit 255
 corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
 oscula dat reddique putat loquiturque tenetque,
 et credit tactis digitos insidere membris
 et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
 et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
 munera fert illi, conchas teretesque lapillos 260
 et parvas volucres et flores mille colorum
 liliaque pictasque pilas et ab arbore lapsas
 Heliadum lacrimas. ornat quoque vestibus artus,
 dat digitis gemmas, dat longa monilia collo.
 aure leves bacae, redimicula pectore pendent. 265
 cuncta decent. nec nuda minus formosa videtur.

- collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis
 appellatque tori sociam, acclinataque colla
 mollibus in plumis, tamquam sensura, reponit.
 270 festa dies Veneris tota celeberrima Cypro
 venerat, et pandis inductae cornibus aurum
 conciderant ictae nivea cervice iuvencae,
 turaque fumabant: cum munere functus ad aras
 constitit et timide "si di dare cuncta potestis,
 275 sit coniunx, opto," (non ausus "eburnea virgo"
 dicere) Pygmalion "similis mea" dixit "eburnae."
 sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
 vota quid illa velint. et, amici numinis omen,
 flamma ter accensa est apicemque per aëra duxit.
 280 ut rediit, simulacra suae petit ille puellae
 incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
 admovet os iterum, manibus quoque pectora temptat:
 temptatum mollescit ebur, positoque rigore
 subsidit digitis ceditque, ut Hymettia sole
 285 cera remollescit tractataque pollice multas
 flectitur in facies ipsoque fit utilis usu.
 dum stupet et dubie gaudet fallique veretur,
 rursus amans rursusque manu sua vota retractat:
 corpus erat, saliunt temptatae pollice venae.
 290 tum vero Paphius plenissima concipit heros
 verba, quibus Veneri grates agat, oraque tandem
 ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
 sensit, et erubuit, timidumque ad lumina lumen
 attollens pariter cum caelo vidit amantem.
 295 coniugio, quod fecit, adest dea. iamque coactis
 cornibus in plenum noviens lunaribus orbem
 illa Paphon genuit, de qua tenet insula nomen.
 Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset, *Myrrha*
 inter felices Cinyras potuisset haberi.
 300 dira canam. procul hinc natae, procul este parentes!
 aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
 desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:
 vel, si credetis, facti quoque credite poenam.
 si tamen admissum sinit hoc Natura videri,
 305 gentibus Ismariis et nostro gratulor orbi,
 gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis,
 quae tantum genuere nefas. sit dives amomo,
 cinnamaque costumque suum sudataque ligno
 tura ferat floresque alios Panchaia tellus,
 310 dum ferat et murrā. tanti nova non fuit arbor.

ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 Myrrha, facesque suas a crimine vindicat isto.
 stipite te Stygio tumidisque adflavit Echidnis
 e tribus una soror. scelus est odisse parentem:
 hic amor est odio maius scelus. undique lecti 315
 te cupiunt proceres, totoque oriente iuventus
 ad thalami certamen adest. ex omnibus unum
 elige, Myrrha, virum! dum ne sit in omnibus unus.
 illa quidem sentit foedoque repugnat amori
 et secum "quo mente feror? quid molior?" inquit: 320
 "di, precor, et pietas sacrataque iura parentum,
 hoc prohibete nefas scelerique resistite nostro!
 si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
 hanc Venerem pietas: coeuntque animalia nullo
 cetera dilectu, nec habetur turpe iuvencae 325
 ferre patrem tergo, fit equo sua filia coniunx;
 quasque creavit, init pecudes caper; ipsaque, cuius
 semine concepta est, ex illo concipit ales.
 felices, quibus ista licent! humana malignas
 cura dedit leges, et quod natura remittit, 330
 invida iura negant. gentes tamen esse feruntur,
 in quibus et nato genetrix, et nata parenti
 iungitur, ut pietas geminato crescat amore.
 me miseram, quod non nasci mihi contigit illic,
 fortunaque loci laedor! quid in ista revolvor? 335
 spes interdictae, discedite! dignus amari
 ille, sed ut pater, est. ergo si filia magni
 non essem Cinyrae, Cinyrae concumbere possem.
 nunc quia iam meus est, non est meus, ipsaque damno
 est mihi proximitas: aliena potentior essem. 340
 ire libet procul hinc patriaeque relinquere fines,
 dum scelus effugiam. retinet malus ardor amantem:
 ut praesens spectem Cinyram tangamque loquarque
 osculaque admoveam, si nil conceditur ultra.
 ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo, 345
 nec, quot confundas et iura et nomina, sentis?
 tune eris et matris paelex et adultera patris?
 tune soror nati genetrixque vocabere fratris?
 nec metues atro crinitas angue sorores,
 quas facibus saevis oculos atque ora petentes 350
 noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
 passa nefas, animo ne concipe, neve potentis
 concubitu vetito naturae pollue foedus.
 velle puta: res ipsa vetat. pius ille, memorque est

- 355 moris — et o vellem similis furor esset in illo!"
dixerat. at Cinyras, quem copia digna procorum,
quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa,
nominibus dictis, cuius velit esse mariti.
illa silet primo patriisque in vultibus haerens
- 360 aestuat et tepido suffundit lumina rore.
virginei Cinyras haec credens esse timoris,
fieri vetat siccatque genas atque oscula iungit.
Myrrha datis nimium gaudet, consultaque, qualem
optet habere virum, "similem tibi" dixit. at ille
- 365 non intellectam vocem conlaudat et "esto
tam pia semper" ait. pietatis nomine dicto
demisit vultus sceleris sibi conscia virgo.
noctis erat medium, curasque et corpora somnus
solverat. at virgo Cinyreia pervigil igni
- 370 carpitur indomito furiosaque vota retractat.
et modo desperat, modo vult temptare: pudetque,
et cupit, et, quid agat, non invenit. utque securi
saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
quo cadat, in dubio est, omnique a parte timetur:
- 375 sic animus vario labefactus vulnere nutat
huc levis atque illuc momentaque sumit utroque.
nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris:
mors placet. erigitur laqueoque innectere fauces
destinat, et zona summo de poste revincta
- 380 "care vale Cinyra, causamque intellege mortis"
dixit, et aptabat pallenti vincula collo.
murmura verborum fidas nutricis ad aures
pervenisse ferunt, limen servantis alumnae.
surgit anus reseratque fores; mortisque paratae
- 385 instrumenta videns, spatium conclamat eodem
seque ferit scinditque sinus ereptaque collo
vincula dilaniat. tum denique flere vacavit,
tum dare complexus laqueique requirere causam.
muta silet virgo terramque immota tuetur,
- 390 et deprensa dolet tardae conamina mortis.
instat anus, canosque suos et inania nudans
ubera per cunas alimentaque prima precatur,
ut sibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
aversata gemit. certa est exquirere nutrix,
- 395 nec solam spondere fidem. "dic" inquit "opemque
me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
seu furor est, habeo, quod carmine sanet et herbis:
sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu:

ira deum sive est, sacris placabilis ira.
 quid rear ulterius? certe fortuna domusque 400
 sospes et in cursu est: vivit genetrixque paterque.”
 Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
 pectore. nec nutrix etiamnum concipit ullum
 mente nefas; aliquemque tamen praesentit amorem.
 propositique tenax, quodcumque est, orat, ut ipsi 405
 indicet, et gremio lacrimantem tollit anili,
 atque ita complectens infirmis membra lacertis
 “sensimus:” inquit “amas. et in hoc mea (pone timorem!)
 sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam
 hoc pater.” exiluit gremio furibunda, torumque 410
 ore premens “discede, precor, miseroque pudori
 parce” ait. instanti “discede, aut desine” dixit
 “quaerere, quid doleam. scelus est, quod scire laboras.”
 horret anus, tremulasque manus annisque metuque
 tendit et ante pedes supplex procumbit alumnae, 415
 et modo blanditur, modo, si non conscia fiat,
 terret, et indicium laquei coeptaeque minatur
 mortis, et officium commisso spondet amori.
 extulit illa caput lacrimisque implevit obortis
 pectora nutricis; conataque saepe fateri, 420
 saepe tenet vocem pudibundaque vestibus ora
 textit et “o” dixit “felicem coniuge matrem!”
 hactenus, et gemuit. gelidos nutricis in artus
 ossaque (sensit enim) penetrat tremor, albaque toto
 vertice canities rigidis stetit hirta capillis. 425
 multaque, ut excuteret diros, si posset, amores,
 addidit. at virgo scit se non falsa moneri;
 certa mori tamen est, si non potiatur amore.
 “vive,” ait haec “potiere tuo” et non ausa “parente”
 dicere, conticuit promissaque numine firmat. 430
 festa piae Cereris celebrabant annua matres
 illa, quibus nivea velatae corpora veste
 primitias frugum dant spicea sarta suarum,
 perque novem noctes Venerem tactusque viriles
 in vetitis numerant. turba Cenchreis in illa, 435
 regis adest coniunx, arcanaque sacra frequentat.
 ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
 nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix,
 nomine mentito, veros exponit amores
 et faciem laudat. quaesitis virginis annis 440
 “par” ait “est Myrrhae.” quam postquam adducere iussa est,
 utque domum rediit, “gaude, mea” dixit “alumna:

vicimus." infelix non toto pectore sentit
 laetitiam virgo, praesagaque pectora maerent.
 445 sed tamen et gaudet: tanta est discordia mentis.
 tempus erat, quo cuncta silent, interque triones
 flexerat obliquo plaustrum temone Bootes:
 ad facinus venit illa suum. fugit aurea caelo
 luna, tegunt nigrae latitantia sidera nubes,
 450 nox caret igne suo. primus tegis, Icare, vultus,
 Erigoneque pio sacrata parentis amore.
 ter pedis offensi signo est revocata, ter omen
 funereus bubo letali carmine fecit.
 it tamen: et tenebrae minuunt noxque atra pudorem:
 455 nutricisque manum laeva tenet, altera motu
 caecum iter explorat. thalami iam limina tangit,
 iamque fores aperit, iam ducitur intus. at illi
 poplite succiduo genua intremuere, fugitque
 et color et sanguis, animusque relinquit euntem.
 460 quoque suo propior sceleri est, magis horret, et ausi
 paenitet, et vellet non cognita posse reverti.
 cunctantem longaeua manu deducit, et alto
 admotam lecto cum traderet, "accipe," dixit,
 "ista tua est, Cinyra;" devotaque corpora iunxit.
 465 accipit obsceno genitor sua viscera lecto,
 virgineosque metus levat hortaturque timentem.
 forsitan aetatis quoque nomine "filia" dixit:
 dixit et illa "pater," sceleri ne nomina desint.
 plena patris thalamis excedit et impia diro
 470 semina fert utero conceptaque crimina portat.
 postera nox facinus geminat; nec finis in illa est:
 cum tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
 post tot concubitus, illato lumine vidit
 et scelus et natam: verbisque dolore retentis
 475 pendenti nitidum vagina deripit ensem.
 Myrrha fugit, tenebrisque et caecae munere noctis
 intercepta neci est; latosque vagata per agros
 palmiferos Arabas Panchaeaque rura relinquit.
 perque novem erravit redeuntis cornua lunae,
 480 cum tandem terra requievit fessa Sabaea.
 vixque uteri portabat onus. tum nescia voti
 atque inter mortisque metus et taedia vitae
 est tales complexa preces: "o si qua patetis
 numina confessis: merui, nec triste recuso
 485 supplicium. sed ne violem vivosque superstes
 mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis,

itaque mihi vitamque necemque negate."

en confessis aliquod patet: ultima certe

suos habuere deos. nam crura loquentis

supervenit, ruptosque obliqua per ungues 490

igitur radix, longi firmamina trunci,

que robur agunt, mediaque manente medulla

vis it in sucos, in magnos bracchia ramos,

arvos digiti; duratur cortice pellis.

que gravem crescens uterum praecinxerat arbor 495

oraque obruerat collumque operire parabat:

tulit illa moram, venientique obvia ligno

edit mersitque suos in cortice vultus.

quamquam amisit veteres cum corpore sensus,

tamen, et tepidae manant ex arbore guttae. 500

honor et lacrimis; stillataque cortice murra

en erile tenet nulloque tacebitur aevo.

t male conceptus sub robore creverat infans, *Adonis.*

rebatque viam, qua se genetrice relicta

eret. media gravidus tumet arbore venter: 505

it onus matrem. neque habent sua verba dolores,

Lucina potest parientis voce vocari.

titi tamen est similis, curvataque crebros

gemitus arbor lacrimisque cadentibus umet.

titit ad ramos mitis Lucina dolentes 510

ovitque manus et verba puerpera dixit.

r agit rimas et fissa cortice vivum

it onus; vagitque puer: quem mollibus herbis

les impositum lacrimis unxere parentis.

aret faciem Livor quoque. qualia namque 515

ora nudorum tabula pinguntur Amorum,

erat. sed, ne faciat discrimina cultus,

huic adde leves aut illis deme pharetras.

ur occulte fallitque volatilis aetas,

nihil est annis velocius. ille sorore 520

s avoque suo, qui conditus arbore nuper,

er erat genitus, modo formosissimus infans,

iuvenis, iam vir, iam se formosior ipso est:

placet et Veneri matrisque ulciscitur ignes.

que pharetratus dum dat puer oscula matri, 525

us extanti destrinxit harundine pectus.

manu natum dea reppulit. altius actum

us erat specie, primoque fefellerat ipsam.

a viri forma non iam Cythereia curat

a, non alto repetit Paphon aequore cinctam 530

- piscosamque Gnidon gravidamve Amathunta metallis;
 abstinet et caelo: caelo praefertur Adonis.
 hunc tenet, huic comes est, assuetaque semper in umbra
 indulgere sibi formamque augere colendo,
 535 per iuga, per silvas dumosaque saxa vagatur,
 fine genus vestem ritu succincta Dianae:
 hortaturque canes: tutaeque animalia praedae
 aut pronos lepores aut celsum in cornua cervum
 aut agitat dammas: a fortibus abstinet apris,
 540 raptoresque lupos armatosque unguibus ursos
 vitat et armenti saturatos caede leones.
 te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
 possit, Adoni, monet "fortis"que "fugacibus esto"
 inquit: "in audaces non est audacia tuta.
 545 parce meo, iuvenis, temerarius esse periclo:
 neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse,
 stet mihi ne magno tua gloria. non movet aetas
 nec facies nec, quae Venerem movere, leones
 saetigerosque sues oculosque animosque ferarum.
 550 fulmen habent acres in aduncis dentibus apri:
 impetus est fulvis et vasta leonibus ira:
 invisumque mihi genus est." quae causa, roganti
 "dicam" ait; "et veteris monstrum mirabere culpae.
 sed labor insolitus iam me lassavit. et ecce
 555 opportuna sua blanditur populus umbra,
 datque torum caespes: libet hac requiescere tecum:"
 et requievit humo pressitque et gramen et ipsum,
 inque sinu iuvenis posita cervice reclinis
 sic ait, ac mediis interserit oscula verbis.
 560 "forsitan audieris aliquam certamine cursus
 veloces superasse viros. non fabula rumor
 ille fuit (superabat enim), nec dicere posses,
 laude pedum, formaene bono praestantior esset.
 scitanti deus huic de coniuge "coniuge" dixit
 565 "nil opus est, Atalanta, tibi. fuge coniugis usum.
 nec tamen effugies, teque ipsa viva carebis."
 territa sorte dei per opacas innuba silvas
 vivit et instantem turbam violenta procorum
 condicione fugat, "nec sum potianda, nisi" inquit
 570 "victa prius cursu. pedibus contendite mecum.
 praemia veloci coniunx thalamique dabuntur:
 mors pretium tardis. ea lex certaminis esto."
 illa quidem immitis: sed (tanta potentia formae est)
 venit ad hanc legem temeraria turba procorum.

(Atalanta et
Hippomenes.)

sederat Hippomenes cursus spectator iniqui 575
 et “petitur cuiquam per tanta pericula coniunx?”
 dixerat ac nimios iuvenum damnarat amores.
 ut faciem et posito corpus velamine vidit,
 quale meum, vel quale tuum, si femina fias,
 obstipuit, tollensque manus “ignoscite,” dixit 580
 “quos modo culpavi: nondum mihi praemia nota,
 quae peteretis, erant.” laudando concipit ignes
 et, ne quis iuvenum currat velocius, optat
 invidiaque timet. “sed cur certaminis huius
 intemptata mihi fortuna relinquitur?” inquit: 585
 “audentes deus ipse iuvat.” dum talia secum
 exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
 quae quamquam Scythica non setius ire sagitta
 Aonio visa est iuveni, tamen ille decorem
 miratur magis; et cursus facit ipse decorem. 590
 aura refert ablata citis talaria plantis,
 tergaque iactantur crines per eburnea, quaeque
 poplitibus suberant picto genualia limbo:
 inque puellari corpus candore ruborem
 traxerat, haud aliter, quam cum super atria velum 595
 candida purpureum simulatas inficit umbras.
 dum notat haec hospes, decursa novissima meta est,
 et tegitur festa victrix Atalanta corona.
 dant gemitum victi penduntque ex foedere poenas.
 non tamen eventu iuvenis deterritus horum 600
 constitit in medio, vultuque in virgine fixo
 “quid facilem titulum superando quaeris inertes?
 mecum confer!” ait. “seu me Fortuna potentem
 fecerit, a tanto non indignabere vinci.
 namque mihi genitor Megareus Onchestius: illi 605
 est Neptunus avus: pronepos ego regis aquarum.
 nec virtus citra genus est. seu vincar, habebis
 Hippomene victo magnum et memorabile nomen.”
 talia dicentem molli Schoeneia vultu
 aspicit et dubitat, superari an vincere malit. 610
 atque ita “quis deus hunc formosis” inquit “iniquus
 perdere vult, caraeque iubet discrimine vitae
 coniugium petere hoc? non sum, me iudice, tanti.
 nec forma tangor (poteram tamen hac quoque tangi),
 sed quod adhuc puer est. non me movet ipse, sed aetas. 615
 quid quod inest virtus et mens interrita leti?
 quid quod ab aequorea numeratur origine quartus?
 quid quod amat tantique putat conubia nostra,

ut pereat, si me Fors illi dura negarit?
 620 dum licet, hospes, abi, thalamosque relinque cruentos.
 coniugium crudele meum est. tibi nubere nulla
 nolet, et optari potes a sapiente puella.
 cur tamen est mihi cura tui, tot iam ante peremptis?
 viderit! intereat, quoniam tot caede procorum
 625 admonitus non est, agiturque in taedia vitae.
 occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
 indignamque necem pretium patietur amoris?
 non erit invidiæ victoria nostra ferendae.
 sed non culpa mea est. utinam desistere velles!
 630 aut, quoniam es demens, utinam velocior esses!
 at quam virgineus puerili vultus in ore est!
 a, miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem!
 vivere dignus eras. quod si felicior essem
 nec mihi coniugium fata importuna negarent,
 635 unus eras, cum quo sociare cubilia vellem.”
 dixerat: utque rudis primoque Cupidine tacta,
 quid velit, ignorans, amat et non sentit amorem.
 iam solitos poscunt cursus populusque paterque,
 cum me sollicita proles Neptunia voce
 640 invocat Hippomenes, “Cytherea” que, “comprecor, ausis
 adsit” ait “nostris et, quos dedit, adiuvet ignes.”
 detulit aura preces ad me non invida blandas:
 motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
 645 telluris Cypriæ pars optima, quam mihi prisci
 sacravere senes, templisque accedere dotem
 hanc iussere meis. medio nitet arbor in arvo,
 fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
 hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
 650 aurea poma manu: nullique videnda nisi ipsi
 Hippomenen adii docuique, quis usus in illis.
 signa tubæ dederant, cum carcere pronus uterque
 emicat, et summam celeri pede libat harenam.
 posse putes illos sicco freta radere passu
 655 et segetis canae stantes percurrere aristas.
 adiciunt animos iuveni clamorque favorque
 verbaque dicentum “nunc, nunc incumbere tempus,
 Hippomene, propera! nunc viribus utere totis:
 pelle moram, vinces.” dubium, Megareus heros
 660 gaudeat an virgo magis his Schoeneia dictis.
 o quotiens, cum iam posset transire, morata est
 spectatosque diu vultus invita reliquit!

us e lasso veniebat anhelitus ore;
 que erat longe: tum denique de tribus unum
 us arboreis proles Neptunia misit. 665
 ipuit virgo, nitidique cupidine pomi
 inat cursus aurumque volubile tollit.
 terit Hippomenes: resonant spectacula plausu.
 moram celeri cessataque tempora cursu
 igit atque iterum iuvenem post terga relinquit. 670
 irsus pomi iactu remorata secundi
 equitur transitque virum. pars ultima cursus
 abat. “nunc” inquit “ades, dea muneris auctor!”
 e latus campi, quo tardius illa rediret,
 ab obliquo nitidum iuvenaliter aurum. 675
 eteret, virgo visa est dubitare: coëgi
 re et adieci sublato pondera malo,
 diique oneris pariter gravitate moraque.
 : meus sermo cursu sit tardior ipso:
 terita est virgo; duxit sua praemia victor. 680
 ane, cui grates ageret, cui turis honorem
 it, Adoni, fui? nec grates immemor egit
 mihi tura dedit! subitam converto in iram,
 emptuque dolens, ne sim spernenda futuris,
 aplo caveo, meque ipsa exhortor in ambos. 685
 la, deum Matri quae quondam clarus Echion
 rat ex voto, nemorosis abdita silvis,
 sibant, et iter longum requiescere suasit.
 concubitus intempestiva cupido
 pat Hippomenen, a numine concita nostro. 690
 nis exigui fuerat prope templa recessus,
 incae similis, nativo pumice tectus,
 ione sacer prisca, quo multa sacerdos
 :a contulerat veterum simulacra deorum.
 : inquit et vetito temerat sacraria probro. 695
 :a retorserunt oculos; turritaue Mater,
 itygia sontes, dubitavit, mergeret unda.
 :a levis visa est. ergo modo leviae fulvae
 : iubae velant, digiti curvantur in unguis,
 meris armi fiunt, in pectora totum 700
 lus abit, summae cauda verruntur harenae.
 vultus habet, pro verbis murmura reddunt,
 thalamis celebrant silvas: aliisque timendi
 e premunt domito Cybeleia frena leones.
 tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum, 705
 l non terga fugae, sed pugnae pectora praebet,

effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus."

Illā quidem monuit iunctisque per aëra cyonis *Adoni*
carpit iter. sed stat monitis contraria virtus.

- 710 forte suam latebris vestigia certa secuti
excivere canes, silvisque exire parantem
fixerat obliquo iuvenis Cinyreus ictu.
protinus excussit pando venabula rostro
sanguine tincta suo, trepidumque et tuta petentem
715 trux aper insequitur, tososque sub inguine dentes
abdedit et fulva moribundum stravit harena.
vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis:
agnovit longe gemitum morientis, et albas
720 flexit aves illuc. utque aethere vidit ab alto
exanimem inque suo iactantem sanguine corpus,
desiluit pariterque sinum pariterque capillos
rupit, et indignis percussit pectora palmis.
questaque cum fati "at non tamen omnia vestri
725 iuris erunt" dixit: "luctus monumenta manebunt
semper, Adoni, mei; repetitaque mortis imago
annua plangoris peraget simulamina nostri.
at cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
femineos artus in olentes vertere menthas,
730 Persephone, licuit: nobis Cinyreus heros
invidiae mutatus erit?" sic fata cruorem
nectare odorato sparsit, qui tactus ab illo
intumuit sic, ut pluvio perlucida caelo
surgere bulla solet. nec plena longior hora
735 facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
7 1 1 6 qualem, quae lento celant sub cortice granum,
7 4 6 punica ferre solent. brevis est tamen usus in illo:
namque male haerentem et nimia levitate caducum
excutiunt idem, qui praestant nomina, venti.'

LIBER UNDECIMUS.

Carmine dum tali silvas animosque ferarum

Orpheus

Threicius vates et saxa sequentia ducit,

ecce nurus Ciconum, tectae lymphata ferinis

pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt

5 Orpheia percussis sociantem carmina nervis.

e quibus una, leves iactato crine per auras

'en,' ait 'en hic est nostri contemptor!' et hastam

vatis Apollinei vocalia misit in ora:
 quae foliis praesuta notam sine vulnere fecit.
 alterius telum lapis est, qui missus in ipso 10
 aëre concentu victus vocisque lyraeque est,
 ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
 ante pedes iacuit. sed enim temeraria crescunt
 bella, modusque abiit, insanaque regnat Erinys.
 cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens 15
 clamor et inflexo Berecynthia tibia cornu
 tympanaque et plausus et Bacchei ululatus
 obstrepere sono citharae. tum denique saxa
 non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
 ac primum attonitas etiamnum voce canentis 20
 innumeras volucres anguesque agmenque ferarum
 Maenades, Orphei titulum, rapuere, theatri:
 inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris
 et coëunt, ut aves, si quando luce vagantem
 noctis avem cernunt. structoque utrimque theatro 25
 ceu matutina cervus periturus harena
 praeda canum est, vatemque petunt et fronde virentes
 coniciunt thyrsos, non haec in munera factos.
 hae glaebas, illae direptos arbore ramos,
 pars torquent silices. neu desint tela furori, 30
 forte boves presso subigebant vomere terram,
 nec procul hinc multo fructum sudore parantes
 dura lacertosi fodiebant arva coloni.
 agmine qui viso fugiunt operisque relinquunt
 arma sui: vacuosque iacent dispersa per agros 35
 sarculaque rastrique graves longique ligones.
 quae postquam rapuere ferae, cornuque minaces
 divulgere boves, ad vatis fata recurrunt,
 tendentemque manus atque illo tempore primum
 irrita dicentem nec quicquam voce moventem 40
 sacrilegae perimunt; perque os, pro Iuppiter! illud
 auditum saxis intellectumque ferarum
 sensibus in ventos anima exalata recessit.
 te maestae volucres, Orpheu, te turba ferarum,
 te rigidi silices, te carmina saepe secutae 45
 fleverunt silvae; positis te frondibus arbor
 tonsa comam luxit. lacrimis quoque flumina dicunt
 increvisse suis; obscuraque carbasa pullo
 Naides et Dryades passosque habuere capillos.
 membra iacent diversa locis. caput, Hebre, lyramque 50
 excipis: et, mirum! medio dum labitur amne,

- flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
 murmurat exanimis, respondent flebile ripae.
 iamque mare invectae flumen populare relinquunt
 55 et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi.
 hic ferus expositum peregrinis anguis harenis
 os petit et sparsos stillanti rore capillos.
 tandem Phoebus adest morsusque inferre parantem
 arcet, et in lapidem rictus serpentis apertos
 60 congelat et patulos, ut erant, indurat hiatus.
 umbra subit terras, et quae loca viderat ante,
 cuncta recognoscit: quaerensque per arva piorum
 invenit Eurydicen cupidisque amplectitur ulnis.
 hic modo coniunctis spatiantur passibus ambo:
 65 nunc praecedentem sequitur, nunc praevius anteit,
 Eurydicenque suam iam tuto respicit Orpheus.
 Non impune tamen scelus hoc sinit esse Lyaeus: *(Bac-*
 amissoque dolens sacrorum vate suorum *chae.)*
 protinus in silvis matres Edonidas omnes,
 70 quae videre nefas, torta radice ligavit.
 quippe pedum digitos, in quantum est quaeque secuta,
 traxit, et in solidam detrusit acumina terram.
 utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
 crus ubi commisit volucris, sensitque teneri,
 75 plangitur ac trepidans astringit vincula motu:
 sic, ut quaeque solo defixa cohaeserat harum,
 externata fugam frustra temptabat; at illam
 lenta tenet radix exultantemque coercet.
 dumque, ubi sint digiti, dum, pes ubi, quaerit, et ungues,
 80 aspicit in teretes lignum succedere suras.
 et conata femur maerenti plangere dextra,
 robora percussit: pectus quoque robora fiunt:
 robora sunt umeri: porrectaque bracchia veros
 esse putes ramos, et non fallare putando.
 85 Nec satis hoc Baccho est. ipsos quoque deserit agros
 cumque choro meliore sui vineta Timoli *[Midas.]*
 Pactolonque petit; quamvis non aureus illo
 tempore nec caris erat invidiosus harenis.
 hunc assueta cohors Satyri Bacchaeque frequentant.
 90 at Silenus abest. titubantem annisque meroque
 ruricolae cepere Phryges, vinctumque coronis
 ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
 orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
 qui simul agnovit socium comitemque sacrorum,
 95 hospitis adventu festum genialiter egit

per bis quinque dies et iunctas ordine noctes.
 et iam stellarum sublime coegerat agmen
 Lucifer undecimus, Lydos cum laetus in agros
 rex venit et inveni Silenum reddit alumno.
 huic deus optandi gratum, sed inutile, fecit 100
 muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
 ille, male usurus donis, ait 'effice, quicquid
 corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.'
 adnuit optatis nocituraque munera solvit
 Liber, et indoluit, quod non meliora petisset. 105
 laetus abit gaudetque malo Berecyntius heros:
 pollicitique fidem tangendo singula temptat.
 vixque sibi credens, non alta fronde virentem
 ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
 tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro. 110
 contigit et glaebam: contactu glaeba potenti
 massa fit. arentes Cereris decerpsit aristas:
 aurea messis erat. demptum tenet arbore pomum:
 Hesperidas donasse putes. si postibus altis
 admovit digitos, postes radiare videntur. 115
 ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
 unda fluens palmis Danaën eludere posset.
 vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
 omnia. gaudenti mensas posuere ministri
 extractas dapibus nec tostae frugis egentes. 120
 tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
 munera contigerat, Cerealia dona rigeabant:
 sive dapes avido convellere dente parabat,
 lammina fulva dapes, admoto dente, premebat.
 miscuerat puris auctorem muneris undis: 125
 fusile per rictus aurum fluitare videres.
 attonitus novitate mali, divesque miserque,
 effugere optat opes, et quae modo voverat, odit.
 copia nulla famem relevat, sitis arida guttur
 urit, et invisio meritus torquetur ab auro. 130
 ad caelumque manus et splendida bracchia tollens
 'da veniam, Lenaeae pater! peccavimus,' inquit
 'sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.'
 mite deum numen: Bacchus peccasse fatentem
 restituit pactique fide data munera solvit. 135
 'neve male optato maneat circumlitus auro,
 vade' ait 'ad magnis vicinum Sardibus amnem,
 perque iugum nitens labentibus obvius undis
 carpe viam, donec venias ad fluminis ortus.

- 140 spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit,
 subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
 rex iussae succedit aquae. vis aurea tinxit
 flumen et humano de corpore cessit in amnem.
 nunc quoque iam veteris percepto semine venae
- 145 arva rigent auro madidis pallentia glaebis.
 Ille, perosus opes, silvas et rura colebat
 Panaque montanis habitantem semper in antris.
 pingue sed ingenium mansit; nocituraque, ut ante,
 rursus erant domino stultae praecordia mentis.
- 150 nam freta prospiciens late riget arduus alto
 Tmolus in ascensu, clivoque extensus utroque
 Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypaepis.
 Pan ibi dum teneris iactat sua carmina nymphis
 et leve cerata modulatur harundine carmen,
- 155 ausus Apollineos prae se contemnere cantus,
 iudice sub Tmolo certamen venit ad impar.
 monte suo senior iudex consedit, et aures
 liberat arboribus. quercu coma caerulea tantum
 cingitur, et pendent circum cava tempora glandes.
- 160 isque deum pecoris spectans 'in iudice' dixit
 'nulla mora est.' calamis agrestibus insonat ille:
 barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
 carmine delenit. post hunc sacer ora retorsit
 Tmolus ad os Phoebi; vultum sua silva secuta est.
- 165 ille caput flavum lauro Parnaside vinctus
 verrit humum Tyrio saturata murice palla:
 instructamque fidem gemmis et dentibus Indis
 sustinet a laeva: tenuit manus altera plectrum.
 artificis status ipse fuit. tum stamina docto
- 170 pollice sollicitat; quorum dulcedine captus
 Pana iubet Tmolus citharae submittere cannas.
 iudicium sanctique placet sententia montis
 omnibus; arguitur tamen atque iniusta vocatur
 unius sermone Midae. nec Delius aures
- 175 humanam stolidas patitur retinere figuram:
 sed trahit in spatium villisque albentibus implet,
 instabilesque imas facit et dat posse moveri.
 cetera sunt hominis: partem damnatur in unam
 induiturque aures lente gradientis aselli.
- 180 Ille quidem celare cupit, turpique pudore
 tempora purpureis temptat velare tiaris.
 sed solitus longos ferro resecare capillos
 viderat hoc famulus. qui, cum nec prodere visum

dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
 nec posset reticere tamen, secedit humumque 185
 effodit et, domini quales aspexerit aures,
 voce refert parva terraeque innumurat haustae,
 indiciumque suae vocis tellure regesta
 obruit, et scrobibus tacitus discedit opertis.
 creber harundinibus tremulis ibi surgere lucus 190
 coepit et, ut primum pleno maturuit anno,
 prodidit agricolam. leni nam motus ab austro
 obruta verba refert, dominique coarguit aures.
 Ultus abit Tmolo liquidumque per aëra vectus
 angustum citra pontum Nepheleidos Helles
 Laomedonteis Latoius astitit arvis. 196
 dextera Sigei, Rhoetei laeva profundi
 ara Panomphaeo vetus est sacrata Tonanti.
 inde novae primum moliri moenia Troiae
 Laomedonta videt, susceptaque magna labore 200
 crescere difficili nec opes exposcere parvas:
 cumque tridentigero tumidi genitore profundi
 mortalem induitur formam, Phrygiaeque tyranno
 aedificant muros, pacti pro moenibus aurum.
 stabat opus: pretium rex inficiatur, et addit, 205
 perfidiae cumulum, falsis periuria verbis.
 'non impune ferēs,' rector maris inquit: et omnes
 inclinavit aquas ad avarae litora Troiae,
 inque freti formam terras convertit, opesque
 abstulit agricolis et fluctibus obruit agros. 210
 poena neque haec satis est: regis quoque filia monstro
 poscitur aequoreo. quam dura ad saxa revinctam
 vindicat Alcides, promissaque munera, dictos
 poscit equos. tantique operis mercede negata,
 bis periura capit superatae moenia Troiae. 215
 nec pars militiae, Telamon, sine honore recessit,
 Hesioneque data potitur. nam coniuge Peleus
 clarus erat diva: neque avi magis ille superbit
 nomine, quam soceri: si quidem Iovis esse nepoti
 contigit haud uni, coniunx dea contigit uni. 220
 Namque senex Thetidi Proteus, 'dea' dixerat 'undae,
 concipe. mater eris iuvenis, qui fortibus actis [Thetis.
 acta patris vincet maiorque vocabitur illo.'
 ergo, ne quicquam mundus Iove maius haberet,
 quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes, 225
 Iuppiter aequoreae Thetidis conubia fugit
 in suaque Aeaciden succedere vota nepotem

- iussit et amplexus in virginis ire marinae.
 est sinus Haemoniae curvos falcatus in arcus;
 230 brachia procurrun: ubi, si foret altior unda,
 portus erat; summis inductum est aequor harenis.
 litus habet solidum, quod nec vestigia servet
 nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
 myrtea silva subest, bicoloribus obsita bacis.
 235 est specus in medio; natura factus an arte,
 ambiguum: magis arte tamen. quo saepe venire
 frenato delphine sedens, Theti, nuda solebas.
 illic te Peleus, ut somno victa iacebas,
 occupat et, quoniam precibus temptata repugnas,
 240 vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
 quod nisi venisses, variatis saepe figuris,
 ad solitas artes, auso foret ille potitus.
 sed modo tu volucris: volucrem tamen ille tenebat,
 nunc gravis arbor eras: haerebat in arbore Peleus.
 245 tertia forma fuit maculosae tigridis: illa
 territus Aeacides a corpore brachia solvit.
 isque deos pelagi vino super aequora fuso
 et pecoris fibris et fumo turis adorat:
 donec Carpathius medio de gurgite vates
 250 'Aeacide,' dixit 'thalamis potiere petitis.
 tu modo, cum rigido sopita quiescet in antro,
 ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
 nec te decipiat centum mentita figuras,
 sed preme, quicquid erit, dum, quod fuit ante, reformet.'
 255 dixerat haec Proteus et condidit aequore vultum
 admisitque suos in verba novissima fluctus.
 pronus erat Titan inclinatoque tenebat
 Hesperium temone fretum, cum pulcra relicto
 Nereis ingreditur consueta cubilia ponto.
 260 vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
 illa novat formas, donec sua membra teneri
 sentit, et in partes diversas brachia tendi.
 tum demum ingemuit. 'neque' ait 'sine numine vincis',
 exhibita estque Thetis. confessam amplectitur heros
 265 et potitur votis ingentique implet Achille.
 Felix et nato, felix et coniuge Peleus, *Ceyx et Peleus*
 et cui, si demas iugulati crimina Phoci,
 omnia contigerant. fraterno sanguine sontem
 expulsumque domo patria Trachinia tellus
 270 accipit. hic regnum sine vi, sine caede regebat
 Lucifero genitore satus patriumque nitorem

ore ferens Ceyx. illo qui tempore maestus
 dissimilisque sui fratrem lugebat ademptum.
 quo postquam Aeacides fessus curaque viaque
 venit et intravit paucis comitantibus urbem, 275
 quosque greges pecorum, quae secum armenta trahebat,
 haud procul a muris sub opaca valle reliquit,
 copia cum facta est adeundi prima tyranni,
 velamenta manu praetendens supplice, qui sit,
 quoque satus, memorat. tantum sua crimina celat 280
 mentiturque fugae causam; petit, urbe vel agro
 se iuvat. hunc contra placido Trachinius ore
 talibus alloquitur: 'mediae quoque commoda plebi
 nostra patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus.
 adicis huic animo momenta potentia, clarum 285
 nomen avumque Iovem. ne tempora perde precando:
 quod petis, omne feres. tuaque haec pro parte vocato,
 qualiacumque vides. utinam meliora videres!'
 et flebat. moveat tantos quae causa dolores,
 Peleusque comitesque rogant. quibus ille profatur: 290
 'forsitan hanc volucrem, rapti quae vivit et omnes
 terret aves, semper pennas habuisse putetis? (Daeda-
 lion.)
 vir fuit (et — tanta est animi constantia — iam tum
 acer erat belloque ferox ad vimque paratus),
 nomine Daedalion; † illo genitore creatus, 295
 qui vocat Auroram caeloque novissimus exit.
 culta mihi pax est, pacis mihi cura tenendae
 coniugiique fuit: fratri fera bella placebant.
 illius virtus reges gentesque subegit,
 quae nunc Thisbaeas agitat mutata columbas. 300
 nata erat huic Chione. quae dotatissima forma
 mille procos habuit, bis septem nubilis annis.
 forte revertentes Phoebus Maiaque creatus,
 ille suis Delphis, hic vertice Cylleneo,
 videre hanc pariter, pariter traxere calorem. 305
 spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
 non fert ille moras, virgaque movente soporem
 virginis os tangit. tactu iacet illa potenti
 vimque dei patitur. nox caelum sparserat astris:
 Phoebus anum simulat praereptaque gaudia sumit. 310
 ut sua maturus complevit tempora venter,
 alipedis de stirpe dei versuta propago
 nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne,
 qui facere assuerat, patriae non degener artis,
 candida de nigris et de candentibus atra: 315

nascitur e Phoebō (namque est enixa gemellos)
 carmine vocali clarus citharaque Philammon.
 quid peperisse duos et dis placuisse duobus,
 et forti genitore et progenitore Tonante
 320 esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?
 obfuit huic certe: quae se praeferre Dianae
 sustinuit faciemque deae culpavit. at illi
 ira ferox mota est, "factis"que "placebimus" inquit.
 nec mora: curvavit cornu nervoque sagittam
 325 impulit, et meritam traiecit harundine linguam.
 lingua tacet, nec vox temptataque verba sequuntur:
 conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
 quo miser amplexus ego tum patrisque dolorem
 corde tuli fratrisque pio solacia dixi!

330 quae pater haud aliter, quam cautes murmura ponti,
 accipit et natam delamentatur ademptam.
 ut vero ardentem vidit, quater impetus illi
 in medios fuit ire rogos: quater inde repulsus
 concita membra fugae mandat similisque iuvenco,
 335 spicula crabronum pressa cervice gerenti,
 qua via nulla, ruit. iam tum mihi currere visus
 plus homine est, alasque pedes sumpsisse putares.
 effugit ergo omnes, veloxque cupidine leti
 vertice Parnasi potitur. miseratus Apollo,
 340 cum se Daedalion saxo misisset ab alto,
 fecit avem et subitis pendentem sustulit alis,
 oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
 virtutem antiquam, maiores corpore vires.
 et nunc accipiter, nulli satis aequus, in omnes
 345 saevit aves, aliisque dolens fit causa dolendi.'

Quae dum Lucifero genitus miracula narrat
 de consorte suo, cursu festinus anhelus
 advolat armenti custos Phoeceus Anetor
 et 'Peleu, Peleu! magnae tibi nuntius adsum
 350 cladis' ait. quodcumque ferat, iubet edere Peleus.
 pendet et ipse metu trepidi Trachinius oris.
 ille refert: 'fessos ad litora curva iuvenco
 appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
 tantum respiceret, quantum superesse videret.
 355 parsque boum fulvis genua inclinarat harenis
 latarumque iacens campos spectabat aquarum,
 pars gradibus tardis illuc errabat et illuc,
 nant alii celsoque extant super aequora collo.
 templa mari subsunt nec marmore clara neque auro,

*Peleus et
 Iulus.*

sed trabibus densis lucoque umbrosa vetusto; 360
 Nereides Nereusque tenent. hos navita ponti
 edidit esse deos, dum retia litore siccant.
 iuncta palus huic est densis obsessa salictis,
 quam restagnantis fecit maris unda paludem.
 inde fragore gravi strepit et loca proxima terret 365
 belua vasta, lupus; iuncisque palustribus exit
 oblitus et spumis et sparsus sanguine rictus
 fulmineos, rubra suffusus lumina flamma.
 qui quamquam saevit pariter rabieque fameque,
 acrior est rabie. neque enim ieiunia curat 370
 caede boum diramque famem finire, sed omne
 vulnerat armentum sternitque hostiliter omne.
 pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
 dum defensamus, leto est data. sanguine litus
 undaque prima rubet demugitaeque paludes. 375
 sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
 dum superest aliquid, cuncti coeamus, et arma,
 arma capessamus coniunctaque tela feramus.
 dixerat agrestis. nec Pelea damna movebant;
 sed, memor admissi, Nereida colligit orbam 380
 damna sua inferias extincto mittere Phoco.
 induere arma viros violentaque sumere tela
 rex iubet Oetaeus; cum quis simul ipse parabat
 ire. sed Alcyone coniunx excita tumultu
 prosilit et, nondum totos ornata capillos, 385
 discit hos ipsos, colloque infusa mariti,
 mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur
 et lacrimis, animasque duas ut servet in una.
 Aeacides illi: 'pulcros, regina, piosque
 pone metus. plena est promissi gratia vestri. 390
 non placet arma, mihi contra nova monstra moveri:
 numen adorandum pelagi est.' erat ardua turris,
 arce iugi summa, fessis loca grata carinis.
 ascendunt illuc stratosque in litore tauros
 cum gemitu aspiciunt vastatoremque cruento 395
 ore ferum, longos infectum sanguine villos.
 inde manus tendens in aperti litora ponti,
 caeruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
 orat, opemque ferat. nec vocibus illa rogantis
 flectitur Aeacidæ: Thetis hanc pro coniuge supplex 400
 accepit veniam. sed enim revocatus in acri
 caede lupus perstat, dulcedine sanguinis asper:
 donec inhaerentem laceræ cervice iuvencae

- marmore mutavit. corpus praeterque colorem
 405 omnia servavit; lapidis color indicat, illum
 iam non esse lupum, iam non debere timeri.
 nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
 fata sinunt: Magnetas adit vagus exul et illic
 sumit ab Haemonio purgamina caedis Acasto.^o
- 410 Interea fratrisque sui fratremque secutis
 anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
 consulat ut sacras, hominum oblectamina, sortes,
 ad Clarium parat ire deum. nam templa profanus
 invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
 415 consilii tamen ante sui, fidissima, certam
 te facit, Alcyone. cui protinus intima frigus
 ossa receperunt, buxoque simillimus ora
 pallor obit, lacrimisque genae maduere profusis.
 ter conata loqui ter fletibus ora rigavit,
 420 singultuque pias interrumpente querelas
 'quae mea culpa tuam', dixit 'carissime, mentem
 vertit? ubi est, quae cura mei prior esse solebat?
 iam potes Alcyone securus abesse relicta?
 iam via longa placet? iam sum tibi carior absens?'
 425 at, puto, per terras iter est, tantumque dolebo,
 non etiam metuam, curaeque timore carebunt:
 aequora me terrent et ponti tristis imago!
 et laceras nuper tabulas in litore vidi,
 et saepe in tumultis sine corpore nomina legi.
 430 neve tuum fallax animum fiducia tangat,
 quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
 contineat ventos et, cum velit, aequora placet!
 cum semel emissi tenuerunt aequora venti,
 nil illis vetitum est, incommendataque tellus
 435 omnis et omne fretum. caeli quoque nubila vexant
 excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.
 quo magis hos novi (nam novi et saepe paterna
 parva domo vidi), magis hoc reor esse timendos.
 quod tua si flecti precibus sententia nullis,
 440 care, potest, coniunx, nimiumque es certus eundi,
 me quoque tolle simul. certe iactabimur una,
 nec, nisi quae patiar, metuam; pariterque feremus,
 quicquid erit; pariter super aequora lata feremur.'
 talibus Aeolidis dictis lacrimisque movetur
 445 sidereus coniunx (neque enim minor ignis in ipso est);
 sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
 nec vult Alcyonen in partem adhibere pericli;

*Ceyx et
Alcyone.*

que respondit timidum solantia pectus:
 men idcirco causam probat. addidit illis
 roque lenimen, quo solo flexit amantem: 450
 quidem est nobis omnis mora. sed tibi iuro
 trios ignes, si me modo fata remittent,
 eversurum, quam luna bis impleat orbem.
 i promissis spes est admota recursus,
 us eductam navalibus aequore tingui, 455
 que suis pinum iubet armamentis.
 rsus visa, veluti praesaga futuri
 t Alcyone lacrimasque emisit obortas
 xusque dedit, tristisque miserrima tandem
 ale' dixit, collapsaque corpore toto est. 460
 enes, quaerente moras Ceyce, reducunt
 us geminis ad fortia pectora remos
 ique ictu scindunt freta. sustulit illa
 es oculos, stantemque in puppe recurva
 saque manu dantem sibi signa maritum 465
 videt, redditque notas. ubi terra recessit
 s, atque oculi nequeunt cognoscere vultus,
 icet, insequitur fugientem lumine pinum.
 uoque ut hand poterat, spatio submota, videri,
 imen spectat summo fluitantia malo. 470
 vela videt, vacuum petit anxia lectum
 toro ponit. renovat lectusque locusque
 nae lacrimas et, quae pars, admonet, absit.
 is exierant, et moverat aura rudentes:
 it lateri pendentes navita remos 475
 que in summa locat arbore totaque malo
 a deducit, venientesque accipit auras.
 nus, aut certe medium non amplius aequor
 secabatur, longeque erat utraque tellus,
 rare sub noctem tumidis albescere coepit 480
 us, et praeceps spirare valentius eurus.
 iamdudum demittite cornua,' rector
 'et antemnis totum subnectite velum!'
 et: impediunt adversae iussa procellae,
 ut audiri vocem fragor aequoris ullam. 485
 tamen properant alii subducere remos,
 unire latus, pars ventis vela negare.
 hic fluctus aequorque refundit in aequor:
 ut antemnas. quae dum sine lege geruntur,
 crescit hiems, omnique e parte feroces 490
 gerunt venti fretaque indignantia miscent.

ipse pavet, nec se, qui sit status, ipse fatetur
 scire ratis rector, nec quid iubeatve vetetve:
 tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
 495 quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
 ventorum incursu gravis unda, tonitribus aether.
 fluctibus erigitur caelumque aequare videtur
 pontus et inductas aspergine tangere nubes.
 et modo, cum fulvas ex imo verrit harenas,
 500 concolor est illis, Stygia modo nigrior unda:
 sternitur interdum spumisque sonantibus albet.
 ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis:
 et nunc sublimis, veluti de vertice montis,
 despiciere in valles imumque Acheronta videtur:
 505 nunc, ubi demissam curvum circumstetit aequor,
 suspicere inferno summum de gurgite caelum.
 saepe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
 nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim
 cum laceras aries ballistave concutit arces.
 510 utque solent sumptis incursu viribus ire
 pectore in arma feri protentaque tela leones:
 sic ubi se ventis admiserat unda coortis,
 ibat in arma ratis multoque erat altior illis.
 iamque labant cunei, spoliataque tegmine cerae
 515 rima patet praebetque viam letalibus undis.
 ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres;
 inque fretum credas totum descendere caelum,
 inque plagas caeli tumefactum ascendere pontum.
 vela madent nimbis, et cum caelestibus undis
 520 aequoreae miscentur aquae. caret ignibus aether,
 caecaque nox premitur tenebris hiemisque suisque.
 discutiunt tamen has praebentque micantia lumen
 fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undae.
 dat quoque iam saltus intra cava texta carinae
 525 fluctus. et ut miles numero praestantior omni,
 cum saepe assiluit defensae moenibus urbis,
 spe potitur tandem laudisque accensus amore
 inter mille viros murum tamen occupat unus:
 sic ubi pulsarunt noviens latera ardua fluctus,
 530 vastius insurgens decimae ruit impetus undae:
 nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
 quam velut in captae descendat moenia navis.
 pars igitur temptabat adhuc invadere pinum,
 pars maris intus erat. trepidant haud setius omnes,
 535 quam solet urbs, aliis murum fodientibus extra

aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
 t ars, animique cadunt. totidemque videntur,
 veniant fluctus, ruere atque irrumpere mörtes.
 enet hic lacrimas; stupet hic; vocat ille beatos,
 a quos maneant; hic votis numen adorat, 540
 hiaque ad caelum, quod non videt, irrita tollens
 : opem; subeunt illi fraterque parensque,
 cum pignoribus domus, et quod cuique relictum est.
 one Ceyca movet: Ceycis in ore
 nisi Alcyone est; et cum desideret unam, 545
 et abesse tamen. patriae quoque vellet ad oras
 ere inque domum supremos vertere vultus:
 a, ubi sit, nescit. tanta vertigine pontus
 ; et inducta piceis e nubibus umbra
 latet caelum, duplicataque noctis imago est. 550
 itur incursu nimborum turbinis arbor,
 itur et regimen. spoliisque animosa superstes
 , velut victrix, sinuataque despicit undas,
 evius, quam si quis Athon Pindumve revulsos
 sua totos in apertum everterit aequor, 555
 ipitata cadit, pariterque et pondere et ictu
 it in ima ratem. cum qua pars magna virorum
 te pressa gravi neque in aëra reddita fato
 a suo est, alii partes et membra carinae
 a tenent. tenet ipse manu, qua scepra solebat, 560
 una navigii Ceyx, socerumque patremque
 at, heu! frustra: sed plurima nantis in ore
 one coniunx. illam meminitque refertque:
 ante oculos ut agant sua corpora fluctus,
 , et exanimis manibus tumuletur amicis. 565
 natat, absentem, quotiens sinit hiscere fluctus,
 rat Alcyonen, ipsisque in murmure undis.
 super medios fluctus niger arcus aquarum
 itur et rupta mersum caput obruit unda.
 er obscurus, nec quem cognoscere posses, 570
 ace fuit; quoniamque excedere caelo
 icuit, densis texit sua nubibus ora.
 olis interea tantorum ignara malorum
 nerat noctes. et iam, quas induat ille,
 at vestes; iam quas, ubi venerit ille, 575
 gerat; reditusque sibi promittit inanes.
 us illa quidem superis pia tura ferebat,
 amen cunctos Iuonis templa colebat
 e viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,
 si vol. II.

- 580 utque foret sospes coniunx suus utque rediret,
optabat, nullamque sibi praeferret. at illi
hoc de tot votis poterat contingere solum.
At dea non ultra pro functo morte rogari
sustinet. utque manus funestas arceat aris,
585 'Iri, meae' dixit 'fidissima nuntia vocis,
vise soporiferam Somni velociter aulam,
extinctique iube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonen veros narrantia casus.'
dixerat. induitur velamina mille colorum
590 Iris, et arcuato caelum curvamine signans
tecta petit iussi sub nube latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni:
quo numquam radiis oriens mediusve cadensve
595 Phoebus adire potest. nebulae caligine mixtae
exalantur humo, dubiaeque crepuscula lucis.
non vigil ales ibi cristati cantibus oris
evocat Auroram, nec voce silentia rumpunt
sollicitive canes canibusve sagacior anser.
600 non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
humanaeve sonum reddunt convicia linguae.
muta quies habitat. saxo tamen exit ab imo
rivus aquae Lethes, per quem cum murmure labens
invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
605 ante fores antri fecunda papavera florent
innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem
Nox legit et spargit per opacas umida terras.
ianua nec verso stridores cardine reddit:
nulla domo tota, custos in limine nullus.
610 at medio torus est ebene sublimis in antro,
plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
quo cubat ipse deus membris languore solutis.
hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana iacent totidem, quot messis aristas,
615 silva gerit frondes, eiectas litus harenas.
quo simul intravit manibusque obstantia virgo
Somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
sacra domus. tardaue deus gravitate iacentes
vix oculos tollens iterumque iterumque relabens
620 summaque percutiens nutanti pectora mento,
excussit tandem sibi se; cubitoque levatus,
quid veniat (cognovit enim), scitatur. at illa:
'Somne, quies rerum, placidissime, Somne, decorum,

imi, quem cura fugit, qui corpora duris
 nisteriis mulces reparasque labori! 625
 a, quae veras aequent imitamine formas,
 lea Trachine iube sub imagine regis
 nen adeant simulacraque naufraga fingant.
 ut hoc Iuno.' postquam mandata peregit,
 it: neque enim ulterius tolerare vaporis 630
 terat, labique ut somnum sensit in artus,
 et remeat per quos modo venerat arcus.
 pater e populo natorum mille suorum
 artificem simulatoremque figurae
 lea. non illo quisquam sollertius alter 635
 it incessus vultumque sonumque loquendi;
 et vestes et consuetissima cuique
 sed hic solos homines imitatur: at alter
 t, fit volucris, fit longo corpore serpens.
 [celon superi, mortale Phobetora vulgus 640
 at. est etiam diversae tertius artis
 asos: ille in humum saxumque undamque trabemque,
 ue vacant anima, fallaciter omnia transit.
 s hi ducibusque suos ostendere vultus
 solent, populos alii plebemque pererrant. 645
 rit hos senior cunctisque e fratribus unum
 lea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
 et rursus molli languore solutus
 uitque caput stratoque recondidit alto.
 lat nullos strepitus facientibus alis 650
 nebras, intraque morae breve tempus in urbem
 it Haemoniam positisque e corpore pennis
 em Ceycis abit; sumptaque figura
 s, exanimi similis, sine vestibus ullis
 is ante torum miseræ stetit. uda videtur 655
 viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
 octo incumbens, fletu super ora profuso,
 it: 'agnoscis Ceyca, miserrima coniunx?
 a mutata est facies nece? respice! nosces
 esque tuo pro coniuge coniugis umbram. 660
 is, Alcyone, nobis tua vota tulerunt;
 nus: falso tibi me promittere noli.
 s Aegæo deprendit in aequore navem
 et ingenti iactatam flamine solvit:
 s nostra, tuum frustra clamantia nomen, 665
 unt fluctus. non haec tibi nuntiat auctor
 uus, non ista vagis rumoribus audis:

ipse ego fata tibi praesens mea naufragus edo.
 surge, age, da lacrimas lugubriaque indue, nec me
 670 indeploratum sub inania Tartara mitte.
 adicit his vocem Morpheus, quam coniugis illa
 crederet esse sui. fletus quoque fundere veros
 visus erat, gestumque manus Ceycis habebat.
 ingemit Alcyone: lacrimas movet atque lacertos
 675 per somnum, corpusque petens amplectitur auras
 exclamatque 'manet quo te rapis? ibimus una.'
 voce sua specieque viri turbata soporem
 excutit, et primo si sit circumspicit illic,
 qui modo visus erat. nam moti voce ministri
 680 intulerant lumen. postquam non invenit usquam,
 percutit ora manu laniatque a pectore vestes
 pectoraque ipsa ferit. nec crines solvere curat:
 scindit. et altrici, quae luctus causa, roganti,
 'nulla est Alcyone, nulla est' ait. 'occidit una
 685 cum Ceyce suo. solantia tollite verba.
 naufragus interiit. vidi agnovique manusque
 ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
 umbra fuit, sed et umbra tamen manifesta virique
 vera mei. non ille quidem, si quaeris, habebat
 690 assuetos vultus, nec quo prius ore nitebat.
 pallentem nudumque et adhuc umente capillo
 infelix vidi. stetit hoc miserabilis ipso
 ecce loco' — et quaerit, vestigia si qua supersint.
 'hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam,
 695 et ne me fugeres, ventos sequerere, rogabam.
 at certe vellem, quoniam periturus abibas,
 me quoque duxisses. tum, tum fuit utile tecum
 ire mihi: neque enim de vitae tempore quicquam
 non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
 700 nunc absens perii, iactor quoque fluctibus absens,
 et sine te me pontus habet. crudelior ipso
 sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
 longius et tanto pugnem superesse dolori.
 sed neque pugnabo nec te, miserande, relinquam,
 705 et tibi nunc saltem veniam comes. inque sepulcro,
 si non urna, tamen iunget nos littera; si non
 ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.'
 plura dolor prohibet, verboque intervenit omni
 plangor, et attonito gemitus a corde trahuntur.
 710 mane erat. egreditur tectis ad litus et illum
 maesta locum repetit, de quo spectarat euntem.

dumque moratur ibi, dumque 'hic retinacula solvit,
 hoc mihi discedens dedit oscula litore' dicit,
 [dumque notata locis reminiscitur acta fretumque] 715
 prospicit: in liquida, spatio distante, tuetur
 nescio quid quasi corpus aqua. primoque, quid illud
 esset, erat dubium; postquam paulum appulit unda,
 et quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat,
 qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est,
 et tamquam ignoto lacrimam daret, 'heu! miser,' inquit 720
 'quisquis es, et si qua est coniunx tibi!' fluctibus actum
 fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
 hoc minus et minus est mentis. iam iamque propinqua
 admotum terrae, iam quod cognoscere posset,
 cernit: erat coniunx! 'ille est!' exclamat et una 725
 ora comas vestem lacerat, tendensque trementes
 ad Ceyca manus 'sic, o carissime coniunx,
 sic ad me, miserande, redis?' ait. adiacet undis
 facta manu moles, quae primas aequoris iras
 frangit et incursus quae praedelassat aquarum. 730
 insilit huc. mirumque fuit potuisse: volabat;
 percutiensque levem modo natis aëra pennis,
 stringebat summas ales miserabilis undas.
 dumque volat, maesto similem plenumque querelae
 ora dedere sonum tenui crepitantia rostro. 735
 ut vero tetigit mutum et sine sanguine corpus,
 dilectos artus amplexa recentibus alis,
 frigida nequiquam duro dedit oscula rostro.
 senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undae
 tollere sit visus, populus dubitabat: at ille 740
 senserat. et tandem superis miserantibus ambo
 alite mutantur. fatis obnoxius isdem
 tunc quoque mansit amor nec coniugiale solum
 foedus in alitibus. coeunt fruntque parentes:
 perque dies placidos hiberno tempore septem 745
 incubat Alcyone pendentibus aequore nidis.
 tunc via tuta maris; ventos custodit et arcet
 Aeolus egressu praestatque nepotibus aequor.
 Hos aliquis senior iunctim freta lata volantes *Aesacus.*
 spectat et ad finem servatos laudat amores. 750
 proximus (aut idem, si fors tulit) 'hic quoque,' dixit
 'quem mare carpentem substrictaque crura gerentem
 aspicias,' (ostendens spatiosum in guttura mergum)
 'regia progenies. et si descendere ad ipsum
 ordine perpetuo quaeris: sunt Ilus origo 755

[Ilus et Assaracus raptusque Iovi Ganymedes]

- Laomedonque senex Priamusque novissima Troiae
tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
qui nisi sensisset prima nova fata iuventa,
760 forsitan inferius non Hectore nomen haberet;
quamvis est illum proles enixa Dymantis,
Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
fertur Alexirhoë Granico nata bicorni.
oderat hic urbes nitidaque remotus ab aula
765 secretos montes et inambitiosa colebat
rura, nec Iliacos coetus nisi rarus adibat.
non agreste tamen nec inexpugnabile Amori
pectus habens, silvas captatam saepe per omnes
aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
770 iniectiones umeris siccantem sole capillos.
visa fugit nymphe, veluti perterrita fulvum
cerva lupum, longeve lacu deprensa relicto
accipitrem fluvialis anas. quam Troius heros
insequitur celeremque metu celer urget amore.
775 ecce latens herba coluber fugientis adunco
dente pedem strinxit virusque in corpore liquit.
cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
exanimem clamatque "piget, piget esse secutum:
sed non hoc timui, neque erat mihi vincere tanti.
780 perdidimus miseram nos te duo: vulnus ab angue,
a me causa data est. ego sum sceleratior illo:
qui tibi morte mea mortis solacia mittam."
dixit et e scopulo, quem rauca subederat unda,
se dedit in pontum. Tethys miserata cadentem
785 molliter excepit nantemque per aequora pennis
textit; et optatae non est data copia mortis.
indignatur amans, invitum vivere cogi,
obstarique animae misera de sede volenti
exire. utque novas umeris assumpserat alas,
790 subvolat atque iterum corpus super aequora mittit.
pluma levat casus. furit Aesacos inque profundum
pronus abit letique viam sine fine retemptat.
fecit amor maciem: longa internodia crurum,
longa manet cervix; caput est a corpore longe.
795 aequor amat, nomenque tenet, quia mergitur illo.'

7 861

q. 656

LIBER DUODECIMUS.

cius assumptis Priamus pater Aesacon alis ere, lugebat. tumulo quoque nomen habenti rias dederat cum fratribus Hector inanes.	
lit officio Paridis praesentia tristi, modo qui rapta longum cum coniuge bellum	<i>Graeci Aulide morantes.</i>
lit in patriam; coniurataeque sequuntur e rates, gentisque simul commune Pelasgae.	6
dilata foret vindicta, nisi aequora saevi a fecissent venti, Boeotaque tellus ide piscosa puppes tenuisset ituras.	10
patrio de more Iovi cum sacra parassent, vetus accensis incanduit ignibus ara, bere caeruleum Danaï videre draconem latanum, coeptis quae stabat proxima sacris.	
is erat volucrum bis quattuor arbore summa, s simul et matrem circum sua damna volantem tipuit serpens avidoque abscondidit ore.	15
tipuere omnes. at veri providus augur estorides 'vincemus' ait: 'gaudete, Pelasgi. ia cadet; sed erit nostri mora longa laboris' —	20
re novem volucres in belli digerit annos. ut erat, virides amplexus in arbore ramos apis; et superat serpentis imagine saxum.	
ermanet Aoniis Nereus violentus in undis aque non transfert; et sunt, qui parcere Troiaē	<i>Iphigenia.</i>
atunum credant, quia moenia fecerat urbi. ion Thestorides. nec enim nescitve tacetve, guine virgineo placandam virginis iram deae. postquam pietatem publica causa que patrem vicit, castumque datura cruorem	25
tibus ante aram stetit Iphigenia ministris, a dea est nubemque oculis obiecit, et inter cium turbamque sacri vocesque precantum posita fertur mutasse Mycenida cerva.	30
o ubi, qua decuit, lenita est caede Diana, pariter Phoebes, pariter maris ira recessit, piunt ventos a tergo mille carinae, taque perpressae Phrygia potiuntur harena.	35
orbe locus medio est inter terrasque fretumque estesque plagas, triplicis confinia mundi:	<i>Cycnus.</i>
e, quod est usquam, quamvis regionibus absit,	40

- inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet summaque domum sibi legit in arce,
 innumerosque aditus ac mille foramina tectis
 45 addidit et nullis inclusit limina portis.
 nocte dieque patet. tota est ex aere sonanti;
 tota fremit vocesque refert, iteratque, quod audit.
 nulla quies intus, nullaque silentia parte.
 nec tamen est clamor, sed parvae murmura vocis:
 50 qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
 esse solent; qualemve sonum, cum Iuppiter atras
 increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 atria turba tenet: veniunt, leve vulgus, euntque;
 mixtaque cum veris passim commenta vagantur
 55 milia rumorum, confusaque verba volutant.
 e quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
 hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
 crescit, et auditis aliquid novus adicit auctor.
 illic Credulitas, illic temerarius Error
 60 vanaque Laetitia est consternatique Timores
 Seditioque repens dubioque auctore Susurri.
 ipsa, quid in caelo rerum pelagoque geratur
 et tellure, videt totumque inquirit in orbem.
 Fecerat haec notum, Graias cum milite forti
 65 adventare rates; neque inexpectatus in armis
 hostis adest. prohibent aditus litusque tentur
 Troës; et Hectorea primus fataliter hasta,
 Protesilaë, cadis, commissaque proelia magno
 stant Danaï, fortisque animae nece cognitus Hector;
 70 nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera posset,
 sanguine senserunt. et iam Sigea rubebant
 litora, iam leto proles Neptunia Cynus
 mille viros dederat, iam curru instabat Achilles
 totaque Peliacae sternebat cuspidis ictu
 75 agmina, perque acies aut Cycnum aut Hectora quaerent
 congregitur Cycno. decimum dilatus in annum
 Hector erat. tum colla iugo canentia pressos
 exhortatus equos currum direxit in hostem,
 concutiensque suis vibrantia tela lacertis
 80 'quisquis es, o iuvenis,' dixit 'solamen habeto
 mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille.'
 hactenus Aeacides: vocem gravis hasta secuta est.
 sed quamquam certa nullus fuit error in hasta,
 nil tamen emissi profecit acumine ferri;
 85 utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu,

e dea (nam te fama praenovimus)', inquit
 'quid a nobis vulnus miraris abesse?' —
 abatur enim — 'non haec, quam cernis, equinis
 a iubis cassis, neque onus cava parma sinistrae
 lio mihi sunt; decor est quaesitus ab istis. 90
 s quoque ob hoc capere arma solet. removebitur huius
 inis officium: tamen indestrictus abibo.
 aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
 aequae et natas et totum temperet aequor.'
 : , et haesurum clipei curvamine telum 95
 t in Aeaciden, quod et aes et proxima rupit
 a novena boum, decimo tamen orbe moratum est.
 tit hoc heros rursusque tremantia forti
 manu torsit: rursus sine vulnere corpus
 erumque fuit. nec tertia cuspis apertum 100
 praebentem valuit destringere Cycnum.
 l secus exarsit, quam circo taurus aperto,
 sua terribili petit irritamina cornu,
 iceas vestes, elusaque vulnera sentit.
 tamen exciderit ferrum, considerat, hastae: 105
 ebat ligno. 'manus est mea debilis ergo,
 que' ait 'ante habuit vires, effudit in uno?
 certe valuit, vel cum Lyrnesia primus
 nia deieci, vel cum Tenedonque suoque
 oneas implevi sanguine Thebas, 110
 cum purpureus populari caede Caicus
 it, opusque meae bis sensit Telephus hastae.
 quoque tot caesis, quorum per litus acervos
 oci et video, valuit mea dextra valetque.'
 t et, ante actis veluti male crederet, hastam 115
 t in adversum Lycia de plebe Menoeten
 amque simul subiectaque pectora rupit.
 plangente gravem moribundo vertice terram,
 ahit illud idem calido de vulnere telum
 e ait: 'haec manus est, haec, qua modo vicimus, hasta. 120
 in hoc isdem: sit in hoc, precor, exitus idem.'
 atur Cycnumque petit, nec fraxinus errat,
 e umero sonuit non evitata sinistro:
 : velut muro solidaque a caute repulsa est.
 tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum 125
 rat et frustra fuerat gavisus Achilles:
 us erat nullum. sanguis fuit ille Menoetae.
 vero praeceps curru fremebundus ab alto
 lit, et nitido securum comminus hostem

- 130 ense petens, parmam gladio galeamque cavari
 cernit, at in duro laedi quoque corpore ferrum.
 haud tulit ulterius, clipeoque adversa reiecto
 ter quater ora viri capulo et cava tempora pulsat:
 cedentique sequens instat turbatque ruitque
 135 attonitoque negat requiem. pavor occupat illum,
 ante oculosque natant tenebrae. retroque ferenti
 aversos passus medio lapis obstitit arvo.
 quem super impulsus resupino corpore Cycnum
 vi multa vertit terraeque adfixit Achilles.
 140 tum clipeo genibusque premens praecordia duris
 vincla trahit galeae: quae presso subdita mento
 elidunt fauces et respiramen iterque
 eripiunt animae. victum spoliare parabat:
 arma relicta videt; corpus deus aequoris albam
 145 contulit in volucrum, cuius modo nomen habebat.
 Hic labor, haec requiem multorum pugna dierum *Caen.*
 attulit, et positis pars utraque substitit armis. *neus.*
 dumque vigil Phrygios servat custodia muros,
 et vigil Argolicas servat custodia fossas,
 150 festa dies aderat, qua Cycni victor Achilles
 Pallada mactatae placabat sanguine vaccae.
 cuius ut imposuit prosecta calentibus aris,
 et dis acceptus penetravit in aethera nidor,
 sacra tulere suam, pars est data cetera mensis.
 155 discubere toris proceres et corpora tosta
 carne replent, vinoque levant curasque sitimque.
 non illos citharae, non illos carmina vocum
 longave multifori delectat tibia buxi,
 sed noctem sermone trahunt, virtusque loquendi
 160 materia est. pugnam referunt hostisque suamque,
 inque vices adita atque exhausta pericula saepe
 commemorare iuvat. quid enim loqueretur Achilles?
 aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
 proxima praecipue domito victoria Cycno
 165 in sermone fuit. visum mirabile cunctis,
 quod iuveni corpus nullo penetrabile telo
 invictumque a vulnere erat ferrumque terebat.
 hoc ipse Aeacides, hoc mirabantur Achivi;
 cum sic Nestor ait: 'vestro fuit unicus aevo
 170 contemptor ferri nulloque forabilis ictu
 Cycnus. at ipse olim patientem vulnera mille
 corpore non laeso Perrhaebum Caenea vidi:
 Caenea Perrhaebum, qui factis inclitus Othryn

incoluit. quoque id mirum magis esset in illo,
 femina natus erat.' monstri novitate moventur 175
 quisquis adest, narretque rogant. quos inter Achilles:
 'dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas),
 o facunde senex, aevi prudentia nostri,
 quis fuerit Caeneus, cur in contraria versus:
 qua tibi militia, cuius certamine pugnae 180
 cognitus, a quo sit victus, si victus ab ullo est.'
 tum senior: 'quamvis obstet mihi tarda vetustas,
 multaque me fugiant primis spectata sub annis,
 plura tamen memini. nec quae magis haereat ulla
 pectore res nostro est inter bellique domique 185
 acta tot. ac si quem potuit spatiosa senectus
 spectatorem operum multorum reddere: vixi
 annos bis centum; nunc tertia vivitur aetas.
 clara decore fuit proles Elateia Caenis,
 Thessalidum virgo pulcherrima, perque propinquas 190
 perque tuas urbes — tibi enim popularis, Achille, —
 multorum frustra votis optata procorum.
 temptasset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
 sed iam aut contigerant illi conubia matris,
 aut fuerant promissa, tuae. nec Caenis in ullos 195
 denupsit thalamos, secretaque litora carpens
 aequorei vim passa dei est; ita fama ferebat.
 utque novae Veneris Neptunus gaudia cepit,
 "sint tua vota licet" dixit "secura repulsae:
 elige, quid voveas." eadem hoc quoque fama ferebat. 200
 "magnum" Caenis ait "facit haec iniuria votum,
 tale pati nil posse, mihi. da, femina ne sim:
 omnia praestiteris." graviore novissima dixit
 verba sono, poteratque viri vox illa videri: —
 sicut erat. nam iam voto deus aequoris alti 205
 adnuerat, dederatque super, ne saucius ullis
 vulneribus fieri ferrove occumbere posset.
 munere laetus abit studiisque virilibus aevum
 exigit Atracides Peneiaque arva pererrat. 209
 Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus, *Lapitharum cum*
 Nubigenasque feros positus ex ordine mensis *Centauris pugna.*
 arboribus tecto discumbere iusserat antro.
 Haemonii proceres aderant, aderamus et ipsi;
 festaque confusa resonabat regia turba.
 ecce canunt Hymenaeon, et ignibus atria fumant, 215
 cinctaque adest virgo matrum nuruumque caterva,
 praesignis facie. felicem diximus illa

- coniuge Pirithoum: quod paene fefellimus omen.
nam tibi, saevorum saevissime Centaurorum,
220 Euryte, quam vino pectus tam virgine visa
ardet, et ebrietas geminata libidine regnat.
protinus eversae turbant convivia mensae,
raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probabant
225 aut poterant, rapiunt; captaeque erat urbis imago.
femineo clamore sonat domus. ocius omnes
surgimus, et primus "quae te vecordia," Theseus
"Euryte, pulsat" ait, "qui me vivente lacessas
Pirithoum violesque duos ignarus in uno?"
230 [neve ea magnanimus frustra memoraverit heros,
submovet instantes raptamque furentibus aufert.]
ille nihil contra (neque enim defendere verbis
talia facta potest), sed vindicis ora protervis
insequitur manibus generosaeque pectora pulsat.
235 forte fuit iuxta signis extantibus asper
antiquus crater, quem vastum vastior ipse
sustulit Aegides adversaque misit in ora.
sanguinis ille globos pariter cerebrumque merumque
vulnere et ore vomens madida resupinus harena
240 calcitrat. ardescunt germani caede bimembres
certatimque omnes uno ore "arma, arma!" loquuntur.
vina dabant animos. et prima pocula pugna
missa volant fragilesque cadi curvique lebetes,
res epulis quondam, tum bello et caedibus aptae.
245 primus Ophionides Amycus penetralia donis
haud timuit spoliare suis, et primus ab aede
lampadibus densum rapuit funale coruscis;
elatumque alte, veluti qui candida tauri
rumpere sacrificia molitur colla securi,
250 illisit fronti Lapithae Celadontis, et ossa
non agnoscendo confusa relinquit in ore.
exiluere oculi, disiectisque ossibus oris
acta retro naris medioque est fixa palato.
hunc pede convulso mensae Pellaeus acernae
255 stravit humi Pelates deiecto in pectora mento,
cumque atro mixtos sputantem sanguine dentes
vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
proximus ut steterat, spectans altaria vultu
fumida terribili "cur non" ait "utimur istis?"
260 cumque suis Gryneus immanem sustulit aram
ignibus, et medium Lapitharum iecit in agmen,

depressitque duos, Brotean et Orion. Orio
mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
saepe reluctanti constabat cornua lunae.
“non impune ferēs, teli modo copia detur!” 265
dixerat Exadius, telique habet instar, in alta
quae fuerant pinu, votivi cornua cervi.
figitur hinc duplici Gryneus in lumina vallo
eruiturque oculos, quorum pars cornibus haeret,
pars fluit in barbam concretaque sanguine pendet. 270
ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris
pruniceum torrem, dextraque a parte Charaxi
tempora perfringit fulvo protecta capillo.
correpti rapida, veluti seges arida, flamma
arserunt crines, et vulnere sanguis inustus 275
terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum
igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
cum faber eduxit, lacubus demittit; at illud
stridet et in tepida submersum sibilat unda.
saucius hirsutis avidum de crinibus ignem 280
excudit inque umeros limen tellure revulsum
tollit, onus plaustrī. quod ne permittat in hostem,
ipsa facit gravitas. socium quoque saxea moles
oppressit spatio stantem propiore Cometen.
gaudia nec retinet Rhoetus. “sic, comprecor,” inquit, 285
“cetera sit fortis castrorum turba tuorum!”
semicremoque novat repetitum stipite vulnus
terque quaterque gravi iuncturas verticis ictu
rupit, et in liquido sederunt ossa cerebro.
victor ad Euagrum Corythumque Dryantaque transit. 290
e quibus ut prima tectus lanugine malas
procubuit Corythus, “puero quae gloria fuso
parta tibi est?” Euagrus ait. nec dicere Rhoetus
plura sinit, rutilasque ferox in aperta loquentis
condidit ora viri, perque os in pectora, flammās. 295
te quoque, saeve Drya, circum caput igne rotato
insequitur; sed non in te quoque constitit idem
exitus: assiduae successu caedis ovantem,
qua iuncta est umero cervix, sude figis obusta.
ingemuit duroque sudem vix osse revellit 300
Rhoetus et ipse suo madefactus sanguine fugit.
fugit et Ornēus Lycabasque et saucius armo
dexteriore Medon et cum Pisenore Thaumās;
quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros (accepto tum vulnere tardius ibat) 305

- et Pholus et Melaneus et Abas praedator aprorum:
 quique suis frustra bellum dissuaserat, augur
 Asbolus. ille etiam metuenti vulnera Nesso
 "ne fuge! ad Herculeos" inquit "servaberis arcus."
 310 at non Eurynomus Lycidasque et Areos et Imbreus
 effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
 perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis
 terga fugae dederas, vulnus, Crenaeae, tulisti:
 nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
 315 qua naris fronti committitur, accipis, imae.
 in tanto fremitu cunctis sine fine iacebat
 sopitus venis et inexperrectus Aphidas,
 languentique manu carchesia mixta tenebat,
 fusus in Ossaeae villosis pellibus ursae.
 320 quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem,
 inserit amento digitos "miscenda" que dixit
 "cum Styge vina bibes" Phorbas; nec plura moratus
 in iuvenem torsit iaculum, ferrataque collo
 fraxinus, ut casu iacuit resupinus, adacta est.
 325 mors caruit sensu, plenoque e gutture fluxit
 inque toros inque ipsa niger carchesia sanguis.
 vidi ego Petraeum conantem evellere terra
 glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit
 et quatit huc illuc labefactaque robora iactat,
 330 lancea Pirithoi costis immissa Petraei
 pectora cum duro luctantia robore fixit.
 Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant,
 Pirithoi virtute Chromin. sed uterque minorem
 victori titulum quam Dictys Helopsque dederunt.
 335 fixus Helops iaculo, quod pervia tempora fecit,
 et missum a dextra laevam penetravit ad aurem.
 Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
 dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
 decidit in praeceps et pondere corporis ornum
 340 ingentem fregit suaque induit ilia fractae.
 ultor adest Aphareus saxumque e monte revulsum
 mittere conatur. mittentem stipite querno
 occupat Aegides cubitique ingentia frangit
 ossa; nec ulterius dare corpus inutile leto
 345 aut vacat aut curat; tergoque Bienoris alti
 insilit, haud solito quemquam portare nisi ipsum;
 opposuitque genu costis, prensamque sinistra
 caesariem retinens vultum minitantiaque ora
 robore nodoso praeduraque tempora fregit.

robore Nedymnum iaculatoremque Lycetum 350
 sternit et immissa protectum pectora barba
 Hippason et summis extantem Riphea silvis
 Thereaque, Haemoniis qui prensos montibus ursos
 ferre domum vivos indignantesque solebat.
 haud tulit utentem pugnae successibus ultra 355
 Thesea Demoleon, solidoque revellere trunco
 annosam pinum magno molimine temptat.
 quod quia non potuit, praefractam misit in hostem.
 sed procul a telo Theseus veniente recessit
 Pallados admonitu (credi sic ipse volebat): 360
 non tamen arbor iners cecidit. nam Crantoris alti
 -abscidit iugulo pectusque umerumque sinistrum.
 armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
 quem Dolopum rector bello superatus Amyntor
 Aeacidæ dederat pacis pignusque fidemque. 365
 hunc procul ut foedo disiectum vulnere Peleus
 vidit, "at inferias, iuvenum gratissime Crantor,
 accipe" ait, validoque in Demoleonta lacerto
 fraxineam misit contentis viribus hastam,
 quae laterum cratem perrupit et ossibus haerens 370
 intremuit. trahit ille manu sine cuspe lignum:
 id quoque vix sequitur; cuspis pulmone retenta est.
 ipse dolor vires animo dabat. aeger in hostem
 erigitur pedibusque virum proculcat equinis.
 excipit ille ictus galea clipeoque sonantes 375
 defensatque umeros praetentaque sustinet arma,
 perque armos uno duo pectora perforat ictu.
 ante tamen leto dederat Phlegraeon et Hylen
 eminus, Iphinoum collato Marte Claninque.
 additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat 380
 pelle lupi, saevique vicem praestantia teli
 cornua vara boum multo rubefacta cruore.
 huic ego (nam vires animus dabat) "aspice", dixi
 "quantum concedant nostro tua cornua ferro,"
 et iaculum torsi. quod cum vitare nequiret, 385
 opposuit dextram passurae vulnera fronti.
 affixa est cum fronte manus: fit clamor: at illum
 haerentem Peleus et acerbo vulnere victum —
 stabat enim propior — mediam ferit ense sub alvum.
 prosiluit terraque ferox sua viscera traxit 390
 tractaque calcavit calcataque rupit et illis
 crura quoque impediit et inani concidit alvo.
 nec te pugnans tua, Cyllare, forma redemit,

- si modo naturae formam concedimus illi.
 395 barba erat incipiens, barbae color aureus, aurea
 ex umeris medios coma dependebat in armos.
 gratus in ore vigor; cervix umerique manusque
 pectoraque artificum laudatis proxima signis,
 et quacumque vir est. nec equi mendosa sub illo
 400 deteriorque viro facies. da colla caputque:
 Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic sunt
 pectora celsa toris. totus pice nigrior atra,
 candida cauda tamen, color est quoque cruribus albus.
 multae illum petiere sua de gente, sed una
 405 abstulit Hylonome, qua nulla decentior inter
 semiferos altis habitavit femina silvis.
 haec et blanditiis et amando et amare fatendo
 Cyllaron una tenet. cultus quoque, quantus in illis
 esse potest membris: ut sit coma pectine levis,
 410 ut modo rore maris, modo se violave rosave
 implicet, interdum canentia lilia gestet,
 bisque die lapsis Pagasaeae vertice silvae
 fontibus ora lavet, bis flumine corpora tinguat,
 nec nisi quae deceant electarumque ferarum
 415 aut umero aut lateri praetendat vellera laevo.
 par amor est illis: errant in montibus una:
 antra simul subeunt. et tum Lapitheia tecta
 intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
 auctor in incerto est: iaculum de parte sinistra
 420 venit et inferius, quam collo pectora subsunt,
 Cyllare, te fixit. parvo cor vulnere laesum
 corpore cum toto post tela educta refrixit.
 protinus Hylonome morientes excipit artus
 impositaque manu vulnus fovet oraque ad ora
 425 admovet atque animae fugienti obsistere temptat.
 ut videt extinctum, dictis, quae clamor ad aures
 arcuit ire meas, telo, quod inhaeserat illi,
 incubuit moriensque suum complexa maritum est.
 ante oculos stat et ille meos, qui sena leonum
 430 vinxerat inter se conexis vellera nodis,
 Phaeocomes, hominemque simul protectus equumque:
 caudice qui misso, quem vix iuga bina moverent,
 Tectaphon Oleniden a summo vertice fregit.
 ast ego, dum parat hic armis nudare iacentem
 435 (scit tuus hoc genitor), gladium spoliantis in ima
 ilia demisi. Chthonius quoque Teleboasque
 ense iacent nostro. ramum prior ille bifurcum

gesserat, hic iaculum. iaculo mihi vulnera fecit.
 signa vides; apparet adhuc vetus inde cicatrix.
 tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti: 440
 tum poteram magni, si non superare, morari
 Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
 aut puer, Hector erat; nunc me mea deficit aetas.
 quid tibi victorem gemini Periphanta Pyraethi,
 Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Echecli 445
 fixit in adverso cornum sine cuspidē vultu.
 vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
 stravit Erigdupum. memini et venabula condi
 inguine Nessesis manibus coniecta Cymeli.
 nec tu credideris tantum cecinisse futura 450
 Ampyciden Mopsum. Mopso iaculante biformis
 occubuit frustra que loqui temptavit Hodites,
 ad mentum lingua mentoque ad guttura fixo.
 quinque neci Caeneus dederat, Styphelumque Bromumque
 Antimachumque Elymumque securiferumque Pyracmon. 455
 vulnera non memini; numerum nomenque notavi.
 provolat Emathii spoliis armatus Halaesi,
 quem dederat leto, membris et corpore Latreus
 maximus. huic aetas inter iuvenemque senemque,
 vis iuvenalis erat; variabant tempora cani. 460
 qui clipeo gladioque Macedoniae sarissa
 conspicuus faciemque obversus in agmen utrumque
 armaeque concussit certumque equitavit in orbem
 verbaeque tot fudit vacuas animosus in auras:
 "et te, Caeni, feram? nam tu mihi femina semper, 465
 tu mihi Caenis eris. nec te natalis origo
 commonuit, mentemque subit, quo praemia facto,
 quaque viri falsam speciem mercede pararis?
 quid sis nata, vide, vel quid sis passa; columque,
 i, cape cum calathis, et stamina pollice torque: 470
 bella relinque viris." iactanti talia Caeneus
 extantum cursu missa latus eruit hasta,
 qua vir equo commissus erat. furit ille dolore
 nudaque Phyllei iuvenis ferit ora sarissa.
 non secus haec resilit, quam tecti a culmine grando, 475
 aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
 comminus aggreditur laterique recondere duro
 luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt.
 "haud tamen effugies! medio iugulaberis ense,
 quandoquidem mucro est hebes" inquit, et in latus ensem 480
 obliquat longaue amplectitur illa dextra.

- plaga facit gemitus in corpore marmoris icti,
 fractaque dissiluit percusso lammina callo.
 ut satis illaesos miranti praebuit artus,
 485 "nunc age," ait Caeneus "nostro tua corpora ferro
 temptemus!" capuloque tenus demisit in armos
 ensem fatiferum caecumque in viscera movit
 versavitque manu vulnusque in vulnere fecit.
 ecce ruunt vasto rabidi clamore bimembres
 490 telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque.
 tela retusa cadunt; manet imperfossus ab omni
 inquecruentatus Caeneus Elateius ictu.
 fecerat attonitos nova res. "heu dedecus ingens!"
 Monychus exclamat, "populus superamur ab uno,
 495 vixque viro. quamquam ille vir est: nos segnibus actis,
 quod fuit ille, sumus. quid membra immania prosunt?
 quid geminae vires, et quod fortissima rerum
 in nobis duplex natura animalia iunxit?
 nec nos matre dea nec nos Ixione natos
 500 esse reor; qui tantus erat, Iunonis ut altae
 spem caperet: nos semimari superamur ab hoste.
 saxa trabesque super totosque involvite montes,
 vivacemque animam missis elidite silvis!
 silva premat fauces, et erit pro vulnere pondus."
 505 dixit. et insani delectam viribus austri
 forte trabem nactus, validum coniecit in hostem:
 exemplumque fuit. parvoque in tempore nudus
 arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
 obrutus immani cumulo sub pondere Caeneus
 510 aestuat arboreo congestaque robora duris
 fert umeris. sed enim postquam super ora caputque
 crevit onus, neque habet, quas ducat, spiritus auras,
 deficit interdum: modo se superantia frustra
 tollere conatur iactasque evolvere silvas;
 515 interdumque movet: veluti, quam cernimus, ecce,
 ardua si terrae quatiatur motibus Ide.
 exitus in dubio est. alii sub inania corpus
 Tartara detrusum silvarum mole ferebant:
 abnuvit Ampycides medioque ex aggere fulvis
 520 vidit avem pennis liquidas exire sub auras,
 quae mihi tunc primum, tunc est conspecta supremum.
 hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
 Mopsus et ingenti circum clangore sonantem
 aspexit pariterque animo est oculisque secutus,
 525 "o salve," dixit "Lapithaeae gloria gentis,

maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Caeneu!"
 credita res auctore suo est. dolor addidit iram,
 oppressumque aegre tulimus tot ab hostibus unum;
 nec prius abstinitus ferro exercere dolorem,
 quam data pars leto, partem fuga noxque removit.
 Haec inter Lapithas et semihomines Centauros
 proelia, Tlepolemus, Pylio referente, dolorem
 praeteriti Alcidae tacito non pertulit ore
 atque ait: "Herculeae mirum est oblivia laudis
 acta tibi, senior. certe mihi saepe referre
 Nubigenas domitos a se pater ipse solebat."
 tristis ad haec Pylus: 'quid me meminisse malorum
 cogis et obductos annis rescindere luctus
 inque tuum genitorem odium offensasque fateri?
 ille quidem maiora fide, di! gessit et orbem
 implevit meritis, quod mallem posse negare:
 sed neque Deiphobum nec Polydamanta nec ipsum
 Hectora laudamus. quis enim laudaverit hostem?
 ille tuus genitor Messenia moenia quondam
 stravit et immeritas urbes Elimque Pylumque
 diruit inque meos ferrum flammamque Penates
 impulit. utque alios taceam, quos ille peremit:
 bis sex Nelidae fuimus, conspecta iuventus:
 bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
 viribus. atque alios vinci potuisse ferendum est:
 mira Periclymeni mors est. cui posse figuras
 sumere quas vellet rursusque reponere sumptas
 Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
 hic ubi nequiquam est formas variatus in omnes,
 vertitur in faciem volucris, quae fulmina curvis
 ferre solet pedibus, divum gratissima regi.
 viribus usus avis, pennis rostroque redunco
 hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
 tendit in hanc nimium certos Tiryntius arcus
 atque inter nubes sublimia membra ferentem
 pendentemque ferit, lateri qua iungitur ala.
 nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
 deficiunt motumque negant viresque volandi.
 decidit in terram, non concipientibus auras
 infirmis pennis; et qua levis haeserat alae,
 corporis adfixi pressa est gravitate sagitta
 perque latus summum iugulo est exacta sinistro.
 nunc videor debere tui praeconia rebus
 Herculis, o Rhodiae ductor pulcherrime classis:

530
Pericly-
menus.

535

540

545

550

555

560

565

- 570 nec tamen ulterius, quam fortia facta silendo,
 ulciscor fratres: solida est mihi gratia tecum.
 Haec postquam dulci Neleius edidit ore,
 a sermone senis repetito munere Bacchi
 surrexere toris; nox est data cetera somno.
- 575 At deus, aequoreas qui cuspede temperat undas, *Achilles*
 in volucrem corpus nati Phaëthontida versum
 mente dolet patria, saevumque perosus Achillem
 exercet memores plus quam civiliter iras.
 iamque fere tracto duo per quinquennia bello,
 580 talibus intonsum compellat Sminthea dictis:
 'o mihi de fratris longe gratissime natis,
 irrita qui mecum posuisti moenia Troiae,
 ecquid, ubi has iamiam casuras aspicias arces,
 ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
 585 milia caesa doles? ecquid, ne persequar omnes,
 Hectoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
 cum tamen ille ferox belloque cruentior ipso
 vivit adhuc, operis nostri populator, Achilles.
 det mihi se: faxy, triplici quid cuspede possim,
 590 sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
 non datur, occulta necopinum perde sagitta!
 adnuat atque animo pariter patruoque suoque
 Delius indulgens nebula velatus in agmen
 pervenit Iliacum, mediaque in caede virorum
 595 rara per ignotos spargentem cernit Achivos
 tela Parim; fassusque deum 'quid spicula perdis
 sanguine plebis?' ait. 'si qua est tibi cura tuorum,
 vertere in Aeaciden caesosque ulciscere fratres!
 dixit et, ostendens sternentem Troica ferro
 600 corpora Peliden, arcus obvertit in illum,
 certaue letifera direxit spicula dextra.
 quod Priamus gaudere senex post Hectora posset,
 hoc fuit. ille igitur tantorum victor, Achille,
 victus es a timido Graiae raptore maritalae!
- 605 at si femineo fuerat tibi Marte cadendum,
 Thermodontiaca malles cecidisse bipenni.
 iam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
 nominis, Aeacides, caput insuperabile bello,
 arserat. armarat deus idem, idemque cremarat.
- 610 iam cinis est; et de tam magno restat Achille
 nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
 at vivit, totum quae gloria compleat orbem.
 haec illi mensura viro respondet, et hac est

par sibi Pelides nec inania Tartara sentit.	
ipse etiam, ut, cuius fuerit, cognoscere possis,	615
bella movet clipeus, deque armis arma feruntur.	
non ea Tydides, non audet Oileos Ajax,	
non minor Atrides, non bello maior et aevo	
poscere, non alii: soli Telamone creato	
Laërteque fuit tantae fiducia laudis.	620
a se Tantalides onus invidiamque removit	869
Argolicosque duces mediis considerare castris	
iussit et arbitrium litis traiecit in omnes.	9279

LIBER TERTIUS DECIMUS.

Consedere duces et vulgi stante corona	<i>Armorum</i>
surgit ad hos clipei dominus septemplicis Ajax.	<i>iudicium.</i>
utque erat impatiens irae, Sigeia torvo	
litora respexit classemque in litore vultu	
intendensque manus 'agimus, pro Iuppiter!' inquit	5
'ante rates causam, et mecum confertur Ulixes!	
at non Hectoreis dubitavit cedere flammis,	
quas ego sustinui, quas hac a classe fugavi.	
tutius est igitur fictis contendere verbis,	
quam pugnare manu. sed nec mihi dicere promptum,	10
nec facere est isti: quantumque ego Marte feroci	
inque acie valeo, tantum valet iste loquendo.	
nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,	
esse reor; vidistis enim: sua narret Ulixes,	
quae sine teste gerit, quorum nox conscia sola est. —	15
praemia magna peti fateor; sed demit honorem	
aemulus: Aiaci non est tenuisse superbum,	
sit licet hoc ingens, quicquid speravit Ulixes.	
iste tulit pretium iam nunc tentaminis huius:	
quo cum victus erit, mecum certasse feretur. —	20
atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,	
nobilitate potens essem, Telamone creatus,	
moenia qui forti Troiana sub Hercule cepit	
litoraque intravit Pagasaea Colcha carina.	
Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic	25
reddit, ubi Aeoliden saxum grave Sisyphon urget.	
Aeacon agnoscit summus prolemque fatetur	
Iuppiter esse suam. sic ab Iove tertius Ajax.	
nec tamen haec series in causam prosit, Achivi,	
si mihi cum magno non est communis Achille.	30

- frater erat; fraterna peto. quid sanguine cretus
 Sisyphio furtisque et fraude simillimus illi
 inserit Aeacidis alienae nomina gentis? —
 an quod in arma prior nulloque sub indice veni,
 35 arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
 ultima qui cepit detrectavitque furore
 militiam ficto, donec sollertior isto,
 sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
 Naupliades animi vitataque traxit ad arma?
 40 optima num sumat, quia sumere noluit ulla:
 nos inhonorati et donis patruelibus orbi,
 obtulimus quia nos ad prima pericula, simus? —
 atque utinam aut verus furor ille, aut creditus esset,
 nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
 45 hortator scelerum! non te, Poeantia proles,
 expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
 qui nunc, ut memorant, silvestribus abditus antris
 saxa moves gemitu Laërtiadaeque precaris,
 quae meruit; quae, si di sunt, non vana precaris.
 50 et nunc ille, eadem nobis iuratus in arma,
 heu! pars una ducum, quo successore sagittae
 Herculis utuntur, fractus morboque fameque
 velaturque aliturque avibus, volucresque petendo
 debita Troianis exercet spicula fatis. —
 55 ille tamen vivit, quia non comitavit Ulixen.
 mallet et infelix Palamedes esse relictus:
 [viveret, aut certe letum sine crimine haberet.]
 quem male convicti nimium memor iste furoris
 prodere rem Danaam finxit fictumque probavit
 60 crimen et ostendit, quod iam praefoderat, aurum.
 ergo aut exilio vires subduxit Achivis
 aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Ulixes. —
 qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat,
 haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
 65 esse rear nullum; qui cum imploraret Ulixem
 vulnere tardus equi fessusque senilibus annis,
 proditus a socio est. non haec mihi crimina fingi
 scit bene Tydides, qui nomine saepe vocatum
 corripuit trepidoque fugam exprobravit amico.
 70 aspiciunt oculis superi mortalia iustis:
 en eget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
 sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.
 conclamat socios. adsum, videoque trementem
 pallentemque metu et trepidantem morte futura.

opposui molem clipei texique iacentem 75
 servavique animam (minimum est hic laudis) inertem.
 si perstas certare, locum redeamus in illum:
 redde hostem vulnusque tuum solitumque timorem,
 post clipeumque late et mecum contende sub illo.
 at postquam eripui, cui standi vulnere vires 80
 non dederant, nullo tardatus vulnere fugit. —
 Hector adest secumque deos in proelia ducit;
 quaque ruit, non tu tantum terrors, Ulixee,
 sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
 hunc ego sanguineae successu caedis ovantem 85
 eminus ingenti resupinum pondere fudi:
 hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
 sustinui. sortemque meam vovistis, Achivi,
 et vestrae valere preces. si quaeritis huius
 fortunam pugnae: non sum superatus ab illo. — 90
 ecce ferunt Troës ferrumque ignesque Iovemque
 in Danaas classes. ubi nunc facundus Ulixes?
 nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
 spem vestri reditus. date pro tot navibus arma. —
 quod si vera licet mihi dicere, quaeritur istis, 95
 quam mihi, maior honos, coniunctaque gloria nostra est:
 atque Ajax armis, non Aiaci arma petuntur.
 conferat his Ithacus Rhesum imbellemque Dolona
 Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum!
 luce nihil gestum, nihil est Diomede remoto. 100
 si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
 dividite, et pars sit maior Diomedis in illis.
 quo tamen haec Ithaco? qui clam, qui semper inermis
 rem gerit et furtis incautum decipit hostem?
 ipse nitor galeae claro radiantis ab auro 105
 insidias prodet manifestabitque latentem.
 sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
 pondera tanta feret, nec non onerosa gravisque
 Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis,
 nec clipeus, vasti caelatus imagine mundi, 110
 conveniet timidae nataeque ad furta sinistrae.
 debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
 quod tibi si populi donaverit error Achivi,
 cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste;
 et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis, 115
 tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
 adde quod iste tuus, tam raro proelia passus,
 integer est clipeus; nostro, qui tela ferendo

- mille patet plagis, novus est successor habendus.
 120 denique — quid verbis opus est? — spectemur agendo!
 arma viri fortis medios mittantur in hostes:
 inde iubete peti et referentem ornate relatis!’
 Finierat Telamone satus, vulgique secutum
 ultima murmur erat; donec Laërtius heros
 125 astitit atque oculos paulum tellure moratos
 sustulit ad proceres expectatoque resolvit
 ora sono; neque abest facundis gratia dictis:
 ‘Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
 non foret ambiguus tanti certaminis heres,
 130 tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
 quem quoniam non aequa mihi vobisque negarunt
 fata,’ — manuque simul veluti lacrimantia tersit
 lumina — ‘quis magno melius succedat Achilli,
 quam per quem magnus Danais successit Achilles?
 135 huic modo ne prosit, quod, uti est, hebes esse videtur,
 neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi,
 profuit, ingenium; meaque haec facundia, si qua est,
 quae nunc pro domino, pro vobis saepe locuta est,
 invidia careat. — bona nec sua quisque recuset.
 140 nam genus et proavos et quae non fecimus ipsi,
 vix ea nostra voco. sed enim, quia rettulit Aiax
 esse Iovis pronepos: nostri quoque sanguinis auctor
 Iuppiter est, totidemque gradus distamus ab illo.
 nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi,
 145 Iuppiter huic: neque in his quisquam damnatus et exul
 est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
 altera nobilitas. deus est in utroque parente.
 sed neque materno quod sum generosior ortu,
 nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
 150 proposita arma peto: meritis expendite causam,
 dummodo, quod fratres Telamon Peleusque fuerunt,
 Aiacis meritum non sit nec sanguinis ordo:
 sed virtutis honor spoliis quaeratur in istis.
 aut si proximitas primusque requiritur heres,
 155 est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi.
 quis locus Aiaci? Phthiam haec Scyrumve ferantur.
 nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:
 num petit ille tamen? num si petat, auferat illa? —
 ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
 160 plura quidem feci, quam quae comprehendere dictis
 in promptu mihi sit. rerum tamen ordine ducar.
 praescia venturi genetrix Nereia leti

dissimulat cultu natum, et deceperat omnes,
 in quibus Aiacem, sumptae fallacia vestis.
 arma ego femineis animum motura virilem 165
 mercibus inserui: neque adhuc proiecerat heros
 virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti
 "nate dea," dixi "tibi se peritura reservant
 Pergama. quid dubitas ingentem evertere Troiam?"
 iniecique manum, fortemque ad fortia misi. — 170
 ergo opera illius mea sunt. ego Telephon hasta
 pugnans domui: victum orantemque refeci.
 quod Thebae cecidere, meum est. me credite Lesbos,
 me Tenedon Chrysenque et Cillan, Apollinis urbes,
 et Scyrum cepisse; mea concussa putate 175
 procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra.
 utque alios taceam: qui saevum perdere posset
 Hectors, nempe dedi: per me iacet inclitus Hector!
 illis haec armis, quibus est inventus Achilles,
 arma peto: vivo dederam, post fata reposco. — 180
 ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes,
 Aulidaeque Euboicam complerunt mille carinae,
 expectata diu, nulla aut contraria classi
 flamina erant; duraeque iubent Agamemnona sortes
 immeritam saevae natam mactare Dianae. 185
 denegat hoc genitor divisque irascitur ipsis,
 atque in rege tamen pater est. ego mite parentis
 ingenium verbis ad publica commoda verti.
 hanc equidem (fateor, fassoque ignoscat Atrides)
 difficilem tenui sub iniquo iudice causam. 190
 hunc tamen utilitas populi fraterque datique
 summa movet sceptri, laudem ut cum sanguine penset:
 mittor et ad matrem, quae non hortanda, sed astu
 decipienda fuit. quo si Telamonius isset,
 orba suis essent etiamnum linthea ventis. — 195
 mittor et Iliacas audax orator ad arces,
 visaque et intrata est altae mihi curia Troiae:
 plenaque adhuc erat illa viris. interritus egi,
 quam mihi mandarant communis Graecia causam,
 accusoque Parim praedamque Helenamque reposco 200
 et moveo Priamum Priamoque Antenora iunctum.
 at Paris et fratres, et qui rapuere sub illo,
 vix tenuere manus — scis hoc, Menelae! — nefandas,
 primaque lux nostri tecum fuit illa pericli. —
 longa referre mora est, quae consilioque manuque 205
 utiliter feci spatiosi tempore belli.

- post acies primas urbis se moenibus hostes
 continuere diu, nec aperti copia Martis
 ulla fuit: decimo demum pugnavimus anno.
 210 quid facis interea, qui nil nisi proelia nosti?
 quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris,
 hostibus insidior, fossas munimine cingo,
 consolor socios, ut longi taedia belli
 mente ferant placida; doceo, quo simus alendi
 215 armandique modo; mittor, quo postulat usus. —
 ecce Iovis monitu deceptus imagine somni
 rex iubet incepti curam dimittere belli.
 ille potest auctore suam defendere vocem.
 non sinat hoc Ajax, delendaque Pergama poscat,
 220 quodque potest, pugnet! det, quod vaga turba sequatur!
 cur non arma capit? cur non remoratur ituros?
 non erat hoc nimium nunquam nisi magna loquenti.
 quid quod et ipse fugit? vidi, puduitque videre,
 cum tu terga dares inhonestaque vela parares.
 225 nec mora, "quid facitis? quae vos dementia" dixi
 "conciat, o socii, captam dimittere Troiam?
 quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?"
 talibus atque aliis, in quae dolor ipse disertum
 fecerat, aversos profuga de classe reduxi.
 230 convocat Atrides socios terrore paventes.
 nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 audet. at ausus erat reges incessere dictis
 Thersites, etiam per me haud impune, protervis.
 erigor et trepidos cives exhortor in hostem
 235 amissamque mea virtutem voce repono.
 tempore ab hoc, quodcumque potest fecisse videri
 fortiter iste, meum est: qui dantem terga retraxi. —
 denique de Danais quis te laudatve petitive?
 at sua Tydides mecum communicat acta,
 240 me probat et socio semper confidit Ulixē.
 est aliquid, de tot Graiorum milibus unum
 a Diomede legi. nec me sors ire iubebat:
 sic tamen et spreto noctisque hostisque periclo
 ausum eadem, quae nos, Phrygia de gente Dolona
 245 interimo: non ante tamen, quam cuncta coëgi
 prodere, et edidici, quid perfida Troia pararet.
 omnia cognoram, nec, quod specularer, habebam;
 et iam promissa poteram cum laude reverti.
 haud contentus eo petii tentoria Rhēsi
 250 inque suis ipsum castris comitesque peremi;

atque ita captivo victor votisque potitus
 ingredior, curru laetos imitante triumphos.
 cuius equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
 arma negate mihi, fueritque benignior Aiax! —
 quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro 255
 devastata meo? cum multo sanguine fudi
 Coeranon Iphitiden et Alastoraque Chromiumque
 Alcandrumque Haliumque Noëmonaque Prytanimque,
 exitioque dedi cum Chersidamante Thoona
 et Charopem, fatisque immitibus Ennomon actum, 260
 quique minus celebres nostra sub moenibus urbis
 procubuerunt manu. — sunt et mihi vulnera, cives,
 ipso pulchra loco. nec vanis credite verbis:
 aspiciate en! vestemque manu diduxit et 'haec sunt
 pectora semper' ait 'vestris exercita rebus. 265
 at nil impendit per tot Telamoniis annos
 sanguinis in socios, et habet sine vulnere corpus.
 quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
 arma tulisse refert contra Troasque Iovemque?
 confiteorque, tulit. neque enim bene facta maligne 270
 detractare meum est: modo ne communia solus
 occupet, atque aliquem vobis quoque reddat honorem. —
 reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis
 Troas ab arsuris cum defensore carinis. —
 ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis 275
 se putat, oblitus regisque ducumque meique,
 nonus in officio et praelatus munere sortis.
 sed tamen eventus vestrae, fortissime, pugnae
 quis fuit? Hector abijt violatus vulnere nullo. —
 me miserum, quanto cogor meminisse dolore 280
 temporis illius, quo Graium murus, Achilles
 procubuit! nec me lacrimae luctusque timorem
 tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
 his umeris, his, inquam, umeris ego corpus Achillis
 et simul arma tuli. quae nunc quoque ferre laboro. 285
 sunt mihi, quae valeant in talia pondera, vires:
 est animus certe vestros sensurus honores. —
 scilicet idcirco pro nato caerulea mater
 ambitiosa suo fuit, ut caelestia dona,
 artis opus tantae, rudis et sine pectore miles 290
 indueret? neque enim clipei caelamina novit,
 Oceanum et terras cumque alto sidera caelo,
 Pleiadasque Hyadasque immunemque aequoris Arcton
 diversosque orbis nitidumque Orionis ense.

- 295 [postulat, ut capiat, quae non intellegit, arma] —
 quid quod me, duri fugientem munera belli,
 arguit incepto serum accessisse labori,
 nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
 si simulasse vocat crimen: simulavimus ambo.
- 300 si mora pro culpa est: ego sum maturior illo.
 me pia detinuit coniunx, pia mater Achillem:
 primaque sunt illis data tempora, cetera vobis.
 haud timeo, si iam nequeam defendere, crimen
 cum tanto commune viro. deprensus Ulixix
- 305 ingenio tamen ille: at non Aiakis Ulixes. —
 neve in me stolidae convicia fundere linguae
 admiremur eum, vobis quoque digna pudore
 obicit. an falso Palameden crimine turpe est
 accusasse mihi, vobis damnasse decorum?
- 310 sed neque Naupliades facinus defendere tantum
 tamque patens valuit, nec vos audistis in illo
 crimina: vidistis, praestoque obiecta patebant. —
 nec Poeantiaden quod habet Volcania Lemnos,
 esse reus merui. factum defendite vestrum:
- 315 consensistis enim. nec me suasisse negabo,
 ut se subtraheret bellique viaeque labori
 temptaretque feros requie lenire dolores.
 paruit, et vivit. non haec sententia tantum
 fida, sed et felix, cum sit satis esse fidelem.
- 320 quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,
 ne mandate mihi: melius Telamonius ibit
 eloquioque virum morbisque iraque furentem
 molliet, aut aliqua producet callidus arte . . .
 ante retro Simois fluet et sine frondibus Ide
- 325 stabit, et auxilium promittet Achaia Troiae,
 quam, cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Aiakis stolidi Danais sollertia prosit!
 sis licet infestus sociis regique mihique,
 dure Philoctete; licet execrere meumque
- 330 devoveas sine fine caput, cupiasque dolenti
 me tibi forte dari nostrumque haurire cruorem:
 te tamen aggrediar; fiet tibi copia nostri;
 tamque tuis potiar — faveat Fortuna — sagittis,
 quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus;
- 335 quam responsa deum Troianaque fata retexi;
 quam rapui Phrygiae signum penetrale Minervae
 hostibus e mediis. et se mihi conferat Ajax?
 nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo. —

fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni
 verba viri? cur hic metuis? cur audet Ulixes 340
 ire per excubias et se committere nocti,
 perque feros enses non tantum moenia Troum,
 verum etiam summas arces intrare suaque
 eripere aede deam raptamque adferre per hostes?
 quae nisi fecissem, frustra Telamone creatus 345
 gestasset laeva taurorum tergora septem.
 illa nocte mihi Troiae victoria parta est.
 Pergama tunc vici, cum vinci posse coegi.
 desine Tydiden vultuque et murmure nobis
 ostentare meum. pars est sua laudis in illo. 350
 nec tu, cum socia clipeum pro classe tenebas,
 solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus. —
 qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
 esse, nec indomitae deberi praemia dextrae,
 ipse quoque haec peteret; peteret moderatior Ajax 355
 Eurypylusque ferox claroque Andraemone natus,
 nec minus Idomeneus patriaque creatus eadem
 Meriones, peteret maioris frater Atridae.
 quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
 consiliis cessere meis. tibi dextera bello 360
 utilis: ingenium est, quod eget moderamine nostro.
 tu vires sine mente geris: mihi cura futuri.
 tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
 eligit Atrides. tu tantum corpore prodes:
 nos animo. quantoque, ratem qui temperat, anteit 365
 remigis officium, quanto dux milite maior:
 tantum ego te supero. nec non in corpore nostro
 pectora sunt potiora manu: vigor omnis in illis. —
 at vos, o proceres, vigili date praemia vestro;
 proque tot annorum cura, quibus anxius egi, 370
 hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 iam labor in fine est. obstantia fata removi,
 altaque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 per spes nunc socias casuraque moenia Troum,
 perque deos oro, quos hosti nuper ademi, 375
 per si quid superest, quod sit sapienter agendum,
 si quid adhuc audax ex praecipitumque petendum est:
 [si Troiae fatis aliquid restare putatis]
 este mei memores! aut si mihi non datis arma,
 huic date! — et ostendit signum fatale Minervae. • 380
 Mota manus procerum est; et quid facundia posset,
 re patuit: fortisque viri tulit arma disertus.

Hectors qui solus, qui ferrum ignesque Iovemque
 sustinuit totiens, unam non sustinet iram,
 385 invictumque virum vicit dolor. arripit ense
 et 'meus hic certe est: an et hunc sibi poscit Ulixes?
 hoc' ait 'utendum est in me mihi. quique cruore
 saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit,
 ne quisquam Aiacei possit superare nisi Ajax.'
 390 dixit, et in pectus tum demum vulnera passum,
 qua patuit ferrum, letalem condidit ense.
 nec valuere manus infixum educere telum:
 expulit ipse cruor. rubefactaque sanguine tellus
 purpureum viridi genuit de caespite florem,
 395 qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
 littera communis mediis pueroque viroque
 inscripta est foliis, haec nominis, illa querelae.
 Victor ad Hypsipyles patriam clarique Thoantis *Hecuba*
 et veterum terras infames caede virorum
 400 vela dat, ut referat, Tirynthia tela, sagittas.
 quae postquam ad Graios, domino comitante, revexit,
 imposita est sero tandem manus ultima bello.
 [Troia simul Priamusque cadunt: Priameia coniunx
 perdidit infelix hominis post omnia formam
 405 externasque novo latratu terruit oras,
 longus in angustum qua clauditur Hellespontus.]
 Ilion ardebat, neque adhuc consederat ignis:
 exiguumque senis Priami Iovis ara cruorem
 combiberat. tractata comis antistita Phoebi
 410 non profecturas tendebat ad aethera palmas.
 Dardanidas matres, patriorum signa deorum
 dum licet amplexas succensaque templa tenentes,
 invidiosa trahunt victores praemia Grai.
 mittitur Astyanax illis de turribus, unde
 415 pugnantem pro se proavitaque regna tuentem
 saepe videre patrem monstratum a matre solebat.
 iamque viam suadet boreas, flatuque secundo
 carbasa mota sonant. iubet uti navita ventis.
 'Troia, vale! rapimur' clamant, dant oscula terrae
 420 Troades, et patriae fumantia tecta relinquunt.
 ultima conscendit classem, miserabile visu,
 in mediis Hecuba natorum inventa sepulcris.
 prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem
 Dulichiae traxere manus. tamen unius hausit
 425 inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
 Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,

inferias inopes, crinem lacrimasque reliquit.
Est, ubi Troia fuit, Phrygiae contraria tellus
Bistonis habitata viris. Polymestoris illic
regia dives erat, cui te commisit alendum 430
clam, Polydore, pater, Phrygiisque removit ab armis:
consilium sapiens, sceleris nisi praemia magnas
adiecisset opes, animi irritamen avari.
ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
rex Thracum iuguloque sui demisit alumni: 435
et tamquam tolli cum corpore crimina possent,
exanimem scopulo subiectas misit in undas.
litore Threicio classem religarat Atrides,
dum mare pacatum, dum ventus amicier esset.
hic subito, quantus cum viveret esse solebat, 440
exit humo late rupta similisque minanti
temporis illius vultum referebat Achilles,
quo ferus iniustum petiit Agamemnona ferro.
'immemores'que 'mei disceditis,' inquit, 'Achivi?
obrutaque est mecum virtutis gratia nostrae? 445
ne facite! utque meum non sit sine honore sepulcrum,
placet Achilleos mactata Polyxena Manes.'
dixit. et, immiti sociis parentibus umbrae,
rapta sinu matris, quam iam prope sola fovebat,
fortis et infelix et plus quam femina virgo 450
ducitur ad tumulum diroque fit hostia busto.
quae memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
admota est sensitque sibi fera sacra parari,
utque Neoptolemmum stantem ferrumque tenentem
inque suo vidit figentem lumina vultu, 455
'utere iamdudum generoso sanguine' dixit:
'nulla mora est: vel tu iugulo vel pectore telum
conde meol' iugulumque simul pectusque retexit.
'scilicet haud ulli servire Polyxena ferrem;
haud per tale sacrum numen placabitis ullum. 460
mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
mater obest minuitque necis mihi gaudia. quamvis
non mea mors illi, verum sua vita tremenda est.
vos modo, ne Stygios adeam non libera Manes,
ite procul, si iusta peto, tactuque viriles 465
virgineo removete manus. acceptior illi,
quisquis is est, quem caede mea placare paratis,
liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
verba movent oris (Priami vos filia regis,
non captiva rogat), generici corpus inemptum 470

- reddite; neve auro redimat ius triste sepulcri,
 sed lacrimis. tunc, cum poterat, redimebat et auro.
 dixerat. at populus lacrimas, quas illa tenebat,
 non tenet. ipse etiam flens invitique sacerdos
 475 praebita coniecto rupit praecordia ferro.
 illa super terram defecto poplite labens
 pertulit intrepidus ad fata novissima vultus.
 tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
 cum caderet, castique decus servare pudoris.
 480 Troades excipiunt deploratosque recensent
 Priamidas, et quid dederit domus una cruoris,
 teque gemunt, virgo, teque, o modo regia coniunx,
 regia dicta parens, Asiae florentis imago,
 nunc etiam praedae mala sors, quam victor Ulixes
 485 esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu
 edideras. dominum matri vix repperit Hector.
 quae corpus complexa animae tam fortis inane,
 quas totiens patriae dederat natisque viroque,
 huic quoque dat lacrimas. lacrimas in vulnera fundit
 490 osculaque ore tegit consuetaque pectora plangit,
 canitiemque suam concreto in sanguine verrens
 plura quidem, sed et haec laniato pectore dixit:
 'nata, tuae — quid enim superest? — dolor ultime matris,
 nata, iaces; videoque tuum, mea vulnera, vulnus.
 495 en, ne perdiderim quemquam sine caede meorum,
 tu quoque vulnus habes. at te, quia femina, rebar
 a ferro tutam: cecidisti et femina ferro;
 totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
 exitium Troiae nostrique orbator, Achilles.
 500 at postquam cecidit Paridis Phoebique sagittis,
 nunc certe, dixi, non est metuendus Achilles —
 nunc quoque mi metuendus erat. cinis ipse sepulti
 in genus hoc saevit: tumulo quoque sensimus hostem:
 Aeacidiae fecunda fui. iacet Ilion ingens,
 505 eventaque gravi finita est publica clades,
 sed finita tamen. soli mihi Pergama restant,
 in cursuque meus dolor est. modo maxima rerum,
 tot generis natisque potens nuribusque viroque,
 nunc trahor exul, inops, tumulis avulsa meorum,
 510 Penelopes munus. quae me data pensa trahentem
 matribus ostendens Ithacis "haec Hectoris illa est
 clara parens, haec est" dicet "Priameia coniunx."
 postque tot amissos tu nunc, quae sola levabas
 maternos luctus, hostilia busta piasti.

inferias hosti peperi. quo ferrea resto? 515
 quidve moror? quo me servas, annosa senectus?
 quo, di crudeles, nisi quo nova funera cernam,
 vivacem differtis anum? quis posse putaret
 felicem Priamum post diruta Pergama dici?
 felix morte sua est, nec te, mea nata, peremptam 520
 aspicit, et vitam pariter regnumque reliquit.
 at, puto, funeribus dotabere, regia virgo,
 condeturque tuum monumentis corpus avitis.
 non haec est fortuna domus. tibi munera matris
 contingent fletus peregrinaeque haustus harenae. 525
 omnia perdidimus. superest, cur vivere tempus
 in breve sustineam, proles gratissima matri,
 nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
 has datus Ismario regi Polydorus in oras.
 quid moror interea crudelia vulnera lymphis 530
 abluere, et sparsos immitti sanguine vultus?
 dixit et ad litus passu processit anili,
 albentes lacerata comas. 'date, Troades, urnam'
 dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
 aspicit eiectum Polydori in litore corpus 535
 factaque Threiciis ingentia vulnera telis.
 Troades exclamant. obmutuit illa dolore,
 et pariter voces lacrimasque introrsus obortas
 devorat ipse dolor. duroque simillima saxo
 torpet et adversa figit modo lumina terra, 540
 interdum torvos sustollit ad aethera vultus,
 nunc positi spectat vultum, nunc vulnera, nati:
 vulnera praecipue; seque armat et instruit ira.
 qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
 ulcisci statuit poenaeque in imagine tota est. 545
 utque furit catulo lactente orbata leaena,
 signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem:
 sic Hecuba, postquam cum luctu miscuit iram,
 non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 vadit ad artificem dirae Polymestora caedis, 550
 colloquiumque petit. nam se monstrare relictum
 velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
 credit Odrysius, praedaeque assuetus amore
 in secreta venit. tum blando callidus ore
 'tolle moras, Hecuba,' dixit 'da munera nato. 555
 omne fore illius quod das, quod et ante dedisti,
 per superos iuro.' spectat truculenta loquentem
 falsaque iurantem, tumidaque exaestuat ira.

- atque ita correpto captivarum agmina matrum
 560 invocat et digitos in perfida lumina condit,
 expellitque genis oculos (facit ira valentem!),
 immergitque manus, foedataque sanguine sonti
 non lumen — neque enim superest: — loca luminis haurit.
 clade sui Thracum gens irritata tyranni
 565 Troada telorum lapidumque incessere iactu
 coepit. at haec missum rauco cum murmure saxum
 morsibus insequitur rictuque in verba parato
 latravit, conata loqui. locus extat et ex re
 nomen habet. veterumque diu memor illa malorum
 570 tum quoque Sithonios ululavit maesta per agros.
 illius Troasque suos hostesque Pelasgos,
 illius fortuna deos quoque moverat omnes:
 sic omnes, ut et ipsa Iovis coniunxque sororque
 eventus Hecubam meruisse negaverit illos.
 575 Non vacat Aurorae, quamquam isdem faverat armis,
 cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moveri. [*Memnon.*]
 cura deam propior luctusque domesticus angit
 Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
 vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
 580 vidit, et ille color, quo matutina rubescunt
 tempora, palluerat; latuitque in nubibus aether.
 at non impositos supremis ignibus artus
 sustinuit spectare parens; sed crine soluto,
 sicut erat, magni genibus procumbere non est
 585 dedignata Iovis lacrimisque has addere voces:
 ‘omnibus inferior, quas sustinet aureus aether, —
 nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem —
 diva tamen veni: non ut delubra diesque
 des mihi sacrificos caliturasque ignibus aras —
 590 si tamen aspicias, quantum tibi femina praestem,
 tum cum luce nova noctis confinia servo,
 praemia danda putes — sed non ea cura, neque hic est
 nunc status Aurorae, meritos ut poscat honores:
 Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
 595 pro patruo tulit arma suo primisque sub annis
 occidit a forti — sic vos voluistis — Achille.
 da, precor, huic aliquem, solacia mortis, honorem,
 summe deum rector, maternaque vulnera leni.’
 Iuppiter adnuerat: cum Memnonis arduus alto
 600 corruit igne rogas, nigrique volumina fumi
 infecere diem; veluti cum flumina natas
 exalant nebulas, nec sol admittitur infra.

atra favilla volat glomerataque corpus in unum
 densetur faciemque capit, sumitque calorem
 atque animam ex igni. levitas sua praeibit alas. 605
 et primo similis volucris, mox vera volucris
 insonuit pennis: pariter sonuere sorores
 innumerae, quibus est eadem natalis origo.
 terque rogam lustrant, et consonus exit in auras
 ter clangor; quarto seducunt castra volatu: 610
 tum duo diversa populi de parte feroces
 bella gerunt, rostrisque et aduncis unguibus iras
 exercent, alasque adversaque pectora lassant:
 inferiaeque cadunt cineri cognata sepulto
 corpora, seque viro forti meminere creatas. 615
 praepetibus subitis nomen facit auctor. ab illo
 Memnonides dictae, cum sol duodena peregit
 signa, parentali moriturae luce rebellant.
 ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
 luctibus est Aurora suis intenta, piasque 620
 nunc quoque dat lacrimas et toto rorat in orbe.
 Non tamen eversam Troiae cum moenibus esse *Aeneas.*
 spem quoque fata sinunt. sacra et, sacra altera, patrem
 fert umeris, venerabile onus, Cythereius heros.
 de tantis opibus praedam pius eligit illam 625
 Ascaniumque suum, profugaque per aequora classe
 fertur ab Antandro, scelerataque limina Thracum
 et Polydoreo manantem sanguine terram
 linquit, et utilibus ventis aestuque secundo
 intrat Apollineam, sociis comitantibus, urbem. 630
 hunc Anius, quo rege homines, antistite Phoebus (*Anius.*)
 rite colebatur, temploque domoque recepit,
 urbemque ostendit delubraque nota duasque
 Latona quondam stirpes pariente retentas.
 ture dato flammis vinoque in tura profuso 635
 caesarumque boum fibris de more crematis,
 regia tecta petunt, positique tapetibus altis
 munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
 tunc pius Anchises: 'o Phoebi lecte sacerdos,
 fallor an et natum, cum primum haec moenia vidi, 640
 bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?'
 huic Anius niveis circumdata tempora vittis
 concutiens et tristis ait: 'non falleris, heros
 maxime. vidisti natorum quinque parentem,
 quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat) 645
 paene vides orbem. quod enim mihi filius absens

- auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet pro patre locumque et regna tenentem.
 Delius augurium dedit huic. dedit altera Liber
 650 femineae stirpi voto maiora fideque
 munera. nam tactu natarum cuncta mearum
 in segetem laticemque meri canaeque Minervae
 transformabantur, divesque erat usus in illis.
 hoc ubi cognovit Troiae populator Atrides,
 655 ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
 nos quoque parte putes, armorum viribus usus
 abstrahit invitas gremio genitoris, alantque,
 imperat, Argolicam caelesti munere classem.
 effugiunt quo quaeque potest: Euboea duabus,
 660 et totidem natis Andros fraterna petita est.
 miles adest et, ni dedantur, bella minatur.
 victa metu pietas consortia corpora poenae
 dedit. et timido possis ignoscere fratri:
 non hic Aeneas, non, qui defenderet Andron,
 665 Hector erat, per quem decimum durastis in annum.
 iamque parabantur captivis vincla lacertis:
 illae tollentes etiamnunc libera caelo
 braccia "Bacche pater, fer opem!" dixere. tulitque
 muneris auctor opem: si miro perdere more
 670 ferre vocatur opem. nec qua ratione figuram
 perdiderint, potui scire aut nunc dicere possum;
 summa mali nota est: pennas sumpsere tuaeque
 coniugis in volucres, niveas abiere columbas.
 Talibus atque aliis postquam convivia dictis *Aeneas.*
 675 implerunt, mensa somnum petiere remota.
 cumque die surgunt adeuntque oracula Phoebi:
 qui petere antiquam matrem cognataque iussit
 litora. prosequitur rex et dat munus ituris,
 Anchisae sceptrum, chlamydem pharetramque nepoti,
 680 crateram Aeneae, quam quondam miserat illi
 hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
 miserat hanc illi Therses, fabricaverat Alcon
 Hyleus et longo caelaverat argumento.
 urbs erat, et septem posses ostendere portas:
 685 hae pro nomine erant et, quae foret illa, docebant.
 ante urbem exequiae tumulique ignesque rogique
 effusaeque comas et apertae pectora matres
 significant luctum; nymphae quoque flere videntur
 siccatosque queri fontes; sine frondibus arbor
 690 nuda riget; rodunt arentia saxa capellae.

ecce facit mediis natus Orione Thebis,
 hac non femineum iugulo dare vulnus aperto,
 illac demisso per inertia vulnere tela
 pro populo cecidisse suo pulchrisque per urbem
 funeribus ferri celebrique in parte cremari. 695
 tum de virginea geminos exire favilla,
 ne genus intereat, iuvenes, quos fama Coronas
 nominat, et cineri materno ducere pompam.
 hactenus antiquo signis fulgentibus aere,
 summus inaurato crater erat asper acantho. 700
 nec leviora datis Troiani dona remittunt,
 dantque sacerdoti custodem turis acerram,
 dant pateram claramque auro gemmisque coronam.
 Inde recordati Teucros a sanguine Teucri
 ducere principium, Cretam tenuere. locique 705
 ferre diu nequiere Iovem, centumque relictis
 urbibus Ausonios optant contingere portus.
 saevit hiems iactatque viros; Strophadumque receptos
 portubus infidis exterruit ales Aello.
 et iam Dulichios portus Ithacamque Samonque 710
 Neritiasque domus, regnum fallacis Ulixis,
 praeter erant vecti: certatam lite deorum
 Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
 iudicis, Actiaco quae nunc ab Apolline nota est,
 vocalemque sua terram Dodonida quercu 715
 Chaoniosque sinus, ubi nati rege Molosso
 impia subiectis fugere incendia pennis.
 Proxima Phaeacum felicibus obsita pomis
 rura petunt; Epiros ab his regnataque vati
 Buthrotos Phrygio simulataque Troia tenetur. 720
 inde futurorum certi, quae cuncta fideli
 Priamides Helenus monitu praedixerat, intrant
 Sicaniam. tribus haec excurrit in aequora pinnis:
 e quibus imbriferos est versa Pachynos ad austros;
 mollibus expositum zephyris Lilybaeon; ad Arctos 725
 aequoris expertes spectat boreamque Peloros.
 hac subeunt Teucri, et remis nestuque secundo
 sub noctem potitur Zanclaea classis harena.
 Scylla latus dextrum, laevum inrequieta Charybdis
 infestat. vorat haec raptas revomitque carinas: 730
 illa feris atram canibus succingitur alvum.
 (Scylla.)
 virginis ora gerens et, si non omnia vates
 ficta reliquerunt, aliquo quoque tempore virgo.
 hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis

- 735 ad pelagi nymphas, pelagi gratissima nymphis,
ibat et elusos iuvenum narrabat amores.
cui dum pectendos praebet Galatea capillos,
talibus alloquitur repetens suspiria dictis:
‘te tamen, o virgo, genus haud immitte virorum
740 expetit; utque facis, potes his impune negare.
at mihi, cui pater est Nereus, quam caerulea Doris
enixa est, quae sum turba quoque tuta sororum,
non nisi per luctus licuit Cyclopi amorem
effugere.’ et lacrimae vocem impediere loquentis.
- 745 quas ubi marmoreo deterisit pollice virgo
et solata deam est, ‘refer, o carissima, dixit
‘neve tui causam tege (sum tibi fida) doloris.’
Nereis his contra resecula Crataeide natam est:
‘Acis erat, Fauno nymphaque Symaethide cretus, (Acis.)
750 magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
nostra tamen maior: nam me sibi iunxerat uni,
pulcher et octonis iterum natalibus actis
signarat teneras dubia lanugine malas.
hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat:
755 nec, si quaesieris, odium Cyclopi amorne
Acidis in nobis fuerit praesentior, edam:
par utrumque fuit. pro quanta potentia regni
est, Venus alma, tui! nempe ille immitis et ipsius
horrendus silvis et visus ab hospite nullo
760 impune et magni cum dis contemptor Olympi,
quid sit amor, sentit, validaque cupidine captus
uritur, oblitus pecorum antrorumque suorum.
iamque tibi formae, iamque est tibi cura placendi,
iam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos,
765 iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
et spectare feros in aqua et componere vultus.
caedis amor feritasque sitisque immensa cruoris
cessant, et tutae veniuntque abeuntque carinae.
Telemus interea Siculam delatus ad Aetnen,
770 Telemus Eurymidēs, quem nulla fefellerat ales,
terribilem Polyphemon adit “lumen”que, “quod unum
fronte geris media, rapiet tibi” dixit “Ulixes.”
risit et “o vatum stolidissime, falleris” inquit:
“altera iam rapuit.” sic frustra vera monentem
775 spernit et aut gradiens ingenti litora passu
degravat aut fessus sub opaca revertitur antra.
prominet in pontum cuneatus acumine longo
collis: utrumque latus circumfluit aequoris unda.

huc ferus ascendit Cyclops mediusque resedit;
 lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ. 780
 cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 ante pedes posita est antemnis apta ferendis,
 sumptaque harundinibus compacta est fistula centum,
 senserunt toti pastoria sibila montes,
 senserunt undæ. latitans ego rupe meique 785
 Acidis in gremio residens, procul auribus hausi
 talia dicta meis auditaque verba notavi:
 "candidior folio nivei, Galatea, ligustri,
 floridior pratis, longa procerior alno,
 splendidior vitro, tenero lascivior hædo, 790
 levior assiduo detritis æquore conchis,
 solibus hibernis, æstiva gratior umbra,
 nobilior palma, platano conspectior alta,
 lucidior glaciæ, matura dulcior uva,
 mollior et cynci plumis et lacte coacto, 795
 † et si non fugias, riguo formosior horto:
 sævior indomitis eadem Galatea iuvenis,
 durior annosa quercu, fallacior undis,
 lentior et salicis virgis et vitibus albis,
 his immobilior scopulis, violentior amne, 800
 laudato pavone superbior, acrior igni,
 asperior tribulis, feta truculentior ursa,
 surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
 et, quod præcipue vellem tibi demere possem,
 non tantum cervo claris latratibus acto, 805
 verum etiam ventis volucrique fugacior aura!
 at bene si noris, pigeat fugisse, morasque
 ipsa tuas damnes, et me retinere labores.
 sunt mihi, pars montis, vivo pendentia saxo
 antra, quibus nec sol medio sentitur in aestu 810
 nec sentitur hiems. sunt poma gravantia ramos;
 sunt auro similes longis in vitibus uvæ,
 sunt et purpureæ: tibi et has servamus et illas.
 ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbra
 mollia fraga leges, ipsa autumnalia corna 815
 prunaque, non solum nigro liventia suco,
 verum etiam generosa novasque imitantia ceras.
 nec tibi castaneæ me coniuge nec tibi deerunt
 arbutei fetus: omnis tibi serviet arbor.
 hoc pecus omne meum est: multæ quoque vallibus errant, 820
 multas silva tegit, multæ stabulantur in antris.
 nec, si forte roges, possim tibi dicere, quot sint:

pauperis est numerare pecus. de laudibus harum
 nil mihi credideris: praesens potes ipsa videre,
 825 ut vix circueant distentum cruribus uber.
 sunt, fetura minor, tepidis in ovilibus agni;
 sunt quoque, par aetas, aliis in ovilibus haedi.
 lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda
 servatur, partem liquefacta coagula durant.
 830 nec tibi deliciae faciles vulgataque tantum
 munera contingent, dammae leporesque caperque,
 parve columbarum demptusve cacumine nidus:
 inveni geminos, qui tecum ludere possint,
 inter se similes, vix ut dignoscere possis,
 835 villosae catulos in summis montibus ursae:
 inveni et dixi "dominae servabimus istos."
 iam modo caeruleo nitidum caput exere ponto,
 iam, Galatea, veni, nec munera despice nostra!
 certe ego me novi liquidaeque in imagine vidi
 840 nuper aquae, placuitque mihi mea forma videnti.
 aspice, sim quantus. non est hoc corpore maior
 Iuppiter in caelo (nam vos narrare soletis
 nescio quem regnare Iovem): coma plurima torvos
 prominet in vultus, umerosque, ut lucus, obumbrat.
 845 nec mea quod rigidis horrent densissima saetis
 corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor;
 turpis equus, nisi colla iubae flaventia velent;
 pluma tegit volucres; ovibus sua lana decori est:
 barba viros hirtaeque decent in corpore saetae.
 850 unum est in media lumen mihi fronte, sed instar
 ingentis clipei. quid? non haec omnia magnus
 Sol videt e caelo? Soli tamen unicus orbis.
 adde, quod in vestro genitor meus aequore regnat:
 hunc tibi do socerum. tantum miserere precesque
 855 supplicis exaudi: tibi enim succumbimus uni.
 quique Iovem et caelum sperno et penetrabile fulmen,
 Nerei, te vereor: tua fulmine saevior ira est.
 atque ego contemptus essem patientior huius,
 si fugeres omnes. sed cur Cyclope repulso
 860 Acin amas, praefersque meis complexibus Acin?
 ille tamen placeatque sibi placeatque licebit,
 quod nollem, Galatea, tibi. modo copia detur:
 sentiet esse mihi tanto pro corpore vires!
 viscera viva traham, divulsaque membra per agros
 865 perque tuas spargam — sic se tibi misceat! — undas.
 uror enim, laesusque exaestuat acrius ignis,

cumque suis videor translata viribus Aetnam
 pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris.”
 talia nequiquam questus (nam cuncta videbam)
 surgit et ut taurus vacca furibundus adempta 870
 stare nequit silvaeque et notis saltibus errat:
 cum ferus ignaros nec quicquam tale timentes
 me videt atque Acin “video”que exclamat “et, ista
 ultima sit, faciam, Veneris concordia vestrae.”
 tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere 875
 debuit, illa fuit; clamore perhorruit Aetna.
 ast ego vicino pavefacta sub aequore mergor.
 terga fugae dederat conversa Symaethius heros
 et “fer opem, Galatea, precor, nihil ferte, parentes,”
 dixerat “et vestris periturum admittite regnis.” 880
 insequitur Cyclops partemque e monte revulsam
 mittit; et extremus quamvis pervenit ad illum
 angulus ex iactu, totum tamen obruit Acin.
 at nos, quod fieri solum per fata licebat,
 fecimus, ut vires assumeret Acis avitas. 885
 puniceus de mole cruor manabat, et intra
 temporis exiguum rubor evanescere coepit;
 fitque color primo turbati fluminis imbre
 purgaturque mora. tum moles fracta dehiscit,
 vivaque per rimas proceraque surgit harundo, 890
 osque cavum saxi sonat exultantibus undis:
 mira que res, subito media tenus extitit alvo
 incinctus iuvenis flexis nova cornua cannis,
 qui, nisi quod maior, quod toto caerulus ore,
 Acis erat. sed sic quoque erat tamen Acis, in amnem 895
 versus; et antiquum tenuerunt flumina nomen.
 Desierat Galatea loqui; coetuque soluto (Glaucus.)
 discedunt placidisque natant Nereides undis.
 Scylla redit (neque enim medio se credere ponto
 audet) et aut bibula sine vestibus errat harena, 900
 aut, ubi lassata est, seductos nacta recessus
 gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda.
 ecce freto stridens, alti novus incola ponti
 nuper in Euboica versis Anthedone membris,
 Glaucus adest visaeque cupidine virginis haeret, 905
 et quaecumque putat fugientem posse morari,
 verba refert. fugit illa tamen veloxque timore
 pervenit in summum positi prope litora montis.
 ante fretum est ingens, apicem conlectus in unum,
 longus ab aequoribus convexus in aequora vertex. 910

- constitit hic. et tuta loco, monstrumne deusne
 ille sit, ignorans, admiraturque colorem
 caesariemque, umeros subiectaque terga tegentem,
 ultimaque excipiat quod tortilis inguina piscis.
 915 sensit: et innitens, quae stabat proxima, moli
 ‘non ego prodigium nec sum fera belua, virgo,
 sed deus’ inquit ‘aquae. nec maius in aequora Proteus
 ius habet et Triton Athamantiadesque Palaemon.
 ante tamen mortalis eram: sed — scilicet altis
 920 debitus aequoribus — iam tum exercebar in illis.
 nam modo ducebam ducentia retia pisces,
 nunc in mole sedens moderabar harundine linum.
 sunt viridi prato confinia litora, quorum
 altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
 925 quas neque cornigeræ morsu laesere iuvencae,
 nec placidæ carpsistis oves hirtaevæ capellæ.
 non apis inde tulit collectos femine flores,
 non data sunt capiti genialia sarta, neque umquam
 falciferæ secuere manus. ego primus in illo
 930 caespite consedi, dum lina madentia sicco.
 utque recenserem captivos ordine pisces,
 insuper exposui, quos aut in retia casus
 aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
 res similis fictæ. sed quid mihi fingere prodest?
 935 gramine contacto coepit mea præda moveri
 et mutare latus terraque, ut in aequore, niti.
 dumque moror mirorque simul, fugit omnis in undas
 turba suas, dominumque novum litusque relinquunt.
 obstipui dubitoque diu causamque requiro,
 940 num deus hoc aliquis, num sucus fecerit herbae.
 “quæ tamen has” inquam “vires habet herba?” manūque
 pabula decerpsi decerptaque dente momordi.
 vix bene combiberant ignotos guttura sucos,
 cum subito trepidare intus præcordia sensi
 945 alteriusque rapi naturæ pectus amore.
 nec potui restare diu “repetenda”que “numquam
 terra, vale!” dixi, corpusque sub aequora mersi.
 di maris exceptum socio dignantur honore,
 utque mihi, quaecumque feram mortalia, demant,
 950 Oceanum Tethynque rogant. ego lustror ab illis
 et purgante nefas noviens mihi carmine dicto
 pectora fluminibus iubeor supponere centum.
 nec mora: diversis lapsi de partibus amnes
 totaque vertuntur supra caput aequora nostrum.

hactenus acta tibi possum memoranda referre,	955
hactenus haec memini: nec mens mea cetera sensit.	
quae postquam rediit, alium me corpore toto,	
ac fueram nuper, neque eundem mente recepi.	
hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam	
caesariemque meam, quam longa per aequora verro,	960
ingentesque umeros et caerulea bracchia vidi	
cruraque pinnigero curvata novissima pisce.	
quid tamen haec species, quid dis placuisse marinis,	
quid iuvat esse deum, si tu non tangeris istis?’	
talia dicentem, dicturum plura, reliquit	965
Scylla deum. furit ille irritatusque repulsa	9 2 4 1
prodigiosa petit Titanidos atria Circes.	10 2 4 6

LIBER QUARTUS DECIMUS.

Iamque Giganteis iniectam faucibus Aetnen	
arvae Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri,	
nescia, nec quicquam iunctis debentia bubus,	
liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum;	
liquerat et Zanclen adversaque moenia Rhegi,	5
navifragumque fretum, gemino quod litore pressum	
Ausoniae Siculaeque tenet confinia terrae.	
inde manu magna Tyrrhena per aequora vectus	
herbiferos adiit colles atque atria Glaucus	
Sole satae Circes, variarum plena ferarum.	10
quam simul aspexit, dicta acceptaque salute,	
‘diva, dei miserere, precor! nam sola levare	
tu potes hunc’ dixit, ‘videar modo dignus, amorem.	
quanta sit herbarum, Titani, potentia, nulli	
quam mihi cognitius, qui sum mutatus ab illis.	15
neve mei non nota tibi sit causa furoris:	(Scylla.)
litore in Italico, Messenia moenia contra,	
Scylla mihi visa est. pudor est, promissa precesque	
blanditiasque meas contemptaque verba referre.	
at tu, sive aliquid regni est in carmine, carmen	20
ore move sacro; sive expugnacior herba est,	
utere temptatis operosae viribus herbae.	
nec medeare mihi sanesque haec vulnera mando,	
fineque nil opus est, partem ferat illa calor.’	
at Circe (neque enim flammis habet aptius ulla	25
talibus ingenium, seu causa est huius in ipsa,	
seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)	

- talia verba refert: 'melius sequerere volentem
 optantemque eadem parilique cupidine captam.
 30 dignus eras ultro (poteras certeque) rogari:
 et, si spem dederis — mihi crede —, rogaberis ultro.
 neu dubites, adsitque tuae fiducia formae:
 en ego, cum dea sim, nitidi cum filia Solis,
 carmine cum tantum, tantum quoque gramine possim,
 35 ut tua sim, voveo. spernentem sperne; sequenti
 redde vices; unoque duas ulciscere facto.'
 talia temptanti 'prius' inquit 'in aequore frondes'
 Glaucus 'et in summis nascentur montibus algae,
 sospite quam Scylla nostri mutentur amores.'
 40 indignata dea est. et laedere quatenus ipsum
 non poterat (nec vellet amans), irascitur illi,
 quae sibi praelata est; Venerisque offensa repulsa,
 protinus horrendis infamia pabula sucis
 conterit et tritis Hecateia carmina miscet,
 45 caeruleaque induitur velamina, perque ferarum
 agmen adulantum media procedit ab aula;
 oppositumque petens contra Zancleia saxa
 Rhegion, ingreditur ferventes aestibus undas,
 in quibus ut solida ponit vestigia terra,
 50 summaque decurrit pedibus super aequora siccis.
 parvus erat gurgēs, curvos sinuatus in arcus,
 grata quies Scyllae: quo se referebat ab aestu
 et maris et caeli, medio cum plurimus orbe
 sol erat et minimas a vertice fecerat umbras.
 55 hunc dea praevitiat portentificisque venenis
 inquinat, hic fusos latices radice nocenti
 spargit, et obscurum verborum ambage novorum
 ter noviens carmen magico demurmurat ore.
 Scylla venit, mediaque tenus descenderat alvo,
 60 cum sua foedari latrantibus inguina monstribus
 aspicit. ac primo credens non corporis illas
 esse sui partes, refugitque abigitque timetque
 ora proterva canum: sed quos fugit, attrahit una.
 et corpus quaerens femorum crurumque pedumque,
 65 Cerbereos rictus pro partibus invenit illis:
 statque canum rabie, subiectaque terga ferarum
 inguinibus truncis uteroque extante coerces.
 Flevit amans Glaucus, nimiumque hostiliter usae
 viribus herbarum fugit conubia Circes.
 70 Scylla loco mansit. cumque est data copia, primum
 in Circes odium sociis spoliavit Ulixen.

	mox eadem Teucras fuerat mensura carinas, ni prius in scopulum, qui nunc quoque saxeus extat, transformata foret. scopulum quoque navita vitat.	74
	Hunc ubi Troianae remis avidamque Charybdi evicere rates, cum iam prope litus adessent Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras. excipit Aenean illic animoque domoque, non bene discidium Phrygii latura mariti, Sidonis. inque pyra sacri sub imagine facta incubuit ferro, deceptaque decipit omnes. rursus harenosae fugiens nova moenia terrae ad sedemque Erycis fidumque relatus Acesten sacrificat tumulumque sui genitoris honorat. quasque rates Iris Iunonia paene cremarat, solvit, et Hippotadae regnum terrasque calenti sulphure fumantes Acheloiadumque relinquit Sirenum scopulos. orbataque praeside pinus Inarimen Prochytenque legit sterilique locatas colle Pithecusas, habitantum nomine dictas. quippe deum genitor fraudem et periuria quondam Cercopum exosus gentisque admissa dolosae, in deforme viros animal mutavit, ut idem dissimiles homini possent similesque videri: membraque contraxit naresque a fronte resimas contudit et rugis peraravit anilibus ora; totaque velatos flamenti corpora villo misit in has sedes. nec non prius abstulit usum verborum et natae dira in periuria linguae: posse queri tantum rauco stridore reliquit.	<i>Aeneas.</i>
	Has ubi praeteriit et Parthenopeia dextra moenia deseruit, laeva de parte canori Aeolidae tumulum et loca feta palustribus ulvis, litora Cumarum vivacisque antra Sibyllae intrat et, ad Manes veniat per Averno paternos, orat. at illa diu vultum tellure moratum erexit tandemque deo furibunda recepto 'magna petis,' dixit 'vir factis maxime, cuius dextera per ferrum, pietas spectata per ignes. pone tamen, Troiane, metum: potiere petitis, Elysiasque domos et regna novissima mundi me duce cognosces simulacraque cara parentis. in via virtuti nulla est via.' dixit et auro fulgentem ramum silva Iunonis Averno monstravit, iussitque suo divellere trunco.	80 85 90 <i>(Cercopes.)</i> 95 100 <i>Sibylla et Aeneas.</i> 105 110 115

- paruit Aeneas et formidabilis Orci
vidit opes atavosque suos umbramque senilem
magnanimi Anchisae. didicit quoque iura locorum,
quaeque novis essent adeunda pericula bellis.
- 120 inde ferens lassos adverso tramite passus,
cum duce Cumaea mollit sermone laborem:
dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
'seu dea tu praesens, seu dis gratissima,' dixit
'numinis instar eris semper mihi; meque fatebor
- 125 muneris esse tui, quae me loca mortis adire,
quae loca me visae voluisti evadere mortis.
pro quibus aërias meritis evectus ad auras
templi tibi statuam, tribuam tibi turis honores.'
respicit hunc vates et suspiratibus haustis
- 130 'nec dea sum,' dixit 'nec sacri turis honore
humanum dignare caput. neu nescius erres:
lux aeterna mihi carituraque fine dabatur,
si mea virginitas Phoebō patuisset amanti.
dum tamen hanc sperat, dum praecorrumpere donis
- 135 me cupit, 'elige,' ait 'virgo Cumaea, quid optes:
optatis potiere tuis.' ego pulveris hausti
ostendi cumulum: quot haberet corpora pulvis,
tot mihi natales contingere vana rogavi:
excidit ut peterem iuvenes quoque protinus annos.
- 140 hos tamen ille mihi dabat aeternamque iuventam,
si Venerem paterer. contempto munere Phoebi
innuba permaneo. sed iam felicior aetas
terga dedit, tremuloque gradu venit aegra senectus,
quae patiēda diu est. nam iam mihi saecula septem
- 145 acta vides: superest, numeros ut pulveris aequem,
ter centum messes, ter centum musta videre.
tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
longa dies faciet, consumptaque membra senecta
ad minimum redigentur onus. nec amata videbor
- 150 nec placuisse deo. Phoebus quoque forsitan ipse
vel non cognoscet vel dilexisse negabit.
usque adeo mutata ferar. nullique videnda
voce tamen noscar: vocem mihi fata relinquunt.'
- Talia convexum per iter memorante Sibylla,
155 sedibus Euboicam Stygiis emergit in urbem
Troius Aeneas, sacrisque ex more litatis
litora adit nondum nutricis habentia nomen.
hic quoque substiterat post taedia longa laborum *Achaemai-*
Neritius Macareus, comes experientis Ulixei, *des et Polyphemus*

	desertum quondam mediis qui rupibus Aetnae noscit Achaemeniden, improvisoque repertum vivere miratus, 'qui te casusve deusve	160
□	servat, Achaemenide? cur' inquit 'barbara Graium prora vehit? petitur vestra quae terra carina?'	
	talia quaerenti iam non hirsutus amictu,	165
□	iam suus et spinis conserto tegmine nullis, fatur Achaemenides: 'iterum Polyphemon et illos aspiciam fluidos humano sanguine rictus,	
□	hac mihi si potior domus est Ithaceque carina, si minus Aenean veneror genitore. nec umquam esse satis potero, praestem licet omnia, gratus.	170
	quod loquor et spiro caelumque et sidera solis respicio, possimne ingratus et immemor esse? ille dedit, quod non anima haec Cyclopi in ora venit; et ut iam nunc lumen vitale relinquam:	175
	aut tumulo aut certe non illa condar in alvo. quid mihi tunc animi — nisi si timor abstulit omnem sensum animumque — fuit, cum vos petere alta relictus	
■	aequora conspexi? volui inclamare, sed hosti prodere me timui. vestrae quoque clamor Ulixis	180
□	paene rati nocuit. vidi, cum monte revulsum immanem scopulum medias permisit in undas: vidi iterum veluti tormenti viribus acta vasta Giganteo iaculantem saxa lacerto,	
	et, ne deprimeret fluctusve ictusve carinam, pertimui, iam me non esse oblitus in illa. ut vero fuga vos a certa morte reduxit, ille quidem totam fremebundus obambulat Aetnam praetemptatque manu silvas et luminis orbis	185
	rupibus incursat, foedataque bracchia tabo in mare protendens gentem execratur Achivam atque ait "o si quis referat mihi casus Ulixem aut aliquem e sociis, in quem mea saeviat ira, viscera cuius edam, cuius viventia dextra membra mea laniem, cuius mihi sanguis inundet	190
	guttur, et elisi trepident sub dentibus artus! quam nullum aut leve sit damnum mihi lucis ademptae!" haec et plura ferox. me luridus occupat horror	195
	spectantem vultus etiamnum caede madentes crudelesque manus et inanem luminis orbem	200
	membraque et humano concretam sanguine barbam. mors erat ante oculos, minimum tamen illa malorum. et iam prensurum, iam nunc mea viscera rebar	

- in sua mersurum; mentique haerebat imago
 205 temporis illius, quo vidi bina meorum
 ter quater affligi sociorum corpora terrae:
 cum super ipse iacens hirsuti more leonis
 visceraque et carnes cumque albis ossa medullis
 semianimesque artus avidam condebat in alvum.
 210 me tremor invasit: stabam sine sanguine maestus,
 mandentemque videns eiectantemque cruentas
 ore dapes et frusta mero glomerata vomentem,
 talia fingebam misero mihi fata parari.
 perque dies multos latitans omnemque tremescens
 215 ad strepitum, mortemque timens cupidusque moriri,
 glande famem pellens et mixta frondibus herba,
 solus, inops, exspes, leto poenaeque relictus,
 hanc procul aspexi longo post tempore navem,
 oravique fugam gestu ad litusque cucurri
 220 et movi: Graiumque ratis Troiana recepit.
 tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
 et ducis et turbae, quae tecum est credita ponto.
 Aeolon ille refert Tusco regnare profundo, *(Aeolon)*
 Aeolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
 225 quos bovis inclusos tergo, memorabile munus,
 Dulichium sumpsisse ducem: flatuque secundo
 lucibus isse novem et terram aspexisse petitam:
 proxima post nonam cum sese Aurora moveret,
 invidia socios praedaeque cupidine victos,
 230 esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis:
 cum quibus isse retro, per quas modo venerat undas,
 Aeolique ratem portus repetisse tyranni.
 'inde Lami veterem Laestrygonis' inquit 'in urbem
 venimus. Antiphates terra regnabat in illa.
 235 missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum,
 vixque fuga quaesita salus comitique mihique:
 tertius e nobis Laestrygonis impia tinxit
 ora cruore suo. fugientibus instat et agmen
 concitat Antiphates. coeunt et saxa trabesque
 240 coniciunt, merguntque viros merguntque carinas.
 una tamen, quae nos ipsumque vehebat Ulixen, *(Circes et Ulixen)*
 effugit. amissa sociorum parte dolentes
 multaque conquesti terris allabimur illis,
 quas procul hinc cernis. procul hinc, mihi crede, videnda est
 245 insula, visa mihi! tuque, o iustissime Troum,
 nate dea (neque enim finito Marte vocandus
 hostis es, Aenea), moneo, fuge litora Circes.

quoque Circaeo religata in litore pinu,
 obhatae memores inmansuetique Cyclopis,
 egabamus; sed tecta ignota subire 250
 sumus lecti. sors me fidumque Politen
 lochumque simul nimiique Elpenora vini
 e novem socios Circaea ad moenia misit.
 simul attigimus stetimusque in limine tecti,
 lupi mixtique lupis ursique leaeque 255
 su fecere metum. sed nulla timenda
 que erat nostro factura iu corpore vulnus.
 etiam blandas movere per aëra caudas
 aque adulantes comitant vestigia, donec
 iunt famulae perque atria marmore tecta 260
 ominam ducunt. pulchro sedet illa recessu
 nni solio, pallamque induta nitentem
 er aurato circumvelatur amictu.
 ides Nymphaeque simul, quae vellera motis
 trahunt digitis nec fila sequentia ducunt: 265
 ina disponunt sparsosque sine ordine flores
 nunt calathis variasque coloribus herbas.
 quod hae faciunt, opus exigit; ipsa, quis usus
 e sit in folio, quae sit concordia mixtis,
 et advertens pensas examinat herbas. 270
 ubi nos vidit, dicta acceptaque salute,
 lit vultus et reddidit omina votis.
 nora, misceri tosti iubet hordea grani
 que vimque meri cum lacte coagula passo,
 re sub hac lateant furtim dulcedine, sucos 275
 : accipimus sacra data pocula dextra.
 simul arenti sitientes hausimus ore,
 igit summos virga dea dira capillos, —
 det et referam — saetis horrescere coepi
 am posse loqui, pro verbis edere raucum 280
 ur et in terram toto procumbere vultu:
 meum sensi pando occallescere rostro,
 tumere toris, et qua modo pocula parte
 ta mihi fuerant, illa vestigia feci.
 que eadem passis (tantum medicamina possunt!) 285
 or hara; solumque suis caruisse figura
 us Eurylochum: solus data pocula fugit.
 nisi vitasset, pecoris pars una manerem
 quoque saetigeri, nec tantae cladis ab illo
 or ad Circen ultor venisset Ulixes. 290
 er huic dederat florem Cyllenius album:

- moly vocant superi: nigra radice tenetur.
 tutus eo monitisque simul caelestibus intrat
 ille domum Circes, et ad insidiosa vocatus
 295 pocula, conantem virga mulcere capillos
 reppulit et stricto pavidam deterruit ense.
 inde fides dextraeque datae: thalamoque receptus
 coniugii dotem sociorum corpora poscit.
 spargimur ignotae sucis melioribus herbae
 300 percutimurque caput conversae verbere virgae,
 verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
 quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
 erigimur, saetaeque cadunt, bifidosque relinquit
 rima pedes, redeunt umeri et subiecta lacertis
 305 braccia sunt. flentem flentes amplectimur ipsi
 haeremusque ducis collo. nec verba locuti
 ulla priora sumus, quam nos testantia gratos.
 annua nos illic tenuit mora: multaque praesens
 tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
 310 hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
 quattuor e famulis ad talia sacra paratis.
 cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
 illa mihi niveo factum de marmore signum
 ostendit iuvenale, gerens in vertice picum,
 315 aede sacra positum multisque insigne coronis.
 quis foret et quare sacra coleretur in aede,
 cur hanc ferret avem, quaerenti et scire volenti
 "accipe," ait "Macareu, dominaeque potentia quae sit,
 hinc quoque disce meae: tu dictis adice mentem.
 320 Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris (Picus)
 rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
 forma viro, quam cernis, erat. licet ipse decorem
 aspicias, fictaque probes ab imagine veram.
 par animus formae. nec adhuc spectasse per annos
 325 quinquennem poterat Graios quater edere pugnam.
 ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
 verterat in vultus, illum fontana petebant
 numina, Naiades, quas Albula quasque Numici,
 quas Anienis aquae cursuque brevissimus Almo
 330 Narque tulit praeceps et opacae Farfarus undae,
 quaeque colunt Scythicae stagnum nemorale Dianae
 finitimosque lacus. spretis tamen omnibus unam
 ille colit nymphen, quam quondam in colle Palati
 dicitur Ionio peperisse Venilia Iano.
 335 haec ubi nubilibus primum maturuit annis,

posito cunctis Laurenti tradita Pico est:
quidem facie, sed rarior arte canendi,
Canens dicta est. silvas et saxa movere
ulcere feras et flumina longa morari
uo volucresque vagas retinere solebat. 340
dum feminea modulatur carmina voce,
at tecto Laurentes Picus in agros,
enas fixurus apros, tergumque premebat
equi laevaue hastilia bina ferebat,
iceam fulvo chlamydem contractus ab auro. 345
rat in silvas et filia Solis easdem,
e novas legeret fecundis collibus herbas,
ne dicta suo Circaea reliquerat arva.
simul ac iuvenem virgultis abdita vidit,
puit. cecidere manu, quas legerat, herbae: 350
naque per totas visa est errare medullas.
imum valido mentem collegit ab aestu,
cuperet, fassura fuit. ne posset adire,
is equi fecit circumfususque satelles.
a” ait “effugies, vento rapiare licebit, 355
odo me novi, si non evanuit omnis
arum virtus, si non mea carmina fallunt.”
, et effigiem nullo cum corpore falsi
t apri, praeterque oculos transcurrere regis
: et in densum trabibus nemus ire videri, 360
ma qua silva est et equo loca pervia non sunt.
mora: continuo praedae petit inscius umbram
s equique celer spumantia terga relinquit,
que sequens vanam silva pedes errat in alta.
pit illa preces et verba precantia dicit 365
osque deos ignoto carmine adorat,
solet et niveae vultum confundere Lunae
trio capiti bibulas subtexere nubes.
quoque cantato densetur carmine caelum,
bulas exalat humus, caecisque vagantur 370
ibus comites, et abest custodia regi.
locum tempusque “per o tua lumina,” dixit
ae mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,
facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris
us et socerum, qui pervidet omnia, Solem 375
e, nec durus Titanida despice Circen.”
at. ille ferox ipsamque precesque relinquit,
quaecumque es,” ait “non sum tuus: altera captum
net, et teneat per longum, comprecor, aevum.

- 380 nec Venere externa socialia foedera laedam,
 dum mihi Ianigenam servabunt fata Canentem.”
 saepe retemptatis precibus Titania frustra
 “non impune feres. neque” ait “reddere Canenti:
 laesaque quid faciat, quid amans, quid femina, disces
 385 [rebus” ait, “sed amans et laesa et femina Circe].”
 tum bis ad occasus, bis se convertit ad ortus:
 ter iuvenem baculo tetigit, tria carmina dixit.
 ille fugit, sed se solito velocius ipse
 currere miratur. pennas in corpore vidit:
 390 seque novam subito Latiis accedere silvis
 indignatus avem, duro fera robora rostro
 figit et iratus longis dat vulnera ramis.
 purpureum chlamydis pennae traxere colorem:
 fibula quod fuerat vestemque momorderat aurum,
 395 pluma fit, et fulvo cervix praecingitur auro:
 nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina, restat.
 interea comites, clamato saepe per agros
 nequiquam Pico nullaque in parte reperto,
 inveniunt Circen — nam iam tenuaverat auras
 400 passaque erat nebulas ventis ac sole recludi —
 criminibusque premunt veris regemque repossunt
 vimque ferunt saevisque parant incessere telis.
 illa nocens spargit virus sucosque veneni,
 et Noctem Noctisque deos Ereboque Chaoque
 405 convocat et longis Hecaten ululatibus orat.
 exilure loco (dictu mirabile) silvae,
 ingemuitque solum, vicinaque palluit arbor,
 sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis,
 et lapides visi mugitus edere raucos
 410 et latrare canes et humus serpentibus atris
 squalere et tenues animae volitare silentium.
 attonitum monstribus vulgus pavet: illa paventis
 ora venenata tetigit mirantia virga.
 cuius ab attactu variarum monstra ferarum
 415 in iuvenes veniunt: nulli sua mansit imago.
 sparserat occiduus Tartessia litora Phoebus, (Canentem)
 et frustra coniunx oculis animoque Canentis
 expectatus erat. famuli populusque per omnes
 discurrunt silvas atque obvia lumina portant.
 420 nec satis est nymphae flere et lacerare capillos
 et dare plangorem: facit haec tamen omnia, seque
 proripit ac Latios errat vesana per agros.
 sex illam noctes, totidem redeuntia solis

lumina viderunt inopem somnique cibique
 per iuga, per valles, qua fors ducebat, euntem. 425
 ultimus aspexit Thybris luctuque viaque
 fessam et iam gelida ponentem corpora ripa.
 illic cum lacrimis ipso modulata dolore
 verba sono tenui maerens fundebat, ut olim
 carmina iam moriens canit exequialia cyncus. 430
 luctibus extremis tenues liquefacta medullas
 tabuit inque leves paulatim evanuit auras.
 fama tamen signata loco est, quem rite Canentem
 nomine de nymphae veteres dixere Camenae.”
 talia multa mihi longum narrata per annum 435
 visaque sunt. resides et desuetudine tardi
 rursus inire fretum, rursus dare vela iubemur.
 ancipitesque vias et iter Titania vastum
 dixerat et saevi restare pericula ponti.
 pertimui, fateor: nactusque hoc litus adhaesi.’ 440
 Finierat Macareus. urnaque Aeneia nutrix
 condita marmorea tumulo breve carmen habebat:
 ‘hic me Caietam notae pietatis alumnus
 ereptam Argolico, quo debuit, igne cremavit.’
 solvitur herboso religatus ab aggere funis, 445
 et procul insidias infamataeque relinquunt
 tecta deae lucosque petunt, ubi nubilus umbra
 in mare cum flava prorumpit Thybris harena;
 Faunigenaeque domo potitur nataque Latini,
 non sine Marte tamen. bellum cum gente feroci 450
 suscipitur, pactaque furit pro coniuge Turnus.
 concurrat Latio Tyrrhenia tota, diuque
 ardua sollicitis victoria quaeritur armis.
 auget uterque suas externo robore vires;
 et multi Rutulos, multi Troiana tumentur 455
 castra. neque Aeneas Euandri ad moenia frustra,
 at Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem
 venerat. ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
 moenia condiderat dotaliaque arva tenebat.
 sed Venulus Turni postquam mandata peregit 460
 auxiliumque petit, vires Aetolius heros
 excusat; nec se aut soceri committere pugnae
 velle sui populos, aut quos e gente suorum
 armet, habere viros. ‘neve haec commenta putetis,
 admonitu quamquam renovetur luctus amarus, 465
 perpetiar memorare tamen. postquam alta cremata est
 Ilios, et Danaas paverunt Pergama flammis,

(*Diomedis
socii.*)

- Naryciusque heros, a Virgine virgine rapta,
 quam meruit poenam solus, digessit in omnes,
 470 spargimur, et ventis inimica per aequora rapti
 fulmina, noctem, imbres, iram caelique marisque
 perpetimur Danaï, cumulumque Capherea cladis.
 neve morer referens tristes ex ordine casus:
 Graecia tum potuit Priamo quoque fienda videri.
 475 me tamen armiferae servatum cura Minervae
 fluctibus eripuit. patriis sed rursus ab agris
 pellor, et antiquo memores de vulnere poenas
 exigit alma Venus; tantosque per alta labores
 aequora sustinui, tantos terrestribus armis,
 480 ut mihi felices sint illi saepe vocati,
 quos communis hiems importunusque Caphareus
 merisit aquis. vellemque horum pars una fuissem!
 ultima iam passi comites belloque fretoque
 deficiunt, finemque rogant erroris. at Acmon
 485 fervidus ingenio, tum vero et cladibus asper,
 "quid superest, quod iam patientia vestra recuset
 ferre, viri?" dixit. "quid habet Cytherea, quod ultra,
 velle puta, faciat? nam dum peiora timentur,
 est locus in vulnus; sors autem ubi pessima rerum,
 490 sub pedibus timor est, securaque summa malorum.
 audiat ipsa, licet; et, quod facit, oderit omnes
 sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
 spernimus: et magno stat magna potentia nobis!"
 talibus irritans Venerem Pleuronius Acmon
 495 instimulat verbis veteremque resuscitat iram.
 dicta placent paucis: numeri maioris amici
 Acmona corripimus. cui respondere volenti
 vox pariter vocisque via est tenuata; comæque
 in plumas abeunt; plumis nova colla teguntur
 500 pectoraque et tergum; maiores brachia pennas
 accipiunt, cubitique leves sinuantur in alas;
 magna pedum digitos pars occupat; oraque cornu
 indurata rigent finemque in acumine ponunt.
 hunc Lycus, hunc Idas et cum Rhexenore Nycteus,
 505 hunc miratur Abas: et dum mirantur, eandem
 accipiunt faciem. numerusque ex agmine maior
 subvolat et remos plausis circumvolat alis.
 si volucrum quae sit subitarum forma, requiris:
 ut non cynorum, sic albis proxima cynis.
 510 vix equidem has sedes et Iapygis arida Dauni
 arva gener teneo minima cum parte meorum.'

Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna
 Peucetiosque sinus Messapiaque arva relinquit.
 in quibus antra videt, quae multa nubila silva
 et levibus cannis latitantia semicaper Pan 515
 nunc tenet: at quodam tenuerunt tempore nymphae.
 Apulus has illa pastor regione fugatas
 terruit et primo subita formidine movit:
 mox, ubi mens rediit et contempserę sequentem,
 ad numerum motis pedibus duxere choreas. 520
 improbat has pastor saltuque imitatus agresti
 addidit obscenis convicia rustica dictis,
 nec prius os tacuit, quam guttura condidit arbor.
 arbor enim est; sucoque licet cognoscere mores.
 quippe notam linguae foliis oleaster amaris 525
 exhibet: asperitas verborum cessit in illa.

Hinc ubi legati rediere, negata ferentes *Aeneae naves.*
 arma Aetola sibi, Rutuli sine viribus illis
 bella instructa gerunt: multumque ab utraque cruoris
 parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus 530
 texta faces; ignesque timent, quibus unda pepercit.
 iamque picem et ceras alimenta que cetera flammae
 Mulciber urebat perque altum ad carbasa malum
 ibat, et incurvae fumabant tigna carinae:
 cum memor has pinus Idaeo vertice caesas 535
 sancta deum genetrix tinnitibus aëra pulsī
 aeris et inflati complevit murmure buxi,
 perque leves domitis invecta leonibus auras
 ‘irrita sacrilega iactas incendia dextra,
 Turne,’ ait. ‘eripiam; nec me patiente cremabit 540
 ignis edax nemorum partes et membra meorum.’
 intonuit dicente dea, tonitrumque secuti
 cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi:
 aëraque et tumidum subitis concursibus aequor
 Astraei turbant et eunt in proelia fratres. 545
 e quibus alma parens unius viribus usa,
 stuppea praeerupit Phrygiae retinacula classis
 fertque rates pronas medioque sub aequore mergit.
 robore mollito lignoque in corpora verso,
 in capitum facies puppes mutantur aduncae, 550
 in digitos abeunt et crura natantia remi,
 quodque prius fuerat, latus est. mediisque carina
 subdita navigiis spinae mutatur in usum;
 lina comae molles, antennae bracchia fiunt;
 caerulus, ut fuerat, color est. quasque ante timebant, 555

- illas virgineis exercent lusibus undas
 Naides aequoreae, durisque in montibus ortae
 molle fretum celebrant, nec eas sua tangit origo.
 non tamen oblitae, quam multa pericula saevo
 560 pertulerint pelago, iactatis saepe carinis
 supposuere manus, nisi si qua vehebat Achivos.
 cladis adhuc Phrygiae memores odere Pelasgos;
 Neritiaeque ratis viderunt fragmina laetis
 vultibus, et laetis videre rigescere puppem
 565 vultibus Alcinoi saxumque increscere ligno.
 Spes erat, in nymphas animata classe marinas (*Ardea*)
 posse metu monstri Rutulum desistere bello.
 perstat. habetque deos pars utraque; quodque deorum est
 instar, habent animos. nec iam dotalia regna
 570 nec sceptrum soceri nec te, Lavinia virgo,
 sed vicisse petunt, deponendique pudore
 bella gerunt. tandemque Venus victricia nati
 arma videt, Turnusque cadit; cadit Ardea, Turno
 sospite dicta potens. quam postquam Dardanus ignis
 575 abstulit, et tepida latuerunt tecta favilla,
 congerie e media tum primum cognita praepes
 subvolat et cineres plausis everberat alis.
 et sonus et macies et pallor et omnia, captam
 quae deceant urbem, nomen quoque mansit in illa
 580 urbis: et ipsa suis deplangitur Ardea pennis.
 Iamque deos omnes ipsamque Aeneia virtus *Aeneas In-*
 Iunonem veteres finire coegerat iras: *diges.*
 cum, bene fundatis opibus crescentis Iuli,
 tempestivus erat caelo Cythereius heros.
 585 ambieratque Venus superos, colloque parentis
 circumfusa sui 'numquam mihi' dixerat 'ullo
 tempore dure pater, nunc sis mitissimus, opto,
 Aeneaeque meo, qui te de sanguine nostro
 fecit avum, quamvis parvum des, optime, numen,
 590 dum modo des aliquod. satis est inamabile regnum
 aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes,
 assensere dei. nec coniunx regia vultus
 immotos tenuit, placatoque adnuat ore.
 tum pater 'estis' ait 'caelesti munere digni,
 595 quaeque petis, pro quoque petis. cape, nata, quod optas.'
 fatus erat. gaudet gratesque agit illa parenti,
 perque leves auras iunctis invecta columbis
 litus adit Laurens, ubi tectus harundine serpit
 in freta flumineis vicina Numicius undis.

hunc iubet Aeneae quaecumque obnoxia morti abluere et tacito deferre sub aequora cursu. corniger exequitur Veneris mandata, suisque, quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat et respergit aquis. pars optima restitit illi. lustratum genetrix divino corpus odore	600 605
unxit et ambrosia cum dulci nectare mixta contigit os fecitque deum. quem turba Quirini nuncupat Indigetem temploque arisque recepit. Inde sub Ascanii dicione binominis Alba resque Latina fuit. succedit Silvius illi:	<i>Pomona et Vertumnus.</i> 611
quo satus antiquo tenuit repetita Latinus nomina cum scepro. clarus subit Alba Latinum. Aepytus ex illo est. post hunc Capetusque Capysque, sed Capys ante, fuit. regnum Tiberinus ab illis cepit, et in Tusci demersus fluminis undis	615
nomina fecit aquae. de quo Remulusque feroxque Acrota sunt geniti. Remulus maturior annis fulmineo perit, imitator fulminis, ictu. fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti tradit Aventino. qui, quo regnarat, eodem	620
monte iacet positus tribuitque vocabula monti. iamque Palatinae summam Proca gentis habebat. rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas inter Hamadryadas coluit sollertius hortos, nec fuit arborei studiosior altera fetus:	625
unde tenet nomen. non silvas illa nec amnes, rus amat et ramos felicia poma ferentes. nec iaculo gravis est, sed adunca dextera falce, qua modo luxuriam premit et spatiantia passim bracchia compescit, fisso modo cortice virgam	630
inserit et sucos alieno praestat alumno. nec sentire sitim patitur bibulaeque recurvas radicis fibras labentibus irrigat undis. hic amor, hoc studium; Veneris quoque nulla cupido est. vim tamen agrestum metuens pomaria claudit	635
intus, et accessus prohibet refugitque viriles. quid non et Satyri, saltatibus apta iuventus, fecere et pinu praecincti cornua Panes Silvanusque, suis semper iuvenilior annis, quique deus fures vel falce vel inguine terret, ut poterentur ea? sed enim superabat amando hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis. o quotiens habitu duri messoris aristas	640

- corbe tulit, verique fuit messoris imago!
 645 tempora saepe gerens faeno religata recenti
 desectum poterat gramen versasse videri.
 saepe manu stimulos rigida portabat, ut illum
 iurares fessos modo disiunxisse iuencos.
 falce data frondator erat vitisque putator;
 650 induerat scalas: lecturum poma putares.
 miles erat gladio, piscator harundine sumpta.
 denique per multas aditum sibi saepe figuras
 repperit, ut caperet spectatae gaudia formae.
 ille etiam picta redimitus tempora mitra,
 655 innitens baculo, positus per tempora canis,
 assimulavit anum cultosque intravit in hortos
 pomaque mirata est 'tanto'que 'potentior!' inquit
 paucaque laudatae dedit oscula, qualia numquam
 vera dedisset anus, glaebaque incurva resedit,
 660 suspiciens pandos autumnii pondere ramos.
 ulmus erat contra speciosa nitentibus uvis;
 quam socia postquam pariter cum vite probavit,
 'at si staret' ait 'caelebs sine palmitum truncus,
 nil praeter frondes, quare peteretur, haberet.
 665 haec quoque, quae iuncta est, vitis requiescit in illa:
 si non nupta foret, terrae acclinata iaceret.
 tu tamen exemplo non tangeris arboris huius
 concubitusque fugis nec te coniungere curas.
 atque utinam velles! Helene non pluribus esset
 670 sollicitata procis, nec quae Lapitheia movit
 proelia, nec coniunx nimium tardantis Ulixis.
 nunc quoque, cum fugias averserisque petentes,
 mille viri cupiunt et semideique deique
 et quaecumque tenent Albanos numina montes.
 675 sed tu si sapiens, si te bene iungere anumque
 hanc audire voles, quae te plus omnibus illis,
 plus quam credis, amo, vulgares reice taedas,
 Vertumnumque tori socium tibi selige: pro quo
 me quoque pignus habe. neque enim sibi notior ille est,
 680 quam mihi. nec passim toto vagus errat in orbe, —
 haec loca sola colit — nec uti pars magna procorum,
 quas modo vidit, amat. tu primus et ultimus illi
 ardor eris, solique suos tibi devovet annos.
 adde, quod est iuvenis, quod naturale decoris
 685 munus habet formasque apte fingetur in omnes,
 et quod erit iussus, iubeas licet omnia, fiet.
 quid, quod amatis idem? quod, quae tibi poma coluntur,

primus habet laetaque tenet tua munera dextra?
 sed neque iam fetus desiderat arbore demptos,
 nec, quas hortus alit, cum sucis mitibus herbas, 690
 nec quicquam, nisi te. miserere ardentis, et ipsum,
 quod petit, ore meo praesentem crede precari:
 ultoresque deos et pectora dura perosam
 Idalien memoremque time Rhamnusidis iram.
 quoque magis timeas (etenim mihi multa vetustas 695
 scire dedit), referam tota notissima Cypro
 facta, quibus flecti facile et mitescere possis.
 Viderat a veteris generosam sanguine Teucri (Anaxarete.)
 Iphis Anaxareten, humili de stirpe creatus:
 viderat et totis perceperat ossibus aestum. 700
 luctatusque diu, postquam ratione furem
 vincere non potuit, supplex ad limina venit:
 et modo nutrici miserum confessus amorem,
 ne sibi dura foret, per spes oravit alumnae:
 [et modo de multis blanditus cuique ministris 705
 sollicita petiit propensum voce favorem:
 saepe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:]
 interdum madidas lacrimarum rore coronas
 postibus intendit, posuitque in limine duro
 molle latus tristisque serae convicia fecit. 710
 saevior illa freto surgente cadentibus Haedis,
 durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,
 et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
 spernit et irridet. factisque immitibus addit
 verba superba ferox et spe quoque fraudat amantem. 715
 non tulit impatiens longi tormenta doloris
 Iphis et ante fores haec verba novissima dixit:
 "vincis, Anaxarete, neque erunt tibi taedia tandem
 ulla ferenda mei. laetos molire triumphos
 et Paeana voca nitidaque incingere lauru: 720
 vincis enim, moriorque libens. age, ferrea, gaude!
 certe aliquid laudare mei cogeris amoris,
 quo tibi sim gratus, meritumque fatebere nostrum.
 non tamen ante tui curam cessisse memento,
 quam vitam; geminaque simul mihi luce carendum. 725
 nec tibi fama mei ventura est nuntia leti:
 ipse ego, ne dubites, adero praesensque videbor,
 corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 si tamen, o superi, mortalia facta videtis,
 este mei memores — nihil ultra lingua precari 730
 sustinet — et longo facite ut narremur in aevo,

- et, quae dempsistis vitae, date tempora famae.”
dixit. et ad postes ornatos saepe coronis
umentes oculos et pallida bracchia tollens,
735 cum foribus laquei religaret vincula summis,
“haec tibi sarta placent, crudelis et impia?” dixit
inseruitque caput, sed tum quoque versus ad illam,
atque — onus infelix — elisa fauce pependit.
icta pedum motu [trepidantem et multa timentem
740 visa dedisse sonum] est adaperataque ianua factum
prodidit. exclamant famuli, frustra que levatum —
nam pater occiderat — referunt ad limina matris.
accipit illa sinu, complexaque frigida nati
membra sui, postquam miserorum verba parentum
745 edidit et matrum miserarum facta peregit,
funera ducebat mediam lacrimosa per urbem
luridaque arsuro portabat membra feretro.
forte viae vicina domus, qua flebilis ibat
pompa, fuit, duraeque sonus plangoris ad aures
750 venit Anaxaretis, quam iam deus ultor agebat.
mota tamen “videamus” ait “miserabile funus,”
et patulis iniit tectum sublime fenestris.
vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin:
deriguere oculi, calidusque e corpore sanguis
755 inducto pallore fugit; conataque retro
ferre pedes haesit: conata avertere vultus
hoc quoque non potuit. paulatimque occupat artus,
quod fuit in duro iam pridem pectore, saxum.
neve ea ficta putes, dominae sub imagine signum
760 servat adhuc Salamis; Veneris quoque nomine templum
Prospicientis habet. quorum memor, o mea, lentos
pone, precor, fastus et amanti iungere, nympha.
sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
poma, nec excutiant rapidi florentia venti.’
765 Haec ubi nequiquam forma deus aptus anili
edidit, in iuvenem rediit et anilia demit
instrumenta sibi talisque apparuit illi,
qualis ubi oppositas nitidissima solis imago
evicit nubes nulla que obstante reluxit.
770 vimque parat: sed vi non est opus, inque figura
capta dei nympe est et mutua vulnera sensit.
Proximus Ausonias iniusti miles Amuli
rex it opes: Numitorque senex amissa nepotum
munere regna capit: festisque Palilibus urbis
775 moenia conduntur. Tatiusque patresque Sabini

Romulus.

bella gerunt: arcisque via Tarpeia reclusa
 dignam animam poena congestis exiit armis.
 inde sati Curibus tacitorum more luporum
 ore premunt voces et corpora victa sopore
 invadunt portasque petunt, quas obice firmo 780
 clauserat Iliades. unam tamen ipsa reclusit
 nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
 sola Venus portae cecidisse repagula sensit:
 et clausura fuit, nisi quod rescindere numquam
 dis licet acta deum. Iano loca iuncta tenebant 785
 Naides Ausoniae gelido rorantia fonte:
 has rogat auxilium. nec nymphae iusta petentem
 sustinuere deam, venasque et flumina fontis
 elicuere sui. nondum tamen invia Iani
 ora patentis erant, neque iter praecloserat unda. 790
 lurida supponunt fecundo sulphura fonti
 incenduntque cavas fumante bitumine venas.
 viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
 fontis; et Alpino modo quae certare rigori
 audebatis aquae, non ceditis ignibus ipsis. 795
 flammifera gemini fumant aspergine postes;
 portaque, nequiquam rigidis promissa Sabinis,
 fonte fuit praestructa novo, dum Martius arma
 indueret miles. quae postquam Romulus ultro
 obtulit, et strata est tellus Romana Sabinis 800
 corporibus strata estque suis, generique cruorem
 sanguine cum soceri permiscuit impius ensis:
 pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
 decertare placet, Tatiumque accedere regno. —
 occiderat Tatius, populisque aequata duobus, 805
 Romule, iura dabas. posita cum casside Mavors
 talibus adfatur divumque hominumque parentem:
 ‘tempus adest, genitor, quoniam fundamine magno
 res Romana valet nec praeside pendet ab uno,
 praemia, quae promissa mihi dignoque nepoti, 810
 solvere, et ablatum terris imponere caelo.
 tu mihi concilio quondam praesente deorum
 (nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
 “unus erit, quem tu tolles in caerula caeli”
 dixisti: rata sit verborum summa tuorum.’ 815
 adnuuit omnipotens, et nubibus aëra caecis
 occuluit tonitruque et fulgure terruit urbem.
 quae sibi promissae sensit rata signa rapinae,
 innixusque hastae pressos temone cruento

- 820 impavidus conscendit equos Gradivus et ictu
 verberis increpuit, pronusque per aëra lapsus
 constitit in summo nemorosi colle Palati:
 reddentemque suo tum regia iura Quiriti
 abstulit Iliaden. corpus mortale per auras
 825 dilapsum tenues, ceu lata plumbea funda
 missa solet medio glans intabescere caelo.
 pulchra subit facies et pulvinaribus altis
 dignior, et qualis trabeati forma Quirini est.
 Flebat ut amissum coniunx. cum regia Iuno *Hersilia.*
 830 Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
 imperat et vacuae sua sic mandata referre:
 'o et de Latia, o et de gente Sabina
 praecipuum, matrona, decus, dignissima tanti
 ante fuisse viri, coniunx nunc esse Quirini,
 835 siste tuos fletus et, si tibi cura videndi
 coniugis est, duce me lucum pete, colle Quirini
 qui viret et templum Romani regis obumbrat.'
 paret et in terram pictos delapsa per arcus
 Hersiliam iussis compellat vocibus Iris.
 840 illa verecundo vix tollens lumina vultu
 'o dea (namque mihi nec quae sis dicere promptum est,
 et liquet esse deam), duc, o duc' inquit 'et offer
 coniugis ora mihi. quae si modo posse videre
 fata semel dederint, caelum accepisse videbor.'
 845 nec mora, Romuleos cum virgine Thaumantea
 ingreditur colles. ibi sidus ab aethere lapsum
 decidit in terras, a cuius lumine flagrans
 Hersilia aetherias cum sidere cessit in auras.
 hanc manibus notis Romanae conditor urbis
 850 excipit et priscum pariter cum corpore nomen
 mutat Horamque vocat, quae nunc dea iuncta Quirino est.

13 247
 11097

LIBER QUINTUS DECIMUS.

- Quaeritur interea, quis tantae pondera molis *Numa.*
 sustineat tantoque queat succedere regi.
 destinat imperio clarum praenuntia veri
 fama Numam. non ille satis cognosse Sabinae
 5 gentis habet ritus: animo maiora capaci
 concipit et, quae sit rerum natura, requirit.
 huius amor curae, patria Curibusque relictis,
 fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.

Graia quis Italicis auctor posuisset in oris
 moenia, quaerenti sic e senioribus unus 10
 rettulit indigenis, veteris non inscius aevi:
 ‘dives ab Oceano bobus Iove natus Hiberis
 litora felici tenuisse Lacinia cursu
 fertur, et armento teneras errante per herbas
 ipse domum magni nec inhospita tecta Crotonis 15
 intrasse et requie longum relevasse laborem,
 atque ita discedens “aevo” dixisse “nepotum
 hic locus urbis erit.” promissaque vera fuerunt.
 nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
 Myscelus, illius dis acceptissimus aevi. *Myscelus.*
 hunc super incumbens pressum gravitate soporis 20
 claviger alloquitur: “patrias, age, desere sedes
 et pete diversi lapidosas Aesaris undas!”
 et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur.
 post ea discedens pariter somnusque deusque, 25
 surgit Alemonides tacitaque recentia mente
 visa refert, pugnatque diu sententia secum.
 numen abire iubet: prohibent discedere leges,
 poenaeque mors posita est patriam mutare volenti.
 candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol, 30
 et caput extulerat densissima sidereum Nox:
 visus adesse idem deus est eademque monere
 et, nisi paruerit, plura ac graviora minari.
 extimuit; patriumque simul transferre parabat
 in sedes penetrare novas. fit murmur in urbe, 35
 spretarumque agitur legum reus. utque peracta est
 causa prior, crimenque patens sine teste probatum,
 squalidus ad superos tollens reus ora manusque
 “o cui ius caeli bis sex fecere labores,
 fer precor” inquit “opem: nam tu mihi criminis auctor.” 40
 mos erat antiquus, niveis atrisque lapillis
 his damnare reos, illis absolvere culpa.
 tunc quoque sic lata est sententia tristis; et omnis
 calculus immitem demittitur ater in urnam.
 quae simul effudit numerandos versa lapillos, 45
 omnibus e nigro color est mutatus in album,
 candidaque Herculeo sententia numine facta
 solvit Alemoniden. grates agit ille parenti
 Amphitryoniadae ventisque faventibus aequor
 navigat Ionium Sallentinumque Neretum 50
 praeterit et Sybarin Lacedaemoniumque Tarentum
 Thurinosque sinus Crimisenque et Iapygis arva,

- vixque pererratis, quae spectant litora, terris,
 invenit Aesarei fatalia fluminis ora
- 55 nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
 ossa tegebat humus; iussaque ibi moenia terra
 condidit et nomen tumulati traxit in urbem.
 talia constabat certa primordia fama
 esse loci positaeque Italis in finibus urbis.
- 60 Vir fuit hic, ortu Samius. sed fugerat una *Pythagora*
 et Samon et dominos, odioque tyrannidis exul
 sponte erat. isque, licet caeli regione remotos,
 mente deos adiit et, quae natura negabat
 visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
- 65 cumque animo et vigili perspexerat omnia cura,
 in medium discenda dabat, coetusque silentum
 dictaque mirantum magni primordia mundi
 et rerum causas et, quid natura, docebat:
 quid deus, unde nives, quae fulminis esset origo,
- 70 Iuppiter an venti discussa nube tonarent,
 quid quateret terras, qua sidera lege mearent,
 et quodcumque latet. primusque animalia mensis
 arguit imponi; primus quoque talibus ora
 docta quidem solvit, sed non et credita, verbis:
- 75 'parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
 corpora! sunt fruges, sunt deducunt ramos
 pondere poma suo, tumidaeque in vitibus uvae;
 sunt herbae dulces, sunt quae mitescere flamma
 mollirique queant. nec vobis lacteus umor
- 80 eripitur nec mella thymi redolentia florem.
 prodiga divitias alimenta que mitia tellus
 suggerit atque epulas sine caede et sanguine praebet.
 carne ferae sedant ieiunia: nec tamen omnes.
 quippe equus et pecudes armentaque gramine vivunt:
- 85 at quibus ingenium est inmansuetumque ferumque,
 Armeniae tigres iracundique leones
 cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine gaudent.
 heu quantum scelus est, in viscera viscera condi,
 congestoque avidum pinguescere corpore corpus,
- 90 alteriusque animantem animantis vivere letol
 scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 terra creat, nil te nisi tristia mandere saevo
 vulnera dente iuvat ritusque referre Cyclopum?
 nec, nisi perdideris alium, placare voracis
- 95 et male morati poteris ieiunia ventris?
 at vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,

fetibus arboreis et, quas humus educat, herbis
 fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
 tunc et aves tutae movere per aëra pennas, 100
 et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
 nec sua credulitas pisces suspenderat hamo:
 cuncta sine insidiis nullamque timentia fraudem
 plenaque pacis erant. postquam non utilis auctor
 victibus invidit, quisquis fuit ille, ferinis,
 corporeasque dapes avidam demersit in alvum, 105
 fecit iter sceleri. primoque e caede ferarum
 incaluisse putes maculatum sanguine ferrum:
 idque satis fuerat, nostrumque petentia letum
 corpora missa neci salva pietate fatemur.
 sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt. 110
 longius inde nefas abiit, et prima putatur
 hostia sus meruisse mori, quia semina pando
 eruerat rostro spemque interceperat anni;
 vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
 dicitur ultoris: nocuit sua culpa duobus. 115
 quid meruistis, oves, placidum pecus inque tuendos
 natum homines, pleno quae fertis in ubere nectar,
 mollia quae nobis vestras velamina lanas
 praebetis vitaque magis quam morte iuvatis?
 quid meruere boves, animal sine fraude dolisque, 120
 innocuum, simplex, natum tolerare labores?
 immemor est aequi nec frugum munere dignus,
 qui potuit curvi dempto modo pondere aratri
 ruricolam mactare suum, qui trita labore
 illa, quibus totiens durum renovaverat arvum, 125
 tot dederat messes, percussit colla securi.
 nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
 inscripsere deos sceleri, numenque supernum
 caede laboriferi credunt gaudere iuvenci.
 victima labe carens et praestantissima forma 130
 (nam placuisse nocet) vittis insignis et auro
 sistitur ante aras auditque ignara precantem
 imponique suae videt inter cornua fronti,
 ■ quas coluit, fruges, percussaque sanguine cultros
 inficit in liquida praevisos forsitan unda. 135
 protinus ereptas viventi pectore fibras
 inspiciunt mentesque deum scrutantur — et illis
 (unde fames homini vetitorum tanta ciborum est?)
 audetis vesci, genus o mortale? quod, oro,
 ne facite, et monitis animos advertite nostris: 140

- cumque boum dabitis caesorum membra palato,
 mandere vos vestros scite et sentite colonos.
 et quoniam deus ora movet, sequar ora moventem
 rite deum, Delphosque meos ipsumque recludam
 145 aethera et augustae reserabo oracula mentis.
 magna nec ingeniis investigata priorum,
 quaeque diu latere, canam. iuvat ire per alta
 astra; iuvat, terris et inertis sede relicta,
 nube vehi validique umeris insistere Atlantis:
 150 palantesque homines passim ac rationis egentes
 despectare procul, trepidosque obitumque timentes
 sic exhortari seriemque evolvere fati.
 O genus attonitum gelidae formidine mortis!
 quid Styga, quid tenebras et nomina vana timetis,
 155 materiem vatam, falsique pericula mundi?
 corpora sive rogi flamma, seu tabe vetustas
 abstulerit, mala posse pati non ulla putetis.
 morte carent animae, semperque priore relicta
 sede novis domibus vivunt habitantque receptae.
 160 ipse ego (nam memini) Troiani tempore belli
 Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam
 haesit in adverso gravis hasta minoris Atridae.
 cognovi clipeum, laevae gestamina nostrae,
 nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
 165 omnia mutantur, nihil interit. errat et illinc
 huc venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
 spiritus, eque feris humana in corpora transit,
 inque feras noster, nec tempore deperit ullo.
 utque novis facilis signatur cera figuris,
 170 nec manet ut fuerat, nec formam servat eandem,
 sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
 esse, sed in varias doceo migrare figuras.
 ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,
 parcite, vaticinor, cognatas caede nefanda
 175 exturbare animas; nec sanguine sanguis alatur.
 et quoniam magno feror aequore plenaque ventis
 vela dedi: nihil est toto, quod perstet, in orbe.
 cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.
 ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu
 180 non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
 nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
 urgeturque eadem veniente urgetque priorem:
 tempora sic fugiunt pariter pariterque sequuntur
 et nova sunt semper. nam quod fuit ante, relictum est,

fitque, quod haud fuerat, momentaque cuncta novantur. 185
 cernis et emensas in lucem tendere noctes,
 et iubar hoc nitidum nigrae succedere nocti.
 nec color est idem caelo, cum lassa quiete
 cuncta iacent media, cumque albo Lucifer exit
 clarus equo; rursusque alius, cum praevia lucis 190
 tradendum Phoebō Pallantias inficit orbem.
 ipse dei clipeus terra cum tollitur ima,
 mane rubet, terraque, rubet, cum conditur ima:
 eandidus in summo est, melior natura quod illic
 aetheris est terraeque procul contagia fugit. 195
 nec par aut eadem nocturnae forma Dianae
 esse potest umquam. semperque hodierna sequente,
 si crescit, minor est, maior, si contrahit orbem.
 quid? non in species succedere quattuor annum
 aspicias, aetatis peragentem imitamina nostrae? 200
 nam tener ac lactens puerique simillimus aevo
 vere novo est: tunc herba recens et roboris expers
 turget et insolida est et spe delectat agrestes;
 omnia tunc florent, florumque coloribus almus
 ludit ager, neque adhuc virtus in frondibus ulla est. 205
 transit in aestatem post ver robustior annus,
 fitque valens iuvenis: neque enim robustior aetas
 ulla nec uberior nec, quae magis ardeat, ulla est.
 excipit autumnus posito fervore iuventae
 maturus mitisque inter iuvenemque senemque, 210
 temperie mediū, sparsus quoque tempora canis.
 inde senilis hiems tremulo venit horrida passu,
 aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos.
 nostra quoque ipsorum semper requieque sine ulla
 corpora vertuntur: nec quod fuimusve sumusve, 215
 cras erimus. fuit illa dies, qua semina tantum
 spesque hominum primae matris latitavimus alvo.
 artifices natura manus admovit, et angi
 corpora visceribus distentae condita matris
 noluit eque domo vacuas emisit in auras. 220
 editus in lucem iacuit sine viribus infans:
 mox quadrupes ritumque tulit sua membra ferarum:
 paulatimque tremens et nondum poplite firmo
 constitit, adiutis aliquo conamine nervis.
 inde valens veloxque fuit, spatiumque iuventae 225
 transit, et emeritis mediū quoque temporis annis
 labitur occiduae per iter declive senectae.
 subruit haec aevi demoliturque prioris

- robora. fletque Milon senior, cum spectat inanes
 230 illos, qui fuerant solidorum mole tororum
 Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
 flet quoque, ut in speculo rugas aspexit aniles,
 Tyndaris et secum, cur sit bis rapta, requirit.
 tempus edax rerum, tuque, invidiosa vetustas,
 235 omnia destruitis, vitiataque dentibus aevi
 paulatim lenta consumitis omnia morte.
 Haec quoque non perstant, quae nos elementa vocamus;
 quasque vices peragant, — animos adhibete! — docebo.
 quattuor aeternus genitalia corpora mundus
 240 continet. ex illis duo sunt onerosa suoque
 pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:
 et totidem gravitate carent nulloque prementur
 alta petunt, aër atque aëre purior ignis.
 quae quamquam spatio distent, tamen omnia fiunt
 245 ex ipsis et in ipsa cadunt: resolutaque tellus
 in liquidas rarescit aquas, tenuatus in auras
 aëraque umor abit; dempto quoque pondere rursus
 in superos aër tenuissimus emicat ignes.
 inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
 250 ignis enim deorsum spissatus in aëra transit,
 hinc in aquas, tellus glomerata cogitur unda.
 nec species sua cuique manet; rerumque novatrix
 ex aliis alias reparat natura figuras.
 nec perit in toto quicquam, mihi credite, mundo,
 255 sed variat faciemque novat. nascique vocatur
 incipere esse aliud, quam quod fuit ante: morique,
 desinere illud idem. cum sint huc forsitan illa,
 haec translata illuc, summa tamen omnia constant.
 nil equidem durare diu sub imagine eadem
 260 crediderim. sic ad ferrum venistis ab auro,
 saecula; sic totiens versa est fortuna locorum.
 vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
 esse fretum. vidi factas ex aequore terras;
 et procul a pelago conchae iacuere marinae,
 265 et vetus inventa est in montibus ancora summis:
 quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
 fecit: et eluvie mons est deductus in aequor:
 eque paludosa siccis humus aret harenis:
 quacque sitim tulerant, stagnata paludibus ument.
 270 hic fontes natura novos emisit, at illic
 clausit; et aut imi commota tremoribus orbis
 flumina prosiliunt aut exsiccata residunt.

sic ubi terrenó Lycus est epotus hiatu,
 existit procul hinc alioque renascitur ore.
 sic modo combibitur, tecto modo gurgite lapsus 275
 redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.
 et Mysum capitisque sui ripaeque prioris
 paenituisse ferunt, alia nunc ire, Caicum.
 nec non Sicanias volvens Amenanus harenas
 nunc fluit, interdum suppressis fontibus aret. 280
 ante bibebatur, nunc quas contingere nolis,
 fundit Anigrus aquas, postquam (nisi vatibus omnis
 eripienda fides) illic lavere Bimembres
 vulnera, clavigeri quae fecerat Herculis arcus.
 quid? non et Scythicis Hypanis de montibus ortus, 285
 qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
 fluctibus ambitae fuerant Antissa Pharosque
 et Phoenissa Tyros: quarum nunc insula nulla est.
 Leucada continuam veteres habuere coloni:
 nunc freta circuëunt. Zancle quoque iuncta fuisse 290
 dicitur Italiae, donec confinia pontus
 abstulit et media tellurem reppulit unda.
 si quaeras Helicen et Burin, Achaidas urbes,
 invenies sub aquis; et adhuc ostendere nautae
 inclinata solent cum moenibus oppida mersis. 295
 est prope Pittheam tumulus Troezena, sine ullis
 arduus arboribus, quondam planissima campi
 area, nunc tumulus. nam — res horrenda relatu —
 vis fera ventorum caecis inclusa cavernis,
 expirare aliqua cupiens, luctataque frustra 300
 liberiore frui caelo, cum carcere rima
 nulla foret toto nec pervia flatibus esset,
 extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris
 tendere vesicam solet aut derepta bicorni 305
 terga capro. tumor ille loci permansit, et alti
 collis habet speciem longoque induruit aevo.
 plurima cum subeant audita aut cognita nobis,
 pauca super referam. quid? non et lympa figuras
 datque capitque noyas? medio tua, corniger Hammon, 310
 unda die gelida est, ortuque obituque calescit.
 admotis Athamanes aquis accendere lignum
 narrantur, minimos cum luna recessit in orbes.
 flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
 viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
 Crathis et hinc Sybaris nostris conterminus oris 315
 electro similes faciunt auroque capillos.

- quodque magis mirum est, sunt, qui non corpora tantum,
verum animos etiam valeant mutare, liquores.
cui non audita est obscenae Salmacis undae
- 320 Aethiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit,
aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.
Clitorio quicumque sitim de fonte levavit,
vina fugit gaudetque meris abstemius undis:
seu vis est in aqua calido contraria vino,
- 325 sive, quod indigenae memorant, Amythaone natus,
Proetidas attonitas postquam per carmen et herbas
eripuit furiis, purgamina mentis in illas
misit aquas, odiumque meri permansit in undis.
huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis,
- 330 quem quicumque parum moderato guttore traxit,
haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.
est lacus Arcadiae (Pheneon dixere priores)
ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto;
nocte nocent potae: sine noxa luce bibuntur.
- 335 sic alias aliasque lacus et flumina vires
concipiunt. tempusque fuit, quo navit in undis:
nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argo
undarum sparsas Symplegadas elisarum,
quae nunc immotae perstant ventisque resistunt.
- 340 nec quae sulphureis ardet fornacibus, Aetna
igneae semper erit: neque enim fuit ignea semper.
nam sive est animal tellus et vivit habetque
spiramenta locis flammam exalantia multis:
spirandi mutare vias, quotiensque movetur,
- 345 has finire potest, illas aperire cavernas;
sive leves imis venti cohibentur in antris,
saxaque cum saxis et habentem semina flammae
materiam iactant, ea concipit ictibus ignem:
antra relinquentur sedatis frigida ventis;
- 350 sive bitumineae rapiunt incendia vires,
luteave exiguis ardescunt sulphura fumis:
nempe ubi terra cibos alimentaue pingua flammae
non dabit absumptis per longum viribus aevum,
naturaeque suum nutrimentum deerit edaci,
- 355 non feret illa famem desertaue deseret ignis.
esse viros fama est in Hyperborea Pallene,
qui soleant levibus velari corpora plumis,
cum Tritoniacam novies subiere paludem.
haud equidem credo: sparsae quoque membra venenis
- 360 exercere artes Scythides memorantur easdem.

si qua fides rebus tamen est addenda probatis,
 nonne vides, quaecumque mora fluidove calore
 corpora tabuerint, in parva animalia verti?
 i quoque, delectos mactatos obrue tauros: —
 cognita res usu — de putri viscere passim 365
 florilegae nascuntur apes, quae more parentum
 rura colunt operique favent in spemque laborant.
 pressus humo bellator equus crabronis origo est.
 concava litoreo si demas bracchia cancro,
 cetera supponas terrae, de parte sepulta 370
 scorpius exhibit caudaque minabitur unca.
 quaeque solent canis frondes intexere filis
 agrestes tineae — res observata colonis —
 ferali mutant cum papilione figuram.
 semina limus habet virides generantia ranas 375
 et generat truncas pedibus, mox apta natando
 crura dat, utque eadem sint longis saltibus apta,
 posterior superat partes mensura priores.
 nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
 sed male viva caro est: lambendo mater in artus 380
 fingit et in formam, quantam capit ipsa, reducit.
 nonne vides, quos cera tegit sexangula fetus
 melliferarum apium, sine membris corpora nasci
 et serosque pedes serasque assumere pennas?
 Iunonis volucrum, quae cauda sidera portat, 385
 armigerumque Iovis Cythereiadasque columbas
 et genus omne avium mediis e partibus ovi,
 ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?
 sunt qui, cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
 mutari credant humanas angue medullas. 390
 haec tamen ex aliis generis primordia ducunt;
 una est, quae reparat seque ipsa reseminet, ales:
 Assyrii phoenica vocant. nec fruge neque herbis,
 sed turis lacrimis et suco vivit amomi.
 haec ubi quinque suae complevit saecula vitae, 395
 ilicis in ramis tremulaeve cacumine palmae
 unguibus et puro nidum sibi construit ore.
 quo simul ac casias et nardi lenis aristas
 quassaque cum fulva substravit cinnama murra,
 se super imponit finitque in odoribus aevum. 400
 inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
 corpore de patrio parvum phoenica renasci.
 cum dedit huic aetas vires, onerique ferendo est,
 ponderibus nidi ramos levat arboris altae

- 405 fertque pius cunasque suas patriumque sepulcrum,
perque leves auras Hyperionis urbe potitus
ante fores sacras Hyperionis aede reponit.
si tamen est aliquid mirae novitatis in istis,
alternare vices et, quae modo femina tergo
- 410 passa marem est, nunc esse marem miremur hyaenam.
id quoque, quod ventis animal nutritur et aura,
protinus assimilatur, tetigit quoscumque colores.
victa racemifero lyncas dedit India Baccho,
e quibus, ut memorant, quidquid vesica remisit,
- 415 vertitur in lapides et congelat aëre tacto.
sic et curalium, quo primum contigit auras
tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
desinet ante dies, et in alto Phoebus anhelos
aequore tinguet equos, quam consequar omnia verbis
- 420 in species translata novas. sic omnia verti
cernimus, atque illas assumere robora gentes,
concidere has. sic magna fuit censuque virisque
perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas
- 425 et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
clara fuit Sparte, magnae viguere Mycenae:
[nec non et Cecropis nec non Amphionis arces]
vile solum Sparte est, altae cecidere Mycenae.
[Oedipodioniae quid sunt, nisi nomina, Thebae?
430 quid Pandioniae restant, nisi nomen, Athenae?]
nunc quoque Dardanium fama est consurgere Romam,
Appenninigenae quae proxima Thybridis undis
mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
haec igitur formam crescendo mutat et olim
- 435 immensi caput orbis erit. sic dicere vates
faticinasque ferunt sortes; quantumque recordor,
dixerat Aeneae, cum res Troiana labaret,
Priamides Helenus flenti dubioque salutis:
“nate dea, si nota satis praesagia nostrae
- 440 mentis habes, non tota cadet te sospite Troia.
flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis et una
Pergama rapta feres, donec Troiaeque tibi que
externum patrio contingat amicus arvum.
urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
- 445 quanta nec est nec erit nec visa prioribus annis.
hanc alii proceres per saecula longa potentem,
sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
efficiet. quo cum tellus erit usa, fruentur

aetheriae sedes, caelumque erit exitus illi.”
 haec Helenum cecinisse penatigero Aeneae 450
 mente memor refero, cognataque moenia laetor
 crescere et utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
 ne tamen oblitis ad metam tendere longe
 expatiemur equis: caelum et quodcumque sub illo est,
 immutat formas, tellusque et quicquid in illa est. 455
 nos quoque, pars mundi, quoniam non corpora solum,
 verum etiam volucres animae sumus, inque ferinas
 possumus ire domos pecudumque in corpora condi.
 corpora, quae possunt animas habuisse parentum
 aut fratrum aut aliquo iunctorum foedere nobis 460
 aut hominum certe, tuta esse et honesta sinamus
 neve Thyesteis cumulemus viscera mensis.
 quam male consuescit, quam se parat ille cruori
 impius humano, vituli qui guttura cultro
 rumpit et immotas praebet mugitibus aures: 465
 aut qui vagitus similes puerilibus haedum
 edentem iugulare potest: aut alite vesci,
 cui dedit ipse cibos! quantum est, quod desit in istis
 ad plenum facinus? quo transitus inde paratur?
 bos aret aut mortem senioribus imputet annis, 470
 horrifera contra boream ovis arma ministret,
 ubera dent saturae manibus pressanda capellae.
 retia cum pedicis laqueosque artesque dolosas
 tollite. nec volucrem viscata fallite virga,
 nec formidatis cervos illudite pennis, 475
 nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
 perdit, si qua nocent, verum haec quoque perdit tantum:
 ora vacent epulis alimentaue mitia carpant.
 Talibus atque aliis instructo pectore dictis *Egeria.*
 in patriam remeasse ferunt, ultroque petitum 480
 accepisse Numam populi Latialis habenas:
 coniuge qui felix nympha ducibusque Camenis
 sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
 assuetam bello pacis traduxit ad artes.
 qui postquam senior regnumque aevumque peregit, 485
 extinctum Latiaeque nurus populusque patresque
 deflevit Numam. nam coniunx urbe relicta
 vallis Aricinae densis latet abdita silvis,
 sacraque Oresteae questu gemituque Dianae
 impedit. al quotiens nymphae nemorisque lacusque, 490
 ne faceret, monuere et consolantia verba
 dixerunt! quotiens flenti Theseus heros

'siste modum,' dixit 'neque enim fortuna querenda
 sola tua est. similes aliorum respice casus:
 495 mitius ista feres. utinamque exempla dolentem
 non mea te possent relevare! sed et mea possunt.
 fando aliquem Hippolytum vestras quoque contigit aures
 credulitate patris, sceleratae et fraude novercae [(*Hippolytus*)
 occubuisse neci. mirabere, vixque probabo:
 500 sed tamen ille ego sum. me Pasiphaëia quondam
 temptatum frustra, patrium temerare cubile,
 quod voluit, voluisse infelix crimine verso
 (indiciine metu magis, offensane repulsae?)
 damnavit, meritumque nihil pater eicit urbe,
 505 hostilique caput prece detestatur euntis.
 Pittheam profugo curru Troezena petebam,
 iamque Corinthiaci carpebam litora ponti,
 cum mare surrexit, cumulusque immanis aquarum
 in montis speciem curvari et crescere visus
 510 et dare mugitus summoque cacumine findi.
 corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
 pectoribusque tenus molles erectus in auras
 naribus et patulo partem maris evomit ore.
 corda pavent comitum; mihi mens interrita mansit,
 515 exiliis contenta suis: cum colla feroces
 ad freta convertunt arrectisque auribus horrent
 quadrupedes monstrique metu turbantur et altis
 praecipitant currum scopulis. ego ducere vana
 frena manu spumis albertibus oblita luctor,
 520 et retro lentas tendo resupinus habenas.
 nec vires tamen has rabies superasset equorum,
 ni rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
 stipitis occurso fracta ac disiecta fuisset.
 excutior curru: lorisque tenentibus artus
 525 viscera viva trahi nervosque in stirpe teneri,
 membra rapi partim partimque reprensa relinqui,
 ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
 exalari animam, nullasque in corpore partes,
 noscere quas posses. unumque erat omnia vulnus.
 530 num potes aut audes cladi componere nostrae,
 nympa, tuam? vidi quoque regna carentia luce,
 et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
 nec, nisi Apollineae valido medicamine prolis,
 reddita vita foret. quam postquam fortibus herbis
 535 atque ope Paeonia, Dite indignante, recepi,
 tum mihi, ne praesens augerem muneris huius

invidiam, densas obiecit Cynthia nubes;
 utque forem tutus possemque impune videri,
 addidit aetatem nec cognoscenda reliquit
 ora mihi; Cretenque diu dubitavit habendam 540
 traderet an Delon. Creta Deloque relictis
 hic posuit, nomenque simul, quod possit equorum
 admonuisse, iubet deponere, "qui"que "fuisti
 Hippolytus," dixit "nunc idem Virbius esto."
 hoc nemus inde colo, de disque minoribus unus 545
 numine sub dominae lateo atque accenseor illi.
 Non tamen Egeriae luctus aliena levare
 damna valent: montisque iacens radicibus imis
 liquitur in lacrimas, donec pietate dolentis
 mota soror Phoebi gelidum de corpore fontem 550
 fecit et aeternas artus tenuavit in undas.
 Et nymphas tetigit.nova res, et Amazone natus
 haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator 555
 fatalem glaebam mediis aspexit in arvis
 sponte sua primum nulloque agitante moveri,
 sumere mox hominis terraeque amittere formam,
 oraque venturis aperire recentia fatis
 (indigenae dixerunt Tagen, qui primus Etruscum
 edocuit gentem casus aperire futuros): 559
 utve Palatinis haerentem collibus olim
 cum subito vidit frondescere Romulus hastam,
 quae radice nova, non ferro stabat adacto,
 et iam non telum, sed lenti viminis arbor
 non expectatas dabat admirantibus umbras: 564
 aut sua flumine cum vidit Cibus in unda
 cornua. vidit enim, falsamque in imagine credens
 esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis,
 quae vidit, tetigit. nec iam sua lumina damnans
 restitit, ut victor domito remeabat ab hoste,
 ad caelumque oculos et eodem bracchia tollens 570
 'quidquid,' ait 'superi, monstro portenditur isto,
 seu laetum est, patriae laetum populoque Quirini,
 sive minax, mihi sit.' viridique e caespite factas
 placat odoratis herbosas ignibus aras
 vinaque dat pateris mactatarumque bidentum, 575
 quid sibi significant, trepidantia consulit exta.
 quae simul aspexit Tyrrhenae gentis haruspex,
 magna quidem rerum molimina vidit in illis,
 non manifesta tamen. cum vero sustulit acre
 a pecudis fibris ad Cipi cornua lumen, 580

Tages.

555

559

*Romuli
hasta.*

564

Cibus.

570

575

580

'rex,' ait 'o salve! tibi enim, tibi, Cipe, tuisque
 hic locus et Latiae parebunt cornibus arces.
 tu modo rumpe moras portasque intrare patentes
 appropera. sic fata iubent. namque urbe receptus
 585 rex eris et sceptro tutus potiere perenni.
 rettulit ille pedem, torvamque a moenibus urbis
 avertens faciem 'procul, a! procul omina' dixit
 'taliam di pellant; multoque ego iustius aevum
 exul agam, quam me videant Capitolia regem.'
 590 dixit et extemplo populumque gravemque senatum
 convocat. ante tamen pacali cornua lauro
 velat et aggeribus factis a milite forti
 insistit priscoque deos e more precatus
 'est' ait 'hic unus, quem vos ni pellitis urbe,
 595 rex erit. is qui sit, signo, non nomine dicam:
 cornua fronte gerit. quem vobis indicat augur,
 si Romam intrarit, famularia iura daturum.
 ille quidem potuit portas irrumpere apertas:
 sed nos obstitimus, quamvis coniunctior illo
 600 nemo mihi est. vos urbe virum prohibete, Quirites,
 vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis:
 aut finite metum fatalis morte tyranni.'
 qualia succinctis, ubi trux insibilat eurus,
 murmura pinetis fiunt, aut qualia fluctus
 605 aequorei faciunt, si quis procul audiat illos:
 tale sonat populus. sed per confusa frementis
 verba tamen vulgi vox eminet una: 'quis ille est?'
 et spectant frontes praedictaque cornua quaerunt.
 rursus ad hos Cibus 'quem poscitis,' inquit 'habetis:
 610 et dempta capiti, populo prohibente, corona
 exhibuit gemino praesignia tempora cornu.
 demisere oculos omnes gemitumque dedere
 atque illud meritis clarum — quis credere possit? —
 inviti videre caput: nec honore carere
 615 ulterius passi, festam imposuere coronam.
 at proceres, quoniam muros intrare vetaris,
 ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere,
 quantum depresso subiectis bobus aratro
 complecti posses ad finem lucis ab ortu.
 620 cornuaque aeratis miram referentia formam
 postibus insculpunt, longum mansura per aevum.
 Pandite nunc, Musae, praesentia numina vatum *Aescu-*
 (scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas), *lapius.*
 unde Coroniden circumflua Thybridis alti

insula Romuleae sacris asciverit urbis. 625
 dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
 pallidaque exsanguis squalebant corpora tabo.
 funeribus fessi postquam mortalia cernunt
 temptamenta nihil, nihil artes posse medentum,
 auxilium caeleste petunt. mediamque tenentes 630
 orbis humum Delphos adeunt, oracula Phoebi,
 utque salutifera miseris succurrere rebus
 sorte velit tantaeque urbis mala finiat, orant.
 et locus et laurus et, quas habet ipse, pharetrae
 intremuere simul; cortinaque reddidit imo 635
 hanc adyto vocem pavefactaque pectora movit:
 ‘quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses:
 et pete nunc propiore loco. nec Apolline vobis,
 qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato. 640
 ite bonis avibus, prolemque arcessite nostram.’
 iussa dei prudens postquam accepere senatus,
 quam colat, explorant, iuvenis Phoebæus urbem,
 quique petant ventis Epidauria litora, mittunt.
 quae simul incurva missi tetigere carina,
 concilium Graiosque patres adiere, darentque, 645
 oravere, deum, qui praesens funera gentis
 finiat Ausoniae: certas hoc dicere sortes.
 dissidet et variat sententia: parsque negandum
 non putat auxilium; multi retinere suamque
 non emittere opem nec numina tradere suadent. 650
 dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem,
 umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
 cum deus in somnis opifer consistere visus
 ante tuum, Romane, torum, sed qualis in aede
 esse solet, baculumque tenens agreste sinistra 655
 caesariem longae dextra deducere barbae
 et placido tales emittere pectore voces:
 ‘pone metus; veniam, simulacraque nostra relinquam.
 hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit,
 perspice et usque nota visu, ut cognoscere possis. 660
 vertar in hunc; sed maior ero, tantusque videbor,
 in quantum verti caelestia corpora debent.’
 extemplo cum voce deus, cum voce deoque
 somnus abit, somnique fugam lux alma secuta est.
 postera sidereos aurora fugaverat ignes: 665
 incerti, quid agant, proceres ad templa petiti
 conveniunt operosa dei, quaque ipse morari
 sede velit, signis caelestibus indicet, orant.

- vix bene desierant, cum cristis aureus altis
 670 in serpente deus praenuntia sibila misit
 adventuque suo signumque arasque foresque
 marmoreumque solum fastigiaque aurea movit,
 pectoribusque tenus media sublimis in aede
 constitit atque oculos circumtulit igne micantes.
- 675 territa turba pavet. cognovit numina castos
 evinctus vitta crines albente sacerdos,
 et 'deus en deus est! animis linguisque favete,
 quisquis ades!' dixit 'sis, o pulcherrime, visus
 utiliter, populosque iuves tua sacra colentes.'
- 680 quisquis adest, iussum veneratur numen, et omnes
 verba sacerdotis referunt geminata piumque
 Aeneadae praestant et voce et mente favorem.
 adnuit his, motisque deus rata pignora cristis
 et repetita dedit vibrata sibila lingua.
- 685 tunc gradibus nitidis delabitur oraque retro
 flectit et antiquas abiturus respicit aras,
 assuetasque domos habitataque templa salutat.
 inde per iniectis adopertam floribus ingens
 serpit humum flectitque sinus, mediamque per urbem
- 690 tendit ad incurvo munitos aggere portus.
 restitit hic agmenque suum turbaeque sequentis
 officium placido visus dimittere vultu
 corpus in Ausonia posuit rate. numinis illa
 sensit onus; pressaque dei gravitate carina
- 695 Aeneadae gaudent, caesoque in litore tauro
 torta coronatae solvunt retinacula puppis.
 impulerat levis aura ratem: deus eminent alte,
 impositaque premens puppim cervice recurvam
 caeruleas despectat aquas. modicisque per aequor
- 700 Ionium zephyris sexto Pallantidos ortu
 Italiam tenuit, praeterque Lacinia templo
 nobilitata deae Scylaceaque litora fertur.
 linquit Iapygiam laevisque Amphrsia remis
 saxa fugit, dextra praerupta Celennia parte,
- 705 Rhoemitiumque legit Caulonaque Naryciamque,
 evincitque fretum Siculique angusta Pelori
 Hippotadaeque domos regis Temesesque metalla,
 Leucosiamque petit tepidique rosaria Paesti.
 inde legit Capreas promunturiumque Minervae
- 710 et Surrentino generosos palmitum colles
 Herculeamque urbem Stabiasque et in otia natam
 Parthenopen et ab hac Cumaeae templa Sibyllae.

hinc calidi fontes lentisciferumque tenetur Liternum multamque trahens sub gurgite harenam Volturnus niveisque frequens Sinuessa columbis Minturnaeque graves, et quam tumulavit alumnus, Antiphataeque domus Trachasque obsessa palude et tellus Circaea et spissi litoris Antium.	715
huc ubi veliferam nautae advertere carinam (asper enim iam pontus erat), deus explicat orbes perque sinus crebros et magna volumina labens templa parentis init flavum tangentia litus. aequore placato patrias Epidaurius aras linquit, et hospitio sibi iuncti numinis usus litoream tractu squamae crepitantis harenam sulcat et innisus moderamine navis in alta puppe caput posuit, donec Castrumque sacrasque Lavini sedes Tiberinaque ad ostia venit.	720
huc omnis populi passim matrumque senumque obvia turba ruit, quaeque ignes, Troica, servant, Vesta, tuos, laetorque deum clamore salutant. quaque per adversas navis cita ducitur undas, tura super ripas aris ex ordine factis parte ab utraque sonant et odorant aëra fumis; ictaque coniectos incalfacit hostia cultros.	730
iamque, caput rerum, Romanam intraverat urbem: erigitur serpens summoque acclinia malo colla movet sedesque sibi circumspicit aptas. scinditur in geminas partes circumfluus amnis: Insula nomen habet: laterumque a parte duorum porrigit aequales media tellure lacertos.	735
huc se de Latia pinu Phoebæius anguis contulit et finem specie caeleste resumpta luctibus imposuit venitque salutifer urbi.	740
Hic tamen accessit delubris advena nostris: Caesar in Urbe sua deus est. quem Marte togaque praecipuum non bella magis finita triumphis resque domi gestae properataque gloria rerum in sidus vertere novum stellamque comantem, quam sua progenies. neque enim de Caesaris actis ullum est maius opus, quam quod pater extitit huius. scilicet aequoreos plus est domuisse Britannos, perque papyriferi septemflua flumina Nili victrices egisse rates, Numidasque rebelles Cinyphiumque Iubam Mithridateisque tumentem nominibus Pontum populo adiecisse Quirini,	744 Iulius Caesar et Augustus. 750 755

- et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
 quam tantum genuisse virum? quo praeside rerum
 humano generi, superi, favistis abunde.
- 760 ne foret hic igitur mortali semine cretus,
 ille deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
 Aeneae genetrix, vidit quoque triste parari
 pontifici letum et coniurata arma moveri,
 palluit et cunctis, ut cuique erat obvia, divis
- 765 'aspice,' dicebat 'quanta mihi mole parentur
 insidiae, quantaque caput cum fraude petatur,
 quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
 solane semper ero iustis exercita curis?
 quam modo Tydidæ Calydonia vulneret hasta,
- 770 nunc male defensae confundant moenia Troiae:
 quae videam natum longis erroribus actum
 iactarique freto sedesque intrare silentum
 bellaque cum Turno gerere aut, si vera fatemur,
 cum Iunone magis? quid nunc antiqua recorder
- 775 damna mei generis? timor hic meminisse priorum
 non sinit: en acui sceleratos cernitis enses!
 quos prohibete, precor, facinusque repellite, neve
 caede sacerdotis flammam extinguite Vestae!
- Talia nequiquam toto Venus anxia caelo
- 780 verba iacit, superosque movet. qui rumpere quamquam
 ferrea non possunt veterum decreta sororum,
 signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
 arma ferunt inter nigras crepitantia nubes
 terribilesque tubas auditaque cornua caelo
- 785 praemonuisse nefas. solis quoque tristis imago
 lurida sollicitis praebebat lumina terris.
 saepe faces visae mediis ardere sub astris,
 saepe inter nimbos guttae cecidere cruentae.
 caerulus et vultum ferrugine Lucifer atra
- 790 sparsus erat, sparsi Lunares sanguine currus.
 tristia mille locis Stygius dedit omina bubo,
 mille locis lacrimavit ebur, cantusque feruntur
 auditi sanctis et verba minantia lucis.
 victima nulla litat, magnosque instare tumultus
- 795 fibra monet, caesumque caput reperitur in extis.
 inque foro circumque domos et templa deorum
 nocturnos ululasse canes umbrasque silentium
 erravisse ferunt, motamque tremoribus urbem.
 non tamen insidias venturaque vincere fata
- 800 praemonitus potuere deum: strictique feruntur

in templum gladii; neque enim locus ullus in urbe
 ad facinus diramque placet, nisi curia, caedem.
 tum vero Cytherea manu percussit utraque
 pectus et Aeneaden molitur condere nube,
 qua prius infesto Paris est ereptus Atridae, 805
 et Diomedeos Aeneas fugerat enses.
 talibus hanc genitor: 'sola insuperabile fatum,
 nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
 tecta trium: cernes illic molimine vasto
 ex aere et solido rerum tabularia ferro, 810
 quae neque concursum caeli neque fulminis iram
 nec metuunt ullas tuta atque aeterna ruinas.
 inuenies illic incisa adamante perenni
 fata tui generis. legi ipse animoque notavi
 et referam, ne sis etiamnum ignara futuri. 815
 hic sua complevit, pro quo, Cytherea, laboras,
 tempora perfectis, quos tetrae debuit, annis.
 ut deus accedat caelo templisque colatur,
 tu facies natusque suus: qui nominis heres
 impositum feret unus onus, caesique parentis 820
 nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 illius auspiciis obsessae moenia pacem
 victa petent Mutinae, Pharsalia sentiet illum,
 Emathiaque iterum madefient caede Philippi,
 et Magnum Siculis nomen superabitur undis, 825
 Romanique ducis coniunx Aegyptia taedae
 non bene fisa cadet: frustra erit illa minata,
 servitura suo Capitolia nostra Canopo.
 quid tibi barbariam gentesque ab utroque iacentes
 Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus 830
 sustinet, huius erit: pontus quoque serviet illi.
 pace data terris animum ad civilia vertet
 iura suum legesque feret iustissimus auctor:
 exemploque suo mores reget, inque futuri 835
 temporis aetatem venturorumque nepotum
 prospiciens prolem sancta de coniuge natam
 ferre simul nomenque suum curasque iubebit;
 nec nisi cum senior Pylios aequaverit annos,
 aetherias sedes cognataque sidera tanget.
 hanc animam interea caeso de corpore raptam 840
 fac iubar, ut semper Capitolia nostra Forumque
 divus ab excelsa prospectet Iulius aede.'

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
 constitit alma Venus nulli cernenda sui que

- 845 Caesaris eripuit membris neque in aëra solvi
 passa recentem animam caelestibus intulit astris.
 dumque tulit, lumen capere atque ignescere sensit
 emisitque sinu. luna volat altius illa,
 flammiferumque trahens spatioso limite crinem
 850 stella micat; natique videns bene facta fatetur
 esse suis maiora et vinci gaudet ab illo.
 hic sua praeferrī quamquam vetat acta paternis,
 libera fama tamen nullisque obnoxia iussis
 invitum praefert unaque in parte repugnat.
 855 sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus;
 Aegea sic Theseus, sic Pelea vicit Achilles.
 denique, ut exemplis ipsos aequantibus utar,
 sic et Saturnus minor est Iove. Iuppiter arces
 temperat aetherias et mundi regna triformis:
 860 terra sub Augusto est. pater est et rector uterque.
 di, precor, Aeneae comites, quibus ensis et ignis
 cesserunt, dique Indigetes, genitorque Quirine
 Urbis, et invicti genitor Gradive Quirini,
 Vestaque Caesareos inter sacrata Penates,
 865 et cum Caesarea tu, Phoebē domestice, Vesta,
 quique tenes altus Tarpeias Iuppiter arcēs,
 quosque alios vati fas appellare piumque est:
 tarda sit illa dies et nostro serior aevo,
 qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
 870 accedat caelo faveatque precantibus absens!

(Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
 nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas.
 cum volet, illa dies, quae nil nisi corporis huius
 ius habet, incerti spatium mihi finiat aevi:

- 875 parte tamen meliore mei super alta perennis
 11 101 astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum.
 11 176 quaque patet domitis Romana potentia terris,
 ore legar populi, perque omnia saecula fama,
 si quid habent veri vatum praesagia, vivam.

INDEX.

- Abanteus** (*ab Abante rege Argi*): Abanteis Argis XV 164.
- Abantiades** (*Perseus*) IV 606; 672. V 138; 236.
- Abaris**: Abarim V 86.
- Abas** V 126. *alius* XIV 505. *Centaurus* XII 306.
- Aearnanum Amnis** (*Achelous*) VIII 570.
- Acastus Peliae fil.** VIII 306. *Acasto* XI 409.
- Acestes** *Segestae rex*: *Acesten* XIV 83.
- Achaemenides** *Ulixis socius* XIV 167. *Achaemeniden* XIV 161. *Achaemenide* XIV 163.
- Achaemenius** (*Persicus*): *Achaemenias urbes* IV 212.
- Achaia** (*Graecia*) IV 605. VIII 268. XIII 325.
- Achaica dextera** XII 70.
- Achais** (*Graecia*): *Achaidos* VII 504. *Achaide* V 577.
- Achais pro Achaica**: *Achaidas urbes* III 511. V 305. XV 293.
- Acheloia Callirhoe** IX 431.
- Acheloias**: *Acheloiadam* XIV 87.
- Acheloides**: *Acheloides* V 552.
- Achelous fl.** VIII 549. IX 96.
- Acheloe** VIII 560; 604. IX 68.
- Acheron** (*Orci fluvius*): *Acheronta* XI 504. *Acheronte* V 541.
- Achilles** XII 73; 126; 139; 150; 162; 176; 593. XIII 134; 179; 281; 442; 499; 501. XV 856. *Achillis* VIII 309. XIII 107; 274; 284.
- Achilli** XIII 133; 157; 298. *Achillem* XII 163; 577. XIII 301. *Achille* (*voc.*) XII 191; 363; 603. XIII 130.
- Achille** (*abl.*) XI 265. XII 81; 610. XIII 30; 596.
- Achillens**: *Achillea cuspide* XIII, 579. *Achilleos Manes* XIII 447.
- Achivi** (*Graeci*): VII 142. XII 168. XIII 29; 88; 136; 444. *Achivos* XII 595. XIV 561. *Achivis* XIII 61.
- Achivus** (*Graecus*): *Achivae pubis* VII 56. *Achivam gentem* XIV 191. *Achivi populi* XIII 113.
- Acis Fauni fil.** XIII 749; 885; 895 *bis*. *Acidis* XIII 756; 786. *Acin* XIII 860 *bis*; 873; 883.
- Acmon socius Diomedis** XIV 484; 494. *Acmona* XIV 497.
- Acoetes nauta** III 582; 696.
- Aconteus Aethiops** V 201.
- Acrisioneus**: *Acrisioneas arces* (*Argos*) V 239.
- Acrisioniades** (*Perseus*) V 70.
- Acrisius Persei avus** IV 607. *Acrisio* III 559. *Acrisium* IV 611.
- Acrota rex Albae** XIV 617; 619.
- Actaeon Cadmi nepos** III 230; 721.
- Actaeonis** III 720. *Actaeona* III 243; 244.
- Actaeus** (*Atticus*): *Actaea coniunx* VI 711. *Actaeo vimine* II 554. *sanguine* VIII 170. *Actaeas arces* II 720. *Actaeis fratribus* VII 681.
- Actiacus**: *Actiaco Apolline* XIII 714.
- Actoridae** (*Eurytus et Cleatus*): VIII 308. *Actoridae* (*genet.*) VIII 371(?).
- Actorides** (*Patroclus*) XIII 274. *Actoriden* V 79.
- Adonis Cinyrae fil.** X 532. *Adoni* X 543; 682; 726. *Adonia sacra* X 727.
- Aeacidea regna** (*Aegina*) VII 472.
- Aeacides Phocus** VII 668. *Acacidae iuvenes* VII 494. *Aeacida* (*Phoece*) VII 797. *Aeacidis* VIII 4. XIII 33.
- Aeacides** (*Achilles*) XII 82; 168; 608. *Aeacidae* XII 365. XIII 504. *Aeaciden* XII 96; 598.
- Aeacides** (*Peleus*) XI 246; 274;

389. *Aeacidae* XI 400. *Aeaciden* XI 227. *Aeacide* XI 250.
Aeacus Aeginae rex VII 474; 479; 506; 517; 863. XIII 25. *Aeacon* IX 435; 440. XIII 27.
Aeaeus ab Aeaea insula: Aeaeae Circes IV 205.
Aeas Epiri fl. I 579.
Aeeta Colchidis rex, Solis fl. VII 170.
Aeëtias (Medea) VII 9; 326.
Aegaeon centimanus: Aegaeona II 10.
Aegaeus (A. mare): Aegaeo aequore XI 663. *Aegaeas aquas* IX 448.
Aegeus rex, Thesei pater VII 402; 420; 454. *Aegea* XV 856.
Aegides (Theseus) VIII 174; 405; 560. XII 237; 343.
Aegina (insula) Aeginae VII 616. *Aeginam* VII 474.
Aegyptius: Aegyptia tellus V 323. *Aegyptia coniunx (Cleopatra)* XV 826.
Aellocanis III 219. *harpypia* XIII 709.
Aeneadae (Romani) XV 682; 695. *Aeneaden (Caesarem)* XV 804.
Aeneas XIII 664. XIV 116; 156; 456. XV 806. *Aeneae* XIV 600. XV 762; 861. *Aeneae (dat.)* XIII 680. XIV 588. XV 438; 450. *Aenean* XIV 78; 170. *Aenea (voc.)* XIV 247. (*abl.*) XIV 603.
Aeneia nutrix (Caieta) XIV 441. *virtus* XIV 581.
Aeolidae (Aeoli filii) IX 507.
Aeolides (Athamas) IV 511. (*Sisyphus*): *Aeoliden* XIII 26. (*Cephalus*) VI 681. *Aeoliden* VII 672. (*Miseneus*) *Aeolidae* XIV 103.
Aeolis (Alcyone) XI 573. *Aeolidis* XI 444.
Aeolius: Aeolii tyranni (Aeoli) XIV 232. *Aeolia virgine (Canace)* VI 116. *Aeoliam Pitane* VII 357. *Aeoliis antris* I 262.
Aeolius (Athamanteus): Aeolii postes IV 486.
Aeolus XI 748. *-lon* XIV 233 sq. *Aepytus rex Albae* XIV 613.
Aesacos Priami fil. XI 791. *Aesacon* XI 762. XII 1.
Aesar Bruttii fl.: *Aesaris* XV 23. *Aesarei fluminis* XV 54.
Aesculapius II 629. (XV 622 sqq.)
- Aeson* VII 162; 287; 292. *Aesonis* VII 252; 303. *Aesona* IX 423. *Aesone natus* VII 84; 110 (*Iason*).
Aesonides (Iason) VII 164. VIII 411. *Aesoniden* VII 60; 77; 255. *Aesonius (Iason)* VII 156.
Aestas II 28.
Aetates mundi I 89 sqq. (XV 96).
Aethalion nauta III 647.
Aethion augur Aethiopicus V 146.
Aethiops: Aethiopum II 236. IV 668. *Aethiops I* 777. — *Aethiopes lacus* XV 320.
Aethon Solis equus II 153.
Aetna mons II 220. V 352. XIII 876. XV 340. *Aetnae* XIV 160. *Aetnam* XIII 867. XIV 188. *Aetnen* XIII 769. XIV 1. *Aetna* V 442.
Aetnaeus: Aetnaeatellus VIII 260.
Aetola arma XIV 528.
Aetolius heros (Diomedes) XIV 461.
Agamemno: Agamemnonis XV 855. *Agamemnona* XIII 184; 443.
Aganippe fons Heliconis Musis sacer V 312.
Agave Penthei mater III 725.
Agenor rex Phoeniciae Agenore nata (Europa) II 858. *Agenore natus (Cadmus)* III 51. *Agenore nate* III 97.
Agenoreus: Agenoream domum III 308.
Agenorides (Cadmus) III 8; 81; 90. IV 562. (*Perseus*) IV 760.
Aglauros Cecropis filia II 560; 735; 739; 749.
Agre canis III 212.
Agriodus canis cf. Argiodus.
Agyrtes Aethiops V 148.
Ajax Telamonis f. XIII 2; 28; 97; 141; 219; 254; 337; 340; 354; 389.
Aiacis XIII 152; 305; 327. *Aiaci* XIII 17; 97; 156. *Aiacem* XIII 164; 389.
Ajax Oilei f. XII 617.
Alastor Lycius: Alastora XIII 257.
Alba urbs Latii XIV 609.
Alba rex Albae XIV 612.
Albanus: Albanos montes XIV 674.
Albula antiquum Tiberis nomen XIV 328.
Alcathoe (Megara): Alcathoen VII 443.
Alcathous Megarae conditor: Alcathoi urbe VIII 8.

- Alcander** *Lycius*: *Alcandrum* XIII 258.
- Alee** *canis* III 217.
- Alcidamas** *Ceus*, *Ctesyllae pater* VII 369.
- Alcides** (*Hercules*) IX 13; 51; 217. XI 213. *Alcidae* XII 533. *Alcide* IX 110.
- Alcimedon** *nauta Tyrrenus* III 618.
- Alcinous** *Phaeacum rex* *Alcinoi* XIV 565.
- Alcithoe** *Minyae filia* IV 1; 274.
- Alcmene** *Herculis mater* IX 276; 281; 313; 396. *Alcmenae nurus* (*Deianira*) VIII 543. *Alcmena nate* (*Hercule*) IX 23.
- Alcon** *artifex* XIII 682.
- Alcyone** *Aeoli filia* XI 384; 416; 423; 458; 544; 545; 563; 661; 674; 684; (*alcyon avis*) 746. *Alcyonae* (*dat.*) XI 473. *Alcyonen* XI 447; 567; 588; 628.
- Alemonides** (*Myscelus*) XV 26.
- Alemoniden** XV 48. *Alemone generatus* XV 19.
- Alexirhoe** *Granici filia* XI 763.
- alipes** (*Mercurius*): *alipedis dei* XI 312. *alipedi* IV 755.
- Almo** *Romanus rivus*: XIV 329.
- Aloides** (*Otus et Ephialtes*) *Aloidas* VI 117.
- Alpes** II 226.
- Alpheias** (*Arethusa*) V 487.
- Alphenor** *Niobes fil.* VI 248.
- Alpheus** *fl. Peloponnesi* II 250. V 599.
- Alpinus**: *Alpino rigori* XIV 794.
- Althaea** *Meleagri mater* VIII 446.
- Amathūs** *urbs Cyprī*: *Amathunta* X 220; 531.
- Amathusiacas** *bidentes* X 227.
- Amazon** *natus* (*Hippolytus*) XV 552.
- Ambracia** *Epiri urbs*: *Ambraciam* XIII 711.
- Amenanus** *Siciliae fl.* XV 279.
- Ammon** *Cephenus quidam* V 108. *an Hammon?*
- Amnis** *deus* V 623; 637. VIII 570; 577; 601; 718. *Amnes dūi* I 276.
- Amor** I 480. IV 457. X 26; 29. *Amoris* I 540. V 374. *Amori* XI 767.
- Amorum** X 516.
- Amphimedon** *Phinei socius* V 75.
- Amphion** *rex Thebarum* VI, 271. *Amphionis* XV 427. *Amphiona* VI 402. *Amphione* VI 221.
- Amphissia** *saxa Bruttiorum* XV 703.
- Amphissus** *Apollinis et Dryopes fl.* IX 356.
- amphitheatrum** XI 25.
- Amphitrite** *maris dea* I 14.
- Amphitryon** VI 112.
- Amphitryoniades** (*Hercules*): *Amphitryoniadae* XV 49. *Amphitryoniaden* IX 140.
- Amphrysus** *Thessaliae fl.* I 579.
- Amphrysi** VII 229.
- Ampycides** (*Mopsus*) VIII 316; 350. XII 519. *Ampyciden* XII 451.
- Ampycus** *Cephenum sacerdos* V 110.
- Ampyx** *Phinei socius* V 184.
- Ampyx** *Lapitha*: *Ampyca* XI 450.
- Amulius** *rex Albae*: *Amuli* XIV 772.
- Amyclae** *urbs Laconicae*: *Amyclis* VIII 314.
- Amyclides** (*Hyacinthus*) X 162.
- Amycus** *Centaurus* XII 245.
- Amymone** *pons Argolidis*: *Amymonen* II 240.
- Amyntor** *rex Dolopum* XII 364.
- Amyntore** *cretus Phoenix* VIII 307.
- Amythaone** *natus* (*Melampus*) XV 325.
- Anaphe** *una ex Cycladibus*: *Anaphe* VII 461 sq.
- Anapis** *Syracusarum flumen* V 417.
- Anaxarete** XIV 718. *Anaxaretes* XIV 750. *Anaxareten* XIV 699.
- Ancaeus** *Arcas* VIII 401. *Ancaei* VIII 519. *Ancaeo* VIII 315; 407.
- Anchises** XIII 639. *Anchisae* IX 425. XIII 679. *Anchisen* XIV 118.
- Andraemon** *rex Aetolorum* IX 333; 363. *Andraemone natus* (*Thoas*) XIII 356.
- Androgeos** *Minois filius*: *Androgei* VII 458.
- Andromeda** *Cephei filia*: *Andromedan* IV 756. *Andromedan* IV 670.
- Andros** *insula* VII 469. *Andros* XIII 648; 660. *Andron* XIII 664.
- anemone** X 735 sqq.
- Anetor** *Pelei pastor* XI 348.
- anguis** *Martius* III 32 sqq.
- Anguis** *sidus*: *Anguem* II 138. **An-**

- guem tenentis (*Ophiuchi sideris*) VIII 182.
- Anigrus *fl. Elidis* XV 282.
- Anio *fl. Latii*: Anienis XIV 329.
- Anius *Deli rex* XIII 631; 642.
- Annus II 25. *cf.* XV 199 *sqq.*
- Antaeus *Terrae fl.* Antaeo IX 184.
- Antandrus *Troadis opp.*: Antandro XIII 627.
- Antenor *Troianus*: Antenora XIII 201.
- Anthedon *Boeotiae urbs*: 'Euboica' Anthedone VII 232. XIII 904.
- Antigone *Laomedontis filia, in conicam mutata*: Antigonon VI 93.
- Antimachus *Centaurus*: Antimachum XII 455.
- Antiphates *Laestrygonum rex* XIV 234; 239. Antiphatae XIV 249. XV 717.
- Antissa *Lesbi opp.* XV 287.
- Antium *Latii opp.* XV 718.
- Anubis *litrator deus Aegyptiorum* IX 690.
- Aonides (*Musae*) V 333. Aonidum VI 2.
- Aonius (*Boeotius*) IX 112. Aonio iuveni (*Hippomeni*) X 589. Aonios 1313. Aonias urbes III 339. Aonias Thebis VII 762. undis XII 24. oris XIII 681.
- Aphareus *Centaurus* XII 341.
- Aphareus *rex Messeniae*: Aphareia proles (*Lynceus et Idas*) VIII 304.
- Aphidas *Centaurus* XII 317.
- Apidanus *Thessaliae fl.* I 579. Apidani VII 223.
- Apis *Aegyptiorum* IX 691.
- Apollineus: Apollinei fratris (*Cauni*) IX 455. vatis (*Orphei*) XI 8. Apollineae proles (*Aesculapii*) XV 533. Apollineam urbem (*Delon*) XIII 630. Apollineos cantus XI 155. Apollineas medullas I 473.
- Apollō XI 306; 339. Apollinis X 209. XIII 174. (*cf.* IX 332.) Apolline III 421. VII 389. XIII 714. XV 638; 639. (*cf.* X 107.)
- Appenninigenae Thyridos XV 442.
- Appenninus *montes Italiae* II 226.
- Apulus XIV 517.
- aquila: lovis praepes IV 713. *cf.* XII 555. XV 386.
- Aquila (*Boreas*): Aquilonem I 282. Aquilone VII 3.
- Ara *sidus*: Aram II 139.
- Arabs: Arabas X 478.
- Arachne *Lyda*: Arachnes VI 5; 133; 150.
- Arcadia: Arcadiae I 688. II 405. IX 192. XV 332.
- Arcas VIII 391 (*Ancaeus*). Arcadis I 218 (*Lycaonis*). Arcades III 210. Arcas *Callistus filius* II 468; 497. Arcade II 500.
- Arcesius *avus Ulizis* XIII 144.
- Arcitenens *Apollo* VI 265.
- Arctos *sidus*: Arcton II 132. III 595. XIII 293; 725. Arctos III 45. IV 624.
- Ardea *urbs Rutulorum* XIV 573; 580.
- Areos *Centaurus* XII 310.
- Arestorida (*Argus*) I 623.
- Arethusa *nympha et fons Ortygiae* V 496; 573; 599; 625 *bis*; 642. Arethusae V 409.
- Argiodus *canis* III 224.
- Argo *navis* XV 337.
- Argolicus: Argolicae *paelicis (quae est Io)* I 725. urbis IV 608. Argolicam (*Graecam*) classem XIII 658. Argolico Alehone XV 19. igne XIV 444. Argolica Phoronide (*est Io*) II 524. Argolicos (*Graecos*) duces XII 622. Argolicas portas III 560. urbes VIII 267. fossas XII 149. Argolicis arvis XV 276.
- Argolis Alceme IX 276; 313.
- Argos *urbs* II 240. VI 414. Argis XV 164.
- Argus *Ius custos* I 624; 663; 679. Argo I 623; 634; 635. II 533. Argum I 669. Arge I 719.
- Ariadne *Minois filia* VIII 172 *sqq.*
- Aricinus *ab Aricia urbe Latii*: Aricinae vallis XV 488.
- Aries *sidus* X 165.
- Armenius: Armeniae tigres VIII 121. XV 86.
- armigerum Iovis (*aquilam*) XV 386.
- Arne *in monedulam mutata* VII 465.
- artificum signa XII 398. *cf. ib.* 235. XIII 682 *al.*
- Asbolus *canis* III 218. *Centaurus* XII 308.
- Ascalaphus *puer (Ασκάλαβος Ant. Lib., 24)* V 539.

- Ascanius Aeneae fil.:** Ascanii XIV 609. Ascanium XIII 626.
Asia: Asiae XIII 483.
Asis (Asiaticus): Asida terram V 648. Aside terra IX 448.
Asopiadēs (Aeacus, Aeginae filius) VII 484.
Asopis (Aegina, Asopi filia): Asopidos VII 616. Asopida VI 113.
Assaracus Anchisae avus XI 756.
Assyrius V 60. Assyrii XV 393.
Asterie Coeifilia: Asterien VI 108.
Astraea Virgo I 150.
Astraei fratres (venti) XIV 545.
Astreus Phinei socius V 144.
Astyages Phinei socius V 203; 205.
Astyanax Hectoris fil. XIII 414.
Astypaleia regna VII 461 sq.
Atalanta (cf. VIII 317; 426 all.) X 565; 598.
Athamanes Epiri gens XV 311.
Athamantiades (Palaemon) XIII 918.
Athamas (Aeoli filius) III 564. IV 488. Athamantis IV 420. Athamanta IV 466; 470.
Athamanteos sinus IV 496.
Athenae V 652. VI 421. VII 507. VIII 262. XV 430. Athenas VII 723.
Athis Indus V 47. Athin V 63; 72.
Athos mons II 217. Athon XI 554.
Atlantiades (Mercurius) I, 681. II 704; 834. IV 368. VIII 617.
Atlantis: Atlantide Maia II 685.
Atlas Iapeti fil. IV 631; 645; 656. VI 174. IX 273. Atlantis II 742 (nepos Mercurius). IV 627; 652. Atla IV 643. Atlante (caelo) IV 770.
Atlas mons IV 656. Atlantis XV 149.
Atracides (Caeneus Thessalus) XII 209.
Atreus Pelopis fil. XV 855.
Atrides (maior et minor) XII 618. *Agamemno:* XIII 189; 230; 364; 438; 654. *Menelaus:* Atridae maioris frater XIII 358. minoris XV 162. Atridae (dat.) XV 805.
Atticus: Attica puppis VII 492.
Attis Phryx X 104.
Augustus: Augusto XV 860. Auguste I 204. Augustum caput XV 869. Augustis postibus I 561. cf. XV 447; 750.
Aulis Boeotiae opp.: Aulida XIII 182. Aulide XII 10.
Aura (Iusus verborum): aura VII 812; 836. Auram VII 855.
Aurora II 113. III 150; 600. IV 629. V 440. VII 209; 703; 721. XIII 620. Aurorae (gen.) IV 629. VII 834. XIII 593. (dat.) XIII 575. Auroram I 61. XI 296; 598. cf. Pallantias.
Ausonius (Italicus): Ausonium litus XIV 77. Ausoniae terrae XIV 7. gentis (Romanae) XV 647. Ausonio Peloro V 350. Ausonia (Romana) rate XV 693. Ausoniae Naides XIV 786. Ausoniis terris XIV 320. Ausonios portus XIII 707. Ausonias opes XIV 772.
Autolycus Mercurii fil. XI 313.
Autolycei VIII 729.
Autonoe Cadmi filia III 720. — Autonoëius heros (Actaeon) III 198.
Autumnus II 29.
Aventinus rex Albae: Aventino XIV 620. (Aventinus mons: XIV 621.)
Avernalis (Tartareus): Avernales nymphas V 540.
Avernus pallor IV 486. Avernae Iunonis XIV 114. Avernas valles X 51. — Averno (Tartarus) XIV 105.
Babylonius II 248. Babylonica Derceti IV 44. Thisbe IV 99.
Bacchae IV 25. IX 642. XI 89.
Bacchæus: Bacchei ululatus XI 17. Bacchea festa (sacra?) III 691.
Bacchiadae Syracusarum conditores V 407.
Bacchicus: Bacchica (Bacchia?) sacra III 518.
Bacchus III 572; 629; 630. IV 273. VI 488. XI 134. Bacchi III 217. IV 416; 522; 764. VI 587; 598. VII 450. XII 578. XV 114. Baccho XI 85. XV 413. Bacchum III 573. IV 2; 11. Bacche IV 522. VI 596. XIII 668. Baccho III 421. XIII 688.
Bactrius V 135.
Balearica funda II 727. IV 708.
barbaria: barbariam XV 829.
Battus senex Pylus: Battum II 688.
Baucis Philemonis uxor VIII 621; 630; 672; 705. Baucida VIII 706.
Baucide VIII 696.
Belides (Danaiides) IV 462. X 44.

- Bellona *dea* V 155.
 Bellus *deus* I 142?
 Belus *rex Persarum*: Belo IV 213.
 Berecyntius (*Phrygius*) XI 106.
 Berecyntia *tibia* XI 16.
 Beroe III 278.
 Bienor *Centaurus*: Bienoris XII 345.
 Bimater (*Bacchus*): Bimatrem IV 12.
 Bisaltis (*Theophane*): Bisaltida VI 117.
 Bistonius *i. e. Thracius*: Bistonis *viris* XIII 429.
 Boebe *Thessaliae urbs ad lacum Boebedem*: Boebes VII 231.
 Boeota *tellus* XII 9.
 Boeotia II 239.
 Boeotius: Boeotia *moenia* II 13.
 Bona *Copia* *dea* IX 88.
 Bootes *sidus* X 447. Booten VIII 206. Boote II 176.
 Boreas VI 702. Boreae VI 682. Borean XIII 726.
 Botres: Eumeli *natum* VII 390.
 Britanni: Britannos XV 752.
 Bromius (*Bacchus*): Bromium IV 11.
 Bromus *Centaurus*: Bromum XII 454.
 Broteas *Cephenus* V 108. *Lapitha*: Brotean XII 262.
 Bubasides (*Cariae*) *nurus* IX 644.
 Bubastis *dea Aegyptia* IX 691.
 Buris *Achaiae urbs*: Burin XV 293.
 Busiris *Aegypti* *rex*: Busirin IX 183.
 Butes *Athemensis*: Buten VII 500.
 Buthrotos *Epiri urbs* XIII 720.
 Byblis *Mileti filia* IX 454; 455; 533; 656; 663. Byblida IX 453; 467; 643. Bybli IX 581; 651.
 Cadmeides (*Thebanae*) IX 304.
 Cadmeis (*Semele*): Cadmeida III 287. VI 217.
 Cadmeis (*ab Ino dictum*): Cadmeida *domum* IV 544.
 Cadmus *Agenoris fil.* (*cf. Agenor*) III 14; 24; 115. IV 571. Cadmi III 174. IV 469. VI 177. Cadmo III 3. Cadme III 131; 138. IV 590 *sq.*
 Caducifer (*Mercurius*) II 707. VIII 617.
 Caeneus *Elati filius* VIII 305. XII 179; 454; 471; 485; 492; 509. Caenea XII 172 *sq.* Caeneu XII 526.
 Caenis (*postea Caenaeus*) XII 189; 195; 201; 466. Caeni XII 465.
 Caesar (*C. Iulius Caesar dictator*) XV 746. Caesaris XV 750; 845.
 Caesareus: Caesarea (*Augusti*) *Vesta* XV 865. Caesareo (*dictatoris*) *sanguine* I 201. Caesareos (*Augusti*) *Penates* XV 864.
 Caicus *Mysiae fl.* II 243 XII 111.
 Caicum XV 277.
 Caieta (*Aeneae nutrix*) (XV 716.) *Caietam* XIV 443.
 Calais *Boreae fil.* VI 716.
 Calaura *insula*: Calaura VII 384.
 Calliope *Musa* V 339.
 Callirhoe *Acheloi filia* IX 414. (*abl.*) IX 432.
 Callisto *Lycanis filia* II 409 *sqq.*
 Calydon *Aetolorum urbs* VI 415. VIII 270; 526. Calydonis VIII 495. Calydonia IX 147.
 Calydonius *heros (Meleager)* VIII 324. Calydonius *amnis (Achelous)* VIII 718. IX 2. Calydonia *hasta* XV 769. Calydonia *regna* XIV 512.
 Calydonis (*Aetola*): Calydonides VIII 528. Calydonida (*Deianiram*) IX 112.
 Calymne *insula* VIII 222.
 Camenae (*Musae*) XIV 434. Camenis XV 482.
 Canache *canis* III 217.
 Cancer *sidus*: Cancrī IV 624. X 127. Cancrum II 83.
 Canens *nympha* XIV 338. Canentis XIV 417. Canenti XIV 383. Canentem XIV 381; (*locum*) 433.
 Canopus *urbs Aegypti*: Canopo XV 828.
 Capaneus *Argivus* IX 404.
 Capella *sidus*: Capellae III 594.
 Capetus *rex Albanorum* XIV 613.
 Caphareus *Euboeae promunturium* XIV 481. Capharea XIV 472.
 Capitolium *cf.* XIV 776. Capitollia I 560. II 538. XV 589; 828; 841.
 Capreae *insula*: Capreas XV 709.
 Capys *rex Albanorum* XIV 613; 614.
 Cares: Caras IV 297. IX 645.
 Carpathius *vates (Proteus)* XI 249.
 Cartheius: Cartheia *moenia* Cae VII 368. — Carthaea *arva* X 109.

- Cassandra* XIII 409.
Cassiope Andromedae mater IV 737.
Castalius (Delphicus): *Castalio antro* III 14.
Castor Tyndarei fil.: *Castore* XII 401.
Castrum Inui, opp. Latii XV 727.
Caucasium Abarim V 86.
Caucasus mons II 224. *Caucason* VIII 789.
Caulon Bruttiorum oppidum: *Caulona* XV 705.
Caunus Mileti fil.: *Cauni* IX 580.
Cauno IX 453. *Caune* IX 488 sq.
Caunus Cariae opp. IX 634.
Caystros Lydiae fl. V 386. *Caystro* II 253.
Cebrenis (Hesperie): *Cebrenida* XI 769.
Cecropides (Atheniensis): *Cecropidae* VII 502. *Cecropida* VIII 541.
Cecropidum VI 667. *Cecropidas* VII 671. *Cecropidis* VII 486.
Cecropis (Aglaurus) II 806.
Cecropius (Atheniensis): *Cecropio Eumolpo* XI 93. *Cecropia arce* VI 70. *Cecropios portus* VI 445.
Cecrops: *Cecropis* II 784. XV 427. *Cecrope* II 555; 797.
Celadon Phinei socius V 144. *Lapitha*: *Celadontis* XII 250.
Celennia (?) XV 704.
Celmi in adamantem mutatus: *Celmi* IV 282.
Cenaeus (Euboicus): *Cenaeo Iovi* IX 136.
Cenchreis Cinyrae uxor X 435.
cenotaphium VI 568.
Centauri Ixionis et Nephelae filii: *Centauri* II 636. IX 191. *Centaurorum* XII 219. *Centaurus* XII 531.
Cephalus Deionei f., Aeoli nepos VI 681. VII 502; 512; 666; 864. *Cephalo* VIII 4. *Cephalum* VII 493; 495; 665.
Cephenes (Aethiopes): *Cephenum* V 1; 97.
Cephenus (Aethiopus): *Cepheni proceres* IV 763.
Cepheus Aethiopus rex IV 737; 768. V 12; 44. *Cepheä* V 42.
Cepheus: *Cephea arva* IV 668.
Cephisias (Attica) ora VII 438.
Cephisus (Phocicus): *Cephisidas undas* I 369.
Cephisus III 351.
Cephisus fl. Phocidis III 342. *Cephisai vada* III 19. *Cephison (Iuvii deum)* VII 388.
Cerambus in scarabaeum mutatus: *Cerambi* VII 353.
Cerastae Cypru X 223.
Cerberus IV 449. *Cerberon* VII 413. *Cerbere* IX 185.
Cerbereus: *Cerberei oris* IV 500. *Cerbereus rictus* XIV 65.
Cercopes in simias mutati: *Cercopum* XIV 92.
Cercyon Iatro: *Cercyonis* VII 439.
Cerealis Eleusin VII 439. *Cereale nemus* VIII 732. *Cerealia semina* I 123. *dona* XI 121; 122. *munera* XIII 638.
Ceres V 341; 572; 660. IX 423. *Cereris* III 437. V 109; 343; 376; 415; 655. VIII 805. X 74; 431. XI 112. *Cereri* V 533. VIII 274; 762. *Cererem* VIII 292; 769; 776.
Ceus (a Cea insula): *Ceae gentis* X 120.
Ceyx Trachinis rex XI 561; 739. *Ceycis* XI 272; 411; 544; 587; 653; 673. *Ceyca* XI 544; 658; 727. *Ceyce* XI 461; 635.
chamaeleon XV 411.
Chaonis arbor (quercus) X 90.
Chaonius (Syrus Commagenus) V 163. (*Epiroticus*): *Chaonios sinus* XIII 716.
Chaos I 7. II 299. X 30. *Chao* XIV 404.
Charaxus Lapitha: *Charaxi* XII 272.
Chariclo nympa II 636.
Charon portitor X 73.
Charops Lycius: *Charopem* XIII 260.
Charybdis VII 63. VIII 121. XIII 729. *Charybdim* XIV 75.
Chersidamas Lycius: *Chersidamante* XIII 259.
Chimaera monstrum IX 647. — *Chimaeriferae Lyciae* VI 339.
Chione Daedali filia XI 301.
Chiron Centaurus: *Chironis* II 630.
Chirona VI 126.
Chius: *Chiae telluris* III 597.
Chromis Phinei socius V 103. *Chromin (Centaurum)* XII 333.
Chromius Lycius: *Chromium* XIII 257.

- Chryse *Mysiae opp.*: Chrysen XIII 174.
 Chthonius *Centaurus* XII 436.
 Chytros *Cypri opp.*: Chyttron X 718.(?)
 Cicones *Thraciae gens* XV 313.
 Ciconum VI 710. X 2. XI 3.
 Cilix Taurus II 217.
 Cilla *Mysiae opp.*: Cillam XIII 174.
 Cimmerii: Cimmeros XI 592.
 Cimolus *insula*: Cimoli VII 463.
 Cinyphius (*Libycus*) V 124. Cinyphium Iubam XV 755. Cinyphii chelydri VII 272.
 Cinyras *rex Cyprius* X 299; 356; 361; 472. Cinyrae X 338. Cinyrae (*dat.*) *ib.* Cinyram X 343; 438. Cinyra X 380; 464. — Cinyras *alius*: Cinyran VI 98.
 Cinyreius (*Adonis*) X 712; 730. Cinyreia virgo (*Myrrha*) X 369.
 Cipus (*Genucius Cypus praetor Romanus*) XV 565; 609. Cipi XV 580. Cipe XV 581; 617.
 Circe *dea* XIV 25; 312; 385. Circes IV 205. XIII 967. XIV 10; 69; 71; 247; 294. Circeia XIV 290; 376; 399. — Circaea tellus XV 718. Circaeo litore XIV 248. Circaea moenia XIV 253. arva XIV 348.
 ciris *avis* VIII 151.
 Cithaeron *mons* II 223. III 701.
 Clanis *Phinei socius* V 143. Clanin V 140. Clanin *Centaurum* XII 379.
 Clarius (*Apollo*): Clarium deum XI 413.
 Claros *Ioniae opp.* I 516.
 Cleonae *prope Corinthum situm opp.* VI 417.
 Clitorius (*Arcadicus*): Clitorio fonte XV 322.
 Clymene *Tethyis filia* I 764 II 37; 43; 333. IV 204. Clymenen I 755.
 Clymeneia *proles (Phaethon)* II 19.
 Clymenus *Phinei socius*: Clymeni V 98.
 Clytie *a Sole amata* IV 206; 234. Clytien IV 256.
 Clytius *Phinei socius*: Clytii V 142. Clytium V 140.
 Clytus *Phinei socius*: Clytum V 87. Clytus *Atheniensis*: Clyton VII 500.
 Cocalus *rex Siciliae* VIII 261.
 Coeranus *Lycius*: Coeranon XIII 257.
 Coeus *Latonae pater*: Coei VI 366. Coeo VI 185.
 Colchis (*Medea*): VII 348. Colchidis VII 301. Colchide VII 296; 331. Colchi: VII 120. Colchis VII 394.
 Colchus: Colcha litora XIII 24.
 Colophonius VI 8.
 Combe VII 383.
 Cometes *Lapitha*: Cometem XII 284. consitor *uvae (Bacchus)* IV 14.
 Copia *Bona dea* IX 88.
 Corinthiacus: Corinthiaci ponti XV 507.
 Corinthus VI 416. Corintho V 407.
 corniger (*Amnis*) XIV 602.
 cornix II 548.
 Coronae: Coronas iuvenes XIII 697.
 Coroneus *Phocicus* II 569.
 Coronides (*Aesculapius*): Coroniden XV 624.
 Coronis *nympha* II 542. Coronida II 599.
 corvus II 535.
 Corycides: Corycidas *nymphas* I 320.
 Corythus: Corythi pater (*Paris*) V 125. — Corythus *alius*: Corythi VII 361. *Lapitha*: XII 292. Corythum XII 290.
 Cous: Coae matres VII 363.
 Cragus *Lyciae mons*: Cragon IX 646.
 Crantor *Pelei armiger* XII 367.
 Crantoris XII 361.
 Crataeis (*Scylla*): Crataeide XIII 748.
 Crathis *Lucaniae fl.* XV 315.
 Credulitas *dea* XII 59.
 Crenaeus *Centaurus*: Crenae XII 313.
 Cressa IX 703.
 Cretaeus: Cretaei tauri VII 434.
 Cretaeas *urbes* IX 666.
 Crete VIII 118. IX 667; 735. Creten VIII 99; 183. Cretam XIII 706. XV 540. Creta XV 541.
 Crimise *Bruttii opp.*: Crimisen XV 52.
 Crocale *nympha* III 169.
 Crocos: Crocon IV 283.
 Cromyon *Corinthi pagus*: Cromyona VII 435.
 Croton *heros*: Crotonis XV 15; 55 (*urbs* XV 57).

- Ctesylla in columbam mutata* VII 869.
- Cumae *Campaniae urbs*: Cumarum XIV 104.
- Cumaeus: Cumaeae Sibyllae XV 712. Cumaea virgo XIV 35. Cumaea duce XIV 121.
- Cupido IV 321. V 366. VII 73. IX 482. X 311. Cupidinis I 453. IX 543. Cupidine X 636.
- Cures *Sabinorum opp.*: Curibus sati XIV 778.
- Curetes *sacerdotes Cretici*: Curetas IV 282. Curetida terram (*Creten*) VIII 153.
- Cyane *nympha* V 412; 425. Cyanes V 409. Cyanen V 465.
- Cyane *nympha* IX 452.
- Cybeleius Attis X 104. Cybeleia *frena* X 704.
- Cyclades *insulae*: Cycladas II 264.
- Cyclops *Polyphemus* XIII 754; 779; 875; 881. Cyclopi XIII 743; 755. XIV 174; 249. Cyclope XIII 859.
- Cycloppum I 259. III 305. XIV 2. XV 93.
- Cyeneia (*Boeotica*) Tempe VII 371.
- Cygnus *Stheneli f.* II 367; 377.
- Cygnus *Neptuni f.* XII 72; 171.
- Cycni XII 150. Cyeno XII 76. Cyenum XII 75; 101; 122; 125; 138. Cyeno XII 164. *cygnus* XII 145.
- Cydoneas (*Creticas*) pharetras VIII 22.
- Cyllarus *Centaurus*: Cyllaron XII 408. Cyllare XII 393; 421.
- Cyllenaëus: Cyllenaëo vertice XI 304.
- Cyllene (*Arcadiae mons*) I 217. VII 386. Cyllenen V 607.
- Cyllenis (*a Mercurio accepta*): Cyllenide harpe V 176.
- Cyllenius (*Mercurius*) I 712. II 720; 818. V 331. XIII 146. XIV 291.
- Cymelus *Lapitha*: Cymeli XII 449.
- Cynossema* XIII 568.
- Cynthia (*Diana*) II 465. VII 755. XV 537.
- Cynthus *mons Deli* II 221. Cynthi VI 204.
- Cyparissus *Ceius in cupressum mutatus*: X 130. Cyparisse X 121.
- Cyprius: Cypriae telluris X 645. Cyprio (*canis*) III 220.
- Cyprus *insula*: Cypron X 270. 718. XIV 696.
- Cytherea (*Venus*) X 640; 717. XIV 487. XV 803; 816.
- Cythereias: Cythereiadas columnas XV 386.
- Cythereis (*Venus*): Cythereide IV 288.
- Cythereius (*Aeneas*): XIII 624. XIV 584. Cythereia (*Venus*) IV 190.
- Cythereia litora *Cytherae insulae* X 529.
- Cythnus *insula*: Cythno V 252. Cythnum VII 464.
- Cytoriacus *a Cytoro Paphlagonias monte*: Cytoriaci IV 311. VI 132.
- Daedalion *Luciferi fil.* XI 295; 340.
- Daedalus VIII 159; 166; 183; 250. IX 742. Daedalon VIII 261. Daedale VIII 240.
- Damasichthon *Niobes fil.*: Damasichthona VI 254.
- Danaë *Persei mater* IV 610. Danaën VI 113. XI 117.
- Danaeus heros (*Perseus*) V 1.
- Danai (*Graeci*) XII 13. XIV 472.
- Danais XII 69. XIII 134; 327. Danaos XIII 181. Danais XIII 238.
- Danaus (*Graecus*): Danaam rem XIII 59. Danaas classes XIII 92. flammas XIV 467.
- Daphne *nympha* I 452. Daphnes I 490.
- Daphnis: Daphnidis Idaei IV 277.
- Dardanis: Dardanidas matres XIII 411.
- Dardanius (*Troianus*): Dardanium Romam XV 431. Dardanio vate (*Heleno*) XIII 334. Dardanio Iulo XV 767.
- Dardanus (*Troianus*) ignis XIV 574.
- Daulis (*urbs Phocidis*): Daulida V 276.
- Daunus *rex Apuliae*: Dauni XIV 510. Dauno XIV 458.
- Deianira *Oenei filia* IX 138.
- Deionides (*Miletus Cretensis*): Deioniden IX 443.
- Deiphobus *Priami fil.*: Deiphobum XII 547.
- Delia (*Diana*) V 639.
- Delius (*Apollo*) I 454. V 329. VI 250. XI 174. XII 593. XIII 650.

- Delos VI 191; 333. VIII 221. Delon XV 541. Delum III 597. IX 332. Delo XV 541.
- Delphi X 168. Delphos IX 332. XV 144; 631. Delphis XI 304.
- Delphicus: Delphica tellus I 515. Delphica templa XI 414. Delphice (*Apollo*) II 543; 677.
- Demoleon *Centaurus* XII 356. Demoleonta XII 368.
- Deo (*Ceres*): hinc Deois (*Proserpina*): Deoida VI 114.
- Deoius (*Cereri sacer*): Deoia quercus VIII 744.
- Dercetis *Babylonia*, *Semiramidis mater*: Derceti IV 45.
- Deucalion I 318; 350.
- Deucalionaeas undas VII 356.
- deus mundi creator I 21. di nemorum et noctis VII 198. Caesar deus XV 746. deo de plebe I 594 (I 173).
- Dia (*Naxos*): Diam III 690. VIII 174.
- Diana II 451. III 156. V 619. VIII 353. XII 35. Dianae I 694. II 425. III 185; 252. VII 746. VIII 272; 579. IX 89. X 536. XIV 331. XV 196; 489. Dianae I 485. IV 304. VI 415. XI 321. XIII 185. Dianam III 180. V 375. Diana VIII 395.
- Dictaeus (*Creticus*): Dictaei regis VIII 43. Dictaeo patre III 223. Teleste IX 717. Dictaea rura III 2.
- Dictynna (*Diana*) II 441.
- Dictys nauta III 615 *Centaurus* XII 334; 337.
- Didymae insula VII 469.
- Dies II 25.
- diluvium I 244—312.
- Dindyma *Mysiae mons* II 223.
- Diomedeo enses XV 806.
- Diomedes (*cf. Tydides*): Diomedis XIII 102. XIV 457. Diomedes XIII 100; 242. XIV 492.
- Dirce fons *Boeotiae*: Dirce II 239.
- Dis (*Pluto*): Ditis IV 438; 510. Diti V 395; 569. Ditem V 384. Dite XV 535.
- Dodonaeus (*Epiroticus*): Dodonaeo semine VII 623.
- Dodonis: Dodonida terram XIII 715.
- Dolon Troianus: Dolona XIII 98; 244.
- Dolopes *Thessaliae gens*: Dolopum XII 364.
- Dorceus canis III 210.
- Doris *Nereidum mater* XIII 741. Dorida II 11; 268.
- Dorylas *Afer* V 129; 130. *Centaurus* XII 380.
- Dromas canis III 217.
- Dryades III 507. VIII 737; 768. XI 49. Dryadas VI 453. XIV 326.
- Dryas *Martis fil.* VIII 307. *Lapitha*: Dryantis XII 311. Dryanta XII 290. Drya XII 296.
- Dryope *nympha* IX 331; 336; 342. Dryopen IX 364 bis.
- Dulichius pro *Ithaco*: Dulichius vertex XIII 107. Dulichium ducem XIV 226. Dulichiae manus XIII 424. Dulichios portus XIII 710.
- Dymantis (*Hecuba*): Dymantida XIII 619.
- Dymas: Dymantis proles (*Hecuba*) XI 761.
- Echeclus *Centaurus*: Echecli XII 445.
- Echidna monstrum: Echidnae IV 500. IX 69; 158. Echidnis X 313.
- Echidnaeae canis VII 408.
- Echinades insulae: Echinadas VIII 589.
- Echion Thebanus III 126. X 686.
- Echione natus (*Pentheus*) III 526. — Echion alius: VIII 311.
- Echionides (*Pentheus*) III 513; 701.
- Echionius: Echionio lacerto VIII 345.
- Echo *nympha* VIII 358; 359; 380; 387; 493; 501; 507.
- Edonis (*Thressa*): Edonidas XI 69.
- Eetion (*Andromachae pater*): Eetioneas Thebas (*prope Troiam sitas*) XII 110.
- Egeria *nympha* XV 479 *sqq.* Egeriae XV 547.
- Elateius: Elateia proles (*Caenis*) XII 189. Elateius (*Caeneus*) XII 492.
- electra II 365.
- Eleleus (*Bacchus*) IV 15.
- elementa I 26 *sqq.* XV 237 *sqq.*
- Eleusin *Atticae opp.* VII 439.
- Elis IX 187. Elim II 679. V 608. XII 550. Elide V 494. VIII 308. Hinc Eleus: Elei V 576. Eleis V 487.
- Elpenor *Ulixis socius*: Elpenora XIV 252.

- Elymus Centaurus:** Elymum XII 455.
Elysias domos XIV 111.
Emathides Pieri filiae V 669.
Emathion Cephenum unus V 100.
Emathius (Macedonius): Emathii XII 457. Emathiis V 313. Emathia caede XV 824.
Enaësimus Hippocoontis fil. VIII 362.
Enipeus fl. Thessaliae I 578 VI 116. Enipeu VII 229.
Ennomus Lycius: Ennomon XIII 260.
Eous Solis equus II 153. — Eo caelo IV 198.
Epaphus Ius filius I 747. Epaphi II 55.
Ephyre (Corinthus) II 240. Ephyren VII 391.
Epidaurius (Aesculapius) XV 723.
Epidauria nutrix (Beroe) III 278. tellus VII 436. litora XV 643.
Epimethis (Pyrrha): Epimethida I 390.
Epiros VIII 283. XIII 719.
Epytus rex Albae cf. Aepytus. *epops* VI 674.
Epopeus nauita III 619.
Erasinus fluvius Argolidis XV 276.
Erebus: Erebi V 543. X 76. Erebo XIV 404.
Erechtheus Pandionis fil. VI 677; 701. VII 697.
Erechthëus: Erechtheas arces VIII 548.
Erechthidae (Athenienses): Erechthidis VII 430.
Erechthis (Procris): Erechthida VII 726.
Eridanus fl. (Padus?) II 324. Eridanum II 372.
Erichthonius Volcani f.: Erichthonio IX 424. Erichthonium II 553. *cf.* II 757.
Erigdupus Centaurus: Erigdupum XII 448.
Erigone Icaris filia X 451. Erigonen VI 125.
Erinys I 241. IV 489. XI 14. Erinyn I 724.
Error deus XII 59.
Erycina (Venus) V 363.
Erymanthus Arcadiae fl.: Erymanthon V 608. Erymantho II 244.
Erymanthis (Arcadius): Erymanthidas silvas II 499.
Erysichthon Triopae fl.: Erysichthonis VIII 770; 831. Erysichthona VIII 814. Erysichthone nata (*Mestra*) VIII 729.
Erytus Phinei socius: Erytum V 79.
Eryx Siciliae mons II 221. V 196. Erycis XIV 83.
Ethemon Nabataeus V 163; 169.
Etruscus: Etruscam gentem XV 558.
Euagrus Lapitha XII 293. Euagrum XII 290.
Euander Arcas in Palatio habitavit: Euandri XIV 456.
Euboëa XIII 659.
Euboicus (Glaucus) XIV 4. Euboicam Aulida XIII 182. urbem (*Cumas*) XIV 155. Euboica Anthedone VII 232. XIII 904. Euboico alto (*maris*) IX 226. Euboicas undas IX 218.
Eueninae Calydonides VIII 528.
Euenus Aetoliae fl.: Eueni IX 104.
Euhan (Bacchus) IV 15.
Euipe Pieri uxor V 303.
Eumelus Thebanus, Botrae pater: Eumeli VII 390.
Eumenides VI 430 *sq.* VIII 482.
Eumenidum IX 410. X 46. *cf.* X 349.
Eumolpus vates Thracius: Eumolpo XI 98.
Eupalamus(?): Eupalamon VIII 360. *cf.* Hippalmus.
Euphorbus Panthoides XV 161.
Euphrates fl. II 248.
Europa Agenoris filia (II 833 *sqq.*) VIII 120. Europam VI 104.
Europaeus dux (Minos): Europaei ducis VIII 23.
Europe terra: Europen V 648.
Eurotas Laconicae fl. II 247. Eurotan X 169.
Eurydice Orphei uxor: Eurydice X 31. Eurydicen X 48. XI 63; 66.
Eurylochus Ulixis socius: Eurylochum XIV 252; 287.
Eurymides (Telemus) XIII 770.
Eurynome Persica IV 210. Eurynomes IV 219.
Eurynomus Centaurus XII 310.
Eurypylus Thessalus XIII 356. — *alius:* Eurypyli *Coi regis* VII 363.

- Eurystheus *Siheneli* IX 203; 274.
 Eurytides: Eurytidae VIII 371.
 Eurytion VIII 311.
 Eurytis (*Iole*): Eurytidos IX 395.
 Eurytus IX 356. *Centaurus* XII
 224. Euryte XII 220; 228.
 Exadius *Lapitha* XII 266.
- Fama *dea* XII 43. (XIV 726. XV 4).
 Fames *dea* VIII 782; 805. *Famem*
 VIII 776; 790. *Fame* VIII 775.
 Farfarus *flumen agri Sabini* XIV
 330.
 Faunigena: Latini Faunigenae
 XIV 449.
 Faunus *rex Latii, deus*: Fauni ara
 VI 329. Fauno XIII 749. Fauni
plur. I 193. VI 392.
 Fors X 619.
 Fortuna *dea*: V 140. VI 195. VIII
 73. X 603. XIII 333; 524. For-
 tunae II 140.
 Forum XV 841. foro *ib.* 796.
 Frigus VIII 781.
- Galanthis *Alcmenae serva (Galat-
 rias Antoninus Lib. 29)* IX 306. Ga-
 lanthida IX 316.
 Galatea *nympha* XIII 737; 788;
 797; 838; 862; 868; 879; 897.
 Gallicus *canis* I 533.
 Ganges *Indiae fl.* II 249. Gange
 IV 21. V 47.
 Gangetica *tigris* VI 636
 Ganymedes *Trois f.* XI 756. Ga-
 nymedis X 157.
 Gargaphie *vallis* III 156.
 Gigantes: Gigantas I 152. V 319.
 X 150.
 Giganteus: Giganteolacerto XIV
 184. Giganteis *membris* V 346.
 faucibus XIV 1.
 Glaucus *maris deus* XIII 905. XIV
 9; 38; 68. Glauci VII 233.
 Gnidos *Cariae urbs*: Gnidon X 531.
 Gnosiacus (*Creticus*): Gnosiacae
carinae VIII 144. Gnosiacas *rates*
 VII 461. Gnosiaco *regno* IX 669.
 Gnosius (*Creticus*) III 208. Gnosia
castra VIII 40.
 Gorge *Meleagri soror*: Gorgen
 VIII 543.
 Gorgo (*Medusa*): Gorgonis IV 698.
 V 180. Gorgoné V 202; 209
 Gorgoneus: Gorgonei *capitis* IV
 617. Gorgoneum *crinem* IV 799.
 Gorgoneas *domos* IV 777. Gor-
 goneis *crinibus* V 196.
 Gortyniacus (*Creticus*): Gorty-
 niaco *arcu* VII 777.
 Gradivus (*Mars*) XIV 820. Gra-
 divo VI 427. Gradive XV 863.
 Graecia XIII 199. XIV 474.
 Graius: Graium *nomen* IV 537.
 Graiae *maritae (Helenae)* XII 604.
 Graium XIV 163; 220. *victores*
 Grai XIII 413. Graiorum XIII 241.
 Graium *murus* XIII 281. Graios
 XIII 401. XIV 325. *patres* XV
 645. Graias *gentes* IV 16. *urbes*
 VII 214. *rates* XII 64.
 Granicus *fl. Mysiae*: Granico XI
 763.
 Gratia VI 429.
 Gryneus *Centaurus* XII 260; 268.
 Gyaros *insula* VII 470. Gyaro V 252.
- Haedi *stellae*: Haedis XIV 711.
 Haemonia (*Thessalia*): Haemo-
 niae I 567. XI 229. Haemoniam
 VIII 804. XI 652. Haemonia II 543.
 Haemonius (*Thessalus*): Haemonii
iuvenis (Iasonis) VII 132. Haemo-
 nio *iuvene (Ischys est)* II 599. *cultro*
 VII 314. Achille XII 81. Aca-
 sto XI 409. Haemonia *valle* VII
 264. Haemonii *proceres* XII 213.
 Haemonios (*Centauzeos*) *arcus* II
 81. Haemonias *urbes* V 305. Haemo-
 niis *montibus* XII 353.
 Haemus *Thraciae mons* II 219.
 Haemum VI 87. X 77.
 Halcyoneus *Phinei socius* V 135.
 Halesus *Lapitha*: Halesi XII 457.
 Halius *Lycius*: Halium XIII 258.
 Hamadryades *arborum nymphae*:
 Hamadryadas I 689. XIV 624.
 Hammon *deus* IV 670. V 17; 328.
 XV 309. *cf.* Ammon.
 Harmonia *Cadmi uxor* IV 568.
 Harpalos *canis* III 222.
 Harpocrates *Aegyptiorum deus*
 IX 692.
 Harpyia *canis* III 215.
 haruspex XV 577.
 Hebe IX 400.
 Hebrus *Thraciae fl.*: Hebrum II
 257. Hebre XI 50.
 Hecate *dea* VII 174; 194. Hecates
 VII 74; 241. Hecaten XIV 405.

- Hecateia carmina XIV 44.
 Hecateis: Hecateidos herbae VI 139.
 Hector XII 3; 69; 77; 443. XIII 82; 178; 279; 486; 665. Hectoris XI 758. XII 442; 586. XIII 425 sq. 511. Hectora XII 75; 543; 602. XIII 178; 383; 485. Hectore XI 760.
 Hectoreus: Hectoreo Marti XIII 275. Hectorea hasta XII 67. Hectoreis flammis XIII 7.
 Hecuba Priami uxor XIII 422; 548; 555. Hecubae XIII 576. Hecubam XIII 574.
 Helene XIV 669. Helenam XIII 200.
 Helenus Priami fil. XIII 722. XV 438. Helenum XIII 98. XV 450.
 Heliades Solis filiae II 340. Heliadum X 91; 263.
 Helix opp. Achaiae: Helicen XV 293.
 Helice sidus: Helicen VIII 206.
 Helicon Boeotiae mons II 219. Helicon V 254; 663. VIII 534.
 Helix Phinei socius: Helicem V 87.
 Helle Phrixi soror: Helles XI 195.
 Hellespontus XIII 406.
 Helops Centaurus XII 834; 835.
 Hennaeus (Henna urbs Siciliae): Hennaeis moenibus V 385.
 Herculanum XV 711.
 Hercules: Herculis VII 364. IX 135; 264; 278; 286. XII 569. XIII 52. XV 284. Hercule IX 256. XIII 23. cf. XV 39.
 Hercules: Herculei hospitis (Crotonis) XV 8. Herculeae laudis XII 534. Herculeam urbem (Herculanum) XV 711. Herculeo numine XV 47. Herculea Trachine XI 627.
 Herculeos artus IX 163. arcus XII 309. Herculeis viribus XII 549. toris XV 231.
 Hermaphroditus IV 383.
 Herse Cecropis filia II 559; 724; 739; 747. Hersedes II 809.
 Hersilia Romuli uxor XIV 848.
 Hersilium XIV 830; 839.
 Hesione Laomedontis filia XI 217.
 Hesperie Naias: Hesperien XI 769.
 Hesperides nymphae: Hesperidas XI 114.
 Hesperius (occidentalis): Hesperium XI 258. Hesperio II 142. IV 214; 627. Hesperiae Naides II 325. Hesperios II 258.
 Hesperus V 441.
 Hiberus: Hiberi pastoris (Geryonis) IX 184. Hiberis flumine (Oceano) VII 324. Hiberis bobus XV 12.
 Hiems II 30.
 Hippalmus venator: Hippalmon VIII 360.
 Hippasus venator VIII 313. Hippason Centaurum XII 352.
 Hippocoon rex Amyclarum VIII 314. Hippocoonte satus (Enaësimus) VIII 363.
 Hippocrène fons V 256.
 Hippodamas VIII 593. ad VIII 596.
 Hippodame Pirithoi uxor: Hippodamen XII 210; 224.
 Hippolytus XV 544. Hippolytum XV 497.
 Hippomenes X 575; 587; 640; 668. Hippomenen X 651; 690. Hippomene (voc.) X 632; 658. (abl.) X 608.
 Hippotades (Aeolus) IV 662. XI 431. Hippotadae XIV 86. XV 707.
 Hippotaden XIV 224.
 Hippothous venator Arcas VIII 307.
 Hister fl. II 249.
 Hodites Cephenum unus V 97. Centaurus XII 452.
 Hora (Hersilia): Horam XIV 851.
 Horae II 26. Horis II 118.
 Hospes (ἑσπῖος): Iovis Hospitis X 224.
 Hyacinthus Oebali fil.: Hyacinthon X 217. Hyacinthe X 185. — Hyacinthia pompa X 219.
 hyacinthus flos XIII 394 sqq.
 Hyades sidus: Hyadas III 595. XIII 293.
 hyaena: hyaenam XV 409.
 Hyale nympa III 171.
 Hyanteus (Boeotius): Hyanteā Aganippe V 312. Hyanteo Iolao VIII 310. Hyantius (Actaeon) III 148.
 hydræ IX 192. hydros IV 800.
 Hylactor canis III 224.
 Hylæus canis III 213.
 Hyles Centaurus: Hysten XII 378.
 Hyleus venator VIII 312.
 Hylæus (ab Hylis Boeotiae opp.) Alcon XIII 683.

- Hyllus *Herculis f.* IX 279.
 Hylonome *Centaurea femina* XII 405; 423.
 Hymen *deus nuptiarum* I 480.
 Hymenaeus IV 757. VI 429. IX 796. X 2. Hymenae IX 762; 765. Hymenaeon XII 215.
 Hymettus *Atticae mons* (Hymettus?): Hymetti VII 702. — Hymettia cera X 284.
 Hypaepa *opp. Lydiae*: Hypaepis VI 18. XI 152.
 Hypanis *fl. Sarmatiae* XV 285.
 Hyperborea: Hyperborea Palene (*Thraciae opp.*) XV 356.
 Hyperion: Hyperionis XV 406; 407. Hyperione VIII 565. Hyperione natus (*Sol*) IV 241. nate IV 192.
 Hypseus *Phinei socius* V 98. Hypsea V 99.
 Hypsipyle *Thoantis filia*: Hypsipyles XIII 398.
 Hyrie (*Θυρία Ant. Lib. 12*) Boeota VII 380. Hyries VII 371.
 Iacchus (*Bacchus*) IV 15.
 Ialysius (*Rhodiis*): Ialysios Telchinas VII 365.
 Ianigenam Canentem XIV 381.
 Ianus *deus*: Iani XIV 789. Iano XIV 334; 785.
 Ianthe IX 744; 760. Ianthen IX 715. Ianthē IX 797.
 Iapetionides (*Atlas*) IV 631.
 Iapetus *Titan*: Iapeto satus I 82 (*Prometheus*).
 Iapygia (*Apulia*): Iapygiam XV 703.
 Iapyx *Daedali f.*: Iapygis XV 52. — Iapyx Daunus: Iapygis XIV 510. Iapyge XIV 458.
 Iason VII 25; 48; 175. VIII 302; 349. Iasonis VII 26; 66; 397. Iasone VII 5.
 Icarus *Daedali f.* VIII 195. Icare VIII 204; 231; 232; 233. X 450.
 Icelus *Somniorum unus*: Icelon XI 640.
 Ichnobates *canis* III 207 *sq.*
 Idaeus (*Creticus*): Daphnidis Idaei IV 277. Idaeis antris IV 289.
 Ide *mons Cretae*: Idā IV 293.
 Ide *mons Troadis* II 218. X 71. XII 521. XIII 324. — Idaeo vertice XIV 535.
 Idalie (*Venus*): Idalien XIV 694.
 Idas VIII 305. — *alius*: Idan V 90. — *alius* Idas XIV 504.
 Idmon VI 8. Idmoniae Arachnes VI 133.
 Idomeneus *rex Cretae* XIII 357.
 Ignigena (*Bacchus*): Ignigenam IV 12.
 Iliacus: Iliacum agmen XII 594. Iliacos coetus XI 766. Iliacas arces XIII 196.
 Iliades (*Ganymedes*): Iliaden X 160. — (*Romulus*): XIV 781. Iliaden XIV 824.
 Iliion VI 95. XIII 407; 504. XIV 467.
 Ilioneus *Niobes filius* VI 261.
 Ilithyia *pariendi dea*: Ilithyiam IX 233.
 Illyricus: Illyricos fines IV 567.
 Ilus *Iliū conditor*: XI 755 *sq.*
 Imbreus *Centaurus* XII 310.
 Inachides (*Epaphus*) I 752. (*Perseus*) IV 719.
 Inachis (*Io*): Inachidos I 610. Inachis (*Isis*) IX 637. Inachidas ripas I 639.
 Inachus *Argivorum rex* I 582; 641; 644; 650.
 Inarime *insula*: Inarimen XIV 89.
 India IV 21; 605. XV 413.
 Indigetes di XV 862. Indigetem (*Aeneam*) XIV 608.
 Indus V 47. Indos I 777.
 Ino *Cadmi filia* III 313. IV 431; 527.
 Inous: Inoo raptu III 722. Inoos sinus IV 496.
 Insania *dea* IV 484.
 Insula *Tiberina* XV 740.
 Invidia *dea*: Invidiae II 760. Invidiam II 770.
 Io *Inachi filia, postea Isis*: I 583; 627; 628.
 Iolaus *Iphiclis fl.* IX 399; 430. Iolao VIII 310.
 Iolciacus (*Thessalus*): Iolciacos portus VII 158.
 Iole *Euryti filia* IX 394. Ioles IX 140. Iolen IX 278.
 Ionius: Ionio Iano XIV 334. in Ionio (*mari*) IV 534. Ionium aequor XV 50; 700.
 Iphigenia *Agamemnonis filia* XII 31.
 Iphinous *Centaurus*: Iphinoum XII 379.

- Iphis** IX 709; 724; 786; 794; 797.
Iphi IX 715; 745. **Iphide** IX 668.
 — *alius* **Iphis** XIV 699; 717. **Iphin**
 XIV 753.
Iphitides Coeranos: **Iphitiden**
 XIII 257.
Iris *dea* I 271. IV 479. XI 590;
 630. XIV 85; 839. **Irin** XIV 830.
Iri XI 585. *cf.* **Thaumantis**.
Isis *dea Aegyptia*: **Isi** IX 773.
Ismarius (*Thracius*): **Ismariae**
Bacchae IX 642. **Ismarios** amnes
 II 257. **Ismario** regi XIII 529.
Ismenis (*Boeotia*) III 169. **Ismeni-**
des III 733. IV 31; 561. VI 159.
Ismenius Therses XIII 681.
Ismenos *Boeotiae fl.* II 244.
Ismenus *Niobes filius* VI 224.
Isse *Lesbia*: **Issen** VI 124.
Isthmus: **Isthmo** VI 419 *sq.* **Isth-**
mon VII 405.
Italia: **Italiae** XV 291. **Italiam**
 XV 701.
Italicus: **Italico litore** XIV 17.
Italus: **Italio finibus** XV 59.
Ithace XIV 169. **Ithacam** XIII
 710.
Ithacus XIII 98. **Ithaco** XIII 103.
Ithacis matribus XIII 511.
Itys *Teret et Proqnes fl.* VI 437;
 620. **Itysis** VI 658. **Ityn** VI 636;
 652.
Iuba *Numidiae rex*: **Iubam** XV
 755.
Iulius (*Caesar*) XV 842.
Iulus (*Ascanius*): **Iulo** XV 767.
Iuno I 600. II 469; 508. III 263;
 287; 362. IV 421; 426; 447; 478;
 522; 547. VI 91; 94; 428. IX 762;
 796. XI 629. XIV 829. **Iunonis** I
 270. VII 523. IX 284. XI 578. XII
 500. XIV 114. XV 164; 385. **Iu-**
noni VI 207. IX 296. **Iunonem** II
 518. VI 337. IX 499. XIV 582. **Iu-**
none II 525. III 285; 320. IV 472.
 IX 309. X 161. XV 773.
Iunonigena (*Volcanus*): **Iunoni-**
genae IV 173.
Iunonius *custos* I 677. **Iunonia** **Sa-**
mos VIII 220. **Hebe** IX 400. **Iris**
 XIV 85.
Iuppiter I 116; 208; 324; 517;
 587; 614. II 396; 422; 438; 444;
 744. III 281. IV 639; 649; 697. V 12;
 327; 514; 523; 565. VI 111; 176.
Iphis VII 588; 615. VIII 616. IX 24;
 243; 416; 427. X 156. XI 41; 226.
 XII 51. XIII 5; 28; 143; 145; 599;
 842. XV 70; (807); 853; 866. — **I-**
ovis I 106; 244; 274; 748. II 473; 678.
 III 7; 256; 261; 265; 280; 333. IV
 3; 609 *bis*; 713; 754; 798. V 528.
 VI 74; 94; 517; 800. VIII 99. IX
 199; 229; 261; 265; 439. X 148;
 149; 224. XI 219. XIII 142; 216;
 408; 573; 585. XV 386; 871. —
Iovi I 205. II 377; 481. III 26. IV
 232. VII 596; 623; 652. VIII 152.
 IX 137; 303. X 161. XI 756. XII
 11. — **Iovem** I 622. II 437; 488.
 III 283; 288; 318. V 369; 513. IX
 14; 26; 289. XI 286. XIII 269;
 383; 706; 843; 856. — **Iove** I 114;
 166; 588; 672; 732. II 62; 429;
 697; 726. III 270; 272; 363. IV
 260; 644; 696. V 297. VI 51; 72.
 VIII 122; 265. IX 104; 404; 414.
 X 148. XI 224. XIII 28. XV 12;
 858.
Inuenta *dea*: **Inventae** ara VII
 241.
Ixion IV 460. **Ixonis** VIII 403.
 X 42. **Ixiona** IV 464. **Ixione** natus
 (*Pirithous*) VIII 603. XII 210; 338;
 504.
Ixionides (*Pirithous*) VIII 567.
Labros *canis* III 224.
Lacedaemonium Tarentum XV
 51.
Lachne *canis* III 222.
Lacina (*apud Crotonem*) *litora*
 XV 13. **templa** (*Iunonis*) XV 701.
Lacon *canis* III 219.
Laconis: **Laconide** III 223.
Ladon *Arcadiae fl.*: **Ladonis** I 701.
Ladon *canis* III 216.
Laelaps *canis*: **Laelape** III 211.
 — *canis alius*: **Laelapa** VII 770.
Laertes XIII 144. **Laerte** *creatus*
 (*Ulixes*) XII 620.
Laertiades: **Laertiadae** XIII 48.
Laertius *heros* (*Ulixes*) XIII 124.
Laestrygon: **Laestrygonis** XIV
 233; 237.
Laetitia *dea* XII 60.
Laiades (*Oedipus*) VII 759.
Lampetides *vates Cephenum*:
Lampetide V 111.
Lampetie *Heliadum una* II 349.

- Lamus rex:** Lami Laestrygonis urbem (*Formias*) XIV 233.
- Laomedon Priami pater** VI 96. XI 757. *Laomedonta* XI 200.
- Laomedonteus:** *Laomedonteis arvis* XI 196.
- Lapithae Thessaliae gens:** *Lapithae (gen. sing.)* XII 250. *Lapitharum* XII 261. *Lapithas* XII 531.
- Lapithaeus:** *Lapithaeae gentis* XII 525.
- Lapitheus:** *Lapitheia tecta* XII 412. *proelia* XIV 670.
- Larisa Thessaliae urbs; hinc** *Coronis Larisaea* II 542.
- Latialis:** *Latialis populi* XV 481.
- Latinus:** *Latina res* XIV 610. *Latinis nurbus* II 366. *Latinas Hamdryadas* XIV 623.
- Latinus rex, Fauni filius:** *Latini* XIV 449.
- Latinus rex, Silvii filius** XIV 611. *Latinum* XIV 612.
- Latium:** *Latio* XIV 452.
- Latiis:** *Latia de gente* XIV 832. *pinu* XV 742. *Latae nurus* XV 486. *arces* XV 582. *Latiis ducibus* I 559. *silvis* XIV 390. *Latias auras* XV 626. *Latios agros* XIV 422. *Latiis montibus* XIV 326.
- Latois (Diana):** *Latoidos* VIII 278.
- Latoius (Apollo)** XI 196.
- Latona** VI 162; 171; 214; 280; 336. *Latona* VI 200. *Latona (dat.)* VI 160. *Latona* VI 186. *Latona* XIII 634.
- Latonia (Diana)** I 695. VIII 394; 542.
- Latonigenis** duobus VI 160.
- Latous (Apollo)** VI 384. *Latois aris* VI 274.
- Latreus Centaurus** XII 458.
- Laurens litus Latinum** XIV 598.
- Laurenti Pico** XIV 336. *Laurentes agros* XIV 342.
- Lavinia Latini filia** XIV 570.
- Lavinium opp. Latii:** *Lavini* XV 728.
- Learchus Athamantis fil.:** *Learchum* IV 515.
- Lebinthus insula** VIII 222.
- Leda Tyndaret uxor:** *Ledam* VI 109.
- Lelegeides nymphae** IX 652.
- Leleges Cariae gens:** *Lelegas* IX 645.
- Lelex Megaridis rex; hinc** *Lelegeia moenia* VII 443. *litora* VIII 6.
- Lelex Narycius** VIII 312. *alius (?)* VIII 568; 607.
- Lemnicola (Volcanus):** *Lemnicolae* II 757.
- Lemnius (Volcanus)** IV 185.
- Lemnos insula** XIII 46; 313 (396).
- Lenaeus (Bacchus):** *Lenaeo* IV 14. *Lenaeo* XI 132.
- Leo sidus:** *Leonis* II 81.
- Lerna palus Argolidis:** *Lernae* I 596.
- Lernaeus:** *Lernaei veneni* IX 130. *Lernaeae Echidnae* IX 69; 158.
- Lesbos insula:** *Lesbi* XI 55. *Leabon* II 591. XIII 173.
- Lethaea uxor Oleni** X 70.
- Lethaeus:** *Lethaei suci* VII 152.
- Lethe:** *Lethes* XI 603.
- Letois (Apollo):** *Letoidos* VII 384.
- Letoia proles (Apollo)** VIII 15.
- Leucas insula:** *Leucada* XV 289.
- Leucippus Messenius** VIII 306.
- Leucon canis** III 218.
- Leuconoe Minyae filia** IV 168.
- Leucosia insula prope Paestum:** *Leucosiam* XV 708.
- Leucothee maris dea, antea Ino** IV 541.
- Leucothoë a Sole amata** IV 208.
- Leucothoën** IV 196; 220.
- Liber pater** III 520; 528; 636. IV 17. VI 125. VII 360. VIII 177. XI 105.
- Libycus:** *Libycas* IV 616. XIV 77.
- Libye** II 237.
- Libys nauta** III 617; 676.
- Libys (Afer)** V 75; 328.
- Lichas Hercules servus:** *Lichas* IX 155. *Lichan* IX 211; 229. *Licha* IX 213.
- Ligdu Cretensis:** *Ligdum* IX 670; 684.
- Ligurum populos** II 370.
- Lilybaeum Siciliae prom.:** *Lilybaeo* V 351. *Lilybaeon* XIII 725.
- Limnaee nympha** V 48.
- Limyre Lyciae fl.** IX 646.
- Liriope nympha** III 342.
- Liternum Campaniae opp.** XV 714.
- Livia Augusti uxor** XV 836.
- Livor** VI 129. X 515.
- Lotis nymphe** IX 347.

- Lucifer stella** II 115; 723. IV 628; 664. XI 98(296); 570. XV 189; 789. **Lucifero** VIII 2. XI 271; 346.
Lucina dea IX 698. X 507; 510. **Lucinam** V 304. IX 294.
Luctus deus IV 483.
Luna II 208. VII 207. **Lunas** XIV 367. **Lunares currus** XV 790.
Lyaeus (Bacchus) XI 67. **Lyaeo** VIII 274. **Lyaeum** IV 11.
Lycabas nauta III 624; 673. — **As-syrius** V 60. — **Centaurus** XII 302.
Lycaethus Centaurus: **Lycaethum** XII 350? *cf.* **Lycetum**.
Lycaeus Arcadiae mons: **Lycae** I 217. VIII 317. **Lycae** I 697.
Lycaon rex Arcadiae I 198; 221. **Lycaona** II 526.
Lycaonius: **Lycaoniae parentis** II 496. **Lycaoniae mensae** I 165.
Lycetus Phinei socius: **Lycetum** V 86. **Centaurus**: **Lycetum** XII 350.
Lyceum Atheniense: **Lycei** II 710.
Lycia: **Lyciae** IV 296. VI 317; 340. **Lyciam** IX 645.
Lycidas Centaurus XII 310.
Lycisce canis III 220.
Lycius: **Lycii Sarpedonis** XIII 255. **Lyciā gente** VI 382. **plebe** XII 116. **Lycias urbes** IV 296.
Lycormas Aetoliae fl. II 245.
Lycormas Cephenum unus V 119.
Lycius (Creticus): **Lyciā classis** VII 490.
Lycurgus Thraciae rex: **Lycurgum** IV 22.
Lycus Phrygiae fl. XV 273.
Lycus Centaurus: **Lycum** XII 332. **Lycus socius Diomedis** XIV 504.
Lydia VI 146.
Lydas: **Lydos** XI 98. **Lydas urbes** VI 11.
Lyncestius amnis Macedoniae fl. XV 329.
Lyncus Messenius VIII 304.
Lyncides (Perseus) IV 766. V 100. **Lyncidae** V 185.
Lyncus rex Scytharum V 650.
Lycēa (Argiva) arva I 697.
Lyrnesus opp. Mysiae: **Lyrnesia moenia** XII 108. XIII 176.
Macareis: **Macareida** Issen VI 124. **Macareus Lapitha** XII 447. — *alius* XIV 159; 441. **Macareu** XIV 318.
Macedonia sarissa XII 461.
Maecandrus Lydiae fl. II 246. VIII 162. **Maecandri** IX 451. — **Maecandrius iuvenis (Caunus)** IX 574.
Maenades XI 22.
Maenalius: **Maenalius sinus** V 608.
Maenalos Arcadiae mons: **Maenalon** II 415; 442. **Maenala** I 216.
Maeonia (Lydia) III 583. **Maeoniam** VI 149.
Maeonis (Arachne) VI 103.
Maeonius: **Maeoniae Arachnes** VI 15. **Maeonias ripas** II 252. **Maeonios (Tyrrhenos) nautas** IV 423.
Maera ignota VII 362.
Magnetes Thessali: **Magnetas** XI 408.
Magnum (Pompeii) nomen XV 825.
Maia Mercurii mater: **Maia natus** II 685. **creatus** XI 303.
Manes dei VIII 488. **Manibus** II 303. V 115. VI 569. **Manes (acc.)** I 586. V 73. VI 699. VII 206. IX 406. XIII 447; 464. XIV 105.
Manto Tiresiae filia VI 157.
Marathon VII 434.
Mareotica (Aegyptia) arva IX 773.
Marmarides Libycus: **Marmaridae** V 125.
Mars III 132. XII 91. **Martis** VIII 20. XIII 208. **Marti** XIII 275. **Martem** VII 140. **Marte** III 123; 541. IV 171. XII 605. XIII 11; 359. XIV 246; 450. XV 746.
Marsyas satyrus VI 383 *sqq.* **flumen Phrygiae** VI 400.
Martius anguis III 32. **miles** XIV 798.
Mater deum (Cybele) X 696. **Matri deum** X 686. *cf.* XIV 536.
Mavors VIII 61. XIV 806. **Mavortis scopulum (Areopagus)** VI 70. **Mavortis** VII 101. VIII 7.
Mavortius (Meleager) VIII 437.
Mavortia proles (Thebani) III 531.
Medea Aetae filia VII 11; 41; 70; 257; 285; 406.
Medon nauta III 671. **Centaurus** XII 303.
Medusa IV 779. **Medusae** IV 654; 742; 781. V 69; 217; 246.
Medusaeus: **Medusaei** V 257. X 22. **Medusaeo** V 249; 312.
Megareus X 605.

- Megareus heros (*Hippomenes*) X 659.
 Melampus *canis* III 206; 208.
 Melanchaetes *canis* III 232.
 Melaneus *canis* III 222. *Centaurus* XII 306.
 Melantho *Deucalionis filia* VI 120.
 Melanthus *nauta* III 617.
 Melas *Thraciae fl.* II 247.
meleagrides aves VIII 545 sqq.
 Meleagros *Oenei fil.* VIII 299; 385; 515. Meleagron VIII 270. Meleagre IX 149.
 Melicertes *Athamantis fil.*, postea *Palaemon*: Melicerta IV 521.
 Memnon *Aurorae filius*: Memnonis XIII 578; 594; 599.
memnonides aves XIII 617.
 Menaleus *Cephenum unus* V 128.
 Mendesium (*Aegyptius*) V 144.
 Menelaus: Menelae XIII 203.
 Menephron VII 386.
 Menoetes *Lycius*: Menoetae XII 127. Menoeten XII 116.
 Mensis II 25.
menta pro spongia VIII 653.
Mentha nympha X 728.
 Mercurius *deus*: Mercurium II 741. Mercurio IV 288; 753. cf. alipes, caducifer, Cyllenius.
 Meriones *Cretensis* XIII 358.
 Mermeros *Centaurus* XII 305.
 Merops *Aethiopum rex*: Meropis I 762. II 184.
 Messapia (*Calabra*) arva XIV 513.
 Messene VI 417.
 Messenius: Messenia arva II 679. moenia (*in Sicilia*) XII 544. XIV 17.
Mestra Erysichthonis filia VIII 729 sqq.
 Methymnaeus: Methymnaeae Lesbi XI 55.
 Metion *Syenites*: Metionē V 74.
 Midas *Phrygiae rex*: Midae XI 174. Midan XI 92; 162.
 Miletus *quidam*: Miletum IX 444. Milete IX 447. — *M. urbs* IX 449.
 Miletis (*Byblis*): Miletida IX 635.
 Milon *athleta Crotoniensis* XV 229.
 Mimas *Ioniae promunturium* II 222.
 Minerva (cf. *Virgo*): Minervae II 563; 749. IV 796. VIII 250; 654. XIII 336; 380. XIV 475. Minervae *baca (oliva)* XIII 652. *promunturium in Campania* XV 709. Minervae II 588; 709; 788. IV 754. VIII 275. Minervam VIII 264. Minerva IV 33.
 Minois (*Ariadne*): Minoide VIII 174.
 Minos *Cretae rex* VII 456; 472. VIII 6; 24; 42; 45; 64; 95; 152; 157; 187. Minoa IX 441. Minoe IX 437.
Minturnae Campaniae opp. XV 716.
 Minyae (*Argonautae*) VII 1; 115; 120. Minyis VI 720. VII 8.
 Minyeias i. e. *Minyae filia* IV 1. — *Minyeis*: Minyeides IV 32; 425. — *Minyaea proles* IV 389.
 Mithridateus: Mithridateis nominibus Pontum tumentem XV 755.
 Mnemonides (*Musae*) V 280. Mnemonidas V 268.
 Mnemosyne *Musarum mater*: Mnemosynus VI 114.
 Molossi *Epirotici*: Molosso rego (*Munycho*) XIII 716. Molossa gens I 226.
 Molpeus *Phinei socius* V 163. Molpea V 168.
moly herba XIV 292.
 Monychus *Centaurus* XII 494.
 Mopsopius (*Atticus*): Mopsopium V 661. Mopsopios VI 423.
 Mopsus XII 523. Mopso XII 451. Mopsum XII 451. cf. Ampycidea.
 Morpheus *Somniorum deus* XI 671. Morphea XI 635; 647.
 Mulciber (*Volcanus*) II 5. IX 263; 423. XIV 533.
 Munychios agros (*portus Athenarum*) II 709.
 Musa V 294; 337. X 148. Musae XV 622.
 Mutinae moenia XV 823.
 Mycale *Ioniae promunturium* II 223. Mycale *Thessala* XII 263.
 Mycense VI 414. XV 426; 428.
 Mycenis (*Iphigenia*): Mycenida XII 34.
 Myconus *insula*: Myconum VII 463.
 Mygdonides (*Phrygiae*) VI 45.
 Mygdonius (*Thracius*) II 247.
 Myrmidones *Aeginae incolae*: Myrmidonas VII 654.
 Myrrha *Cinyrae filia* X 313; 319;

- 363; 402; 476. Myrrhae X 441.
 Myrrham X 310. myrrha X 501.
 Myscelus XV 20.
 Mysus: Mysum Caicum XV 277.
- Nabataeus (*Arabe*) V 163. Nabataea regna I 61.
 Naias (*nympha aquarum*) I 690.
 Naiades XIV 328. Naiadum IV 304. VI 329. X 9.
 Nais (*nympha aquarum*) III 49. IV 329; 356. Naides I 641. II 325. III 506. IV 289. VIII 580. IX 87. X 514. XI 49. XIV 557; 786. Naidas VI 453. IX 657.
 Nape canis III 213.
 Nar *fluvius Umbriae* XIV 330.
 Narcissus *Cephiis fil.*: Narcissum III 346; 370.
 Narycia *urbs Bruttiorum*: Naryciam XV 705.
 Narycius (*Locrensis*): Lelex VIII 312. heros (*Aiax*) XIV 468.
 Nasamoniacus (*Libycus*): Nasamoniaci agri V 129.
 Naupliades (*Palamedes*) XIII 39; 310.
 Naxus *insula* III 640. Naxon III 636. Naxo III 649.
 Nebrophonus *canis* III 211.
 Nedyminus *Centaurus*: Nedyminum XII 350.
 Neleius (*Nestor*) XII 577.
 Neleus *Nestoris pater*: Nelei paescua II 689.
 Nelēus: sanguinis Nelei XII 553. Pylus Nelēa VI 418.
 Nelides: Nelidae (*plur.*) XII 548.
 Nemeaeus *leo*: Nemeaea moles IX 197. Nemeaeo vellere IX 235.
 Neoptolemus *Achillis fil.*: Neoptoleum XIII 454. *cf.* Pyrrhus.
 Nephela *nympha* III 171.
 Nephelēis (*Helle*): Nephelēidos XI 195.
 Neptunius (*Theseus*) IX 1. Neptunia proles (*Hippomenes*) X 639; 665. (*Cycnus*) XII 72.
 Neptunus II 270. IV 538. VIII 842. X 606. XII (144.) 198; 553. Neptunum XII 26. Neptune IV 532. VI 115. VIII 598.
 Nereis *nympha maris* XI 259. XIII 748. Nereida XI 380. Nereide XII 93. Nerei XIII 857. Nereides I 802. XI 361. XIII 898. XIV 264. Nereidum V 17. *cf.* II 11; 269. XIII 742.
 Nereius *iuvenis (Phocus)* VII 686.
 Nereia (*Thetis*) XIII 162.
 Neretum *opp. Calabriae* XV 50.
 Nereus *maris deus* I 187. XI 361. XII 24. XIII 741. Nerea II 268. XII 94.
 Neritus (*mons Ithacae*); *hinc* Neritius *Macareus* XIV 159. Neritiae ratis XIV 563. Neritias domos XIII 711.
 Nessēus: Nesses sanguine IX 153. Nesses manibus XII 449.
 Nessus (*Centaurus*) IX 108; 131. Nesso IX 112; 119. XII 308. Nesse IX 101; 121.
 Nestor VIII 313 (365). XII 169. Nestora XIII 63 *sq.*
 Nileus *Phinei socius* V 187.
 Nilus *fl.* I 423. II 254. V 324. Nili XV 753. Nilum IX 774. Nile I 727. Nilo V 187.
 Ninus *rex Assyrius*: Nini busta IV 88.
 Niobe *Tantali filia* VI 147; 156; 165; 273. Nioben VI 287. Niobe VI 273.
 Niseia *virgo (Scylla)* VIII 45.
 Nisus *Megarae rex* VIII 8. Nisi VIII 17; 90. Nise VIII 126.
 Nixus *sidus*: Nixi VIII 182.
 Nixi *dei*: Nixos pares IX 294.
 Noemon *Lycius*: Noemona XIII 258.
 Nonacria (*Atalanta*) VIII 426.
 Nonacrinus (*Arcadicus*): Nonacrina *virgine (Callisto)* II 411. Nonacrinus *hamadryadas* I 689.
 Noricus *ignis ferrum excoquit* XIV 712.
 Notus I 264. Notum I 264.
 Nox XI 607. XV 31. Noctis XIV 404. Noctem *ib.* Nocte genitas (*Erinyas*) IV 452.
 Nubigenae (*Centauri*): Nubigenas XII 211; 536.
 Numa *rex Romae*: Numam XV 4; 481; 487.
 Numicius *Latii fl.* XIV 599. Numici XIV 328.
 Numidae: Numidas XV 754.
 Numitor *rex Albae* XIV 773.
 Nycteis (*Antiope*): Nyctēida VI 111.

- Nyctelius (*Bacchus*) IV 15.
 Nycteus *Diomedis socius* XIV 504.
 Nyctimene *Lesbia* II 590. Nyctimenen II 593.
 Nymphae (cf. *Naias*, *Nereis*, *Oreas*, *Dryas*, *Hamadryas*) XIV 264.
 nympa (*Egeria*) XV 482; 531. *plerumque non ut nomen proprium ponitur.*
 Nyseides (*Indicae*) nymphae III 314.
 Oceanus IX 499. Oceani VII 267. Oceanum II 510. XIII 292; 950. Oceano IX 594. XV 12; 30; 830.
 Ocyrhoë *nympa*: Ocyrhoën II 638.
 Odrysius (*Thracius*) rex: *Tereus* VI 490. *Polymestor* XIII 553.
 Oeagrus *Orphei pater*: *hinc* *Oeagrius* II 219.
 Oebalides (*Hyacinthus*): *Oebalide* X 196.
 Oebalius: *Oebalio vulnere* XIII 395.
 Oechalia (*Euboeae opp.*) IX 136.
 Oechalis: *Oechalidum* IX 331.
 Oeclides (*Amphiaraus*) VIII 317.
 Oedipodioniae *Thebae* XV 429.
 Oeneus *Calydonis rex* VIII 486. *Oenea* VIII 273.
 Oenius: *Oenios agros* VIII 281.
 Oenides (*Meleager*): *Oenidae* VIII 414. (*Diomedes*) XIV 512.
 Oenopia (*Aegina*) VII 472 sq.
 Oenopius (*Aegimeticus*): *Oenopiis muris* VII 490.
 Oetaeus rex XI 383. *Oetaeis arvis* I 313. *regionibus* VII 223(?).
 Oete mons II 217. IX 230. *Oetes* VII 223 *adn.* *Oeten* IX 165; 204.
 Oileus *Locrorum rex*: *Oileos* XII 617.
 Olenides: *Oleniden* XII 433.
 Olenius (*ab Oleno Achaiae opp.*): *Oleniae capellae sidus Amaltheae* III 594.
 Olenos *Lethaeae maritus* X 69.
 Oliaros *insula* VII 469.
 Olympii *ludi* XIV 325.
 Olympus mons II 225. VII 225. Olympi II 60. VI 487. IX 499 XIII 760. *Olympum* I 154. *Olympo* I 212.
 Olympus *tibicen* VI 393.
 omnipotens (*Juppiter*) II 505. XIV 816.
 Onchestius (*Boeotius*) X 605.
 Opheltis *navia* III 605; 641.
 Ophias VII 383.
 Ophionides *Amycus* XII 245.
 Ophiusia (*Cypria*) *arva* X 229.
 Ops (*Rhea*): *Opem* IX 498.
 Orchamus *Persarum rex* IV 212.
 Orchomenos VI 416. *Orchomenon* V 507.
 Orcus: *Orci* XIV 116.
 Orestæus: *Oresteae Dianae* XV 489.
 Oreas *montis nympa*: *Oreada* VIII 778.
 Oresitrophus *canis* III 233.
 Oribasus *canis* III 210.
 Orion *venator, postea sidus Orionis* VIII 206. XIII 294. *Orione* XIII 691.
 Orios: *Orion et Orio* XII 262.
 Orites cf. *ad* XII 457.
 Orithyia *Erechthi filia* VI 683. VII 695 *bis.* *Orithyian* VI 707.
 Orneus *Centaurus* XII 302.
 Ornytides cf. *ad* VIII 371.
 Orontes *Syriae fl.* II 248.
 Orpheus X 64; 79. XI 66; 92. *Orpheus* X 3. XI 5; 23. *Orphen* XI 44.
 Orphæus: *Orphei theatri* XI 22.
 Orphne *Tartarea nympa* V 539.
 Orthiades cf. *ad* VIII 371.
 Ortygie *Syracusana insula*: *Ortygiam* 1693. V 499; 640. — *est etiam Delos* XV 337.
 Osiris *deus Aegyptiorum* IX 693.
 Ossa *Thessaliae mons* II 225 VII 224. *Ossae* I 155.
 Ossaenus: *Ossaeae ursae* XII 319.
 Othrys *Thessaliae mons* II 221. VII 225. XII 508. *Othryn* VII 353. XII 173.
 Pachynos *Siciliae promunturium* XIII 724. *Pachyne* V 351.
 Pactolus *Lydiae fl.*: *Pactolon* XI 87(137). *nympae Pactolides* VI 16.
 Padus fl.: *Padum* II 258.
 Paeon (*Apollo*) I 565. *Paeana* XIV 720.
 Paeones *Macedoniae gens*: *Paeonas nivosos* V 313.
 Paeonia (*Apollinis*) *ope* XV 535.
 Paeonis (*Macedonica*): *Equippe* V 303.

- Paestum Lucaniae urbs:** Paesti XV 708.
Pagasae Iolci portus: Pagasaeus Iason VIII 349. Pagasaeae silvae XII 412. Pagasaea carina XIII 24.
Palaemon deus maris XIII 918.
Palaemona IV 541. *cf.* Melicertes.
Palaestinus (Syrus): Palaestina V 145. Palaestini IV 46.
Palamedes XIII 56. Palameden XIII 308. *cf.* Naupliades.
Palatinus: Palatinae gentis XIV 622. Palatinis collibus XV 560.
Palatium Romanum: Palati XIV 333; 822. Palatia caeli I 176.
Palici dei Siculi: Palicorum V 406.
Palilia: festis Palilibus XIV 774. *palladium* XIII 336; 380.
Palladius (Minervae sacer): Palladius Athenas VII 723. arces VII 399. Palladios latices (*oleum*) VIII 275.
Pallantias (Aurora) IX 421. XV 191.
Pallantis (Aurora): Pallantidos XV 700.
Pallas II 553. III 102. IV 38. V 46; 336. VI 26; 70; 129; 135. VIII 252. Pallados XII 360. Palladis: arces (*Acropolis*) II 712. arbor VI 335. Pallada V 263; 375. VI 36; 44. XII 151. Pallade II 567; 834. VI 23. XIII 99.
Pallas Aegei frater: Pallante sati VII 665 *sq.* creatos VII 500.
Pallene opp. Thraciae XV 356.
Pallor deus VIII 781.
Pamphagus canis III 210.
Pan deus I 698. XI 153. XIV 515.
Pana I 704. XI 171. Panes XIV 638.
Panchaia (in Arabia) tellus X 309. — Panchaea rura X 478.
Pandion Athenarum rex VI 426; 495. Pandiona VI 676. Pandione VI 436; 520; 634; 666. — Pandioniae Athenae XV 430.
Pandrosos Cecropis filia II 559.
Pandrose II 738.
Panomphaeus, Iovis cognomen: Panomphaeo Tonanti XI 198.
Panope Phocidis opp.: Panopes arva III 19.
Panopeus venator VIII 312.
- Panthoides Euphorbus, postea Pythagoras** XV 161.
Paphos heros: Paphon X 297.
Paphos Cypri urbs: Paphon X 530. — Paphius heros (*Pygmalion*) X 290.
Paraetonium (Libyae opp.) IX 773.
Parcae deae (cf. II 654. XV 782; 808): Parcarum V 532.
Paris XIII 202. XV 805. Paridis XII 4. XIII 500. Parim XII 596. XIII 200.
Parius: Pario marmore III 419.
Parnasis: Parnasidelauro XI 165.
Parnasius: Parnasia Themis IV 642. Parnasia templa V 278.
Parnasus Phocidis mons I 317. II 221. Parnasi I 467. XI 339.
Paros insula VIII 221. Paron VII 465.
Parrhasis (Callisto) II 460.
Parrhasius (Arcas): Parrhasio Ancaeo VIII 315.
Parthaon Oenei pater: Parthaone nate IX 12.
Parthaoniae domus VIII 542.
Parthenium (Arcadium) nemus IX 188.
Parthenope (Neapolis): Parthenopen XV 712.
Parthenopeia moenia XIV 101.
Pasiphaë: Pasiphaën VIII 136.
Pasiphaeia (Phaedra) XV 500.
Patarea regia, a Patara Lyciae opp. I 516.
Patrae Aethiae urbs VI 417.
Pavor deus IV 434.
Pegasus V 262. Pegason IV 784.
Pelagon venator: Pelagona VIII 360.
Pelasgus (Graecus): Pelasgi nominis XII 607. Pelasgae gentis XII 7. Pelasgā classe XIII 268. Pelasgi VII 133. XII 19. XIII 128. Pelasgas urbes VII 49. Pelasgos XIII 571. XIV 562. XV 452.
Pelates Libys V 124. *Lapitha* XII 255.
Pelethronius (Peliacus): Pelethronium Erigdupum XII 447.
Peleus VII 477. VIII (309) 380. XI 217; 238; 244; 260; 266; 290; 350; 398. XII 193; 366; 388. XIII 152; 155. Pelea XI 379; 407. XV 866. Peleu XI 284; 349 *bis*.

- Peliacus** (*in Pelio ortus*): Pelicae
 cuspidis XII 74.
Pelias (*Aesonis frater*): Peliae VII
 298. Pelia VII 304; 322.
Pelides (*Achilles*) XII 619. Peliden
 XII 600.
Pelion mons Thessaliae VII 225,
 (*sive Pelios*) XII 513. Pelion I 155.
 VII 352.
Pellaeus (*Macedonicus*) XII 254.
 arvis Pellaeis V 302.
Pelopiades Mycenae VI 414.
Pelopeius: Pelopeia arva VIII
 612.
Pelops VI 404; 411.
Peloros Siciliae promunturium
 XIII 726. Pelori XV 706. Peloro
 V 350.
Penates I 174; 231; 772. III 539.
 V 155; 496; 650. VII 574. VIII 91;
 637. IX 639. X 155. XII 546. XV
 864. Penatibus IX 446.
Penatigero Aeneae XV 450.
Peneis (*a Peneo fl.*) *nympha* (*Daphne*):
 Peneide I 473. Penei I 504.
 Peneidas undas I 544.
Peneius: Daphne Peneia I 452;
 525. Peneia arva XII 209.
Penelope (XIV 671): Penelopes
 socer (*Laertes*) VIII 315. Penelope
 (*dat.*) XIII 510.
Penēus Thessaliae fl. I 568. II 243.
 VII 230.
Pentheus Echionis f. III 513; 532;
 577; 692. Pentheā III 561; 706;
 712. IV 22.
Penthēus: Pentheā caede IV 429.
Peparethos insula VII 470.
Perdix VIII 236 *sqq.*
Pergama XII 440; 586. XIII 169;
 219; 320; 348; 373; 506; 519. XIV
 467. XV 442.
Pergus Siciliae lacus V 386.
Periclymenus Nestoris frater:
 Periclymeni XII 551.
Perimela nympha et insula: Perimelen
 VIII 591.
Periphas Atticae rex: Peripha VII
 400.
Periphas Lapitha: Periphanta XII
 444.
Perrhaebi Thessali: Perrhaebum
 XII 172 *sq.*
Perse 'genetrix Circes' IV 205.
Perseis (*Hecate*): Perseidos VII 74.
Perseius: Perseia castra V 128.
Persephone dea X 730. Persephones
 V 470. Persephonen X 15.
Perseus IV 638; 696; 698; 729. V
 16; 34; 56; 80; 167; 175; 178; 248.
Persei V 201. Persea IV 610. V
 30; 33. Perseu V 190; 216. *cf.*
Abantiades, Agenorides, Danaeius,
Lyncides.
Persis regio: Persida I 62.
pestis describitur VII 523—613.
Petraeus Centaurus: Petraei XII
 330. Petraeum XII 327.
Pettalus Phinei socius V 115.
Peucecios (*Apulos*) sinus XIV
 513.
Phaeacum rura XIII 718.
Phaedimus Niobes fl. VI 239.
Phaeocomes Centaurus XII 431.
Phaestia (*Cretica*) tellus IX 669.
Phaestiadās (*Cressas*) IX 717.
Phaëthon Phoebi filius I 750; 754;
 776. II 34; 54; 99; 111; 179; 227;
 319; 327; 369. Phaëthontis I 764.
 II 381. Phaëthonta II 342.
Phaëthonteus: Phaëthonteos
 ignes IV 246.
Phaëthontis (*cycnus*): Phaëthon-
 tida volucrem XII 576.
Phaëthusa Heliadum una II 346.
Phantasos Somniorum deus XI 642.
Pharos insula Aegypti XV 287.
Pharon IX 773.
Pharsalia XV 823.
Phasias (*Medea*) VII 298.
Phasis Colchidās fl. II 249. Phasi-
 dos VII 6.
Phegeus: *hinc* Phegeius ensis IX
 412.
Phegiacus (*a Phegia, Arcadiae*
opp.): Phegiaco Erymantho II 244.
Phene Periphantis uxor VII 399.
Pheneos Arcadiae opp.: Pheneon
 XV 332.
Pheretiades (*Admetus*): Pheretiade
 VIII 310.
Phiale nympha III 172.
Philammon vates XI 317.
Philemon VIII 621; 672; 696;
 706. Philemona VIII 705.
Philippi Macedoniae opp. XV 824.
Philoctetes (*cf. Poeas*): Philoctete
 XIII 329.
Philomela VI 451; 475; 511; 553;
 573; 601; 643; 658.

- Philyreus heros** (*Chiron*) II 676.
Philyreia tecta VII 352.
Phineus *Cephei frater* V 8; 36; 89; 157; 231. *Phinea* V 92; 158; 210. *Phineu* V 93; 224. — *Phinēa manu* V 109.
Phineus *Thrax* VII 3.
Phlegethontis (*Tartarea*): **Phlegethontide** *lympa* V 544. *unda* XV 532.
Phlegon *Solis equus* II 154.
Phlegra locus *Gigantomachiae*: **Phlegraeis campis** X 151.
Phlegraeus Centaurus: **Phlegraeon** XII 378.
Phlegyae Boeota gens: **Phlegyis** XI 414.
Phlegyas *Phineis socius*: **Phlegyam** V 87.
Phobeter (*cf.* *Icelus*): **Phobetora** XI 640.
Phocaicus a Phocide: **Phocaica tellure** II 569. — *a Phocaea Ioniae urbe*: **Phocaico murice** VI 9.
Phocēus a Phocide: **Phocēa rura** V 276. **Phocēus custos** XI 348.
Phocis I 313.
Phocus (*Pelei frater*) VII 477; 668; 670; 794. **Phoci** XI 267. **Phoco** XI 381. **Phoeo** VII 733; 795.
Phoebe (*Diana*) I 11. II 723. VI 216. **Phoebes** I 476. II 415. XII 36.
Phoebeus ales (*corvus*) II 545.
Phoebeia *Byblis* IX 653. **Phoebeius iuvenis** (*Aesculapius*) XV 642. *anguis* XV 742.
Phoebēus: **Phoebēam Rhodon** VII 365. **Phoebēis sortibus** III 130. **Phoebēos ignes** V 389.
Phoebus I 451; 552. II 24; 399; 628. III 10; 151. IV 349. VI 122; 215. VII 324. X 132; 162; 178; 197. XI 58; 303; 310; 595. XIII 631. XIV 150; 416. XV 418. — **Phoebi** I 452. III 8. V 330. XI 164. XIII 409; 500; 639; 676. XIV 141. XV 550; 631. — **Phoebō** IV 714. VI 486. XIV 133. XV 491. — **Phoebum** III 18. VIII 31. — **Phoebe** I 463. II 36; 608. VIII 350. XV 865. — **Phoebō** I 338; 751. II 110. IX 444. XI 316.
Phoenices: **Phoenicas** III 46.
Phoenissa *Tyros* XV 288.
Phoenix (*Amyntoris f.*) VIII 307.
phoenix avis: **phoenica** XV 393; 402.
Pholus Centaurus XII 306.
Phorbas *Phinei socius* V 74. **Phorbantis** V 78. — *alius* XI 414. — *Lapitha* XII 322.
Phorcides (*Graecae*): **Phorcidas** IV 773.
Phorcynis (*Medusa*): **Phorcynidos** IV 742. **Phorcynida** V 230.
Phoronis (*Io*): **Phoronidos** I 667. **Phoronide** II 524.
Phrixea veller arietis aurea VII 7.
Phrygia: **Phrygiae** VI 146; 400. *dat.* XIII 428.
Phrygius (*plerumque pro Troiano positum*): **Phrygii Ganymedis** X 157. **Phrygii mariti** (*Aeneae*) XIV 79. **Phrygiae Minervae** XIII 336. *classis* XIV 547. *cladis* XIV 562. **Phrygio tyranno** (*Laomedonti*) XI 203. *vati* (*Heleno*) XIII 720. **Phrygia harena** (*Troade*) XII 38. *gente* XIII 244. **Phrygiae gentes** VI 177. **Phrygiis vestibus** VI 166. *arvis* VIII 162. *collibus* VIII 611. *arvis* XIII 431. *campis* XIII 578. **Phrygios muros** XII 148. *nepotes* (*Romanos*) XV 444. **Phrygias arces** XIII 44.
Phryx: **Phryges** XI 91. XII 70. **Phrygum** XII 607. XIII 388; 434. **Phrygibus** XV 452.
Phthia opp. Thessaliae: **Phthiam** XIII 156.
Phyleus Eleus VIII 308.
Phylleus (*Thessalus*): **Phyllei iuvenis** (*Caenei*) XII 474.
Phyllius VII 372.
Picus rex Italus XIV 320; 342; 363. **Pico** XIV 336; 396; 398.
Pierides in picas mutatae V 300—676.
Pierus rex Pellae V 302.
Pindus mons VII 225. **Pindum** XI 554. **Pindo** I 569. II 225. VII 225.
Piraea litora VI 446.
Pirene Corinthi fons; *hinc* **Pirenida Ephyren** VII 391. **Pirenidas undas** II 240.
Pirithous VIII 404. **Pirithoi** XII 330; 332 *sq.* **Pirithoo** VIII 303. **Pirithoum** XII 218; 229.
Pisa Elidis opp. V 494. **Pisacae** **Arethusae** V 409.

- Pisces sidus: Pesci* X 165. *Piscibus* X 78.
- Pisenor Centaurus: Pisenore* XII 303.
- Pitane Aeolidis urbs: Pitane* VII 357.
- Pithecusas Campaniae insulas* XIV 90.
- Pittheus: Troezen Pittheia* VI 418. — *Pittheam Troezena* XV 296; 506.
- Pittheus Pelopis fil., rex Troezenius* VIII 612.
- Pleiades Atlantis filiae: Pleias (Maia)* I 669. *Pleiadum* VI 174. *Pleiadas* XIII 293.
- Pleione Pleiadum mater: Pleiones nepos (Mercurius)* II 743.
- Pleuron Aetoliae opp.* VII 382. *Pleuronius Acmon* XIV 494.
- Plexippus Thestiades: Plexippi* VIII 440.
- Poeantiades (Philoctetes): Poecantiaden* XIII 313.
- Poeas Philoctetae pater: Poecantisatum* IX 233. — *Poecantia proles* XIII 45.
- Poemenis canis* III 215.
- poeniceas vestes* XII 104.
- Polites Ulizis socius: Politen* XIV 251.
- Polydegmon Phinei socius: Polydegmona* V 85.
- Polydamas Troianus: Polydamanta* XII 542.
- Polydectes Seriphi rex: Polydecta* V 242.
- Polydorēus: Polydoreo sanguine* XIII 628.
- Polydorus Priami filius* XIII 529. *Polydori* XIII 535. *Polydore* XIII 431.
- Polymestor Chersonesi rex: Polymestoris* XIII 429. *Polymestora* XIII 550.
- Polypemon Halcyones avus: Polypemonis* VII 401.
- Polyphemus Cyclops: Polyphemon* XIII 771. XIV 167. *Polypheme* XIII 764.
- Polyxena Priami filia* XIII 447; 459.
- Pomona nympa* XIV 623.
- Pontus regio Asiae minoris: Pontum* XV 856.
- Priameus: Priamefa coniunt (Hecuba)* XIII 404; 512.
- Priamides (Helenus)* XIII 722. XV 438. *Priamiden* XIII 99. — *Priamidas* XIII 481.
- Priamus rex Troiae* XI 757. XII 1; 602. XIII 404. *Priami* XIII 408; 469. *Priamo* XIII 201. XIV 474. *Priamum* XIII 201; 519.
- Priapus hortorum deus: Priapi* IX 347. *cf.* XIV 640.
- Proca rex Albae* XIV 622.
- Prochyten insulam* XIV 89.
- Procris Erechthei filia* VII 694; 708 bis; 841. *Procrin* VII 707; 712; 824. *Procri* VI 682.
- Procrustes latro: Procrusten* VII 438.
- Proetides insania liberatae: Proetidas* XV 326.
- Proetus Acrisii frater* V 239. *Proetum* V 238.
- Progne Pandionis filia* VI 433; 440; 538; 566; 595; 603; 610; 619; 641; 653. *Prognēs* VI 428; 468. *Prognēs* VI 470; 563; 580.
- Promethides (Deucalion)* I 390.
- Propoetides* X 238. *Propoetidas* X 221.
- Proreus nauta* III 634.
- Proserpina dea* V 391; 505; 530; 554.
- Prospicientis Veneris templum* XIV 761.
- Protesilaus Thessalus: Protesilaē* XII 68.
- Proteus maris deus* XI 221; 255. XIII 917. *Protea* II 9. *Proteu* VIII 722.
- Prothoēnor Cephenus: Prothoēnora* V 98.
- Prytanis Lycius: Prytanim* XIII 258.
- Psamathe Nereis: Psamathe* XI 398.
- Pseca nympa* III 172.
- Psophis Arcadiae opp.: Psophida* V 607.
- Pterelas canis* III 212.
- Punica mala* X 737.
- Pygmaei gruum inimici: Pygmaeae matris* VI 90.
- Pygmalion Cyprius* X 243; 253; 276.
- Pylius (Nestor)* VII 365. XII 537.

- Pylio XII 532. — Pylios agros II 684. annos XV 838.
 Pylos *Elidis opp.*: VI 418. Pylon XII 545.
 Pyracmus *Centaurus*: Pyracmon XII 455.
 Pyraethus *Centaurus*: Pyraethi XII 444.
 Pyramus *Babylonius* IV 55; 71; 107; 146. Pyrame IV 142; 143.
 Pyreneus *Daulidis rex* V 274; 287.
 Pyrois *Solis equus* II 153.
 Pyrrha *Deucalionis uxor* I 385. Pyrrham I 350.
 Pyrrhus (*Achillis f.*) XIII 155. *cf.* Neoptolemus.
Pythagorae praecepta XV 60 *sqq.*
 Pythia *Iudi* I 447.
 Python *draco* I 438. Pythona I 460.

quercus Iovis VII 622 *sq.*
 Quirinus (*Romulus*): Quirini XIV 607; 828; 834; 836. XV 572; 756; 863. Quirino XIV 851. Quirine XV 862.
 Quiris (*Romanus*): Quiriti XIV 823. Quirites XV 600.

ranae VI 370 *sqq.*
 Remulus *rex Albae* XIV 616 *sq.*
 Rhadamanthus *Iovis fil.* IX 436. Rhadamanthon IX 440.
 Rhamnusia (*Nemesis*) III 406.
 Rhamnusia (*Nemesis*): Rhamnusi-dis XIV 694.
 Rhanis *nympha* III 171.
 Rhegion *in Bruttii urbs* XIV 48. Rhegi XIV 5.
 Rhenus *fluvius*: Rhenum II 258.
 Rhesus *Thracum rex*: Rhesi XIII 249. Rhesum XIII 98.
 Rhexenor *Diomedis socius*: Rhexenore XIV 504.
 Rhodanus *fl.*: Rhodanum II 258.
 Rhodius: Rhodiae classis XII 569.
 Rhodope *Thraciae mons* II 222 VI 589. Rhodopen VI 87. X 77.
 Rhodopeius heros (*Orpheus*) X 50.
 Rhodos *nympha* IV 204. *urbs*: Rhodon VII 365.
 Rhoeteum *promunturium*: Rhoeteci profundi XI 197.
 Rhoetus *Centaurus* XII 271; 285; 293; 301. *Phinei socius*: Rhoeti V 38.
- Rhymitium (?) *in ora Magnae Graeciae situm* XV 705.
 Ripheus (*vel Rhipheus*) *Centaurus*: Riphea XII 352.
 Roma *cf. Urbs*: Romam XV 431; 597.
 Romanus: Romana tellus XIV 800. res XIV 809. potentia XV 877. Romanum nomen I 201. Romani regis XIV 837. ducis (*Antonii*) XV 826. Romanae urbis XIV 849. Romanam urbem XV 736. — Romane XV 637; 654.
 Romuleus: Romuleae urbis XV 625. Romuleos colles XIV 845.
 Romulus *rex* XIV 799. XV 561. Romule XIV 806.
 Rumores *dei*: Rumorum XII 55.
 Rutuli XIV 528. Rutulos XIV 455. Rutulum XIV 567.

 Sabaeā (*Arabica*) terrā X 480.
 Sabini XIV 775. Sabinis XIV 797. — Sabiniae gentis XV 4. Sabinis corporibus XIV 800. Sabina de gente XIV 832.
 Saecula II 26.
 Salmis *insula* XIV 760.
 Sallentinum (*Calabrum*) Nere-tum XV 50.
 Salmacis *nympha* IV 286; 337; 347. *fons* XV 319. Salmaci IV 306.
 Same *vel Samos insula*: Samon XIII 710.
 Samius (*Pythagoras*) XV 60 *sqq.*
 Samos *insula* VIII 221. Samon XV 61.
 Sardes *Lydiae caput*: Sardibus XI 137; 152.
 sarissa Macedonia XII 461; 474.
 Sarpedon *Lycius*: Sarpedonis XIII 255.
 Saturnia (*Iuno*) I 611; 615; 721. II 435; 531. III 271; 293; 333; 365. IV 447; 463. V 330. IX 176. XIV 782.
 Saturnia proles (*Picus*) XIV 320.
 Saturnius (*Iuppiter*) I 163. VIII 694. IX 243. Saturnius (*Dis*) V 420.
 Saturnus VI 126. IX 498. XV 858. Saturno I 113.
 Satyri *Bacchi comites*: Satyrigenet. VI 110; 383. Satyri *plur.* I 193. VI 393. XI 89. XIV 637. Satyros I 691.
 Scelerata sedes *Orci* IV 455.

- Schoeneia (Atalanta)* X 609. *Schoeneia virgo* X 660.
- Sciro latro*: *Scironis* VII 447. *Scirone* VII 444.
- Scorpius sidus* II 196. *Scorpion* II 85.
- Scylacea (Bruttia) litora* XV 702.
- Scylla gurgis* VII 65. XIII 729; 899; 966. XIV 18; 59; 70. *Scyllae* XIV 52. *Scylla* XIV 39.
- Scylla Nisi filia* VIII 91; 104.
- Scyrus insula*: *Scyron* XIII 156; 175.
- Scythia*: *Scythiae* II 224. VIII 779. *Scythiam* I 64. VIII 788.
- Scythicus*: *Scythicae Dianae* XIV 331. *Scythica sagitta* X 588. *Scythicas oras* V 649. *Scythicus oris* VII 407. *montibus* XV 285.
- Scythidēs* XV 360.
- Seditio dea* XII 61.
- Semele Cadmi filia* III 293. *Semeles* III 274; 278. *Semelen* III 261.
- Semeleia proles (Bacchus)* III 520. V 329. IX 641.
- semifer (Centaurus)* II 633.
- Semiramis regina Assyriae* IV 58. — *Semiramio sanguine* V 85.
- Seriphos insula*: *Seriphi* V 242. *Seriphon* V 251. VII 464.
- Serpens sidus* II 173; *cf.* *Anguis*.
- Sibylla Cumaea*: *Sibyllae* XIV 104. XV 712. *Sibylla* XIV 154.
- Sicania (Sicilia)*: *Sicaniam* V 464; 495. XIII 723.
- Sicanius*: *Sicanias harenas* XV 279.
- Sicelis (Sicula)*: *Sicelidas nymphas* V 412.
- Siculus*: *Siculi Pelori* XV 707. *Siculo profundo* VII 65. *Siculae terrae* V 361. XIV 7. *Sicula arva* VIII 283. *Siculam Aetnen* XIII 769. *Siculis undis* XV 825.
- Sicyonius canis* III 216.
- Sidon Phoenicum urbs*: *Sidone* IV 571.
- Sidonis (Dido)* XIV 80. *Sidonida (tellurem)* II 840. *Sidonide concha* X 267.
- Sidonius hospes* III 129 (*Cadmus*). *Sidoniae comites* IV 542 (*Thebanae*).
- Sigeum Troadis promunturium*: *hinc Sigei profundi* XI 197. — *Sigea litora* XII 71. — *Sigeia litora* XIII 3.
- Silenus Satyrus* XI 90. *Silenum* XI 99.
- Silvanus deus ruris* XIV 639. *monticolae Silvani* I 193.
- Silvius rex Albae* XIV 610.
- Simois Troadis fl.* XIII 324.
- Sinis Polypemonis fl.* VII 440.
- Sinuessa Auruncorum opp.* XV 715.
- Siphnos insula* VII 466.
- Sipylus Niobes f.* VI 231.
- Sipylus Lydiae mons*: *Sipylum* VI 149.
- Sirenes* V 555. *Sirenum* XIV 88.
- sistra Aegyptia* IX 693; 778; 784.
- Sisyphus Aeoli fl.*: *Sisyphon* IV 465. XIII 27. *Sisyphus* IV 459. X 44. — *Sisyphio sanguine cretus (Ulizes)* XIII 32.
- Sithon* IV 280.
- Sithonius (Thracius)*: *nurus Sithoniae* VI 588. *Sithonios agros* XIII 570.
- Smilax in florem mutatus*: *Smilacae* IV 283.
- Smintheus Apollo*: *Sminthea* XII 580.
- Sol deus* II 32. XI 353. XIII 852. XV 30. *Solis* II 1; 162. IV 170; 214; 235; 238; 632. IX 736. XIV 33; 346. *Soli* XIII 852 (XIV 368).
- Solem* II 394. IV 170; 270. XIV 375. *Sole* I 750; 770. XIV 10.
- Somnia* XI 588; 614; 617; 626.
- Somnus deus* XI 647. *Somni* XI 586; 593. *Somme* XI 623 *bis*.
- Spartana gente canis* III 208.
- Sparte urbs* VI 414. XV 426; 428.
- Sparten* X 170; 217.
- Sperchios Thessaliae fl.* I 578. — *Spercheides ripae* II 250. *undae* VII 230.
- Sperchionides Lycetus*: *Sperchioniden* V 86.
- Stabiae Campaniae urbs*: *Stabias* XV 711.
- Stelles in stellionem mutatus* V 451—461.
- Stheneleius*: *Stheneleia proles (Cycnus)* II 367. *Stheneleius Eurystheus* IX 272.
- Sticte canis* III 217.
- Strophades Harpyiarum insulae*: *Strophadam* XIII 708.
- Strymon Thraciae fl.*: *Strymone* II 257.

- Stygius: bubo** XV 791. **Stygii torrentis** III 290. **Stygiae nocti** III 695. **Stygiam urbem** IV 437. **Stygiolucio** I 189. ore III 76. **gurgite** V 504. **stipite** X 313. **Stygia aqua** III 505. **valle** VI 662. **unda** X 637. XI 500. **Stygiis umbris** I 139. **Manibus** V 115. **sedibus** XIV 155. **Stygios Manes** XIII 464. **amnes** XIV 591. **Stygias paludes** I 736. **undas** II 101. III 272.
Stymphalis (in Arcadia): Stymphalide silva V 585. **Stymphalides undae** IX 187.
Styphelus Centaurus: Styphelum XII 454.
Styx IV 433. **Styga** X 13. XV 154. **Styge** XII 322.
Surrentinus: Surrentino palmite XV 710.
Susurri dei XII 61.
Sybaris urbs Lucaniae et flumen XV 315. **Sybarin** XV 51(?).
Syenites (a Syene Aegypti urbe) V 74.
Symaethius Acis XIII 878. — **Symaethide nympha** XIII 749.
Symplegades insulae ponti Euxini XV 338. (VII 62.)
Syrinx nympha: Syringa I 690; 704.
Syrtris VIII 120.

Taenarides (Hyacinthus Lacedaemonius) X 183.
Taenarius (Laconicus) II 247.
Taenariā portā X 13.
Tages Etruscus: Tagen XV 558.
Tagus Hispaniae fl. II 251.
Tamasenum (Cypri) agrum X 644.
Tanais Scythiae fl. II 242.
Tantalides (Agamemno) XII 621.
Tantalus (Niobe) VI 211.
Tantalus VI 172. X 41. **Tantale** IV 457.
Tantalus Niobes filius VI 240.
Tarentum XV 51.
Tarpeia Romana XIV 776.
Tarpeius: Tarpeias (Capitolinas) arces XV 868.
Tartara I 113. II 260 V 371; 423. X 21. XI 670. XII 518; 614.
Tartareus: Tartareas umbras VI 676. XII 257.

Tartessia (Hispaniae) litora XIV 416.
Tatius rex Sabinorum XIV 775; 805.
Taurus mons: T. Cilix II 217.
Taurus sidus: Tauri II 80.
Taygete sidus Pleiadum: Taygeten III 595.
Tectaphos Lapitha: Tectaphon XII 433.
Tegeaea (Atalante) VIII 317; 330.
Telamon Aeaci fil. VII 476; 477; 647; 669. VIII 309; 378. XI 216. XIII 152. **Telamone** XII 619. XIII 22; 123; 345.
Telamoniades (Ajax) XIII 231.
Telamonius (Ajax) XIII 194; 266; 321.
Telchines Rhodii: Telchinas VII 365.
Teleboas Centaurus XII 436.
Telemus vates XIII 769; 770.
Telephus rex Mysiae XII 112.
Telephon XIII 171.
Telestes Creticus: Teleste IX 717.
Telethusa Ligdi uzor IX 682; 696; 766.
Tellus dea (I 383.) II 272; 301. VII 196.
Temese Bruttiorum opp.: Temeses metalla XV 707. — **Temesaea aera** VII 207.
Tempe I 568. VII 222. — **alia (Boeotica):** VII 371.
Tenedos insula I 516. **Tenedon** XII 109. XIII 173.
Tenos insula VII 469.
Tereus rex Thracius VI 424; 433; 455; 473; 478; 650; 682. **Tereo** VI 635. **Terea** VI 615; 647. **Tereu** VI 497.
Terra dea: Terram I 157.
Terror deus IV 484.
Tethys maris dea II 69; 156. XI 784. **Tethyn** II 509. IX 499. XIII 950.
Teucer Telamonis fil. XIII 157.
Teucris XIII 704. XIV 698.
Teucris (Troiani) XIII 727. **Teucros** XIII 704. **Teucras carinas** XIV 72.
Teuthranteus i. e. Mysius II 243.
Thaumantea (Iris): Thaumantea virgine XIV 845.
Thaumantias (Iris) IV 479. —

- Thaumantis: Thaumantidos** XI 647.
Thaumas Centaurus XII 303.
theatrum: Orphei theatri XI 22. **theatris** III 111. *cf.* **amphitheatrum**.
Thebae III 131; 553. IX 403 (XIII 684). XV 429. **Thebis** VII 762. **Thebas** III 549. V 253. **Thebis** III 561. IV 416. XIII 691.
Thebae prope Troiam: Eetioneas **Thebas** XII 110. **Thebae** XIII 172.
Thebaides (Thebanae) VI 163.
Themis dea IV 642. IX 403; 419. **Themis** I 322. **Themis** I 379.
Therens Centaurus: Therea XII 353.
Therodamas canis III 233.
Thermodon Cappadociae fl. II 249.
Thermodontiacus: Thermodontiacā bipenni (Amazonum) XII 606.
Thermodontiaci auro IX 189.
Theron canis III 211.
Therses Thebanus XIII 681 *sq.*
Thersites XIII 233.
Thescelus Phinei socius V 182.
Theseus heros (Hippolytus) XV 492.
Thesēus (ad.): Thesea laude VIII 263.
Theseus Aegēi filius, Athenarum rex VII 404; 421. VIII 303; 547; 566. XII 227; 359. XV 856. **Theseos** VIII 268. **Thesea** VIII 717. XII 356. **Theseu** VIII 433. *cf.* **Aegides**.
Thespiades Musae V 310.
Thessalis: Thessalidum XII 190.
Thessalus VIII 759. **Thessala** **Tempe** VII 222.
Thestiadae duo (Toxeus et Plexippus) VIII 304; 434.
Thestias (Aithaea) VIII 452; 473.
Thestius VIII 487.
Thestorides (Calchas) XII 19; 27.
Thetis maris dea XI 264; 400.
Thetidis XI 226. **Thetidi** XI 221. **Theti** XI 237.
thiasus Bacchicus describitur IV 391 *sqq.*
Thisbe urbs Boeotiae; hinc Thisbeas columbas XI 300.
Thisbe Babylonia IV 55; 71; 93; 99; 143. **Thisbes** IV 115; 145.
- Thimneius incola (? Phrygiae)** VIII 710.
Thoactes Phinei armiger V 147.
Thoas rex Lemni: Thoantis XIII 398.
Thoon Lycius: Thoonia XIII 259.
Thous canis III 220.
Thracia terra VI 435.
Thracius (Tereus) VI 661. **Orpheus** XI 92.
Thrax: Thracis (Diomedis) IX 194. **Thracis** VI 682. **Thracum** X 83. XIII 435; 564; 627.
Threce (Thracia): Threces VII 223 (?).
Threicius Tereus VI 424. **vates (Orpheus)** XI 2. **Threiciam Rhodopen** VI 87. **Threicio milite** V 276. **litore** XIII 438. **Threiciis telis** XIII 536.
Thurinos sinus XV 52.
Thybris (Tiberis) XIV 426; 448. **Thybridis** XV 432; 624. **Thybrim** II 259.
Thyestēus: Thyesteis mensis XV 462.
Thyneiūs cf. Thineius.
Thyoneus (Bacchus) IV 13.
Tiberina ostia vel Ostia XV 728.
Tiberinus rex, Tiberis deus XIV 614.
Tiberius Nero XV 836.
Tigris canis III 217.
Timolus Lydiae mons: Timoli VI 15. XI 86. *cf.* **Timolus**.
Timores dei XII 60.
Tiresias vates Thebanus: Tiresias III 322. **Tiresiā sata Manto** VI 157.
Tiryntia (Alcmene) VI 112.
Tiryntius (Hercules) VII 410. IX 66; 268. XII 559. **Tiryntia tela** XIII 400.
Tisiphone furia IV 473; 480.
Titan (Sol) I 10. II 118. VI 438. X 79; 174. XI 257.
Titania (Latona) VI 346. (**Diana**) III 173. (**Pyrrha**) I 395. (**Circe**) XIV 382; 438.
Titaniacus: Titaniacis draconibus VII 398.
Titanis (Circe): Titanidos XIII 967. **Titanida** XIV 376. **Titani** XIV 14. — **Titanis (Latona): Titanida** VI 185.
Tityos Telluris filius IV 456 (X 43).

- Tlepolemus *Rhodiæ* XII 532.
 Tmolus *mons Lydiæ* II 217. XI 151; 164; 171. Tmolo XI 156; 194. *cf.* Timolus. — Tm. *deus* XI 157.
 Tonans (*Juppiter*): Tonantis I 170. II 466. Tonanti XI 198. Tonante XI 319.
 Toxeus *Thestiades*: Toxea VIII 441.
 Trachas (*Terracina*) XV 717.
 Trachin *Thessaliæ opp.*: Trachine XI 627.
 Trachinia tellus XI 269. puppis XI 502.
 Trachinius (*Ceyx*) XI 282; 351.
 Tremor *deus* VIII 781.
 Tridentifer (*Neptunus*) VIII 596. — Tridentigero XI 202.
 trieterica sacra *Bacchi* VI 587. *cf.* IX 641.
 triformis (*Hecate*) VII 94; 177.
 Trinacria (*Sicilia*): Trinacriam V 476.
 Trinacris insula V 347.
 triones septem *sidus* I 64. II 171; 528. X 446.
 Triopis (*Mestra*): Triopeida VIII 863.
 Triopis (*Eryichthon*) VIII 742.
 Triptolemus *Celei fil.* V 653. Triptolemo V 646.
 Triton *Neptuni filius* XIII 918.
 Tritona I 333. II 8.
 Tritonia (*Pallas*) II 783. V 250; 270. VI 1.
 Tritoniacus: Tritoniacam (*Thraciam*) paludem XV 358. Tritoniacā harundine VI 384.
 Tritonis (*Pallas*): Tritonidos VIII 548. Tritonidis III 127. Tritonida arcem (*Athenarum*) II 794. urbem V 645.
 triumphus: triumphum I 559. triumphos XIII 252. XIV 719. XV 757. triumphis XV 747.
 Trivia (*Diana*): Triviae II 416. Troades XIII 420; 480; 533; 537.
 Troas (*Hecuba*): Troada XIII 565. Troes XII 67. XIII 91. Troum XIII 342; 374. XIV 245. Troas XIII 269; 274; 571.
 Troezen *Argolidis opp.* VI 418. Troezena XV 296; 506.
 Troezenius heros *Lelex* VIII 567.
 Troia XII 20. XIII 246; 403; 419; 428; 720 (simulata: *opp. Epiri*). XV 424; 440. Troiae XI 199; 208; 215; 757. XII 582. XIII 197; 347; 378; 499; 576; 622; 654. XV 770. Troiae XII 25. XIII 325. XV 442. Troiam XIII 169; 226; 338.
 Troiani XIII 701. Troiane XIV 110. — Troiana ratis XIV 220. res XV 437. Troiani belli XV 160. Troianae rates XIV 75. Troiana regna IX 232. tempora VIII 365. moenia XIII 23. castra XIV 455. fata XIII 335. Troianis fatis XIII 54.
 Troicus: Troica corpora XII 599. Troica Vesta XV 730.
 Troius heros (*Aesacus*) XI 773. Aeneas XIV 156.
 Turnus *rex Rutulorum* XIV 451; 530; 573. Turni XIV 460. Turno XIV 573. XV 773. Turnum XV 804. Turne XV 540.
 Tuscus: Tusci fluminis (*Albulae*) XIV 615. Tusco profundo XIV 223. Tusca urbe III 624.
 Tydides (*Diomedes*) XII 617. XIII 68; 239. Tydidae XV 769. Tyriden XIII 349.
 Tyndaridae (*Dioscuri*) VIII 301. *cf.* 372 *sqq.*
 Tyndaris (*Helena*) XV 233.
 Typhoeus monstrum V 353. Typhoea III 303. V 321; 325; 348 (*Tυφῶν Ant. Lib. 28.*)
 Tyrius (*Phoenicius*): Tyrium ænum VI 61. Tyrio fuco VI 221. murice XI 166. ostro X 211. Tyria gente III 35. paelice (*Europa*) III 258. Tyriam chlamydem V 51. Tyriis virginibus II 845. Tyrios colores IX 340.
 Tyros *Phoeniciæ urbs* XV 288. Tyron III 539.
 Tyrrhenia (*Etruria*) XIV 452.
 Tyrrhenus *Acetes* III 696. Tyrrhenus arator (*Tages*) XV 553. Tyrrhenae gentis XV 577. Tyrrhena gente III 576. Tyrrhena corpora IV 23. aequora XIV 8.
 Ulixes *Ithacæ rex* XIII 14; 18; 62; 92; 305; 340; 386; 484; 772. XIV 230. Ulixei (*gen.*) XIV 159. Ulixis XIII 304; 711. XIV 180;

671. Ulixen XIII 55. XIV 71; 241. Ulixem XIII 65. XIV 192. Ulixes XIII 83; 240.
- Uranie *Musa* V 260.
- Urbs (*Roma*): Urbis XV 863 (Urbi XV 744). Urbe XV (584) 746 (801).
- Venilia *nympha* XIV 334.
- Venulus a *Turno missus* XIV 457; 460; 512.
- Venus III 132; 323. IV 530. V 381; 379. VII 805. IX 482; 553; 796. X 230; 277. XIII 758. XIV 27; 478; 572; 585; 783. XV 779; 844.
- Veneris I 463. III 294. IV 171; 258. IX 141; 639; 728; 739. X 270. XI 306. XII 198. XIII 874. XIV 42; 602; 634; 760. Veneri X 291; 524. Venerem VI 460. IX 424. X 80; 238; 324; 434; 548. XIV 141; 494. Venere XIV 380.
- Ver II 27.
- Vertumnus XIV 642. Vertumnus XIV 678.
- vespertilio* IV 412 *sqq.*
- Vesta XV 731; 864. Vestae XV 778. Vestā XV 865.
- Victoria VI 82. VIII 13.
- Virbius (*Hippolytus Ariciae cultus*) XV 544.
- Virgo (*Minerva*) IV 753. Virgine XIV 468. — virginis deae (*Dianae*) XII 29. — Virgo *Astraea* I 149.
- Volcanius: Volcania Lemnos XIII 313. Volcania munera II 106.
- Volcanus *deus*: Volcani VII 437. Volcanum VII 104. IX 251. *cf.* Mulciber.
- Voltumnus *fl. Campaniae* XV 715.
- Xanthus *Troadis fl.* II 245.
- Zanclaea harena XIII 728. — Zancleia saxa XIV 47.
- Zancle (*Messana*) XV 290. Zanclen XIV 5.
- Zetes *Boreas filius* VI 716.

.

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

WIDENER
 CANCELLED
 NOV - 8 1988
 NOV 07 1990
 2766162

WIDENER
 CANCELLED
 MAY 8 1987
 MAY 6 1987
 6334

WIDENER
 BOOK DUE
 SEP 10 1990

WIDENER
 BOOK DUE
 FEB 11 1991

WIDENER
 BOOK DUE
 FEB 10 1989

WIDENER
 BOOK DUE
 SEP 10 1991

